AVGVSTINVS

BARBOSA

I.V.D. LVSITANVS,

ELECTVS EPISCOPVS

VGENTINVS,

DE PAROCHO.

AVGVSTINI BARBOSÆ, I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS Consultoris, & insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurary maioris,

DEMVM EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici:

PASTORALIS SOLICITVDINIS

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE PAROCHI TRIPARTITA DESCRIPTIO:

Cuius partes singulas earúmque materias, methodo nouâ, atque expeditâ pertractatas, sequens pagina declarabit.

VLTIMA EDITIO PRIORIBVS EMENDATIOR.

Cum SVMMARIIS, & INDICIBVS locupletissimis.

LVGDVNI,
Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, PETRI BORDE, ET GVILL. BARRIER.

M. DC. LXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Declaratio singularum partium Tripartitæ huius Descriptionis.

Complectitur Pars.

I. Parochorum Electionem, Institutionem, Residentiam, Munus iniunctum, Vigilantiam erga plebes, Præcedentiam, Functiones Parochiales; item Professionis Fidei emittendæ, Sacerdotij assumendi, Officia diuina recitandi, Missas celebrandi, Verbum Dei prædicandi, Doctrinam Christianam docendi, Vigilias, Festa, Indulgentias, Matrimonia, & Ordinandos denuntiandi obligationem. pag. 1

II. Præcipua quædam per Parochos notanda, & curanda circa Sacramentorum in genere, necnon Baptismi, ac Pœnitentiæ in specie administrationem, Sacræ Communionis dispensationem, Matrimonij celebrationem, illiúsque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum, Extremam Vnctionem. pag. 124

III. Iura omnia Parochialia, Oblationes scilicet, Quartam Parochialem, seu Canonicam portionem, Sepulturam, Funeralia, Primitias, & Decimas. pag. 199

ILLVSTR.mo ET REVER.mo

D. D. RODERICO A CVNHA,

IVRIS PONTIFICII CONIMBRICENSI DOCTORI,

Olim hæreticæ prauitatis Vlissiponensi Inquisitori, postea Portalegrensi Episcopo, deinde Portucallensi, nunc Archiepiscopo, ac Domino Bracharæ, Hispaniarum Primati,

AVGVSTINVS BARBOSA FEL.

EX eo tempore, quo ego Virtute duce, & comite, vt aiunt, Fortuna, ad has Italiæ partes appulsus Romæ in totius Orbis emporio, & imperio, postliminio reuersurus in patriam, habitare cœpi, nihil mihi potius fuit, quàm vt Te, Præsul amplissime, meis litteris salutarem; & quæ in lucem dedissem, monumentis impertirem. Videbam planè quàm ex longinquo tui Nominis fama, & claritas grandibus hinc, & illinc tum generis, tum etiam sapientiæ circumuecta pennis in hanc regionem, regiámque ciuitatem penetrauerit. Quà te omnes ex antiqua, & regia Tristani illius Cunhæ Orientalis Indiæ Propagatoris, Moderatoris & Conseruatoris prosapia sobolem merentem prædicant, & Camonij rhythmo iam Latinè reddito, & ab omnibus intellecto tui commendandi suppetente materiam non solùm exteri nedum repetunt Lusiadæ,

Ex lib. 10. Lusiadum vers. 263.

——Pompeium Cugna sequetur,
Regnabitque diu. Hic Chalenses eriget arces,
Dumque Dio metuendus erit, Basainus eidem
Se dabit, & multo constabit sanguine pugna.

Repetunt quoque quemadmodum tuus idem Gentilis Heros Insulam Australem retexerit, suo ipsius nomine celeberrimam:

Ex eod. vers. 177

Sed procul ô quantum video clarescere lumen,
Dicebat Nympha, & numeros sublime ferebat
Per freta Melindes, Oriaque, Lamique, Brauæque;
Sanguinolenta simul memorans certamina Cugnæ,
Cuius in Australi Laurenti nomine noto
Littore nomen erit clarum æternúmque manebit.

Nec satis. Quà etiam in te omnes incredibilem philologiam, & iustam scientiarum encyclopædiam venerantur, atque immensum, & profundum

ã 3 Ponti

Pontificij, & Cæsarei Iuris Oceanum demirantur. Nec falli quidem possunt suis terentes manibus doctissima, quæ de sacris Sanctionibus euulgasti, volumina, & Commenrarios in primam partem decreti Gratiani, ac deinceps in Ius Pontificium vniuersum editurus, quæ omnia per manus hominum delata tuam singularem doctrinam in omnem posteritatem sunt conseruatura. Quà denique præter morum integritatem, vitæ exemplum, Iustitiæ seueritatem cum lenitate coniunctam, ac cæteras animi dotes, quas modestiæ tuæ caussa sileo, supereminens, & ardens animarum studium intuentur. Quamobrè te non modò Primarij, quo nunc apud Lusitanos fungeris, verùm etiam summi apud vniuersos Pastoris dignum iudicanr officio. Hoc tuos tè Prædecessores ornare, & successores onerare quis dubitat? Potissimum quod huic quotidianæ, & assiduæ solicitudini, quæ cum vita absoluitur, aliam immortalem eruditissimis libris ad Christianæ Reip. beneficium pro animarum cura à re compositis curam addideris. Cùm igitur perspexerim quantopere hoc vno ditescere peculio desideres, & quemadmodum Princeps suum augere, & cumulare ærarium cupiens, quemquam vel ex vulgaribus hominibus consiliantem excipir, & exaudit, ita pro tui animi magnitudine omnes de hac re cognoscere, & sciscitari velles: ausus sum ego vnus ex ouili tuo, agnitionis loco, & obsequij, tibi Pastori vigilantissimo hunc Libellum de cura animarum Parochis iniuncta nuncupare, certò scio tuo illi aureo monumento collatum visum iri plumbeum. Quid enim oui cum Pastoris officio? tractent fabrilia fabri. Verumtamen Pastori non mediocri vertitur laudi suam ipsius ouem adeò instructam esse, vt soliciti Pastoris & munus, obsequium præstare valear. Quòd si neutra mihi ratio sufficiat, non sanè deficiam, Túne nostræ vnicus es Lusitaniæ Mœcenas? ad tuam tandem omnium artium, & artificum, litterarum, & litteratorum arcem confugio. Hac fretus benignitate hoc Tibi mecum simul offero munusculum, quod si ex scribentis conditione spectetur, est perexiguum; si ex viribus ingenij, dixerim mediocre, si ex animi propensione, magnum, si ex rei, de qua agitur, argumento, non ineptum, quod tanto Præsuli offeratur. Tu igitur vt bonus Pastor, & Mœcenas id suscipe, & excipe, æqui, bonique consule. VALE Romæ Kalend. Maij, M. DC. XXXII.

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

VDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit ne quis per vniuersos Regnorum suorú fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quã edendos, *D. D. Augustini Barbosæ, Lusitani I. V. D Episcopi Vgentini, &c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolã Lugdunensem, aut illos quibus ipse niet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regiã omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicunque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis Signatum BERAVD.

Hæc vltima editio desiit excudi die 15. Iulij 1665.

SERIES

Capitum quæ in hoc Tractatu de Parocho continentur.

PRIMA PARS.

De Parochorum institutione, & obligatione.

AVGVSTINI BARBOSÆ, V.I.D. LVSITANI, DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE,

PARS PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

Parochus unde dicatur, & quid Parochia, & Parochialis Ecclesia, ac beneficij curam animarum habentis nomine veniat?

SVMMARIVM.

1 *Parochi apud Ethnicos dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam missis salem, & ligna praparabant.*

2 *Parochi in Ecclesia sunt Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesiis prafecti, ut plebibus sacrum Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum administrent.*

3 *Paræcus Gracis est incola siue habitator in loco.*

4 *Plebani dicuntur, qui curam exercent animarum in Plebania, habentes sub se plures Ecclesias, vel Capellas.*

5 *Plebani Ecclesia appellatur matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet.*

6 *Archiepiscopi Ecclesia, Metropolis dicitur id est, Ciuitatum eiusdem Prouincia mater,*

7 *Plebanis sola competit iurisdictio fori pœnitentialis, ut Parochis,*

8 *Plebani non dicuntur in dignitate constituti.*

9 Cap. cùm ab Ecclesiarum, de offic. iudic. ordin. *declaratur.*

10 *Rectores dicuntur quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt.*

11 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus susceperunt.*

12 *Parochia cuiuslibet Rector appellatur etiam proprius Sacerdos.*

13 *Capellanus dicitur qui in Ecclesia Monachorum curam exercet.*

14 *Paræcia nomine antiqui Christiani usi fuerunt.*

15 *Paræcia Gracè, idem est quod accolarum conuentus, seu habitatio, aut cura.*

16 *Parochia dicitur quasi partitio cura.*

17 *Parochia antiquitus distincta non erant, sed Episcopi omnes dicebantur totius Diœcesis animarum curam exercere*

18 *Dionysius Papa crescente Christiano populo singulas Parochias singulis Sacerdotibus assignauit.*

19 *Parochia dicitur locus in quo degit populus alicui Ecclesia deputatus, certis finibus limitatus.*

20 *Parochia debet constare ad minus ex decem familiis.*

21 *Parochia qualibet cùm habeat suum territorium separatum, & diuisum, amplius non licet alteri in eo aliquid facere.*

22 *Episcopus post diuisionem Parochiarum non amplius dicitur Rector siue Parochus totius Diœcesis, sed solius Ecclesia Cathedralis, &*

Prælatus super omnes suæ Diœcesis Rectores.

23 *Episcopus distincto populo in certas propriasque Parochias, vnicuique suum perpetuum peculiarémque Parochum assignat, vbi adhuc Parochiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant.*

24 *Aliqua distinguuntur Parochia non per domos materiales, sed per populos, seu familias.*

25 *Parochias nouas etiam inuitis Rectoribus Episcopi constituere possunt, vbi propter locorum distantiam, aut difficultatem Parochiani, sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non possunt.*

26 *Parochialis Ecclesia dicitur, quæ habet ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum, de quibus Parochus Presbyter tenetur Deo reddere rationem.*

27 *Parochialis Ecclesia vt constituatur, quæ concurrere debeant? ostenditur.*

28 *Parochialis Ecclesia vt probetur non sufficit quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendatur quòd de necessitate administrat, & populus ab eodem de necessitate recipit.*

29 *Parochialis non probatur ex sepultura, & actu sepeliendi.*

30 *Parochialitatis præsumptio concludens resultat, si doceatur quòd non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Maiorum in dicta Ecclesia corpora fuerunt ibi sepulta tanquam in Parochiali.*

31 *Ecclesia non percipit decimas, vel primitias, ergo non est Parochialis, non benè concludit argumentum.*

32 *Decimæ possunt etiam acquiri Ecclesiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quam de iure Diuino.*

33 *Parochialitatis resultaret præsumptio, sed non concludens, si in aliqua Ecclesia retineretur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, eo quòd in Parochiali debet de necessitate retineri.*

34 *Parochialitatis præsumptio non leuis induceretur, si aliqua Ecclesia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus festis Christi fideles Missas audirent, nõ tamen necessariò ex illis infertur ad curam Parochialem.*

Parochialitas vnde probetur ibid. & seq.

35 *Parochialis Ecclesia consequenter est beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerso beneficium Curatum est Parochialis Ecclesia.*

36 *Parochialem Ecclesiam asserenti incumbit onus probandi.*

37 *Ecclesia præsumitur Curata vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum.*

38 *Parochialis Ecclesia fit Episcopi auctoritate, qui fines designat, plebem constituit, & Parochialem nominat.*

39 *Parochialis Ecclesia erecta præsumitur Superioris auctoritate, & consensu ex lapsu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt.*

40 *Dotata sufficienter debet esse Parochialis Ecclesia, vt possit saltem ex dote ipsius vnus Presbyter cum alio ministro commodè sustentari, & iura Episcopalia persoluere.*

41 *Ecclesia non debet dedicari, nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat.*

42 *Parochialis Ecclesia si ita exiguos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Episcopus cum illa coniungere aliquod beneficium simplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire.*

43 *Parochialis Ecclesia non potest duos, vel plures Parochos habere.*

Rector quasi populum regens dicitur. ibid.

44 *Parochialis Ecclesia ad regimen vnus Parochus assumi debet, qui suo nomine, & non cum aliis præficiatur.*

45 *Beneficium Parochiale habere dicuntur illi, quibus singulariter Parochiales Ecclesiæ curandæ & regendæ conferuntur.*

46 *Beneficij Parochialis appellatione non venit omne beneficium habens curam animarum.*

47 *Cura animarum in beneficiis duplex.*

Cura animarum quid? ibid.

48 *Cura pœnitentialis alia actualis, alia habitualis.*

49 *Mentio non est facienda de cura annexa.*

50 *Cura habitualis nullũ facit beneficium Curatum, nec causat incompatibilitatem, nec requirit personalem residentiam.*

51 *Parochialis habita pari passu ambulat cum beneficio simplici.*

52 *Parochialis ad actum reuocata indicatur, ac si esset noviter erecta.*

53 *Cura animarum in beneficiis vnitis est penes principalem Prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium amouibilẽ in dicto beneficio vnito deputatum.*

54 *Vicarius perpetuus in Ecclesia Collegiata deputatus habet omnimodam curam actualem, habitualis verò est penes Capitulum.*

55 *Papa erigendo vicariam perpetuam, & in Vicarium transferendo curam, nihil aliud facit, quàm constituere illi actu Rectorem curæ animarum, licèt propriè non sit Rector Ecclesiæ.*

56 *Vicarius perpetuus potius dicitur habere curam animarum, quàm Rector animarum.*

57 *Cura animarum indistinctè dicitur apud Vicarium perpetuum quoad omnem affectum.*

58 *Rector principalis si spreto Vicario perpetuo velit se ingerere in cura animarum, nullo modo posset.*

59 *Cura totalis potest in erectione Vicariæ trãs-*

ferri

ferri in Vicarium etiam ad nutum amouibilem.

60 *Vicary perpetui in Parochialibus annexis debent de iure constitui.*

61 *Beneficij de essentia est vt sit perpetuum.*

62 *Titulus in Parochiis vnitis non existit cùm fuerit suppressus, & extinctus per vnionem accessoriè factam.*

63 *Cura titulus in Parochiis vnitis est penes Episcopum, quem ab eo recipit Vicarius.*

64 *Vnio potest fieri in perpetuum alteri beneficio dependenter, vel independenter.*

65 *Curam remanere penes principalem euidens signum est, quando Vicarius constituitur temporalis, & amouibilis in exercitio cura animarum.*

66 Extrau. Execrabilis, in fin. vers. quantum, de præbend. *declaratur.*

67 *Qualitas Parochialis annexa accessoriè non debet redundare in principale.*

68 *Beneficium principale si sit simplex non crescit, nec fit Curatum per Ecclesiam parochialem ei accessoriè annexam.*

69 *Ecclesia Parochiales accessoriè vnita nunquam vacare censentur, ac proinde impetrari non possunt.*

70 *Parochiales per vnionem de illis accessoriè factam omnino extinguuntur, & titulum, & nomen amittunt, & sunt effecta prædia beneficy, cui vnita fuerant.*

71 *Litera vnionis non dicuntur litera de beneficio: sed de proprietate, & re profana.*

72 *Causa vnionis non dicitur causa beneficialis.*

73 *Descendentes ab Hebrais sunt capaces beneficiorum curam animarum habentium.*

74 *Cura habitualis licèt sit in illo, qui præest beneficio principali, cura tamen actualis omnimoda transfertur in Vicarium.*

75 *Beneficia illa dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu.*

76 *Habere dicitur cum effectu.*

77 *Cura appellatione venit actualis, non verò habitualis.*

78 *Verba semper in propria, & potiori significatione sunt intelligenda.*

1 OLIM apud Ethnicos Parochi dicebantur illi, qui Legatis publicè Romam missis salem, & ligna præparabant, hoc est, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac Populorum hospitio receptis suppeditabant, vt annotauit Acron in illud Horatij lib. 1. sermonum, satyra 5.

—& Parochi, quæ debent ligna, salémque.

2 Refert Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib 36. c. 30. num 9.* † Vnde instar horum dictos esse Parochos in Ecclesia quidam existimant, eo quòd sint Sacerdotes, auctoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, vt plebibus, siue populis sacrũ

Diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum
ad pascendos animos subministrent. † Alij 3
verò putant Parochum dictum quasi Parœcum; Parœcus autem Græcis est incola, siue habitator in loco, vt ait Pompon. *in l. pupillus, ff. de verb. signif.* ibi, *incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci Parœcon vocant.* Ita Azor *instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. 12. quæst. 1.* Bell. in *œconomic. Canonica class. 2. cap. 1. §. 1. pag. 163. vers. Badao tamen.*

Horum quidam vocantur Plebani, vt *in cap.* 4
scriptum est, de elect. qui videlicet curám exercent animarum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel Capellas, *cap. 1.* vbi glos. *ne Clerici, vel Monachi, lib 6.* sic dicti à plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur, & habet se Plebanus cum cæteris Curatis vnius plebis, sicut Archiepiscopus cum Suffraganeis Prouinciæ suæ: nam & ipsi visitatores constituuntur, qui vicos, & castella in Episcoporum locum circumeant, *cap. non debere, cum gloss. 80. dist. cap. sicut olim, de accusat.* † Et Ecclesia Pleba- 5
ni appellatur matrix, quasi mater Ecclesiarum, quas sub se continet, *cap. ad audientiam, il 1. de Eccles. ædific. c. 1. de præscript.* Concil. Trid. *sess. 21. de reformat. cap. 7.* gloss. 1. *in Clem. vnic. de Baptismo.* Azor. *d. p. 2. l. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. c. 3. q. 14 vers. matrix.* Rot. *decis. 272. num. 2. cum seqq. p. 1. recentior.* † Sicut Archiepiscopi Ec- 6
clesia, Metropolis dicitur, id est, ciuitatum eiusdem Prouinciæ mater, vt contra Isidor. *in cap. cleros, vers. Archiepiscopus, dist. 21.* animaduertunt Forcat. *dialogo. 61. num. 4.* Alciat. *lib. 2. dispunct. cap. 23. ad fin.* Couar. *practi ar. c. 19. n. 2.* Gambar. *de officio, & potest. Legati à latere, tit de variis Ordinariorum nomin. ex num. 34.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap. 1 num. 23.*

Plebanis huiusmodi sola competit iurisdi- 7
ctio fori pœnitentialis, vt Parochis, & ideò à Parochis non distingui scribit Filesac. *in tract. de parœcia, cap. 3 pag. 59.* ac subinde cùm non habeant iurisdictionem fori contentiosi, non possunt dici in dignitate constitui, quia differentia illa, quòd Parochus vni præest Ecclesiæ, Plebanus pluribus, nullam in substantia constituit differentiam, ex notatis per Anton. Fabr. *in theor de re benefic. tit de beneficiis in Ca-*
thedrali num. 33 & ideo † Plebanum dignita- 8
tem non habere resoluunt Fulu. Pacian. *de probat. lib. 1. c. 17. à num. 59.* & Azor. *d. lib. 3 c. 21. q. 1. & 4* nisi fortè Ecclesia, cui præest, sub se Capellas habeat, & simul Collegiata sit, vt ex Domin. Franc. & Feder. explicat Pacian. *d. c. 17. n. 61.* Quamuis contrarium, imò quòd Plebanus, licèt in Ecclesia Collegiata non sit, dignitatem habere dicatur, si eius Plebania sub se Capellas teneat, teneant additio ad gloss. *verb. Capellas, in d. cap. 1 ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. p. 1. quæst. 12.*

*art.4.*Petr.Gregor.*syntagm.iuris,lib.* 12.*cap.*42.
*n.*13.Læl.Zech.*de Republ.Eccles.cap.*27.*à princ.*
9 Squillante *de obligation. Cleric.p.*2.*n.*58. † Pro
quibus non facit *cap.ij ab Ecclesiarum , de offic.
iudic.ordin.* dum videtur probare Plebanos
excommunicare posse sibi subditos; quia re-
spondetur non cõstare ex eius litera,quænam
fuerit Ecclesia illa Sancti Petri,de qua *ibi*, nec
text.decidere Plebanum illum Iure communi
excommunicationem proferre potuisse , sed
tantùm supponere ab eo prolatam , ac subinde
terminos habiles supponere possumus, cùm
text.id principaliter non decidat , quòd scili-
cet , vel Ecclesia erat Collegiata , vel quòd iu-
risdictio speciali iure ei competebat.

10 Rectores quidam dicuntur, quia plebem, &
populum sibi commissum cum cura regunt,
iuxta *cap.*1.*de Capellis Monach.cap.*3.*de vita, &
honest. Cleric.* eorúmque beneficium *Rectoria*
dicitur , *c.vlt.de prabend.*Petr. Georg.*syntagm.
iuris , lib.* 15.*cap.*24. *num.*10. quamuis sub Re-
ctoris nomine comprehendantur etiam ha-
bentes dignitatem , Personatum , siue Priora-
tum , vt ex Domin. & aliis ostendit Illustriss.
Dominus meus Roderic.à Cunha *in comment.
ad cap.sunt namque.*14.*dist.*45.

11 Curati appellantur alij , à cura , qnam de
regendis ouibus susceperunt , non sine grandi
mysterio ; sicut enim Papæ commissa est cura
vniuersæ Ecclesiæ,dicente Domino,*Pasces oues
meas:*sic ipse Papa,vocans Episcopos in partem
sollicitudinis,seu curæ ex Ordinatione diuina
iisdem Episcopis committit particulares Ec-
clesias seu Diœceses pascendas , & curandas.
Sic demum ipsi Episcopi,Domino instituente,
Ordinem Presbyterorum , seu Curatorum in
ipsis septuaginta Discipulis(vt Patrum est do-
ctrina) iisdem curam singularum Parochia-
rum committũt, à quibus solis , inquit Concil.
Trident.*sess.* 24 *cap.*13. *de reform.* Sacramenta
suscipiant. Porrò per curam , à qua dicuntur
Curati, non intelligenda venit qnaliscumque,
qualis est , illa quæ ex lege charitatis manda-
tur vnicuique de proximo. Nec illa etiam,
quam habet , verbi gratia quilibet Superior
temporalis, licèt suo modo etiam teneatur ad
custodiam animæ : neque etiam dicitur curam
eiusmodi habere,qui habet licentiam ad exer-
cendos certos actus Pastorales , alioquin tot
essent Pastores,quot subsidiarij. Sed is demum
Curatus esse intelligitur , qui accepit curam
animarum ex natura officij , qui accepit non
solùm posse,sed debere; non solùm licentiam ,
sed vltra hoc etiam officium,munus,onus, de-
bitum curandi animas , quod inuoluit obliga-
tionem eas curandi ex lege iustitiæ , cui pro-
pterea applicari possit illud Ezechielis 33.*San-
guinem eius de manu speculatoris requiram.* Ita
Theophil. *Parochorum , seu de quadruplici de-
bito in propria Parochia persoluendo , part.*3.
*de Confessione Paschali,art.*11.

Sacerdos proprius vocatur cuiuslibet Paro- 12
chiæ Rector , *in cap.omnis vtriusque sexus , de
Pænit. & remission.* Nauar.*in cap.placuit,de pæ-
nit.dist.*6. *n.*123.ibi , *& Sacerdos ille dicitur pro-
prius qui est præfectus Parochia* ,&c. Mich. Loc-
mairus *in suo Parochiali,cap.*4.*propos.*vbi expli-
cat proprium Sacerdotem dici Curatum, latè
Theoph,*d.p.*3 *art.*5.

Capellanus dicitur, qni in Ecclesia Mona- 13
chorum curam animarum exercet , vt *in cap.
1.de Capell.Monach.*

Parochus dicitur à Parochia , seu Parœcia, 14
vt Budæus vult,sicut & Parochiani,seu Parœ-
ciani, vt *in tit. de Parochiis* , & eo nomine vsos
fuisse antiquos Christianos demonstrat S. Au-
gustinus *lib.*14 *de Ciuitate Dei*,his verbis : *Fuit
Presbyter nomine Restitutus in Parœcia Cala-
mẽsis Ecclesia.*† Parœcia autem Græcè idem est 15
quòd accolarum Conuentus , seu habitatio,
aut cura , vel secundùm alios,† Parochia dici- 16
tur, quasi partitio curæ , quia Rector Ecclesiæ
curam habet animarum totius populi intra il-
los limites congregati,*cap.*1.*de Capell. Mon.c.
cùm singula de prabend.lib.*6.Petr.Greg.*d.lib.*15.
*cap.*24.*n.*6 *&* 7. Rebuff.*in concord. tit.de collat.
§.statuimus,tl.*2.*in verb.Parochiales*, Gonzal. *ad
reg.*8.*Cancel gloss.*6.*num.* 39.Læl. Zech. *d.c.* 28.
*num.*1.Gutier.*alleg.*8.*num.*6.

Antiquitùs Parochiæ distinctæ non erant, 17
sed Episcopi omnes dicebantur totiùs diœce-
sis animarum curam habere , & omnes illius
decimas percipiebant & inter se, & alios Cle-
ricos dependebat quia reliqui Clerici de ma-
nu Episcopi percipiebant , & curam exerce-
bant , *cap.*1. *vers.has verò decimas* , 16.*q.*7. Pur.
*decis.*361.*n.*5.*lib.*1. Gonzal.*d.glos.*6 *n.*80. † Sed 18
postea cùm augeretur populus Christianus,
Dionysius Papa XXIV. post B.Petrum , sin-
gulas Ecclesias singulis Sacerdotibus assigna-
uit , vt vnusquisque proprium haberet territo-
rium, nec vnus alterius fines ingrederetur , *in
c.*13 *q.*1. *& in cap. pastoralis. de ijs qua fiunt à
Pralatis.*Io. Andr. Abb. & alij.*in rub.de Paroch.*
Bertrand.*cons.*35c.*vol.*2.*p.*1 Nauar.*in c.Placuit,
n.*3.*cum seqq de pænit.dist.*6.Selu. *de benefic.p.*1.
*quæst.*4 *num.*19. Paul. Fusc.*de visit.lib.*2. *cap.*2.
*n.*1. Hoied. *de incompatib. benef. p.*2.*in præfat.n.*
5.Zech.*d.c.*42.*de Paroch.n.*1.vbi quòd id factũ
fuit tam in Ciuitatibus , quàm in Castris, &
villis,Suar. *de Relig. tom.*1.*tract. de decim. lib.*1.
*cap.*21.*à n.*4. Carat. *de Iurib. Paroch.tit.*1. *cap.*2.
Lotier. *de re benefic. lib.*1. *q.* 8. *num.* 18. Ioan.
Filesac. *de origine Paræciarum cap.*4. *in princip.*
Trullench.*in expesit Decalogi,lib.*3.*cap.*5.*dub.*2.
*num.*12. Rot.*in Conchen. decimarum del Infan-
tado* , 7. *Februarij* 1618. coram *bona memoria
Andrea* , & in *Florentina Parochialis* 22. *Maij*
1630.coram *Reuerendiss.D meo Coccino Decano.*
licèt Card. Baron.*annal Eccl.tom.*3. *ad an.*325.
vers.

vtrisq. vnde hic, & Theophil. *Parochialis p.1.de conc. Paroch.art.1.pag.4.* existimauerint ab ipsismet Apostolis factam diuisionem Parochiarum.
19 Et vnaquæque Parochia exinde dicta fuit locus, in quo degit populus alicui Ecclesiæ deputatus, certis finibus limitatus, Ægid. Bellamer. *cons.* 38.*n.*8. Roman. *cons.*356. *in princip.* Grilenzon. *cons.6.n.5.* Mantic. *decis.48. num.*1.
20 Card. Tusch. *tom.7. lit. P. conclus.94.n.*1. † non minus quàm decem distinctæ domus, & familiæ Parochiam facere possunt, quæ municipia nominantur, *c.vnic.10.q.* 3. Carat. *de iurib. Paroch. tit.* 3.*c.* 3 *in fin* Pacien. *de probat.lib.2 c.* 31.
21 *n.*23.† & cùm quælibet haberet suum territorium separatum, & diuisum non amplius licitum fuit alteri Parochiæ in eo aliquid facere. Calcan. *cons.*14. *n.*10. Card. Thusc. *d.lit. P.*
22 *concl.*95.*n.*1. † nec Episcopus deinde dici potest Rector, siue Parochus totius diœcesis, sed solius Ecclesiæ Cathedralis, & Prælatus super omnes suæ diœcesis Rectores Gonzal. *d. gloss.* 6.*num.*83. Rota *decis.*15. *num.4.part.1.recent.*
23 In illis verò locis, & ciuitatibus vbi adhuc Parochiæ certos non habent fines, nec eorum Rectores proprium populum, quem regant, sed promiscuè petentibus Sacramenta administrant, statuit Conc. Trid. *sess.24.de reformat. cap.*13. vt Episcopus distincto populo in certas propriasque parochias vnicuique suum proprium peculiarémque Parochum assignet. Vgol. *de officio Episcopi, cap.*54.§.2. Quod quidem Concilij decretum non comprehendere Parochias, quæ licèt certos fines non habeant, certum tamen populum habent, & per certas familias distinguuntur, vsque adeò vt Sacramenta promiscuè non administrentur, refert decisum Gonzal *ad reg.*8. *Cancel. gloss.6. n.*96. & non est incognitum aliquibus in locis, &
24 præcipuè † Aquilæ, distingui Parochias non per domos materiales, sed per populos, seu familias, vt colligitur ex relatione eius Episcopi facta sacræ Congregationi Concilij de anno 1578. quæ legitur apud Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1.disp.14.q.1.num.*11. & ex his, quæ adducit Franc. Viui. ex eadem ciuitate oriundus. *in sylua commun.opin.* 230.*n.*24 *&* 25.
25 Vbi etiam propter locorum distantiam, aut difficultatem Parochiani, sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda accedere non valent, nouas Parochias, etiam inuitis Rectoribus, Episcopi construere possunt, *cap.ad audientiam, de Eccles. ædificand.* quibus prouictu, & sustentatione noui Parochi fructus assignentur arbitrio Episcopi ad Ecclesiam Matricem quomodolibet pertinentes, aut si necesse fuerit, compellat populum Ecclesiæ nouiter erectæ, ad necessaria eidem Sacerdoti subministranda, vt decidit Concil Trid. *sess.21. de reform.c.4.* latè Ego ipse

*de officio, & potest. Episcopi.p.3.alleg.*7. per tot. Nec Episcopi in his quæ pertinent ad curam animarum propter Parochos excluduntur, quia omnes animæ diœcesis sunt commissæ sub potestate Episcopi, *cap.quæcumque* 10.*q.* 1.*cap.præcipimus*, 12 *q.* 1. & quilibet dicitur esse Parochianus Episcopi, vt *in cap. licet, de feriis. & in c.1.de raptor. & in cap.ad aures, de pœnis*, facit bonus text. *in Clem.dudum, §.in Ecclesiis, de sepult.* refert Gutier. *canon. lib.1. cap.*27 *num.*25. & 26.

A Parochia, & Parocho dicitur Parochialis 26
Ecclesia, quæ habet ius consistens in cura animarum ipsorum Parochianorum certis limitibus constituta, ipsis Sacramenta ministrans, & proprium habens Rectorem, & Parochum Abb. *in rub.de Paroch.* Carac. *de iuribus Paroch. tit.1.c.*3. Ægid. Bellamer. *cons.* 38.*num.*8. Gutier. *alleg.8.n.*6. & hoc absque vlla prærogatiua. Feder. de Senis *cons.*49. *&* 86. Cardin. Tusch. *d. lit. P. conclus.*93 *num.*1. Et ista Ecclesia Parochialis gaudet priuilegio, vt intra suos fines alia Ecclesia, vel Capella non possit ædificari inuito eius Rectore, *cap.quicumque*, 16.*q.*1. quia esset facere in sui præiudicium, cùm comprehendat quicquid est intra fines eiusdem Parochiæ, quasi totum ipsum solùm per fines designatos sit certo modo in posse ipsius Parochiæ, vt contra eius voluntatem alia Capella ædificari nequeat. Ita Hieron. Carac *in opusculo de iuribus Paroch.tit.2 cap.*1. Vnde in facultatibus extruendi Oratoria stylus Romanæ Curiæ hæc inter alia ad fauorem Parochialium apponere consueuit, vt scilicet Oratorium decenter instructum, & ornatum & ab omnibus actibus domesticis liberum existat: tum vt concessio intelligatur sine Parochialis Ecclesiæ præiudicio & excipiantur dies Natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat: sed Parochialis frequentetur, quódque alij præterquam seruitio personæ, cuius intuitu Oratorium conceditur, necessarij ibidem audientes Missam ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia per hoc non liberentur. Ita Piasec. *in praxi Episcop.p.*3.*c.*3.*tit.de visitat. Eccles. Paroch n.*21. Hieron. Carac. *in d.opusc.tit.*2.*cap.*2.

Quæ autem debent concurrere ad consti- 27
tuendam Ecclesiam parochialem, tradunt Staphil. *de literis gratiæ, tit.de qualit. & stat.benef. § circa secundum à num.*7. Sarnen. *in reg.de idiomate, quæst.*11. Rebuff. *in concord. tit. de collat. §.statuimus, sl.*1.*verb. Parochiales Eccles.* Coch. *in instit.maior. lib.2. tit.*15. Mascard. *de probat. concl.*469. Quintanad. *ecclesiast.lib.4.à num.*68. Fusc. *de visit.lib.* 2.*c* 2. Camill. Borell. *in sum. decis.p.1.tit.2.n.*17. Zerol *in praxi Episcop. p.*1. *verb.Parochia* §.1. Gonzal *ad reg.Cancel.gloss.6. num.* 34. *cum multis seqq.* Rot. *decis.*52.*p.* 2. *diuers. & in Florētina Parochialis* 22.*Maij.*1630.

coram Reuerendiss. Domino meo Coccino Decano, quæ reperitur impressa nouissimè p. 5. recent. decis. 380. ex quorum dictis, & præcipuè Rotæ constat, quòd probare volens Ecclesiam esse Parochialem, debet iustificare quatuor requisita: primum est potestas fori pœnitentialis, hoc est, potestas ligandi, atque soluendi: secundum est certa Parochia, hoc est, locus certis finibus constitutus, in quo populus alicuius Ecclesiæ deputatus degit; tertium vt Parochus curam exerceat nomine suo, quod requisitum conuenit personæ, non autem Ecclesiæ, quartum quòd etiam respicit personam, & non Ecclesiam, videlicet quòd Sacerdos tanquam Rector suo nomine singulariter, & non cum aliis ad regimen Parochialis Ecclesiæ admittatur, vt declarat Rota d. decis. 52. à num. 1. vsque ad num. 19. Et propterea eadem Rota considerans statum Ecclesiæ, breuiter di-
28 xit † ad ostendendum Ecclesiam esse Parochialem non sufficere quòd Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat quòd de necessitate administret, & populus ab eodem de necessitate recipiat, gloss. verb. impendat, in Clem. dudum, de sepult. vbi Imol. num. 32. Gonzal. d. gloss. 6. num. 36. Mantic. decis. 48. n. 5. Gregor. XV. decis. 387. n. 7. vbi Beltram.

29 Vnde colligitur Ecclesiam non probari Parochialem ex sepultura, & actu sepeliendi, cùm hoc sub prædictis quatuor requisitis nō contineatur, vt declarat Gonzal. d. gloss. 6. num. 53. & Stephan. Gratian. discept. forens. c. 865. n. 14. & quilibet possit sibi eligere sepulturam in loco sacro sibi benè viso, cap. cùm liberum, & ibi gloss. verb. disposuit, de sepult. cap. 1. eod. tit. in 6.

30 † Resultaret tamen concludens præsumptio parochialitatis si doceatur quòd non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Maiorum in dicta Ecclesia, corpora fuerint ibi sepulta tanquam in Parochiali, in qua concurrentibus prædictis defuncti debent sepeliri, cap. ex parte, de sepulturis, & optimè considerauit Rota in d. Florentina Parochialis.

31 Deinde colligitur quod non sequitur, ista Ecclesia non percipit decimas, vel primitias; ergo non est Parochialis, nec per contrarium ista iura habet talis Ecclesia: ergo necessariò se-
32 quitur quòd † sit Parochialis, secundùm Gonzal. d. gloss. 6. num. 56. cùm decimæ possint etiam acquiri Ecclesiæ non Parochiali ex aliquo titulo, quàm ex iure diuino, ex quo Ecclesiæ Parochiali debentur, Exod. c. 22. in fine, & habetur in cap. 1. & in cap. cùm homines, & in cap. pastoralis, de decim. possunt enim & aliis Ecclesiis acquiri, putà præscriptione, cap. cùm contingat, cap. cùm in sua, eod. tit. cap. 1. de præscript. in 6. Rebuff. de decim. q. 13. n. 6. Abb. cons. 94. num. 2. vol. 1. Couar. lib. 1. var. c. 17. n. 6. & fuit consideratum in d. Florentina: licèt quandoque ex perceptione decimarum arguatur cura apud percipientem, vt in decisionibus citatis per Rot. decis. 489. num. 3. in fin. p. 1. recentiss.

Parochialitatis tamen resultaret præsump- 33
tio, sed non concludens, si in aliqua Ecclesia retineretur sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, quod in Parochialibus debet de necessitate retineri, iuxta notata in Clem. 1. de priuileg. ita vt in aliis non retineatur, nisi ex indulto Apostolico, quod habent Regulares, cap. tribus, § santa, de consecr. dist. 2. ita sibi fuisse responsum à sacr. Congreg. Eminentissimorum Interpretum Concil. Trid. de anno 1609. attestatur Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiepisc. Neapol. c. 110. refertque Pialec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 5 num. 13.

Prout etiam parochialitatis præsumpio 34
non leuis induceretur, si aliqua Ecclesia perciperet decimas, & primitias, vel in illa diebus festis Christi fideles Missas audirent, vel alia Sacramenta, excepto Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, perciperent, non tamen necessariò ex illis inferretur ad curam Parochialem, cùm hæc omnia possent adesse ex aliquo accidenti, vt ponderauit Gonzal. d. gloss. 6. num. 56.

Simili modo solis Parochialibus Ecclesiis permittitur habere campanas, in tantum, vt nec in Monasteriis pulsari publicè sine dispensatione possint, c. patentibus, de priuil. Specul. tom. 1. tit. de dispensat. §. nunc, de Episcoporum. n. 14. casu. 102. Est enim campana vnum de signis, & requisitis Ecclesiæ, & beneficij Curati, Alciat. lib. 8. parerg. c. 1. Seln. de benefic. p. 1. q. 5. n. 82. Valenzuela cons. 26. num. 1. & 2. tom. 1. Sed neque ex hoc parochialitas probaretur; sicut nec probatur ex fonte Baptismi, Feder. de Senis cons. 80. n. 3. Rot. decis. 52. n. 28 p. 2. diuers. Seraph. decis. 1026. n. 5. Gregor. XV. decis. 387. n. 11. Item nec ex cœmeterio, cùm illud habere possit Ecclesia non Parochialis, idem Greg. d. decis. 387. num. 12. vbi n. 15. quòd etiam parochialitas non probatur ex prouisionibus factis per concursum, quia Episcopi possunt prouidere etiam de beneficiis non Parochialibus per concursum.

Eo ipso quòd vna Ecclesia est Parochialis, 35
consequenter est beneficium Curatum, & habet curam, non tamen è conuerso, quia potest esse beneficium Curatum absque eo quòd sit Ecclesia Parochialis, veluti si sit aliqua Ecclesia ruralis, & ad eam de nouo veniant homines ad illic inhabitandum, licèt possit dici Ecclesia Curata, non dicitur tamen Ecclesia Parochialis, si non habet certum territorium, vt post Ioan. Andr. & alios, in cap. super eo, de præbend. in 6. tradunt Rebuff. in concord. tit. de collation. §. statuimus, gl. 2. verb. Parochiales, & iterum in forma mandati de prouidendo, in verbo cura, vers. & sufficias, vbi propterea dicit melius esse exprimere quòd sit Ecclesia Parochialis,

chialis, quàm quòd ſit beneficium Curatum, Alphonſ. Hoied. *de incompatibil. benefic. part.* 1. *cap.* 13. *ſub num.* 2. *poſt med. verſ. at verò poteſt eſſe.* Camill. Borrell. *in ſumma omnium deciſ. tom.* 1. *tit.* 2. *de ſacroſ. Eccleſ. num.* 18. Rot. *d. deciſ.* 52. *num.* 37. *&* 38. *part.* 2. *diuerſ.* vbi *num.* 39. dixit quòd hinc eſt quòd in Iure Canonico, & in Concil. Trident. paſſim fit mentio ſimpliciter de Eccleſiis Parochialibus, abſque expreſſione qualitatis Curæ. Vnde benè Rota coram Gregor. XV. *deciſ.* 387. *num.* 10. ait parochialitatem non probari ex cura animarum, quia poteſt eſſe cura ſine parochialitate.

36 Quamuis in dubio aſſerenti Eccleſiam eſſe Parochialem incumbat onus probandi, eo quòd beneficia præſumantur ſimplicia, & non Curata, Staphil. *in* 2. *p. de ſtatu, & qual. benefic. n.* 2. Ægid. *deciſ.* 676. Hieron. Gabr. *conſ.* 191. *n.* 1. *lib.* 1. cum aliis citatis per Nicol. Garc. *de benef. p.* 1. *cap.* 6. *n.* 8. & per Gregor. XV. *deciſ.* 387. *n.* 4. Gutier. *alleg.* 8. *n.* 5. cum de iure parochialitas non præſumatur, Bellam. *deciſ.* 676. *per totam.* Rot. *deciſ.* 200. *n.* 5. *p.* 1. *recentiſſimar.*
37 *& deciſ.* 258. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* † Nihilominus tamen vbi beneficium habuerit populum, vel Clerum, Eccleſia præſumitur Curata, Staphil. *citato loco, num.* 1. *&* 2. Rebuff. *in praxi benefic. tit. ſaculare benef. quotup.* Ægid. *d. deciſ.* 676. Seraphin. *deciſ.* 1227. Nicol. Garc. *loco proximè citato.*

38 Vt Eccleſia conſtituatur Parochialis, auctòritas requiritur Epiſcopi, qui eam Parochialem conſtituat, fines deſignet, & plebem denotet, *cap. nullus omnino,* 16. *quæſt.* 7. Caret. *de iurib. Paroch. tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Azor. *inſtit. mor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *quæſ.* 14. vbi ſubdit quòd dum diſcutitùr num Parochialis Eccleſia ſit, inquiritur quando fuerit ædificata, cuius conſenſu extructa, quibus conditionibus affecta, & Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 53. *in princip.* oſtendit in quibus caſibus poſſit Epiſcopus nouam
39 Parochiam conſtituere. † Erecta tamen præſumitur Superioris auctoritate, & conſenſu ex lapſu temporis, quando in illa diuina Officia publicè celebrata fuerunt, vt per Afflict. *deciſ.* 368. *n.* 5 Gam. Luſit. *deciſ.* 144. *in fine, & deciſ.* 168. *n.* 1. Lancel. Gallia *conſ.* 124. *n* 6. *vol.* 1. Camill. Borrel. *d. tit.* 2. *de ſacroſanct. Eccleſ. n.* 7. vbi *n.* 10. addit procedere quando requiritur conſenſus; ſecus autem ſi exigeretur licentia, in qua non ſufficit aliquis curſus.

40 Dotata ſufficienter eſſe debet Parochialis, vt poſſit ſaltem ex dote ipſius vnus Presbyter cum alio miniſtro commodè ſuſtentari, & iura Epiſcopalia perſoluere, *cap. piè,* 16. *q.* 7. & quando opus ſit hoſpitalitate vti, *cap. vt quiſquis, de vita, & honeſt. Cleric. c.* 1. *de præbend. in* 6. Azor. *d. lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 15. Læl. Zech. *d. cap.* 28. *de Parocho, num.* 4. Caual. *deciſ.* 498. *n.* 1. Rebuff.
41 *in tract. congrua portionis, num.* 65. † & ſic non debere Eccleſiam dedicari, niſi tantùm aſſignetur quod duobus ſufficiat, tradunt Caſſad. *deciſ.* 18. *de præbend.* Rot. *deciſ.* 56. *num.* 10. *p.* 2.
diuerſ. † Verùm ſi poſt eam ædificatam ita exi- 42
guos, & tenues redditus habere deprehendatur, poterit Epiſcopus illi adiungere aliquod beneficium ſimplex, vel illam cum aliis Parochialibus vnire, Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 5. *& ſeſſ.* 25 *etiam de reform. c.* 13. §. *in Parochiis,* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 65. Azor. *d. c.* 12. *q.* 15. *verſ. ſi ita.*

Conſtituta ſit, & limitata Parochia, & in ea 43
Parochialis Eccleſia erecta, & ædificata, tota eius cura vni presbytero tantùm, qui vocatur communiter Parochus, ſeu Plebanus, Rector, ſiue Curatus, (quia hæc nomina vti ſynonyma variantur, & vnum ponitur pro alio) committitur, vt in ea Baptiſmum, & reliqua Sacramenta populo miniſtret, & conferat, prout infrà latè videbimus; nomen enim Rectoriæ ſonat in beneficium Curatum, vt eſt text. *in cap. de Rectoribus, de Cler. ægrot.* dicitur enim Rector, quaſi populum regens, Roman. *conſ.* 356. Ioan. Andr. *in c. licèt Canon. num.* 1. *de elect. in* 6. Rot. *deciſ.* 489. *n.* 3. *part.* 1. *recentiſſim.* nam ſicut vna mulier non poteſt duos, vel plures ſponſos habere, *c.* 1. *de ſponſa duorum,* nec vnum corpus duo capita, quia eſſet monſtrum, *c. quia pleriſque, de offic. ordin.* ſic nec Eccleſia duos, vel plures Parochos, ſiue Curatos, *cap. cùm non ignores, de præbend.* Oldrat. *conſ.* 67. *num.* 1. Rot. *d. deciſ.* 489. *n.* 3. *in princ. part.* 1. *recentiſſ.* & in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, Sponſus, & Rector, qui curam habeat, *cap. in apibus* 7. *q.* 1. *cap ſicut vna,* 2 2. *q.* 1. Rot. *d. deciſ.* 52. *n.* 17. *cum ſeqq. part.* 2. *diuerſ* Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *à n.* 45. vbi *num.* 42. † exinde infert ad regimen Paro-
chialis Eccleſiæ aſſumi debere vnum Paro- 44
chum, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur: quia ſi illi duo, vel plures præficiantur, qui confeſſiones audiant, & baptizent, & alia ad curam ſpectantia faciant, non dicerentur propriè Parochi, ſiue Curati, & ideo ex Oldrad. *conſ.* 67. *num.* 1. *&* 2. Rot. *deciſ.* 684. *num.* 2. *part.* 1. *recentiſſimar.* tenet quòd magis veriſimile eſt quòd cura ſit apud vnum quàm apud duos. Quare eadem Rot. *in Meſſanen. iuriſdictionis* 1. *Martij.* 1610. *coram Reuerendiſſ. Lugdunen.* impreſſa apud Farinac. *deciſ.* 258. *à num.* 5. *part.* 1. *recentiſſim.* duo conſiderat ad effectum vt quis dicatur Parochus, quorum primum eſt, vt curam exerceant Presbyteri Curati nomine proprio, non autem alieno, ex text. *in cap. extirpanda,* §. *qui verò, de præben.* Archid. *in Clem.* 1. *num.* 4. *de offic. Vicar.* Miles *in repert. verb. Eccleſia Parochialis.* Rebuff *in praxi, tit. de non promoto intra annum, num.* 36. Alterum eſt, quia Rector, & Parochus is dicitur, qui ſuo nomine ſingulariter, non autem cum aliis ad regimen Eccleſiæ Parochialis aſſumitur; ita vt

ſi duo, vel plures præficiantur, qui Confeſſiones audiant, baptizent, & alia ad curam ſpectantia faciant, non dicantur Curati, quia in vna Eccleſia vnus debet eſſe Sacerdos, ſponſus, & rector, qui curam habeat, vt pluribus allegatis copioſe traditur *in deciſ.52. num.57. p.2. diuerſ.* & quando aliqui Canonici hebdomadatim habent curam animarum, talis cura non remanet penes ipſos, vel ſingulos Canonicos, ſed penes collegium. Oldrad. *conſ.67. num.* 1. Por. *deciſ.* 18. *lib.* 1. Gonzal. *d. gloſſ. 6. num.71. & 72.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.865. n.35. & 36.*

In illa verò diœceſi, vbi nullus adeſt Rector in quacunque Eccleſia Parochiali, ſed adſunt plures beneficiati in qualibet Eccleſia, & Epiſcopus ſolet alicui ex illis committere exercitium curæ animarum, non tamen ex hoc dicebatur beneficium Curatum, ſed ſolus Epiſcopus eſt Rector omnium Parochialium totius diœceſis, & apud eum tantùm manet cura animarum, iuxta *c. nullus, de Paroch.* Garc. *de benefic. part.9. cap.2. n.* 175. Gonzal. *d. gloſſ.6. num.65. & ſeq.* Stephan. Gratian. *d. c.865. n.32.* Et tunc huiuſmodi beneficiati non poſſunt, percipere decimas eidem Eccleſiæ Parochiali debitas, cùm ſolùm pertineant ad Epiſcopum qui eſt verus Rector, & vniuerſalis Parochus, & habet curam animarum, Rebuff. *de decim. q.7. à n 4.* Gonzal. *gloſſ. 6. num. 65.* Stephan. Gratian. *d. cap.865. n.38.* Quidquid teneat Rot. *dec.* 300. *n.4. p.2. in poſthum. Fari.* aliàs *p.4. recent.*

45 Hic Presbyteri quocunque nomine nuncupati, quibus ſingulariter Parochiales Eccleſiæ curandæ, & regendæ conferuntur, Parochiale beneficium habere dicuntur; quod idem non eſt cum beneficio curam animarum habente, cùm iſtud latius pateat, quàm illud, vt ex Innoc. *in cap. cum ſatis, de officio Ordin.* tradunt Azor. *d. p.2. lib.3. cap.12. quæſ.1.* Mart. Alter. *de cenſur. tom. 1. diſp. 22. lib.5. c.7. verſ. cæterum Patriarcha?*

46 † nam Canones de Parochiali beneficio verba facientes, non eo ipſo in omni beneficio curam retinente animarum vendicare ſibi locum, monet Ludou. Gomez. *in reg. Cancel. de idiomate, quæſt.11. verſ. & ideò pro vero intellectu,* quem refero Ego ipſe *in collectan. ad cap. dudum, 54 num. 2. de elect.*

47 Cura autem animarum nihil aliud eſt, quàm poteſtas Sacramenta adminiſtrandi, *c.1. de Paroch* Hoied. *de incomp. benefic. part.1 c.13. n.3* Maſcard. *de probat. concl.*468. *n.*1. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap 865. num.* 10. Quæ in beneficiis dupliciter conſideratur, ſecundùm Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ 6. à num. 61.* & Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap.6. num.6.* qui plures referũt: vno modo propriè, & ſtrictè pro cura Pœnitentiali, quæ exercetur in foro animæ, quando ſcilicet aliquis tenetur ſacras Pœnitentium Confeſſiones audire, cæteráque Sacramenta adminiſtrare aliquibus, qui illa tenentur ab eo ſuſcipere, iuxta gloſſ. *verb. impendant, in Clem. dudum, de ſepult.* Alio modo dicitur cura largè, ſeu impropriè, quæ pertinet ad forum exterius, & eſt poteſtas fori contentioſi, ſiue iudicialis circà correctionem morum, & ſic omne beneficium habens iuriſdictionem viſitandi, excommunicandi, abſoluendi, & alia faciendi ad morum correctionem pertinentia, etiam dicitur habere curam animarum, *d. cap. dudum, circa med.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.1. lib.2. cap.79. num.4.* Maſcard. *de probat. concluſ.*438 *n.20. cum ſeqq.* Quintin. *in repet. c. multa, n.76. de præb.* Henriquez. *conſ.9. à princ.* cum aliis citatis per me, *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appell.65. num.2.* Vnde apparet quòd licet beneficium Parochiale idem ſit cum beneficio curam animarum habente propriè, & ſtrictè ſumpto, tamen ſi largè, ſeu impropriè ſumatur, plurimùm differunt, quo ſenſu dixi ſuprà iſtud latius patere, quàm illud.

Illa cura pœnitentialis primo modo relatas quam tenet, qui habet ſupra populum poteſtatem ligandi, atque ſoluendi animas, iuxta auctoritatem Chriſti Domini, *Quæcunque ligaueris ſuper terram,* &c. in duplici etiam eſt differentia, alia dicitur actualis, alia verò appellatur habitualis. Actualis cura illa eſt, quam quis actualiter, id eſt actu per ſe gerere tenetur in populum ex neceſſitate officij ratione Parochialis, vel beneficij Curati, in quo eſt Canonicè intitulatus, & inſtitutus. Habitualis verò ab actuali diſtincta illa dicitur, quæ penes aliquem ratione alicuius beneficij inheri eſt, ſed non in facto, quia executionem poteſtatis non habet, vel defectu tituli ſpiritualis per vnionem acceſſoriè factam extincti, aut quia Parochiani receſſerunt ex cauſis relatis per Azor. *d.2. lib.3. cap.12. quæſ.6.* vel quia ex priuilegio, ſeu conſuetudine leuatus fuit onere exercendi actu. 48

Et quamuis prædictæ tres ſpecies curæ habitualis in eo differant quòd de cura annexa, non eſt facienda mentio, *c. ſuper eo, de præbend. lib.6.* Cardin. *in Clem. vnic. n.6. q.9. de offic. Vicar. & conſ.30. ante num.1. verſ. ex hoc videtur.* Felin. *in c. poſtulaſti, n.1. verſ. ſi enim cura, de reſcript.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.7 c.6. n.18.* de aliis verò duobus ſpeciebus maximè Gutier. *alleg.8. num.9.* diſtinguit Menoch. *caſ.* 201. *n.67.* † In eo tamen cõueniunt, quòd neutra facit beneficium Curatum, aut cauſat incõpatibilitatem, nec requirit perſonalem reſidentiam, vt de cura annexa eſt text. *in d. cap. ſuper eo,* & de aliis duabus ſpeciebus Nauar. *conſ.21. de Cleric. non reſid. in nouis,* Hoied. *de incompat. benefic. p.1. cap.3. n 16. & 53. & p.2. c.6. num.1 & 2.* Reuerendiſſ. D. Anton. Ricc. *de iure perſonarũ extra gremium Eccleſiæ exiſtentium, l.1. cap.14.* 49 50

cap.14.num.4.& 5. & rationem reddit num.2.
51 quia † de Parochiali habitu idem iudicatur perinde ac si esset beneficium simplex, & cap. se.n.3. post gloss. verb. Parochialis Ecclesia, in
52 fin.in cap.licèt canon de elect.lib.6.aduertit † de Parochiali ad actum reuocata idem quod de nouiter erecta iudicandum.
53 Sed non inutile erit inuestigare penes quē animarum cura in beneficiis vnitis resideat. Quòd ipsa cura principalis sit penes Prælatum beneficij vniti, eius verò exercitium penes Vicarium in dicto beneficio deputatum, videtur deduci ex d.cap.super eo,& ex illo nun obscurè colligunt Seraphin.decis.109.num.5. Burat. decis.936. num.1. intellige vel de Vicario ad nutum amouibili, vel de cura habituali nam Rot. in Romana Vicariæ 8. Nouembris 1611. coram Reuerendiss. D.meo Coccino Decano, tenuit
54 † quòd cùm Ecclesia S.Mariæ in via lata esset Parochialis,& deinde Pius V. erigeret Vicarium perpetuum in ea, penes ipsum Vicarium est omnimoda cura actualis, habitualis verò penes Capitulum, & citat Oldrad. cons. 6.num.1. in fine. Roman. cons.325. n.3. Host. in cap.exposuisti, de prabend. Mandos. cons.20.
55 num.9. Hieron. Gabr. cons.190. n 7. lib.2. † & quòd Papa erigendo Vicariam perpetuam,& in Vicarium transferendo curam, nihil aliud facit quàm constituere illum actu Rectorem curæ animarum, licèt propriè non sit Rector Ecclesiæ, Vitalin. in Clem.1. num.24. de offic. Vicar. Abb.in c.ex parte,in 3.notab.eod.tit. Card. in Clem.1.num.10.quæst.9. vers.solutio,& cons.1. col.1.in fine paulò antè num.1. vers. & hoc videtur, auferendo curam à Capitulo, Nauar. cons. 21.num.7. de Cleric.non resid. firma tamen remanente cura habitualis penes ipsum Capitulum, Abb. in cap.extirpandæ, §.quia verò, n.15. & in cap.exposuisti,in fine,de prabend. Card.in d. Clem.1.num.10.vers.solutio. Franc. in cap. super eo,n.2.de prabend. in 6. Capotaq. decis.339. num.2.& 3.p 3.Nauar. d.cons.21.n.8.
56 Et in hunc sensum dicitur potiùs Vicarius perpetuus habere curam animarum, non autem Rector principalis, vt per Card. in d.Clem.
57 1.num.10.quæst.9. vers. indistinctè † cura dicitur apud Vicarium quoad omnem effectum, & in Clement.1.de iurepatron. n.8. vers. & magis propriè in effectu ipsi instit.sunt Prælati. Anch.cons.404. num.11. vers. nam Vicarius non recipit titulum à Rectore,sed ab ipso,& penes ipsum dicitur esse curam animarum & exercitium. Quod adeò verum
58 est, vt † si principalis spreto Vicario velit se ingerere in cura animarum, nullo modo possit,vt in terminis dicit Abb.in d.c.extirpandæ, §.Si qui verò, num. 15. in vers. ex quo sequitur quòd Rector principalis non possit ibi exercere curam fori pœnitentialis, refert Azor. d.p.2.lib. 3. c.6. quæst.2. ad fin.in vers. & ideò Rector Sacramenta conferre non debet,nec potest, sentit Anchar.in cap.exposuisti.de prabend. num.6. in fine, vers. Vicary à Canonicis in cura dependentiam non habent vllo modo, sed authoritate iuris habent curæ exercitium de per se, quam principalis Canonicus impedire non potest,nec in ipsa se intromittere,sicut nec Episcopus inuito Rectore Ecclesiæ Parochialis posset assumere curam animarum. Steph.exercere. Rot. in Barchinonen. Vicariæ 17. Maij decis.109.n.5. vers.non enim potest per se ipsum 1614.coram R.P.D.Merlino.

59 Licèt Rota, & Doctores suprà citati loquantur in Vicariis perpetuis, vtpote, quia ex huiusmodi perpetuitate resultat non leuis præsumptio translationis curæ actualis, non exinde colligitur in Vicariis amouibilibus Parochialium vnitarū absolutè contrarium esse resoluendum, nisi vbi in erectione Vicariæ circa curam nihil fuerit dictum, vel ex materia subiecta particularis resolutio sumi non posset; quoad erectionem constat posse in ea totalem curam transferri in Vicarios etiam ad nutum amouibiles, quo casu non amplius curat Rota an Vicarij sint perpetui, vel ad nutum amouibiles ad concursum faciendum, sed decidit, vt nunc omninò fiat, sicut fuit resolutum in Vlixbonen. iuris conferendi 2. Decembris 1605. coram Litta, & in Vlixbonen. concursus 1. Iunij 1615. coram bonæ memor. Remboldo, decis.710. p.2. recent. clarè præsupponens posse temporales Vicarios habere curam etiam actualem. Ratio est, quia cùm 60 † de Iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, d.cap. extirpandæ,§.qui verò cap.ad hæc de offic. Vicar.cap.1. de Capell.Monach.lib.6. attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio Vicarij temporales deputari permittantur in eo casu vbi perpetui constitui debebant, non videtur hoc sufficiens, vt exinde absque alia verosimili coniectura colligere debeamus Vicarium temporalem habere tantummodo curæ exercitium; habitualem verò, ac actualem penes Rectorem existere; nam hoc adesse potest ex aliquo accidenti ipsam curam minimè respiciente, eo maximè, quia in Episcopi arbitrio est deputare Vicarium perpetuum vbi fuerit temporalis, vel eum ad nutū amouibilem vt prius relinquere, ex dispositione Conc. Trident. sess.7.de reform. c.6. Nec hoc casu est inconueniens quòd ipsa cura actualis sit penes illum, qui non habet titulum beneficij, cuius curam gerit, nam de 61 † essentia beneficij est, vt sit perpetuum, vt colligitur ex eius definitione, quam præstant Sebast Medic.de definit.part.2.c.15. Petr.Gregor. instit.rei benefic. cap.6. num.1. & syntagm. iuris,lib.3.cap.2. Gonzal.ad reg.8.Cancell.glos5. in princ.à n.2. Squillante de priuileg. Cleric.c.4. num.1.quia certum est 62 † in his Parochiis vnitis titulum nōn existere cùm fuerit suppressus, &

& extinctus per vnionem acceſſoriè factam,
63 quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur,† cu-
ius verò titulum eſſe penes Epiſcopum. Rot. *de-*
ciſ. 309. n. 3. p. 2. diuerſ. quem ipſe Vicarius reci-
pit ab eo, non autem à Rectore principalis be-
neficij. Anch. *conſ. 404. num.* 11.

64 Quæ vt meliùs percipiantur, ſciendum eſt
acceſſoriè, & in perpetuum alteri beneficio
vnionem poſſe fieri dependenter, vel indepen-
denter: dependenter, quando ſcilicet vna Ec-
cleſia parochialis propter locorum diſtantiam
diuiditur in duas, & creata de nouo acceſſoriè
antiquæ vnita dicitur filialis, & natiua, vel quã-
do aliter dependet à beneficiu principali, &
hoc caſu, vt quia præſumitur quoad ſpiritualia,
& temporalia facta vnio, ſi in vnita acceſſoriè
conſtituatur Vicarius temporalis, habebit tan-
tummodo curæ exercitium, penes verò Re-
ctorem principalem erit cura tam actualis,
quàm habitualis. Ratio eſt, quia beneficium
annexum proceſſit à principali, vnde quoad
ſpirituale, & temporale præſumitur vnitum,
ita vt Rector vnius ſit Rector alterius, & in
vtraque intituletur, cuius nomine ſolummodo
65 Vicarius curam exercet. † Et in his terminis
credo intelligendam ſacræ Congregationis
Concilij declarationem, quæ habet euidens
ſignum eſſe curam remanere penes principa-
lem, quando Vicarius conſtituitur temporalis,
& amouibilis in exercitio curæ animarum, de
qua teſtantur Nicol. Garc. *de benefic. p. 3. cap. 2.*
n. 179. in declar. 111. & Armendar. *in addit. ad re-*
copil. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub tit.
ſed an Parochi debeant reſidere in ſuis Curatis,
66 *num.* 141. & procedere † text. *in Extrauag. exe-*
crabilis, in fin. verſ. quantum, de præbend.
quatenus decidit illa beneficia Eccleſiaſtica
habere curam animarum, quæ Parochias ha-
bent, in quibus ipſa eſt non per Vicarios per-
petuos, ſed per Rectores, ſeu miniſtros bene-
ficiorum ipſorum, vel illorum temporales Vi-
carios exercenda, & rationem reddit ibi gloſſ.
verb. temporales, quia Rector principalis per
temporalem Vicarium deſeruiendo per ſe ip-
ſum deſeruire cenſetur, cùm ille iure ſuo hoc
non faciat, arg. *c. cùm veniſſet, de reſtit. ſpol. l.*
quod meo, ff. de acquir. poſſeſſ.

67 Independenter verò fit vnio quando Paro-
chialis annexa non proceſſit à principali bene-
ficio, ſed aliàs erat de per ſe, & fuit vnita inde-
pendenter principali forſan ſimplici; quo caſu
ipſum principale non dicitur Curatum reſpe-
ctu parochialis annexæ, quia qualitas annexæ
acceſſoriè non debet redundare in principale,
d. c. ſuper eo Rebuff. *in repet. d. c. extirpandæ, §.*
quia verò, n. 146. & dicit Nauar. *conſ. 10. n. 3. de*
68 *maiorit. & obed.* † per annexionem Parochialis
beneficium principale, ſi ſit ſimplex, non creſ-
cere, nec fieri Curatum per Eccleſiam Paro-
chialem ei annexam, imò potiùs Parochialis
ipſa recipere ſimplicitatem beneficij, cui vni-
tur, eo quòd vnitur & annectitur beneficio
ſimplici. Ratio eſt, quia hoc caſu quoad tempo-
ralia tantùm præſumitur facta vnio, ita vt prin-
cipalis habeat ſolummodo temporale regimen,
& titulum profanum quoad percipiendos fru-
ctus, ad not. per Rot. *deciſ. 2. de exceſſ. Prælat. in*
nouis, Mantic. *deciſ. 359. num.* 5. Nicol. Garc. *de*
benefic. part. 5. cap. 1. n. 270. cùm diſpoſitio quo-
ad ſpiritualia ſit penes Vicarium, qui ſolùm
habet titulum immediatum ad curam, in qua
non poteſt quiuis alius etiam principalis ſe in-
tromittere, iuxta doctrinam Felin. *in cap. poſtu-*
laſti, de reſcript. n. 1. verſ. & hoc videtur.

Ex quibus patet reſolutio ad dubium, quod 69
annis præteritis maximè inter nonnullos con-
trouertebatur, ſtatuerat enim ſanctæ memor.
Clemens VIII. per ſuas litteras in forma
Breuis, ſub *die 18. Octobris 1600.* vt ex tunc
Canonicatus, Præbendæ, ac Dignitates in Ca-
thedralibus Eccleſiis, principaléſque ipſæ Di-
gnitates in Collegiatis, necnon Parochiales
Eccleſiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cætera-
que Eccleſiaſtica beneficia curam animarum
habentia in Regnis Portugalliæ, & Algar-
biorum non conferantur aliquibus perſonis
de genere, ſeu ſtirpe Hebræorum deſcenden-
tibus vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè;
dicebant aliqui ſub huiuſmodi literis compre-
hendi Parochiales Eccleſias alij beneficio non
prohibito acceſſoriè vnitas. Sed probabilius
fuit pro contraria ſententia tantum, cùm Sum-
mi Pontificis mens, & intentio fuerit ibi mini-
mè velle comprehendere Parochiales, cæte-
ráque beneficia acceſſoriè vnita, vt ex dicta-
rum literarum contextu, & loquendi modo
facilè erit colligere; nam in eis ſermo tantùm
eſt de beneficiis vacantibus, & conferibilibus,
ad quæ ex illo genere perſonarum deſcen-
dentes eligi, præſentari, ac in illis inſtitui om-
ninò prohibet Pontifex, ibi, *ex quorumcumque*
perſonis vacent, &c. & ibi, *taléſque perſonæ ad*
illa eligi, præſentari, vel aliàs aſſumi nullatenus,
nullóue modo poſſint, & ibi, *illáque vt priùs vaca-*
re, & ibi, *ſi contingat ad illa quemquam contra*
præſentis noſtræ conſtitutionis formam præſẽtari,
vel inſtitui, &c. quæ verba verificari nullo mo-
do poſſunt in Eccleſiis Parochialibus acceſſo-
riè vnitis, quæ nunquam vacare cenſentur,
Rot. *deciſ. 114. n. 5. p. 2. diuerſ.* Lud. Gom. *in reg. de*
triennali, q. 8. ſub num. 2. Gonzal. *ad reg. 8. Cãcel.*
gloſſ. 5. 7. n. 7. Nicol. Garc. *de benef. p. 12. cap. 2.*
num. 5. nec ſunt ampliùs conferibilia Rot. *in*
Verdun. decanatus 9. Martij 1590. coram *bon.*
memor. Card. Lancel. apud Nicol. Garc. *d. tract.*
p. 5. c. 1. n. 270. Gambar. *de officio Legati de Late-*
re, lib. 6. cap. 1. n. 46. ac proinde impetrari non
poſſunt, Rebuff. *in praxi, tit. de vnionibus, n.* 14.
Put. *deciſ. 240. num. 4. lib. 1. in correctis.* Gonzal.
d. gloſſ. 5. §. n. 22. nec in illis vllus valet inſti-
tui.

cui, Franh. *in dict. c.1. num.7. vers. non obstat. de filiis Presbyt. lib.6.* Nicol. Garc. *part. 11.c.5.*
*nu.*193. Quorum omnium præcipua ratio est,
70 † quia huiusmodi Parochiales per vnionem
de illis accessoriè factam omninò extinguun-
tur, ac nomen & titulum amittunt, ita vt illæ
ampliùs Parochialium appellatione non conti-
neantur, & ac si non essent, exprimi inter be-
neficia non debeant, Sarnen. *in reg. de idiomate, q. 11. in med. vers. secus si per viam adhærentia.* clariùs Card. *cons. 30. n. 1. ad fin. in vers. Parochia enim*, Menoch. *con. 114. num. 2. vers. cùm ita.* Campan. *in divers. Iuris Can. rub. 7. c. 6. n. 18.*
Rot. apud Nicol. Garc. *p. 3. c. 2. num.* 510. cùm
exinde prædia beneficij, cui vnitæ fuerunt, sint
effectæ, Gamb. *d. tract. lib 5. num.* 139. Verall.
71 *decis. 349. n. 2. part.* 3. in tantum † quòd litteræ
vnionis huiusmodi non dicuntur litteræ de
Parochialibus Ecclesiis, quatenus Ecclesiasti-
ca sunt beneficia; sed de proprietate, & re pro-
fana, Rot. *decis. 2. n. 5 de rebus Ecclesiæ non alien. in antiq. practicabilia* Rot. impressa pòst 2. *part.*
decisionum diversorum, tit. de Vnionib. n. 13. Ni-
72 col. Garc. *d. p. 12. c. 2. num.* 33. † & causa vnio-
nis non dicitur causa beneficialis, Cassad. *decis.*
3. de iudic. n. 1. Gonzal. *d. gloss. 5. §. 7. num.* 17. &
lis super Parochiali vt vnita, non est lis super
beneficio Mantic. *decis. 359. num. 1.* Rotá apud
73 Nicol. Garc. *part. 12. c. 2. n.* 31. † Et eò magis
procedunt suprà resoluta circa intellectum
prædictarum litterarum, quia illæ strictissimè
essent interpretandæ, vtpote odiosæ, & à Iure
communi exorbitantes, quòd beneficij Eccle-
siastici capaces facit ex illo genere personarum
descendentes, *in c. eam te, de rescript.* ibi, *pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsam dedignari non debes*, vt tetigit Rot. *in Vlixbonen quartenaria*, 15. *Ian.* 1624. coram *R. D. meo Coccino Decano*, & in puncto de his literis loquens in *Colimbrien. Canonic.* 3. *Iun.* 1616. coram *bona mem. Cardin. Sacrato*, & 5. *Decembris eiusdem anni*, coram *Cardin. Verospio*, & de statu-
to Toletano Mantic. *decis.* 307. *num.* 1. tum
quia cùm agatur de priuando homine naturali
habilitate, ac proinde de materia merè pœnali,
verba sunt accipienda in potiori significatu,
vt euitetur pœna, arg. *c. statutum, de elect. lib. 6.*
benè ad propositum notat Capra *communium conclus. 90. num.* 76.
74 Nec aliud volunt alia earumdem litera-
rum verba, ibi, *cæterùque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia*, quia, vt suprà osten-
dimus, licèt habitualis cura sit in illo, qui
præest beneficio principali, cura tamen actua-
lis omnimoda translata fuit in Vicarium, Vital.
in Clem. 1. à n. 8. de excess. Prælat. Nauar. *d. cons.*
21. num 7. & 8. de Cleric. non resid. Gonzal.
d. gloss. 5. §. 3. n. 23. & seq. Camp. *in divers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num.* 114. siue perpetuum,
siue ad nutum amouibilem, vbi vnio inde pen-
denter facta fuerit iuxta terminos suprà per
me declaratos; quo casu respectu principalis
habitualis cura nullo modo poterit ad actum
reduci, tum ob defectum tituli spiritualis, vt
suprà ponderauimus, tum etiam ob non requi-
sitas qualitates, veluti scientiæ, ætatis, & ordi-
nis, quas certum est ad Parochiales non desi-
derari, quæ alicui beneficio simplici accesso-
riè vnitæ reperiuntur, ex rationibus suprà alla-
tis. Verba autem supradicta de cura actuali
sunt intelligenda, cùm † illa beneficia dicantur 75
habere curam animarum, quæ eam habent
actu, non verò habitu, *gloss. verbo habentia, in Extrauag. Execrabilis, in princ. de præbend.* Vital.
in Clem. 1. num. 4. de offic. Vicarij, tum quia ha-
bere est cũ effectu, *l. nomen, §. habere, ff. de verb. signific.* dicit Host. *in cap. nonnulli, de Cleric. non resid.* quem refert, & sequitur Capra *d. conclus.*
90. n. 76. Vnde † cùm habeamus verba actum 76
denotantia, non sufficit habitus, nisi etiam
subsit actus, benè Gemin. *in cap. licèt canon, in fine, de elect. lib. 6.* & *ibi* Frauch *num. 2. vers. sed Ioan. Monach.* tum etiam quia præfatæ litteræ
videntur ponderare periculum animarum, ibi,
animarúmque periculis occurritur, quod non vi-
detur subesse nisi actu, & habitu sint curata
beneficia, ad propositum Capra *d. conclus. 90.*
num. 76. in fine; tum etiam, † quia cùm ibi 77
dem fiat mentio curæ simpliciter, de actuali,
non verò de habituali est intelligenda, vt in
terminis tenet Capra *d. conclus. 90. n. 78.* quem
refero Ego ipse *in tract. de appellatiua verborum vtriusque iuris signific. appell. 65. n 1.* & fuit di-
ctum *in Visen. Prioratus* 2. *Martij* 1622. co-
ram *bonæ memor. Manzanedo*; cùm verba
(præcipuè in materia pœnali, prout est ista,
de qua agitur iuxta supradicta) † semper in 78
propria, & potiori significatione sint accipien-
da, *l. non aliter, ff. de leg. 3.* cum pluribus per me
citatis *de Axiomat. iuris vsufrcq. Axiom. 22. à num. 4.* tum denique, quia prædictæ litteræ sunt
odiosæ, & exorbitantes à iure, ac proinde re-
stringendæ, ex dictis. Ex quibus meritò fuit
pro hac parte conclusum.

CAPVT II.

De Canonica Parochorum electione, & institutione.

SVMMARIVM.

1 *Parochialem ad Ecclesiam persona idonea eligi debet, & quæ in loco residere, & per seipsam curam exercere valeat.*

2 *Idonea persona in hac materia dicitur prædita morum grauitate, ætatis maturitate, & litterarum scientia.*

3 *Morum grauitas, seu probitas requiritur in eo,*

eo, qui ad Parochialem Eccefiam eligi deſiderat.

4 *Morum grauitas ex animi virtute naſcitur, & ab inculpata vita proficiſcitur.*

5 *Mortali in peccuto conſtitutus eſt inimicus Christi, & indignus ſtipendiis de illius patrimonio ſumendis.*

6 *Beneficium Curatum obtinere deſiderans, debet eſſe conſtitutus in ætatem 25. annorum incœptorum.*

7 *Parochialem acceſſoriè vnitam habens, ſufficit vt conſtitutus ſit in ea ætate, quam requirit beneficium, cui Parochialis acceſſoriè reperitur vnita.*

8 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt quis ante 25. annum incœptum Parochialem Eccleſiam valeat obtinere.*

9 Cap. 2. & vlt. de ætate, & qualit. *declarantur.*

10 *Parochiam obtinere deſiderans, quam literarum ſcientiam habere debeat, oſtenditur.*

11 *Innocentius III. ſuper promouendis ad Parochiales, quid ſtatuerit? refertur.*

12 *Mandatum de promouendo alicui de beneficio, aut Eccleſiaſtica dignitate, Curata beneficia non includit, niſi de animarum cura expreſſa habeatur mentio.*

13 *Beneficiorum appellatione Parochiales Eccleſiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur.*

14 *Parochialis Eccleſia etiam reſeruata, vel affecta, etiam vigore indulti in fauorem S.R.E. Cardinalium generaliter, aut ſpecialiter concurſu eſt conferenda.*

15 *Parochiales litigioſæ concurſu non conferuntur.*

16 *Parochiales exigui valoris, aut vbi nullus eſſet qui ſe examini vellet ſubijcere, aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, concurſu non conferuntur.*

17 *Parochialis, quã quis acquirit per regreſſum, & prius poſſedit, concurſu non confertur.*

18 *Parochialis vnita Dignitati, vel Canonicatui, concurſu non confertur.*

19 *Vicaria perpetua Parochiæ vnita concurſu non confertur, niſi in Vicarium totalis cura fuerit tranſlata.*

20 *Parochialis ſubiecta, ſeu annexa Monaſterio, vel de eius menſa, quando Monaſterium nominat Rectorem, & Epiſcopus confirmat, concurſu non confertur.*

21 *Parochialis, quæ Regularibus conferri conſueuit, concurſu non confertur.*

22 *Prioratus Regulares habentes curam animarum ſoliti commendari Regularibus concurſu non conferuntur.*

23 *Permutationibus Eccleſiarum Parochialium fit concurſus.*

24 *Parochia reſignata ad fauorem in manibus Papæ concurſu non confertur.*

25 *Parochiales vacantes in Curia, ſeu apud Sedem, ſiue per obitum, aut ſimplicem reſignationem, ſeu dimiſſionem ex vi decreti, prouideri ſolent in Dataria ſine concurſu.*

26 *Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios concurſu non confertur.*

27 *Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur.*

28 *Collegij ius remanet etiam in vno donec fuerit auctoritate ſuperioris deſtructum.*

29 *Prioratuum Conuentualium ſub reſeruatione cenſentur comprehenſi etiam illi Prioratus, qui nullos Monachos habent, & ſic ſunt Prioratus habitu tantùm.*

30 *Spontinæ Cathedralis Dignitates, & Canonici, qui habent cum præbendis annexam curam animarum, concurſu non conferuntur, ſed ætas eſt neceſſaria.*

31 *Epiſcopus habita notitia vacationis Eccleſiæ Parochialis deputat in Vicarium cum congrua etiam viciniorem Parochum.*

32 *Vicarius deputandus cum congrua donec prouideatur de Rectore, non eſt neceſſariò examinandus: dummodo aliàs ſit idoneus.*

33 *Vicarij deputatio in Parochiali vacãte donec prouideatur de Rectore, ſemper ſpectat ad Epiſcopum, in cuius diœceſi Parochialis eſt.*

34 *Inferiores, qui non habent iuriſdictionem. quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, Vicarium in Parochiali vacante, donec prouidetur de Rectore, conſtituere non poſſunt.*

35 *Congrua portio Vicario deputanda eſt arbitrio Epiſcopi.*

36 *Vicarius conſtitutus cum congrua in Parochiali vacante donec prouideatur de Rectore, non poteſt remoueri ſine cauſa.*

37 *Abbas, & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Epiſcopalia ſi habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores Synodales, poteſt facere concurſum.*

38 *Prælati inferiores, qui non habent ius congregandi Synodum, non poſſunt facere concurſum, quamuis habeant ius conferendi.*

39 *Epiſcopus victor manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione concurſus inſtituendi in vacationibus Eccleſiarum Parochialium.*

40 *Edictum pro concurſu faciendo intra decem dies eſt proponendum, & totidem remanere debet affixum ad valuas Eccleſiæ, & non poteſt apponi cum maiori termino viginti dierum.*

Epiſcopus non tenetur prorogare terminum cõcurſus, ſed benè facit eũ prorogando. ibid.

41 *Edictum pro concurſu faciendo apponi debet ab Ordinario loci vbi exiſtit beneficium. & ibidem examen eſt peragendum, etiam ſi beneficium ab Ordinario alterius diœceſis ſit conferendum.*

42 *Edictum*

42 Edictum est de substantia, & forma concursus Parochialium.

43 Termino decem dierum, vel ad summum viginti elapso ad concursum faciendũ nullus est admittendus ad examen, nisi qui descripti fuerint.

44 Edicti post terminum re integra potest oppositor admitti, etiam alio reclamante.

45 Descriptus in tempore concursui præfixo, si comparuerit legitimo impedimento cessante elapso termino etiam re integra non est audiendus.

46 Examen statim elapso termino edicti potest per Episcopum inchoari, sed non potest eadem die claudi, vbi plures fuerunt descripti, quia sunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiatur concursus.

47 Episcopus non potest statuere, seu limitare certum numerũ personarum ad concurrendum in concursus Parochialium.

48 Curati ne accedant ad concursum aliarum Parochialium non potest prohibere Episcopus.

49 Concursus potest fieri vno tantùm comparente ex pluribus descriptis.

50 Concursus est faciendus vbi vnus tantum se describi fecerit, nec alij cõparent oppositores ad se describi faciendum, nec opus est aliu edicto, aut termini prorogatione.

51 Examen vbi nullus ex comparentibus vult subire, Episcopus assignare debet alium terminum, siue edictum, & si adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia absque concursu conferri.

52 Examen concursus faciendum est ab Episcopo, siue eo impedito ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, etiam Episcopo non impedito poterit fieri examen coram Vicario.

53 Examen omnium concurrentium ad Parochialem, si vna die fieri non potest, poterit in alio continuari.

54 Examinatores debent singulis annis proponi in Synodo ad minus sex, ab ea Synodo probari, quorum officium etiam post annum suæ electionis non expirat.

55 Examinatores in Synodo nominatim, & non in genere proponi debent.

56 Examinator vt dicatur probatus à Synodo, debet dimidiam partem suffragium ferre ab iis, qui vocem habent in Synodo.

57 Examinatores aliqui si ex sex intra annum suæ electionis mortui fuerint, totum facultatem examinandi vnà cum Episcopo ad superstites spectare, debet eo anno durante.

58 Examinatores si decedunt, vel in longinquas partes recedant, quid faciendum, ostenditur, & num. 62.

59 Examinatores Synodales durant donec alij in Synodo deputati fuerint, verùm si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint, officium omnium expirat.

60 Episcopus non excusatur si post annum adhibeat exminatores superstites non extantibus sex.

61 Annus celebrandi Synodum non incipit currere à die captæ possessionis Episcopatus, sed à die Synodi vltimo loco celebratæ.

62 Examinatores non Synodales extraneos non licet Episcopo auctoritate ordinaria sibi assumere, qui suppleant numerum non existentium.

63 Examinatorum deputatione anno elapso non est Episcopo permissum iisdem absentibus, vel aliis legitimè impeditis alios in eorum locum subrogare.

64 Episcopus non potest loco examinatorum Synodalium demortuorum alios subrogare vsque ad nouam Synodum.

65 Episcopo non licet subrogare alios in locum examinatorum Synodalium, qui per sententiam de crimine simoniæ fuerunt condemnati.

66 Condemnati de adulterio si sententia facit transitum in rem iudicatam, non sunt adhibendi in examinatores Synodales, quia sunt infames, si verò causa pendet per appellationem possunt adhiberi, sed non est conueniens.

67 Concursus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, sunt nulli, quatenus prædicti examinatores in Synodo posteriori non fuerunt confirmati.

68 Prouisiones Parochialium Ecclesiarum factæ sine examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, sunt nullæ, & qualiter sanandæ, ostenditur, & num. 69.

70 Vicarius Sede Episcopali vacante in loco examinatorum absentium, vel defunctorum, aliàs auctoritate propria sufficere non potest.

71 Concursus est nullus in quo cum examinatoribus Synodalibus interuenit alter, qui non sit examinator Synodalis.

72 Negatiua illa quòd quis non esset examinator Synodalis, quomodo probanda, ostenditur.

73 Examinatores necessariò eligi debent, qui sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, si extent alioquin alij Clerici, qui ad id videbuntur magis idonei.

74 Examinatores Synodales eligere non potest Episcopus, qui non sint Doctores seu Magistri, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, si extent, alioqui alios Clericos qui ad id munus idonei videbuntur.

75 Clerici sæculares, aut Regulares in examinatores Synodales eligi non possunt, qui Doctoratus, vel Licentiatura gradu insigniti non fuerint, nisi illi viri huiusmodi qualificatis non extent.

76 Examinatores Synodales debent iurare, itaut si non iurauerint, concursus coram eis habitus vitietur.

77 Iuramentum examinatoribus Synodalibus debet praestari tactis sacrosanctis Euangeliis.

78 Iuramentum praestare possunt examinatores extra Synodum in manibus Notarij.

79 Examinatores Synodales non possunt quicquam prorsus occasione examinis nec ante, nec post accipere, alioquin simoniae vitium tam ipsi, quàm alij dantes incurrunt.

80 Beneficiis antea obtentis priuantur examinatores Synodales si occasione examinis siue antea, siue post aliquid accipiant etiam gratis, & liberaliter datum.

81 Examinatores Synodales non possunt quicquam pro labore, vel titulo stipendij ad sustentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere.

82 Ordinarius non potest statuere aliquod stipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro occursu Parochialium.

83 Episcopus potest aliquid de suo examinatoribus Synodalibus conferre titulo praemij, vel stipendij, seu sustentationis.

84 Examinatores Synodales peracto examine debent eos renuntiare Episcopo, quos idoneos repererint, non tamen tenentur explicitè referre singulas qualitates eorum, qui sunt examinati.

85 Examinatores etiam extraiudicialiter possunt informari de qualitatibus concurrentium.

86 Examinatores vt palàm inter se sua vota conferant magis expedit, deinde Notario iubeant vt in actibus suis simpliciter scribat Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum.

87 Votu dare debent examinatores dum simul congregati sunt cum Episcopo, non autem separatim, sicut Episcopus, vbi datur locus accessus, debet ipse accedere examinatoribus simul congregatis.

88 Examinatus dicitur reprobatus, qui solus comparens ad se examinandum coram tribus examinatoribus fuit ab vno approbatus, caeteris reprobantibus.

89 Episcopus potest gratificari data in approbatis paritate.

90 Idoneus quis magis sit ex concurrentibus ad Parochialem vacantem, nunquam spectat ad examinatores iudicare, sed ad Episcopum solum.

91 Eligere ex approbatis ad Parochialem magis idoneum, ad ipsum Episcopum spectat.

92 Votum decisiuum in concursu non habet Episcopus, sed tantùm accedere potest vbi vota sunt paria, vel singularia.

93 Eligere ex approbatis ad Parochialem potest Episcopus extra locum examinis, & etiam absentibus examinatoribus.

94 Electio facta de magis idoneo ad Parochialem vacantem significanda est intra quatuor menses, & si fuerint transmissi, nec peruenerit ad manus Collatoris intra dictum tempus, prouisio deuoluitur.

95 Electio, & prouisio in concursu Parochialium facta de digno omisso digniore, est nulla.

96 Praelati non aliter satisfaciunt suae obligationi, quàm si de digniore Ecclesiae Parochiali prouideant.

97 Eligere ad Parochialem prouidentes tenentur illum, qui maioribus iuuatur meritis.

98 Electores sub poena peccati mortalis digniorem, seu meliorem eligere tenentur.

99 Beneficia per prouisionem liberam conferentes non tenentur eligere digniores, nisi in promptu sint.

100 Generalis tenetur ad Praelaturas Regulares digniores eligere.

101 Beneficium suum renuntians in fauorem alterius non tenetur sub peccato mortali digniorem, seu meliorem eligere.

102 Patronatus laicus, etiam quoad beneficia Curata non tenetur praesentare digniorem.

103 Eligere licet dignum praetermisso digniore in Canonicatibus, & dignitatibus, ac aliis simplicibus beneficiis curam animarum habentibus.

104 Prouisio beneficij quando per concursum, seu oppositionem facienda est, an teneatur quis ad restitutionem, si omisso digniore dignum eligat? ostenditur & num. 105.

106 Dignus offerendo in concursu pecuniam digniori vt desistat ad oppositione, committit simoniam & tenetur ad cedendum beneficio, & restituendum fructus perceptos.

107 Electio non erit simoniaca, nec illicita si quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus ne illum eligant.

108 Pecuniam offerre non est licitum pro electione particularis personae, etiam dignissimae.

109 Senior idonesor iudicandus est respectu alterius iunioris cum quo concurrit.

110 Originarius idonesor iudicandus, ac praeferendus est, si alter sit extraneus.

111 Dignus de ciuitate, vel gremio Ecclesiae potest eligi posthabito digniore extraneo.

112 Originarij semper praeferuntur extraneis.

113 Originarij praesumuntur magis deligere patriam.

114 Doctor praefertur non Doctori.
Et Doctor vtriusque iuris praefertur Doctori vnius tantùm. ibid.

115 Doctori, cuius vita ignoratur, praefertur minus doctus modò idoneus, cuius mores sunt noti.

116 Beneficium nullum habens praefertur habenti. Ad concursum tamen admittitur habens aliam Parochialem. ibid.

117 Habi

117 Habilior is dicitur qui muneri, cui praeficitur est aptior.

118 Dives potius quàm pauper eligi debet, si Ecclesia, cui est providendum, sit pauper.

119 Sacerdos praefertur alteri aliquo inferiori Ordine insignito.

120 Nobilitatem maiorem habens praeferendus est. Nobilitas triplex, remissive ibid.

121 Dispensatione non indigens praefertur indigenti.

122 Idoneitas ad Ecclesiam Parochialem non solùm consideratur respectu scientiae, sed etiã aetatis, morum prudentia, & huiusmodi.

123 Iudicare quis ex concurrentibus sit magis idoneus, spectat solùm ad Episcopum, non vero ad examinatores.

124 Parochialis vacans ubi fuerit iurispatronatus Ecclesiastici, & institutio ad Episcopum pertineat, is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit Episcopo se praesentare tenetur, ut ab eo instituatur.

125 Examinis per concursum forma an servanda sit, ubi Ecclesia Parochialis sic iurispatronatus partim Ecclesiae, partim laici? ostenditur, & num. 126.

127 Parochialis Ecclesiae institutio ubi à Summo Pontifice facienda erit, quia fortè in mensibus reservatis vacavit, ius eligendi digniorem ad solum Episcopum pertinet.

128 Beneficium Curatum iurispatronatus Ecclesiae si in mensibus Sedi Apostolicae reservatis vacaverit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum debet edicta concursus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere.

129 Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium quae sunt iurispatronatus laicorum, sed sufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in dioecesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.

130 Examen per concursum inter ipsos praesentatos requiritur in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum, ubi plures sunt praesentati, & aequalibus vocibus gaudent. Collatio Parochialis si spectet ad inferiorem, & in concursu plures aequè idonei sint denunciati, facultas eligendi magis idoneum ad Episcopum pertinet ibid.

131 Iuspatronatus laïcale devolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro illa vice.

132 Parochialium in collatione facta iure devoluto, an forma examinis, quae coram inferiore requiritur, servari debeat? ostenditur, & num. 133.

134 Forma Concilij Trident. circa concursum faciendum in vacatione Parochialis Ecclesiae, est ad unguem observanda, nec potest per aequipollens adimpleri.

135 Collatio Parochialis facta sine examine per concursum est nulla, & irrita, & praefata Parochialis eo modo collata vacat, eiúsque collatio ad Sedem Apostolicam spectat.

136 Vicarius Episcopi si velit subire concursum, tenetur observare formam Concilij Tridentini.

137 Examinatorum Synodalium relationem quominus executionem habeat, nulla devolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostolicam impedire potest.

138 Appellatio quoad effectum devolutivum tantum datur non solùm à relatione examinatorum Synodalium super scientia, sed super idoneitate, & habilitate.

139 Appellare non potest quis ab irrationabili iudicio Ordinarij, dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus sicut electus.

140 Appellatio non datur simpliciter ab electione Episcopi in concursu, nisi ubi constaret de dolo, & irrationabili eius iudicio.

141 Electione in concursu facta per Episcopum, interpretatio est facienda ad illius favorem, quòd omnia consideraverit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit.

142 Episcopus praesumitur instructus de vita, & moribus concurrentium ad Parochiales Ecclesias vacantes.

143 Irrationabilitas electionis Episcopi in concursu debet esse manifesta, ut sit locus appellationi.

144 Familiaritas tollit multum de praesumptione, quae aliàs esset pro Episcopo circa agnoscendam vitam, & mores concurrentium ad Parochiales.

145 Appellatio à mala electione, sive irrationabili iudicio Episcopi admittitur solùm ad effectum devolutivum, non autem suspensivum, nisi appellaretur à sententia Metropolitani, seu alterius iudicis appellationis revocatoria electionis priùs factae, seu facto concursu appellaretur inter praesentatos, vel patronos laïcos, ut d.n. 134.

146 Appellatio datur ad effectum devolutivum, & suspensivum quando appellatur à sententia Metropolitani, seu alterius iudicis revocatoria electionis priùs factae ab Ordinario in concursu ad Parochiales.

147 Concursu facto quando appellatur inter praesentatos, vel patronos laïcos super pertinentia iurispatronatus, & possessio per appellationem suspenditur.

148 Reiectus in concursu Parochialis potest provocare praelectum ad novum examen coram iudice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili iudicio Episcopi.

149 Reiectis, ubi illi in concursu Parochialis Ecclesiae appellant à mala electione, dandus est novus concursus in Urbe, ubi debet vocari praelectus ab Episcopo.

150 *Prouiſio,& collatio Parochialium intra quod tempus perfecto examine ſit facienda oſtenditur.*

151 *Eccleſia in titulum eſt conferenda, & inter duos non eſt diuidenda.*

152 *Clericus per Monachorum conſilium eſt inſtituendus in Eccleſiis quæ ſubſunt Monachis.*

153 *Portio congrua Vicariis qualiter aſſignanda?* & num. 154.

1 DE electione tam Parochorum, quàm aliorum Rectorum ſacris Canonibus eſt conſtitutum, vt ad Parochialem Eccleſiam, & curam animarum habendam perſona idonea eligatur, & quæ in loco reſidere, & per ſe ipſam curam exercere valeat, vt colligitur ex *c in Parochia*, 16.*q*.1.& ex *c.cùm in cunctis, de elect.*& ex *c.licèt canon, eodem tit.in* 6.& ex *c.eadem te decet, de ætate, & qualit.* & ex *c. quia nonnulli, de Cleric.non reſid.*& ex *c. graue gerimus, de præbend.* Concil. Trident. *ſeſſ.*7.*de
reformat. c.*3. † Idonea autem perſona in hac
materia dicetur prædita morum grauitate,
ætatis maturitate, & literarum ſcientia, vt probatur ex *d.c. cùm in cunctis*, §. *inferiora*, Rebuff. *in praxi, tit. forma Vicar. num.* 87. *& in tit.requiſita ad collationem,n.*23.*verb.idoneus.* Flamin. Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.*4.*q.*11.*n.*11.

3 Primò, morum grauitas, ſeu probitas requiritur in eo, qui ad huiuſmodi beneficium eligi deſiderat, *d.cum in cunctis*, ibi, *grauitas morum.* Seln.*de benefic.p.*3.*q.*5.*num.*35. Coſm.*in pragm. ſanct.tit.de elect.cap ſicut,*§.*deinde,verb.moribus. pag.*69. *verſo*.Gutier. *canon. lib.* 1.*c.* 26 *à n.*34. Flamin.Pariſ.*d.q.*11.*n.*15.*&* 16.Filliuc.*in q.mor. tom.*3.*tract* 41.*c* 5.*n.*40. Machad. *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.*4.*q.*2.*tr.*2.*docum.*3.
4 † quæ ex animi virtute naſcitur, *c.fin.*41.*diſt.* Nauar *in cap.ſi quando,de reſcrip.except.*11.*n.*2. *verſ.nam grauitas*, & ab inculpata vita proficiſcitur, idem Nauar. *except.*15. *verſ. octauum eſt.Non debet*, dicit Gregor. *lib.*34. *Moral.c.*30. *hominum ducatum ſuſpicere, qui neſcit homines benè viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur vt aliorum culpas corrigat, quod reſecare debuit,ipſe committat.* & p.1.Paſtor.cap.3.*Sit rector operatione præcipuus,vt vita viam ſubditis viuendo denunciet,& grex,qui Paſtoris vocem, moréſque ſequitur, per exempla melius, quàm per verba gradiatur. Qui enim loci ſui neceſſitate compellitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare.Illa vox namque libentius auditorum corda penetrat,quàm dicentis vita commendat,quia dum quod loquendo imperat, oſtendendo adiuuat vt fiat.*Et.cap.10.*Talis ad regimen quiſque debet venire,qui ita ſe imitabilem cæteris in
cunct[illegible] [illegible]ona agit, inſinuet vt inter eos non habeat
5 quòd ſaltē de tranſactis mens erubeſcat.*†Omnis
enim conſtitutus in crimine mortali, vt inimicus eſt Chriſti, *c.tolle, c.fin. de pænit. diſt.*3. ita indignus eſt ſtipendiis de illius patrimonio ſumendis.S. Thom.2.2.*q.*63.*art.*2. communiter receptus ex Nauar.*d.except.*15.*verſ.omnis*; nam bona Eccleſiaſtica ſunt Chriſti patrimonium, *c.cùm ex eo, de elect.lib.*6. Concil. Trid. *ſeſſ.*25. *de reform.c.*1. cum aliis adductis per Ioan. Valer.*de diff.inter vtrumque forum, verb. munera,differ.*1.*num.*5.

Secundò, ætatis maturitas, quæ ſcilicet 25. 6
annum attigerit, *d.*§ *inferiora, d. c.licèt canon.* Nauar. *in man.c.*25.*n.*116. Mex. *in tract. taſſa panis,concluſ.*6.*n.*18. vbi ſubdit quòd recipiens beneficium Curatum ante 25. annum, cùm talis à Iure ſit incapax, tenetur beneficium renuntiare, & in conſcientia cogitur fructus reſtituere, Hojed. *de incompat. benefic. p.*1.*c.* 14. *n.*5. *&* 19. Emman Sà *verb. beneficium* 9.Flamin. Pariſ. *d. q.*11. *n.*14. *& lib* 4.*q* 9.*num.*14. *& ſeq.*Gutier.*d.c.*26.*n.*3.Nicol. Garc. *de benef.p.*7. *c.*4. *n.*41. Filliuc. *d. tract.* 41.*c.*5. *n.* 29. Maſſobr. *in praxi habendi concurſum, requiſ.*10. *dub.* 11. *n.*17.& citati à Cenod.*ad Decretum,collect.* 30. *num.*1. Et procedit in Dignitate, cui ſubeſt animarum cura, vt cenſuit *S. Congr. Concilij, ſub die* 4. *Decembris* 1627.cuius memini *in collect. Bullarij, verb. ætas, pen.* Qui quidem 25. anni non requiruntur completi, ſed incœpti ſufficiunt, vt ſatis deducitur *ex d.*§.*inferiora,* ibi,*attigerit,& ex d.cap.licèt canon,*& aduertunt omnes ſuperiùs citati, & expreſſiùs Nauar.*in. man. cap.*25.*num.* 116. Homobon. de Bonis *de humana vitæ ſtatibus,part.*1.*c.*22.Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.part.*4.*deciſ.*281. *&
deciſ.*349. † Hoc tamen limitatur in habenti- 7
bus Parochiales vnitas, qui non adſtringuntur præfatam ætatem attingere, ſed illis ſufficit in ea conſtitutos eſſe, quam requirit beneficium, cui Parochialis acceſſoriè reperitur vnita, prout *à ſacra Congr.* deciſum referunt Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus,* 5.*& verb.Parochus.*Gonzal.*ad.reg.*8.*Cancel. gloſ.*9. *num.*4. Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori Eccleſ.reſol.*512.*in* 2.*edit.*Nicol. Garc.*de benefic. p.*12.*cap.*2.*num.*26.

Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt quis 8
ante 25. annum incœptum Parochialem Eccleſiam valeat obtinere; cùm enim conſtet hanc ætatem in huiuſmodi beneficiis requiri ex generali Concilij Lateranenſis conſtitutione, de quo *in d.*§.*inferiora*, & Lugdunenſis *in d.c.licèt canon*, & nullus dubitet contra generalis Concilij decreta Epiſcopum diſpenſare non poſſe, ex plenè per me adductis *de offic. & poteſt.Epiſc.p.*2.*alleg.*33 *n.*35. ſequitur in huiuſmodi ætate illum diſpenſare minimè poſſe; & ideò ſic docent Imol *in Clem.*1.*n.* 34.*de ſtatu Monach.*Corraſ.*de Sacerd.p.*3.*c.*3.*n.*2. Troti. *de vero,& perfecto Clerico,lib.*2.*cap.*18.*num.*2.Selu. *de benefic.p.*2.*q.*3.*n.*32.Petr. Gregor.*rei benefic.*

9 *cap.37.num.5.* Non obstat text. † *in c.2.* iuncta *gloss.verb. Ecclesias, & vlt. de ætate, & qualit.* quia ex eo non colligitur posse Episcopum dispensare, imò eius factum non approbat Pontifex, sed potiùs reprehendit, patet ibi, *Episcopum super his corripias*, & ibi, *eidem Episcopo prohibeas ne de cætero Ecclesias*, &c. Si adhuc qui curiosè quærat, quare Pontifex non iubeat pueros amouere, sed remotis laïcis iubeat committere administrationes idoneis Clericis, donec pueri veniant ad ætatem legitiman, respondebimus olim Iure Decretalium validas fuisse collationes, & prouisiones beneficiorum ante ætatem legitimam, nullitatísque pœnam præscriptam fuisse Iure nouo Sexti *per d.cap. licèt canon.* atque ita text. *in d.c.2.* concludit valuisse collationem, non potuisse tamen Episcopum licitè facere, & dispensare; confirmatúrque ex vltimis verbis *cap.3.* immediatè sequentib. ibi, *quod nisi fecerit, irritabimus*; à Papa igitur oportet hanc petere dispensationem, vt notant præcitati, quibus addo Nauar. *in man.cap.25. num.116.* explicat latè ad praxim Rebuff. *in praxi, tit.de dispensat. ratione ætatis, in principio.* An autem sic dispensatus ratione ætatis habeat liberam administrationem rerum ad beneficium pertinentium per se, & sine curatore? Vide text. *in c.vlt.de iudic.in 6.* vbi latè Ludouic. Gomez *num.9. & 26.* Octauian. *lib. 3. de decretis, tit.8.num.28.*

10 Tertiò literarum scientia, vt *in d.c.cùm in cunctis*, ibi, *& literarum scientia cõmendabilis demonstretur*, Flamin. *d.q.11.à n.17.* veluti quæ ad fidem, moresque pertineat, & salutarem doctrinam tradendam satis sit; quinimo humanarum legum cognitio non procul ab illis, qui ad Parochiales desiderant promoueri, esse debet, non ea quidem ratione, vt cunctas legales difficultates scire cogantur, ad ea, quæ populus credere, & obseruare debet ex lege, vt inquit S.Thom. *in supplem.p.3.q.36.art.2.vers.ad primum.* vel sufficit si tanta sit, qua plebem sibi commissam pascere valeant salutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus necessarium est ad salutem, eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis, de vitiis, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus, quas sectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cœlestem gloriam adipiscantur: ita Concil. Trid. *sess.5.de reform.c.2.* quæ clariùs explicat Sot. *in 4.dist.25.art.4.conclus.3.vers. & per hoc*, idque his explicat verbis: *Qui verò Parochia in Pastorem proficitur, vt idoneus habeatur, ea scire debet, quæ plebi sunt cognitu necessaria, nempe illa, quæ sunt de necessitate salutis, vt videlicet docere suos subditos, sciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per confessionem deteguntur, vtque pœnitentibus salutaria cõsilia præstare valeat*: præsertim verò cùm sancto Thom. *in 4.dist.17.in 2. scripto*, credo tantam debere esse in eo scientiam, qua distinguere noscat peccatum, & non peccatum; atque inter mortale, & veniale. Quinimò & sacris litteris præditus esse debet, cùm eius sit peculiare munus prædicare, iuxta Concil. Trid. *sess.24. de reform.c.4.* quod propterea sanciuit *ead.sess.cap.18.* vt Ecclesiæ omnes Parochiales nonnisi ab Episcopo, & præuio examine per concursum præpositis edictis conferantur, vt *infrà* declarabimus. Nec post electionẽ factam, & collatam sibi Parochialem existimet Parochus, siue Rector se non ampliùs de doctrina, & literatura rationem redditurum, quia *sacra Congreg. Concilij in vna Placentina, sub die 6. Augusti 1618.* censuit liberum esse Episcopis, tam in visitatione, quàm extrà iterum examinare super doctrina, & literatura Parochos approbatos ab antecessore tempore prouisionis Parochialium, necnon superueniente rationabili causa, & suspicione ignorantiæ posse examinare ad affectum *c.6.sess.21.de reform.*

Porrò Innocent III. *in Concil. generali*, de 11
quo *in cap.cùm sit, de ætate, & qualit.* hac de re statuit, sic dicens: *Cùm sit ars artium, regimen animarum, districtè præcipimus, vt Episcopi promouendos in sacerdotes diligenter instruant, & informẽt, vel per seipsos, vel per alios idoneos viros super diuinis Officiis, ecclesiasticísque Sacramẽtis qualiter ea ritè valeant celebrare. Satius enim est*, inquit, *paucos bonos, quàm multos malos habere ministros, quia si cæcũ cæcus ducit, ambo in*
foueam dilabantur. † Via enim tantò est pretio- 12
sior, quantò periculosior, propter quod non omnis Sacerdos est ad curam animarum idoneus, Vitalin *in Clem.1.n.30.& 32.de præbend.* Gonzal. *ad reg.7. Cancell.gloss.6.n.9.* Quare Bonifacius VIII. *in cap.cùm in illis, de præbendis, lib.6.* declarauit mandatum de prouidendo alicui de beneficio, aut ecclesiastica Dignitate, Curata beneficia non includere, nisi de animarum cura expressa mentio habeatur, *Cùm in illis*, inquit, *in quibus Curata beneficia cõmittuntur, maior, quàm in iis, qui ad alia promouentur, idoneitas requiratur*, ex quo ita colligunt *ibi* Anch. *num.3.* Domin. & Franch. *num.4.* Abb. *in c.vlt.n.3. de præbend. & in cap.postulasti, n.2.* vbi Dec. *n.6 de rescript.* Staphilæ. *de litteris gratiæ. tit.de modo, & forma impetr.in princ. & tit.de formis expectat.§.sexta forma, num.1.& §.nona forma, num.31.* Gig. *de pension.q.19.n.5.* Rebuff. *in praxi, tit.de dispensat ad plura benef. num.66.& tit.tertia pars signaturæ, verb.qualitatum, num.3.*
† Regulariter enim beneficiorum appellatio- 13
ne Parochialis Ecclesiæ, cæteraque beneficia curam animarum habentia non comprehenduntur, *d.c.cùm in illis, in princ.c.si eo tempore, de rescript.lib.6.* ibi, *cum cura, vel sine cura.* vbi gloss. *verb. cum cura*, dicit quòd nisi hoc fuisset expressum, prouideri de beneficio Curato non posset. Gig. *de pension q.28.n.9.* Corras. *de benef.*

part. 1.*c.*5.*n.*4. Franc. Marc. *Delphin.decis.*525. *part.*1.Petr. Greg.*rei benef.c.*6.*n.*4. Aloys. Ricc. *in collect. decis.p.*4. *collect.*1217. Gonzal.*d.gloss.* 6.*à n.*1.cum aliis adductis per me *de appellatiua verborum vtriusque iuris signif.appell.*32.*n.*8. Vnde dispensatum ab beneficia vel ad Dignitates non posse promoueri ad Dignitates,quibus animarum cura inest, resoluit Azor.*instit. moral. part.*2. *lib.*6.*c.*3.*q.*9. *&* 10. quem refero Ego ipse *de officio*, *& potestate Episcopi part.*3. *alleg.*45.*num.*13.

14 Vt autem maior adhiberetur diligentia in huiusmodi idoneis viris ad hoc regimen assumendis, statuit Trident. Concil.*sess.*24. *de reform.cap.*18. vt debeat Episcopus statim habita notitia vacationis cuiuscumque Parochialis Ecclesię,si Episcopus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, quę onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. Hæc sunt quæ Episcopus antequam deueniat ad concursum,facere debet in Parochialis Ecclesiæ vacatione,etiam si ipsa Parochialis Ecclesia reseruata sit, vel affecta generaliter, aut specialiter, ex eodem Concilio Trident. *dict. cap.*18. Marescot. *var. resolutionum lib.* 1 *cap.*52. *num.* 2. Zerol. *in praxi Episcopi part.*1. *verb. Parochia*, §.2. *dub.*4. *&* 10. Lęl. Zech. *de Repud. Ecclesi.cap.*28. *de Parocho*, *num.*6. Filliuc. *tom.*3. *tract.*41.*num.*141. Aloys. Ricc.*in praxi rerum fori Eccles.resolut.*351.*vers. amplia tertiò,in* 2.*edit.*vbi *in vers. amplia quartò*,post Rot.*decis.*48.*num.*1.*part.*1.*diuers.*subdit dispositionem Concilij *dict. cap.*18. procedere etiam in beneficio reseruato, vel affecto specialiter vigore Indulti, seu priuilegij in fauorem S. R. E. Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum; in beneficiis enim Curatis reseruatis Sedi Apostolicæ, & quibusuis aliis, etiam ex antiqua consuetudine Ordinarios proponere edicta concursus, & à Sede Apostolica pronisionem fieri approbato ab examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis,referunt à sacra Congregatione decisum Anastas.Germon.*de indult.Cardin.*§.*quibusuis,num.* 17.Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*10.*q.*7. *num.*12. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.gloss.*6.*n.*112. Nicol. Garc.*de benefic. part.*9.*cap.*2. *num.* 154. Salgad. *de protectione Regia,tom.*1.*part.*3. *cap.*9. *num.*98.

15 Verùm Parochiales huiusmodi in aliquibus casibus concursu non conferuntur, quos enumerare in præsentiarum non inutile duxi.

Primò igitur concursu non conferuntur Parochiales litigiosæ; solet enim à Sede Apostolica in Ecclesiis litigiosis subrogari alius gratiosè absque concursu,& vt plurimum collitigans.Ita Gonzal. *d. gloss.*6. *num.* 140. Nicol. Garc.*d. part.*9.*cap.*2. §.1. *num.*170.Aloys. Ricc. *in d.praxi fori Eccles.resol.*358.*vers.tertiò.* Massobr.*in d.praxi*, *prælud.*3. *dub.*3. *à n.*18. Nouar. *in singul.laris Canon.conclus.*65.*num.*5. Ego ipse *de offic.& potest.Episcop.part.*3.*alleg.*60.*num.*37.

Secundò, Parochialis ita exigui valoris, vt examinis per concursum operam non ferret, aut nemo esset, qui se dicto examini vellet subiicere, aut ob opertas factiones,seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur,facilè grauiores rixæ, aut tumultus possent excitari, ex Concil. *d.cap.*18. *in fine*, ibi,*Si tamen adeò exigui redditus*, &c. Gonzal.*d. gloss.* 6.*n.*139. *cum seqq.*Aloys.Ricc.*in praxi,resol.*358. Campan. *in diuer.iuris Canon. rubr.*5.*cap.* 3.*num.* 10.Seraph. *decis.* 942. *num.*10. Contrarium tamen, imò Parochialem etiam exigui valoris concursu conferendam esse decisum attestatur Gallet. *in Margarita casuum conscientiæ*, *verb benefic. pag.*25. *col.*2. quem refero Ego ipse *d.alleg.*60. *num.*48. 16

Tertiò,Parochialis, quam quis acquirit per regressum,& priùs possedit, Nicol.Garc.*d.c.*2. *num.*199.Ego ipse *d.allegat.* 60. *n.*34. & me citato *in illo loco*, Massobr.*d. prælud.* 3.*dub.*3.*n.*37. 17

Quartò,Parochialis vnita Dignitati,vel Canonicatui.Anast. Germon. *de indultis Cardin.* §.*quibusuis*, *n.*7.*&* 8. Lęl. Zech. *de Repub.c.*28. *de Parocho*, *num.*8. Aloys. Ricc. *in d.praxi fori Eccles. decis.*417.*in* 1.*edit.*aliàs *resol.*354.*num.*2. & latiùs *resol.* 381.*in* 2. *edit.* Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*5.§.7.*num.*2. Nicol. Garc. *d.cap* 2. *n.*193. Stephan. Gratian. *discept. forens.c.* 273. *num.*48. Salgad. *de protectione Regia*, *tom.*1.*p.* 3. *cap.*9.*num.*11. Rot. *decis.*323. *num.*8.*p.*2. *recent.* Nouar.*in singul.Canon.conclus.*65.*n.*4. Ego ipse *d.alleg.*60.*num.*25.*&* 26. 18

Quintò, Vicaria perpetua Parochiæ vnitæ concursu non confertur, sed solùm ad nominationem,seu præsentationem illius,cuius Dignitati, seu beneficio Parochialis est vnita, & annexa,deputandus, & instituendus est Vicarius cum Ordinarij, seu eius Vicarij præuio examine,& approbatione,vt habetur *in constit. Pij V.*super collatione Parochialium Ecclesiarum,incip. *Ad exequendum Pastoralis officij debitum*, *sub dat.Kalend. Nouembris.* 1567. in illis verbis,ibi, *Volumus insuper*, *& ita mandamus quòd isti Vicarij perpetui non ad liberam Ordinariorum electionem*, *sed ad nominationem illorum*, *in quorum Ecclesiis vnitis ponuntur*, *cum ipsorum Ordinariorum*, *seu eorum Vicariorum præuio examine*, *& approbatione deputentur.*Ita Gonzal.*ad reg.*8. *cancell. gloss.*5.§.3. *num.*53. *&* 54. Nicol. Garc.*d. cap.*2.*num.* 292. Aloys. Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccles. resol* 358.*n.*1.*vers.*2. Vgolin. *d.c.*50.§. 3.*vers.*8. Filliuc. *in quæst. moral.tom.*3. *tract.* 41.*cap.* 4.*num.* 147. Lotter. *de re benefic. tom.* 1. *lib.* 2.*q.*31. *num.* 21. Cattaler. *decis.*595. *num.*4, *& decis.* 599. *num.*1. Rot. *decis.* 102. *n.*1. *part.*1.*recent.* *& decis.*579. *num.*4. *& decis.* 710. *n.*2.*part.*2.*recent.& in Dertusen. Vicariæ* 28.*Nouembris* 19

uembris 1616.coram *bon.mem.Vbaldo,& in Barchinonen. Vicaria* 17. *May*.1624. coram. *R.P. D. Merlino*, Burat. *decis*.214. *num*.1.vbi Ferentil. *in annot. lit. A. & decis*. 303. *num*. 10. *& decis*. 931.*n*.& 2.Vnde *sacra concilij Congreg.in vna Caputaquen.sub die* 23. *Iunij* 1629. censuit *Vicarios, seu Parochos in Ecclesia exempta animarum curam exercere intendentes priùs approbandos, & examinandos esse ab Episcopo*,iuxta dispositionẽ, *c.per exemptionem , de priuil.lib.6*. Et eadem *S. Congr. in Augustana iurisdictionis, sub die* 14. *Decembris* 1630.censuit *Episcopum posse examinare,& approbare Vicarios Ecclesiarum Parochialium vnitarum , & dependentium à Religione Hierosolymitana*, subdens *Episcopum debere eosdem Vicarios,si idonei reperti fuerint, simpliciter approbare , non autem ad tempus , nec posse pro libito eosdem subiicere nouo examini*: nisi superueniat rationabilis causa , & suspicio ignorantiæ ad effectum *c.6.sess.21.de reform.* vt declarauit *eadem S.Congr.in vna Placentina sub die* 26. *Augusti* 1628. Vnde prouenit vt manutenendus Episcopus non sit in quasi possessione liberè conferendi per concursum Vicariam perpetuam Capitulo vnitam cum facultate Vicarium nominandi, nulla expectata electione, vel nominatione. Post.*in tract. mandati de manutenendo obseruat*.45. *num*.36. & post tractatum Rot.*decis*.186.*num* 3.

Verùm si nondum exercitium, sed cura totalis, & habitualis in Vicarium transferatur, tunc eius Vicaria concursu est conferenda. Ita Lotter. *d.q*.31. *num*.22. Rot. *decis*. 579. *&* 710. *part.2.recent*. cuius memini Ego ipse *d.alleg*.60. *num*.32. Burat.*d. decis*. 214 *num*.2. Præsumitur autem totalis cura in Vicarium translata quando certa portio, seu congrua assignatur Rectori Ecclesiæ,cæteris fructibus remanentibus penes Vicarium , sicut per contrarium vbi certa portio , seu congrua assignatur Vicario, cura beneficij vniti dicitur translata in Rectorem Ecclesiæ , cui fit vnio, & solùm nudum exercitium remanet penes Vicarium Rebuff. *de congrua portione* , *n*.117. Caputaq. *decis*.339. *n.2.vers. ratio est,p*.3. Caualer. *d.decis*.595.*n*.2. Rot. *in d.Dertusen. Vicaria*, coram *bon. memor. Vbaldo* , & *in d. Barchinon. Vicariæ* , coram *R. P.D.Merlino*. Burat. *d.decis*.214 *num*.4. vbi Ferentil.*in annot.lit.B*.

20 Sextò Parochialis subiecta,seu annexa Monasterio,vel de eius mensa , quando Monasterium nominat Rectorem , & Episcopus confirmat,concursu non confertur.Rot. *decis*.102. *part.1.recent*.Ego ipse *d.alleg*.60.*num*.31. Quando autem dicatur beneficium de mensa Monasterij ? vide Rot.*decis*.204.*part*.2. *recent*.

21 Septimò , Parochialis, seu beneficium Regulare,quod Regularibus conferri consueuit, vt per Piasec. *in praxi Episcop. part*.2. *c*.5.*n*.18. *vers. hoc decretum*. Gonzal. *d.gloss*.6. *num*.162. Nicol. Garc. *d.cap*.2. *num*.197. Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi*, *c*.50.§.3. *vers*.4. Aloys. Ricc. *in d.praxi fori Eccles. decis*.421.*in* 1.*edit. aliàs resol*.358. *num*.1.*in* 2.*edit*. Massobr. *d præelud*. 3. *dub*.3. *num*.34. Filliuc.*dict. tract*.31. *c*.4. *n*.145. Rot. *decis*.326.*num*.6.*part*.2.*recent*.quos refero Ego ipse *d.allegat*.60. *n*.33.me citato in illo loco Solorzan. *de iure Indiarum tom*.2.*lib*.3.*c*.17. *num*. 20.

Octauò, Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari Regularibus Nicol.Garc.*d.c*.2.*num*.199. Ego ipse *d.allegat*.60.*n*. 34.Solorzan *d.c*. 17.*n*.21. 22

Nonò. Parochialium Ecclesiarum in permutationibus non fit concursus.Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib*.8.*quæst*.9. *num*.95. Vgolin. *d.cap*.50.§.3 *vers*.7.Nicol.Garc.*d.part*.9.*cap*.2. *num*.165. Less. *de Iustit. lib*.2. *cap*. 34. *dub*.16. Aloys. Ricc. *in d.praxi fori Eccles. decis*.419.*in* 1.*edit*.aliàs *resol*.356. *in* 2. *edit*. Filliuc. *d.tract*. 41. *de benefic.c*.4.*num*.137. Ego ipse *d.alleg*.60. *num*.23. 23

Decimò. Parochia resignata ad fauorem in manibus Papæ concursu non confertur. Ita Flamin. Paris. *de resignat.benef. lib*.1. *q*.7. *nu*.7. Gutier. *Canon. lib*.2. *cap*.11. *num*. 11. Zerol. *in praxi Episcopi p*.1.*verb.Parochia*,§.2. *dub*.5.*&* 6. Marescot. *variar. resol.lib* 1.*cap*.52.*n*.6.Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. in summa Bullarij,verb.benefic. Paroch.collat. q*.3. *vers*.3. Vgolin. *d.cap*.50.§.3. *vers*.2. Less. *d.lib*.2.*c*.34. *num*.84. Aloys.Ricc. *in d.praxi fori Eccles.decis*. 416. *in* 1.*edit*. aliàs *resolut*.353. *& resolut*.351. *vers.amplia quintò*. Massobr.*in sua praxi habendi concursum requisit*.13. *dub*.3. Ego ipse *d.allegat*.60.*num*.21. Gonzal. *dict. gloss*.6. *num*. 121. *cum sequentibus* , vbi subdit quòd resignatarius prouisus à Papa,vel mandatum de prouidendo in forma *dignum* obtinens , duntaxat examinare debet absque concursu , & approbari si idoneus repertus fuerit ad curam animarum,siue resignatarius sit præsens in Curia, siue absens in partibus. 24

Vndecimò , Parochiales vacantes in Curia, seu apud Sedem,siue per obitũ,aut simplicem resignationem , vel dimissionem ex vi decreti de dimittendo primum incompatibile, prouideri solent in Dataria sine concursu , & sufficit quòd prouisus examinetur super sufficientia. Gonzal. *d. gloss*.6. *num*.15. Nicol. Garc. *d.part*.9.*cap*.2. *num*.153. Piasec. *d.part*.2. *cap*.... *num*.17. *vers. de Curatis*. Massobr. *d.prælud*.3. *dub*.3.*num*.45. 25

Duodecimò , Cura animarum , quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos,vel hebdomadarios ,concursu non confertur , vt per Prosp.de August *dict. quæst*.3. *vers. quorum primus est*. Flamin. Paris. *d.lib*.8. *q*.9. *num*.94. Vgolin. *d.cap*.50.§. 3. *in fine*. Gonzal. *d.gloss*.6. *n*.158. Aloys. Ricc. *in d.praxi resol*.358. *vers*.4. 26

& in decis. Curiæ Archiep. Neapol. distis. 307.*n.*1. *part.*4.quos refero Ego ipſe *d. allegat.*60.*n.*30.

27 Decimotertiò. Dignitas habens curam animarum in Eccleſiis Collegiatis concurſu non confertur, nec in illa examen eſt neceſſarium, quale requiritur in Parochialibus. Ita Piaſec. *dict. part.*2.*cap.*5. *num.*18.*in fine.* Gallet. *in d. Margarita verb. beneficium, pag.*24.*& verb. Canonicus vlt.* Gonzal. *d. gloſſ.*6.*num.* 162. Nicol. Garc. *d. part.*9.*cap.*2. *num.*195. Maſſobr. *d. prælud.* 3. *dub.* 3. *à num.*38. Ego ipſe *d. allegat.* 60. *num.*28.*&* 29.& fuit dictum *in Cremonen. Præpoſituræ* 25. *Februarij* 1622. coram *bon. mem. Vbaldo*, vbi etiam habetur hoc procedere in dignitatibus Eccleſiarum Collegiatarum actu, non autem habitu tantùm, vt *in Tudertina Prioratus* 17. *Nouembris* 1589. coram *bon mem. Orano*, vbi dicitur, quòd hoc caſu attenditur actus, non verò habitus, per gloſſ. notabilem *in c. licèt canon, de elect. lib.*6. percipuè quando Eccleſia amiſit Collegialitatem auctoritate Superioris, iuxta notata per gloſſ. *in cap. ſtatutum, in verſ. Collegialitatis, eod. tit. de elect. in* 6. vbi

28 quòd † ſi Collegium eſſe deſinat per mortem Canonicorum, debent ſubſtitui alij, & quòd ius Collegij remanet etiam in vno, donec fuerit auctoritate Superioris deſtructum. Barbat. *conſ.* 74. *num* 1. *& ſeq. inter conſil. Alexand. lib.* 4. & ipſe Alex. ei ſubſcribens, *conſ. ſeq. n.* 34. in quibus terminis loquitur dicta deciſio *Tudertinæ Prioratus*, eo quòd ibi præſupponitur, quòd prioratus, de quo agebatur, mutaſſet ſtatum, & quòd in Bullis Pontificum enunciaretur non Conuentualis, & ſic quòd deſierat eſſe Conuentualis auctoritate Summi Pontificis; ſecus autem ſi Eccleſia non amiſit Collegialitatem auctoritate Pontificis; quia tunc ſufficit habitus tantùm ad hoc, vt Dignitas habens curam animarum in ea exiſtens, non conferatur per concurſum, ex adductis per Franc. *dict. cap. licèt canon, num.* 2. *verſ. quoad difficultatem*, & *ibi* Archidiac. *ſub num.* 2. *de elect. lib.*6. Mandoſ. *in reg.* 3. *Cancel. quæſt.* 5. *ſub num.* 3. vbi

29 quòd † ſub reſeruatione Prioratuum Conuentualium cenſentur comprehenſi etiam illi Prioratus, qui nullos Monachos habent, & ſic ſunt Prioratus habitu tantùm.

30 Ciuitas Sipontina caret Eccleſiis Parochialibus, ſed Dignitates, & duodecim Canonici habent cum præbendis annexam curam animarum, & vnuſquiſque præter Archidiaconum, qui ſupplet defectum mortuorum, vel abſentium, habet Parochialem certis finibus diſtinctam, & limitatam; quo caſu dubitatum fuit *in ſacra Congreg. Concilij*, an huiuſmodi Dignitates, & Canonicatus pro tempore vacante ſint conferendi præuio concurſu, iuxta præſcriptum S. Concilij Trident. & conſtitutionis fel. record. Pij V. & conſequenter an in illis obtinendis requiratur ætas ad Parochiales Eccleſias obtinendas requiſita, adeò vt collationes aliter factæ fuerint nullæ cum poſſeſſionibus inde ſequutis, abſque eo quòd prouiſis aliquod ius fuerit acquiſitum? *Sacra Congreg. Concilij, ſub die* 17. *Augusti* 1630. cenſuit *non requiri examen per concurſum, ætatem verò eſſe neceſſariam.*

In aliis Parochialibus, præter iſtas exceptuatas, habita notitia vacationis Eccleſiæ, deputat Epiſcopus Vicario cum congrua, & poteſt in huiuſmodi Vicariòs deputare alios viciniores Parochos, vel alios etiam hebdomadarios, aut diurnos, nec ceſſatio congruæ facit ceſſare obligationem deputationis Vicarij, vt poſt Nicol. Garc. *part.*2.*cap.*2.*num.*13.tradit Maſſobr. *in ſua praxi, requiſ.*1. *dub.* 1.*& dub.*2. reſoluit Vicarium cum congrua eſſe conſtituendum in qualibet Parochiali vacante, ſiue de iure, ſiue de facto tantùm, & ſiue per ſimplicem reſignationem, vel priuationem vacet, & *dub.* 12. tenet † Vicarium deputandum cum congrua, dummodò aliàs ſit idoneus, non eſſe neceſſariò examinandum. 31 32

Deputatio Vicarij huiuſmodi donec prouideatur de Rectore, ſpectat ſemper ad Epiſcopum, in cuius Diœceſi Parochialis eſt, ſicut refert deciſum Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.*1.*tit.*18.*l.*7. *Epiſcop. num.* 86. ac proinde † inferiores, qui non habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum, talem Vicarium conſtituere non poterunt, vt per Franc. Leo. *in theſaur. fori Eccleſ. part.*1.*c.*28.*num.*52. Nicol. Garc. *d. cap.*2.*num.*8. Maſſobr. *d. requiſ.*1.*dub.*8. *& ſi. metipſum d. alleg.* 60. *n.* 3. *&* 4. Et quia Concil. Trident. *d. cap.*18. diſponit cum particula *ſtatim*, credo Epiſcopum poſſe differre conſtitutionem huiuſmodi Vicarij vſque ad tres dies à die notitiæ vacationis, non autem vlteriùs, vt benè reſoluit Maſſobr. *d. requiſ.*1. *dub.*13. 33 34

Congrua portio huiuſmodi Vicario aſſignanda, eſt arbitraria Epiſcopo, penſata qualitate perſonæ, beneficij, & loci, prout referunt deciſum Nicol. Garc. *d. cap.*2 *num.*15. & Maſſobr. *d. requiſ.*1. *dub.*25. & quòd poſſit eſſe duorum aureorum ſingulis menſibus, dicunt Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verb. Vicarius*, 8. & Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*6. *num.*116. *in fine.* 35

Vicarius, vt ſuprà, ſemel conſtitutus cum congrua, non poteſt remoueri ſine cauſa, quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel exequutus eſt pro executione Concilij, vt per Maſſobr. *d. requiſ.*1. *dub.* 26. vbi *dub.* 27. reſoluit quòd ſi Vicarius conſtitutus cum congrua ſubeat examen, & eligatur tanquam magis idoneus, debet ſe retrahere à proſequutione exercitij curæ, & adminiſtratione bonorum, alioqui incurrere pœnam *c. auaritiæ, de elect. lib.*6. 36

Porrò

37 Porrò Episcopus intra decem dies, vel aliud tempus ab eo præscribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet; liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos nouerint eorum nomina deferre, vt possit postea de cuiuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio, & si Episcopo, aut Synodo Prouinciali pro regionis more videbitur magis expedire per edictum, etiam publicum vocentur, qui volent examinari, vt statuit Concil.*d. cap.* 18. sub cuius dispositione loquente de Episcopo, comprehenditur Abbas, qui habet ordinariam iurisdictionem, sicut resoluit Flores de Mena *var. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 21. item & Commendatarius Abbatiæ habentis iura Episcopalia, si habeat ius congregandi Synodum, & eligendi examinatores synodales. Aloys.
38 Ricc.*in d. praxi*, *resol.* 361. *in fine.* † Cæteros autem inferiores, qui non habent iurisdictionem quasi Episcopalem, ac ius congregandi Synodum, etiamsi habeant ius conferendi, *sub dicti cap.*18. dispositione minimè comprehendi resoluunt Læl. Zech.*de Republ.Eccles.cap.*28.*de Parocho*,*n.*6. Anastas. Germon.*de Indult.Cardin.*§.*quibusdam*,*ad finem*. Flamin. Paris.*de resignat.benefic.lib.*8.*q.*9. *num.*96. Aloys Ricc.*in d.praxi*, *decis.*424.*in* 1.*edit.* aliàs. *resol.* 361. *in* 2. *edit.* & nouissimè *p.*4. *resol.*75. Massobr. *d. requis.*1. *dub.* 8.11. *&* 21. *&* *requis.* 2. *dub.* 4. Vnde *sacra Congregatio Concilij*,
39 *sub die* 2. *Decembris* 1628. censuit, † *Episcopum Forosemproasen. uti viciniorem manutenendum esse in sua quasi possessione concursus instituendi in vacationibus Ecclesiarum Parochialium della Rauignana, iuris praeligendi magis idoneos ex approbatis in eisdem concursibus, donec Abbas Classen. legitimè probauerit habere ius congregandi Synodũ, aliasque coegisse, & in ea examinatores ad præscriptum sacri Concilij Trid. cap.*18.*sess.*24.*deputasse.* Hinc eadem *S. Congr. in causa castri Duraates, sub die vltima Aprilis* 1611. declarauit *quòd concursum instituere, & examinare prouidendos ad Parochiales existentes intra fines Abbatia nullius diœcesis, spectat ad Episcopum, intra cuius fines existit Abbas, iuxta cap.* 1. *sess.*23. *& si id non constet, ad viciniorem, vt addidit Pius V. tantùm limitando, nisi qui Prælatus est nullius, habeat ius congregandi Synodum, quia tunc posset in ea deputare examinatores Synodales, prout Concilium requirit. Et in nullius terræ Vastalla Parmen. diœcesis*, 17. *Augusti* 1630. concessit, *vt si pro concursu, qui in vacationibus Parochialium fieri solet coram Episcopo viciniori, occasione pestis ciuitas illius sit bannita, & aditus præclusus ad eundem Ordinarium viciniorem, facultas daretur inferiori prorogandi tempus concurrentium, & quòd interim prouideretur de œconomis, & Vicariis idoneis.*

Intra decem verò dies edictum est proponendum. Massobr. *requis.* 2.*dub.*6. & totidem remanere debet affixum ad valuas Ecclesiæ. Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *verb. Parochia*, quem refero Ego ipse *d.alleg.*60.*num.* 45. licèt minimè *ibidem* legatur secundùm Nicol Garc. *d. cap.*2. *num.* 42. *&* 43. Massobr. *d. requis.* 2. *dub.*7. Quicquid dicat Zerol.*d. verb. Parochia*, §.2. *dub.*2. Sed inueni *sacram Congr. Concilij in vna Tiburtina, sub die* 28. *Aprilis* 1629. censuisse *eueniente vocatione Ecclesia Parochialis posse Episcopum infra quatuor, vel sex menses respectiuè à die vacationis apponere edictum pro concursu dictæ Parochialis*; at non potest apponi cum maiori termino viginti dierum, ex Constit. Pij V. incipien. *In conferendis*, *sub dat. Romæ*, 15. *Kal. Aprilis* 1566. Zerol.*d. verb. Parochia*, § 2. *dub.*3. Aloys. Ricc. *d. resol.* 364. *num.*2. Læl. Zech. *d. cap.* 28. *de Parocho*, *sub num.*6. Nicol Garc. *d.p.* 9. *cap.* 2. *num.* 46. *&* 47. Massobr. *d. requis.*2. *dub.*8. Salgado *d.c.*9. *num.*53. *&* 57. Nam licèt sit arbitrarium Episcopo tempus, quo debet esse affixum edictum, non debet tamen excedere viginti dies. Nicol Garc. *d.c.* 2. *num.* 50. Massobr. *d. requis.* 2. *dub.*9. Et si ante lapsum termini examen, & concursus fiat, erit nullus, ex Nicol. Garc. *d.p.*9. *cap.*2. *num.*316. *cum seqq.* Salgado *d. cap.*9. *n.*64. censuit *S. Congreg. Concilij in Potentin.* 4. *May* 1619. Et quòd concursus terminum non tenetur prorogare Episcopus, sed quod bene facit prorogando, censuit ead. *S. Congr. sub die* 17. *Martij* 1619. 40

Edictum huiusmodi opponi debet ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi beneficium ab Ordinario alterius Diœcesis sit conferendum. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 8. *cap.*9. *n.*102. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.*10. *n.*31. Nouar. *in singul. Canonic. conclus.*82. *num.* 2. Ego ipse *d. alleg.*60.*n.* 44. In quo edicto apponenda est dies præpositi concursus. Seraph. *decis.* 1148. Massobr. *d. requis.* 2. *dub.* 10. † An autem sit de substantia, & forma concursus Parochialium huiusmodi edictum apponi? Affirmant Læl. Zech. *de Republic. Eccles. cap.* 28. *de Parocho*, *n.*6. Aloys. Ricc. *in d. praxi*, *resol.* 364. Zerol. *d. verb. Parochia*, §... *dub.*2. Nouar. *d. conclus.*82. *num.*1. Ego ipse *d. alleg.*60. *num* 43. & me citato in illo loco Massobr. *d. requis.* 2. *dub.* 3. vbi intelligit quando Concilium Prouinciale hoc statuit. 41 42

Contra Nauar. *cons.*4 *de præben.* Nicol. Garc. *d. cap.*2. *num.*38. & Salgad. *d. cap.*9. *num* 50. existimantes collationem nullam non reddi ex omissione edicti.

Termino autem decem, vel ad summum vigenti dierum elapso, nullus est admittendus ad examen, nisi qui descripti fuerint ex Concil. Trident. *d. cap.*18. *vers. transacto constituto tempore*, 43

tempore, Seraphin.*deciſ.*1148.*n.*4. Aloyſ. Ricc. *d.reſol.* 364 *num.*2. Nouar. *d.concluſ.*82. *num.*4.
44 † Re tamen integra poſt terminum edicti poteſt oppoſitor admitti, etiam alio reclamante, ſecundùm Mireſcot. *var. reſolut. lib.* 1.*cap.* 52. *num.*59. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*9.§.1. *num.*115. Nicol. Garc.*d.cap.*2. *num.*209. Maſſobr.*in ſua praxi*, *requiſ.*3. *dub.*2. & alios quos refero Ego ipſe *d. all.* 60.*num.* 46. de quo eſt bona Rotæ deciſio *in vna Firmana Parochialis 6. Martij* 1592. coram *Cardin. Pamphilio ſen.* quæ ſic cantat. *Domini cum præſuppoſito quòd D. Fabius comparuerit in loco examinis re adhuc integra, de quo erit particulariter agendum, reſoluerunt ipſum debuiſſe admitti ad concurſum, non obſtante quòd comparuerit poſt decem dies præfixos in edicto ſe opponere volentibus, quia ſtante legitimo impedimento abſentiæ, ex quo de tempore vacationis Parochialis, & edicti publicati morabatur in Romana Curia, vnde ſtatim habita notitia profectus fuit ad locum examinis, ſubintrat communis Doctorum concluſio, quòd comparens poſt terminum, etiam peremptorium, eſt admittendus quando res eſt integra, & habuit iuſtam cauſam excuſationis, vel ratione ignorantiæ, vel abſentiæ, ſeu alterius impedimenti*, gloſſ.*in cap.cùm in tua*, quam *ibi* ſequuntur Innocent.*poſt princ. verſ.quid ſi ante.*Hoſt.*num.*6.*verſ.quid ſi lapſum eſt tempus.* Ioan.Andr.*num.* 14.Card.*ſub num.*8. Henric. Boic. *num.*2. Abb. *ſub num.*10. *& ſeq.* qui loquuntur etiam in termino præfixo à lege, & ibi cæteri ſcribentes, *qui matrim. accuſare poſſint*, gloſſ.*in cap. fin.in verb. peremptorio*, & *ibi* Ioan. Andr.*num.*7. & Gemin.*num.* 18.*in fin. de elect.in* 6.latè Lambertin qui alios citat, *de iurepatron.* 2.*part.* 2.*lib.*6.*quæſt.princ.art.*26.*n.*2. *in fine*, *cum ſeq.* vbi reſpondet *ad conſ.*3.*Oldrad. num.*7. cum aliis in contrarium allegatis, quòd procedunt ceſſante impedimento, vel iuſta cauſa non comparendi infra terminum præfixum. *Neque obſtat quòd Concil. Trident.* ſeſſ.24. cap. 18. *manat tranſacto conſtituto tempore edicti examinari omnes, qui deſcripti fuerint, quaſi velit poſt dictum tempus non poſſe alios admitti, ex reg.quòd permiſſum ad tempus, cenſetur prohibitum poſt tempus*, ad l.ſtatuliberum, §.Stichum,ff.de legat. cum ſimil. *Quia Concilium non prohibet admitti comparentem poſt terminum re integra, quando fuit legitimè impeditus, & maximè quia vbi concurrit æquitas etiam poſt tempus, re tamen integra, quis admittitur quando non eſt effectum deterius ius illius, cuius cauſa tempus fuit limitatum*, *Iaſ. poſt Aretin. & Alex.*in l.ſi ita quis,num.6.ff.de volg.& pupil. *prout in hoc caſu, vbi æquitas ſuggerit quòd plures, quàm fieri poſſit admittantur ad concurſum, ex hoc non differatur in longius prouiſio ipſius Eccleſiæ, cuius fauore, vt ei celeriùs de Paſtore prouideatur, ille terminus fuit præfixus.* Hactenus deciſio; quæ benè dicit ſuam procedere reſolutionem, quando comparens poſt terminum re integra fuit legitimè impeditus; & ideò propoſito dubio *in ſacra Congreg.Concilij*, † vtrùm 45
ſi quis non deſcriptos in tempore concurſui præfixo comparuerit legitimo impedimento ceſſante, itaut potuerit nomen ſuum infra præſcriptum terminum deferre, & elapſo termino examine nondum facto, ſeu re integra, petat ſe ad concurſum admitti, ſitne audiendus? Eadem *ſacra Congr. ſub. die* 7.*Iuly* 1625. *cenſuit non eſſe audiendum.*

Examen ſtatim elapſo termino edicti poteſt 46
per Epiſcopum inchoari, ſed non poteſt eadem die claudi, vbi plures fuerunt deſcripti, quia ſunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiabitur concurſus, ſi ex pluribus deſcriptis vnus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur concurſus. Nicol. Garc. *d. cap.*2.*à num* 33. Seraph. *deciſ.*1148.*n.*5. Maſſobr. *d. requiſ.* 3. *dub.* 10. & cùm *in d.c.*18.*Concily Trident.* dicatur † quòd omnes, qui deſcripti fuerint, examinentur, non poterit Epiſcopus ſtatuere, ſeu limitare certum numerum perſonarum ad concurrendum in concurſu Parochialium, vt reſoluit Aloyſ. Ricc.*in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol.deciſ.*31.*part.*4.† nec poteſt prohibere Curatis ne accedant ad concurſum aliarum Parochialium, cùm omnibus liber eſſe debeat, vt Epiſcopo ciuitatis Caſtelli reſcripſit *ſacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſitorum die* 26.*Auguſti* 1591.
47 48

At vno tantùm comparente ex pluribus 49
deſcriptis poterit fieri concurſus, nec opus erit, vt proponatur ſecundum edictum. Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num* 215. Maſſobr. *d. requiſ.*3. *dub.*7. Vbi verò vnus tantùm ſe deſcribi fecerit, nec alij comparēt oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, † fieri poterit quoque concurſus, nec opus erit alio edicto, aut termini prorogationē, ſecundùm Nicol. Garc.*d c.*2.*n.*215. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcopi*, *c.*50. §. 10. *num.*4. Filliuc.*d.tract.*41.*c.*4 *num.*151. Maſſobr. *d. requiſ.*3. *dub.*8. metipſum. *d. alleg.*60.*num.*51. 50
† Sed quando nullus comparuit, aut certè 51
nullus ex comparentibus volt ſubire examen, Epiſcopus aſſignare debet aliud tempus, ſiue edictum, & ſi adhuc nemo comparet, vel aliàs nemo idoneus reperitur, tunc poterit Parochia abſque concurſu conferri. Nicol. Garc. *d.c.*2. *num.*218. Filliuc.*d.tract.* 41.*c.*4. *num.*152. Maſſobr.*d.requiſ.*3.*dub* 9.

Examen faciendum eſt ab Epiſcopo, ſiue 52
eo impedito ab eius Vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quàm tribus, Concil. Trident. *d.c.* 18. *verſ. tranſacto.* Maſſobr.*d.requiſ.*3.*dub.* 4. Et poſſunt adhiberi in concorſu pluſquam tres examinatores, ſed non pauciores vt ſoluit *ſacra Congregatio*, cuius declarationis idonei nobis

bis testes sunt Nicol. Garc. part.5.c.9.num.52.
Filliuc. d.cap.4.num. 156. Massobr. in d.praxi
requis.12. dub.1. Salgad. d.c.9. num.66. Lotter.
de re benefic. lib.2.q.31.n. 65. Et etiam Episco-
po non impedito poterit fieri examen coram
Vicario, quia verba Concilij important tan-
tùm quandam conuenientiam. Nicol. Garc.
d.cap.2.num.119. Ego ipse d.alleg.6.num. 41. &
me citato in illo loco, Massobr.d.requis.3 dub.3.

53 † Etsi examen omnium concurrentium vna
die finiri non possit, poterit in alio continua-
ri: si verò suspicio aliqua sit, quòd examinan-
di secundo die veniant in cognitionem inter-
rogationum examinis præcedentis, noua tunc
poterunt fieri interrogatoria, vt censuit sa-
cra Congregatio Cardinalium negotiis Episco-
porum & Regularium præpositorum, sub die 20.
Iulij 1591.

54 Examinatores debent singulis annis propo-
ni in Synodo ad minus sex, & ab ea Synodo
probari, quorum officium etiam post annum
suæ electionis non expirat. Nicol. Garc.d.c.2.
num. 73. Salgado d.cap.9. num. 67. Massobr. in
d.praxi requis.11.dub.1.vbi dub.5.resoluit Con-
cil.Trident.nullam formam præscribere super
propositione examinatorum. Quibus autem
conditionibus, & qualitatibus huiusmodi exa-
minatores clarere potissimum debeant? vide
Homobon. de Bonis de humana vita, statibus,
part.1.cap.13.

55 Nominatim, & non in genere proponi de-
bent huiusmodi examinatores, nisi propone-
rentur in genere, qui re vera tunc extarent,
quia per huiusmodi genericam expressionem,
haberetur etiam expressa persona. Nicol.Garc.
d. cap. 2. num. 339. Filliuc. d.tract. 41.c.4. num.
157. Salgad. d. cap.9. num.76. Massobr. d. re-
56 quis.11.dub.3.vbi dub.7. subdit, quòd † vt exa-
minator dicatur probatus, à Synodo, debet
dimidiam partem suffragiorum ferre ab iis,
qui vocem habent in Synodo. Et ideò sacra
Congregat. Concilij in vna Sutrina censuit non
posse eligi examinatorem Synodalem sub nomine
Dignitatis.

57 Si ex sex examinatoribus aliqui intra an-
num suæ electionis mortui fuerint, totam fa-
cultatem examinandi vnà cum Episcopo ad
superstites, etiamsi vnus tantùm superesset,
spectare debet eo anno durante, sed in locum
demortuorum eligendi alij cum approbatio-
ne Capituli. Ita Nicol. Garc. d. cap. 2. num.8.
Massobr. in d. praxi requis. 12. dub.2. Salgado
d.cap.9.num.70.cum seqq.

58 Quando verò omnes decedunt examina-
tores, vel in longinquas partes recedunt, Epi-
scopus intra annum ad celebrandam Syno-
dum ex antiquis, qui fuerint, sex, non paucio-
res subrogare debet, & si non stabunt, tot anti-
qui eligere poterunt illi, qui extabunt, & alios
supplere de nouo approbatos à Capitulo, vs-
que ad sex; quòd si nulli antiqui extiterint,
nouos tunc à Capitulo probandos, non pau-
ciores, quàm sex deputare debet vsque ad fu-
turam Synodum in fine anni à postrema Sy-
nodo celebrandam, vt referunt à sacr.Congr.
decisum Nicol. Garc.d.cap.2. num.73. Marese.
var.lib.1. capit.32. Massobr. d.praxi requis.12.
dub.3. Salgado d. cap. 9. ex num. 70. & censuit
Rot in Panormitana Archipresbyteratus 3. De-
cembris 1618.coram bon. memor. Buratto, & in
eadem 5. Iunij 1620. coram eodem, inter im-
pressas decis.372. & 479.n. 2. subdit Clemen-
tem VIII. speciali Constitutione concessisse
Episcopis facultatem deputandi examinato-
res extra Synodum deficientibus, vel impe-
ditis Synodalibus, dummodò infra annum à
Synodo celebrata, & decreuisse quòd statim
lapso anno talis facultas, & eorum auctoritas
expiraret.

Examinatores Synodales durant, donec alij 59
in Synodo deputati fuerint, verùm si anno
elapso aliqui ex eis mortui fuerint, officium
omnium expirat, vt per Nicol.Garc. in addit
ad d.cap 2.num.75.Gallet. in Margarita casuum
Conscientia, verb.examinatores 1.Aloys.Ricc.in
d.praxi fori Eccles.resol.361.in 2.edit.Marc.An-
ton.Genuens.in praxi Archiep.Neapol.capit 66.
num. 17. Massobr. d.requis. 12. dub.4. numer.3.
vbi subdit locum non habere quando post an-
num supersunt sex adhuc. Ego ipse d.alleg.60.
num.48.

Episcopus non excusatur si post annum ad- 60
hibeat examinatores superstites non extanti-
bus sex, etiamsi caperet prætextum, quòd ipse
de nouo esset adeptus possessionem Episcopa-
tus, cum † annus celebrandi Synodum non 61
incipiat currere à die possessionis Episcopa-
tus, sed à die Synodi vltimo loco celebratæ.
Nicol. Garc. d.cap. 2.num. 92. & 93. Massobr.
d.requis.12.dub.6.& censuit Rot in Panormita-
na Archipresbyteratus 5.Iunij 1620. coram bon.
memor. Buratto, inter illius impressas decisio-
nes, decis.479.

Vnde sacra Congreg.Concilij in vna Visionen. 62
sub die 13. Nouembris 1627. censuit etiam in
casu non existentium examinatorum Synodalium
numero sufficientium ad concursus faciendos, eo
quia ob penuriam virorum habentium qualita-
tes Doctoratus, & similes non potuerunt in Sy-
nodo Diœcesana eligi, non licere Episcopo aucto-
ritate ordinaria sibi assumere examinatores non
Synodales extraneos, qui suppleant. † Item cen- 63
suit anno deputationis elapso dictorum exami-
natorum, non esse Episcopo permissum iisdem ab-
sentibus, vel aliàs legitimè impeditis alios in 64
eorum locum subrogare. † Item censuit Episco-
pum non posse in locum demortuorum exa-
minatorum alios subrogare vsque ad nouam Sy-
nodum. † Item censuit Episcopo non licere 65
subrogare alios in locum examinatorum Syno-
dalium,

dalium, qui per ſenteatiam de crimine ſimoniæ
66 *fuerint condemnati.* † *Quo verò ad condemnatos de adulterio ſi ſententia fecit tranſitum in iudicatum non eſſe adhibendos, quia ſunt infames; ſi verò cauſa pendet, per appellationem poſſe adhiberi, ſed non eſſe conueniens. Et ad petitionem Epiſcopi an in caſu concurſus, in quo non interfuerunt examinatores Synodales, collatio beneficij deuoluatur ad Sedem Apoſtolicam, vel potiùs eidem liceat proponere nouum concurſum infra quatuor menſes ſibi de Iure conceſſos, ipſa ſacra Congregatio nihil reſpondit.*

67 Eadem *ſacra Congr. in vna Monopolitana, ſub die 13. Iulij* 1630. cenſuit *concurſus, in quibus fuerunt adhibiti examinatores deputati in Synodis præcedentibus, fuiſſe nullos, quatenus tamen prædicti examinatores in Synodo poſteriori non fuerint confirmati.*

68 Annis elapſis ſignificauit eidem S. Congr. Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus Prædeceſſores ſuos in dicto Archiepiſcopatu nunquam deputaſſe examinatores in Synodo Diœceſana ad prouiſionem Parochialium Eccleſiarum, iuxta formam Concilij *in cap.* 18. *ſeſſ.* 24. vnde dubitaſſe ait, an prouiſiones de huiuſmodi Parochialibus per dictos ſuos Prædeceſſores factæ non ſeruata forma Concilij ſuſtineri poſſint, an verò ad Sedem Apoſtolicam deuolutæ, iuxta Motum proprium felic. record. Pij V. *anno* 1566. 5. *Kalend. Aprilis*? & caſu quo ſacra Congreg. cenſeat huiuſmodi prouiſiones non ſuffragari, & ad Sedem Apoſtolicam eſſe legitimè deuolutas, dubitauit dictus Archiepiſcopus quid agendum eſſet cum huiuſmodi prouiſis, qui per decennium, vel circa dictas Parochiales poſſident? *Die* 15. *Maij* 1582. *Congregatio Concilij cenſuit prouiſiones eſſe nullas deuolutaſque ad Sedem Apoſtolicam, ex conſtitut. ſ. m. Pij. V. tamen referendum ad Sanctiſſimum, cui, ſi videbitur, poterit cum his diſpenſare tam ſuper perceptis fructibus, quàm ſuper retentione ipſarum Parochialium.* Varij tamen fuerunt Domini circa iſtorum examen; quidam enim voluerunt hos ab Epiſcopo eſſe priuatim examinandos, iique, qui reperti fuerint idonei, Parochiales relinquantur; cum his verò, qui minus fuerint idonei, vtendum remedio Concilij *cap. 6. ſeſſ.* 21. alios verò minus idoneos omninò priuandos eſſe cenſuerunt. *S. D. N. in Conſiſtorio reſpondit maturiùs rem per Cardinales eſſe conſiderandam, ſiquidem Bulla non videtur locum habere, niſi vbi facta eſt Synodus; & deputati ſunt examinatores.* Sed *die* 5. *Iunij Congregatio perſtitit in decretis.* Quoniam autem Rota interpretatur Bullam quemadmodum Datarius ex ſtylo Datariæ, & ex mente Sanctiſſimi eidem Rotæ ſignificauit interpretandam, Congregatio quoque ad interpretationem Sanctiſſimi ſe remiſit, qui demum 23. *Iunij* 1582. in Cubiculo per Signaturam reſpondit ita ſeruandum, & reſcribendum prædictam Conſtitutionem non habere locum, niſi vbi facta fuit Synodus Diœceſana, & deputati fuerunt examinatores. Contra verò imperitos, & turpiter viuentes Archiepiſcopum habere remedium Concilij *cap. 6. ſeſſ.* 21. & reſcribendum eidem Archiepiſcopo, quòd ſi non coëgit Synodum, quamprimùm cogat, & deputari faciat examinatores, vt forma *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat ſuper conferendis beneficiis Curatis*, ſine aliqua exceptione deinceps ſeruetur.

Eadem *S. Congregat. in vna Patauina* cenſuit 69
non potuiſſe Epiſcopum abſque Synodo ſibi aſſumere examinatores, ideò nullas eſſe prouiſiones, & agendum cum Sanctiſſimo, an nouas prouiſiones ipſe dare, vel tenere velit, vt Epiſcopus conferat, pro futuro autem tempore Synodum cogendã eſſe. Sanctiſſimus audita relatione Cõgregationis quoad iam prouiſos attinet reſpondit, ij qui ab Ordinario prouiſi ſunt, eiſdem Ordinarius conferat Parochiales; qui verò à Sede Apoſtolica capiant nouas prouiſiones ab eadem Sede Apoſtolica; in futurum verò Sanctiſſimus declarat hos examinatores pro legitimis habendos donec Synodus Diœceſana fieri poterit ceſſante impedimento peſtis. Cùm autem in alia Zamoren dubitaretur de validitate cõcurſus cuiuſdam Parochialis, quia in eo non interuenerunt examinatores electi in Synodo iuxta formam Concilij? *Cõgregatio cenſuit, ſi nulla Synodus facta vnquam fuit, non valuiſſe examen per concurſum, ſi aliqua Synodus facta, & electi examinatores, licèt non ſingulis annis, & præſertim eo anno, quo Parochialis vacauit; non ideò vitiari examen.*

Vicarius Sede Epiſcopali vacante in locum 70
examinatorum abſentium, vel defunctorum, aliàs auctoritate propria ſufficere non poteſt, ſed curare debet, vt elapſo anno alij in locum demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur in Synodo, alioquin pro legitimis non habentur, qui ſupererunt, vt refert deciſum Sbroz. *in addit. ad tract. de offic. Vicar. lib. 2. q.* 211.

Concurſus eſt nullus, in quo cum examina- 71
toribus Synodalibus interuenit alter, qui non ſit examinator Synodalis, vt per Nicol. Garc. *d. c. 2 num.* 83 *&* 324 *&* 342. Maſſobr. *in d. praxi, requiſ.* 13. *dub.* 1. Ferentil *in annotat. ad deciſ.* 479. *Buratti, litera A.* cenſuit *ſacra Congregatio Concilij in vna Meſſanen. de anno* 1629. quam authenticam, & originalem vidi. Rot. *in Baſſanen Parochialis* 18. *Februarij* 1628. coram *Cardin. Virili*, & *in Nicen. Parochialis* 25. *Iunij*
1629. coram *eodem*, vbi fuit dictum † negati- 72
uam illam, quòd quis non eſſet examinator Synodalis, debere plenè, & concludenter probari, vti fundamentum intentionis, & non ſufficere quòd in regiſtris Curiæ Epiſcopalis non reperiatur nominatus, aut deſcriptus in Synodo

modo ille, quem prætenditur non esse examinatorem Synodalem, quia possibile erat quòd fuerit deputatus examinator Synodalis ab Episcopo in Synodo, & non fuerit descriptus. Rot. *decis.* 323. *n.* 4. *vers. vltra quòd, part.* 2. *recent.* quia omissio, & negligentia descriptionis non potest nocere parti, *l. Imperator, ff. de stat. hom.* Surd. *cons.* 535. *num.* 9. *in fin.* Nouissimè eadem Rot. *in Seguntina Parochialis,* 15. *Iunij* 1638. *coram R.P.D. Rotas* ibi. *Narratum quòd omnes examinatores adhibiti in dicto concursu non fuerint Synodales, verificatur ex eo, quia Frater Alphōsus de la Torre Guardianus Conuētus sancti Frācisci, vnus ex quatuor examinatoribus, non erat Synodalis: quod probatur ex lectura Synodi extracta cum citatione partis aduersæ facta de anno* 1609. *vbi nullatenus dictus frater Alphonsus reperitur examinator nominatus, & tamē deputatio examinatorum Synodalium, iuxta dispositionem Cōcily, & Constitutionis facta mem. Pij V. aliter quam in Synodo Diæcesana fieri non potest.* Hond. *cons.* 80. *n.* 25. *lib.* 2. Surd. *cons.* 2 *P. n.* 114. Nor. *dec.* 611. *n.* 2. *par.* 1. *& decis.* 455. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.* Caualer. *decis.* 35. *n.* 2. *& decis.* 545. *n.* 5. *tum ex testibus deponentibus de ipsinsmet Fratris Alphonsi, & Procuratoris partis aduersæ confessione, qua noeet principali tanquam facta per viam contentio, æ iurisdictionis,* Ostatc. *dec.* 39. *n.* 38. Avm. *cons.* 202. *n.* 43. Caualer. *decis.* 79. *n.* 4. Rot. *decis.* 652. *n.* 5. *p.* 2. *recentior. tum denique ex confessione D. Episcopi, in qua fatetur dictum fratrem Alphonsum non esse examinatorem Synodalem. Etiam constat quòd de anno* 1609. *vsque ad tempus dicti concursus per dictam vacationem de anno* 1632. *nullam alium Synodum diæcesanam fuisse celebratam, tam ex confessione partis, quam ex testibus ab vtraque parte examinatis, ex quibus simul iunctis resultat plena, & concludens probatio, quod dictus Frater Alphonsus non fuerit examinator Synodalis deputatus.* Gabr. *de prob. concl.* 1. Rota coram Greg. *dec.* 245. *n.* .. *Rursus patet dictum Fratrem Alphonsum interuenisse in dicto concursu, examinasse, suffragiū dedisse, iurasse, & propinam accepisse ex lectura ipsius examinis, & literis testimonialibus transmissis ad Datariā pro obtinenda prouisione Apostolica stante vacatione in mēse reseruato, & consequēter prouisionem Ordinarij subsistere non posse, tanquam nullam ex defectu non seruatæ formæ Concily, quam ad vnguē adimplēdam sub pœna nullitatis concursus tradunt.* Garcia *de ben. p.* 9. *c.* 2. *n.* 83 213. 339. & 341. Gonz. *gl.* 55. *n.* 48. Lott. *de re benef. lib.* 2. *q.* 31. *n.* 7. Massobt. *in praxi habendi concursum requis.* 13. *dub.* 1. Aloys. Ric. *in praxi fori Eccl. dec.* 414. *n.* 1. Rota *in Nicien. Parochialis* 25. *Iunij* 1629. *coram Card. Virili, & in Brach. Parochialis* 10. *Martij* 1621. *coram bonæ mem. Patriarcha Mānzanedo: & in Panormitana Archipresbyteratus* 3. *Decemb.* 1618. coram D. Buratto, *quod sæpius ita declarauit sacra Congr. Concily. Et ratio est, quia Concilium habet decretum irritans, quod inducit formam ad vnguem seruandam, vt fuit resolutum in eadem Panormitana,* coram eodem D. Buratto, 5. *Iunij* 1620. *Nec decretum Clementis VIII. tribuens facultatem deputādi examinatores in locum demortuorū refragatur, habet enim locum, & procedit si intra annum à die celebratæ Synodi Ordinarius illos nominat, non vltra.* Massobt. *vbi supr. requis.* 12. *dub.* 4. *n.* 5. *& fuit dictum in præallegata Panormitana* 5. *Iunij* 1620. *Non obstat si dicatur quòd Concilium solum requirit tres examinatores Synodales, & ita nostrum casum non vitiari, cùm hi interuenerint per assistentiam alterius, qui Synodalis non erat: Quoniam per ipsius solum interuentum corruit concursus, iuxta opinionem sacræ Cong. Concilij.* Garc. *vbi suprà n.* 334. *Etenim à Concilio est inductum pro forma quòd omnes examinatores sint Synodales, & sint electi in Synodis diæcesanis, quæ casu etiam vtile per inutile vitiatur.* Roland. *cons.* 72. *n.* 66. *vol.* 1. Rot. *dec.* 552. *n.* 10. *part.* 2. *recent.* &c. Hactenus Rota.

73 Examinatores necessariò eligi debent, qui sint Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel Iure Canonico, si extent, alioquin alij Clerici sunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei. Ita resoluunt Vgolin. *de offic. Episcop. cap.* 50. §. 5. *num.* 1. *vers.* 2. Homob. de Bonis *de humanæ vitæ statibus, part.* 1. *cap.* 13. *vers. in hu ergo, in fine,* refert nouissimè *à sacra Congregatione* responsum Massobr. *in d. sua praxi, requis.* 11. *dub.* 2 & statuit Concil. Trident. *d. cap.* 18. *vers. Sint verò examinatores Magistri,* &c. Vnde *sacra Congr. Concil. in vna Saonen. sub die* 19. *Februarij* 1628. censuit † *Episcopum non posse eligere examinatores Synodales, qui non sint Doctores, seu Magistri, aut Licentiati in Theologia, aut Iure Canonico, si extent: alioqui alios Clericos esse eligendos, qui ad id magis idonei videbuntur.* Et postea *in vna Turritana, sub die* 10. *Martij* 1629. censuit † *in prædictos examinatores Synodales non posse eligi Clericos Saculares, aut Regulares, qui dictis gradibus non sint insigniti, nisi vbi viri qualitatis superius expressæ non extent, quo casu sunt eligendi, qui ad munus exercendum magis idonei videbuntur, eorumque vota æqualis valoris, & efficacia erunt sicut aliorum.* 74 75

76 Debent quoque iurare; ita vt si non iurauerint, cōcursus coram eis habitus vitiabitur, vt decidit idem Concil. *d. cap.* 18. *vers. iurentque omnes.* Massobt. *in d. sua praxi, requis.* 14. *dub.* 1. vbi *dub.* 2 cum Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *n.* 356. subdit esse de forma, † vt præstetur huiusmodi iuramentū, tactis sacrosanctis Euāgelijs, & *dub.* 3. cum eodem Garc. *n.* 356. asserit † posse præstari extra Synodum in manibus Notarij, 77 78

Notarij, & *dub.* 4. tradit probari per attestationem Notarij, & litteras ipsorum examinatorum. Homobon. de Bonis *d. capit* 13. *vers.* 2. Filliuc. *d. tract.* 41. *cap.*... *n.* 158. Et ideo *sacra Congregatio Concilij in vna Bisignanen. sub die 2. Decembris* 1628. censuit *concursus factos non præstito iuramento ab examinatoribus Synodalibus fuisse nullos, sed ex gratia conualidandos facto verbo cum Sanctissimo, qui confirmauit, & conualidauit.*

79 Examinatores huiusmodi non possunt quicquam prorsus occasione examinis, nec ante, nec post accipere, alioquin simoniæ vitium tam ipsi, quàm alij dantes incurrunt, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antè obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles redduntur. Ita statuit Concil. Trident. *d. c.* 18. *vers. caueant ne quicquam*, & per illud sic teneat Petr. de Ledesma *in sum. part.* 2. *tract.* 7. *cap.* 1. *conc* 7 *propè fin.* Farin. *cons.* 15. *num.* 3. *&* 47. Homobon. de Bonis *d c.* 13. *vers. tertiò examinatores, in fine.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2. *cap* 3. *num.* 25. Nicol. Garc. *d. cap num.* 378 *cum seqq.* Stephan. Gratian. *disc. forens. ca.* 561. *à n.* 21. Vgolin. *de simon. tab.* 4. *cap.* 48 §. 3. *& d. offic. & potest. Episcop. cap.* 50. § 5. *n.* 2. Filliuc. *d tract.* 41. *cap.* 4. *num.* 161. latè Mallobr. *in d. sua praxi, requis.* 15. Bonacin. *de simon. q.* 7. *punct.* 2 *differ.* 1. *ex num* 5. nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi, p.* 4. *resol.* 76. *num.* 1. *&* 2. Ego ipse *d. alleg.* 60. *n.* 52. *cum sequentibus.*

80 Vnde primò colligo hos examinatores priuari beneficiis antea obtentis, si occasione examinis, siue antea, siue post, aliquid acciprant, etiam gratis, & liberaliter datum, & ad captandam beneuolentiam, etiamsi res modica sit, & leuis momenti; nam Concilium prohibet quicquam prorsus accipi, vt benè te soluit Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 390. & Aloys. Ricc. *d. resol.* 76. *n.* 3. Quamuis contrarium teneant Petr. de Ledesm *d. p.* 1. *concl.* 7. & Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Parochia*, §. 2 *dub.* 13.

81 Secundò colligo non posse examinatores quicquam pro labore, vel titulo stipendij ad sustentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere, sicut tradunt Nicol. Garc. *part.* 5. *cap.* 7. *n.* 11. *& d. part.* 9 *cap.* 2. *num.* 364. Bonacin. *d. diff.* 1. *n.* 5. *vers.* 2. Aloys. Ricc. *d. resol.* 76. *n.* 4.

82 Tertiò colligo non posse Ordinarium statuere aliquod stipendium, et am minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium, & si Synodus Diœcesana secus statuerit, decretum erit irritum, & nullum, vt referunt decisum Nic. Garc. *d. c.* 2. *n.* 374. Mallobr. *d. requis.* 15 *dub.* 1. Bonac. *d. differ.* 1. *n.* 7. *vers.* 3. ego ipse *d. alleg* 60. *n.* 53. Contra Petr. de Ledesm. *d. concl.* 7. *propè fin vers. la difficuldad*, attestantem in Ecclesiis Hispaniarum contrarium communi vsu receptum esse.

Poterit tamen Episcopus aliquid de suo præfatis examinatoribus conferre titulo præmij vel stipendij, seu sustentationis, vt resoluunt Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 379. Bonacin. *d. diffe.* 1. *num.* 6. subdens hoc sibi non videri improbabile, quia Concilium non videtur loqui de Episcopo, & *num.* 7. *in princ.* post Nicol. Garc. *d. c.* 2. *num.* 380. *& seq.* resoluit non posse Episcopum, vel eius Vicarium assistendo examini aliquid accipere. 83

Peracto examine debent examinatores ex communi sententia eos denuntiare Episcopo, quos idoneos repererint, vt referunt decisum Nicol. Garc. *d. c.* 2. *n.* 104. Salgad. *d. c.* 9. *n.* 79. & illi possunt remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè *in d. cap.* 18. *Concilij* est attributa iurisdictio vt censuit Rot. *decis.* 647. *n.* 1. *in* 1. *to. decis. nouiss.* aliàs *part.* 4. *diuers.* & non solùm considератur idoneitas respectu scientiæ, sed etiam respectu ætatis, morum, & prudentiæ Conc. Trid. *d. c.* 18. ibi, *donec iudicati fuerint ætate*, &c. Mallobr. *in d. praxi, req.* 5. *dub.* 3. Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 32. Buratt. *decis.* 22. *num* 28. *& decis.* 90. *per tot.* Non tenentur tamen examinatores huiusmodi explicitè referre singulas qualitates eorum, qui sunt examinati, sed sufficit referre omnes examinatos fuisse idoneos. Caualer. *decis.* 293. *à princ.* vbi *in vers. neque præmissis*, subdit nihil obstare, quod in Concil. *d. cap.* 18. fiat expressa mentio, vt scilicet debeantur renuntiari quotcumque ab examinatoribus iudicati fuerint idonei ætate, moribus, scientia, & prudentia, &c. quia ibi fit expressio earum, quæ tacitè insunt; exempli gratiâ tantùm, quod probatur ex eodem Concilio, dum immediatè subiungit *& aliis rebus ad Ecclesiam vacantem gubernandam opportunis.* Multa enim illa sunt quæ requirûtur ad hoc, vt quis sit idoneus ad Ecclesiam Parochialem gubernandam, veluti quòd sit Clericus, ex legitimis natalibus procreatus; vnde inferebatur, quòd sicut Concil. Trid. non exigit, vt super istis aliis qualitatibus fiat explicita relatio, ita parisformis determinatio requiritur quoad mores, ætatem, doctrinam, & prudentiam, quæ in Concilio specialiter exprimuntur. Et quòd † examinatores etiam extraiudicialiter possint informari de qualitatibus examinandorum, tradit idem Caualer. *d decis.* 293. *num. vlt.* 84

85

Licèt Concil. *sæpè citato c.* 18. non expresserit an vota examinatorum palàm, aut secretè fieri debeant, magis tamen expedit, vt examinatores palàm inter se sua vota conferant, deinde Notario iubeant, vt in actis suis simpliciter scribat Titium approbatum idoneum, Seium verò reprobatum. Ita referunt decisum Nicol. Garc. *d. cap.* 2. *num.* 108. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. par.* 2. *cap.* 3. *n.* 35. 86

Hæc

87 Hæc autem vota dare debent, dum simul congregati sunt cum Episcopo, non autem separatim, sicut etiam Episcopus, vbi datur locus accessui, debet accedere examinatoribus simul congregatis, secundùm Nicol. Garc. *d.cap.2.num.58.* Maßobr. *in d.praxi, requis.4.*
88 *dub.2.* † Quando verò vnus tantùm comparet ad se examinandum coram tribus examinatoribus, vno illorum approbante, & cæteris reprobantibus, non potest Episcopus ei accedere, & examinatus dicitur reprobatus, vt per Nicol. Garc. *d.cap. 2.num.60.* Maßobr. *d.requis.4.dub.7.* Verùm si pluribus examinatis aliqui vltra dimidium votorum fuerint consequuti, & sic approbati, & vnus omnia suffragia prospera reportauerit, Episcopus facta per examinatores relatione, poterit postposito illo, in quem omnia suffragia confluxerunt, alium ex eis eligere, qui vltra dimidiam partem votorum habuerunt; cùm omnes approbati dicantur, vt refert decisum Nicol. Garc. *dict.cap.2.*
89 *num.109.* † Data enim in cæteris paritate, potest Episcopus gratificari. Lambertin. *part.3. lib.2.quæst.5.art.21. in fine, vers. alta fit declaratio.* Rot. *in vna Calagurritana beneficij, 5. Iulij* 1621. coram *Cardin. Verospio sen. & in Vrbinaten. Parochialis, 12. Februarij* 1629. coram *R.P.D. Verospio nepote.*

90 Nunquam spectat ad examinatores, sed ad Episcopum solum iudicare, quis ex concurrentibus ad Parochiam vacantem sit magis idoneus, sicut à *sacra Congregatione* decisum referunt Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Parochia, §.2.* Nicol. Garc. *d.c.2.n.105.& par.6. cap.2.n.236.* Marc. Anton. *variar. resolut. lib.1. resol.63.n.8.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.1. tit.18.l.7.n.58.* Maßobr. *in d.sua*
91 *praxi, requis.4.dub.1.* † Et ad ipsum Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneum secundùm Nicol. Garc. *d.c.2.num.108.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.2.cap.3.numero 34.* Maßobr. *d.requis.4.dub.4.* vbi quòd Episcopus debet expectare vt examinatores renuntient, sed non tenetur eligere ex collatione votorum habita ratione calculorum, &
92 *dub.5.* asserit decisum † Episcopum non habere votum decisiuum in concursu, sed tantùm accedere vbi vota sunt paria, vel singularia, & *dub.6.* ostendit quando dicantur vota paria, & quando singularia.

93 Episcopus potest eligere extra locum examinis, & etiam absentibus examinatoribus, vt post Nicol. Garc. *d.cap.2. num.59.* resoluit Maßubr. *in dict. praxi, requis.5. dub.20.* vbi *dub.21.* cum eodem Garcia *cap. 2. num. 109.* tenet quòd potest Episcopus eligere eum, qui tantùm dimidiam votorum tulerit, & *dub.2.* cum eodem Garc. id intelligit, etiam relictis iis, qui omnia vota reportarunt, & *dub.22.* differri t an, & quando electus in concursu ius acquirat considerabile?

Electio facta de magis idoneo, significanda 94 est intra quatuor menses, & si fuerit transmissa, nec peruenerit ad manus collatoris intra dictum tempus, prouisio deuoluitur, vt per Maßobr. *in d.praxi, requis.6 dub.1.* vbi *dub.2.* cum Garc. *d.cap.2.num.8.* resoluit significationem electionis fieri posse extra præsentiam examinatorum.

Electio hæc, & prouisio in concursu Paro- 95 chialium facta de digno, omisso digniore, est nulla, & subreptitia, vti forma Concilij, & *d. Constit. Pij V.* non obseruata, stante decreto irritante in eis apposito, vt tenent Azeu. *dict. cons.9.n.30.* Nicol. Garc. *d.c.2.n.225.* Maßobr. *d.requis.5.dub.1.* Rot. *in Dertusen. Parochialis, 18. Decembris* 1581. coram *Gipsio, & in Tuden. Parochialis, 18. Aprilis* 1630. coram *bon.mem. Cardin. Sacrato.* vbi firmauit conclusionem in beneficiis Curatis ex idoneis magis idoneum esse eligendum, iterum *in Ripana Parochialis, 1. Iunij* 1609. coram *Ortembergo*, refert, & sequitur Beltramin. *in annot. ad dec.11. Greg. XV.* & sic consequenter digniore reuocaretur collatio facta digno de beneficio curam animarum habente mediante concursu, iuxta Constitutionem Pij V. vt aduertit Ioan. Valer. *de diff. inter vtrumque forum, verb. electio, diff.2. num.4.* † Prælati enim non aliter satisfaciunt 96 suæ obligationi, quàm si de digniore Ecclesiæ Parochiali prouideant, *cap. licet 8.q.1. cap.2. & ibi. gloss. verb. melioris, de offic. custodis, cap.3. de iurepatr.* Concil. Trident *sess.24. de reform. cap.1. & 18.* resoluunt Sylu. *in sum. verb. electio, 1. num.18.* Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad bonam collat. à num.23.* Couar. *in reg. peccatum, part.2.§.7.num.3.* nam in rebus publicis datur obligatio eligendi semper digniorem, *l. ad subeunda, C. de decurionib. lib.10. & Auth. de Monach. §. ordinatione, collat.1.* & constat inter res ad bonum publicum pertinentes non minimum locum habere prouisiones Ecclesiarum: Ideò hanc partem multis conatur defendere Vasq. *in opusc. mor. in tract. de benefic. cap.2. §.6.n.50. cum seqq.*

Quæ omnia suprà resoluta procedere vi- 97 dentur non solùm quando per viam collationis Ecclesiæ prouidentur, sed etiam quando per viam electionis: adhuc enim prouidentes tenentur eligere illum, qui maioribus iuuatur meritis, vt probatur *in cap. si forte, 63. dist. & in d. Auth. de Monach. §. vlt.* optimè Concil. Trident. *d.cap.1.* resoluunt Doctores suprà citati, & dicit communem Cou. *d.n.3.* Verùm quamuis supradicta resolutio de stricto iuris rigore procedat, tamen post factam electionem non videtur omnino recipienda, ex ea ratione, quam reddit S. Thom. *2.2. quæst.63. artic.2. ad 3.* quia aliàs omnis electio, vel præsentatio calumniam pateretur, daretúrque locus pro-

pè iofinitis litibus ſi electiones de digno, prætermiſſo digniore, reuocari permitterentur,. quod quidem neque tolerandum, neque Reipublicæ Chriſtianæ conuenire probant Cou. d.§.7.n.4.& 5. Peralt.& Meneſ. in l. cùm quidam, n.18.ff.de legat 2. Molin. de primog.lib.2. cap.5.n.47. Ioan.Valer. de differ.inter vtrumque forum, verb.electio, diff.1.à princ. vbi oſtendit electionem factam de digno, omiſſo digniore quoad Prælaturas valere, & ſufficere in foro exteriori, idque propter tranquillitatem, & pacem Reip. & quòd aliàs daretur occaſio ad multas lites, & quæuis electio poſſet impugnari, & calumniam pati.

98 Vnde Rota coram Eminentiſſ. Card. Pamphilio tun. impreſſa per Farin. decis.40. part.1. rec. hac de re agens, ita loquitur. *Quamuis pro validitate electionis ſatis ſit ſi dignus eligatur & electio de digno, omiſſo digniore ſuſtineatur, tamen procedit poſtquam celebrata eſt electio, quæ ex omiſſione dignioris nō retractatur, vt litium occaſiones amputentur; ſed ante electionis celebrationem omnia iura clamant, quòd meliores, & ſanè ſanctiores eligantur, & ideò peccāt, qui ſciēter omiſſo digniori eligunt dignum.* Quę ſanè deciſio fundatur communi illa Doctorū ſententia, quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere, electionem tamen digni ſuſtineri in foro fori. Ita S.Th.2.2.quæſt.63.art.2.in corpore, vbi Caiet. in fine, Doctores in c. conſtitutus, il 2.de appell. vbi Ioan.Andr. gloſſ.3.n.21. Zabarell. gloſſ.3.ſub n.2. Butr. num.4. Abb. not.3. num.3.& not.4.num.7. & Franc. num.4. & ſeq. item in d.cap.licèt 8.q.1.gloſſ.verb.qui præſtantior. Alcbid.num.3.Bellam.num.5. Turrecrem. num.1.cum ſeqq. & Alex.de Neuo notab.4.ſub numero 13. & ſub numero 20. & ſequent. S. Antonin. p.2.tit.1.cap.20.§.1. Martin. de Ledeſma 4.part.2.q.18.dub.9. Sot. de iuſtit.lib.3. q.6.art.2. Lambert. de iur.lib.2.par.1.quæſt.10. art.3. & præcipuè n.26.verſ.in circa. Roch.de Curte eod.tract.verb.honorificum, n.42.Cou.in reg.peccatum part.2. §.7.n.4. verſ.igitur iura, quem expreſsè ſequuta eſt Rot. in Eugubina Parochialis S.Venantij 13. Ianuarij 1623. coram bon.memor.Remboldo, Burart. dec.635. vbi Ferent. ſub littera A. plures Rotæ deciſiones refert Nau. in man.c.17.n.72.& in tr.de Orat. miſcel.43.poſt n.76. Petr.Nauar. de reſtit.lib.2. c.2.n.120.Greg.de Valen. 2.2.d.5.q.7.puncto 2. §.ſecundò quæritur, ver.ſecunda aſſertio, Bañes de iuſtit.quæſt.93.art.2.poſt dub.3.verſ.ad confirmationem, Iacob. de Graff. in aureis deciſ. part.1.lib.2.c.99.num.2. Turrian. de iuſt.tom.2. diſp.22.dub.1.& 2. Flamin.Pariſ. de reſign.ben. lib.10.q.11.n.36. Ioan.Zapata de iuſt.diſtr.p.3. c.1.cum ſeqq. Schirin. eod.tract. pag.211. Valenzuel.conſ.76.n.39.& 73.& 93.vol.1 & conſ. 166.n.52. vbi quòd peccant cum onere reſtitutionis. tom.2. Solorzan. de Iure Indiarum, tom.2.lib.3.cap.15.num.66. Fr.Emman. quæſt. Regul.tom.2.q.52.artic.5.& 6. Salon. 2.2.q.63. art.2.concluſ.3.col.4.Nicol.Garc.de benefic.p.7. c.56.num.63. Vaſq.in opuſculo de benefic.part.2. §.3.dub.1.Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.part.4.collect.931.Azor.inſtit.moral.part.2.lib.6.cap.15. q.1. Molfeſ.in Sum. Theolog. moral. tract.6. de benefic.num.6. Vgolin.de offic.& poteſt Epiſcopi, cap.50.§.13.num.2. Rebell. de obligat.iuſtit. p.1.lib.3. quæſt.4. Fernandez in examin. Theol. moral.par.4.cap.4.§.1. num.11. Malder. in 2.2. tract.9.cap.2.dub.7. Diana reſolut.mor.par.2. tract.1.miſcel.reſol.40.Valer.Reginald.in praxi fori pœnit.lib 30.tract.3.num.195 Campan. in diuerſ.Iuris Canon.rub.6 cap.3.n.32.& rub.7. cap.6.num.70. Caſtell. de elect.capit.9. Sigiſm. à Bononia in ſimili tract.dub.33. Iul. Lauor. var.lucubrat.tom.1.tit.4.c.11.ex num 58.Tamburin. de iure Abbatum, tom.1.diſp.5. quæſt.13. ex num.4. latè, & eleganter Illuſtriſſ. D. meus Roder.à Cunha in comment.ad d.cap. ſi fortè, diſt.63. Ego ipſe d. alleg.60.n.67. vbi num.99. aſſero hanc obligationem conferendi beneficia ſub mortali dignioribus, intelligi de poſſibilibus haberi in Diœceſi.

Amplia procedere etiam quoad illos, qui 99 ius habent conferendi huiuſmodi beneficia per prouiſionem liberam, vt ſunt Reges, & Summus Pontifex, ſi vera loquitur Leſſ. de iuſtit.lib.2.cap.34.dub.14.num.64.vbi ſic ait: *Qui liberè conferunt beneficia, grauiter peccāt, ſi digniores prætermittant, ſiue ſit Papa ſiue Princeps ſæcularis, non enim ſunt domini beneficiorum, ſed œconomi:* & idem ferè tenent Ioan.Valer.d.verb.electio.diff.2.n.3. Fernand. in exam. Th.moralis, par.4 cap.7.§.2.n.10. & nouiſſimè Mauric.de Alzedo de præcellentia Epiſcopalis dignitatis, p.1.cap.3.num.13. vbi num.14.ſubdit quod tenentur perquirere à ſuis Confeſſariis, & ab aliis Religioſis piis, & eruditis viris, qui ſit dignior; hoc non cum tanto rigore admittit Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. tom.2. lib.30.tract.3.cap.14.n.179. dum ita loquitur. *Qui ius habent conferendi beneficia per prouiſionem liberam, vt Papa, & nonnunquam Princeps ex priuilegio, vel conſenſu tacito Eccleſiæ, non tenentur eligere digniores, niſi in promptu ſint, ſed ſufficit eligere digno, alioquin enim ſemper tenerentur digniorem quærere, quod à Papa, vel à Rege exigere durum eſt.* † Et etiam 100
ad Prælaturas Regulares tenetur Generalis digniores eligere ſecundum Turr. tom.2. in 2.2. diſp. 21.dub.4.num.1.Petr.Nauarr.de reſt.lib.2. cap.2 n.159. Rebell. d.part.1.lib.3.q.4.concl.5. Portel. in dub.Regul.verb.electio, num.6.Diana d.tract.1.miſcel.reſolut.61.

Limita primò ſupradictam reſolutionem, 101 quæ habet electores ſub pœna peccati mortalis teneri digniorem, ſeu meliorem eligere,

vt

vt non procedat in renunciante beneficium suum in fauorem alterius, quia cùm iste resignans non sit distributor, iure permittitur resignare in fauorem digni, cui voluerit, neque hoc casu est locus concursui, tanquam ad commune bonum ex parte totius distribuendum, sed pars patri ius suum transfert; & ideò sic resoluunt Petr. de Arag. 2.2.q.63. artic.2. Valer. Reginald. d.lib.30.tract.3.cap.14.n.179. Less. d.c.34.dub.13.n.61. Mald. 2.2.tract.9.c.2. dub.7. Quicquid dicant Sot. de iustit.lib.3.q.6. art.2.in fin. Nauar. de Orat.miscell.38.n.7. Vasq. in opusc.de benefic.c.2.§.4.dub.7.n.100.

102 Limita secundò, vt non procedat in patrono laico, etiam quoad beneficia Curata, illum enim non teneri præsentare digniorem colligitur ex Concil. Trident. sess.25.de reform.c.9. ibi, *Ad hæc liceat Episcopo præsentatos à patronis, si idonei non fuerint, repellere*, & sess.24. de ref. cap.18. vbi differentiam facit inter patronos Ecclesiasticos, & laicos, vultque vt Ecclesiastici teneantur præsentare digniores, laici verò si præsentauerint dignos, admittantur; & ideò hanc limitationem tradunt Lambert. de iure patron.part.1.lib.2.q.10 art.3.n.17. Petr. Nauar. de rest.lib.2.cap.2.num.150. Bañes.2.2. q.63. dub.4 Petr. de Ledesma in sum. part.2. tract.7.cap.2.conclus.7.diffic.9. Nicol. Garc. de benefic.p.7.c.16.n.19. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol.p.3.decis.306.n.4. Ioan. Valer. de differ. inter vtramque forum, verb. electio, differ.2. Quamuis patronum, qui non est primus fundator beneficij, sub peccato mortali debere præsentare digniorem existimauerint Molin. de primog.lib 2.cap.5.n.69. Azor. eued.consf. 24.dub.4.num.4. Turrian. 2.2.tom.2. dispat.22. dub.5.n.6. Gutier. Canon.lib.2.c.11.n.26. Vasq. in opusc.de ben.c.2.§.2.dub.5.n.75. Less. d.lib.2. c.34.dub.14 n.65.in fine. Azor. instit.moral.p.2. lib.6.cap.21.q.5. Mald.d.c.2.dub.2.

103 Limita tertiò, vt non procedat in Canonicatibus, Personatibus, & Dignitatibus, cæterísque Præbendis, & dimidiis Præbendis Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & in præstimoniis, & aliis simplicibus beneficiis curam animarum non habentibus; in his enim licitum esse eligere dignum, prætermisso digniore, resoluunt Petr. Nauar. d.lib.2.cap.2. n.172. Petr. Ledesma d.conc.7.diffic.15. Gutier. d.cap.11.n.12. Nicol. Garc. d.p.7. c.16.num.16. quia Concil. Trid. in diuersis locis sola Episcopalia beneficia, & Curata dignioribus esse conferenda decreuit, vnde videtur concessisse cætera beneficia ad arbitrium Prælati distribui posse. Quamuis Vasq. d.§.2.dub.8.n.78. existimauerit mortale esse in omnibus beneficiis digniorem prætermitti ere. Et quamuis Lessius d.c.34. dub.14.num.64. Rebell. de obligat. iustit. p.1.lib. 3.q.4.n.12. Mald. d.cap.2 dub.7. distinguant inter electionem ad beneficia simplicia maiora, & ab beneficia simplicia minora. Et denique, quamuis idem Less. d. dub.14.n.66. & Valer. Reginald. lib.30. tract.3.c.15.n.179. in fine, putauerint in Canonicatibus, & cæteris beneficiis simplicibus minoris momenti non videri peccatum mortiferum semel, vel bis prætermittere digniorem, modo conferatur ei, qui verè dignus sit, videri tamen esse mortiferum, si quis id passim faciat, aut si rarò curet, vt digniores præferantur.

104 Superest nunc videre, an quando per concursum, & oppositionem beneficij prouisio facienda est (prout in hoc casu, de quo agimus) teneatur quis ad restitutionem, si omisso digniore dignum eligat? Quæstio est dubia, in qua pars negatiua ex eo suadetur; quia per edictum, seu per oppositionem tantùm promittitur beneficium, præbenda, seu Cathedra ipsis oppositoribus, & inter ipsos illi, qui secundùm formam oppositionis dignior fuerit iudicatus; atque ideo licèt verum sit, quod ex eo habent ius quæsitum oppositores contra illos, qui oppositores non sunt, etiam dignissimos, non verò inter ipsos habet ille ius quæsitum, qui verè dignior est; non enim promittitur beneficium nisi eorùm illi, qui fuerit electus à maiori parte secundùm formam oppositionis; is enim dignior reputatur, vnde quamuis lex præcipiat, vt eligentes verè digniorem eligant: tamen si contra fiat, læditur solùm iustitia distributiua, quæ ad restitutionem non obligat, secundum S. Tho. 2.2.qu.62. art 1. Ex quibus hanc opinionem tenent Martin. Ledesm. 2.4.q.18.art.2.ad fin. vers. secunda conclusio. Nauar. in man.cap.17.n.74. vers. nec obstat. Mercado de contractibus lib.6.c.17 §.y ansi dizen los Theologos, ver. esto no lo figuo. Nicol. Garc. de benefic.part.7.cap.16.n.43. Et idem de quocumque eligente docent Sot. de iustit. lib 4 quæst.6.art.3.conclus.2. Couar in reg.peccatum,p.1.§.7.n 6. Nauar. in man.cap.17 n.72. Perez in l.2 tit.6.lib.1. Ordin. Molin. de prim. lib.2.c.5.n.57. Spin. in speculo testam.gloss.19.in princ n.9.& 10. Gutier. Canon.lib.2.c.11.à n.47. Tolet. in instr. Sacerd.lib.5.c.4.vers.4. Ceuall. commun.contra commun.quæst.659.n 12. Less. de iustit.lib.2.cap.34.dub.15. Azor. instit.mor.p.2. lib.6.c.15.q.12. Rebell. de oblig.iustit.p.1.lib.3. q.4.& 5. Ioan. Valer. de differ.inter vtramque forum, verb.electio, diff.1 n.2.

105 Verùm pars affirmatiua, videlicet quod teneatur quis ad restitutionem si dignum eligat omisso digniore, quando per concursum, & oppositionem prouisio facienda est, videtur verior; quia ex huius edicti propositione, quidam quasi contractus obligatorius inter digniorem, & electores resultat, ex quo oritur obligatio, prout in causa subhastationis, in qua promittitur res plus offerenti, vt concludit Bart. in l licitatio ff.de public. Vnde omittens

digniorem, cenſetur offendere non ſolùm iuſtitiam diſtributiuam, verum etiam cõmutatiuam ortam ex illo, quaſi contractus, & ex fide in illo data. Iuuat, quia eligentes conſtituũtur iudices à lege inter oppoſitores, vt illos examinent, & digniorem ſuo ſuffragio declarent, atque ideò ſi ſcienter iniquè iudicent minus dignum eſſe digniorem, veluti lædentes in iure quæſito, ad reſtitutionem tenebuntur, iuxta illa, quæ de iudice iniuſtè iudicante reſoluunt communiter Doctores. Ita in ſpecie tradunt Molin. *de prim. lib. 2. cap. 25. n. 59.* Bart. de Medina *in inſtruct. Confeſſ in 7. præcepto, §. 32.* Petr. Nauar. *de reſtitut. lib. 2. cap. 2. n. 178.* Gutierr. *Canon. lib. 2. cap. 11. num. 55. cum ſeqq.* Vaſq. *in opuſc. morali, tract. de benefic. cap. 2 §. 3. n. 117.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. part. 4. cap. 4. §. 1. n. 2. & cap. 7. §. 2. n. 11.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 60. n. 68.*

106 Simoniam igitur committet dignus offerendo in concurſu pecuniam digniori, vt deſiſtat ab oppoſitione, & tenetur ad cedendum beneficio, & ad reſtituendos fructus perceptos, vt latè probant Sot. *de iuſtit. lib. 9. quæſt. 6. art. 1. ad 2.* Nauar. *in man. cap. 23. n. 102. §. 8.* Beia *reſponſ. caſuum conſ. p. 2. caſu 5.* Fernandez *d. p. 4. cap. 14. §. 1. num. 1. & 2.* Ratio eſt, quia dignior Candidatus habet ius ad rem in illo beneficio concurſui expoſito; ius verò illud eſt quid annexum ad ſpirituale, ſcilicet ad beneficium, dare autem pecunias pro annexo ſpiritualibus, vt ſpiritualia ſunt, eſt quædam emptio, & venditio rei annexæ ſpiritualibus, atqui vendere, aut emere annexum ſpiritualibus, prout ſpiritualia ſunt, eſt ſimonia: S. Tho. *2. 2. q. 100. art. 4.* Nauar. *d. c. 23. n. 99.* ergo cùm in hac datione, & acceptatione interueniat emptio, & venditio rei annexæ ſpiritualibus, vt ſpiritualia ſunt, interuenit etiam ſimonia.

107 Simoniaca tamen non erit electio, nec illicita ſi quis tradiderit pecuniam electoribus indignum eligere volentibus, ne illum eligant, Sot. *vbi ſuprà.* Gregor. de Valent. *tom. 3. diſp. 6. q. 16. puncto 3. col. 16. verſ. 4.* Caiet. *tom. 2. opuſc. tract. 9. de ſimon. quæſt. 3.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 4. de ſimon. c. 50. num. 35.* Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap. 35. dub. 19.* Paul. Layman. *in Theolog. mor. lib. 4. tract. 10. cap. vlt. §. 2. num. 23.* Bonacin. *de ſimon. q. 4. puncto 5. num. 12.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in comment ad cap. inutile, num. 4. diſt. 88.* Ratio eſt, quia hæc eſt mera redemptio iniuriæ, ſeu læſionis iniuſtæ; Eccleſia enim habet ius, vt non detur ei miniſter ineptus, tum quia non eligere ineptum non eſt quid ſpirituale, nec directè munit viam ad
108 ſpirituale. † Pro electione autem particularis perſonæ etiam digniſſimæ, non eſt licitum pecuniam offerre. Leſſius *d. dub. 19.* Illuſtriſſ. D. meus à Cunha *d. loco num. 1.* ex eo, quia hoc eſſet emere actionem ſpiritualem, & *num. 5.* ſubdit, licitum tamen eſſe offerre pretium pro electione perſonæ idoneæ in genere.

Idoneior iudicandus, ac propterea præfe- 109
rendus ille eſt, qui altero cum quo concurrit, fuerit ſenior. Ita Barbat. *conſ. 23. poſt n. 13. vol. 1.* Tiraq. *de iure primog. in præfat. n. 182.* Roland. *conſ. 47. num. 70. lib. 1.* Lambert. *de iure patron. part. 2. lib. 2. q. 2. princ. art. 26. num. 4.* Mari. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. cap. 4. num. 2.* Illuſtriſſ. D. meus Rodericus à Cunha *in Comm. ad cap. conſuluit, 9. num. 2. diſt. 74.*

Originarius idoneior quoque iudicandus, 110
ac præferendus eſt, ſi alter ſit extraneus. Dec. *conſ. 142. n. 13.* Lambert. *lib. 2. part. 3. q. 7. princ. art. 4 num. 3. & art. 5.* Roch. *verb. honorificum, à n. 45.* Cou. *pract. cap. 35. ſub num. 5. verſ. ſecundò annotandum eſt.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. cap. 15. num. 13. & 14. & cap. 21. n. 25.* Pute. *deciſ. 254. part. 1.* aliàs *deciſ. 247. lib. 1. in correctu.* Mand. *conſ. 51. num. 4.* Grilenzon. *conſ. 151. numer. 64.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi, cap. 50. §. 7. num. 4.* Maſtril. *Sicilia deciſ. 2. numer. 147.* Rot. *deciſ. 299.*
part. 1. diuerſ. † Et ita poteſt eligi dignus de ci- 111
uitate, vel gremio Eccleſiæ poſt habito digniore extraneo. Lel. Zech. *de benef. cap. 12. num. 36.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part. 2. c. 5. n. 19.* Vgol. *d. cap. 50. §. 8. num. 4.* Ego ipſe *d. alleg. 50. n. 102.*
† Originarij enim ſemper præferuntur peregri- 112
nis, ad not. per Alciat. *de præſumpt. reg. 1. pr. 37. num. 1.* Chaſſan. *in Catal. gloriæ mundi, part. 10. conſid. 82. & par. 11. conſid. 22.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5 præſ. 72. num. 5.* Cabed. *Luſit. dec. 2. num. 8 part. 1.* Melch. Phæbos, etiam *Luſit.*
deciſ. 67. num. 11. tom. 1. † Ratio eſt, quia præ- 113
ſumuntur magis diligere patriam. Vaſquius *illuſtr. cap. 5. num. 16. & cap. 11. num. 31.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib. 5. quæſt. 3. num. 142. cum ſeqq.*

Doctor præfertur non Doctori, Aloyſ. Ricc. 114
in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 135. num. 1.
part. 4. Rot. *deciſ. 36. num. 2 p. 2. recent.* † & Do- 115
ctor vtriuſque Iuris præfertur Doctori vnius tantùm, Decian. *tom. 1. reſp. 21. num. 50.* Attamen minus doctus, modò idoneus, cuius mores ſunt noti, & approbati, præfertur Doctori, cuius vita ignoratur. Piaſec. *d. cap. 5. num. 19.* Gonzal. *ad reg. 8. Canc. gloſſ. 4. num. 112.* Nicol. Garc. *part. 9. cap. 2. n. 11.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. dec. 425. in 1. edit.* aliàs *reſol. 362. num. 1. in 2. edit.* Maſſobr. *in dict. praxi, requiſ. 5. dub. 1. num. 19.* Ego ipſe *alleg. 60. n. 102.* Rot. *in Barcinonen. Parochialis, 29. Nouembris 1613.* coram *bonæ mem. Burateo,* inter eius impreſſas, *deciſ. 22.* & *ibi* Ferentill. *ſub littera D.* qui alias Rotæ deciſiones cumulat.

Nullum habens beneficium præfertur ha- 116
benti Carol. de Graſſis, *deciſ. 1. num. 10. de iure patr.* Lambert. *part. 3. lib. 2. quæſt. 5. art. 3.* Rot. *in dec. 16. num. 7. part. 2. recent.* & *in Calaguritana beneficij de Iecora, 9. Iunij 1621.* coram *bo-*

na

na mem. Vbaldo, & *in Vrbinaten. Parochialis*, 12. *Februarij* 1629. coram *R.P. D. Verospio*. Ad concursum tamen admittitur habens aliam Parochialem, *S. Congreg. Concilij* teste Rota *decis.*91.*in fine,part.*1.*recentissim.* aliàs *in posthum. Farinacij*.

117 Habilior is dicitur, qui muneri, cui præficitur, est aptior, vt per Lambert. *d.part.*3.*lib.*2. *quæst* 5.*art.*17.*in fine*. Cou. *in reg. peccatum.p.*2. §.7.*num.*4.*vers.dignior verò*. Rot. *decis.*537.*n.* 14.*p.*1.*recentior.* & *in d. Vrbinaten. Parochialis*

118 Diues potius quàm pauper eligi debet, si Ecclesia, cui est prouidendum, sit pauper, glos. *verb. impotentiam, in c.constitutis, de appellat.* vbi Abb. *num.*10. dicit quòd meliùs prouidetur, seu consulitur Ecclesiæ per diuitem, seu potentem, & *num.* 11. subdit, quòd etsi pauper sit idoneus, non est tamen vtilis Ecclesiæ, sicut diues, refert & sequitur Grilenzon. *cons.* 151.*num* 55. & ideò dicit Fernand. *in examine Theologiæ moralis,part.*4.*cap.*4 §.1.*n.*5. quòd si potentia diuitiarum, vel nobilitas conferat ad comprimendos Christi aduersarios, præferendi sunt ditiores, & nobiliores, tenuibus, & ignobilibus.

119 Sacerdos præfertur alteri aliquo inferiori Ordine insignito, Roland. *d.cons.*47. *num.*75. Dec. *cons.*542.*n.*13. & in pari attenditur quis priùs assequutus fuerit suos Ordines, & gradus. Ioan. de Platea *in l.*2 *n.*1.*C.de Primicer.lib.* 12. Narr. *cons.* 638.*num.*18.

120 Nobilitatem maiorem habens præferendus est Lambertin. *lib.*2.*part.*3.*quæst.*2. *art.*9. Grilenzon. *cons.*55.*num.*55. Peregr. *cons.*33. *n.*32. *tom.*1. vbi quòd nobilior ex præsentatis in paritate vocum præferri debet. Contra Sigism. à Bononia *de elect. dub.*32. *n.*4. existimantem non sine probabilitate nullo pacto esse attendendam nobilitatis qualitatem ad effectum eligendi digniorem. Et quòd nobilitas sit triplex, Decian. *tom.*1. *resp* 21.*n.*41.

121 Dispensatione non indigens præfertur indigenti, vt per Seraph. *decis.*767. *num.*2.*part.*1. vbi etiam quòd qui nullum obtinet beneficium, præferri debet in concursu obtinenti, refero Ego ipse *d.alleg.*60.*num.*103.

122 Poterit tamen in electione Parochialis vacantis etiam non doctior, nec sanctior præferri Doctori, si is, iuxta munus, & tem, cui præficiendus est, aptior rei ministerio apparet, & sic non solùm consideratur idoneitas respectu scientiæ, sed etiam respectu ætatis, morum, prudentiæ, & huiusmodi ad Ecclesiam Parochialem gubernandam. Ita Cou. *in reg. peccatum,part.*2. §.7.*n.*4. *ad med. vers.dignior verò.* Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell. gloss.*4. *num* 10. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. electio,diff.*1.*num.*1. Nicol. Garc. *d.cap* 2 *n.*232. & *seq.* Aloys. *in praxi aurea. resol.*348. & *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.*4.*decis.*135. Massobr. *dict. requis.*5.*n.*5. & 6. Buratt. *dict. decis.*22. *num.*28. & Ferentil. concordantes adducit, *sub littera C.* Lucatin. *academic.disput. acad.obsera* 2. me citato in hoc loco, Solorzan. *de iure Indiarum lib.*3.*c.*15.*n.*89. *tom.*2. † Et ad Episcopū solū, non verò examinatores spectat iudicare quis ex concurrentibus sit magis idoneus, vt resoluunt Doctores suprà citati, *n.*90. 123 124

Quando verò Parochialis vacans fuerit iurispatronatus Ecclesiastici, ac institutio ad Episcopum, & non ad alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, Episcopo præsentare tenneatur, vt ab eo instituatur: cùm verò institutio ab alio, quàm ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectet. Ita statuit Concil. Trident. *d.c.*18. *vers.si verò iurispatronatus*, & tradunt Piasec. *d.c.*5.*num.*17.*in fine*, Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*6. *num.*116. Aloys. Ricc. *in d. praxi fori Eccles. resol.*351. *vers. amplia sextò*. Zerol. *in praxi Episc.p.*1.*verb.iuspatronatus*.§.10. Azor. *d.part.*2.*lib.*6. *cap.*22.*q.*15. Ego ipse *d.alleg.*60. *num.*16. Ferentil. *in annot. ad decis.*25.*Buratti num.*12. Salgado *d.c.*9.*ex num.*80. vbi *num.*81. subdit quòd si patronus Ecclesiasticus aliquem præsentauerit antequam sit ita ab examinatoribus approbatus in concursu, præsentatio erit nulla, nec eius virtute facienda erit institutio ab Episcopo tanquam minus legitimè facta, nisi denuò iterum expressè, vel tacitè fuerit præsentatus, postquam ipse sit intra terminum edictorum, seu re integra oppositus, & inter cæteros descriptus, & inter dignos approbatus.

Si Ecclesia Parochialis sit iurispatronatus, partim Ecclesiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum, & pro vna tantùm ad Ecclesiam, Doctores communiter docent seruandam esse formam examinis per concursum, *in d.cap.*18. positam, quam Concil. ibi præstitit in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus merè Ecclesiastici. Ita Gamb. *de offic. Legati lib.*3.*num.*369. Gonzal. *d.gloss.*6. *n.*135. Gallet. *in Margarita casuum conscient. verb.iuspatronatus, pag.* 145.*col.*2. Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.*278. Aloyl. Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccles.decis.*420.*in* 1.*edit.* aliàs *resolut.*357. *num.*3.*in* 2.*edit.* Marescot. *var.resol.lib.*1.*c.*52. *n.*7. Adden. *ad decis.*498. *Gregorij XV.* Viuian. *in praxi iurispatron.lib.*1. *cap.*1. *num.* 33. & 34. *in vlt.impress.* Massobr. *in d.praxi habendi concursum,præl.*7.*dub.*25.*num.* 2. Salgad. *d.cap.*9. *ex num.*108. Ego ipse. *d.alleg.*60.*num.*17. Ferentil. *ad d.decis.*25.*in fin.vers.* & *hoc procedit*; ex eo quia fauor Ecclesiæ est quòd prouideatur per concursum, qualitas autem Clericalis præualet quando illa Ecclesiæ prodest, vt ratiocinatur Nicol. Garc. *d.cap.*2.*num.*279. 125

126 Verùm nouissimè *sacra Congr. Concil. Tridentin. sub die 5. Februar.* 1628. censuit *in collatione Ecclesiæ Parochialis iurispatronatus mixti, id est, partim Ecclesiastici, & partim laicalis,* non requiri formam examinis per concursum, quam declarationem authenticam, & originalem mihi aliàs dubitanti Romæ ostendit Reuerendiss. D. Viuianus Episcopus Salonen. & illius meminit *in appendice suæ praxis iurispatronatus, ad lib.* 10. *c.* 1. *n.* 34. *pag.* 760. *in nouiss. impress.* & hanc partem multis tuentur Melch. Phœbos *Lusitan. decis.* 214. *tom.* 2. Gabriel Pereira *de manu Regia, part.* 1. *cap.* 7. *num.* 32. *cum seqq.* vbi ad hoc ex eo principaliter mouetur, quia iuspatronatus laïcorum adeò fauorabile est, vt semper manere debeat illæsum, nisi de illo specifica fiat mentio, eo maximè, quia videtur hoc priuilegium in remunerationem concessum, patronis scilicet propter Ecclesiarum ædificationem, ac proinde irreuocabile, ex Iuribus vulgaribus. Vnde cùm *in d. cap.* 18. *Concilij* nulla derogatio generalis, nec specialis sit, per quam priuilegio patroni laïci derogatum sit, illæsum esse debet, etiam quando beneficium sit mixtum, vt suo præsentandi iure fruatur sine vlla diminutione, ex *reg. c.* 2. *de priuileg.* Nec est verum absolutè quòd per concursum meliùs prouideretur Ecclesiæ, quia possibile est per præsentationem vel meliùs, vel æquè benè prouideri illi posse, ex his quæ tradit Nou. *de pœnit. fol.* 317. *post num.* 170. Nec obstat quòd qualitas Ecclesiastica dignior est laïcali, *gloss. fin. in cap. vnic. de iurepatron. lib.* 6. & magis dignum attrahit ad se minus dignum, *cap. quod in dubijs, de consecr. Eccles.* cum citatis per me *axiom.* 72. *num.* 1. quia non procedit in iurepatronatus, vbi primum enim est mixtum, totum laïcale reputatur quoad Iuris effectus, sicque debent exponi verba *Concilij d. cap.* 18. quòd concursum solùm exigat quando Ecclesia sit liberæ collationis, aut patronatus Ecclesiastici in solidum: nam verba illa debent intelligi in potiori significatu, *l.* 1. *§. fin. ff. si ager vectig.* eo maximè, si consideremus iuspatronatus mixtum non dici simpliciter iuspatronatus, sed cum illo additamento mixtum; ergo cùm lex simpliciter loquatur de patronatu Ecclesiastico, non debet intelligi de mixto: & sic ratio nos mouet vt interpretemur in fauorem patroni laïci ne à fundatione retrahatur, vel à reædificatione, si modò contingat post Concilium quod Ecclesia corruat, vel aliqua indigeat reparatione; latè Gabr. Pereira *d. cap.* 7. *num.* 34. vbi *num.* 36. *vers. quam resolutionem.* id procedere affirmat non solùm in iurepatronatus mixto, quando maiorem, vel æqualem partem habet sæcularem, sed & quando Ecclesiastica sit maior: subditque Eminentissimos Cardinales Concilij Trident. interpretes super beneficio de Ribadancora Bracharen. diœcesis interrogatos Romæ à Petro Leitano in Romana Curia tunc degente, quem postea Canonicum Bracharensem agnoui, proposito dubio respondisse prout sequitur.

Primò, si beneficium Curatum iurispatronatus Ecclesiastici in mensibus Sedi Apostolicæ reseruatis vacauerit, Episcopus ipse ordinarius nulla habita ratione patronorũ debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romã mittere cum fide Ordinarij à Summo Pontif. instituendũ, sicut fit in alijs Curatis, qua non sunt de iurepatronatus? Secundò, si iuspatronatus mixtum sit laicale, & Ecclesiasticum, quoad examen velut Ecclesiasticum censendum est? Tertiò, si in collatione Ecclesiæ Parochialis, quæ sit iurispatronatus partim laici, seruãda est forma examinis per concursum hic posita, quam Concilium præstitit in conferenda Parochiali, quæ sit iurispatronatus merè Ecclesiastici: item quid dicendum est, quando patronatus pro duabus partibus pertinet ad laicos, & pro vna tantùm ad Ecclesiasticum?

Super primo Congreg. Concilij voluit particulariter videri standum regula 8. *mensium reseruatorum, per quam Sanctitas sua reseruat liberæ suæ dispositioni omnia beneficia etiam iurispatronatus Ecclesiastici. Super secundo censuit tãquam laicale esse iudicandum. Super tertio vt ad proximum. Hieronym. Card. Maffaeus.* quam declarationem apud se authenticam esse affirmat idem Gabr. Pereira *citato loco.*

Si institutio ad Parochiales Ecclesias, quæ iurispatronatus Ecclesiastici sint, facienda erit à Summo Pontif. quia fortè in mensibus reseruatis vacauerit, ius eligendi digniorem ad solum Episcopum pertinet, qui transmittere debet attestationem examinis facti per concursum, quotquot in eo fuerint approbati, & quem ex approbatis vt digniorem, cui Sanctitas sua gratiam faciat, nominare; refert decisum Salgado *d. cap.* 9. *num.* 99. vbi etiam subdit pariter fuisse decisum quod † si beneficium Curatum iurispatronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedi reseruatis vacauerit, Episcopus ipse ordinarius, nulla habita ratione patronorum debet edicta concursus proponere, idoneum eligere, ac Romam pro obtinenda collatione à Sede Apostolica, & fidem approbationis, ac rationem concursus manu sua, seu eius Vicarij subscriptam intra quatuor menses à die habitæ notitiæ vacationis numerandos mittere, cuius fidei formulam in calce huius cap. inuenies. 127 128

In vacatione autem Parochialium, quę sunt iurispatronatus laicorum, examen per concursum fieri non debet, sed sufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur. Ita statuit Concil. Tridentin. *d. cap.* 1. *vers. quod iuspatronatus laicorum*, tradunt 129

dunt Lzl.Zech. de Repnbl.Ecclesiast.cap.28. de Parocho num.6. Flamin.Parif.de resignat.benef. lib.9.q.8.num.111. Zerol. in praxi Episcop. p.1. verb. Parochia §.7. Franc.Leo in thesauro fori Eccles.part.2.c.3.num.3. Piasec. d.c.5. num.18. in princ. Less. de iustit.lib.2.cap.34.n.58. & 81. Vgolin. de officio Episcopi, cap.50. §.3. vers.3. Gonzal.d.gloss.6.num.134. Nicol.Garc.d.cap.2. num.255. Aloys.Ricc. in d.praxi rerum fori Eccles.resol.357.num.1. Marescot. var.resol.lib.1. cap.5. n.11. Beltramin. in annot ad Gregor XV. decis.494.num.3. Massobr. in d. praxi habendi concursum,requis.7.dub.25.à num.4. Salgado de protect.Regia,tom.1.part.3.cap.9. num.105.cum seqq. Ego ipse d.alleg.69.num.18. & me citato in illo loco Alzed. de præstantia Episcopalis dignitatis,part.2.c.9.num.2. Rot.decis.579.num.4. part.2.recent.& in Pampilonen.Parochialis,26. Iunij 1626. coram bon.mem. Baratto, inter eius impressas, decis.952.

130 Quando verò in vacatione Parochialium de iurepatronatus laicorum plures fuit præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantùm, & ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Episcopus eum eliget, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium instituat, iuxta decretum Concil. d.cap.18. Ita Flamin.Paris. de resignat.benefic. lib.4. quæst.5. num.21. Gonzal. d.gloss.6. n.138. Nicol.Garc. d.cap.2.num.256. Marescot. dict. lib.1. cap.52.num.11. Piasec. d. cap.5.num.18. vers. eueniente. Aloys.Ricc. in d.praxi, resol. 357.num.2. Viuian. in d. praxi iurispatr. lib.10. cap.1.n.59.in vlt.impress. Salgad.d.c.9.num.123. Alzed.d.cap.9 num.3. & fuit resolutum in Pampilonen.Parochialis,27 Ianuar.1614. coram Reuerendiss.D.meo Coccino Decano, & in Illerden. portionis de Pertusa,11.Decembris 1613. coram bona memor.Baratto,inter eius impressas,decis. 25. vbi Ferentil. in annot. num.10. Massobr. d. requis.7. dub.25. num.5. vbi intelligit quando inter plures præsentatos omnes æqualibus vocibus gaudent; nam si aliquis plures haberet voces, is solus esset examinandus, & idoneus repertus instituendus, vt per Nicol.Garc. dict. cap.2.num.257. Salgad. d.cap.9.num.124. & fuit dictum in Pampilon.Parochialis,26. Iuny 1626. coram bona mem. Baratto, inter eius decisiones impressas, decis.952.num.2. nisi is se etiam subiiceret examini, & concursui cum cæteris nominatis, quia tunc sibi præiudicaret, cùm faceret se eis parem. Ita Beltramin. in annot. ad decis.494. Gregory XV.num.4. Massobr. in d. praxi,prælud.3.dub.3.num.15. Salgado d.cap.9. num.12 8.

Parochialis collatio, si cessantibus reseruationibus Apostolicis, spectet ad inferiorem collatorem, & in concursu facto per Ordinarium sint renunciati plures æquè idonei, facultas eligendi magis idoneum ad ipsum Episcopum, non autem ad inferiorem collatorem pertinet, siue Parochialis in mense Apostolico, siue ordinario vacet. Ita censuit S. Congr. Concily in Asculana,1. Decembris 1618.

131 Iuspatronatus laicale deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro illa vice. Ita à sacra Congreg.Conc. decisum fuisse referunt Galet. in Margarita casuum conscient. ver.iuspatronatus. Ego ipse d.alleg.60. num.18. in fine, Salgad. d.tom.1. part.3. cap.11. num 89. vbi attestatur resolutum in collatione Parochialium, quæ iure deuoluto conferuntur, seruandam esse formam examinis per concursum, quia patronus non læditur, & quia sublato obstaculo præsentationis, & iuris patroni illa vice exclusi, res cedit ad Ordinarij potestatem, & num.90. subdit hoc procedere etiam in Parochialibus iurispatronatus laicorum, in quibus non habet locum concursus, quando prouidentur ad eorum præsentationem per Ordinarium, & hoc casu institutio, quam habebat Episcopus, per deuolutionem resoluitur in vim plenariæ dispositionis, & collationis, secundum Paris. cons.344.num.20.p.4.

132 Contra Massobr. in d.praxi,requis.1.dub.22. existimantem huiusmodi Parochialem iurispatronatus laicalis ad Ordinarium deuolutam, per eum absque concursu conferri posse.

Verùm autem in collatione Parochialium, facta iure deuoluto forma examinis, quæ coram inferiore requiritur, seruari debeat? Quæstio est dubia, in qua non requiri, sed duntaxat locum habere, quando iure ordinario Parochialis confertur, vel instituitur, colligi videtur ex his, quæ tradit Nicol.Garc. de benefic. part.5. cap.5. num.222. dum resoluit quòd in Doctoribus, & Magistratibus præbendis deuolutis ad Superiorem ob non eorum factam electionem intra sex menses à Iure statutos, non requiritur formà concursus, quia hæc duntaxat apposita videtur Episcopo, & Capitulo.

133 Verùm requiri formam examinis per concursum tuetur neruosè Salgad. d.cap.11. n.84. cum seqq. tum quia hoc casu deuolutio fit cum omnibus suis qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio, & ad Superiorem deuoluitur cum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior prouidere tenebatur, ex Cabed. de patronat. Regia Corona, cap.22.num.3. & 4. & Lusit. decis 52. num.4. & decis.72. num.9 p.2. Gutier. cons.1.num.31.& cons.2.n.15. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloss.46.num.33. tum quia natura beneficij mutari non debet, Cephal. cons.358. num.8. col.3. Hieron. Gabr. cons.185. num.2. vol.2. tum quia Superior, ad quem est deuolutum, debet prouidere habenti qualitates à fundatore requisitas, vt plures referens tradit Perez de Lara de anniuers. & Capellan.lib.2.c 10. num.27.

num.27. tum denique, quia Marescot. *d.lib.1. cap.52.num.24. in fin.* resoluit quòd Concil. *in d.c.18.* & Motus proprius Pij V. dum loquuntur de Ordinario, habent locum etiam in Episcopo subrogato.

134 Forma Concilij Trident. *d.cap.18.* vt suprà explicata circa concursum faciendum in vacatione Parochialis Ecclesiæ, est ad vnguem obseruanda, nec potest per æquipollens adimpleri, vt resoluunt Flamin.Parif. *de resignat.benefic lib.8.quæst.9.num.86.* Massobr. *in d.praxi, requis 17.dub.4.*& *dub.2.* animaduertit formam Concilij circa concursum seruandam esse duntaxat, vbi Concilium ipsum receptum fuerit, & iam esset coacta Synodus, ac in ea electi examinatores Synodales.

135 Collatio Parochialis facta sine examine per concursum est nulla, & irrita, & præfata Parochialis eo modo collata vacat, eiúsque collatio ad Sedem Apostolicam spectat. Ita Zerol. *d.p.1. verb. Parochia. §.2.dub 2.* nouissimè Aloys.Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.p.4. resol.55.n.1.* Rot. *apud Farinac. decis.151. in 1. collect.nouiss.* aliàs *p.4.diuers* Et in foro Conscientiæ non potest acceptari, aut retineri, sicut nec retineri valet beneficium prouisum non seruata forma requisita à Iure; vt bene resoluunt Petr.Nauar. *de restitut.lib.3.c.2.n.350.* Salon.*2.2.quæst.5 de dominio, art.4* & *ibi* Cano *quæst.62. de dominio, pag.160.* Gabr. Vasq.*1.2. quæst.163.* Lorca etiam *1.2. disput.21. de legib. ad fin.* Burg.de Pace *l.3.Tauri, à n.1394.* Parlad.*differ.12.§.1.ex num.2.* Less. *de iustit. lib.2. cap.19.dubit. 3.*Aloys.Ricc. *d.resolut.75.num.2.*

136 † Ita vt etiam Vicarius Episcopi, si velit subire concursum, teneatur obseruare formam positam à Concil. Trident. *d.cap.18.* vt benè resoluunt Sbroz. *de officio Vicarij, lib.2. q.188.* Filliuc.*d tract.41.num.439.* Massobr. *in d.praxi, requis.2.dub.5.*

137 Prædictorum autem examinatorum relationem quominus executionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio, etiã ad Sedem Apostolicam, siue eiusdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impedire, aut suspendere potest, vt statuit idem Concil. Trident. *d.c.18. vers.nec prædictorum*, & per illud notant Nauar. *in man. cap 25.num.139. in fine.* Antonuc. *in Catechesi Neapol.cap.16.fol.43.* Azened. *ad l.1.n 4.tit.16. lib.3.noua recopil.* Seraphin. *decis.481.* Valenz. *cons.45.num.19.vol.1.* Gonzal. *ad reg.8.Cancell. gloss.9.§.1.in annot.contra nullit. n.186. & 209. & d.gloss.6. à num.163.* Vgolin. *d.cap.50. §.13. n.1.*Campàn. *in diuers. Iuris Canon. rubr.7.c 6. num.75.* Aloys.Ricc. *in d.praxi rerum fori Eccles. decis.426. in 1.edit.* aliàs *resolut.373. in 2. edit. & in decis.Curiæ Archiepisc.Neapol.par.4. decis.19.* Massobr. *in dict.praxi, requis.5.dub.3.* *cum seq.* Salgad. *de protect.Regia, tom.1.part.2. cap.13. ex num.197.* Ego ipse *d.alleg.60.num. 104.*Rot. *in Barcinonen.parochialis, 29. Nouembris 1613.* coram *bonæ memor. Burato*, inter eius impressas *decis.22.*& *ibi* Ferentil. *sub lit.A.*

Dupliciter tamen hac in re appellari po- 138
test primò, à reprobatione, seu mala relatione examinatorum; secundò, ab electione mala Episcopi, seu irrationabili eius iudicio in eligendo. Appellatio, quæ primo modo fit, id est, à reprobatione examinatorum, datur non solùm à relatione super scientia; sed etiam super idoneitate, & habilitate; sicut ex Rot. docet Aloys.Ricc. *d.decis.59. n.1. part.4.* & tunc deuolutiuum tantùm, non verò suspensiuum effectum tribuit, vt resoluunt Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.11. cap.13. num.476. post med.* Salgad. *dict.tom.1.part.2.c.13.num.199.* Massobr.*d.requis.5. dub.4.* vbi *dub.6.* cum Nicol.Garc.*d.cap.2.num.241.* tenet dari appellationem à relatione examinatorum in Parochialibus patronatis laicorum, quando vnus tantùm est præsentatus, & *dub.7.* cum eodem Garc.*præcitato, cap.2.num.275.* subdit appellationem à reprobatione examinatorum dari in prouisis in forma *Dignum*.

Quando verò appellatur secundo modo, id 139
est, à mala electione Episcopi, aduertendum
est † appellationem non dari simpliciter ab 140
electione Episcopi in concursu; non enim potest quis appellare ab irrationabili iudicio Ordinarij dum fuit approbatus ab examinatoribus Synodalibus, sicut & electus; quia tunc locus est gratificationi, *c.cùm autem*, vbi Abb. *n.3.*& alij, *de iurepatron.* Lambert. *de iurepatr. quæst.5.part.3.lib.2.num.1.* Seraphin. *decis.152. in fin.*Rot.*in Calagurritana beneficij de Murillo, 13.Nouembris 1620.* coram *bonæ mem. Vbaldo sen.& in Pampilonen Abbatiæ de Aresso, 22. Aprilis 1622.* coram *R.P.D. Nauarro*; libera est enim Episcopi facultas vnum ex æquè idoneis eligendi à laicis quolibet tempore præsentatum, *cap.cùm autem, 24. de iurepatr. cap. de causis, de offic.deleg.*Lambert. *de iurepatron. art.25.7. quæst.princ.part.2. lib.2.* ideò ab eius electione non datur appellatio, nisi vbi constaret de dolo, & irrationabili eius iudicio. Marescot. *var.resolut.lib.1.cap.52. n.23.& 24.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloss.4.num.139. & in annot.ad gloss.9. num.109.* Massobr. *d.requis.5. dub.2.num.42.* Gregor. *decis.538.ad fin.* Rot. *in Hieracen.iurispatronatus, 21.May 1622.*coram *bonæ memor.Buratto*, inter eius impressas, *decis.625.* vbi Ferentil. aliàs Rotæ decisiones affert. Ratio est, quia † facta electione per Epi- 141
scopum, interpretatio est facienda ad illius fauorem, quòd omnia considerauerit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit, atq. *cap.in præsentia, de renunc.* Achil. *decis.1.n.4.de confess.* Gonzal. *d.gloss.4.num.132.* quem refero Ego
ipse

142 ipse *d. alleg.80. in fine.* † Ille enim præsumitur
instructus de vita, & moribus occurrentium,
Ferentil. *in annot. ad decis. 22. Buratti.* Quarè
pro eius iudicio multum præsumitur, ita vt ir-
rationabilitas debeat esse manifesta, vt fuit
dictum *in Rauennaten. Parochialis, 2. Decembr.*
1592 coram *Cardin. Aragonio*, cuius meminit
143 Masobr. *d. requis. 5. dub. 2. ex num. 7.* † Qui-
bus autem coniecturis arguatur dolosum, &
irrationabile Episcopi iudicium in hac maté-
ria, ostendit Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep.*
144 *Neapol. decis. 96. part. 4.* † Et quòd ex familiari-
tate multum tollatur de præsumptione, quæ
aliàs esset pro Episcopo, tradit Aloys. Ricc.
d. decis. 96. num. 20. Rot. *in Sabinen. concursus,*
5. Aprilis 1609. coram *bonæ mem. Card. Sacra-*
to, & *in Vrbinaten. Parochialis. 12. Februarij*
1629. coram *R.P.D. Verospio*, & *ex d. Rauen-*
naten. Parochialis, collegi Ego ipse *in collect.*
ad cap. 18. num. 2. in fine, de iurepatronat.

145 Quæ quidem appellatio a mala electione,
siue irrationabili iudicio Episcopi admittitur
solum ad effectum deuolutiuum, non autem
suspensiuum, quia interim prouisus appella-
tione pendente a Parochiali amoueri non de-
bet, vt ex dicta cõstitut. Pij V. *vers. hac tamen,*
notant Nicol. Garc. *d. cap. 2. num. 236. & 246.*
Beltramin. *in annot. ad decis. 538. Gregorij XV.*
num. 7.

146 Verùm hæc resolutio dupliciter limitatur,
primò quando appellatur à sententia Metro-
politani, seu alterius iudicis appellationis re-
uocatoria electionis priùs factæ ab Ordinario
in concursu ad Parochiales, quia tunc datur
appellatio ad effectum suspensiuum, & deuo-
lutiuum, vt per Gutier. *Canon. lib. 2. c. 11. n. 25.*
Nicol. Garc. *d. cap. 2. numer. 247.* Beltramin. *in*
annot. ad decis. 538. Gregor. XV. numer. 8. & Fe-
147 rentil. *ad decis. 22. Buratti. sub littera A.* † Se-
cundò, quando facto concursu appellatur in-
ter præsentatos, vel patronos laicos super per-
tinentia iurispatronatus videlicet ab institu-
tione facta ad præsentationem alicuius ex pa-
tronis, quo casu processio per appellationem
suspendi debet, vt fuit dictum *in Placentina*
Archipresbyteratus, 4. Iulij 1614. coram *Emi-*
nentiss. Cardin. Pamphilio iun.

148 Illud hac de re nouè, & singulariter aduer-
tendum duxi, quòd *sacra Congreg. Concilij in*
vna Vrbinaten. sub die 9. Septembris 1628. cen-
suit *reiectũ in cõcursu Parochialis posse prouoca-*
re praelectum ad nouũ examen coram iudice ap-
pellationis, etiam antequam doceat de irratio-
nabili iudicio Episcopi, atque ita intelligendam
esse Constitutionem Pij V. aliàs dixit eadem S.
Congr. in vna Montis Regalis, 2. Augusti 1607.
& nouissimè in alia Pisana, sub die 17. Iunij 1630.
149 † pariter censuit *reiectus, dum in concursu Pa-*
rochialis Ecclesiæ appellãt à mala electione dã-
dum esse nouum concursum in Vrbe, ad quem vo-
tandus est praelectus. Et iterum *in Reatina, sub*
die 16. Martij 1630, censuit *reiectum in concur-*
su Parochialis posse appellare à mala electione, &
permittendum esse nouũ concursum in Vrbe, vbi
debeat vocari praelectus ab Episcopo. Sed quia
in casu illius decisionis sacræ Congr. præle-
ctus noluit accedere, eadem *sacra Congreg. sub*
die 17. Augusti eiusdem anni, mandauit *signifi-*
care D. Datario, vt expediret Bullas ad fauorem
appellantis, amoto à beneficio detentore. 150

Perfecto examine iuxta formam Concilij
Trident. præfati, & electione per Episcopum
de magis idoneo facta, si Parochialis vacauit
in mense ordinario, debet ipse intra sex men-
sium spatium à die vacationis eiusdem, proui-
sionis, & collationis huiusmodi patentes lite-
ras conficere; quarum formula habetur infra,
in calce huius capitis. Si autem eius collatio
Summo Pontif. & Sanctæ Sedi generàliter, vel
specialiter, & ex quauis causa reseruata, seu
affecta existit, aut aliis ex indulto Sedis Apo-
stolicæ competit, tenetur Episcopus personam
per examen concursu mutuo habito, iuxtà
dict. Concil. Trident. formam approbatum &
magis idoneum electum, Summo Pontif. aut
iis, ad quos collatio spectabit pro collatione
obtinenda intra quatuor mensium spatium, à
die illius vacationis significare, vt clarè dispo-
nitur *in d. Constit. Pij V.* super collatione Paro-
chialium Ecclesiarum, cuius significationis
formula ponitur infrà, ita vt si intra præfixum
tempus approbatam personam, & magis ido-
neam non elegerit, aut electam vt suprà non
significauerit, omnimoda eius dispositio ipsi
Summo Pontifici, & Sedi Apostolicæ reser-
uetur, vt *in d. Constit.* latiùs continetur.

Debet Parochialis Ecclesia quamuis con- 151
cursu conferenda non sit, in titulum confer-
ri, ac propterea est interdictum Curatas Ec-
clesias conductitiis committi Presbyteris, *cap.*
fin. 21. q. 2. quia dicitur *in cap. quoniam, ne Præ-*
lati vices suas, dũ Sacerdotium sub huiusmo-
di mercede venale disponitur, ad æternæ re-
tributionis præmium consideratio non habe-
tur. Sed nec plures vni sunt committendæ Re-
ctori, quia solus per totas Ecclesias, nec Offi-
cium valet persoluere, nec rebus earum ne-
cessariam curam impendere, vt dicit Tolet.
Conc. *in c. vnico, §. pen. 10. q. 3.* ita nec vna Ec-
clesia est inter duos diuidenda, sed vnum tan-
tùm habere debet Sacerdotem, qui eam tan-
quam sponsam castè, & sincerè regat, vt dicitur
in Remen. Concil. relato *in c. sicut. 21. q. 2.*

In Parochialibus Ecclesiis, quæ subsunt Mo- 152
nachis, non Monachus, sed Clericus per Mo-
nachorum tamen consilium est instituendus,
c. 1. de Capell. Monach. Gregor. Lop. *l. 25. verb.*
Yglesias, tit. 7. part. 1. Paul. Fusc. *de visitat. lib. 2.*
cap. 16. num. 1. F. Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 34.*
art. 4. quamuis in aliis possit necessitate cogen-

te

te Religiosus institui, *cap. in Parochia, 16.q.1.* & sic ad arbitrium Superioris ipsorum Regularium, non autem ab arbitrium Episcopi, nisi quòd examinari, & approbari priùs ab eo debeat, vt referunt decisum Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gloss.5. §.3.n.34.* Piasec. *in praxi Episc. p.2.c.3.n.46 p.182.* & subeat Episcopo in omnibus, quæ ad curam pertinent animarum, quamuis ipsi Monachi, vel Ecclesiastici sint ab Episcopi iurisdictione exempti, ex Concil. Trident. *sess.25. de Regular.c* 11. vbi disponitur quòd in Monasteriis, aut domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet cura animarum, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam Regulares, quàm Sæculares huiusmodi curam exercentes subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcoporum, in quorum diœcesi sita sunt, de quo latè diximus *de officio, & potest. Episcopi, part.3. allegat.74 n.18.* & nouissimè Gregor. XV. *in sua Constit.* incip. *Inscrutabili, sub dat.9. February* 1622. Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles possunt deputari, nisi de eorum Ordinariorum consensu, & præuio examine per eum, & eius Vicarium, & examinatores Synodales faciendos, exceptis aliquibus Monasteriis, & Capitibus Ordinum. Ab ipsis verò Monachis Clericus in Parochiali Ecclesia ab Episcopo instituendus præsentatur, vide *suprà hoc cap. n.19.*

153 Hanc autem de Vicariis ad Parochiales præsentationem Episcopi non admittant, nisi tantum præsentato de prouentibus ipsius Ecclesiæ fuerit coram eis assignatum, vnde iura Episcopalia soluere, & congruam possit sustentationem habere; tum ex Iure communi *in c. ex Lateranen, & in cap. extirpanda, §. qui verò, de præbend.* vbi notat Abb. *num.3. in fine.* Azor. *instit. moral. part.2. lib.6. cap 29. quæst.2.* tum ex Concil. Trident. quod septem in locis huius congruæ portionis meminit: primò quippe *in cap.2. sess.6 de reformat.* ibi, *Episcopi tãquam Sedis Apostolicæ delegati per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fructuum assignationẽ prouidere debent, ne cura animarum negligatur.* Secundò, *in cap.5 sess.7. etiam de reform.* ibi, *Ipsi Ordinarij etiã per idoneorum Vicariorum deputationẽ, & congruæ portionis fructuũ assignationem omninò prouideant, vt animarũ cura nullatenus negligatur.* Tertiò *in cap.7. eiusdem sess.* ibi, *Cum tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum, portione, etiã super certa re assignanda, ibidem deputãdos animarum cura laudabiliter exerceatur.* Quartò, *in c.2. sess.21. de reform.* ibi, *Illis autem Sacerdotibus, qui de nouo erunt Ecclesijs nouiter erectis præficiẽdi, cõpetẽs assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad Ecclesiam Matricẽ quomodocumq; pertinentibus.* Quintò, *in c.6. eiusdem sess.* ibi, *Aut Vicarios pro tempore deputare, partémque fructuũ eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter prouidere possint.* Sextò, *in d.c.18 sess.24. de reformat.* ibi, *Idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuũ portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur.* Septimò, & vltimò, *in c.16. sess.25. de reform.* ibi, *Illa deinceps in simplex beneficium etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione non conuersantur.* Multa tamen perscrutari oportet antequam Episcopus hanc decernat congruam portionem, nempe qualitates, & circumstantias loci, beneficij, personarum, morum regionis, & alia quamplurima recensita à Rebuff. *in tract. de congrua, quæst.8. præcipuè, num.61.* Valenzuela *consil.54. à num.42.* Surd. *de alimen. tit.4. q.23. n.44.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. c. 366. à num.17 & c.399*

Qua de re post Concil. Trident. superuenit 154
sanctæ memoriæ Pij V. Constitutio, incip. *Ad exequendum, sub dat. Kalend. Nouemb. anno Incarnation. Dominicæ* 1567. quæ circa congruam portionem istam definiendam pro Vicariis Parochialium, ita statuit, *Et Episcopos præfatos assignatione portionis ipsis Vicarijs perpetuis ex prædicto Concilio ipsorum Prælatorũ arbitrio faciendã ita se continere, & arbitrari debere, vt non maior centũ, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiã incertis emolumentis, & alijs obuentionibus cõmuniter percipi solitis eis omnino assignetur, &c.* Ex qua constat quotidianas distributiones, aliaque incerta numerari in huiusmodi portione, vt animaduertit Gonzal. *ad reg.8. Cancel. § 7 proœm. num.185.* & consuluit Ioan. Gutier. *consil.8.* Eleemosynas verò Altarium, funeralium (aliorum & aliorum similium iurium Parochialium) in congrua huiusmodi numerandas non esse rectè admonuit Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.... c 31. sub num.6.* eo quod isthæc percipit Vicarius ex suo officio, & labore, & verba illius Constitutionis intelliguntur de obuentionibus, & emolumentis, quæ sunt incerta respectu summæ, quæ in specie ignoratur; venit tamen verificanda ex eo quod in præteritum communiter, atque vt plurimum consueuit percipi. Illud aduertere oportet quod ad sciendum an sit Vicaria perpetua, vel temporalis, attendendus est vltimus status. Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.5. §.3. num.18.* Nicol. Garc. *de benefic p.11. cap.2. num 16.* vbi subdit quod si non constat de erectione tituli in Vicariam perpetuam, & non præsumitur cùm sit quid facti, non est attendendus vltimus status, nempè quod sit collata, vt Vicaria perpetua, nisi probetur spatio 40. annorum, & addit, stante Bulla vnionis

nis cùm facultate ponendi Vicarium amouibilem, & decreto irritandi requiri immemoriale.n.

Superest vt post Parochorum Canonicam. electionem, & collationem modo relato factam, deueniatur ad Parochialis Ecclesiæ possessionem, cuius formulam posuimus hoc eodem cap. *form.* 13. Censeretur autem acquisita, & probata possessio illius per exercitium curæ animarum, & spiritualiū actuum ad Curatum pertinentium, & per actus diuinorum Officiorum, ac per administrationem temporalium. Ferrer. *conf.* 2. *sub num.* 7. Menoch. *remed.* 3. *retin n.* 186. Mascard. *de probat. conclus.* 1180. *num.* 10. Rot. *decis.* 560. *sub num.* 4. *part.* 2. *recentior.* Caualer. *decis.* 609. *num*.... Atque per perceptionem fructuum, decimarum, primitiarum, & oblationum. Rot. *dict. decis.* 560. *sub numero* 4. *part.* 2. *recentior.* refert Ludou. Posth. *in tract. mandati, de manutenendo obseruat.* 30. *num.* 1.

Sequuntur aliquot formulæ circa erectionem Ecclesiarum Parochialium, ac electionem, & collationem Parochorum ritè, & rectè faciendam admodum vtiles, & necessariæ.

FORMVLA I.

Erectionis Parochialis Ecclesiæ cum vnione beneficij simplicis.

DRodericus à Cunha, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus, ac Dominus Bracharæ, Hispaniarúmque primas, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes nostras litteras inspecturis, visuris, lecturis, pariterque audituris, Salutem in Domino. Significamus qualiter in generali visitatione per nos facta in dicta nostra Ciuitate, & Diœcesi Bracharensi reperimus, quòd in loco N. nuncupato eiusdem Diœcesis, non aderat Ecclesia Parochialis, vbi populus, & Christi fideles ibi commorantes sanctissima Sacramenta, iuxta temporis opportunitatem recipere potuissent, quando ipsa Sacramenta erant ministrāda tempore indigentiæ, ab Ecclesia N. per vnum milliarium distanti recipiebant per Presbyterum non certum, nec proprium Parochum pro Rectore Ecclesiæ N. longiùs distante, cuius erant Parochiani, nō sine ipsarum animarum periculo, ac proinde ob carētiam Ecclesiæ Parochialis, Parochi, & Curati in dicto loco N. qui continuò apud eos persisteret, eisdemque Sacramenta omnia opportunis tēporibus ministraret, Missásq; ac alia diuina Officia Dominicis, & festiuis diebus celebraret, aliquādo accedebant ad Ecclesiam prędictam N. & nun ad propriam, & multoties occurrebat omitti præceptum de audienda Missa in dictis diebus Dominicis, & festiuis, & non semel dicti loci habitatores absque Ecclesiæ Sacramentis ob prædictam causam, & loci distantiam moriebantur. Propterea attendentes nos saluti animarum, prout possumus, consulere, & scandalis occurrere, quæ pro dictis causis oriri in dies potuissent, accedente etiam consensu, & beneplacito ipsorum huiusmodi dicti loci, qui etiam nos humiliter supplicarunt, & maxima cum instantia requisierunt pro erectione, & deputatione Ecclesiæ Parochialis in dicto loco pro eorum salute, & commoditate, cum deputatione alicuius Sacerdotis Parochi, obligantes se etiam penes acta Curiæ Cameralis nostræ ciuitatis Bracharensis vnusquisque ipsorum ad dandam, & contignandam quandam pecuniarum summam, & certam vini, & frumenti quantitatem dicto Parocho, vt commode sustentari possit. Ideò inuocato ad hoc Domini nostri IESV CHRISTI nomine, eiúsque Matris Virginis semper Mariæ, & Sanctorum N. & N. Patronorum ciuitatis, & diœcesis nostræ auxilio, per tenorem pręsentium erigimus, statuimus, eligimus, & deputamus in Parochiam Ecclesiam sancti N. existentem in medio dicti loci N. in qua, cùm fuerit accommodata, & bene apta, & reserata, volumus, & mandamus deponi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, fontem baptismalem, & alia, quæ ad Ecclesiam Parochialem pertinent, quæ omnia Sacramenta iuxta opportunitatem temporis ministrari volumus, & mandamus ipsis dicti loci N. per Sacerdotem, & Parochum per nos, & successores nostros pro tempore existentes eligendum, & deputandum, qui etiam Missas in Ecclesia prædicta diebus Dominicis, & festiuis celebrare debeat, & teneatur. Declarantes etiam ex nunc in antea, & in perpetuum dictam Ecclesiam S. N. in medio dicti loci N. existentem esse Ecclesiam Parochialem, & curatam, electionémque, & deputationem Parochi, & successorum in futurum pro cura animarum fidelium in dicto loco existentium spectare, & pertinere ad nos, & successores nostros pro tempore existentes, & ad meram collationem, & prouisionem nostram Ordinariam, nulli iurispatronatus seruituti subiectam, ad ipsósque Parochos spectare, & pertinere omne id totum, & quicquid per homines dicti loci N. vt suprà Parochianos, permissum exitit, & sic prænominatam obuentionem, ac omnes aliàs eleemosynas pro tempore in dicta Parochiali Ecclesia S. N. prouenientes; quia tamen red-

ditus huiusmodi sunt adeò tenues, ita vt non sufficiant pro congrua Parochi sustentatione, idcircò ad illius commoditatem, & aliorum pro tempore in dicto loco existentium, beneficium simplex sine cura, sancti N. nuncupatum, in loco N. huius diœcesis existens, cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis, vnimus, annectimus, & incorporamus dictæ Parochiali Ecclesiæ S. N. ita vt ex nunc prout ex tunc, fuerit, & sit dictum beneficium simplex, & Ecclesia vbi illud existit cum iuribus, fructibus suis omnibus, redditibus, & obuentionibus incorporata, vnita, & aggregata prædictæ Ecclesiæ Parochiali S N. Concedentes Parocho ipsius, qui pro tempore erit, liberam, & plenariam potestatem, quòd possit per se, vel per procuratorem suum nomine suo, & dictæ Ecclesiæ S.N. auctoritate huius vnionis apprehendere corporalē possessionem ipsius Ecclesiæ, cum iuribus, & pertinentiis suis, ipsamque tenere, & possidere nomine dictæ Parochialis perpetuò vnitam, & incorporatam pro euidēti vtilitate, & augmento dictæ Parochialis Ecclesiæ sancti N. ac ipsius Parochi: Quam quidem vnionem, incorporationem, & aggregationem supra factam, ratam, gratam, & firmam habentes, & tenentes, ipsamque omni tempore promittētes non reuocare, nec contrauenire quoquo modo de iure, vel de facto. Vt autem prædictam Parochialem Ecclesiam sancti N. sic de nouo erecto de idoneo Rectore quamprimùm, vt decet, prouideamus, nos pro exercitio curæ in populum, & vtriusque sexus homines in dicto loco habitātes, nominamus & deputamus dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qui populo, & Ecclesiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præsit, tanquam habilem, & idoneum per RR. Patres examinatores in Synodo Diœcesana deputatos repertum præficiemus; illique curam, regimen & administrationem Sacramentorū pro populo, & inhabitatoribus dicti loci committimus, ac eidem de præfata Ecclesia sic nouiter erecta prouidemus, Mandantes, &c. In quorum fidem, & testimonium, &c. Dat. &c.

Vbi ob locorum distantiam sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina Officia audienda Parochiani accedere non possunt, concedit Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 4. vers. in iis, *Concil. Bracharens. IV.* act. 4. cap. 26. *auctoritatem Episcopis, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, assignata Presbyteris praficiendis Ecclesiis nouiter erectis congrua portione ex fructibus Ecclesiæ Matris, & si necesse fuerit compellendi populum, eam subministrare quacumque reseruatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesiis non obstantibus.*

FORMVLA II.

Erectionis nouæ Parochialis cum dismembratione alterius.

D. Rodericus, &c. Vniuersis, & singulis præsentes litteras inspecturis, Salutem in eo, qui est omnium vera salus. Circa Ecclesiarum, & locorum statum salubriter dirigēdum, & iuxta Pastoralis officij nostri debitum in his eis libenter assistimus, per quæ animarum occurritur periculis, & personarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Ecclesiarū ipsarum necessitas exigit, causæ suadent rationabiles, Catholici populi incrementum exposcit, quatenus Ecclesiarum earumdem status immutetur, seu in melius reformetur, prout rerum, temporum, & locorum circumstantiis pensatis id cognoscimus in Domino salubriter expedire. Sanè pro parte incolarum, & inhabitatorum loci N. nostræ Diœcesis, qui sub Ecclesia Parochiali sancti N. existit, nobis expositum fuit lamentabili cū querela, quòd flumen N. inter dictum locum, & prædictam Parochiam mediat, quod rapido decursu persæpe labitur, multa pericula ipsis inhabitatoribus dicti loci ad eorum Matricem Ecclesiam diebus Dominicis, & festiuis nauigio tendentibus sæpenumero obuenerunt, plures ex ipsis repetitis vicibus submersi sunt, etiam cum funeribus versùs dictam Ecclesiam nauigio delati, nonnulli ex ipsis Sacramenta Ecclesiastica desiderantes, sine ipsis ab hac vita plerisque vicibus decesserunt, ac interdum in festo Natiuitatis Domini nostri IESV CHRISTI cum tribus diebus sequentibus nullus de dicto loco propter inundationem aquarum intermediarum, & ventorum, ac aliarum tempestatum abundantiam ad Ecclesiam peruenire poterat, ac multò plura his similia ipsis contigissent. Nec etiam Vicarius perpetuus dictæ Parochialis Ecclesiæ S. N. consentire voluit, vt alius Sacerdos ipsis incolis dicti loci N. in Capella sancti N. notabiliter constructa, & fundata Missam celebraret. Et quoniam Prior, & Capitulum insignis Collegiatæ Ecclesiæ Vimaranensis, quibus dicta Ecclesia Parochialis incorporata dicitur, tantùm haberet in decimis, redditibus, & censibus, quòd si separatiò, seu dismembratio dictarum Ecclesiarum fieret, vt præfertur, benè ipsis superesset, vnde eorum Vicario perpetuo deputando congrue fieret prouisio; petentes propterea dismembrationem, seu separationem dictę Ecclesię, quódque ipsis Sacramenta Ecclesiastica in Capella eorum ministranda essent, de cætero ordinari, & Sacerdotem ipsa Sacramenta populo ibidem ministrantem, ac cœmeterium pro mortuis

tuis eorum tumulandis deputari humiliter postularunt, officium nostrum in. & super præmissis implorantes. Nos igitur de præmissis diligenter inquirere volentes, dilecto nobis in CHRISTO R. Abbati N. dedimus in mandatis, vt ad dictum locum accedere vnà cum Notario publico, ac super propositis, & gestis omnibus, & singulis, ac eorum circumstantiis, supra dictis inquireret veritatem, vt in litteris nostris desuper confectis, & eidem præsentatis pleniùs continetur. Præsentata deinde nobis inquisitione facta vnà cum attestationibus testium per eundem R. Abbatem, coram N. nostræ Curiæ Notario iurato, receptorum, iuratorum, & examinatorum, ac ex relatione dicti R. Abbatis inuenimus, præmissa omnia, & singula non solùm veritate fulciri, sed & (proh dolor!) euidentis facti illa, & multo maiora, quæ merito nos ad dismembrationem, seu separationem vnius Ecclesiæ ab alia inducunt, & præsertim animarum pericula, viarum discrimina, personarum necessitas, & incommoda, ab omnibus, & singulis eiusdem loci notitiam habentibus fore, & esse adeò publica, & notoria, quòd nulla tergiuersatione celari possit. Idcircò dictum locum N. cum suis hominibus, incolis, & vniuersitatibus, à Parochia dictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti N. auctoritate nostra Ordinaria, & à Sede Apostolica delegata separauimus, diuisimus, & dismembrauimus, & futuris temporibus dismembratas, separatas, & diuisas esse volumus, dictam Capellam Sancti N. cum suo loco, & districtu vsque ad... in Parochialem Ecclesiam erigentes, constituentes, & ordinantes, dantes, & concedentes vniuersitati, & incolis, ac habitatoribus dicti loci, & sui districtus, plenam & liberam potestatem apud dictam Parochialem Ecclesiam Sancti N. cœmeterium, fontem baptismalem campanile, campanas, & alia iura, & insignia Parochialem Ecclesiam demonstrantia ædificari, & construi faciendi. Et nihilominùs pro exercitio curæ in populum, & vtriusque sexus homines in dicto loco, & districtu habitantes faciendo, dilectum nobis in CHRISTO N. Presbyterum, qui populo, & Ecclesiæ prædictis in Diuinis, & animarum cura regenda præsit tanquam habilem, & idoneum à RR. Patribus examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis examinatum, & approbatum præficimus, & deputamus, illique curam, regimen & administrationem Ecclesiasticorum Sacramentorum pro populo, & inhabitatoribus dicti loci, & districtus committimus, ac eidem de Ecclesia sic nouiter erecta prouidemus. Volentes, & mandantes Priori, Canonicis, & Capitulo insignis Ecclesiæ Vimaranensis prædictis pro tempore existentibus, quatenus de cætero singulis annis in festis Natiuitatis Domini nostri IESV CHRISTI, & S. Ioannis Baptistæ, de vniuersis fructibus decimalibus, quos ipsi infra limites dicti loci percipiunt, quinquaginta medios farraginis, & milij, triginta frumenti, ac vigenti scuta monetæ, quæ omnia eidem N. vt Curato, & suis in dicta Ecclesia Curatis, & successoribus Ecclesiæ prædictæ nouæ per nos erectæ vnà cum legatis, oblationibus, & aliis Ecclesiasticis obuentionibus ipsi Ecclesiæ Parochiali nouæ cedentibus, & fiendis pro ipsius noui Curati sustentatione deputamus, & ordinamus, persoluere habeant, & teneantur, & debeant cum effectu omnibus aliis iuribus, ipsis Priori, Canonicis, & Capitulo, permanentibus; & illis saluis, & vt honor competens dictæ insigni Ecclesiæ Vimaranensi in dicta noua Parochiali Sancti N. referuetur, Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ huiusmodi pro tempore existens ad nouam Ecclesiam prædictam, quoties ipsam de cætero per cessum, aut decessum dicti Curati, & illius successorum vacare contigerit, personam habilem, & idoneam infra tempus à iure statutum coram nobis, & nostris pro tempore successoribus per nos instituendam, præsentabunt, quæ sic instituta in ipsa noua Ecclesia, Papalia, Episcopalia, ac alia iura, & onera eidem incumbentia sine Prioris, Canonicorum, & Capituli prædictorum, ac alterius cuiuscumque præiudicio supportabit, sustinebit, & subibit, ac sustinere sit adstrictus. Volentes nihilominùs, & statuentes, vt omnes, & singuli vtriusque sexus homines dictæ Ecclesiæ nouæ subditi, ætatem legitimam habentes, qui Sacramento sanctissimę Eucharistię annuatim communicari consueuerunt, & apti sunt, annis singulis in festo Ascensionis Domini prædictam Matricem Ecclesiam processionaliter visitare, & in signum recognitionis singuli vnum denarium argenteum ad Altare inibi offerre, & in processionibus aliis eandem Matricem Ecclesiam ad consueta loca processionum temporibus fieri consuetis, associare debeant, & teneantur. Quæ omnia, & singula nos Rodericus Archiepiscopus præfatus ex certa scientia, auctoritate nostra ordinaria, & à Sede Apostolica ex decreto Concil. Trident. delegata, & omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma nobis de iure permissis, statuimus, ordinamus, ab omnibus, quorum interest, vel intererit, quosque præsens tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, inuiolabiliter obseruari volumus, & præcipimus. In quorum fidem, &c. Dat. &c.

Quia Episcopus statim habita notitia vacationis Parochialis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneū in ea Vicariū cū congrua eius arbitrio fructuū portionis assignatione, constituere debet, qui onera ipsius

ipsius Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore prouideatur, vt statuit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18. *Ille igitur constituendus erit in hunc, qui sequitur, modum.*

FORMVLA III.

Deputationis Vicarij ad Parochialem vacantem donec de Rectore prouideatur.

DRodericus, &c. dilecto nobis in CHRISTO Presbytero N. Salutem in Domino. Parochiali Ecclesia S. N. loci N. vacante, ne ob id animæ dicti loci in Sacramentorum susceptione, & cæteris spiritualibus adiumentis detrimentum sentiant, illi de Sacerdote prouidere volentes, qui hæc omnia ministret, agátque, cognita per examen coram nobis ab examinatoribus factum sufficientia tua, te Vicarium ipsius Ecclesiæ S. N. constituimus, & deputamus, cum auctoritate Missas, & alia diuina Officia celebrandi, Sacramenta ministrandi, & alias Ecclesiasticas functiones obeundi, ad quæ tenetur, & quæ animarum quilibet Rector, & administrator præstare, & obedire solet, cum congrua portione fructuum dictæ Parochialis tibi debito tempore assignanda, præsentibus vsque eo duraturis quousque de perpetuo Rectore à nobis (vel à Sede Apostolica, si mensis sit Apostolicus) prouisum fuerit. In quorum testimonium, &c. Dat. &c.

Qua Vicarij deputatione facta donec de Rectore prouideatur, debet statim fieri deputatio alia depositarij, & exactoris bonorum Ecclesiæ vacantis in hunc qui sequitur, modum.

FORMVLA IV.

Literarum deputationis depositarij, & exactoris bonorum Ecclesiæ vacantis.

DRodericus, &c. Magnifico N. Salutem in Domino. Consueuimus sæpè pro recta rerum Ecclesiasticarum administratione, præsertim temporalium, opera laïcorum virorum prudentia, & pietate maximè prælucentium, in huiusmodi vti, quo rebus Ecclesiasticis commodiùs, & tutiùs consum fit. Vacante igitur Parochiali Ecclesia S. N. loci N. huius Diœcesis, tua prudentia, & singulari pietatis plurimùm freti, te in exactorem, & depositarium quorumcumque fructuum, reddituum, prouentuum, & obuentionum ad dictam Parochialem quomodolibet spectantium tam hactenus perceptorum, & maturatorum, quàm etiam in futurum similiter maturandorum, itaut contra quoscumque pro exigendis, & consequendis fructibus huiusmodi, etiã iuris omnibus remediis, atque aliis modis, & formis, prout tibi meliùs videbitur, cum facultate etiam ab aliis quibuscumque depositariis rationem deposcẽdi, agere possis, & valeas, deputamus, donec aliud per nos super administratione huiusmodi expresse decretũ fuerit, necnon bona, possessiones, ac iura nouis colonis locandi, veteréque confirmãdi, prout meliùs expedire censueris, seruatis in his tamen solitis, ac debitis cõditionibus, fructúsque per te sic exactos in depositũ habeas, nobis, vel cui à nobis iniunctum fuerit, rationem suo tempore redditurus. In quorum fidem, &c.

Porrò Episcopus, vel eius Vicarius generalis intra dies decẽ à die habita notitia vacationis Ecclesiæ, debet conuocare omnes, qui se examini per concursũ subycere voluerint, proposito edicto ad valuas Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ, aliisque publicis, si videbitur, hac forma.

FORMVLA V.

Edicti de examine eorum, qui Ecclesiæ Parochiali præficiendi sunt.

DRodericus, &c. Vacante Parochiali Ecclesia Sancti N. nostræ Diœcesis, cupientes eidem de idoneo prouidere Rectore, atque sacri Concilij Tridentini decreta pro viribus, Deo adiuuante, exequi, tenore præsentium requirimus, & monemus, primò, secundò, tertiò, & peremptoriè omnes, & singulos Presbyteros, & Clericos volentes ad examen per concursum faciendum se præsentare, ac omnes volentes Clericos ad id aptos nominare, quatenus infra decem dies proximè futuros à die affixionis præsentis edicti computandos, debeant in actis Notarij infrascripti N. nostræ Curiæ describi facere eorum nomina, ætatem, & patriam, vt de eorum natalibus, vita, & moribus, ac aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis iuxta decreta dicti S. Concilij inquiri, & transacto constituto tempore examinari possint coram nobis, ac examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, vt ex iis, quos confecto examine, ætate, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad curæ animarum bene gerendæ, rationem opportunis idoneos esse compertum erit, nos quem cæteris magis idoneum censuerimus, illum Ecclesiæ vacantis Rectorem, Parochúmve eligamus, ac præficiamus. Quod sanè sicut nos pro eo quod debemus integrè, sanctéque in Domino præstare cupimus, ita omnes, præcipuéque illos, quorum Ecclesiæ, & curæ spirituali per nos

nos conscribendum, ac prouidendum est, magnopere hortamur, ac requirimus, vt hanc nostram sollicitudinem, pastoraleque studium, omnium supplicatione, omnique intima pietate, ac religiosis precibus continenter adiuuent. In quorum, &c. Dat. &c.

FORMVLA VI.

Fidei examinis, & approbationis ad Parochialem vacantem.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis ad quos præsentes litteras peruenerint, indubitatam fidem facimus, & atteſtamur, quòd cum Parochialis Ecclesia Sancti N. nostræ Diœcesis, quam Presbyter N. dum viueret, obtinebat, per ipsius obitum, qui de mense N. præsentis anni extra Romanam Curiam diem suum clausit extremum, vacauerit, & vacet ad præsens, cúmque occasione vacationis huiusmodi per publica edicta vocari fint, qui examinari vellent, iuxta formam sacrosancti Conc. Tridentini. Nos vnà cùm tribus examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & electis, Presbyterum N. huius Diœcesis trãsacto tempore inter alios plures examinauimus, ipsúmque ad præfatam Ecclesiam regendam, gubernandam, & obtinendam moribus, ætate, doctrina. & aliis rebus ad id opportunis magis idoneum iudicauimus, & approbauimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra subscriptas, & nostro sigillo obsignatas fieri iussimus, & ab aliis examinatoribus subscribi curauimus. Dat Bracharæ Augustæ, &c.

FORMVLA VII.

Fidei examinis, & approbationis in concursu, & electionis ad Parochialem vacantem in mense Apostolico.

ILlustrissimo, & Reuerend. Domino S.D.N. Datario, & quibuscumque præsentes literas. inspecturis, lecturis, seu visuris significamus, vacante nuper de mense N. proximè præterito Parochiali. Ecclesia, Abbatia nuncupata, sub inuocatione Sancti N. loci N. huius Bracharensis Diœcesis per obitum N. fuisse per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta forma m, & præscriptum S. Concilij Tridentini, & constitutionis felicis record. Pij Papę V. vocatos omnes de sic vacante Ecclesia prouideri, volentes, quatenus intra terminum decem dierum comparerent in eadem Curia ad faciendum describi, & annotari nomina ipsorum, & cùm in eodem termino multi comparuissent, tandem iisdem descriptis legitimè vocatis, & citatis, sub die... præsentis mensis coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in Diœcesana Synodo deputatos factam fuisse experientiam de sciẽtia, & sufficiẽtia singulorum descriptorum, ac demum seruatis de iure seruandis per dictos tres examinatores fuisse repertum, habitum, & & existimatum idoneum, vita, moribus, ætate, scientia, & aliis à iure requisitis ad obtinendam à Sede Apostolica dictam Parochialem Ecclesiam N. Sacerdotem loci N. huius Diœcesis, & tanquam habilem, & idoneum approbatum, & successiuè à nobis post examen, & approbationem prædictam, fuisse magis idoneum reputatum, & iudicatum, & vt talem pro obtinenda dicta Parochiali Sedi Apostolicæ proponendum, & approbandum, prout proponimus, & approbamus. (*declaratur hic an alia obtineat beneficia*) In quorum fidem præsentes litteras subscriptione, & sigill. nostris munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ Augustæ, &c.

In beneficio de iurepatronatus fit à patrono præsentatio intra tempus à iure statutum coram Episcopo de persona in tali beneficio, seruatis seruandis, ab eo instituenda, Episcopus verò generaliter in vacanti Ecclesia, & aliis locis publicis edicta publicè proponi iubet, vt qui sint, qui se velint opponere, compareant, assignato peremptorio termino competente, vt iure probatur in cap. vlt. de elect. lib. 6. *quod in præsentatione locum habere, nisi consuetudo sit in cõtrarium, tradunt* gloss. ibi, verb. electionem. Pute. decis. 297. lib. 1. & decis. 473. lib. 2. in correctis. Lotter. de re benef. l. 2. q. 13. n. 30.

FORMVLA VIII.

Edicti affigendi facta coram Episcopo præsentatione de beneficio iurispatronatus.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis hoc præsens edictum inspecturis, visuris, & audituris pariter, & lecturis, Salutem in Domino. Nuper vacante Parochiali Ecclesia S. N. per obitum N. vltimi, & immediati Rectoris eiusdem, comparuit coram nobis N. laicus nobilis Bracharensis, afferens se patronum, & habere iuspatronatus, seu esse in quasi possessione ipsius, & iuris præsentandi Rectorem ad dictam Ecclesiam cùm illam vacare contigerit, & sic præsentauit nobis in Rectorem R. N. petens illum à nobis institui. Nos dictam præsentationem sic coram nobis factam de dicto R. N. infra tempus à iure patronis laicis datum ad præsentandum de prædictis veram notitiam non habentes admisimus, si & in quantum. Quare tenore præsentis nostri edicti requirimus, & monemus

nemus omnes, & singulos aliquod ius, vt præsentantes, vel vt præsentati prætendentes, in prædictis, vel contra dictam præsentationem & personam præsentantis, seu præsentati, opponere volentes, quomodolibet sua interesse putantes, quatenus infra terminum nouem dierum, quorum tres pro primò, tres pro secundo, & reliquos tres pro tertio, & vltimo peremptorio termino eis, & cuilibet ipsorum assignamus, comparere debeant coram nobis ad dicendum, opponendum, & allegandum quicquid dicere, vel allegare voluerint, quare non debeat procedi ad petitam institutionem, vigore dictæ præsentationis coram nobis factæ alioquin dicto termino elapso, & aliquo non comparente, & legitimè se non opponente procedetur per nos iuribus præsentantis, & præsentati valentibus, & ipsius & præsentati meritis requirentibus ad eius institutionē, prout iuris fuerit, non obstante, quòd de tempore dato ad præsentandum superfit, vt de præmissis nullus ignorantiam allegare possit, hoc præsens publicum, & generale edictum per infrascriptum Cameræ nostræ Notarium describi fecimus, & sigillo nostro muniuimus, & per Nuncium nostræ Curiæ ad valuas Ecclesiæ Metropolitanæ Bracharensis, & dictæ Ecclesiæ Sancti N. legi, affigi, & dimitti fecimus, à nemine auferendum, sub excommunicationis pœna, nisi per eundem nostrum Nuncium, Dat. Bracharæ Augustæ, in Archiepiscopali Palatio, die....mens....ann....

FORMVLA IX.

Institutionis Ecclesiæ Parochialis de iurepatronatus.

DRodericus, &c. Vniuersis, & singulis has præsentes nostras institutionis literas inspecturis, visuris, & lecturis, tam præsentibus, quàm futuris, Salutem in Domino. Notum facimus, & attestamur, quod vacante Parochiali Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis per obitum N. illius dum viueret vltimi, immediati possessoris, quæ de iurepatronatus infrascripti patroni laici existit. Comparens postmodum coram nobis, & in nostra Curia N. Clericus N. asserens se fuisse præsentatum à patrono dictæ Parochialis, & iuspatronatus in ea habente, & existente in pacifica possessione, seu quasi, præsentādi Rectorem, siue Rectores in eadem Parochiali toties quoties casus vacationis occurrerit, petēs à nobis ordinario iure institui, & confirmari in Rectorem dictæ Parochialis cum honoribus, & oneribus solitis, & consuetis: & volentes in præmissis maturè procedere, quoddam generale edictum ad instantiam prædicti N. expediri, & ad valuas Ecclesiæ nostræ Cathedralis, & dictæ parochialis affigi, legi, & dimitti iussimus, per quod citari & moneri fecimus omnes, & singulas personas sua quomodolibet interesse putantes, quatenus infra terminum certum & competentem, in eodem edicto præfixum comparere debuissent coram nobis, & in dicta nostra Curia, ad dicendum, opponēdum, & allegandum quicquid voluissent tam contra personam præsentatam, quàm præsentātes, quare dicta institutio fieri debuisset. Quo edicto affixo, & postmodum eleuato, accusatisque debitis contumaciis, & quia ex quibusdam scripturis, & aliis iuribus productis, & præsentatis, existentibus penes infrascriptum actuarium clarè constitit, & constat, de vacatione, & præsentatione prædictis, & quòd R. N. præsentans fuit, erat, & est verus eiusdem Parochialis patronus, & existere in pacifica possessione, seu quasi iurispatronatus & præsentandi in Rectorem. Idcircò eundem R. N. per examinatores in Synodo diœcesana deputatos examinatum, & approbatum, tanquam habilem, idoneum, & sufficientem, instituendum, & confirmandum duximus, prout ipsum tenore præsentium instituimus, & confirmamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca vniuersis, & singulis personis Ecclesiasticis, Notariisque, ac Tabellionibus publicis ciuitatis, ac diœcesis nostræ in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis, & censuris contra inobedientes Superiorum mandatis à iure inflictis, & arbitrio nostro infligendis, per præsentes præcipimus, & mādamus, vt cùm pro parte tua vigore præsentium requisiti fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, ad ipsam Parochialem Ecclesiam præfati loci accedant, teque vel procuratorem tuum pro te in corporalem, realem & actualem possessionem prædictæ Parochialis Ecclesiæ ac omnium illi forsan annexorum iurium, ac pertinentium prædictorum, seruatis seruandis, inducant auctoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, quem nos etiam harum serie amouemus, & denūciamus amotum. Fictalibus verò, colonis, & aliis arrendatariis, de prædictæ Parochialis Ecclesiæ, ac omnium illi annexorum, iuriumque, & pertinentiarum prædictarum fructibus, redditibus, prouentibus iuribus, & obuentionibus vniuersis tibi, vel procuratori tuo legitimè debito tempore respondeant, atque ab aliis quantum in se fuerit, responderi faciant. *Et si contigerit eum, cui de beneficio prouidetur, aliud incompatibile obtinere, addatur.*) Volumus autem, ac præsentium tenore declaramus, per huiusmodi Parochialis pacificæ possessionis adeptionem,

ptionem, alteram Parochialem Ecclesiam loci N. vel Canonicarum, ac præbendam, quos obtines in Cathedrali Ecclesia N. eo ipso vacare, &c. In quorum fidem præsentes manu nostra signatas, & per infrascriptum Cameræ Archiepiscopalis Notarium subscriptas, sigillique nostri appensione munitas fieri iussimus. Dat. Bracharæ augustæ, &c.

FORMVLA X.

Litterarum collationis Ecclesiæ Parochialis.

D. Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharensi, Salutem in Domino. inter cætera, quæ pro Pastoralis nostri officij debito præstare cupimus, illud præcipue nobis cordi est, vt Parochialibus Ecclesiis, quibus de Rectoribus per nos prouidendum est, tales præficiamus, qui officio, & ministerio curæ animarum, quod omnium grauissimum est, laudabiliter satisfaciant. Vacante igitur nuper de mense Februar. proximè præterito nobis Alternatiuæ beneficio gaudentibus Parochiali Ecclesia, Abbatia nuncupata, sub inuocatione Sancti N. oppidi N. huius Bracharensis diœcesis per obitum N. illius dum viueret vltimi possessoris, fuerunt per Curiam nostram mediantibus edictalibus iuxta formam, & præscriptum S. Concilij Trident. & constitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocati omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenus intra terminum decem dierum compareterent in eadem Curia ad faciendum describi, & annotari nomina ipsorum, & cùm in eodem termino multi comparuissent, tandem iisdem descriptis, legitimè vocatis, & citatis sub die.... coram nobis rigoroso præuio examine per tres examinatores in Diœcesana Synodo deputatos, facta fuit experientia de scientia, & sufficientia singulorum descriptorum, ac demum seruatis de iure seruandis fuisti per dictos tres examinatores repertus, habitus, & existimatus idoneus, vita, moribus, ætate, scientia, & aliis à iure requisitis, & vt talis ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam eiúsque curam per te ipsum gerendam nobis ab eisdem renunciatus fuisti, & successiuè à nobis post examen, & approbationem prædictam magis idoneus reputatus, & iudicatus. Nos igitur eidem Ecclesiæ, ac animabus illi subditis de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi, quem præ cæteris summo cum iudicio delegimus, Parochialem easdem cum illis forsan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis vniuersis conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem Inuestimus. Quocirca vniuersis, &c. *vt in form. 19.*

ALIA.

Nos N. &c. dilecto, &c. Salutem, &c. Cum Parochialis Ecclesia S. N. per obitũ (vel alio modo) N. illius vltimi possessoris vacauerit, & vacet ad præsens, & nos vt iuxta S. Concilij Trident. decreta prædictam Parochialem de Rectore prouideremus, edictum de eius vacatione affigi mandauerimus, tuque & alij oppositores coram nostro Vicario generali, & examinatoribus Synodalibus ad id deputatis comparentes cum illorum oppositorum concursu diligenter examinatus ab eisdem examinatoribus in doctrina, & scientia nobis idoneus renunciatus, ætaté verò, moribus, & vita, aliisque qualitatibus ad dictam Parochialem Ecclesiam regendam, & obtinendam necessarius, magis idoneus, & sufficiens cæteris aliis oppositoribus à nobis iudicatus, & approbatus fueris. Idcirco præmissorum meritorum tuorũ intuitu specialem gratiam facere volentes, Parochialem Ecclesiam præfatam de sancto N. sic, vt præfertur, vacantem, cum omnibus iuribus, pertinentiis suis tibi auctoritate nostra ordinaria conferimus, & de illa etiã prouidemus, téque in eiusdem corporalem & actualem possessionem, vel quasi ponimus, & inducimus, dummodo priùs, & ante adeptam huiusmodi Parochialis possessionem iuramentum, & professionem Fidei, quæ in talibus iuxta dicti sancti Concilij formam præstari solent, coram præfato nostro Vicario generali præstare tenearis, & actu præstes, & de eisdem testimonium authenticum à tergo huius collationis reponi facias; aliàs huiusmodi collatio nulla sit, nulliúsque roboris, & momenti existat. Quocirca vniuersis, & singulis Archipresbyteris, Vicariis, Rectoribus, Clericis, Capellanis, Notariis, & Tabellionibus publicis, quibuscumque per hanc nostram diœcesim constitutis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna tenore præsentium præcipimus, quatenus infra trium dierum spatium ipsi, vel eorum alter; qui super hoc fuerit requisitus, ad dictam Parochialem Ecclesiam accedant, seu alter eorum accedat, ac te, vel Procuratorem tuum tuo nomine in corporalem, realem, & actualem possessionem Parochialis Ecclesię, iurium, & pertinentium prædictorum inducãt, auctoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, ac tibi de illius fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, & obuentionibus vniuersis respõdeant, & responderi faciant, contradictores auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam compescendo. In quorum, &c.

FORMVLA. XI.

Collationis Parochialis vacantis per assequutionem, seu ingressum Religionis, aut contractum Matrimonij.

D Rodericus, &c. Dilecto nobis in Christo N. Presbytero Bracharensi, Salutem in Domino sempiternam. Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. huius nostræ diœcesis, ex eo vacauerit, & vacet ad præsens, quòd dilectus noster nuper dictam Ecclesiam Parochialem obtinens Ecclesiam similem Parochialem Sancti N. etiam nostræ diœcesis, tunc certo modo vacantem per nos sibi collatam auctoritate nostra ordinaria pacificè assequutus extitit. Nos eidem Ecclesiæ per assequutionem huiusmodi, vel aliàs quomodolibet vacanti de idoneo Rectore prouidere volentes, tibi qui à RR Patribus examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis in concursu iuxta sacri Concilij, & Constitutionis felicis record. Pij Papæ V. præscriptum examinatus, prudentia, moribus, ætate, & doctrina ad hanc Parochialem Ecclesiam regendam, eiúsque curam per te ipsum gerendam idoneus nobis renunciatus fuisti, & quem nos ipsi præ cæteris, qui ad eandem nobis renunciati fuerunt, delegimus, Parochialem eandem Ecclesiam cum illi forsan annexis, ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis vniuersis, conferimus, & assignamus, de illaque te coram nobis propter hoc flexis genibus humiliter constitutum, & acceptantem per birreti capiti tuo impositionem inuestimus. Quocirca, &c. *vt suprà form. 9. Vel si vacat per ingressum Religionis, dicatur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. loci N. nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens ex eo quòd nuper dilectus noster N. illam obtinens deuotionis zelo ductus Monasterium S. N. Ordinis S. Francisci situm in oppido Vimaranensi huius diœcesis ingressus est, expressa professione eiusdem Ordinis sub sequuta. *Vel si vacat per contractum Matrimonij, sic dicitur.* Cùm itaque Parochialis Ecclesia Sancti N. huius nostræ diœcesis vacauerit, & vacet ad præsens, ex eo quòd dilectus noster N. illam obtinens Matrimonium per verba de præsenti cum quadam muliere legitimè contraxit, atque illud carnali copula subsequuta consummauit. Nos eidem, &c.

FORMVLA XII.

In ductionis in possessionem Parochialis collatæ auctoritate ordinaria per executorem.

IN nomine Domini, Amen. Anno à natiuitate Domini nostri Iesu Christi M. DC. XXXI. Indict. 14. die verò.... mens..... Pontificatus S. D. N. D. Vrbani Papæ VIII. Anno octauo, in mei Notarij, &c. constitutus illustris, & R. D. N. Presbyter, & Rector, Abbas nuncupatus Parochialis Ecclesiæ Sancti N. habens, & tenens in suis manibus quasdam collationis, & prouisionis de dicta Parochiali Ecclesia sibi factarum patentes literas per Illustriss. & Reuerendissimum D. Rodericum à Cunha Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopum, & Dominum Bracharæ, Hispaniarúmque Primatem eidem concessas, ipsiúsque Illustriss. D. sigillo cera rubea alba circumdata, impresso cum cordula fili rubei impenden. sigillatas sub Anno, Indict. & Pontificatu prædictis, ac die.... illas R. D. N. Canonico N. executori vnico in eisdem literis collationis, & prouisionis specialiter deputato præsenti, & recipienti ad manus, realiter tradidit, eúmque vigore, & auctoritate earumdem literarum, vt se in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ (de qua sibi certo modo tunc vacantem fuit per præfatum Illustrissimum D. prouisum, prout in eisdem literis continetur) iurium, & pertinentiarum ipsius poneret, & induceret iuxta illarum formam, & tenorem debitè requisiuit. Qui quidem D. N. Commissarius, & executor præfatus, receptis primò prædictis Illustrissimi Domini cum honore, & reuerentia, quibus decet, litteris, attendens requisitionem huiusmodi esse iustam, & consonam rationi, vt & tanquam verus obedientiæ filius dictum D. N. in corporalem, realem, & actualem possessionē Parochialis Ecclesiæ, iuriúmque, & pertinentiarum prædictorum per traditionem, tactum, & palpationem clauus, & annuli, atque introitum ad Altare, & pulsationem campanarum eiusdem Ecclesiæ nemine contradicente posuit, & induxit. Et nihilominus omnibus, & singulis ipsius Ecclesię vtriusque sexus Parochianis, vt dictum D. N. tanquam vero Rectori ipsius Ecclesiæ, vel eius legitimo Procuratori de fructibus, redditibus, & prouentibus dictæ Ecclesiæ suis loco, & tempore congruis, & opportunis respondere, præcepit, & mandauit. De & super quibus, &c.

FORMVLA XIII.

Inductionis in possessionem Parochialis per Notarium.

IN nomine Domini, Amen, &c. In mei Notarij publici, &c. constitutus R. D. N Rector Abbas nuncupatus Parochialis Ecclesiæ Sancti N. tenens in suis manibus quasdam patentes literas sigillo Illustrissimi D. Don Roderici à Cunha, Archiepiscopi, ac Domini Bracharæ, Hispaniarúmque Primatis cera viridi sigillatas, & aliàs debitè roboratas super collatione, & prouisione dictæ Parochialis Ecclesiæ vice, & auctoritate ipsius Illustriss. D. factas præfato N. de dicta Parochiali Ecclesiâ confectas, me Notarium publicum infrascriptum debita cum instantia requisiuit quatenus vigore & auctoritate litterarum prædictarum, ac mandati per eas mihi facti ponerem, & inducerem in corporalem, realem, & actualem possessionem dictæ Parochialis Ecclesiæ cum suis iuribus, & pertinentiis vniuersis. Ego verò Notarius prædictus, vt præmittitur, requisitus in vim mandati ex parte Illustrissimi D. præfati in hac parte mihi facti volens, & cupiens obedienter parere, præfatum D. N. in corporalem, realem, & actualem possessionem prædictæ Parochialis Ecclesiæ Sancti N. iuriúmque, & pertinentium prædictorum per ingressum maioris portæ siue ianuæ dictæ Ecclesiæ, tactu annuli eiusdem, & per tactum cordarum Campanarum, & Missalis, Calicis, & Ornamentorum clauium Sacrarij, & fontis Baptismalis dictæ Ecclesiæ, & subsequenter per accessum domus Presbyteralis eiusdem Ecclesiæ, & per tactum vectis anterioris portę, & per introitum dictarum domorum nemine contradicente, in Dei nomine posui, & induxi. Super quibus, &c. Actum, &c. Præsentibus, &c.

CAPVT III.

De grauitate formidandi oneris, quod Parochorum humeris imponitur, dum illis animarum cura committitur.

SVMMARIVM.

1 *Animarum curam gerere nihil aliud est quàm illarum esse necessariò quidem laborantem, & sollicitum.*
2 *Parocho ducis nomen, & officium conuenit.*
3 *Dux viatorum, qui ad Dei Regnum per iter arduum contendunt, est Parochus.*
4 *Ægrotantium multorum medicus est Parochus.*
5 *Nautum gubernatoris nomen, & munus Parocho conuenit.*
6 *Index spiritualis est Parochus.*
7 *Parochus antequam munus pascendi animas suscipiat, accurate consideret quanti Deus illas fecerit.*
8 *Peccata aliena Parocho damnationis causa erant, si vt verus Pastor oues suas non curauerit, aut ipsa eius negligentia, & incuria perierint.*
9 *Parochus Dei honorem, & lucra animarum, non bona fugacia quærere tenetur.*
10 *Animæ vnius dignitas magna est.*
11 *Animæ Deo gratissimæ sunt, & earum lucrum gratissimum.*
12 *Præmium maximum, & eximium propositum est illis, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt.*
13 *Ratio accurata, & exacta exigenda erit ab ys, quibus animarum cura commissa est.*
14 *Curatores salutis animarum ardentes, & seduli maxima gloria, & honore in iudicio ornabuntur.*
15 *Negligentes animarum curatores grauissimas Deo daturi sunt pœnas.*

NIHIL aliud omnino est animarum curam gerere ei, qui rem exactè perpenderit, quàm illarum Pastorem esse, necessariò quidem laborantem, & solicitum, quàm ipsos de suis ouibus Pastores, quo omni æstimatione pretiosiores sunt vnæ, quàm alteræ. Hoc planè ex ore Christi Domini accepimus, qui quidem cùm animarum nostrarum Prouinciam primo, & præcepto Ecclesiæ Pastori Petro commendaret, eas sæpè oues dixit, atque vt tales illi pascendas demandauit. Quin etiam apud Ezechielem huiusmodi Pastorem plerumque nuncupat, & apud sacras Canonum institutiones, eius, qui Pastoris spiritalis partes suscepit, Pastorale Officium vocatur. Caueat igitur Parochus ne hoc nomen in Episcopis, ac ceteris Superioribus præcipuum esse cernens sibi conuenire existimet; imò ipsa præcipuè veritas proximum animarum a storem quemquam esse, cui Parochiæ suæ proximè adhæret cura. 1

Nec satis est Parocho se hominum Pastorem intueri, sed alia ex parte illorum quoque ducem, & præfectum considerare oportet. Ipse eiusmodi dux armorum vi cælum expugnaturus præuius factus suos moneie, & hortari, ac docere industriam milites eo animosiùs, & ardentiùs ad pugnam debet; quo aduersarij, qui aditum impediunt, fortiores sunt, & in vincendo callidiores. Quod autem hoc Ducis nomen, & Officium Parocho conueniat, inficias iri non potest, qui, vt docet, vitam hominum, cen lobus, ait, militem esse 2

fateatur,

fateatur: atque æterni Patris sapientia satis innuit memorans à diebus Ioannis Baptistæ, cœlum cœleste pati se expugnari,& Apost. *in Epistolis ad Hebræos*, nos admonet, vt ad bellum nobis propositum curramus. Quia etiam alibi arma ad id necessaria describit. Cùm igitur animas nostras in assiduo versari bello videamus, æquum est vt Parochus animarum se præfectum fateatur, quia porrò inter alia refert catalogum suæ gentis, & delectum singulis annis habere, atque Episcopus tanquam superiores duces agnoscere.

3 Præterea meminerit viatorum se esse ducem, qui ad Dei Regnum per iter arduum, perplexum, angustum, & periculosum contêdunt. Quòd autem viatores simus quis dubitat? ex Christo Domino viam esse agnoscimus, qui duas nobis ante oculos proponens vias, vnam quidem arctam esse docet, quæ dirigit ad vitam; alteram vero spatiosam, quæ ducit ad interitum. Eiusdem quoque rei monitos nos iubet Apostolus, videlicet dum omnes hic lutea vasa portamus, peregrinari, neque hic ciuitatem nos habere permanentem, sed futuram conquirere. Quæ cùm ita sint obstricti per fidem omnes viatores esse confiteri, & illos profectò huius viæ indices, & duces dicere debemus, quorum quidem potissimæ partes sunt eiusmodi semitam explorare, & docere alios.

4 Deinde manifesto verùm est ipsummet Parochum multorum ægrorantium esse medicum, quorum ita periculosi, & diuersi sunt morbi, vt qui ex illis intereunt, viuentes perpetuò moriantur. Quid enim peccata præter languores animæ, atque ægritudines esse solent? Itaque Dauid huiusmodi ægrotantem se intelligens, sanitatémque anhelans Deum precabatur: *Sana animam meam, Domine, quia peccaui tibi*, & alibi, *Sana me Domine, quoniam infirmus sum*. Ex quo fit vt ad eiusdem Regij Prophetæ sententiam longè sit ab omnibus peccatoribus salus. Quamobrem qui animas his malis tergendi curam suscipit, medicus spiritalis optimè meretur appellari.

5 Nec minus nauium gubernatoris nomen, & munus cum eodem cohæret. Victores enim re vera sunt, qui istius vitæ mare ad portum cœlestis patriæ, quò conditæ eorum sunt animæ, pernauigant: cùm minimè fieri possit, vt alium præter hunc, qui verus, & tutus sit portus, capere valeant, ad quem vt perueniant ob periculorum multitudinem passim naufragari côtingat. Vitam verò nostram nauigando periclitari probè nouit S. Doctor Augustinus, idq; diserte *in suis Soliloquys, cap. 35.* explicauit, sic dicês, *Infelices, heu nos, & miseri, qui per huius magni maris fluctus, procellosásque voragines nauem trahimus, ignorantes an ad portum salutis peruenire valeamus, guberna Domine nauem nostram tua dextera clauo Crucis tua ne pereamus in fluctibus, ne nos demergat têpestas aquæ, ne absorbeat nos profundum, sed vnco Crucis retrahe nos ab hoc pelago ad te solamen nostrum.* Cùm hoc, vbi iactamur, exilium mare sit, vt etiam sanctus asserit Chrysostom. super Matthæum, his verbis. *Habeamus pro mari mundum, pro naui Ecclesiam, pro velo pænitentiam, pro gubernaculo Crucem, pro nauta Christum, pro vento Spiritum sanctum.* Idémque censet Ecclesia Virginem Dei matrem stellam ante omnes certissimam, & firmissimam omnibus nauiganribus appellans, hinc necessariò sequitur illos animarum nostrarum gubernatores esse, qui earum custodiis, & excubiis præcipuè, & in vniuersum indulgent.

Tandem his alius, hoc est, spiritalis iudicis accedit titulus, quòd ad eum cogitationes, opera, & exempla audire pretinet, necnon & pronunciare si perpetuum pro illis luere supplicium, aut ad tempus expugnari mereretur, vt satisfactionem quantam breuis vitæ terminus tolerare debet ac potest, adiudicet, & imponat. 6

Cùm denique hoc officium tot ac talia contineat officia, tantáque doctrina, & experientia indigeat, æquum est vt antequam quis illud suscipiat, accuratè consideret, & ita consideratum, & susceptum diligenter exequatur. Memoriam recolet quanti Deus animas fecerit, vt cùm millia millium Angelorum possideret, qui fidele semper ei obsequium præstiterunt, & quosuis alios plures suæ gloriæ participes adhuc condere potuisset, Filium suum vnigenitum mittere voluerit, qui nostro indutus spolio mortem quàm ignominiosissimam ei inferre nouerunt, & potuerunt, pro illis occumberet. Cogitet etiam quo studio, & amore ipsa præcipuo Vicario suo Petro commendauerit. 7

Meminerit etiam ipse, qui earum curam susceperit, vtcumque propriis virtutibus præditus existat, aliena vitia, & peccata propriæ damnationis sibi causam fore, si vt verus Pastor, & Parochus, quantum in se fuerit, oues suas non curauerit, aut ipsæ eius negligentia, & incuria perierint. Quòd si (vt Christiani hominis interest) animæ suæ benè velit, & cupiat, nûquam sibi acquiescat, intelligens in eo salutem sibi esse positam, dum illos, quorum se medicam ipse obtulit, ægrotantes viderit, propterea iam non ei iustitia ad salutem sufficit, & dicere iure optimo poterit, quamuis antea in manu sua propriæ animæ salutem pôsitam habuerit, nunc ipsam dependere à multis, & salutem propriam, quam cum Deo dumtaxat negotiari poterat, iam deinde cum aliis inuolutam procurare debere, etiam cum Dauide, vt sibi alienis placeat Deo supplicare compelli. 8

Dei

9 Dei honorem, & lucra animarum non pona fugacia quærat Parochus, Christi sanguinem pro animarum salute profusum præ oculis habeat, Deique præsentiam assiduè cogitet, aduertatque Parochus sanctitate, prudentia, scientia, zelo animarum, fortitudine, vigilantia, patientia, comitate, diligentia instructos esse oportere. In eam curam toto animo incumbat ne se se mortiferi sceleris labe inficiat, ne diuinum sacrificium polluto animo per summum sacrilegium offerat, néve Sacramenta indignè suscipiat, aut ministret. In iis, quæ ad se pertinent, forti animo ferat contemni se, & maledictis proscindi, si contemptus diuino honori, saluti eius, aut creditarum ouium noceat, non ferat, sed sedato animo iusta remedia adhibeat, expleat munus suum, etiamsi id viris improbis displiceat: Euangelica enim, & Apostolica instituta carnalibus viris non placent: horum vocibus aures claudat, Christum audiet, mente reponat Apostoli dictum, *Si hominibus placerem, Christi seruus non essem*

10 Animaduertat quanta sit vnius etiam animæ dignitas, quam nec totus aspectabilis mundus exæquare potest, quod Christus Dominus noster confirmat, Matth. 16. vers. 26. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur?* Quare & sapientissimus ille mercator Deus, qui pro mille mundis nec sanguinis guttulam dedisset, pro anima vitam cum sanguine vniuerso libentissimè profudit; paratissimus pro singulis animabus eadem, & acerbiora tormẽta sustinere, quæ sustinuit pro omnibus, si operæ pretium fuisset. Hæc anima expressa Dei imago & similitudo est, capax diuinitatis, qua sola eius cupiditas expleri potest, par Angelis, filia & sponsa Dei, hæres æternæ felicitatis, qui labor, quis sumptus pro hac recusandus?

11 Attendat, & reputet quam Deo charissimæ sint animæ, & earum lucrum gratissimum. *Parcis*, inquit Salom. Sapient. 11. vers. 27. *omnibus, quoniam tua sunt, Domine qui amas animas* Hoc ingens gaudium suum declarauit *Luca* 15. cùm ait: *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat; dico vobis quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente.* S. Chrysostomus homil. 3. in Genesi: *Nihil ita gratum est Deo, & ita curæ, vt animarum salus.* quod sciens Apostolus Paulus semper charitatis flamma in proximum mirabiliter exarsit. Optauit enim, si Deus voluisset, aut fieri potuisset, anathema à CHRISTO eiusque gloria, & beatitudine diuelli, vt Iudæi conuerterentur & saluarentur, & pro multis ipse solus hanc pœnam sine culpa sua, & Dei offensa lueret. *Optabam* inquit ad Romanos 9. vers. 3. *ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Sic & Corinthiis scribens, 1. epist. cap. 9. vers. 19. *Cùm liber essem ex omnibus* (nulli obstrictus) *omnium me seruum feci*, (abiiciẽdo me ad quamcumque indigentiam, & miseriam, accommodando me ad aliorum voluntatem, & infirmitatem) *vt plures lucrifacerem*, & vers. 22. *omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos.* Et eadem 1. epist. c. 10. vers. 33. *Ego per omnia omnibus placeo* (placere satago, vt omnes ædificem, neminem offendam) *non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis vt salui fiant.* Qui rursus *epist. 2. ad Corinth. c. 7. vers. 3.* ostendit se tanto in illos flagrare amore, vt cum illis, & pro illis viuere, & mori paratus sit: *In cordibus nostris*, inquit, *estis ad commoriendum, & conuiuendum.*

Consideret, & perpendat eximium, ac maximum præmium iis propositum, qui animas à diabolo ad Deum, à vitio ad virtutem traducunt, Matth. 5. vers. 19. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cælorũ.* Seruum qui acceptis talentis lucrum fecerat, ita Deus alloquitur Matt. 25. *Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* Qui ad aliorum salutem procurandam inuigilant, propriorum peccatorum veniam impetrant, Dei gratiam conciliant, virtutem, meritum, & gloriam sibi exaugent. *Vt anima*, inquit S. Chrysostom. homil. 3. in Genes. *corpore melior est, ita hi, qui indigentibus pecunias, & facultates suppeditant, maioribus præmiis digni sunt his, qui admonendo, & continuò docendo in viam rectam supinos, & desides inducunt, monstrando eis diuinarum virtutum fragrantiam, & vitiorum maleuolentiam.* 12

Expendat quàm accurata, & exacta ratio ab iis exigenda sit, quibus animarum cura commissa est. *Vnicuique quidem*, vt ait Ecclesiasticus cap. 17. vers. 12. *mandauit Deus de proximo suo, & vt diligatur sicut se ipsum quisque eligit*, & proinde vt sibi ita, & illi velit efficaciter salutem, eúmque pro virili portione promoueat & qui hoc non facit, & pœna reus est, multò tamen magis delinquunt, qui ex officio hoc præstare deberẽt, & exactiorem rationem reddituri: & acerbiores pœnas daturi sunt. Ezech. 34. vers. 10. *Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum.* Apost. Ad Hebræos 13. vers. 17. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Benè ergo argumentatur S. Augustinus homil. 7. lib. 50. homil. *Si pro se fratres charissimi vnusquisque vix possit rationem reddere, quid de Sacerdotibus futurum est, à quibus sunt omnium animæ exquirendæ?* tangit Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 4. p. 2. tr. 2. doc. 8.* 13

Ante mentis oculos ponat quanta gloria, & honore in iudicio ornantur seduli, & ardentes 14

dentes animarum salutis curatores, Apost. 1. ad Thessal. 2. vers. 19. *Quæ est enim spes, & gaudium, aut corona gloriæ? nónne vos ante Dominum Iesum Christum estis in aduentu eius? vos enim estis gloria nostra, & gaudium.* Quanta verò ignominia in extremo iudicio negligentes animarum Pastores afficientur? qua de re S. Gregorius *hom. 17. in Euangelia*, monet. *Pensandum qui opera nostra cõuersi luxuriam, auaritiam, superbiam deseruarunt, quod animarum lucrum accepto talento fecerimus, quomodo in illo districto iudicij examine Petrus Iudaam, Paulus Mundum, Andreas Achaiam, Ioãnes Asiam. Thomas Indiam à se conuersam in iudicis conspectu ducent, & alij alias Prouincias, & populos, quo tempore Sacerdotes pudefacti obmutescent, nescientes quid dicturi sint.*

15 Cogitet, & ponderet quod etiam negligentes grauissimas Deo daturi sunt pœnas, Matt. 25. vers. 30. *Inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores, vbi erit fletus, & stridor dentium.* Inutilem ait non prodigum, non dissipatorem, non fraudulentum, non impium, non sceleratum, sed otiosum, torpentem, lucrum, & quæstum animarum non facientem. Hinc & D. Prosper. *lib. de vita contemplat. c. 20. Ille cui diuini Verbi dispensatio cõmissa est, etiamsi sanctè viuat, & tamen perditè viuẽtes aut arguere erubescat, aut metuat cũ omnibus, qui eo tacente perierunt, perit.* Et S. Greg. *hom. 11 super Ezech. Tot occidimus, quot ad mortem ire quotidie tepidi, & tacentes videmus. Et si homicida non habet vitam æternam in se manentem.* 1. Io. 2. *quæ supplicia in animarũ interfectores expendẽtur?*

Capvt IV.

De professione Fidei per Parochum intra duos saltem menses à die adeptæ possessionis facienda, & obedientia Romano Pontifici præstanda.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Ecclesiis Parochialibus præfecti post adeptam possessionem intra duos saltem menses Fidei professionem emittere tenentur.*

2 *Professio Fidei potest fieri coram Vicario etiam Episcopo non impedito.*

3 *Professio Fidei potest fieri per procuratorem speciale mandatum habentem, contra citatos* num. 4.

5 *Professio Fidei facienda est à prouiso Parochiali tam per obitum, quàm per resignationem, & etiam Sede Episcopali vacante, vt num. 6.*

7 *Professionem Fidei tenetur emittere etiamsi semel emisit in adeptione alterius Parochialis.*

8 *Prouisi de Parochialibus tenẽtur vltro se offerre ad Fidei professionem emittendam, adeò vt non requiratur de necessitate monitio ad eam faciendam.*

9 *Prouisus de Parochiali habitu non tenetur emittere Fidei professionem, quamuis contingat illam ad actum reuocari.*

10 *Prouisus de Parochiali semper tenetur ad Fidei professionem emittendam etiam elapsis duobus mensibus post captam possessionem.*

11 *Terminus duorum mensium à die captæ possessionis computandorum ad professionem Fidei emittendam, non currit prouiso, qui possessionem non accipit, quamuis per illum stet quominus aliam accipiat.*

12 *Possessio pacifica requiritur, vt post illam currant duo menses ad emittendam Fidei professionem præfixi.*

13 *Probare tenetur prouisus se fecisse Fidei professionem, quando Ordinarius super illam inquirit.*

14 *Parochi omittentes facere Fidei professionem peccant mortaliter, nisi id per ignorantiam faciant.*

15 *Professionem Fidei non facientes fructus decursos post lapsum duorũ mensium à die pacificæ possessionis computãdorum, amittũt.*

16 *Ordinarius nõ potest condonare fructus amissos ob non factam Fidei professionem.*

17 *Prouisus ante Fidei professionem non potest haberi pro præsente à Capitulo, nisi faceret ex indulto Apostol.*

18 *Professionem Fidei omittens non potest reg. de annali, aut longissima possessione se tueri quoad dictos fructus percipiendos quamdiu professionem non emiserit.*

19 *Fructus amissos ob non factam Fidei professionem non tenetur in conscientia restituere prouisus, donec condemnetur, seu sequatur sententia, contra citatos, num 20.*

21 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem sunt impendendi vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ.*

22 *Possessio nõ suffragatur Fidei professionẽ non emittenti quoad fructuum perceptionem.*

23 *Possessio adepta per prouisum, qui tenebatur facere Fidei professionem, est manutenibilis etiam post tempus.*

24 *Possessores non emittentes Fidei professionem non possunt molestari super titulo, & possunt se tueri quocumque remedio possessorio, etiam reintegrandæ, vt num. 25.*

Arochi Ecclesiis Parochiali- 1
bus præfecti post adeptam posses-
sionem intra duos saltem men-
ses Fidei professionem emittere
tenentur, sicut Tridentina Synodus præcipit
sess. 24.

seß.24.de reform.c.12. his verbis. *Prouisi etiam de beneficiis quibuscunque curam animarum habentibus teneantur à die adepta possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, seu Officiali orthodoxa sua Fidei publicam facere professionem, & in Romana Ecclesia obedientia se permansuros spondeant, ac iurent.* Formam verò dictę professionis faciendæ ordinauit Pius IV. *in eius Constit.* inc. *Iniunctum, sub dat. Idibus Nouemb.* 1564. quam referunt Arch. Bononient. *part.2. in princip.* Quarant. *in sum. Bullary, verb. Fidei professio.* Piat. *in praxi Episcopi p.2.c.5. n.26. pag.*540. nouissimè Lauor. *var. lucubrat. tom.1. tit.4.c.16.n.41.*

2 Potest præfato Concilij decreto satisfieri faciendo hanc professionem coram Vicario, etiam Episcopo non impedito, vt optimè resoluunt Nicol.Garc. *de benefic. par.5.c.3.n.33.* Filliuc. *in qq. moralib. tom.3. tract.41. cap.6.n.8.* Squillante *de oblig. Cleric part.1. num.92.* Ego ipse *de offic. & potest. Episcop. part.3. allegat.61. num.16.* aduertentes verba illa Concilij *in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito,* &c. solùm poni ad admonitionem, & denotandum conuenientius esse eam facere coram ipso Episcopo, cessante impedimento.

3 Non solùm per se ipsum sed etiam per Procuratorem speciale mandatum habentem, vt resoluunt Nauar. *cons.4. sub n.2. de sum. Trinit. in antiq. aliàs cons.11. de iureiur. in nouis* Petr. de Ledesma *in sum. p.1. tract.1.c.4 post* 10. *conclus. diffic.*6. Azor. *instit. moralium, part.1. lib.7. cap.2.q.6.* Zerol. *in praxi Episcop. p.1. verb. Fidei professio.* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. cap.5. num.7.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon rub.8 c.3 num* 19. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.1. cap.13. à num.21.* Viuian. *in praxi iurispatronat. lib.15. cap.3. num.27. in vltim. impress.* Nouar. *in singul. Canonic. singul.114. n.8. in fine,* me citato in hóc loco Machado *en su perfetto Confessor lib.4. p.2. tract.2. docum.4. n.2.* latè & eleganter Mastobr. *in tract. de Synodo Diœcesana, cap.40. dub.40. per tot. secundùm Romanam impress.* vbi disertissimis fundamentis hanc sententiam enixè pro me defendit, Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. disp.8. q.3 num.11.* Lauor. *var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.22. n.2.* Ferentil. *in annot. ad decis.522. Buratti, num.16.* Ego ipse *d. allegat.61. num.20.* Rot. *in Vermien. Canonicatus, 13. Iunij 1608.* coram *Cardin. Sacrato,* vbi etiam fuit dictum speciale mandatum ad hoc censeri datum, non solùm quando datur expressum ad faciendam Fidei professionem, sed etiam ex mandato ad capiendam possessionem. Ratio principalis resolutionis est quia neque Concilium Tridentinum, neque Constitutio Pij IV. vtuntur verbis significantibus personalitatē, & propterea succedit reg. *Qui-*

cumque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem, l.1. ff. de procurator. c. qui per alium, & c potest quis, de regulis iuris, in 6. tum quia id expressè colligi videtur ex *cap. optatum, in fine, 100. dist.* in illis verbis, *nec aliquem qui hanc iureiurando firmaret, miseris,* vbi Præpos. hoc expressè notat.

Contra *Addit. ad dict. cons.11. Nauarri,* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.7. proœm n.169. vers. similiter.* Vgolin. *de officio Episcopi c.50. §.16. n.1.* Nicol. Garc. *de benefic. par.5 cap.3. n.75.* Squillante *de obligat. Cleric. part.1. num.91.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.166. n.22.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.50. numer.3.* parum religiosè de me loquentem, existimantes absque bono fundamento hanc Fidei professionem debere fieri per semetipsum, adeò vt non sufficiat fieri per Procuratorem, quorum fundamentis abundè respondet Massob. *d. dub.40.* 4

Amplia *primò* præfatam Concilij dispositionem procedere in prouiso tam per obitum, quàm per resignationem, vt per Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.3. quæst.9. in princ.* Ricciul. *d. lib.1. cap 13. num. 17.* 5

Secundò amplia in prouiso Sede Episcopali vacante, Nicol. Garc. *dict. cap.3. num.24.* Squillante *dict. part.1. num.94.* Ego ipse *d. alleg.61. num.17. & 18.* Ricciul. *dict. cap.13. numer.15.* qui etiam resoluunt non sufficere facere huiusmodi professionem coram Capitulo, sed coram eius Vicario. 6

Tertiò amplia etiam in eo, qui semel emisit Fidei professionem in adeptione alterius similis Parochialis, vt per Vgolin. *d. §.16. in princ.* Azor. *d. part.2. l.7. cap.2. q.8.* Nicol. Garc. *d.c.3. num.17.* vbi *in addit. sub num.18.* id procedere ait etiam in eo, qui denuò adipiscitur Parochialem, quam antea habuerat, & dimisit, Squillante *d. part.1. num.90.* Campan. *in diu. Iuris Canon. rub.8. cap.3. num.20.* Ricciul. *d.c.13. num. 19.* Sigism. à Bononia *d. dub.50. numer 4.* Tamb. *d. q.3. num.8.* Machado *d. docum.4. n.5.* plures refero Ego ipse *d. alleg.61. n.8.* 7

Quartò amplia, seu potiùs declara, vt prouisi teneantur vltro se offerre, adeò vt non requiratur de necessitate monitio ad faciendam Fidei professionem. Nicol. Garc. *d. cap.3. num.19. & 29.* Ricciul. *d. cap.13. n.18.* 8

Limita in Parochiali habitu, vtpote quia olim habuit Parochianos, sed nunc habere desiit, de ea enim prouisus non tenetur Fidei professionem emittere, cùm de illa iudicetur perinde ac si esset beneficium simplex, gloss. *verb. Parochialis Ecclesia, vers. quod si Ecclesia, in c. licèt can. de elect. lib.6.* Feder. de Senis *consil.183. per tot.* & præsertim *n.1. vers. & posito* Rebuff. *in praxi, tit. de promotu intra annum, num.34.* Ricciul. in terminis. *d. lib 1. capit.14. à num.2.* Quod adeò verum est, vt si contin- 9

gat huiusmodi Parochialem habitu ad priorem statum reuocari, videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum, etiam tunc prouisus de illa minimè tenebitur emittere Fidei professionem, vt optimè resoluit Ricciul. *dict. lib.1.cap.15.per totum*; quia quando Ecclesia reuertitur ad pristinum statum, titularis non dicitur de nouo prouideri, sed continuare, & persistere in antiqua prouisione, qui casus non videtur comprehensus in Concilio, cuius dispositio tanquam pœnalis conuenit restringi magis, quàm dilatari, *cap. statutum, de elect. lib.6.cap in pœnis, & cap. odia, de regul. iuris, eodem libro*; qui enim continuat non attentat, gloss. *in Clement. 1. vt lite pend.* Natt. *conf.606. num.14.lib.13.* plenè Lancell *de attent. part.2. cap.4.limit.1.num.2.*

10 Datus est terminus duorum mensium ad minus à die captæ possessionis computandorum pro hac Fidei professione emittenda, vt decreuit Conc. Trident. *loco citato*, non tamen si intra præfatum tempus non fiat, ob id facere debens solutus remanet ab obligatione illam in posterum emittendi, sed nihilominus semper ad eam faciendam tenetur; quia huiusmodi terminus à Concilio assignatus, non est præfixus ad remittendam, ac terminandam obligationem, sed ad differendam pœnam. Ita Fr. Emman. *in sum. tom.1.cap.119.numer.7.* Petr. de Ledesm. *d.c.4.post* 10. *conclus. differ.3.* Azor. *d.part.2.lib.7.c.2.q.5.* Nicol. Garc. *d.p.3. c.3.n.29.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.*120. *num.4.p.1.* Anton. Ricciul. *dict.cap.13.num.*37. Tamburin. *d.q.3. num.9.* Squillante *d.p.1.num.96.* Ego ipse *d.alleg.61. num.21.*

11 Non currit prouiso, qui non accipit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat, vt tenet Nicol. Garc. *dict.cap.3. num.32.* quem refero Ego ipse *d.alleg.61.n.25.* addo Anton. Ricciul. *dict.cap.12.num.*50. vbi

12 *num.61.* dicit quod † ad effectum vt incipiant currere præfati duo menses, non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur pacifica possessio, & *num.63.* subdit possessionem dici pacificam ad istum effectum, si sit pacifica respectu curæ, in cuius exercitio non fuerit statim turbatus de iure, vel de facto, sed in eo steterit sine turbatione per vnum, vel duos menses absque molestia, quamuis illa pacifica possessio deinde non duret continuò, nec sit pacifica respectu omnium fructuum, seu maioris partis ipsorum.

13 Probare autem tenebitur prouisus se fecisse Fidei professionem quando Ordinarius super illam inquirit ex officio, vt per Nicol. Garc. *d.part.3.cap.3.num.48.cum seqq.* Ricciul. *d.cap.13.num.40.* Emissa verò creditur, si pars dicat illam fecisse, dummodo collatio beneficij sit decennalis, ita Campan. *d.cap.3.à n.24.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. dec.681. in 1. edit.* aliàs *resolut.508. in 2. edit.* Ego ipse *d. allegat.61.num.11.*

Contra Parochos omittentes facere Fidei professionem imponuntur plures pœnæ. 14

Prima est peccati mortalis vt colligitur ex Concil. Trid. *d.c.12.* quod vtitur grauibus verbis, & infert grauem pœnam, quo casu obligat ad culpam mortalem, iuxta notata *in cap. nam concupiscentiam, de constit.* Ita Petr. de Ledesma *d.tract.1.cap 4.concl.10.* Fr. Emman. *d.c.119. n.7.* Nicol. Garc. *d.c.3.n.65.in fine.* Squillante *d.p.1.n.95.* Sanch. *d.l.2.c.5.ante n.2.* Verùm si Parochus per ignorantiam, incogitantiam, seu inaduertentiam illam non fecerit, mortaliter peccare nõ videtur, cùm bona fide legem humanam transgrediens mortale peccatum non committat, sicut resoluunt Nauar. *consil.2. de summa Trin. in antiq.* aliàs *cons.12. de iureiur. in nouis.* Sayr. *in floribus, decis. sub illo tit. de summa Trinit. decis.3.* Ayor. *d.cap.2.q.2.* Flamin. *de resign. benef. lib.10.q.9.n.8.cum seq.* Sanch. *d.l.5.c.13.n.5.* Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. beneficiorum possessio, lit. B. vers. inter alia.* Molin. *de iust. tr.4.disp.71.n.8.* Squillante *d.part.1.num.100.* Ricciul. *d. lib.1. cap 13.n.43.* Ego ipse *d. alleg.61 n.29.* Aloys. Ricc. *d. part.1.decis.220.à num.6.*

Secunda pœna est fructuum amissio, quam expressè statuit Concil. Trid. *d.c.12.* decursorum scilicet post lapsum duorum mensium, non verò in ipsis duobus mensibus, secundùm Nicol. Garc. *d part.3.cap.3.n.39.* quem refero Ego ipse *d.allegat.61.num.23.* Aloys. Ricc. *d.p.1.decis.220.num.10.* Non enim facta professio proficit ad recuperandos fructus amissos post dictos duos menses, sed tantùm ad quærendum futuros, vt per Nauar. *dict.cons.4.* aliàs 11.*n.3.* Flamin. Paris. *d.lib.10.q.9.num.12. & seq.* Nicol. Garc. *d.c.3.n.30.* Ricciul. *d.c.13. num.39.* Squillante *d part.1.num.79.* Ego ipse *dict. allegat.61.num.23.* Rot. *in Oscten. mercedis 12. Decembris 1605.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*, impressa post tract. Aldri Moner. *de distribut. quotid.* 15

Quæ pœna pro cedit vsque adeò, vt nec Ordinarius possit condonare fructus amissos ob non factam Fidei professionem, quia Ordinarius non potest remittere pœnam inflictam à Concilio, nisi in casibus ibi expressè permissis. Nauar. *cons.3.n.1.de Cler. non resid.* Ita docent Paul. Fusc. *de visitat. lib.2.c.3.n.14.in fine.* Nicol. Garc. *d.cap.3.n.53.* Ego ipse *d.alleg.61. num.31.* † Neque ante Fidei factam professionem prouisus potest haberi pro præsente à Capitulo, secundùm Nicol. Garc. *d.c.3.n.50.* Rot. *in d. Oscten. mercedis.* Ricciul. *d.lib.1. cap.16, num.8.* vbi *num.9.* declarat, nisi fortè hoc factum fuisset ex indulto Apostolico, non solùm explicitè concedendo, vt possit percipere fru- 16 17

ctus

ctus ante factam Fidei professionem, sed etiam implicitè : nempè si paulò post prouisionem concedatur sibi indultum de percipiendis fructibus in absentia.

18 Nec fidei professionem omittens potest reg. de annali, aut longissima possessione se tueri quoad dictos fructus percipiēdos, quamdiu professionem non emiserit, vt resoluunt Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 8. quaest. 9. numer.* 122. Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 119. n.* 7. Nicol. Garc. *d. c. 3. num.* 34. Prosper de Augustino *d. verb. beneficiorum possessio, litt B. in fine.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapol. decis.* 220. *num.* 11. *part.* 1. Ricciul. *d. c.* 16. *n.* 13. Ego ipse *d. allegat.* 61. *num.* 26.

19 Non tenetur tamen in Conscientia fructus sic amissos restituere, donec condemnetur, seu sequatur sententia declaratoria, ita Nauar. *cons. 3. n. 1. de sum. Trinit. in antiq. aliàs cons.* 12. *num. 1. de iureiur. in nouis.* Fr. Emman. *quaest. Regul. tom. 1. quaest. 72. art.* 3. Ego ipse *d. allegat.* 61. *num.* 28. Sanchez *d. c. 4. num* 10. Ratio est, quia Concilium *dict. cap.* 12. est pœnale, ac proinde etiamsi pœnam ipso iure irroget, non obligat in foro Conscientiæ.

20 Contra Azor. *d. c 2. q. 1. in fine.* Petr. de Ledesma *tract. 1 cap. 4. conclus. 10. diffic.* 1. Nicol. Garc. *d. cap. 3. num.* 35. Squillante *d. p. 1. n.* 98. Vgolin. *d. §. 16. num.* 4. Ricciul. *d cap.* 13. *n.* 43. existimantes intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non facere, vt in conscientia teneantur illos restituere etiam non interueniente aliqua sententia.

21 Sed cui assignandi, & applicandi sint fructus amissi ob non factam Fidei professionem, cùm id Concil. non determinet, solet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo communis omnium ferè sententia tenet eos esse impendendos vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, sicut fructus eorum, qui non resident, per *cap. 1. vers. si quis autem, sess. 23. de reformat.* firmant Paul. Fusc. *de visit lib. 2. c.* 13. *n.* 4. Lael. Zech. *de benef & de pension. c. 13. n. 4. vers. quod si Parochiales.* Flam. Paris. *d. lib.* 10. *quaest. 9. num.* 123. *& seq.* Nicol. Garc. *d. capit.* 3. *num.* 36.

22 *Tertia* pœna est vt possessio minimè suffragetur isti Fidei professionem non emittenti, vt habetur *in d. cap* 12. *Concilij Trident.* quod non tollit omninò possessionem, sed impedit eius effectum quoad fructuum perceptionem. Ita Nauarr. *cons. 5. in antiq. alias 3. in nouis. de verb. sign. & cons 7. & 8. de iureiur.* Sayr. *in floribus, decis sub illo tit. de verb. signific. decis.* 6. Flam. Paris. *lib. 8 q. 9. num.* 122. Sanchez *d lib. 2 c.* 5. *num.* 10. Azor. *d. c. 2. q.* 3. Vgolin. *d. §* 16. *num.* 4. Campan. *d. req* 8. *c. 3 num* 17. Ricciul. *d lib.* 1. *cap. 16. num.* 10. Ferentil. *in annot. ad decis.* 522. *baratti n.* 17. Ego ipse *d. alleg* 61 *n.* 16. Rot. *in Parmien. Canonicatus.* 26. *Apr. &* 13. *Iunij* 1608. *&* 4. *Februarij* 1611. coram *bonæ mem. Cardinali Sacrato*, vbi etiam fuit resolutum † pos- 23
sessionem adeptam per prouisum, qui tenebatur facere Fidei professionem esse manutenibilem etiam post tempus, *& in Tiburtina Parochialis*, 27. *Iunij* 1629. coram *R. P. D meo Pirouano*, vbi quòd ita censuit *sacra Congregatio eiusdem Concilij in illa causa.*

Vnde refertur tales possessores iuuari reg. 24
de triennali; quia Concilium non tollit neque titulum, neque possessionem, prætérquam ad effectum lucrandi fructus, vt benè scribunt 25
Flamin. Paris. *d. lib.* 10. *quaest. vlt. num.* 4 *& seq.* Sanchez *d. cap. 5. num.* 9. Ricciul. *d. cap.* 16. *n.* 12. quod verum intelligit ad effectum ne possit molestari super titulo, & ad hoc vt possit se tueri quocumque remedio possessorio, secus verò vt possit consequi fructus, vt *suprà* ostendimus.

Deinde infertur talem possessionem suffragari etiam remedio reintegrandæ, dummodò ad illud non agatur respectu fructuum, Ita Ricciul. *d. cap. 16. num.* 4.

CAPVT V.

De Sacerdotio per Parochos suscipiendo infra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur se facere ad Sacerdotium promoueri infra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum.*

Cap. licèt canon, de elect. in 6. *declaratur.* ibid.

2 *Parochialis Ecclesia conferri potest illi, qui Sacerdos non est tempore prouisionis, si tamen in ea sit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum possit promoueri ad Sacerdotium.*

Beneficium Curatum obtinens non tenetur esse Diaconus, aut Subdiaconus. ibid.

3 Cap. si pro Clericis 8. de præbendis, lib. 6. *declaratur.*

4 *Parochialis, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui statim possit per se ipsum ei deseruire.*

5 *Annus intra quem prouisus de Parochiali tenetur ad Sacerdotium se facere promoueri, incipit à tempore suscepti regiminis, & pacifica possessionis.*

6 *Possessionē pacificam habere dicitur ille, qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, seu exercitij & curæ, sed etiam bonorum, & fructuum beneficij, seu maioris partis.*

7 *Possessionem beneficij pacificam non videtur*

pacificè adeptus, qui statim ex ea fuit deturbatus seu lis mota.

8 *Prouisus de Parochiali si illius possessionem aliquandiu, id est, saltem per duos menses obtinuit sine litigio, tenetur infra annũ ad Sacerdotium promoueri, & sufficit quòd semel cœperit pacificè possidere, quamuis postea lis ei moueatur.*

9 *Pœna eorum, qui intra anni spatium ordinati sunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, est priuatio illius ipso iure.*

10 Cap. cùm in cunctis, §. inferiora, ibi, moniti, de elect. *declaratur.*

11 *Parochialem obtinens, & intra annum non faciens se ad Sacerdotium ordinari, beneficium in conscientia retinere non potest, ad fructúsque restitutionem tenetur.*

12 *Beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum, licet possit per alium impetrari, possessio tamen in conscientia non vacat quousque spolietur.*

13 *Beneficio priuato eo quòd intra annum ad Sacerdotium non se promoueri facit, non poterit ea vice id beneficium iteratò conferri.*

14 *Fructuum ad restitutionem tenetur qui Parochialem suscepit animo absoluto eam demittendi, & non suscipiendi Sacerdotium.*

15 *Beneficium Curatum recipiens animo assumendi Sacerdotium intra annum, nõ tenetur fructus perceptos eo tempore, quo sanam habuit mentem, restituere, quamuis postea mutata voluntate minimè promoueatur intra annum ad Sacerdotium.*

16 *Parochialem Ecclesiam adeptus, si infra annum Sacerdos factus non est, potest illi cedere, aut in fauorem resignare vltimo die anni, dummodo absque dolo, & fraude id faciat.*

17 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib 6. *non habet locum, quando Parochialem obtinens iusto impedimento intra annum non potuit promoueri, quid si impedimentum proueniat sua culpa, ostenditur, num. 20.*

18 *Impedito non currit tempus.*

19 *Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur legitimè impeditus cessante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, sed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit, & quid si culpa non se promoueri facit, num. 20.*

21 *Parochialem Ecclesiam adeptus, si intra annum non faciat se ad Sacerdotium ordinari, an excusetur si impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non potest, scilicet in fine anni, ostenditur.*

22 *Dispensare potest Episcopus de iure communi cum habentibus Parochialem causa studij ne vsque ad septennium ad Sacerdotium promoueatur, & quid post Concil. Trident. ostenditur.*

23 *Licentia de non promouendo ad Sacerdotium vsque ad septennium causa studij hodie non conceduntur.*

24 *Annum intra quem Parochialem adeptus tenetur ad Sacerdotiũ se promoueri facere, an possit Episcopus prorogare? ostenditur.*

25 *Pœna priuationis ipso iure, de qua* in c. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Ecclesiis etiam Parochialibus si Collegiata fiat.*

26 *Mixtũ nõ cõtinetur appellatione simplicis.*

27 *Iura loquentia de Parochialibus non habent locum in Collegiatis Curatis.*

28 *Beneficiorum appellatione in generali dispositione qualificata beneficia sæpè non includuntur.*

29 *Parochiali Ecclesia habita tantũ, & nõ actu Parochianos habeat qui præficitur, non tenetur intra anni spatium Presbyter fieri.*

30 *Parochialis habitu regulatur ad modum beneficij simplicis.*

31 *Pœna* cap. licèt canon, de elect. lib. 6. *non habet locum in Decanis, Præpositis, Abbatibus, Prioribus, & archipresbyteris curam animarum, sed non Parochialem Ecclesiam habentibus.*

32 *Pœna eiusdem* c. licèt canon, *non habet locũ in parochialibus Ecclesiis accessoriè vnitis.*

33 *Canonicatus, vel alia beneficia sacrum Ordinem requirentia præter Parochiales obtinentes, non incurrunt pœnam priuationis, de qua* in cap. licèt canon, de elect. in 6. *si intra annum non susceperunt Ordinem requisitum annexum suis beneficiis.*

34 Cap. licèt, canon, de elect. lib. 6. *solùm procedit in Parochialibus.*

35 *Parochialem Ecclesiam insufficientem ad victum obtinens non tenetur se promoueri facere ad Sacerdotium infra annum, sed eam dimittere cogitur.*

NFRA annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum debet Parochus se facere ad Sacerdotium promoueri, quod si infra id tempus promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione est ipso iure priuatus, vt disponitur expressè *in capit. licèt canon, 14. de elect. libro 6.* & latè docent Rebuff. *in praxi titul. de non promotis intra annum.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 118. vers. 8. & consil. 1. in antiq. aliàs 12. in nouis, de rescript.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 1.* vbi quòd ignorantia non excusat. Hojed. *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 22. num. 19.* Spin. *in speculo testam. gloss. 4. princ. num. 65.* Petr. Henriq. *consil. 9. num. 7.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 55. in non. impr.* 1

Zerol.

Zer. *in praxi Episc. part 1. verb. beneficia, vers. dico quarto principaliter.* Azeued. *consil.* 9. *n.* 25. Caned. *ad Sextum collect.* 30. *n.* 1 *vers. & quidem.* Squillante *de obligationib. Cler part.* 1. *à num.* 101. Morl *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 9. *num.* 45. vbi intelligit text. *in d. cap. licèt canon*, quod necessariò requiratur sententia ad omnimodam priuationem, per glos. celebrem *verb. iusto impedimento cessante, in cap. commissa, de electione, lib.* 6. Azor. *institutionum moralium, p.* 2. *lib.* 6. *c.* 8. *q* 2. Aloy. Ric. *in collect. dec. part.* 5 *collectan.* 1088. Vgol. *de officio Episcopi, cap.* 25. §. 2. Gonzal *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *num* 17. Ioan. à Cochier *in ead. reg. gloss.* 7. *post num.* 13. *vers.* 4. Viuian *in praxi iurispatron. l.* 5. *cap.* 5. *numer.* 50. *in vltim. impress.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 3. *c.* 13. §. 5 *n.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 3. *c.* 4. *n.* 3. *& n.* 52. *cum sequentib.*

2 Hinc notabis obiter Parochialem Ecclesiam conferri posse ei, qui Sacerdos non est tempore prouisionis, si tamen in ea sit ætate, & aliàs idoneus, vt intra annum possit promoueri ad Sacerdotium, sicut colligitur ex *c. cùm in cunctis, §. inferiora, de elect & ex c.* 2. *de inst. lib.* 6. notant Rebuff. *in praxi, tit. requisita ad collationem bonam, n.* 34. Roch *de iurepatron. verb. honorificum, n.* 24 Roland *cons.* 47. *nu.* 59. *lib.* 1. Vnde *S. Congregat. Concil.* teste Garc. *de benefic. p.* 7. *cap.* 4. *num* 48. censuit *obtinentem beneficium Curatum non teneri esse Diaconum, aut Subdiaconum, sed intra annum debere promoueri ad Sacerdotium.* Et sic primam Tonsuram sufficere, & requiri tempore prouisionis, per text. *in cap. ex litteris, de transactionibus*, ibi, *non dum fuisse tonsuratum*, &c. docēt Abb. *ibi*, & Rebuff. *loco proximè citato, numer.* 33.

3 Non obstat † text. *in c. si pro Clericis*, 8. *de præben. lib.* 6. ibi, *nec de defectu Ordinum, in eisdem litteris mentio habetur*; Quia verba hæc intelligenda sunt de defectu materiali, vel simplici carentia Ordinum sacrorum, non verò de defectu formali, quasi aliquid deficiat de iure necessarium, atque ita facilè cessant plura, quæ circa illum text. disputant Scribentes, vt per Beto. *in c. ad aures, num* 26 *de rescr.* Reb. *tit. forma mandati, §. volentes, verb. pro expressis, vers.* 24. & alios, de quibus Roland. *cons.* 47. *num.* 57. *lib.* 1.

4 Intellige autem *primò*, seu potiùs declara omnia supradicta procedere in ea Parochiali, quæ datur in titulum; illa namque, quæ datur in commendam, debet Sacerdoti conferri, qui statim possit per se ipsum ei deseruire, vt expressè probat *cap. nemo deinceps, de elect. lib.* 6. Azor. *institut moral. pars* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *quæst.* 7. quem refero Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part.* 3. *allegat.* 59. *num.* 23.

5 *Secundò*, Intellige annum præfatum, intra quem Parochialem adeptus, se ad Sacerdotium promoueri facere tenetur, incipere à tempore suscepti regiminis, & illius pacificæ possessionis, vt decidit text. *in cap. commissa*, 35. *vers. annum autem, de elect. lib* 6. ex quo notarunt Tiraquel. *de retractu lig. §.* 1. *gloss.* 10. *n.* 113. *& §.* 36 *gloss.* 3. *num.* 5. Cal. Pereira *de renouat. emphyt. quæst.* 5. *num.* 31. Azor. *institutionum moralium, part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16 *q.* 11. Et in obtinentibus Dignitates, Præbendas, aut Portiones, qui infra annum initiari tenentur iis Ordinibus, quos huiusmodi Præbendæ, seu Dignitates requirunt, idem censuit *S. Concilij Congregatio*, his verbis. *Die* 13. *Septembris* 1631. *Sacra Congregat. Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum respondit annum de se promoueri faciendo ad sacros Ordines, computari debere à die habitæ possessionis, dummodò per prouisum non steterit quominùs antea possessionem perceperit.* R. Cardin. Vbaldinus, Franc. Paulutius sacræ Congr. Concil. Secret. quam declarationem originalem: & authenticam vidi, & præ manibus habui.

Ille dicitur habere pacificam possessionem, 6
qui nedum illam tenet beneficij, & tituli, seu exercitij, & curæ, sed etiam bonorum, & fructuum beneficij, seu maioris partis eorum, gl. *verb. pacificam, vers. licet possessionem, in dict. c. commissam.* Rebuff. *in tract. de pacif. possess. n.* 168. Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 582. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *n.* 123.

Non videtur tamen adeptus fuisse pacifi- 7
cam beneficij possessionem, qui statim ex ea fuit deturbatus, seu super illa lis mota, gloss. *dict. verb. pacificam, vers quòd si in continenti.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, num.* 149. *&* 185. *C. de reuocand. donat* Bellamer. *decis* 169. Cassad *decis.* 9. *de causa possess.* Hojed. *de incomp. benefic. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 40. *&* 80. Mascard. *de probat. concl.* 143. *num.* 42. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 130. vbi *num* 131. subdit, quòd relinquitur arbitrio iudicis quomodo interpretetur verbum illud, *incontinenti.* Nicol. Garc. *d. part.* 11. *cap.* 5. *n.* 118.
Verùm † si prouisus de Parochiali possessio- 8
nem illius aliquandiu, id est, saltem per duos menses, obtinuit sinè litigio, tenetur infra annum ad Sacerdotium promoueri & sufficit quòd semel cœperit pacificè possidere, quamuis postea lis ei moueatur. ita gloss. *dict. verb. pacificam, in vers. si autem possessionem.* Staph. *de literis gratiæ, tit de qual. & statu ben. §. huiusmodi, n.* 12. Sarnen. *in reg. de triennali, q.* 53. *vers. & ideò.* Petr. Greg. *de re benefic. cap.* 25. *num.* 10. Quicquid dicat Nicol. Garc. *d. part.* 11. *cap.* 5 *num* 118. vbi tamen *num.* 121. refert sacram Congreg Episcopo Veronen. sic respondisse. *Obtinētes Parochialem Ecclesiam per prouisionem Sedis Apostolicæ habentes liberum curæ exercitium, & omnium bonorū, fructuum, & pro-*

uentuum possessionem, licèt in limine adeptæ possessionis prædicta mota lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur se promoueri facere intra annũ lite pendente. Et iterum sic: *Quòd si beneficium esset litigiosum, & curã animarum haberet, tenebitur obtinens sacros Ordines suscipere, si modò liberũ habeat cura exercitiũ.* In caso tamen particulari excusaretur Parochus pacificè possidens, si sacris Ordinibus se initiari non fecerit, vt in sequenti declaratione, quã ad literam refert Nicol. Garc. *dict. tract. part. 3. capit. 4. n. 9. Parochus si eo morbi genere teneatur, vt ad fúctionem sui Sacerdotij, nec ad res diuinas per se obeundas minus idoneus esse videatur, non tenetur durante talis morbi genere sacris Ordinibus se initiari facere.*

9 *Tertiò*, intellige pœnam eorum qui intra anni spatium ordinari non sunt ad Sacerdotium, quando beneficium obtinent Parochiale, esse priuationem illius ipso iure, vt probat text. *in d. cap. licèt canon, vers. quod si*, ibi, *nulla etiam præmissa monitione sint presẽtis constitutionis auctoritate priuati*, & docent Rebuff. Nauar. Hojed. Gonzal. & alij, quos *suprà*, citaui, *num.* 1. Petr. Gregor. *d. c.* 25. *n.* 8. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæst.* 11.

10 Quibus tamen non leuiter obstat text. *in d. c. cum in cunctis, §. inferiora*, ibi, *moniti*, iuncto ibi, *remoueantur*, quod verbum non latam sententiam, sed ferẽdam importat, per ea, quæ latè tradit Tiraquel. *in l. si vnquam, verb. reuertatur, ex n.* 131. Quare Doctores communiter ex eodem Tiraquel. *citato loco*, interpretantur olim *per d. §. inferiora*, monitionem fuisse necessariam, & sententiam ferendam; sed iam de Iure Sexti priuationem incurrit ipso iure, sed non plenè satisfaciunt, sicut multò minùs nec alij citati à Petr. Greg. *vbi proximè*, qui aliter atque aliter conciliare nituntur. Ego igitur aduertendum dico *in d. §. inferiora*, agere Põtificem non solùm de beneficiis, sed etiam de Decanatu, & Archidiaconatu, at verò *in d. cap. licèt canon*, non his Dignitatibus, neque etiam de omnibus Curatis, sed solum de Parochialibus, vt patet ibi, *decernentes collationes de Parochialibus.* &c. Vnde cùm lex illa pœnalis sit, in solis Parochialibus obtinebit, in reliquis autem beneficiis etiam Curatis, salua manet decisio *d. §. inferiora*, dum monitionem, & iudicis sententiam requirit, vt benè explicat gloss. *verb. priuatus, ad med. in dict. c. licèt canon*, confirmatúrque ex vulgati *l. præcipimus, C. de appellat.*

11 Ex qua priuationis pœna ipso iure irrogata colliguntur plures effectus, & in primis se se offert ille quòd anno elapso beneficium in Conscientia retineri non potest, fructúsque restitui debent ante iudicis sententiam, vt notant in terminis Nauar. *in man. dict. cap.* 27. *n.* 118. *& cons.* 1. *num.* 2. *in antiq. aliàs cons.* 22. *in nouis, de rescript. & de Orat c.* 22. *num.* 46. Squillante *d. part.* 1. *num.* 101. *in fine.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 55. *in princip. in vltim. impress.* Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *num.* 101. Nicol. Garc. *de benefic part.* 11. *cap.* 10. *ex num.* 28. *& part.* 3. *cap.* 4. *num.* 5. Fernandez *d. §.* 5. *num.* 2. non obstante doctrina illa vulgari, quòd pœna in conscientia non debetur ante sententiam, quia constat de mente legislatoris volentis quòd ante monitionem, & iudicis sententiam priuatio incurratur, vt *in d. cap. licet canon*, ibi, *nulla etiam præmissa monitione.* Quamuis Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb beneficium, §.* 4. *dict.* 4. Salzag. *in c. fin. de sequestrat possess n.* 81. Mol. *in emporio iuris, part.* 1. *tit.* 1. *q.* 9. *num.* 45. existimauerint non teneri Parochum dimittere Parochialem, nisi post latam sententiam, aut iudicis pronunciationem.

12 Verùm licèt huiusmodi beneficium vacans per non promotionem ad Sacerdotium intra annum possit per alterum impetrari, possessio tamen in conscientia non vacat, quousque spolietur, secundùm Henriq *in sum lib.* 10. *c.* 13. *§.* 5. *iuncto commento, lit. V.* Garc. *d. c.* 10. *num.* 34. Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 33.

13 At si quis priuatus declaratur beneficio huiusmodi, eo quòd intra annum ad Sacerdotium non se promoueri fecit, non poterit ea vice iteratò id beneficium eidem conferri, vt probat *d. c. commissa*, ibi, *nullatenus ea vice poterit iteratò conferri*, & tradũt Tiraq. *de retractu lig. §.* 8. *gloss.* 7. *n.* 16. *& in l. boues, §. hoc sermone, limit.* 1. *n* 31. *ff de verbor. signific.*

14 Circa fructus autem perceptos intra annum ab eo, qui Parochialem suscepit animo eam dimittendi, & non suscipiendi Sacerdotium, text. est principalis *in d. c. commissa, vers. cæterùm*, qui probat ad fructuũ restitutionem teneri, explicant Nauar. *de Ora. cap.* 21. *n.* 44. Gutier. *canonic. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 50. Mexi. *in tract. taxa panis, conclus.* 6. *n.* 208. latè & eleganter Squillante *de obligation. Cleric. part.* 1. *num.* 103. *cum seqq.* Azor. *d. par.* 2. *lib* 6. *c.* 8. *q.* 10. *vers. quæres, & c.* 9. *q.* 1. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 45. *à princ.* Quod tamen intelligendum est de impetrante Parochialem animo absoluto non suscipiendi Ordines, non ita si animo dubio, & conditionali, nisi aliud cõuenientius sibi offeratur, vt in exemplo quotidiano de fratre minore natu, qui Ecclesiam suscepit eo animo, vt si successio fratris maioris sibi obuenerit, vel maioratus, beneficium dimittat, & ita seruare consuetudinem totius Christiani orbis, testátur Nauar. *cons.* 17. *de Cleric. nõ resid. & in man. d. cap.* 25. *num.* 118. *ante fin. & de Orat. d. cap.* 21. *num.* 45. Fernandez *d. §.* 5. *n.* 4. Nicol. Garc. *d. part.* 3. *c.* 4. *num.* 40. Squillante *dict. p.* 1. *n.* 107. *&* 108. Quidquid dicant Sot. *de iustit. lib.* 10. *quæst.* 5. *art.* 6. *col.* 2. & Sanch. *d. disput.* 45. *num.* 10.

num. 10. paterque si aduertamus legem Canonicam hoc casu non requirere animum certum, & deliberatum suscipiendi Ordines, vt beneficiarius fructus suos faciat, sed magis requirere certum, & deliberatum animum non suscipiendi ad effectum, vt fructus non acquirat, sicut patet ex verbis *dict. vers. caterùm*, ibi, *promoueri ad Sacerdotium non intendens*, iuncto ibi, *ipsam postmodum dimissurus*, qualem animum non suscipiendi non habet is, qui modò vult Ordines suscipere, sub conditione tamen, vt si postea aliud conueniens sibi contingat beneficium, dimittat.

15 Si autem quis Parochialem suscipiat animo assumendi Sacerdotium infra annum, sed postmodum voluntate mutata minimè promoueatur, non tenebitur fructus perceptos eo tempore, quo sanam habuit intentionem, restituere, Gloss. *verb. non intendens, in d. c. commissa*, Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 30. *concl.* 6. *n.* 6. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8 *q.* 10. *vers. quares.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 79. *n.* 2. Sanch. *de matrimon. lib.* 7 *disp.* 45. *n.* 1. *cum seqq.* Less. *de iustit. lib.* 2. *cap* 34. *dub.* 26. *n.* 134 Squillante *d. part* 1. *n.* 103. Quia *ex d. cap. commissa*, *§. caterùm*, solùm ad illius fructus restitutionem obligatur accipiens Curatum, nec promoueri intendens, iste intendebat re vera promoueri ad Sacerdotium, nec est aliud ius, in quo hoc sit expressum, & hoc est certum quantum ad fructus perceptos tempore, quo fuit voluntas suscipiendi Sacerdotium; at verò quoad fructus perceptos à tempore, quo voluntatem mutauit, magna est inter scribentes controuersia, in qua ob aliaram proximam rationem non esse restituendos existimant Nauarr. *d. cap* 25. *num.* 118. *vers.* 10. Fr. Emman. *dict. cap.* 30 *num.* 6. *conclus.* 6. Less. *dict. cap.* 34. *num.* 134. Sed ego contrarium existimo eùm hoc casu militet illa ratio text. ac si ab initio non habuerit intentionem; nam negari non potest istum peccare mortaliter, & cum fraude beneficium ipsum retinere & percipere illius fructus dum mutato animo non se promouendi ad fructus lucrandos residui temporis illud retinet; & ideò hanc partem tenent Sot. *d. art.* 6. *conclus.* 2. *col.* 1. Iacob de Graff. *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 54. Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.* 4. *cap* 18. *num* 4. Gutierr. *Canonic. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 23. Nicol. Garc. *dict. part.* 4. *c.* 4 *num.* 55. Squillante *dict. part.* 1. *num.* 104. vbi *num.* 106. resoluit illum, qui accepit Curatum beneficium, sine intentione assumendi Sacerdotij, si intra annum mutata voluntate promoueatur, non teneri restituere fructus, quos percepit ante mutatam voluntatem.

16 Vnde infertur posse illum, qui Parochialem Ecclesiam adeptus infra annum Sacerdos factus non est, illi cedere, aut in fauorem resignare vltimo die anni, cùm adhuc ius in beneficio habeat, vt benè resoluunt Rebuff. *in praxi tit. de promotis intra annum, n.* 48. Salzed. *ad Bernard in practic. cap.* 55. *littera A. in fine, vers. pradicta, in vltima impress.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 3. *quast.* 2. *n.* 9. *& quast.* 5. *n* 4. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 4. Nald. *in sum. verb. Parochus, num* 18 dummodo absque dolo, & fraude id faciat, per ea, quæ tradit Azor. *instit. moral dict. part.* 2. *lib.* 6 *c.* 8. *q.* 10. *vers. quares.* Ex ea ratione, si Clericus in vltimo anni die mortuus fuerit, beneficium vacabit per mortem. Paris. *cons.* 19. *num* 24 *vol* 4.

Quartò, intellige obligationem hanc, & pœnam non habere locum, quando iusto impedimento intra annum non potuit promoueri, 17 vt probat expressè text. *in dict. cap commissa*, ibi, *tibi non currit si promoueri iusto impedimento*, &c. notant Rebuff *dict. tit de promotis intra annum, num.* 49 Bernard Diaz *dict. cap.* 55. *n.* 3. Nauar. *dict. cons.* 1. aliàs 12. *num.* 1. *cum seqq. de rescript.* Emmanuel Sà *in aphorism. verb. beneficium, n.* 7. Tiraq. *de retractu lig §.* 35. *gloss.* 4. *num.* 14. *&* 22. Cald. Pereira *de reuoc. emphyt. quast.* 6. *n.* 25. qui omnes varia adducunt impedimenta, & inter alia de infirmo, ignorante, & similibus.

Sed illud vsu frequentissimum est de Episcopo, qui non potuit, vel noluit Ordines conferre, vt in terminis notant Bernard. *d. num.* 3. Nald. *d. verb. Parochus, num.* 11. & optimè Pet. Gregor. *d. cap.* 25. *num.* 9 Confirmatúrque eadem declaratio ex generali regula, quæ docet impedito non currere tempus, *cap quia diuersitatem, de conc. prab.* cum similibus, de quibus Pinel. *in auth. nisi, n.* 47. *C. de bonis mater.* Gutierr. *Canon. l.* 1. *cap.* 18. *n.* 2. & plena manu Ego ipse *de Axiomat. Iuris vsufruct. axiom.* 116. *n.* 1. 18

Illud in hac materia est consideratione dignum, quòd Parochus intra tempus, quo promoueri tenetur, legitimè impeditus cessante impedimento, quoad vtrumque forum non alium annum integrum, sed tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit, ad promouendum acquirit. Ita Nauar. *consil.* 1. *de tempor. ordin. in antiq. aliàs consil.* 1. *de in integr. restit. in nouis.* Sayr *in floribus dec. sub illo tit. de tempor. ordinationum, decis.* 1. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 11. *cap.* 5. *num.* 120. Galet. *in sua Margarita casuum conscientia, verb. impedimentum* 1. 19

Dixi requiri impedimentum iustum, hoc est proueniens sine culpa illius, qui impeditur sacros Ordines suscipere, quia si culpa præcesserit, annum currere impedito receptum est communiter ex Gloss. *verb. priuatum d. c. licèt can.* Bernard & Petr. Gregor. *locis proximè citatis*, sic intelligentes textum difficilem *in cap.* 1. *de atate, & qual.* iuncta *gloss. vlt.* ibi, dum probat amittere beneficium, qui propter iu- 20

stam causam ordinari non potest, præcedente scilicet culpa sua. Verum hæc resolutio non transit sine difficultate, quia impedito etiam culpabiliter tempus non currere optimè probat text. *in d.c.quia diuersitatem*, ibi, *etsi culpa sua fuerit suspensus*, & Doctores communiter secundùm Quesad. *diuers.quæst.cap.1. num.7.* Pinel.& Gutier. *num.7. dictis locis.* Sed soluitur difficultas generali illi præhabita distinctione, an culpa ad casum impedimenti fuerit ordinata, & procedit communis resolutio, de qua suprà, vel sufficienter ordinata non fuerit, & habet locum dictum *cap. quia diuersitatem*, & iuxta hoc vltimum distinctionis membrum existimo absque dubio intelligendam esse decisionem *sacræ Congregationis*, quam referunt Salzed. *ad Bernard.d.cap.55.in princ.* & Anton Fernandez *in examine Theologiæ moralis,part.3.cap.13.§.5.num.1.* vt sequitur. *Pœna Canonis præscripta eis,qui intra annum Sacerdotium non susceperunt, non habet locum in Rectore,qui intra annum à die adeptæ possessionis pacificæ, vel infra tempus comparuit, & se promoueri petyt,offerens quantum in eo erat, se paratum ad suscipiendum Sacerdotium,sed Ordinarius noluit eum propter illiteraturam, vel aliam causam promouere.*

12 Dubium occurrit non omittendum,in quo Doctores torquentur, an excusetur iste si impedimentum interueniat eo tempore quando ordinari non potest, scilicet in fine anni? Et excusandum non esse probatur ex regula receptissima quòd impedimentum superueniens tempore,quo actus fieri non potest,non excusat, docente Iurecons. *in l. qui commeatus*, ibi, *dum tamen dum tardius*,&c.*ff.de re milit.& in l.2.vers.si quis tamen,ff.si quis caution.* prosequitur Dec.*in cap.ex ratione,n.16.cum seqq.de appellation.* Menoch *de arbitr.casu 118.num.5. & casu 153.num.15.* Gutier. *lib.2.Canonic.c.6. num.11 vers.similiter.* Ex quibus in his terminis ita resoluit Bellam. *decis.83.* contra quem tamen scripsit Rebuff. *d.tit. de promoti, intra annum, num.48.* & Salzed. *d.cap.55. lit.C.* ea scilicet ratione, quia etiam in fine anni quamuis promoueri non possit, potuit tamen resignare beneficium, vel permutare, vel impetrare rescriptum Summi Pontif.vt omnes Ordines susciperet, ac subinde impedimentum tunc superueniens dicit excusare. Ego tamen aduerto si proponamus casum in quo impedimentum superueniat, quando iam ordinari non poterat, priorem sententiam veriorem esse, & omnino tenendam, & concludit ipsius fundamentum, quòd si casus proponatur in quo per rescriptum possit ordinari, vel aliàs renuntiare, aut permutare, nisi impedimentum superuenisset,excusabit impedimentum, vt euincit ratio contrariæ sententiæ; non autem admitto potentiam illam remotam quod poterit renuntiare, vel permutare,nisi appareat de renuntiando agere cùm impedimentum superuenit, quod confirmatur ex vulgari doctrina, secundùm quam potentia proxima, non autem remota in vnoquoque actu attenditur,*l.naturalem,§.1.in fine*,ibi, *multa accidere possent, vt ex ea non capiamus, ff.de acqu.rerum domin.l.quemadmodum, §. item Labeo*, ibi, *tàm incertũ sit*,&c.*ff.ad legem Aquil.*cum aliis, quæ Doctores communiter notant in materia lucri cessantis, vt per Gutier. *de iuram. confirmat.part.1.c.2.n.8.* D.Barbos.*in l.2.ff.soluto matr part.1.n.46.vers.est sanè aduertendum.* Petr. Nauar.*de restitut.lib.3.c.2.n 301.*

Quintò nota cum habentibus Parochialem Ecclesiam posse Episcopum causa studij dispensare ne vsque ad septennium ad Sacerdotium promoueantur, ita tamen vt ad Subdiaconatum intra annum suscipiendum adstringantur, vt decidit text.*in cap. cum eo c. 34. de elect lib.6.* & resoluunt Hoјed. *de incompatib. benefic.part.1.cap.24 n.19.* Nauar. *in man.cap. 25.num.118. vers. post autem.* Petr. Gregor. *de re benefic.c.25. num.9.* Emman. Sà *in aphorism. verb. beneficium,n.8.* Rebuff. *de priuileg. Scholast.priuileg.36.* Monet.*de distribut.quotid.par. 2.quæst.10.num.4.* Sanch. *de matrim. lib.8.disput.1.n.24.* vbi quòd talis Parochus, cum quo sit, dispensat Episcopus ne intra annum promoueatur, minimè incurrit pœnã amissionis beneficij,de qua *in d cap.licèt canon.*Ratio autem huius dispensationis est, quia multi recusabant Ecclesias Parochiales cum eo onere acceptare, & eùm facultates eis aliunde non suppeterent,studendi opportunitas auferebatur in maximum damnum vniuersalis Ecclesiæ, quæ viris literatis noscitur indigere, quam rationem expressit text.*in d.cap.cùm ex eo*, vbi quoque eam præstat quare dispensati ad studendum teneatur intra annum ad Subdiaconatum promoueri,dum dicit, *ne sicut à multis de Christi patrimonio sublatis factum esse dignoscitur,à statu retrocedere valeant clericali.* Et vbi Episcopus dispensauerit in septennio huiusmodi ante illud tempus finitum non poterat dispensationem reuocare,gloss.*verb.septenniam,in d.cap. cùm ex eo.*Rebuff.*de priuileg. Schol.priuil.37.*Sanch. *d.lib 8.disp.33.num.12.* Et ad illum tamen, non verò ad Prælatum spectabit illo septennio durante Vicarium deputare,idem Sanch. *de matrim.lib.3.disp.35.n.11.* 13

Sed restat vt videamus, an post Concilium Tridentinum facultates istæ de non promouendo ad Sacerdotium vsque ad septennium causa studij licitæ sint?Partem affirmatiuam suadere videtur idem Concil. Trident. *sess.7. de reformat.cap.12.*dum facultates de non promouendo ad annum adstringit,excipit tamen casus à Iure expressos, inter quos hunc nostrum præcipuum esse, & expressum *in d. cap. cum*

cùm ex eo, ex dictis constat, & notauit gloss. marginalis *in d.cap.* 12. iuuátque idem Concil. *sess.* 5. *de reformat. cap.* 1. *in fine*, dum generaliter inquit docentes, & studentes sacræ Scripturæ, gaudere omnibus priuilegiis à Iure concessis de perceptione fructuum beneficiorum in absentia. Pars autem negatiua probari videtur ex eodem Trident. *sess.* 8. *reformat. c.* 2. dum reuocat omnia priuilegia, seu exemptiones, quæ tollunt residentiæ necessitatem, quod repetit idem Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *ad fin.* In quo aduertebat D. Ludouicus Correa, olim in celebri Conimbricensi Academia Pōtificij Iuris primarius Professor, Concilium *d. cap.* 2. agere de priuilegiis perpetuis de non residendo, & *in d cap.* 1. de exemptionibus, quæ personis propter particulares necessitates conceduntur, atque ita non reuocari ibidem priuilegia, quæ ad tempus Academiis & studentibus in illis à Iure sunt concessa, in quibus saluum esse voluit suum priuilegium Concil. *d. sess.* 5. *cap.* 1. *in fine*, quæ interpretatio licèt fortan placere posset, & eam amplecti mihi foret iucundissimum ob debitam eximio Præceptori reuerentiam: magis tamen apud omnes valere debet Eminentissimorum DD. Cardinalium a Sanctissimo D. Papa approbata auctoritas, qui responderunt quoad Parochiales imperratas post confirmationem Tridentini nullam licentiam dandam ad percipiendos fructus in absentia ratione studij ex Parochialibus, cuius declarationis meminerunt Petr. Henriq. *cons.* 23. *n.* 4. Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancel. gloss.* 6. *n.* 251. Armendar. *in addit. ad recopil legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *sub tit. sed an Parochi debeant residere in suis benef Curatis, n.* 122. Aloys Ricc. *in praxi rerum fori Eccl. dec.* 502. *in* 1. *edit. aliàs resol.* 893. *in fine, in* 2 *edit.* Sanctarel. *var. quæst.* 3. *num.* 25. Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part.* 3 *alleg.* 53. *num.* 77. *& alleg.* 56. *num.* 30. Vnde cùm ex huiusmodi declaratione Eminentissimorum DD. Cardinalium constet licentias ad studendum hodie dari non posse habenti Parochialem, necesse est vt dicamus cessare iam dispositionem *dict. cap. cùm ex eo*, & suprà resoluta circa licentiam Episcopi ad septennium, & minimè excusandum Parochum à suscipiendo Sacerdotio propter causam studij.

23 *Sextò*, nota exceptis casibus à Iure expressis, qualis illo attento erat causa studij ex modò dictis, non posse Episcopum prorogare huiusmodi annum; ratio facilis est, cùm enim hoc tempus à generali Concilio Lugdunensi fuerit statutum *in dict. cap. licèt canon*, succedit regula receptissima, quæ docet contra generale Concilium. Episcopum, atque etiam Legatos Sum. Pontif. dispensare non posse, notat gloss. *verb. ætate*, per text. *ibi, in cap. cùm dilectus*, 32. *de elect. & in cap. dilectus, in verbo, cùm se facultas, de præbend.* sequuntur Doctores communiter ex Dec. *in c. at si Clerici*, §. *de adulteriis, num.* 9. *in vers. quartò fallit. de iudic.* Dueu. *reg.* 248. Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 10. & confirmatur ex Concil. Trident. *sess.* 7. *de re-*
formas. cap. 12. † vbi facultates de non promo- 24
uēdo minimè suffragari vltra annum expressè constituit: quibus omnibus addo non posse Episcopum annum istum à Iure concessum restringere, neque monere, neque cogere Rectorem Ecclesiæ Parochialis, vt intra breuius tempus Sacerdotium suscipiat: cùm enim annus iste à iure concedatur, non est ab Episcopo auferendus, iuxta *reg. indultum, de reg. iuris, lib.* 6. ex quo in terminis notarunt Bonifac. *in Clement. vnic. num.* 45. *de offic. Vicar.* Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, n.* 19. Petr. Gregor. *d. cap.* 25. *num.* 8. *post med.* Si verò ante annum finitum dispenset Prælatus in anno illo ad assumendos Ordines præfixo, prorogando terminum, non incurritur pœna *d. cap. licèt canon.* Ita Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 1, *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 25.

Septimò, notat in Ecclesiis etiam Parochia- 25
libus, si Collegiatæ sint, locum non habere pœnam priuationis ipso iure, de qua *in d. cap. licèt canon.* Ita in terminis probat text. *in cap. statutum* 22. *de elect. lib* 6. & resoluunt Selu. *de benefic part.* 1. *quæst.* 3. *n.* 6. Rebuff. *d. tit. de non promotis intra annum, n.* 27. Azor. *d part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *qu.* 4. Nauar. *consil.* 3. *de tempor. ordin.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *n.* 12. Galet. *in Margarita casuū conscientiæ, verb. Sacerdos,*
vlt. † Ratio est, quia vnum mixtum, quale est 26
Ecclesia Collegiata Parochialis, non continetur appellatione simplicis, quale est Parochialis, de qua fit mentio *in d. cap. licèt canon*, arg. text. *in l. si ita scriptum, ff. de liberis, & posthum.*
& sic † Iura loquentia de Parochialibus, non 27
habent locum in Collegiatis curatis, gloss. *verb. Collegiatas, in dict. cap. statutum.* Flamin.
Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 94. quia † 28
in generali dispositione beneficiorum qualificata beneficia sæpè nō includūtur, vt per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gloss.* 9. *numer.* 2. nec sub dispositione simplici comprehenditur casus qualificatus, Valasc. *cons.* 51. *num* 51.

Octauò, nota illum qui Ecclesiæ Parochiali 29
habitu tantùm, & non actu Parochianos habenti præficitur, non teneri lege, quæ lata est *in d. cap. licèt canon*, nempè quòd debeat intra anni spatium Presbyter fieri. Ita glos. *verb Parochialis, vers. quid si Ecclesia olim habuit Parochianos, in d. c. licèt canon.* Rebuff. *d tit. de promotis intra annum, num.* 34. Federic. de Senis *cons.* 183. Nauarr. *cons.* 4. *aliàs* 13. *de præbend.* Azor. *dict. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *q.* 9. *& lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 14. *vers. quæstionis dubia est.* Rota *decis.* 112. apud Farinac. *part.* 4. *suæ praxis crimin.* Valen-

zuela *conſ.26. n.25. cum ſeqq.tom.* 1. Stephan.
Gratian. *diſcept. forenſ. c.291. num.22.* Anton.
Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Ec-
cleſiæ exiſtent.lib.1.c.14.n.2.* vbi *n.4.& 5.* ſubdit
huiuſmodi Parochialem habito reſpectu po-
puli non obligare ad reſidentiam, neque ad
Sacerdotium, neque inducere incompatibili-
tatem. Vnde in Rot. coram Caualer. *deciſ.174.*
30 *n. 3.* fuit dictum † Parochialẽ habitu regulari
ad modum beneficij ſimplicis, nec faciendam
eſſe mentionem curæ habitu in impetratione.
31 *Nonò*, nota pœnam *dict. cap. licèt canon*, vi-
res & locum non habere in Decanis, Præpo-
ſitis, Abbatibus, Prioribus, & Archipresbyte-
ris curam animarum, ſed non Parochialem
Eccleſiam habentibus, gloſſ. *d. verb. Parochia-
lis, verſ. ſed nunquid erit idem in Decanatu.*
Boer. *deciſ.119. in fine.* Azor. *d.p.2.lib.6 c.8.q.3.*
32 *Decimò*, nota eandem pœnam locum etiam
non habere in Parochialibus Eccleſiis acceſ-
ſoriè vnitis, vt reſoluunt Rebuff. *dict. tit. de non
promotis intra annum, n.29. verſ. ideò qui poſſe-
dit.* Boër. *d. deciſ.119.n.7.* Azor. *d. lib.6.c.8.q.8.*
33 *Vndecimò*, nota obtinentes Dignitates, Ca-
nonicatus, vel alia beneficia ſacrum Ordinem
requirentia non incurrere dictam priuatio-
ne in ipſo iure, ſi intra præfatum annum non
ſuſceperint Ordinem requiſitum, & annexum
34 ſuis beneficiis, quia *d.c. licèt canon*, † ſolùm pro-
cedit in Parochialibus. Ita Squillante *de obli-
gat. Cleric. part.1. num.102.*
35 *Duodecimò*, nota quòd in ſacra Congrega-
tione Concilij propoſitum fuit ſequens du-
bium, *An obtinens Parochialem Eccleſiam in-
ſufficientem ad victum, teneatur promouere ad
Sacerdotium infra annum, iuxta cap. licèt ca-
non*, cùm Concil. *ſeſſ.21 de reformat. c.2. videa-
tur declaraſſe d.c. licèt, intelligi de beneficio Ec-
cleſiaſtico ſufficienti ad victum, imò prohibeat
poſſe promoueri ad ſacros Ordines? Sacra Con-
greg. cenſuit non teneri, ſed tantùm expedire,
vt Sanctiſſimus declaret eum debere dimittere,
Sanctitas ſua probante hanc ſententiam, vt di-
mittat*; refert Nicol. Garc. *de benefic. part. 2.
cap.5. num.121.*

CAPVT VI.

De vita, & honeſtate Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Parochi ad exemplum eorum, quorum cura ſibi commendata eſt, debent ſuam vitam, & mores componere.*
2 *Veſtimenta, aut calceamenta Parochis non licet habere, niſi quæ Religionem deceant.*
3 *Color viridis, aut rubeus Clericis prohibetur.*
4 *Color rubeus permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis Epiſcopis.*
5 *Annulos deferre in digitis non poſſunt Parochi.*
6 *Cultu nimio in veſtitu vti peccatum eſt.*
7 *Decor, & competens veſtium ornamentum, morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna.*
8 *Veſtibus nec fulgidis, nec ſordidis ſe ornare debent Parochi, ſed inter vtrumque medium quoddam eſt cupiendum.*
9 *Parochi poſſunt mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minus cum ſuſpectis fœminis conuerſari.*
10 *Parochus etiam ſenex famulum quantumuis ſenem ad mandatum Epiſcopi remouere tenetur.*
11 *Conuiuia inhoneſta, & comeſſationes fugere debet Parochus.*
12 *Conuiuijs honeſtis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis, Parochi intereſſe poſſunt.*
13 *Conuiuium benedictione inchoari debet, & gratiarum actione terminari.*
14 *Lectio diuinarum Scripturarum in omni Clericali conuiuio miſceri debet.*
15 *Ebrietatem & crapulam fugere debent Parochi, & ſub qua pœna? oſtenditur.*
16 *Ebrietas quot mala gignat? oſtenditur.*
17 *Propinare populis in publico Clerici non debent, ſecus in cellis ad inuicem.*
18 *Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus intendere non debent Clerici.*
19 *Citharam pulſare, & ſaltare non ſemper licet Clericis, niſi ſecretò, & in ſuis ædibus.*
20 *Cauponas, vel tabernas ingredi non licet Parochis, niſi longioris itineris cauſa.*
21 *Tabernæ ſunt hodie loca, & fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ.*
22 *Choreis, & ſaltationibus intereſſe non licet Parochis, ne propter motus obſcænos oculi eorum contaminentur.*
23 *Comœdijs intereſſe non licet Parochis.*
24 *Comœdiarum impudicarum auctores multiferi criminis rei fiunt.*
25 *Comœdijs intereſſe ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, & ceſſante ſcandalo, non eſt peccatum mortale.*
26 *Taurorum agitationibus adeſſe non debent Parochi, & qualiter id permittatur in Regnis Hiſpaniarum, oſtenditur.*
27 *Ludere non licet Parochis, & alijs Clericis ad aleas, & taxillos.*
28 *Ludus, qui conſiſtit in genio, aut virtute corporis, Parochis eſt permiſſus, ſi ſecretò, & in ſuis ædibus ludant, dummodo admixtos laicos habeant.*
29 *Scacchorum, ſiue latrunculorum ludus non eſt Clericis prohibitus, modò ludatur cauſa recreationis, non cauſa voluptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & dummodo non diſtrahatur*

strahatur à diuinis propter longum tempus, quod in tali ludo conteritur.

30 *Ludus scacchorum non multum conuenit literatis hominibus.*

31 *Canes, accipitres, vel huiusmodi ad venandum habere non licet Parochis, nec venationes facere periculosas, seu clamosas.*

32 *Clerici sanitatis, vel recreationis causa venationibus vti non prohibentur, dummodo id faciant cum silentio, & modestia.*

33 *Venatio in dubio præsumitur facta causa recreationis.*

34 *Venationi deditus dignus est reprehensione.*

35 *Venatorem cur nunquam legisse sanctum asserat D. Hieronymus? ostenditur.*

36 *Piscare Parochis, & Clericis licet, si id non assiduè exerceant.*

37 *Negotiari, & mercaturam facere lucri causa non possunt Parochi, & alij Clerici.*

38 *Emere, vel vendere, aut conducere possessiones propter cupiditatem Clericis non licet, nisi necessitas instet.*

39 *Conductori succedere possunt Clerici, ac perseuerare in conductione vsque ad tempus, quo durare debet conductio.*

40 *Clerici emere non possunt, vel contractu oneroso acquirere, vt ex illius venditione lucrum referant animo, secus si emant rem eo, vt domi consumant, aut vt vendant, quæ de rebus suis recollecta fuerint.*

41 *Negotiationem exercere possunt Clerici non lucri, sed necessitatis causa, vt se, suosque alant, cùm aliunde vnde viuāt, nō habeāt.*

42 *Clerici si semel, vel iterum negotiauerint, non peccant mortaliter*

43 *Clerici negotiari possunt per alios iusta causa interueniente, & sine auaritia, vel ambitionis vitio.*

44 *Clerici pretio currenti, vel etiam cariori, quàm emerant, possunt vendere, quæ superfunt ex emptis, ad se suamque familiam sustentandam.*

45 *Locare animalia, boues, & oues possūt Parochi si habeant ex decimis, aut successione.*

46 *Clerici agros proprios colere possūt, & greges in suis prædiis alere, vt fructus vendant.*

47 *Clerici possunt à locis piis terrena in affictum accipere.*

48 *Vinum suum etiam minutim vendere possunt Parochi.*

49 *Parochi, quibus non suppetit ex Sacerdotio, possunt honesto aliquo artificiolo victum quærere, dummodo non impediantur munera obire, quibus incumbere debent.*

50 *Apostoli laborabant manibus suis ne quemquam grauarent.*

51 *Arma deferre non possunt Clerici.*

52 *Clericorū arma sunt orationes, & lachrymæ.*

53 *Arma portare possunt Clerici si subsit iusta causa; & quæ illa sit, ostenditur.*

54 *Clerici quæ pro honestate, ac bonis moribus vitare teneantur? ostenditur*, & num. 55.

QVOD sacrum Concil. Trident. de omnibus Clericis dixit *sess. 22. de reformat. cap. 1.* ad Pastores animarum præcipuè pertinet; in eos enim potissimum plebes oculos suos coniiciunt, & ad exemplum eorum suam vitam, & mores componunt, & ideo plurimum refert quòd Parochi suam instruant vitam ad ipsius Concilij præscriptum, cuius verba sunt quæ sequuntur. *Nihil est quòd alios magis ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruat, quàm eorū vita, & exemplū, qui se diuino ministerio dedicarūt. Cùm enim à rebus sæculi in altiorē sublati locum conspiciantur, in eos tanquam speculum, reliqui oculos coniiciunt, ex ijsque sumunt, quod imitentur. Quapropter sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam, moresque suos omnes componere, vt habitu, gestu, incessu, sermone, aliisq; omnibus rebus nihil nisi graue, moderatum, ac Religione plenum præ se ferant: leuia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, vt eorū actiones cunctis afferant venerationem. Cùm igitur quò maiore in Ecclesia Dei & vtilitate, ornamento hæc sunt, ita etiam diligentiùs sint obseruanda; statuit sancta Synodus, vt quæ aliàs à Summis Pontif. & à sacris Conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu, doctrináque retinenda: ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscūque criminibus, necnon sæcularibus negotiis fugiendis copiosè, ac salubriter sancita fuerūt, eadē in posterū eisdem pœnis, vel maioribus arbitrio Ordinarij imponendis obseruētur, nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua verò ex his in desuetudinem abiisse cōpererint, ea quamprimū in vsum reuocari, & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscūque, ne subditorū neglecta emendationis ipsi cōdignas, Deo vindice, pœnas persoluāt.* Ex quo

Primò colligitur Parochis, & aliis quibuscumque Clericis non licere vti, aut habere vestimenta, aut calceamenta, nisi quæ Religionem deceant, vt apparet ex text. *in c. Clerici 23. dist. cap. fin. 41. dist. & 21. qu. 4. per tot. c. Clerici officia, de vita, & honest. clericor.* & ex Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. c. 6.* quia inquit Anicet. Papa *in epist. sicut discreti debēt esse in conuersatione, ita & in omni habitu apparere tenentur*; specialiter autem illis prohibetur, & præcipuè in Constitution. quam Pius V. de Cleri Romani reformatione edidit secundùm antiquorum Canonum auctoritatem, ne vestes holosericas, aut pelles pretiosiores habeant, sed à variis quoque laicorum consuetudinibus induēdi, atque odoramentis abstineant, eorum autē vestes debere esse talares,

res,id eſt,longas vſque ad talos, decreuit Sixtus V. *in ſua conſtitut.incipit.Sacroſanctam,ſub dat.5. Id. Ianuary* 1588. *in Bullario nouo,tom.2. pag.*653.

3 Requiritur prætereа honeſtas in veſtium colore, viridem enim, aut rubrum expreſsè improbat text. *in cap.pen. verſ.pannis,de vita,& honeſt.Cler. Clem.2. in fine , eod. tit.* vbi multa habentur de hac veſtiũ honeſtate; de quo etiã Garc *in ſum.morali tract.1.diffic.2.duda 1.puncto* 1.*n* 4.nam † rubeus color permittitur tantùm Cardinalibus, & viridis ſolùm Epiſcopis, ſecundùm Menoch. *de arbitr.caſu* 392.*num.*12. Pacian. *de probat. lib.2. cap.*34.*num.*39. Scacc. *de iudic. p.1.cap.*11.*num.*85.*&* 86 quos refert Carol. de Graſſis *de effectib. clericalib. in pralud.num.*272.

4 (see above)

5 Aliud quoque indecens in veſtitu prohibetur illis, purà deferre annulos in digitis,niſi quibus competit ex officio,& dignitate,*d.cap. pen.* Bellet.*diſquiſit.Cleric.part.*1.*tit.de diſcipl. Cleric* §.16.*num.*21. Carol. de Graſſis *d.tract. effectu* 42.*num.*1. vbi *num.*2.ſubdit poſſe Doctores, vel in aliqua Dignitate conſtitutos in

6 eius manibus deferre annulos. † In veſtitu nimio cultu vti peccatum erit, vt ſcribit S. Gregorius *hom.vlt. Quadrag.* his verbis.*Sunt nonnulli,qui cultum ſubtilium, pretioſarũmque veſtium non putant eſſe peccatum, quòd ſi videlicet culpa non eſſet,nequaquam ſermo Dei tam vigilàter exprimeret quòd diues,qui torquetur apud inferos,byſſo,& purpura indutus fuiſſet.* † Lau-

7 dandus quippe eſt decor, & competens veſtium ornamentum , quæ morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna, inquit enim Ambroſius *lib.* 1. *offic. Decor corporũ ſit affectatus, ſed naturaliter ſimplex,neglectus magis,quàm exquiſitus,non pretiſis,aut albentibus indutus ſit Clericus veſtimentis,ſed communibus,vt honeſtati,*

8 *& neceſsitati nihil deſit,nihil accedat nitoris.*† Debent enim nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus ſe ornare , ſed inter vtrumque medium quoddam eſt capiendum,quod eleganter deſcribit Hieronym.*epiſt.2.ad Nepot.cap* 11.*Veſtes pullas aquè deuita vt candidas:ornatus, & ſordida pari modo fugienda ſunt,quia alterũ delicias,alterum gloriam rédolet.Forma veſtiũ,* inquit Bernardus *in flor. capitul.*4. *deformitatis mentium,& morum indicium eſt:quid ſibi vult. quòd Clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? nẽpe habitu milites,quaſtu Clericos,actu neutrum exhibent, nam neque pugnant vt milites, neque vt Clerici euangelizant.*

9 *Secundò* colligitur Parochum teneri omnem incontinentiæ ſuſpicionem cuitare, ac proinde non poſſe mulieres in habitationes ſuas recipere, aut retinere, & multò minùs cum ſuſpectis fœminis conuerſari, vt id apertè probant *cap. præter hoc,cap.interdixit,cum ſeq.* & 2.*diſt.c. Clerici,c.*81.*diſt.c.*2.*cum ſeqq.*34.*diſt. c.vt Clericorum,de vita,& honeſt.Cleric.& per tot.de cohabit Cleric.& mulier.*& optimè multis comprobat Creſpet.*in ſum.Catholica Fidei, verb Clericus,*§.*Clericis mulierum contuberniũ, & verb. mulier,in princ.* Squllante *de obligat. Cleric. p.* 2. *num* 48. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.*1.*tit.de diſcipl.Clericali.*§.25.Carol. de Graſſis *de effectib. Cleric. effect.*26. Galgan. *de iure publico,lib.*3 *tit.*5.*ex n.*29. Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.*4.*p.*1 *tract.*13.*docum.*2.Ioan. Baptiſta Finus *de regu.iuris,homil.*22. *verſ.adde*, vbi ex Sanctis Patribus oſtendit fœminarum conſortium quatenus à viris ſpiritualibus fugiendum.

Vnde conquerente apud *ſacram Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorũ Presbytero Iacobo Sanctino in* 60. *atatis ſua anno cõſtituto Epiſcopum Senogal. vt famulam atatis* 60.*annorũ remoueat,ſibi iniunxiſſe,eandẽ S.Cõgrẽgat.ſupplicauit,vt Oratorẽ hac de cauſa moleſtari minimè permitteret. Sacra verò Cõgreg.die* 15. *February* 1619 *eundem Iacobum parere debere reſpondit.* Idem cẽſuit *in vna Ferrarien. die* 7. *Iuny eiuſdem anni*, contra Presbyterum Ioannem Baptiſtam Rebollum annorum 64. & eius famulam annorum 66. Sed quæro, an teneatur Parochus, vel quilibet alius Sacerdos concubinam è domo eiicere eo quòd rumor in vicinia eſt quòd ſit ſua concubina, & ex hoc ſcandalum generatur, cùm re vera ſit honeſta fœmina, & rumor ſit falſus;omnes ferè concludunt eiiciendam, iuxta illud Paul. 1. ad Theſſalon. cap.5. *Prouidemus bona non ſolùm coram Deo ſed coram hominibus.* Ita Bauny *tract.*4. *quaſtio.* 15. *verſ. ab hac quaſtion.* Ioann. Sonci. *in ſelect. diſput.*20. *num.*18. Layman. *lib.*2. *tract.*3. *cap.*13.*num.*1. Candid.*diſquiſ.*24.*art.*27.*dub.*6. Machado *lib.*2 *p.*2.*tract.*6.*docum.*13.*n.*3.Diana *moral.reſol.p.*5. *tract.*14.*reſol.*107. 10

Tertiò colligitur Parochos, & alios Clericos comeſſationes, & inhoneſta conuiuia fugere debere, vt habetur *in cap.cùm decorem,de vita,& honeſt. Cleric. & in cap.*1 *ne Cleric.vel Monach.*Galganet. *de iure public lib.*3. *tit.*5.*n.* 28. Nam Hieron. epiſt. 2. ad Nepot. *de vita Cleric.c.*13.*Cõuiuia* inquit, *tibi vitanda ſũt ſecularium,& maximè eorum,qui honoribus tumẽt,* &c. 17. *Conſolatores non Chriſtiani potiùs in mœroribus ſuis,quàm conuiuas in proſperis noueriut: facile cõtemnitur Clericus,qui ſæpè vocatus ad prandium non recuſat.* Idẽ omninò ſubdit ſanctus Ambroſius *lib.*1.*offic.cap.*20. *Habet ſuos ſcopulos,*ait,*verecundia?non quos ipſa tenebit,ſed quos ſæpè incurrit,ſi in intemperantium incidamus conſortia, qui ſpe iucunditatis venenum infundunt bonis:hi ſi aſsidui ſint,& maximè in conuiuio, ludo,ac ioco, eneruant grauitatem illam virilem. Caueamus itaque ne dũ animum relaxare volumus, ſoluamus omnẽ harmo-* 11

niam,

viam, quasi consensum quendã bonorum operum. Vsus enim eitò inflectit naturam, vnde quod prudenter factitũ, conuenire Ecclesiasticis, & maximè ministrorũ officiis arbitror, declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipsi hospitales sint peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus opprobrij locus. Conuiuia quippe extraneorũ occupationes habent, tum etiam epulandi prodũt cupiditates, surrepunt etiam fabulæ frequenter de sæculo, ac voluptatibus claudere aures non potes, prohibere putatur superbia surrepunt etiam præter voluntatem pocula.

12 Honestis verò conuiuiis, & quæ fiunt gratia charitatis, & dilectionis possunt benè interesse, *cap. quando, il* 1. *&* 2. *dist.* 44. Cou. *in cap. vlt. n.* 1. *de testam.* Beller. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* §. 2. *num.* 24. item & iis, quæ fiunt in anniuersariis defunctorum, siue in solemnitatibus Sanctorum, *cap. nullus*, 44. *dist. cap. nullus, de consecr. dist.* 5. Cou. *in d. c. vlt. n.* 2. Ioann. Garc. *de expens. cap.* 9. *num.* 21 Cened. *ad Decretum, collect.* 46. *n.* 5. Beller. *dict. tit. de discipl. Cleric.* §. 22. *num.* 28. vbi admonet quòd in huiusmodi conuiuiis nulla absentium vita morderi permittatur, nullus ex irrisione reprehendi, nec in eis inanes sæcularium negotiorum fabulæ plausus, risus inconditi audiendi, seu referendi, aut cantandi, nec turpia ioca, vel vrso, vel tornatricibus, aut laruas

13 ante se fieri patiantur. † Imò conuiuium benedictione inchoari debere, & gratiarum actione terminari, probatur *in d. c. quando autem* 44. *dist.* & à S. Ioan. Chrysost. dicitur, qui *homil* 79. *ad Antiochenm*, ita ait: *Opus est nos, & mensam petentes, & desistentes Deo gratias agere. Mensa ab Oratione sumẽs initium, & in Oratione desinens, nunquam deficiet, sed fonte largius omnia nobis afferi bona* S. Hieronymus epist. 22. ad Eustach c. 16. *Nec tibi sumantur, nisi oratione præmissa, nec recedatur à mẽsa, nisi referatur Creatori gratia*, alias adducit SS. Patrum auctoritates, Gisbert. Scheuic. *de Ecclesiasticorum vita, moribus, & officio, l.* 3. *c.* 36. Beller.

14 *d.* §. 22. *n.* 26. vbi *n.* 27. subdit, quòd † in omni Clericali conuiuio lectio diuinarum Scripturarum misceri debet, *per c. pro reuerentia*, 54. *dist.* & aduertit Nauar. *de Orat. cap.* 18. *num* 42. quòd Sacerdotes non benedicentes mensam peccant tantùm venialiter. quamuis Præp. *n.* 2. *in dict. c. non liceat*, 44 *dist.* existimauerit peccare mortaliter.

15 *Quartò*, colligitur Parochos, & omnes Clericos à crapula, & ebrietate diligenter abstinere debere, ita vt si non abstinuerint, & à Superiore commoniti non satisfecerint, ab officio, & beneficio suspendendi sint: ita probat text. *in c. à crapula, de vita, & honestate Cleric.* Menoch. *de arbitr. casu* 404. *num.* 4. Bernard. & Salzed. *in p. Canon. c.* 80. *in nouiss. edit.* Camil. Borrel. *in summa omnium decis. tom.* 1. *tit.* 11. *à num.* 27. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 13. §. 27. *ex num.* 5. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 4. *à num.* 3. Farinac. *fragment. crimin. par.* 1. *litt.* C. *numer.* 246. Machado *d. tract.* 13. *docum.* 3. Superioris autem arbitrio relinquitur quando Clerici à crapula, & ebrietate non abstinentes ab officio, vel beneficio sint suspendendi, gloss. *verb. vel beneficio, in d. cap. à crapula*, Menoch. *d. casu* 404. *num.* 4. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 63. Suar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 2. *sect.* 2. *n.* 12. nam violentum Sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet, *cap. vinolentum*, 35. *dist.* quia † multa ex ebrietate mala gignuntur; aufert enim memoriam, dissipat sensum, corrumpit sanguinem, obtundit visum, infirmat neruos, obturbat auditum, onerat cerebrum, resoluit viscera, balbutit linguam, confundit intellectum, eneruat, & fœdat corpus, omnia membra debilitat, exhaurit substantiam, secreta pandit, libidinem prouocat, rixas excitat, prout hæc, & multa alia referunt Menoch. *d. casu* 404. *à princ.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 36. *art.* 1, Aldretė *de relig. discipl. tuenda, lib.* 2. *cap.* 15. *ex num.* 39. Less. *de iustit. lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 3. *num.* 13. *cum seqq.* Farinac. *d. lit. C. n.* 253. Beller. *d. tit de disciplina Cleric.* §. 22. *à n.* 13. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 4. *n.* 3. *cum seqq.* & alij, quos refero Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 1. *tit.* 2. *gl.* 11. *n.* 5. 16

Specialiter verò vsum illum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores, & illi iudicio talium plus datur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, penitus abolendum, præsertim in Clericis, decernit Innocentius III. in Lateranensi Concilio, de quo *in d. cap. à crapula*, sub suspensionis pœna ab officio, & beneficio, refert Beller. *d.* §. 22. *n.* 33. & Zozimus Papa (vt dicitur *in libro Pontificum*) constituit, vt nullus Clericus pocula in publico populis propinaret, possent tamen Clerici in cellis sibi adinuicem propinare, vt habetur in Concilio Nannetem. de quo *in cap. quando autem*, 44. *distinct.* vbi modus præscribitur seruandus à Clericis in conuiuiis, & *in cap. quando Presbyteri, eadem distinct.* sic dicitur; *qui volunt panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos liberè faciant, & maximè vltra tertiam vicem populum non constringant.* Item, *in c. nullus Presbyterorum, eadem dist.* legitur, quòd nec præsumant alios ad bibendum cogere, vel aliena precatione ingurgitare. 17

Quintò, colligitur Parochos, & alios quoscumque Clericos mimis, ioculatoribus, & histrionibus intendere non debere, *d. cap. penult. de vita, & honestate Cleric. c. Presbyteri*, 34. *dist. cap. non oportet, de consecrat. dist.* 5. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 13. §. 30. *num.* 2. Beller. *d. tit. de discipl. Cleric.* §. 23. *n.* 3. nec scurrilibus, aut iocula 18

ioculatoriis verbis, vel adulationibus deſerui-
re, vt aut vacare, *cap. Clericum,46. diſt.* vbi ſic
dicitur. *Clericum ſcurrilem, & verbis turpibus
iocalatorem ab officio eſſe retrahendũ cenſemus,
c.1.ne Cleric.vel Monach.*Bernard.&Salzed.*in
pract.c.71.in nouiſſ.edit.* Vgolin.*d.cap.*13.§.20.
Sicut & maledicere, vel detrahere, & calum-
niari, maximè in Sacerdotes, *c. Clericus male-
dicus,ead.diſtinct.46.* & denique riſus,& fabu-
las vanas, & tumultus in conſeſſu, & Eccle-
ſia vitare monentur, aut indiſcretis vocibus
perſtrepere, vel obſtinatis diſceptationibus
tumultuoſas voces effundere, & his ſimilia,
quibus vituperetur miniſterium eorum, face-
re prohibentur, *cap. quando autem,44.diſt.c.in
loco,5.q.4.* Qui verò, inquit Bonifacius VIII.
in cap.vnic.de vita,& honeſt.Cleric.lib.6. ſe io-
culatores, aut gogliardos faciunt, vel buffo-
nes, ſi per annum artem illam ignominioſam
exercuerint, ſunt ipſo iure infames;ſi verò bre-
uiori tempore, & moniti non reſipuerint, ipſo
iure omni priuilegio Clericali carent, refert
Vgolin. *d.§.20.num.2.* vbi ſubdit præfatum an-
num requiri continuum, & excipit vt pœnam
hanc euadant vbi in occulto id facerent, vt-
pote inter amicos,vel infirmitatis alterius, aut
honeſtatis gratia.

19 *Sextò*,colligitur Parochis, & aliis Clericis
ob honoris grauitatem, & dignitatem citha-
ram pulſare, & ſaltare non ſemper licere, niſi
ſecretò, & in ſuis ædibus, vt per Abb. *in cap.
cùm decorem, de vita, & honeſt. Cleric.* Viui.
opin.467.n.3.verſ.& hinc eſt. Vgolin.*dict.c.*13.
§.26.*num.*2.

20 *Septimò*,colligitur Parochis, & Clericis cau-
ponas,vel tabernas, niſi longioris itineris cau-
ſa,ingredi non licere, *cap.non oportet,cum duo-
bus ſequentibus,44. diſt.dict.c.penult.* Bernard.
Diaz. *in pract.cap.80.n.3.in nouiſſ.edit.* Iacob.
de Graff. *in aureis deciſ.part.2. lib.3.cap.8.n.9.
& 10.* Vgolin.*dict.cap.*13.§.29. Campan. *dict.
rub.4.num.*12. Anton.Ricciul. *de iure perſona-
rum extra gremium Eccleſia exiſtent. lib.8.c.7.
num.*15.latè Bellet. *dict.tit.de diſciplina Cleri-
cali,§.20.à principio,* vbi *num.*15. ſubdit, quòd
ſicut vitium frequentandi tabernas reprehen-
ditur in Clericis, ita nec eſt laudabile in ſæ-
cularibus. Quamuis enim olim cauponarum
inſtitutio non fuerit voluptatis cauſa, ſed ne-
ceſſitatis, *l.licèt gratis,§.in factum,ff.naut.cau-*
21 *pon.ſtab.* hodie tamen † tabernæ ſunt loca
& fomenta intemperantiæ, & incontinentiæ,
l.quæ in adulterium, in princ. & *ibi* gloſſ. *C. ad
legem Iul.de adulter.l.athletas,§.ait prætor,ff.de
his qui notantur infamia, l.palã,§.ſi qua caupo-
nam,ff.de ritu nuptiarum.*Quæ autem dicantur
tabernæ,& illarum nomine quid veniat? Dixi
*in meo tr. de appellatiua verborum vtriuſque
Iuris ſignific.appell.257.num.1.*

22 *Octauò*, colligitur Parochus minimè lice-
re choreis, & ſaltationibus intereſſe, ne pro-
pter motus obſcœnos oculi eorum contami-
nentur, *cap. Presbyteri 19. diſtinct.34. lib.57.
tit.5.part.1.* vbi Greg. Lopez *in gloſſ.1. & l.34.
tit.6. part.1.* vbi *gloſſ.7.* Vgolin. *dict.c.13.§.30.
num.1.*

Nonò, colligitur eis quoque minimè licere 23
comœdiis intereſſe, cùm vt plurimum ſint de
rebus laſciuis, turpibus, & amoribus munda-
nis, prouocantes auditores ad malum, & libi-
dinem, ac ſpectatores ſuo acceſſu, & præſen-
tia cauſam afferunt ſcenicis turpia agen-
di, Petr. de Guzman *in lib. bienes del honeſto
trabajo y daños de la ocioſidad, diſcurſu 6.§.7.*
Paul.Comitol. *reſponſ.moral.lib.5.q.11.num.8.
cum ſeqq.* vbi *à princip.illius quæſt.*† probat co- 24
mœdiarum impudicarum auctores multiferi
criminis eſſe reos, eáſque ob id damnant Petr.
Gregor.*ſyntagm.iuris lib.39.c.15.* Ribadeneira
*lib.1.de la tribalacion c.11.*Pined.*c.1.de la agri-
coltura,dialog.15.à §.25.* Petr. de Guzman *dict.
diſcurſu 6.§.2.pag.276.*Ioan.Valer. *de different.
inter vtrumque forum,verb.peccatum,diff.25.*

Verùm ſi comœdiæ audiantur ob ſolam va- 25
nam curioſitatem abſque periculo probabili
lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, &
modus repræſentandi ſit turpis; ego puto non
eſſe peccatum mortale ceſſante ſcãdalo,quod
exiſtimo modò non eſſe, quia frequentiſſi-
mum eſt Clericis comœdiis intereſſe;Non ob-
ſtat prohibitio *d.cap.penult.*quia ſecundùm In-
nocent, ibi eſt tantùm de honeſtate, vel quod
verius credo cum Caietan. *in ſum. verb. Cleri-
coram peccata,*ille text.non obligat ſub mortali
ceſſante ſcandalo, & contemptu. Quare ita
reſoluunt Fr. Emman. *in ſum. tom.3. cap.71.
num.1.* Ioann.Salas *in 1.2.tom.2. tractat.13.di-
ſput.6.ſect.24. numer.165.* Paul. Squillante *de
obligat. Cleric. part.2.n.45.* Galet. *in ſua Mar-
garita caſuum cõſcientia,verb.comœdia.*Sanch.
de matrimon. lib.9.diſput.46. num.41. Bonacin.
eod.tract. quæſt.4.puncto 9 n.22. Anton. Dian.
reſolat.moral.p.2.tract.3. Miſcel.reſol.35. Illu-
ſtriſſ.D. meus Roderic. à Cunha *in comment.
ad cap.7.n.3.diſt.86.*Ego ipſe *in collect. ad d.cap.
pen.num.3.* Lezana *in ſum.quæſt. Regul.cap.10.
num.7. tom.1.* Machado *en ſu perfetto Confeſ-
ſor. lib.4.p.1.tract.13.docum.2.num.3. & 4.* Fra-
goſo *in ſua Republica p.1.lib.1.diſp.2.num.185.*
Garcia *in ſum. moral. tract.1. diffic.2. dubio 2.
num.3.*

Decimò, colligitur illos minimè adeſſe debe- 26
re agitationi taurorum, cùm id eis prohibue-
ſit Gregorius XIII.in quadam ſua Conſtit.cu-
ius tenorem recenſent Salzed. *ad Bernard. in
pract.cap.72.aliàs 75.in nouiſſ.edit.*& Stephan.
Quarãt.*in ſum.Bullarij.v.torneamenta.* Poſtea
Clemens VIII. pro Regnis Hiſpaniarũ pœnas,
& cenſuras contra eos, & alios Clericos impo-
ſitas ſuſtulit, & amouit) exceptis Monachis,
&

& Fratribus Mendicantibus, cæterisque Re-
gularibus cuiuscumque Ordinis, & Instituti,
ad terminos Iuris reducendo. Monet tamen
sua Sanctitas & in Domino hortatur Clericos
sæculares beneficia Ecclesiastica obtinentes,
vel in sacris Ordinibus, seu in Ecclesiastica
dignitate constitutos existentes, ne paterna
hac eius benignitate abutantur, prout plenius
in suis literis *sub datum Romæ, sub die* 13. *Ianua-*
rij 1596. continetur; quarum litterarum con-
textum referunt Quarant. *vbi suprà*, Fr. Em-
man. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 68. *art.* 2. & de il-
lis meminere Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 2.
c. 15. *in princ.* Illustriss. D. meus Roder. a Cunha
in comm. ad d. cap. Presbyteri, n. 3. *&* 4. *dist.* 34.
Lezana *vbi suprà cap.* 10. *num* 7. Fragoso *p.* 1.
lib. 1. *disp.* 2. *num.* 92. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 12.
diffic. 20. *n.* 12. Garcia *in sum. morali tractat.* 1.
diffic. 3. *duda* 2. *num.* 2. Machado *d. tract.* 13. *do-*
cum. 11.

27 *Vndecimò*, colligitur Parochis, & aliis Cle-
ricis ad aleas, & taxillos ludere non licere,
d. c. pen. de vita, & honest. Cleric. cap. cùm inter
dilectos, de excess. Prælat. Concil. Trident. *sess.* 24.
de reform cap. 12. *L.* 57. *tit.* 5. *partit.* 5. Fr. Emm.
quæst. Regul. tom. 2. *q.* 37. *art.* 1. Paul. Comitol.
responsmoral. lib. 1. *quæst.* 90. Camill. Borrel. *in*
sum. omnium decis. tom. 1. *tit.* 11. *num.* 33. Aldre-
te *de religiosa disc. tuenda, lib.* 2. *c.* 16. § 3. *n.* 17.
Molin. *de iust tract.* 2. *disp.* 512. *vers. quòd vero.*
Carol. de Grassis *de effectib. Clerical. effectu* 22.
Farinac. *in praxi crimin. p.* 3. *q.* 109. *num.* 92. *cum*
seqq. Squillante *de obligat. Cleric part.* 2. *n.* 45.
Beller. *d. p.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* § 24. Illustriss.
D. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad c.* 1.
num. 1 *cum seqq.* 35. *dist.* Machado *d. lib.* 4. *p.* 1.
tract. 13. *docum.* 9. Vgolin. *de offic. Episcop. cap.*
13. § 22. *num.* 2. vbi subdit hoc procedere in
omnibus Clericis, qui Ordine sacro initiati
sunt, vel in minoribus constituti, si beneficium
habeant Ecclesiasticum, & *num.* 3. addit, quòd
nec per alium ludere possunt, & in fine re-
stringit vbi animi gratia secretò, & modicè
luderent absque scandalo, & § 23. *num.* 1. re-
soluit eos peccare mortaliter, si aleis, & taxil-
lis ludant.

28 Ludus tamen, qui consistit in ingenio, aut
virtute corporis, illis est permissus si secretò,
& in suis ædibus ludant, vt per Par. de Puteo
in tract. de ludo num. 12. Costa *eod. tract. n.* 15.
art. 2. Farin. *d. q.* 109. *num.* 103. *&* 106. Vgolin.
d. cap. 13. § 25. *&* 26. Beller. *d.* § 24. *num.* 8. *&* 9.
vbi *num.* 15. intelligit, modò non ludant in pu-
blico: dummodò etiam ad mixtos laicos non
habeant, gloss. *in verb. eiusdem, in cap. contine-*
tur. de homicid. vbi Host. *num.* 1. & Abb. *num.* 3.
Costa *d. tract. num.* 14. *in fin* Beller. *dict. tit. de*
discipl. Cleric. § 24. *num.* 17. Farin. *dict. p.* 3. *q.* 19.
n. 100. Gare. *in summ. tract.* 1. *diffic.* 2. *dub.* 2. *à*
num. 6.

Vnde scacchorum, siue latrunculorum lu- 29
dum non esse Clericis prohibitum resoluunt
Abb. *n.* 4. *vers. & hoc intellectu, & num.* 12. Ioan.
Andr. *n.* 13. & Butr. *vers. ludus enim in d. c. pen.*
de vita, & honest. Cler. Costa *d. tract. num.* 25. *in*
fin. vers quod autem ludus, & n. 27. *ante fin. art.*
2. Viu. *tom* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit.* 29. *num.* 3. *in*
princ. pag. 430. Farin. *d. q.* 109. *n.* 114. Vgolin.
d. § 25. *in princ.* Paul. Comitol. *d. lib.* 1. *quæst.* 91.
Beller. *d.* § 24. *n.* 7. vbi *num.* 10. intelligit modò
ludatur causa recreationis, & non causa vo-
luptatis, aut auaritiæ, vel cupiditatis, & *n.* 15.
etiam dummodo non distrahatur à Diuinis,
propter longum tempus, quod in tali ludo
conteritur. †Et quamuis huiusmodi ludus in- 30
genio constet, ac proinde permissus censeatur,
non multum tamen literatis hominibus con-
uenire arbitrantur, quòd mentem iam litera-
rum studiis fatigatam recreare magis cessatio-
ne, & quiete, quam nouo meditationis, labore
grauare oporteat, vt benè aduertit Ioan. Bapti-
sta Finus *de reg. iuris, homil.* 22. *in fine.*

Duodecimò, colligitur eisdem quoque non 31
licere canes, accipitres, vel huiusmodi ad ve-
nandum habere, *cap.* 2. *in fin. de Cleric. venat.*
Camill. Borrel. *in sum. omnium dec. tom.* 1. *tit.* 11.
num. 42. nec venationes facere periculosas, seu
clamosas, veluti aprorum & cum armis, *cap.* 1.
cum seq. 34. *dist. c.* 1. *de Cler. ven.* resoluunt Ber-
nard. *in pract. c.* 70. *in nouiss. impress.* Guillel. Be-
nedict. *in cap. Raynutius, de test. verbo, & vxo-*
rem nomine Adelasiam, n. 875. Syluest. *in sum.*
verb. Venatio, circa med. Sebast. Medic. *de ven.*
pisc. & aucup. part. 1. *quæst.* 8. *ex n.* 17. Menoch.
cons. 221. *n.* 50. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 529.
n. 9. *part.* 1. plures, quos refert Cened. *ad De-*
cretal. collect. 56. *n.* 8. *&* 9. quibus addo Sebast.
Næui. *in remiss. ad lib.* 2. *feud tit.* 56. *quæ sint Re-*
galia, num. 273. *cum seq.* Beller. *d. tit. de discipl.*
Cleric. § 19. Thom. Valasc. *allegat. iuris tom.* 1.
allegat. 31. *num.* 13. Rebell. *de oblig iustit. p.* 1.
Galgan. *de iure publico, lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 67. Squil-
lante *de obligat Cleric. part.* 2. *n.* 37. Ioan. Valer.
de differ. inter vtrumque forum, verb. peccatum,
differ. 20. Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in com-*
ment. ad c. 2. *dist.* 34. Machado *d. lib.* 4 *p.* 1. *tract.*
13. *docum.* 8. Hurtado *de Iustit. disp.* 1. *diffic.* 23.
n. 53. Cardin. Lugo *de Iustit. disp.* 6. *sect.* 6. Garc.
in sum. tract. 1. *diff.* 2. *duda* 3. *n.* 3. Mart. *de iuris-*
dict. p. 4. *cent.* 1. *casu* 37. *à num.* 17. vbi intelligit
† si ad voluptatem venari fuerint, & sæpius in 32
ipsa voluptate detenti: qui omnes etiam asse-
runt sanitatis, vel recreationis causa Clericos
venationibus vti non prohiberi, dummodo id
faciant cum silentio, & modestia, quod etiam
post alios aduertit Illustriss. D. meus Roder. à
Cunha *in comment. ad cap.* 9. *num.* 2. *dist* 86. †In 33
dubio autem venationem præsumi factam
causa recreationis tenent Anan. *in d. c.* 1. *de Cle-*
ric. ven. col. 2. Alex. *cons.* 72 *n.* 13. *vol.* 1. Menoch.

d. consil.11. num.51. & de præsum. lib.5. præs.3. n.116. Bellet. *d.§.19.n* 7. Illustriss. D. meus Rodericus a Cunha *in comment. ad c. videns* 10. *dist.*86.

34 Hinc Nicolaus Papa *in d.cap.1.dist.*34. Lanfredum venationi deditum reprehendit, ad-
35 ditque ex S. Hieronymo † venatorem nunquam legisse sanctum, cuius dicti ratio potest esse; quia venatores miserandam in animalibus exercẽdo carnificinam multùm inde sanguinariæ crudelitatis assumunt, & sic mentem induunt ab omni pietate alienam, Pined. *in Iob, cap.16. vers.10. num.3. & 7.* Ferdinand. Salazar. *Prouerb. cap.12. versic.27. num.*123. vbi fraudulentos homines venatori dicit persimillimos, ipsámque artem venatoriam multis fraudibus, ac dolis esse coniunctam, & Martin. Delr. *in adag. sacr. adag.13. per tot.* firmant quòd sacer textus venationis nomine omnem tyrannidem, crudelitatémque designat. Non obstat quod obiicit gloss. *verb. venatorem, in eod cap.1. dist.*34. de Sancto Eustachio, quia benè soluit, dicens, quod deseruiens venationi non est sanctus, sed qui semel fuit venator, potest postea effici sanctus peracta iam pœnitentia, sequitur Abb. *in d.cap.1. vers. & pro illa, de Clerico venatore*, declarant Abul. *in Matth. cap.6. q.43. versic. si autem obyciatur.* Franc Marc. *Delphin. decis.*529. *ex n.7. pag.1.* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris, lib.39. capit.10. num.* 13.

36 Piscari autem eisdem licere non est dubium, exemplo Apostolorum, quos piscatores ad se Saluator noster vocauit *Matth 4. Marc. 1. & Luc.5.* Ita Salzed. *ad Bernard d.capit.70. lit. A. vers. Piscatio.* Iac. de Graff. *in aureis dec. part.3. lib.3. cap.3. vers.6.* Matt. *d.casu 57. n.22.* Monach. *de urbis. casu 413. in fine.* Azeued. *l.1. n.13. vers. nisi & piscatio, tit.8. lib.7. nouæ Rec.* Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap. Esaü, dist.*86. Beller. *dict. tit. de discipl. Cleric. §.19. num.* 8. Vgolin. *d.c.13.§.22. num.*10. qui, & præcipuè duo vltimo loco citati, id dupliciter restringunt, & *primò*, dummodo artem illam piscandi, diebus præsertim solemnibus (quibus Ecclesiasticis Officiis interesse debent, & inseruire) non exerceant, in aliis festis permittitur vbi necessitas suaderet, *c. licet, de feriis. Secundò*, si non assiduè id exerceant, non enim Apostoli posteaquam gratiam Dei nouerunt, piscationibus operam dabant assiduè, sed relictis retibus sequuti sunt Christum Dominum.

37 *Decimotertiò* colligitur Parochos, & alios Clericos negotiari, & mercaturam facere lucri causa non posse, vt probat text. *in cap. negotiatio, 88. dist. & in cap. cum secundum 6. ne Clerici, vel Monachi*, vbi decernitur vt excommunicentur, *& in cap. sed nec, eod. tit.* vbi præcipitur, vt suspẽdantur ab officio Ecclesiastico, *& in c. Clericus, dist.* 94. vbi imponitur eis depositionis pœna, *& in cap. Canonum*, 14. q.4. vbi iubetur vt explodantur à Clericali consortio. Vide Strach. *de mercat. part.3. num.*4. Bernard. & Salzed. *in pr. cap.55. aliàs 58. in nouiss. impr.* Rodoan. *de spoliis Cler. q.2. in princ. num.1. cum seqq.* Menoch. *cons.12. num.11. & 12. & de præsumpt. lib.3. præs.56. n.8.* Morl. *in emporio iuris, p.1. tit.9. q.*10. Salon. *in 2.2. q.77. art.4.* Medin. *in C. de restit. q.30. art.2.* Mart. *de iurisdict. p.4. cent.1. casu* 3. Rebell. *de obligat. iustit. part.2. lib.9. quæst. fin. sect.2. à num.*4. Squillante *de obligat. Cleric, part.2. num.*39. Farin. *fragm. crimin. part.1. lit. C, verb. Clericus à num.*147. Salas *de contract. vbi de empt. dub.*2. Sigism. Scacc. *de commerc. §.1. quæst.7. part* 2. Paul. Comit. *resp. moral. lib.5. quæst.*53. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.26. num.*325. Vgol. *de officio Episcopi, cap.13. §.15. & 16.* Fernandez *in examine Theolog. moralis, part.4. cap.5. §.8. num.*4. Carol. de Grassis *de effectib. Cleric. effectu* 6. Bellet. *disquis. Cleric. part.1. tit. de disciplina Cler. §.21.* Antoni. Diana *resolut. moral. tract. de contract. resol.*72. Buratt. *decis* 916. *num.*7. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.9. num.*39. Fragoso *de Republ. p.1. lib.2. disp.4. numer.312. vers. dicendum.* Bauny *tract.11. q.15. vers. septimo peccat, & q.* 17. Trullench. *in Decalog. lib.7. c.21. dub.9. n.6.* Fagundez *de Iustit. lib.5. cap.11. n.2.* Garcia *in sum. morali tract.1. diffic.2. dub.5. n.4.*

Amplia *primò* procedere quocumque con- 38
tractu negotientur, vtpote vel emendo, vel vendendo, vt resoluit Vgolin. *d.c 13. §.16. n.1. in fine*, vel conducendo possessiones propter cupiditatem, vt probat text. *in cap.1. ne Clerici, vel Monach.* vbi Abb. *num.*8. Marc. Anton. Genuens. *in tract. Archiepisc. Neapol. c.62. num.* 12. Mart. *d. casu* 3. Bellet. *d. §.21. numer* 31. Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in comm. ad cap.1. num.2. dist.*87. nisi necessitas instet, videlicet ad sui, vel suorum sustentationem, vt declarant Host. *in cap.1. num.2. de oblig. ad ratiocin.* Syluest. *in sum. verb. Clericus 3. num.2.* Molin. *de iust. tract.2. disp.*342. Less. *eod. tract. lib.2. cap.15. dub.1. num.*6. Port. Imol. *cons.*16. Ioan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed.*73. Marc. Anton. Gen. *citato loco* Bellet. *d. §.21. num.*33. vbi *num.* 25. subdit, quòd possunt conducere omnes obuentiones Ecclesiæ. † Vel nisi conductori succedant, quia poterunt perseuerare in conductione vsque ad tempus, quo durare debet conductio, gloss. *verb. conductore, in d.cap.1.* vbi Abb. *n.*8. Felin. *in cap. quia G. num.3. vers. ideò ipse de iud.* Barbat. *cons.1. num.59. vol.3.* Syluest. *in sum. verb. Clericus, 3. num.2.* Gregor. Lop. *lib.45. verb. arrendatores, tit.6. part.1.* Bonacos. *comm. crimin. p.2. verb. Curiales, fol.*20. Redoan. *de spoliis Cleric. in præfat. q.1. n.* 12. Beller. *d. §.21. num.*32. Molin. *d. tract.2. disp.342. num.*7. Less *d. lib.2. cap.*21.

cap.21.num.6. Vgolin. *d.§.16.num.2.verſ. quid igitur.*

40 Amplia *ſecundò*, ſeu potius declara procedere in illis, qui aliquid emunt, vel contractu oneroſo acquirunt, vt ex illius venditione lucrum referant; ſecus autem ſi emant rem eo animo, vt domi conſumant, vel vt eam reducant ad aliquam formam, aut ea vendant, quæ de rebus ſuis recollecta fuerint. Vide Tiraquel. *in præfat. retractus lign.n.78.* Mexi. *in tract.taxæ panis,concluſ.1.n.170.* Mart. *d.caſu 3. num.10.* Ceuall. *commun.contra commun.q.810. n.16.& 17.* Quarant. *in ſum.Bullary,verb.vectigal.verſ.tertio quatenus,* Suar. *tom.5.diſp.23. ſect.4.num.21.* Bellet. *dict.part.1.tit.de exempt. Cleric.à num.§.4.* Molin. *de iuſtit. tract.2.diſp. 339.& 342. concl.4.* Carol.de Graſſ. *de effectib. Cleric.effectu 3.* Bonac. *de contract.diſp.2.qu.9. puncto 2. num.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit.lib.25.num.325. verſ.4.& n.379.* Ioann. Salas *d.dub.2.n.1.*

41 Limita *primò*, quando negotiationem exercuerint non lucri, ſed neceſſitatis cauſa, vt ſe, ſuóſque alant, cùm aliunde vnde viuant non habeant, & bona Eccleſiæ ad eorum victum nõ ſufficiãt. Ita Salzed. *ad Bernard.d.c.58.verſ. neceſſitatis tamen cauſa.* Nauar. *conſ.3.n.3. de Clerici,vel Monach.* Vgolin. *d.c.13.§.16.num.2. verſ.2.* Farin. *d.lit.C.verb.Clericus,n.169.* vbi *n. 170.* ſubdit, quòd in dubio negotiatio præſumitur facta ex cauſa cupiditatis, & lucri, niſi probetur neceſſitas.

42 *Secundò* limita, vbi ſemel, vel iterum negotiauerint, quia in hoc caſu non peccarẽt mortaliter, Cen. *ad Decretum,collect.37. num.2. in fine.* Vgolin. *d.cap.13.§.15.num.2.& §.16.n.1.* Carol.de Graſſis *d.effecta 6.numer.19.* Anton. Diana *moral.reſolut.tract.de contract.reſol.72. verſ.limita.*

43 *Tertiò* limita, ſi negotientur per alios iuſta interueniente cauſa, ita Nauar. *de ſpoliis Clericor.§.8.in fine.* Tabien. *verb.emptio,quæſt.26.* Malder. *2.2.tract.5.c.2.dub.4.* Molin. *d.tract.2. diſput.342.num.10.* Leſſ. *d.lib.2.capit.21.dub.1. num.6.* Squillante *de obligat.Cler.p.2.num.43.* Fernandez *in examine Theol.moral. q.4.cap.5. §.8.n.6.* Anton. Diana *de reſolut.72. verſ. ſed tota difficultas.* Fagundez *de Iuſt.lib.3. cap.12. n.1.* Garcia *d.diffic.2.dub.5.n.6.* Illuſtriſſimus D.meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.9.num.1.diſt.88.* Contrarium tamen tuentur Megal. *2.2.lib.2.cap.5.q.157.* Marc.Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapol.cap.62. num.6.* Vgolin. *d.§.17.num.2.* Sed eorum opinionem exiſtimo procedere eo caſu, quo Clerici quæſtus potiſſimùm anhelantes negotiationem per alium exercent; ſecus verò dicendum vbi negotiatio per modum alicuius liciti artificij exercetur, & nullum auaritiæ, vel ambitionis vitium in Clericis notari poteſt,

in quibus terminis ſunt intelligendi Doctores primo loco citati.

Quartò limita, ſi emiſſent pertinentia ad ſe, 44
ſuámque familiam ſuſtentandam per totum annum, & præter propoſitum empta ſupereſſent, vel diminutione familiæ, aut alia ratione; tunc enim pretio currenti etiam cariori, quàm emerant, abſque negotiationis periculo vendere poſſunt, vt per Proſp. de Auguſtino *in add.ad Quarant. verb. vect. verſ.3.* ibi, *idque extende.* Vgolin. *d.§.16.verſ.5.* Farin. *in frag.p.1.verb.Clericus,n.176.* Fragoſ. *d.diſput. 4.num.313.verſ.ſimiliter.* Garcia *d.dub.5.num.5. in med.*

Quintò limita, vbi mercaturam exercuerint 45
cum ſuis animalibus, & prædiis; poſſunt enim locare animalia, vt boues, & oues, ſi habent ex decimis, aut ſucceſſione, vel ſi habentes paſcua multa, emunt eadem animalia, vt illa depaſcerent ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum, vt per Redoan. *de ſpol.Cleric.q.2.* Molin. *d.diſput.342.num.14.* Bellet. *d.tit.de fauore Clericor.§.11.n.34.*

Sextò limita, vbi agros proprios colerent, vt 46
fructus vendant, lapides, vel metalla ex ſuis fundis cæderent, vel eruerent, ſiue ea mutent in aliam ſpeciem, ſiue non, greges in ſuis prædiis alerent, vt ex fœtu, lacte, lana pecuniam conficiant, aut vt ipſa animalia adulta, & ſaginata vendant, ita Leſſ. *d.lib.2.cap.15. dub.1.* Paul.Comitol. *d.lib.1.q.53.num.1.* Fernandez *vbi ſuprà n.5.*

Septimò limita, vbi à locis piis terrena in af- 47
fictum acceperint, quia non debent hoc caſu prætextu illicitæ negotiationis moleſtari, vt Nuncio Neapolis reſcripſit ſacra Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſita *ſub die 19. Ianuarij* 1593.

Octauò limita, vbi vinum ſuum etiam minu- 48
tim vendiderint, cum aduertentiis tamen ſibi per Epiſcopum præſcriptis, prout Auerſano Epiſcopo eadem *ſacra Congreg.* reſcripſit, *ſub die 5.Maij* 1593.

Decimoquartò, colligitur Parochos, & quoſ- 49
cumque alios Clericos ab omni ſordido quæſtu, & vili, aut ignominioſo artificio abſtinere debere, quibus verò non ſuppetit ex Sacerdotio, poſſunt honeſto aliquo artificiolo victum quærere, *cap.Clericus 1.& 2.diſt.91.* Strach. *de mercat.part.3.num.5.* Vinu. *tom.1.commun.opin. lib.4.tit.11.num.43.verſ.& Concilium.pag.565.* Nauar. *commento 2. de Regular. num.37.* Leſſ. *d.lib.2.cap.15.dub.2.* Vgolin. *d. capit.13. §.18. n.1.verſ.excipio.* Fernandez *in examine Theologia moralis,part.4.cap.5.§.8.num.7.* Illuſtriſſimus D.meus Rodericus à Cunha *in Comment. ad cap.9.n.2.diſt.88.*

Sic Apoſtoli laborabant manibus ſuis, ne 50
quempiam grauarent, D.Paul. *1.ad Theſſal.2.*

& 1.ad Corinth.4.& Actor.2.c.18.c.numquam, de conſecr.diſt.5. Et ſáctus Lucas manibus operabatur in pingendo, & ſanctus Antonius in colendo terram, & texendo fiſcellas; vnde eis permiſſum erit, & maximè quibus Eccleſia non ſufficit vt victum, & veſtitum quærant, vt exerceant opera ruſticalia, veluti fiſcellas iuncis texere, cauiſtra viminibus plectere, farrere humum, areolas æquo limite diuidere, in quibus cùm olerum iactata fuerint ſemina, vel plantæ ad ordinem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ, inſerere fructuoſas arbores, vel gemmis, aut ſurculis, apum aluearia fabricare, & lina texere pro capiendis piſcibus, proprias vineas putare, vel fodere, domus ſuas reficere & alia huiuſmodi facere, *cap. Presbyter. c. Clericus victum, 91. diſt.* dummodò tamen non impediantur munera, quibus incumbere debent Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c.57.n.27.*

51 *Decimoquintò*, colligitur eos arma deferre non poſſe, portantes enim excommunicari debēt, *c. Clerici 2. de vita, & honeſt. Cleric.* Cot. *in memorab. verb. armorum vſus, verſ. notabis.* Farinac. *in praxi crim. par.3.q.108. n.21. cum ſeq.* Azor. *inſtit. moral. par.2. lib.7. cap.15. verſ. prohibetur.* Squillante *de oblig. Cleric. p.2.n.49.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerū fori Eccleſ. deciſ.371. in 1. edit. aliàs reſol.314. n.3. in 2. edit.* Vgolin. *d. cap.13.§.12.* Galganet. *de iure publico, lib.3. tit.5. num 65.* Bellet. *d. tit. de diſcipl. Cleric. §.18. num.8. verſ. quòd ſi.* Carol. de Graſſis *de effectib. Cleric. effectu 20. num.8.* Machado *en perfetto*
52 *Cōfeſſor. lib.4 p.1. tract.13. docum.12.* † Clericorum enim arma ſunt orationes, & lachrymæ, *c. fin.36. diſt. cap. porrò, 16.q.3. c. conuenior, c. non pila, cum aliis, 23.q.8.* Nauar. *conſ.8. de his quæ vi, n.10.* Menoch. *de arbitr. caſu 394. num.32.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol.314. num.4.* Bellet. *d.§ 18. num.9.* Franc. Molin. *de brachio Regio, cap.18. n.42.* Carol. de Graſſis *d. effectu 20. num 4.* Giſbert. Scheuich. *de Eccleſiaſticor. vita, lib.2. cap.55. in fine.*

53 Verùm ſi ſubſit iuſta cauſa, poterunt arma portare, veluti ſi per loca periculoſa iter faciant, ad terrorem latronum, vt per gloſſ. *verb. Clerici, in d.c. Clerici,* vbi Bald. *num.2.* & Abb. *num.8.* Socin. *reg.30. limit.6.* Mench. *de arbitr. caſu 394. num.58.* Decian. *in tract. crimin. lib.8. cap.3. num.34.* Farin. *d.q.108. num.110.* Vgolin. *d. cap.13.§.12. verſ. excipitur.* Carol. de Graſſis *d. effectu 20. numer.33. cum ſeqq.* Bellet. *d.§.18. num.15.* Vel ſi eſſent in obſidione, aut haberent inimicitias, ſeu ex aliqua iuſta alia cauſa. Bald. *in d.c. Clerici, n.7.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.1. lib.3. c.7. num.3.* Vgolin. *d.§.12. verſ.2.*

54 Deinde de his, quæ Clerici pro honeſtate, ac bonis moribus vitæ tenentur, Iſidor. *de Eccleſ. offic. lib.2. cap.2.* relatus *in cap. his igitur, 23. diſt.* quaſi omnia, quæ dicta ſunt ſuprà, compendiosè complectens, ſcribit in hæc verba. *His igitur lege Patrū cauetur, vt à vulgari vita ſecluſi à mundi voluptatibus ſeſe abſtineant, nō ſpectaculis, non pompis interſint, conuiuia publica fugiāt, priuata non tantùm pudica, ſed & ſobria colant, vſuris nequaquam incumbāt, neque turpiū occupationes lucrorum fraudiſque cuiuſquam ſtudium appetant, amorem pecuniæ quaſi materiam cūctorum criminum fugiant, & ſæcularia officia, negotiaq; abyciant, honoris gradus per ambitiones non ſubeāt, pro beneficijs medicinæ Dei munera non accipiant, dolos & coniurationes caueāt, odium, æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant, non vagis oculis, non effrana lingua, aut petulāti, fluidóque geſtu incedant; ſed pudorem, & verecundiam mentis, ſimplici habitu, inceſſúque oſtendant, obſcœnitatem etiā verborum ſicut & operum penitus execrentur, viduarum, & virginum frequentationē fugiant, contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetāt, caſtimoniā quoque inuiolati corporis perpetuò conſeruare ſtudeant, aut certè vnius matrimonij vinculo fœderētur, ſenioribus quoque debitam obedientiā præbeāt, neque vllo iactātia ſtudio ſemetipſos attollāt; poſtremò Doctrina lectionibus, Pſalmis, Hymnis, Canticis & pio exercitio iugiter incūbant. Tales enim debēt eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent, exhibere, ſcilicet vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.*

Debet igitur Parochus vitam ſuam ita in- 55
ſtituere orationis frequentia, cibi ac potus temperantia, corporis caſtitate, locutionis modeſtia, in pauperes miſericordia, erga omnes humanitate, & charitate, vt quod verbis in Eccleſia populum edocet, ipſe opere confirmet, ac veluti in imagine oſtendat: & quod aliis tanquam ad ſalutem neceſſarium, aut vtile ſuadet, idem conſilium ſibi det, & exequatur; alioquin enim apparet ſubditis, Paſtorem non ex animo hortari ad charitatem Dei, & proximi continentiam, & temperantiam, vitiorúmque omnium fugam, ſi videant ipſummet talia facere, quæ in aliis damnat; nam qui ſibi malus eſt, quomodo aliis bonus eſſe poſſit, cùm proximus quiſque ſibi ſit? & *Eccleſ. c.30.* dicat, *Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Si, inquam, Paſtor propriam animam ſibi coniunctiſſimam non curat, quomodo curam aliarum gereret ex animo? aut quomodo cum fructu alios excitabit ad charitatem Dei, rerum cœleſtium deſiderium, ſi ipſemet eo igne cœleſti priuatus ſit? quomodo alios exhortabitur ad temperantiæ, & caſtitatis virtutem, ſi ipſemet vino deditus, & impurus exiſtat? quomodo commendare poterit mutuam charitatem, pacem, & manſuetudinis Chriſtianæ decorem, ſi ipſemet lites alat, impatientia, & iracundia æſtuet?

CAPVT VII.

De vigilantia Parochorum erga suas plebes.

SVMMARIVM.

1 *Parochi oues suas non solùm in genere, sed etiam in specie, & in indiuiduo agnoscere debent.*

2 *Baptizatos describere debet Parochus cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & patrinorum, qui eos de baptismo susceperũt, de die, mense, & anno.*

3 *Formula describendi baptizatos ponitur.*

4 *Baptismi liber per Parochum descriptus probat quem baptizatum, & illius ætatem.*

5 *Origo probatur ex partita libri Baptismi per Parochum extracta.*

6 *Parochus tenetur describere illos, qui contrahunt matrimonium in Parochia sua.*

7 *Matrimonium probatur ex libro Parochi, in quo illud describit.*

8 *Parochus tenetur sub mortali peccato librum describere eorum, qui in sua Parochia matrimonium contrahunt.*

9 *Formula obseruanda à Parochis in describendis matrimonijs ponitur.*

10 *Matrimonium plenè probatur ex partita extracta de libro Parochi, etiam mortuis testibus, & Parocho.*

11 *Formula partita in libris mortuorum per Parochum describenda, ponitur.*

12 *Mors, & sepultura probatur ex partita extracta per Parochum de libro mortuorum, etiam ad effectum reseruationis.*

13 *Parocho aduotanti mortem Parochiani creditur.*

14 *Mors probatur ex libro Societatis, si Confraternitas habet pro instituto hoc officium generale sepeliendi mortuos.*

15 *Mors probatur ex libro Hospitalis, cui consueuit fides adhiberi.*

16 *Confirmati an, & quando, & quomodo scribendi? ostenditur.*

17 *Matriculam omnium, qui sunt sub sua Parochia pro eius arbitrio conficere debet Parochus.*

18 *Parochus notare debet eos, quibus de bonis Ecclesia subuenit.*

19 *Parochus fidem de liberis suis faciens, potest accipere pro sua mercede illud quod in loco consuetum est dari; si verò solitum sit fieri gratis, gratis & ipse faciet.*

20 *Libri matricularum non sunt per Episcopum de Parochorum potestate extrahendi, sed penes illos debent conseruari.*

21 *Fides extracta per Parochum ex suis libris, vt in iudicio probet, est necessario facienda cum formali transcriptione partita de verbo ad verbum.*

22 *Fides extracta per Parochum lite pendente in Rota: sine citatione & recognitione non probat.*

23 *Parochus debet facere diligentem instructionem ingeniorum sua cura.*

24 *Parochus tenetur curare vt sana, & orthodoxa doctrina, & boni mores in plebibus suis conseruentur, & vitia auertantur, & profligantur.*

Parochus curet discordias inter filios spirituales quantocyus componi. ibid.

25 *Parochus inuigilare debet circa pauperes, miserabiles personas,*

26 *Discordias inter filios spirituales componere debet.*

27 *Infirmos sua Parochia visitare, eósque opportunis remedijs iuuare debet Parochus.*

28 *Infirmus vbi incipit agonizari qua obligatio incumbat Parochis.*

29 *Infirmo, qui Sacramenta recepit, non tenetur Parochus sub peccato mortali assistere.*

30 *Infirmo impænitenti vsque ad reductionem debet Parochus assistere.*

31 *Parochus sub peccato mortali non obligatur infirmum adducere, vt testamento res suas disponat.*

CVRÆ animarum Præfecti debent 1
in primis, quemadmodum Tridentina Synodus docet *sess.22. de reformat. cap.1.* oues suas agnoscere, non solùm in genere quoad earum numerum, sed in specie familias singulas, & in indiuiduo personas quaslibet, earumque ætatem, & qualitates vt possint ipsimet, vel, si opus fuerit, Ordinarij locorum necessaria ad salutem singulorum opportunè subministrare: quòd faciliùs exequentur, si iuxta nouum Rituale librum componant, in quo familias, & personas subditorum cum ætatis nota, & Sacramentorum, præsertim ad salutem necessariorum receptione, & alia huiusmodi describant.

Vltra hunc librum principalem debent Parochi alios quatuor, siue matriculas habere, in quibus describant primò omnes, qui in Ecclesia sua baptizantur, cum nominibus parentum, si de legitimo matrimonio nati sint, & patrinorum, qui eos de Baptismo susceperunt, ac die, mense, & anno, Concil. Trid. *sess.24. de reformat. matrim. cap.2.* Paul. Fusc. *de visit. lib.2. cap.3. num.23.* Posseuin. *de officio Curati, cap.8. num.48.* vbi ponit formam, videlicet
† *Die.. mense... an... Paulus filius Petri de N. &* 2
Bertha de N. eius vxoris, baptizatus est à me N. compatre, & compatre N. & N. (Et si baptizatus fuerit domi, post verbum *baptizatus*, addatur nomen baptizantis,) *& reliqua Sacra-*

mentalia perfecta sunt à me N.&c.Vel meliùs
ita potest hæc formula concipi: *Die.... men-
se.... an..... Ego N. Archipresbyter, siue Rector,
aut curatus Ecclesia Sancti N.baptizaui N.filiũ*
(hîc ponantur nomina,& cognomina, & loca
vbi habitant) *secundùm ritum, & præscriptum
S.R.E. Patrinus, & Matrina fuerunt N. & N.*
(hîc ponantur nomina, & cognomina patrini
& matrinæ) Quòd si infans spurius, & illegi-
timus fuerit, & parentes cognosci nolint, scri-
batur: *Ego N.* &c.vt suprà, *baptizaui N.filium
parentum ignotorum,secundùm ritum*,&c.vt *su-
prà*. Quòd si domi baptizatus ad exorcismum
fuerit allatus, adnotentur nomina Patrino-
rum,qui in exorcismo eum tenuerunt,in hanc
formam: *Fuit baptizatus,& susceptus N.filius,
& N.*&c.*secundùm ritũ*,&c.vt suprà, *quem ego
N.* &c. *exorcizaui, & fuerunt Patrini N. & N.*
(hîc ponantur eorum nomina, & cognomina
vt *suprà*, qui ad exorcismum tantùm eum
tenuerunt,) *Datum*, &c. Titulus autem sic
concipiatur. *Liber baptizatorum in Ecclesia Pa-
rochiali Sancti N. pro anno......*

4 Ex partita ab huiusmodi libro Baptismi per
Parochum extracta, probatur quis baptizatus,
& illius ætas, sicut docent Caputaquen. *decis.*
614. *num.*1. *part.*1. Mandos. *ad reg.*18. *Cancel.
quæst.*10.*à num.*1. Veral.*decis.*314. *num.*1.*lib.*1.
Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *præs.*51. *num.*53.
Viu.*decis.*184.*n.*15.*lib.*1. Anton.Monach. *Flo-
rent.decis.*17.*num.*2.& Bonon.*decis.*19.*num.*13.
Aloys.Ric.*in praxi rerum fori Eccles.decis.*249.
in 1.*edit.alias resolut.*218.*n.*5.*in* 2.*edit.* Seraph.
*decis.*1138. *num.*2. Ioseph. Ludo. *Perus. decis.*
55.*num.*7. Caualer. *decis.*444.*num.*4. Gratian.
*discept. forens.c.*491.*num.*18. *& c.*767. *num.*43.
Camill.Bottel.*in sum.decis. part.*2.*tit.*22.*n.*25.
Maurit.*de restit.in integr.c.*321.Mascard. *concl.*
673.*num.*1. *&* 2. *cum seqq.* Farin. *fragment.
crimin.part.*1.*verb. ætas, n.*141. Franc.Molin.
*de ritu nupt.lib.*1.*compar.*9. *num.*41.Bellet. *dis-
quisit.Cleric.p.*1.*tit.de Clerico teste*,§.1.*num.*10.
Genua *de scriptura priuata, lib.*5. *tit.de libris
Plebanor.quæst.*1.*num.*3.*&* 4.Rot.*decis.*592.*n.*2.
*part.*1.*recent. & decis.*15.*num.*2.*part.*2. *etiam
recent. & in Romana Nullitatis obligationis*,16.
Ianuarij 1626. coram *R.P.D. Duran.* meri-
tissimo Episcopo Vrgellen.nunc Archiepisco-
po Tarraconen. inter eius decisiones impres-
sas *decis.*18. *n.*22. cuius prudentia, & littera-
rum scientia in Romana Curia non parum
emicuit, nostrámque Hispanicam Natio-
nem summè honorauit; quæ quidem decisio
reperitur inter eius impressas *decis.* 206. ope-
ra & diligentia Ferdinandi Sciamannæ eius
alumni in lucem editas de hoc anno 1637.
vbi *n* 5. subdit illa decisio nihil referre, quòd
liber non fuerit curiosè tentus, prout ordina-
tur in Decretis visitationis, & constitutioni-
bus Synodalibus, vbi quòd liber debet esse
foliorũ adminus ducentorum coopertus hœ-
dina charta candida, ac sine macula, & auro
in suis extremitatibus delineatus, chordulis
sericeis, rubei coloris ad claudendum munitis,
& in eo recta verborum formula, describi an-
nus, mensis, & dies, noménque cuiusque ba-
ptizati, ac nomen & cognomen Patrinorum:
quia dicebant Domini de Rota ex prædictis
requisitis descriptio anni, mensis, & diei, no-
minísque baptizati, ad effectum probandi æta-
tem, sunt, aut esse possunt de substantia secun-
dùm occurrentiam casuum: alia verò spectan-
tia ad exteriorem, & decoram libri figuram,
non esse de substantia, sed potiùs pertinere ad
instructionem Parochorum, & vt liber sit or-
natus faciliùs custodiatur, difficiliúsque de-
perdi possit. Et † probatur etiam origo, per 5
librum Baptismi, secundùm Rebuff. *de pacific.
possess.num.*217.Genua *d.lib.*5. *quæst.*3. Piasec.
*in praxi Episcop. part.*1.*cap.*1.*num* 9. Mascard.
*de probation.conclus.*1147.*num.*21. Gonzal. *ad
regulam* 8.*Cancel. gloss.*9.§.1.*à n.*112.vbi *n.*113.
hoc intelligit cessante fraude. Et per illum
probatur impedimentum cognationis spiritu-
alis, Mari. Antonin. *var.lib.*1.*resol fin.casu.*33.

Secunda matricula fieri debet à Parocho, il- 6
lorum scilicet, qui contrahunt matrimonium
in Parochia sua, vt si dubietas aliqua contin-
gat, possit fidem de matrimonio contracto
præstare, vnde & nomina testium, & locum
contractus describere debet, vt statuit Concil.
Trident. *d sess.*24.*de reformat.matrimon.cap.*1.
vers.habeat Parochus, aduertunt Fusc.*de visit.
lib.*2.*c.*3.*num.*26. Nauarr.*in man.cap.*6.*num.*79.
*vers.*5. Azeued. *lib.*8.*n.*2.*tit.*1.*lib.*5. *noua recop.*
Ceual.*commun.contra commun.quæst.*604.*num.*
138. Posseuin. *de officio Curati, cap.*6.*num.*44.
*& cap.*12.*n.*42. Homobon. de Bonis *de huma-
na vita statibus, part.*1. *cap.*14.*in fine.* Henriq.
*in sum. lib.*11.*cap.*7.§.4. Nicol.Genua *d.lib.*5.
*quæst.*6. Thom.Valasc. *allegationum iuris tom.*
1.*allegat.*72. *num.*106. Molses. *in sum. Theolo-
gia moralis, tract.*4.*cap.*8.*n.*68. Stephan.Gra-
tian.*discept.forens.cap.*653.*num.*63.*& seq.* Basil.
Pont. *de impedimentis matrimon. cap.*26.§.2.
*vers. ex quibus, condit.*9. Ægid. de Conink *de
Sacrament.& censur.tom.*2.*disp.*27.*n.*74.Rebel.
*de oblig.iustit.part.*2. *lib.*2.*q.*7.*n.*6. † Ex quo li- 7
bro probari matrimonium tenet Lancel.Gal-
lia *cons.*15.*num.*3.Genua *d.lib.*5.*quæst.*6. Franc.
Viui.*decis.*489. *num.*9. Camil.Bottel. *d.part.*2.
*tit.*22.*n.*27. cùm Parocho deponenti de per-
tinentiis ad suum officium credatur: Menoch.
de arbitr.casu 99.*num.*3. Surd. *decis.*70.*num.*13.
Stephan.Gratian. in terminis *disceptat.forens.
tom.*4. *cap.*653. *num.*60. Et cùm supradicta
ad solemnitatem Sacramenti pertineant pro-
pter finem necessarium vitandi lites,† obliga- 8
re sub mortali tenent Sanch. *de matrim. lib.*3.
*disput.*15.*num.*22. Valer.Reginald. *in praxi fori
pœnit.*

penit.lib.31.num.242.vers.vlt. Gutier. *de matrimon.cap.*60 *num.*9. Nald. *in sum.verb.Parochus.n.*20. Basil.Pont. *vbi sup.*Posseuin. *d.c.*12. *num.*44. Ego ipse *de officio.& potest. Episcop.p.*2. *alleg.*32. *num.*174. Stephan. Gratian. *discept. forens.tom.*4.*cap.*653.*num.*64.

9 Formula autem obseruanda à Parochis in describendis matrimoniis in libris ad id deputatis, talis esse poterit, *Die... mense... anno... Petrus, & Berta facti intra Missarum solemnia trinis denũciationibus, tribus diebus festiuis continuis, videlicet die... mense... dicti anni, & nullo impedimento allato, seruatísque alijs seruandis, coniuncti sunt matrimonio à me N. in Parochia N. talis loci, & inter Missarum solemnia ibidem benedictionẽ matrimonialem receperũt,* (quando est danda) *præsentibus N & N. testibus.* Si fuerit dispensatio obtenta a Sanctissimo Domino super aliquo gradu post illa verba, *nullo impedimento allato*, addatur, *& obtenta dispensatione à Sanctissimo super gradu ..& admissa per D. Vicarium*, &c. Vel forsan meliùs hæc formula sic concipi potest. *Ego N. Rector Parochialis Ecclesiæ Sancti N. fidem facio me tribus diebus festiuis cõtinuis, videlicet primo die... mense... ann.... secundo die... mense... ann.... tertio die... mense... ann.... in Ecclesia Parochiali Sancti N. inter Missarũ solemnia publicè denunciasse matrimonium inter A. & B nulloque legitimo opposito impedimẽto, ac viro & muliere à me interrogatis, eorúmque mutuo consensu intellecto, matrimonium inter dictos A, & B. in facie Ecclesiæ iuxta formam Trident. Concil. die... mense... ann.... in dicta Ecclesia Sancti N. fuisse legitimè celebratum, præsentibus N. & N. testibus*, &c. *Ego N. Rector Parochialis Ecclesiæ Sancti N. manu propria.*

10 Ex supradicta partita etiam mortuis testibus, & Parocho scribente, absque aliis probationibus matrimonium plene probatur, vt benè resoluunt Caualc. *decis.*12.*sub num.*22.*vers. & liber Parochi, part.*2. Mascard. *de probat. conclus.*672.*n.*17. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *d. resolut.* 318.*à princ.* Menoch. *cons.*199.*n.*3. Sanchez *de matrimon. lib.*3 *disput.*15.*n.*22. Franc. Molin. *d.lib.*1.*compar.*3.*à num.*35. Mari. Antonin. *var. resol.l.*1.*resol.fin.casu.*33.*vers.nihilominus*, Gal. *cons.*13.*n.*3.16.*&* 17. Giurba *ad consuetud. Messanen capit.*1.*gloss.*1.*part.*1.*numer.*39. Ego ipse *d. alleg.*32.*num.*175. Rot. *decis.*750. *num.*1.*p.*1. *diuers.& decis.*340.*p.*2.*etiam diuers.*

11 *Tertia* matricula erit mortuorum, illorum scilicet, qui in Parochia sua sepulti fuerint, cuius descriptionis formula ita concipi solet, *Die... mense... ann..., N. de N. omnibus Sacramentis susceptis cum anima commẽdatione obijt*
12 *in sua domo platea nuncupata N. & sepultus fuit in hac Parochiali Ecclesia Sãcti N.* &c. † Ex qua partita probari mortem, & sepulturam tradunt Menoch. *d. lib.*1. *præs.*51.*n.*53. *cum seqq.* Paul. Fusc. *d.lib.*2.*cap.*3. *num.*28. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. minoribus, num.*33 *cum seq. C. de in integ. rest. minor.* Ioseph. Ludouic. *Perus. decis.*55.*num.*7. Franc. Molin. *d. compar.*9. *n.*39. Genua *d.lib.*5.*quæst* 2. Cualer. *decis.*575. *num.*3. Rot. *decis.*621. *num.*4 *part.*1. *recent. & decis.*605.*num.*4.*part.*2.*etiam recent. & in Alexandrina Beneficij*, 18. *Aprilis* 1625. coram *R.P.D. Merlino*, etiam ad effectum reseruationis, Burat. *decis.*11. *num.*2. & ibi Ferentil. vbi concordantes adducit, & conclusionem ampliat, *& decis.*407. *num.*3. Rot. *decis.*700. *num.*4.*p.*1. *recent. & in Therulen. Beneficij.*7. *iunij.*1610. coram *bona mem. Patriarcha Manzanedo, & in Leodien. Cappellania*, 8. *Nouembris* 1619. coram *bona memor. Vbaldo sen.*

Parocho enim adnotanti mortem Paro- 13
chiani creditur, quia ad illum, & opus sepeliendi defunctos suæ Parochiæ, & huiusmodi adnotatio spectat, vt per Crauet. *de antiq. temp. par.*1.§.*vidimus*, & abundè *num.*1. Ioseph. Ludouic. *conclus.*29. *ampl* 24. & Perus. *decis.*82. *num.*17.*p.*1. Mascard. *de probat. conclus.*673. *num.*31.*& conclus.*1077.*num.*4. Genua *de scriptura priuata, lib.*5. *tit. de libris plebanor.q.*2. *num.*1. Burat. *decis.*886.*à num.*1. Rot. *in Eluen. Eremitorij*.7.*Februar.*1631. coram *R.P.D. Merlino.* vbi etiam fuit dictum, quòd circa † mor- 14
tem alicuius credendum est libro Societatis, si Confraternitas habet pro instituto hoc officium generale sepeliendi mortuos: & quòd credatur scribis deputatis àb istis Confraternitatibus in Regno Lusitaniæ, consuluit Valasc. *consul.*10. *num.*1.*part.*1. quem refert Perez de Lara *de Cappellan. & anniuersar. lib.*2. *c.*4.*num.*91.*&* 93. nouissimè post aliquas huius tract. impressiones à me visus Escobar *de puritate, & nobilit. probanda, p.*1.*q.*6.§.1.*num.*30. prout etiam † ex libro Hospitalis, cui consue- 15
uit fides adhiberi, probari mortem dicit Surd. *cons.*350.*num.*36.

Quarta matricula est Confirmatorum, ma- 16
ximè in oppidis, ad quæ Episcopus ad confirmandum accedit, non habens secum Notarium scribentem, nam in ciuitatibus illa necessaria non erit, cùm Confirmatio conferatur in Cathedrali, & ibi notentur Confirmati. Ita Posseuin. *d. tract. de officio Curati.c.*12.*num.*43. In hoc autem libro describi debent numina, & cognomina Confirmatorum, patrúmque & matrum Parochiæ in qua habitant; item similiter patrinorum, seu matrinarum, necnon ipsius Episcopi administrantis; tum dies, mensis, & annus, & nomen ipsius Ecclesiæ, in qua Chrisma fuit administratum, in hanc formam, *Die... mense... ann... N. ætatis annorum... filius N. & N. ex parochia S. N. Chrismatis Sacramento fuit confirmatus à Reuerendiss. D. Episcopo N. patrinus. seu matrina fuit N. ex Parochia S. N. administratũ verò fuit hoc Sacramen-*

tum

tũ in Eccleſia Parochiali Sancti N. Titulus libri
ſic concipiatur, *Liber Confirmatorum Sacra-
mento Chriſmatis Sancti N.*

17 Alias quoque duas matriculas aliqui pro
eius arbitrio conficere ſolent, non tamen de
neceſſitate, ſicut ad ſupradicta obligantur;
vna eſt omnium omnino, qui ſunt ſub Paro-
chia ſua, vt ſcilicet notet continuò eos, qui
ſucceſſiuè naſcuntur, vel domicilium ſub Pa-
rochia ſua ſtatuunt, & eos, qui inde diſcedunt,
vt ſciat etiam pro quibus ſit orandum, & elee-
moſyna facienda, arg. *c. à nobis, il 2. de ſentent.*
18 *excomm.* † *Altera* eorum, quibus de bonis Ec-
cleſiæ ſubuenit, vt ſic poſſit Eccleſia ſeruari
indemnis, cùm teneatur rationem ſingulis an-
nis de redditibus, & beneficij ſui poſſeſſioni-
bus per Archidiaconum Epiſcopo reddere ſe-
cundùm iuris communis diſpoſitionem, ne in
nihilum contingat redigi, aut aliter dilabi, &
ne quod in eleemoſynarum datum eſt, fiat in
peccatum, vt dicitur. *in cap. ininſtum, de rerum
permut.*

19 Quatuor matriculis, ᵃſeu libris ſupradictis
bonam cuſtodiam adhibere tenetur Parochus
ne dum poſſunt ad aliorum manus facili ne-
gotio peruenire, fallentur, vel rumpantur, &
vbicumque requiſitus fuerit, tenetur de illis
fides facere neceſſarias, & poteſt accipere pro
ſua mercede illud, quod in loco ſolitum eſt
dari; ſi verò ſolitum ſit fieri gratis, gratis & ipſe
faciet, quia ſacra Congreg. negotiis Epiſcopo-
rum, & Regularium præpoſita Epiſcopo Ca-
20 uen. *ſub die 3. Iunij* 1604. † reſcripſit nihil pro
huiuſmodi fide recipi poſſe, ſubdens huiuſmo-
di libros non eſſe per Epiſcopum de Parocho-
rum poteſtate extrahendos, ſed penes illos de-
bere conſeruari, dummodo tamen, ſi neceſſa-
rium fuerit, copia pro illorum conſeruatione
detur.

21 Fides autem in iudicio probet eſt neceſ-
ſariò facienda cum formali tranſcriptione par-
titæ de verbo ad verbum ſicut iacet, præmit-
tendo hæc verba, videlicet, *Ego N. infraſcriptus
Parochus Eccleſiæ Sācti N. de N. fidem facio qua-
liter in libro defunctorum dictæ Eccleſiæ, fol....
adeſt ſeqnēs partita, videlicet, die....* &c. *In quo-
rum fidem,* &c. *Datum,* &c. *Ego N. de N. Paro-
chus ſupradictus manu propria.* Aliter autem fa-
cta fides, ſeu atteſtatio Parochi, quibuſcum-
que verbis concepta ſit, abſque formali, vt ſu-
prà, tranſcriptione partitæ, non probat, Grego-
rius *deciſ.* 359. *n.* 5. Beltramin. *in annot. ad de-
ciſ.* 359. *einſdem num.* 9. & fuit dictum *in Tole-
tana Capellæ,* 18. *Maij* 1615. coram *R. P. D. meo
Pironano, & in Æſina Bonorum,* 17. *Maij* 1617.
coram *bonæ mem. Andrea,* Ferentil. *in annot.
ad deciſ.* 11. *Buratti. num.* 5. Prout nec probat
22 † ſi extracta ſit lite pendente in Rota ſine ci-
tatione, & recognitione, quæ tamen neceſſa-
ria non erit, ſi tempore productionis non fue-
rit de hoc oppoſitum, vt cenſuit Rot. *in Roma-
na Nullitatis obligationis,* 16. *Ianuarij* 1620. co-
ram *R. P. D. Duran. verſ. non obſtat.* 1. Iudex
enim parte non opponente poteſt adhibere
fidem ſcripturis, etiam informibus, cùm poſ-
ſint quandocumque recognoſci. Socin. *in
Auth. ſi quis in aliquo, n.* 18. & ibi Dec. *num.* 27.
verſ. ſi verò iudex, C. de edendo. Pute. *deciſ.* 405.
lib. 1. Rot. *deciſ.* 487. *part.* 1. *recent.*

Præter hoc libros, quos Parochi ex debi-
to officij facere tenentur, & penes ſe habere
debent, in aliis nonnulla annotare ſolent, quæ
Eccleſiæ, & Parochianis neceſſaria videntur:
veluti cùm ſcribunt aliquem fuiſſe excom-
municatum, quæ ſcriptura probat, vt tenent
Ioſeph. Ludouic. *deciſ.* 29. *col.* 2. *in fin.* Maſcard.
de probat. concluſ. 673. *n.* 12. Genua *de ſcriptu-
ra priuata, lib.* 5. *tit. de plebanorum libris q.* 4. *in
fine.* Vel notant dominium alicuius rei ad do-
minium ſuarum Eccleſiarum ſpectare, quæ
adnotatio ſimiliter probat, niſi ſit contra ter-
tium, quia tunc ſolùm præſumptionem & in-
dicium facit Maſcard. *d. concluſ.* 673. *n* 7. *&* 8.
Genua *vbi ſuprà quæſt.* 5.

Deinde his libris, ſeu matriculis confectis, 23
debet facere Parochus diligentem inſtructio-
nem ingeniorum ſuæ curæ, reddendo in pri-
mis ad pacem eos, quos longa, & diuturna ob-
ſtinatione in odio proximi exiſtere reperti
fuerint; arcere enim eos poterit à fidelium
cœtu, ſi noluerint obedire, vt colligitur ex
text. *in c. placuit, 90. diſt.* quem commendat, &
notabilem appellat Abb. *in c. vlt. n* 2. *de maior.
& obed. & in c. cùm pridem num.* 6. Felin. *in rub.
de trenga, & pace, n.* 4. Nec in quacumque re
agenda conſideratione priùs omittat an liceat, an
deceat, an expediat id agere, ſapienter, pru-
denter, humiliter præeſſe ſtudeat, lentè feſti-
net, oculatam manum gerat, nec temerè quæ-
cumque credat: præteritorum memor præ-
ſentia intueatur, conſideret, futuraque præ-
cogitet: pertinaciam, & inconſtantiam fu-
giat, illa ſuperbiam, hæc leuitatem matrem
agnoſcit.

Curet quàm maximè vt ſana, & Orthodo- 24
xa doctrina, & boni mores in plebibus ſuis
conſeruentur, & vitia, ac mali mores, potiſſi-
múmque falſa dogmata, & hæreſes ab eis om-
ni conatu auertantur, & profligantur; quod
enim præcipit Trident. Synodus *ſeſſ.* 24 *de re-
format. c.* 3. viſitatoribus, qui præcipuè in Re-
publica Eccleſiaſtica inſtituti ſunt pro ſalute
animarum, merirò transferri poteſt ad Paro-
chos quibus peculiariter poſt Epiſcopos cura
animarum demandata eſt,

Debet quoque inuigilare circa pauperes, 25
& miſerabiles perſonas, quas illi *Concil. Trid.
ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 1. commendatas eſſe vult,
quòd autem in iſta velit Concil. commenda-
tione, declarauit perſpicuè S. Carol. *Actor. Me-
diolanen.*

diolanen. p.1. in cap. de diligentia ab Episcopo adhibenda in statu uniuscuiusque Parochiæ cognoscendo, in hunc modum: *Inquirat autem,* scilicet Parochus, *studiosè de pauperibus suæ Parochiæ, præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali, vel etiam spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipse pro viribus opitulari, & alios suo exemplo, & hortatu ad id officium incitare studeat. Præcipuè verò de his omnibus sæpè certiorem faciat Episcopum, vt qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam, & pietatem quacumque poterit ratione præstet.*

26 Discordias inter filios spirituales nequaquam permittere debet Parochus, sed velociter illas componere curet, instet & arguat. Ita Petr. Sot. *in inst. Sacerd. tract. de offic. Pastoris, §. secundum verò requisitum ad officium Pastoris.* Ioan. Sanci. *in select. disput.* 47 *n.*23. & *n.*21. ait Parochum nimiam cum Parochianis familiaritatem euitare debere.

27 Demum tenetur, vbi necesse fuerit, ad visitandos infirmos accedere, eósque opportunis remediis iuuare, ad quam rem in promptu semper habere debet argumenta ad animum consolandum, & erga res diuinas, ac æternas exercitandum opportuna, conquisitis Psalmorum versiculis, & aliis Scripturæ locis, Sanctorum exemplis, atque hortetur infirmum, vt peccatorum suorum dolore concepto spem in diuina misericordia concipiat, atque infirmitatis suæ molestias, ipsámque mortem Deo in satisfactionem pro peccatis suis offerat: commonefaciat quandoque ægritudines prouenire à Deo ita disponente, vt homo ad cor redeat, vitámque suam emendet, cuius proinde firmum propositum concipere debeat, si corporis sanitatem recepturus sit, nam, vt inquit S. Chrysostom. homil. 38. in cap. 8. Matth. *ægrotationes plurimæ ab anima peccatis originē trahunt,* & Innocentius III. *in Conc. generali,* prout refertur *in cap. cùm infirmitas, de Pænit. & remiss.* ait infirmitatem corporis nonnunquam ex infirmitate animi procedere.

28 Et si infirmus incipiat agonizari, aduertat Parochus maiorem ei incumbere adiuuandi obligationem, ac magnum & necessarium ministerium esse moribundis opem ferre in eo statu, à quo vel in bono, vel in malo dependet æternitas Dionys. Carth. *de quatuor nouissimis, art.* 37. Homob. *in tr. de arte adiuuandi infirmos in spiritu, part.* 1. *cap.* 1. & nouissimè *in resp. quæst. moralium, part.* 1. *resp.* 49. *in fine.*

29 Hac de re doctè sanè, & sanā doctrinā præstat Parochis, mei amicissimus Ioan. Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 23. *n.* 1. & 2. sic Hispano sermone concludens. *Por no constar del derecho ni Concilio Tridentino si el Cura por razon de su*
officio este obligado a assistir al enfermo su Feligrez que se esta muriendo para ayudarle a bien
morir, y encōmendarle el alma con las oraciones
tā piadosas que para este effetto tiene dispuestas
la Iglesia queda dudoso, y controuerso entre los
Doctores. Y aunque Toledo l.5. c.4. defiende graue-
mente que por razon del officio le compete esta
obligacion al Cura. Es mas probable opinion la
contraria ex Possen. de officio Curati, c.13. n.13.
cum seq que no le obliga a esto debaxo de pecca-
do mortal quādo el enfermo queda ya Sacramē-
tado, y dispuesto para morir. Y digo por razon de
su officio, y obligacion de peccado, que si por cari-
dad lo hiziesse assi el Cura zeloso del bien de las
Almas de sus feligreses quien duda que seria
mas grato à Dios, à accion muy loable. He dicho
tambien que no le corre esta obligacion al Cura 30
quando el enfermo queda ya con los Sacramen-
tos, y dispuesto para morir como buen Christiano,
que si estuuiesse impenitente sin auerse querido
Confessar, o dexar la occasion de peccado en que
estaua metido deue el Cura secundùm Poss. d.13.
n.14. & Basse. verb. Parochus, n.2. y esta precisa-
mente obligado assistirle todo el tiempo que bue-
namēte podiere para reduzirle a verdadera pe-
nitentia: cosa en que deue reparar mucho el Cu-
ra, porque puede suceder que por la omissione que
en esto tubiere, y por rehusar vn poco de trabajo
se pierda vn alma, que tāto costò à Christo nue-
stro Señor, y de que el deue darle estrecha cuenta.
Iaduierta tambien que no por ver al enfermo
frenetico desista luego dayudarlo, y le desēpare,
que la experiencia lo ha mostrado, y lo enseña,
assi va experimētado Cura Possen. vbi sup. Bald.
Th. mo. lib. 1. *d.*12. *n.*20. & 21. *Valles in 3. de morb.*
vulg. sect. 3. que los freneticos quando estan cer-
canos a la muerte suelē boluer à su juizio. I aun- 31
que Nau. in man. c 26. n.36. siēte que el Cura esta
obligado debaxo de peccado mortal à persuadir
al enfermo que haga testamento, y desponga sus
cosas, generalmente hablando es dotrina muy ri-
gorosa y como tal la impugnan comunemente los
*Doctores apud Posseuin. d. c.13. n.*8. &c.

CAPVT VIII.

De residentia Parochorum.

SVMMARIVM.

1 *Residere tenentur de iure diuino in suis Ecclesiis Parochi, & alij animarū Rectores.*

2 *Papa qualiter possit dispensare in residentia? ostenditur.*

3 *Parochus non solùm habens curā animarum, quæ exercetur in foro animæ, sed etiam obtinens illam, quæ pertinet ad forum exterius, tenetur de Iure diuino in sua Ecclesia residere.*

4. *Residere*

4 Residere tenetur Parochialem etiam tenuem habens, & etiamsi tres, vel quatuor incolæ remanserint.

5 Residere non tenetur Parochus in Ecclesia, quæ in totum Parochianos habere desierit.

6 Monasterium seu Abbatiam obtinens, qua cura, & Conuentu caret, residere non tenetur.

7 Baptismalem Ecclesiam obtinens cui incumbit sola cura baptizãdi omnes infantes oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam.

8 Residere tenetur obtinens Parochialem Ecclesiam cum libero curæ exercitio, & omnibus fructibus, licèt ei in limine adeptæ possessionis mota lis fuerit per aliquem in petitorio.

9 Parochus si duas habet Ecclesias vnitas, tenetur residere in digniori; si verò non constet quæ sit dignior, in frequentiori.

10 Residere tenetur Parochus in ciuitate si populus diuidatur, & pars vna habitet in ciuitate, & altera extra.

11 Parochiales duas perpetuò inuicem æquè principaliter vnitas habens, potest in qua maluerit residere.

12 Parochialem Ecclesiam cum Canonicatu ex legitima dispensatione habens, in Parochiali residere debet; sed si sunt in eodem loco, & potest vtrique seruire, quotidianas distributiones percipiet.

13 Parochialem in ciuitate, & Canonicatum in Cathedrali habenti non est molestia inferenda, si potest vtrique inseruire.

14 Parochialis si vacet, non potest Episcopus illam habenti Canonicatum conferre, etiam si tenuet admodum præbendæ essent.

15 Parochialis Ecclesia inconsulto Papa conferri non debet habenti dignitatem tenuem in Ecclesia Cathedrali, quæ de distributionibus quotidianis non participat.

16 Residens in Parochiali si non longè absit ab Ecclesia, in qua habet Canonicatum, potest ex indulgentia diebus ferialibus ad Ecclesiam accedere, & in ea Diuinis inseruire.

17 Canonicatum, & Parochialem in duabus diœcesibus habens, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi, cogendus est residere in Canonicatu.

18 Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinet, eo viuente residere non tenetur: intellige vt ibi.

19 Capellanus in Parochiali auctoritate Apostolica institutus coadiutor, tenetur residere sicut ipse Rector.

20 Coadiutor vbi datur ratione infirmitatis non ob id proprius Parochus excusatur à residentia.

21 Vicarius amouibilis in exercitio curæ arguit curam esse penes deputantem.

22 Residere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui accessoriè, & in perpetuum, non tenetur ille, qui obligatur residere in Ecclesia dignitatis, vel Canonicatus.

23 Parochi extra residentiam in seruitio Episcopi; aut Ecclesiarum Cathedralium permanere non possunt, vt sint Vicarij, Visitatores, Secretarij, fiscales, &c.

24 Parochus Ecclesiæ Cathedralis potest Vicariatus officio fungi.

Presbyteri Parochiales obtinẽtes Ecclesias, non possunt esse iudices Ordinarij, vel delegati illius in Prouincia Toletana. ibid.

Extenditur ad omnes Ecclesias Parochiales Regni Castellæ, & Legionis. ibid.

25 Subcollectoris Apost. officio fungentes non excusantur à residentia Parochialis.

26 Inquisitoris officium exercentes non excusantur à residentia in suis Ecclesiis Parochialibus.

Priuilegium Inquisitorum, Consultorũ, &c. ad lucrandos fructus in absentia quorumcumque beneficiorum, excipit Parochiales Ecclesias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia curam animarum habentia. ibid.

27 Parochiales Ecclesias obtinentes non possunt hodie ab illis studiorum causa abesse.

28 Parochus non potest abesse à sua Ecclesia, vt doceat in ciuitate, quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum.

29 Parochus propter intemperiem aëris minimè excusatur à residentia, vt alibi possit habitare, etiam relicto Vicario approbato.

30 Parochus si esset infirmus, & in loco Parochialis curari non valeret, tunc posset ab Ordinario dari ei trium, aut quatuor mensium dilatio, vt in locis viciniotibus maneat recuperandæ sanitatis causa

31 Parochus non excusatur à residentia propter principis, & populi furorem, seu ob pestem aliúmve morbum contagiosum.

32 Inimicitiæ capitales non excusant Parochum à residentia, sed solet S. Congreg. licentiam concedera, vt se absentare possit ad sex mẽses, vt interim aut resignet, aut permutet.

33 Senectus non excusat Parochum à residentia quamuis Ordinarius iam prouideret illius insufficientia apponendo idoneum Vicarium.

34 Parochus debet residere in domo ipsius Ecclesiæ Parochialis, vel in alia intra limites Parochiæ, quatenus propriam non habeat.

35 Parochus si non habuerit domum Parochialem, debet eam in Parochia conducere.

36 Parochus non excusatur hodie quin intra Parochiam residere debeat, quamuis non adsit commoda domus Parochialis.

37 Parochus Parochiali domo relicta poterit in paterna

paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochia habitare, si ex ea possit residentia muneri satisfacere.

38 *Parochia si sit intra, & extra ciuitatem, tenetur Parochus habitare propè Ecclesiam ciuitatis.*

39 *Parochus non potest haberi pro residente si inhabitet in ciuitate etiam docendo, à qua distat sua Parochialis duobus, aut tribus milliaribus, etiamsi Dominicis, & festis diebus ad eam accedat.*

40 *Residere tenetur Parochus personaliter, & non alio modo satisfacit officio suo, etiamsi populo per alium aquè benè, & fortè melius seruiatur.*

41 *Parochus officio suo non satisfacit si residet quidem, sed totam curam relinquit Capellano.*

42 *Parochus, qui paruo tempore abest, non efficit quominus dicatur continuo adesse.*

43 *Parochus debet talem sui copiam facere, vt indigentes non careant necessaria copia, sed non arctatur, vt debeat manere quasi in compedibus.*

44 *Parochus si rationabiliter iudicauerit se non fore necessarium, puta quia nullus infirmatur, potest abesse per aliquas horas, etiamsi nullum substituat, tota verò die potest esse damnosum.*

45 *Parochis poterit prohibere Episcopus sub pœna pecuniaria ne vltra biduum à sua Ecclesia absint.*

46 *Christiana charitas,*
47 *Necessitas vrgens,*
48 *Obedientia debita,*
49 *Vtilitas Ecclesiæ, vel Resp. euidens,*
Parochum à residentia excusant.

50 *Parochi quando, & quo tempore relaxandi animi causa possint à suis Ecclesiis abesse, ostenditur.*

51 *Parochus iusta de causa abesse volēs sine cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, & quid si absentia sit repentina.*

52 *Parochus abesse volens Vicarium, siue substitutum etiam idoneum, & admissum in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum relinquere inconsulto Episcopo non potest, nisi ad sex, vel septem dies.*

53 *Curatus vicinus benè potest substitui in absentia Parochi.*

54 *Parochus sine licentia Episcopi ex iusta causa an possit abesse ad duos menses continuò, vel diuisim, ostenditur, & num. 55.*

56 *Parochus non potest per hebdomadam abesse non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo per Ordinarium approbato.*

57 *Constitutio Episcopi valet ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine licentia.*

58 *Parochus vt legitimè vltra bimestre possit abesse, quæ requirantur? ostenditur.*

59 *Parochus habens iustam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres, non satisfacit suæ conscientiæ, si petat licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expedit manifestare.*

60 *Parochus petens licentiam fingendo causam iustam, quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus.*

61 *Absentia iusta causa in Parochis an iudicialiter probari debeat? remissiue.*

62 *Episcopus cognoscere debet de causis absētia etiam ab Ecclesiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat.*

63 *Ordinarij locorum Episcopo inferiores possunt dare licentiam Parochis se absentandi à suis Ecclesiis.*

64 *Vicarius idoneus relinquendus in absentia Parochi quis, remissiue.*

65 *Licentiam expressam Episcopi obtinere debet Parochus abesse volens, quia tacita non sufficit.*

66 *Parochum non excusat distantia loci, etiam cum necessitate eò discedendi, vt possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repente se offerat, quæ non patiatur dilationem.*

67 *Parochus, qui absque legitima causa à sua Ecclesia abest, præter culpam mortalem incurrit priuationem fructuum pro rata absentia.*

68 *Restitutio fructuum ob non residētiam amissorum facienda est fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio.*

69 *Restituere tenentur Parochi fructus amissos ob non factam residentiam, etiam ante vllam iudicis sententiam.*

70 *Fructuum appellatione in materia restitutionis ob non factam residentiam, veniunt naturales solùm, ac naturales & artificiales, non autem industriales.*

71 *Parochus aliis iuris remediis, etiā vsque ad priuationem, compelli potest ad residentiā.*

72 *Parochus non residens, etiam monitus, non est hodie ipso iure priuatus Parochiali.*

73 *Parochi ad priuationem ob non residentiam non est necessarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè censuras, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum.*

74 *Concil. Trid.* sess. 24. cap. 12. vers. præterea, *non afficit Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata.*

75 *Beneficio vt quis legitimè priuetur ob non residentiam, debet priùs personaliter citari, & quid si personaliter citari non potest?*

1 ArochI, & alij animarum Rectores tenentur de Iure Diuino in ſuis Eccleſiis reſidere, vt apertè colligitur ex Concil. Tridentino *ſeſſ.23. de reformat. capit.1.* dum ſic ait: *Cùm præcepto Diuino mandatum ſit omnibus quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperũ, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non inuigilãt, neque aſsiſtunt; ſed mercenariorum more deſerunt, Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, vt Diuinorum præceptorum memores, factique forma gregis in iudicio, & veritate paſcant, & regant.* Hactenus Concil. quod licèt loquatur de Epiſcopis, tamen quia in fine habet omnia, quæ dixerat ſuperiùs de Epiſcopis, intelligenda etiam eſſe de Parochis, benè ex eo euincitur, illorum reſidentiam eſſe de Iure Diuino; quia iſti ſunt Paſtores, ac proinde tenentur reſidere, cùm non poſſint rectè fungi proprio officio, niſi perſonaliter reſideant; tum quia iſti ſunt veluti gubernatores, & præfecti gregis ſibi commiſſi, ac Princeps non conſtitueret Gubernatores vrbium, & præfectos oppidorum, quos putat frequenter abeſſe ab iis locis ſibi commiſſis, & ſolùm eos gubernare per alios. Et quamuis non reperiatur hoc præceptum de reſidentia expreſsè in ſacris Litteris; ex illis tamen neceſſariò, & non obſcurè deducitur, & præcipuè Prouerb. 27. *Cognoſce vultum pecoris tui, & greges tuos diligenter conſidera.* Eccleſiaſt. 7. *Pecora tibi ſunt, attende de illis.* Actor. 20. *Attendite vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit.* Nec eſt enim neceſſe, vt omnia præcepta Diuina expreſsè in ſacra Scriptura exprimantur; nam cùm Parochi Paſtores ſint, quibus committitur cura gregis, eo ipſo ex hoc deducitur de Iure Diuino teneri eos reſidere.

Quare ita reſoluunt Caiet. 2.2. *q.185. art. 5. & in ſum. verb. beneficium, il 1. verſ. & ſi beneficium eſt curatum*, præclaræ mem. & ſummæ ſanctitatis vir D. Barthol. à Martyribus Archiep. Brachar. *in ſtimulo Paſtorum, p.2. fol.51. cum ſequentibus.* Sylueſter *in ſum. verb. reſidentia, n.1.* Emm. Sà *in aphoriſm. eod. verbo, etiam n.1.* Barthol. à Caranza *in tr. de reſidentia, c.2.* Melch. Galleg. *in tr. de Parochorum obl. tempore peſtis, p.1. diſp.1. n.46. cum ſeq.* Turrian. *in particulari tract. de reſidentia*, latè Sot. *de iuſt. lib. 10. q.3. art.1. cum ſequentibus*, Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib.3. cap.4.* Vega *in ſpeculo, c.17.* Selu. *de benef. p.4. q.2. ex n.2.* Cou. *lib.3. var. cap.13. num.9.* Nauar. *in man. cap.25. numer.121.* Ferret. *conſ.23. à numer. 32. & à numer. 14.* Bernard & Salzed. *in pract. cap.54. in nouiſſ. impreſſ.* Ioan. Ocon. *in repet. capit.1. de Clericis non reſid. in 6. n.39.* Cord. *in qq. lib.1. q.19.* Baptiſt. Conrad. *in reſp. caſuum conſcient. q.317.* Lel. Zech. *de caſibus reſeru. caſu 3. & in tit. de beneſic. n.6. & de munere Epiſc. cap.5. n.3.* Viuald. *in append. cand. cap.9. n.6. & 7.* Valent. *tom.4. diſp.10. q.3. puncto 5. verſ. altera ſententia*, Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.1. q.59. n.1.* Ceual. *commun. contra communes, quæſt. 585. n.1. & ſeq.* Quintan. *Eccleſiaſt. lib.4. num.50. & 51.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.24. n.139.* & *gloſſ. 41. n.8. & gloſſ. 43. n.163.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.7. cap.4. q.1.* Leſſi. *de Iuſt. lib.2. cap.43. dub.29. n.153.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.393. n.5.* Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.6. n.5. & in præcepta Decalogi tom.1. lib 4. cap.37. n.15.* Poſſeu. *d. tr. de officio Curati, cap.1. n.1.* Nicol. Garc. *de beneſic. p.3. cap.2. n.16.* Cened. *ad Sextum, collect.30. n.2.* Ludouic. de ſancto Ioann. *de adminiſtr. Sacramentorum art.1. de reſident. num.3. verſ. demas.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.53. n.2.* me citato in illo loco Sanctarel. *var. reſolut. quæſt.1. per tot.* & nouiſſimè Alzed. *de præſtantia Epiſcopalis dignitatis, p.1. cap.6. num.7.* ac etiam Homobon. *in reſponſ. quæſt. moral. p.3. reſp.28.* & Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4. p.2. tr. 3. docum.4. n.1.* vbi in fine pro deciſione quæſtionum, quæ in hac materia diſputari ſolent, ſe remittit ad hunc locũ, me citato in hoc loco Trullench. *in expoſit. Decal. lib.4. c.1. dub.8. n.9.*

Et quamuis hinc inferri videatur Papam in reſidentia diſpenſare non poſſe, vtpote quia diſpenſare non poteſt in iis, quæ ſunt de iure Diuino, *cap. ſunt quidam 25. qu.1.* Gloſ. *verb. auctoritate, in cap. non eſt, de voto*, iunctis latè adductis per citatos à Sanctarel. *var. reſ. q.1. n.5.* & per me *in tract. de iure Eccleſ. lib.1. cap.2. n.120.* nihilominus hæc illatio non eſt indiſtinctè vera, quia in hoc caſu non diſpenſat propriè tollendo vinculum, quo Parochus obſtrictus eſt ad reſidentiam, ſed iuſta, & legitima exiſtente cauſa declarat vinculum illud ceſſare ob rationabilem cauſam, quæ ſuperuenit, & Parochum non teneri in aliquibus caſibus reſidere, & Dei voluntatem eſſe, vt nunc non cogatur ad reſidentiam, & quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, vt ab obligatione præcepti Diuini hominem ipſo facto liberet. Quare Papa non diſpenſat vt agens principale, ſed vt agens inſtrumentale, ſeu miniſteriale, quatenus ex officio, & cum auctoritate declarat eſſe iuſtas cauſas, ob quas Deus relaxat obligationem, & ita Deus tunc vt agens principale tollit illam obligationem. Videant Parochi an allegata cauſa ſit legitima, & ſua abſentia valdè vtilis, & neceſſaria vniuerſali

Eccleſiæ,

Ecclesiæ, vel saltem propriæ, quia si Papa sine
hac, vel alia iusta causa dispensauerit, ipsi ta-
men peccant, si non resident, Sot. *dicto libro*
10. *q.3. art.4.* Valent. *tom.3. disputat 3. q.10.*
puncto 5. vers. & hactenus, Azor. *d.p.2. lib.7. cap.*
4. quæst.1. ad fin. & c.5. quæst.6.
3 Quod adeò verum est Parochum teneri
de Iure Diuino in suis Ecclesiis residere, vt ad
id non solùm adstringatur habens curam ani-
marum, quæ exercetur in foro animæ; sed etiã
obtinens illam, quæ pertinet ad forum exte-
rius circa correctionem morum, qualis est qui
potest visitare, corrigere, excommunicare,
suspendere, & interdicere, non quod de illo
loquatur Concil. *d. cap.1* sed quia comprehen-
ditur aliis auctoritatibus, quas ex Scriptura
suprà adduximus, & sub dispositione Con-
stitutionis bonæ mem. Piæ IV. inc. *In suprema,*
sub dat. Kalend. Decembris 1564. Ita Sanctarel.
d.q.1.n.11. Armendar. *loco infrà citando, n.*173.
Vnde Præposituram curam tantùm iurisdi-
ctionalem obtinentem esse comprehensam
in Bulla Pij V. *de residentia Parochorum*, quæ
incip. *Cupientes, sub dat. 8. Idus Iuly* 1568. refe-
runt decisum Nicol. Garc. *de benef. p.3. cap 2.*
n.179. in 10. declarat. & Armendar. *loco proxi-*
*mè citando, num.*140.
4 Et procedit etiamsi Parochialis sit tenuis,
Rebuff. *in tract. nominat. q.8. n.27.* Valer. Regi-
nald. *in praxi fori pœn. lib.30. n.294. vers. si ob-*
iicies. Ego ipse *d.p 3. alleg.53. n.70.* me citato in
illo loco Sanctarel. *var. resolut. q.4. num.45.* Et
etiamsi in Parochia tantùm remanserint tres,
vel quatuor incolæ, Nicol. Garc. *de benefic. p.3.*
cap.2. n.179. Armend. *in addit. ad recopil. legum*
Nauarræ, lib.2. tit.23. l.2. §.2 sub rub. sed an Pa-
5 *rochi debeant residere in suis Curatis? n* 142. †
nisi Parochialis Ecclesia in totum Parochianos
habere desierit, quia tunc de illa prouisus non
teneretur personaliter residere, cùm de ea iu-
dicari debeat acsi esset beneficium simplex,
vt latè probat Anton. Ricciul. *de iure persona-*
rum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.1. cap.
6 14. † sicut nec teneretur residere obtinens Mo-
nasterium, seu Abbatiam, quæ Cura, & Con-
uentu caret, Nicol. Garc. *dicto num.179. in 9.*
declar. Armend. *dicto loco num.*139.
7 Baptismalem Ecclesiam obtinens, cui in-
cumbit sola cura baptizandi omnes infantes
oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri,
tenetur ad residentiam, ad minus tanquam
coadiutor Ecclesiæ Parochialis. Ita Armend. *d.*
*loco, n.*178.
8 Parochialem Ecclesiam obtinens per pro-
uisionem Sedis Apostolicæ habens liberum
curæ exercitium, & omnium bonorum, fru-
ctuum, & prouentuum ad dictam Ecclesiam
Parochialem pertinentium possessionem, li-
cèt in limite adeptæ possessionis prædictæ mo-
ta lis fuerit per aliquem in petitorio, tenetur

ad residentiam in dicta Ecclesia. Ita Aloys.
Ric. *in praxi rerum fori Eccles. res.393. n.5.*
Parochus si duas habeat Ecclesias vnitas, 9
residere tenetur in digniore; si verò non con-
stet quæ sit dignior, in frequentiori; sed si vna
fuerit extra, & altera intra vrbem, residere de-
bet in ea, quæ est intra. Ita referunt decisum,
Nicol. Garc. *d. num.179. in declarat.14.* & Ar-
mendar. *d. loco n.*142.
Vnde si Populus diuidatur, & vna pars ha- 10
bitet in ciuitate, & altera extra, & idem Pa-
rochus ex consuetudine ambas Parochias ob-
tineat, residere debet in ciuitate, Nicol. Garc.
dicto num.179. in declar.15. Armendar. *dicto lo-*
co, n 143.
Et hinc habens Parochiales duas vnitas per- 11
petuò inuicem æquè principaliter, & non
vnam alteri accessoriè, ita vt vna non sit di-
gnior, & principaliter altera, potest in qua ma-
luerit, residere, idem Nicol. Garc. *dict. nu.*179.
*in declarat.*16. Armendar. *dicto loco, n.*144.
Parochialem Ecclesiam cum Canonicatu 12
habens ex legitima dispensatione, in Paro-
chiali residere debet, cum prima, & præcipua
debeat esse cura animarum, iuxta d. Constitut.
Pij V. quæ inc. *Cupientes*, & percipere fructus
præbendæ, & solùm eius distributiones quoti-
dianas perdit, & si quid præterea absentes
iusta alia de causa non percipiunt. Ita Armen-
dar. *d. loco n.*135. aduertentes ibi quòd si
Canonicatus est in eodem loco, vbi est Paro-
chialis, potest vtrique seruire, & quotidianas
distributiones percipere, & citat Nicol. Garc.
num 179. *declar.7.*
Vnde Parochialem in ciuitate, & Canoni- 13
catum in Cathedrali habenti, si possit vtrique
inseruire, non esse molestiam inferendam, de-
cisum refert idem Armend. *in addit. ad recopil.*
legum Nauarræ l.4. tit.7. de benefic. incompat.
*num.*49. vbi *num.*48. subdit, † si vacet paro- 14
chialis, non debere Episcopum illam Cano-
nicatum habenti conferre, etiamsi tenues ad-
modum Præbendæ essent, sed Papam consule-
re, debere, & veros redditus Canonicatus, &
Parochialis exprimere, idem fuit dictum in
Rota *in vna Leod. Canonicatus 5. Iuny* 1610. co-
ram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano*,
prout refert. Ioan. à Coch. *in comm. ad reg. 5.*
Cancel. à num.4. p.577 cum seqq.
Et ideo nec habenti Dignitatem tenuem 15
in Ecclesia Cathedrali, quæ de distributio-
nibus quotidianis non participet, Ecclesiam
Parochialem inconsulto Papa conferri de-
bere dicit resolutum Armendar. *d tit.7. de be-*
nef. incompatib. n 51.
Si autem residens in Parochiali non lon- 16
gè absit ab Ecclesia, in qua habet Canoni-
catum; potest ex indulgentia diebus feriali-
bus ad Ecclesiam accedere, & in ea Diui-
nis inseruire, dummodo parochus omnibus

diebus, & horis suis, & congruis Parochiali inseruiat, & nihil prorsus relinquat ex debito seruitio ipsius, prout à *Sacra Congreg.* fuisse decisum testantur Nicol. Garc. *dicto n.*179. *declar.*13 Armendar. *sub dictâ rub. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num.*136. At obtinens Canonicatum, cui est vnita Parochialis ad vitam obtinentis tantùm, tenetur in Parochiali residere, vt pariter resolutum referunt idem Nicol. Garc. *d. n.*179. *in decl.*13. & Armend. *sub dictâ rub. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? n.*137.

17 Canonicatum, & Parochialem in duabus diœcesibus habens, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi, vt tenetur ex *dicta Constit. Pij V.* cogendus est residere in Canonicatu, vt per Nic. Garc. *d. p.*3. *c.*2. *n.*184. Armend. *in add. ad recop. legum Nauarra lib.* 2. *tit.*13. *l.*2. §. 2. *de resident. Canon. num.*14. quos refero Ego ipse *d. p.*3. *alleg.*53. *n.*113.

18 Parochialem obtinens, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit, eo viuente residere non tenetur, vt per Armendar. *sub d. rub. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? numer.*193. vbi *num.*126. intelligigit si tota animarum cura translata fuerit legitimè in solum Vicarium perpetuum, & *numer.*127. subdit quòd Parochus Ecclesiæ, in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniæ imposita fuit tota animarum cura, seu perpetua Vicaria quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea re-

19 sidere. † Teneretur tamen sicut ipse Rector Parochialis, Capellanus in illa coadiutor auctoritate Apostol. institutus, vt benè resoluunt Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*5. §. 9. *numer.*17. Galet. *in margarita casuum conscient. verb. residentia* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesi. resolut.*393. *ampl.*5. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.*7. *cap.*6. *numer.* 104. Piasec. *in praxi Episcop. p.*2. *cap.*3. *numer.* 27. Monet. *de optione Canon. capit.*4. *quæst.*8. *num.*157. Vgolin. *de officio Episcopi capit.* 15. §. 3. *num.*3. *vers. postremo*, Armend. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num.* 127. *vers. an capellani, & n* 157. Ego ipse *d. p.*3. *alleg.*53 *n.*78. me citato Sanctar. *d. q.*4. *n.*17.

20 Si autem datus sit coadiutor ratione infirmitatis, non ob id proprius Parochus excusatur à residentia, vt dicit resolutum Armend. *dict. tit. sed an Parochi debeant residere in suis*

21 *Curatis? num.* 129. In exercitio curæ † Vicarius amouibilis arguit curam esse penes deputantem, & ideò ipsum teneri ad residendum, vt pariter decisum attestantur idem Armendar. *citato loco num.*141. & Nicol. Garc. *d. n.*179. *n.*11. *in declar.*...

22 Residere in Parochiali, vel Prioratu Curato vnito Dignitati, aut Canonicatui accessoriè, & in perpetuum, non tenetur ille qui obligatur residere in Ecclesia Dignitatis, vel Canonicatus, ex eodem Armendar. *cit. loco num.*138. & Nicol. Garc. *d. num.*179. *in* 12. *declar.*

Et hodie est adeò præcisa residentia in Parochis, vt illi ab ea excusari non valeant, etiam ex illis causis, ob quas Canonici residere non coguntur, & ideò eos minimè posse in seruitio Episcopi permanere, aut Ecclesiarum Cathedralium, vt nempè sint Vicarij Visitatores, Secretarij, Fiscales, &c. resoluunt Emman. Sà *verb. residentia, numer.*1. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*6. *numer.*258. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici dec.*502. *in* 1. *edit. aliàs resol.*393. *in* 2 *edit.* Piasec. *in praxi Episcop. p.*2. *c.*3 *num.*27. Nicol. Garc. *de benefic. p.*3. *cap.*2. *n.*42. Armendar. *citato loco n.*166. 167. & 172. Possevin. *de officio Curati, c.* .. *num.*12. Ioan. Valer. *de different inter vtrumque forum, verb. Parochus differ.*3. Bonacin. *var tract. disp* 5. *de onere, & obligat. benef puncto* 5. *num.*14 Alzed. *de præstant. Episcop. dignit. p.*1. *cap.*5. *n.*128. Ego ipse *d. p* 3. *alleg.*53. *n.*85. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resol. q.*3. *n.*49. & censuit *S. Congr. Conc. sub die* 12. *May* 1629. Nam vltra duos menses Episcopus non potest vti opera Parochi, vt censuit *S. Congr. Conc. sub die* 8. *Ianuarij* 1628.† Si autē Ecclesiæ Cathedralis Parochus 24 sit, poterit Vicariatus officio fungi, vt benè resoluit Aloys. Ricc. *in decis. Curia Arch. Neap. p.*4. *dec.*319. In tota Prouincia Toletana Presbyteri Parochiales Ecclesias obtinentes non possunt esse iudices ordinarij, vel delegati ordinarij appellationum, vt statuit Paul. V. *in sua constit.* incip. *Ecclesia vniuersa, sub die* 17. *Aug.* 1615. quam Greg. XV. *in sua Const.* incip. *Alias à felici, sub die* 9. *Maij* 1621. extendit ad Ecclesias omnes Parochiales totius Regni Castellæ, & Legionis.

Nec etiam à residentia Parochialis excu- 25 sari Subcollectoris Apost. officio fungentes, tenent Nicol. Garc. *d. c.*2. *n.*42. *in* 3. *decl.* Aloys. Ricc. *d. resol.*393. *n.*4. Vgolin. *de offic. Episc. c.*15. §. 3. *n.*3. *vers.*10. Gonzal. *d. glos.*6. *n.*266. Armen *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? n.*168. aut † Inquisitoris officium exercē- 26 tes, vt contra Spin. & Cened. docent Gonzal. *d. gl.*6. *num.*266. & *gloss.*43. *numer* 164. Aloys. Ricc. *d. resolut.*393. *numer.*3. Cenal. *commun. contra commun. q.*585. *n.*12. Ego ipse *d. p.*3. *alleg.* 52. *n.*156. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resol. q.*11. *n.*4. & Alzed. *de præstantia Episcop. dignit. p.*2. *c.*9. *n.*37. Priuilegium Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem, consultoribus, & procuratoribus in Romana Curia, & aliàs vbilibet residentibus, Secretariis, Fiscalibus, Relatoribus, ac Commissariis actu seruientibus ad lucrandos fructus in absentia quorumcumque beneficiorum excipit Parochiales Ecclesias, & perpetuos Vicarios, cæteraque beneficia

beneficia curam animarum habentia. Paulus V. *in sua Const.* incip. *Alias per nos accepto sub die Martij* 1610.

27 Quamuis olim potuerit Parochus studiorum causa abesse per septennium ex consensu, & licentia Episcopi, vt deciditur *in cap. cùm ex eo, de elect. lib. 6.* hodie tamen id non permittitur, cùm illius text. dispositioni derogatum videatur per Concil. Tridentin. *sess. 23. de reformat cap. 1.* dum tenet, vt habentes curam animarum non possint abesse nisi causa priùs per Episcopum cognita, & probata, & discedendi licentiam vltra bimestre tempus non obtineant, nisi ex graui causa; at declaratum est per *Sacram Congregationem* studium non esse grauem causam, vt obtinentes beneficia Curata possint abesse, cum illa obtineantur per concursum, iuxta Concil. Tridentin. *sess. 24. de reformat. cap.* 18. & supponitur illos, quibus conferuntur, esse idoneos, & iam studuisse, & consequenter non esse necesse, vt studiorum causa absint à suis Ecclesiis, ne ob absentiam debito seruitio defraudentur eo vel maximè, quia hodie sunt alij, qui Theologiæ, & Iuri Canonico absque tanto Ecclesiarum, & animarum detrimento studere possint. Vnde non semel *sacra Concil. Tridentin. Congregatio* censuit post Concil. Trident. obtinentes Ecclesias Parochiales non posse ab illis studiorum causa abesse, & si absint, non posse percipere fructus, nec Ordinarios posse talem licentiam concedere, prout referunt Aloys. Ricc. *d. resol. 393. in fine, & resol.* 310. *n.* 1. Prosp. de Augustino *in add. ad Quarant. in sum. Bullarij verb. Residentia, vers. item limita*, Gonz. *d. gl. 6. n.* 251. Nic. Garc. *d. p. 3. c. 2. n.* 80. *&* 81. *in addit.* me citato illo loco Sanctarel. *d. q. 3 n.* 25. & Alzed. *de præstantia Episcop. Dignitatis p. 2. cap. 9. n.* 37. Lud. à S. Ioann. *de administr. Sacrament. art. 1. n. 2. prope fin.* Candid *disquis.* 18. *art. 30. dub. 2.* quicquid Garc. *in summ. morali tractat. 2. diffic. 9. dub. 8. num.* 27.

28 Et quamuis docentes in Theologica facultate, dum in scholis docuerint, integrè per annos quinque, percipere possint de licentia Sedis Apost. prouentus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua alia consuetudine, vel statuto, cùm denario defraudari non debeant in vinea Domini laborantes, vt expressè habetur *in cap. vlt. in fin. de magistr.* tamen post Conc. Trid. Parochus nō poterit abesse à sua Ecclesia, vt doceat in ciuitate, quamuis non inueniretur alius idoneus ad legendum etiam Grammaticam, & fuerit quoque relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, & solemnibus diebus pariter ipse Parochus interesse, ex allatis rationibus, prout testantur *à S. Congr.* resolutum Gonz. *glos. 6. n.* 254. Aloys. Ricc. *d. res. 393. n.* 2. Armend. *d. loco, n.* 134. *in fine.* Ego ipse *d. alleg.* 53. *n.* 76. me citato Sanctarel. *dicta q. 3. n.* 32.

29 Propter intemperiem aëris Parochus non inde oriundus minimè excusatur à residentia, vt alibi possit habitare etiam relicto Vicario approbato, vt per Vgol. *de officio Episcopi, cap.* 15. §. 3. *vers. sexto*, Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verbo residentia*, §. 7. Armend. *sub d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? n.* 132.

30 aduertentes quòd † si Rector infirmus esset, & in loco Parochialis curati non posset defectu Medicorum, medicinarumve, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, aut quatuor mensium, vt in locis viciniotibus maneat recuperandæ sanitatis causa, interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus Parochialis constituto; & ideo Armendar. *d. loco num.* 18. asserit decisum cum Ordinarij cōnsensu intemperiem aëris excusare à residentia.

31 Nec propter Principis, & populi furorem, seu ob pestem, aliumve morbum contagiosum à residentia Parochus excusatur, vbi detrimentum ouium suarum immineret in spiritualibus, & nulli adessent ministri, qui sufficienter id præstarent ex infra dicendis *n.* 47.

32 Nec propter inimicitias capitales, vt colligitur ex decisione quadam *S. Congregationis negotiis Episcoporum, & Regularium præposita*, apud quam *cùm Laurentius Sisearellus terræ Ripæ Archipresbyter ob capitales inimicitias ab eius Ecclesia absentari supplicasset, in eadem idoneo Capellano relicto, de quibus quidē inimicitiis per Episcopum Boianen. plena fides Sacræ Congr. sub die* 15. *Februarij* 1619. *ad sex menses licentiam concessit ad effectum, vt interim aut resignet, aut permutet.* Sed quando inimicitiæ absque Parochi culpa contractæ fuerint, & post obtentam Parochialem exortæ, Episcopi dispensare solebant, vt per annum in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, & crescentibus inimicitiis dabatur alius annus, dummodo semper in Parochiali expensis Parochi maneret idoneus Vicarius, si credimus Zerol. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. res.* 645. *in secunda edit.* Bonacina *varijs tract. disp. 5. de onere, & obligat. benef. puncto* 5. *num.* 2. Armendar. *dict. loco, num.* 133. 134. 182. *& seq.* Hinc referunt Paul. Comitol. *resp. moral. lib. 1. quæst.* 60. & Ludou. de Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. art. 1. de resident. n. 2. vers. nota tertiò, sacram Congr. censuisse Parochum propter inimicitias absentem à Parochia non posse abesse nisi per annum*, puro tamen id hodie non licere, & meliùs esse consulere sacram Congregationem.

33 Nec denique propter senectutem, quamuis Ordinarius iam prouideret illius insufficientiæ apponendo idoneum Vicarium cum assigna

assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochialis redditibus, secundùm Zerol. *in praxi Episc. par. 1. verb. residentia*, §. 9. sicut nec est causa insufficiens non residendi infirmitas Parochi, etiamsi ratione illius datus ei fuisset Coadiutor, vt per Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. sed an Parochi debeant resid. re in suis Curatis? n.* 129.

34 Vt Parochus verè resideat, tria requiruntur; primò, vt in propria Ecclesia; secundò, vt personaliter; tertiò, vt continuò: & circa quodlibet eorum aliquid adnotabimus; & in primis quoad primum, illud est sciendum Parochum debere residere in domo ipsius Parochialis, si vero illa non habeat domum, tunc in alia domo, quæ si intra limites Parochiæ, aut saltem ita vicina Parochiali Ecclesiæ, vt inde commodè possit per seipsum ei inseruire, habitare tenetur. Ita Nicol. Garc. *de benef. part. 3. cap. 2. num.* 179. *in declar.* 21. Armend. *d. tit. sed an Parochi debeant residere in suis Curatis? num.* 149. *&* 150. Ludou. de Sancto Ioan. *d. titul. de residentia, numer.* 11. Aloys. Ricc. *in decision. Curia Archiepisc. Neapol. part. 4. dec.* 41. Ego ipse *d. part. 3. allegat.* 53. *num* 71. me citato in illo loco Sanctarel. *var. resolut. quæst. 4. n.* 46.

35 †Si enim non habet ibi domum propriam, aliquam conducere debet, vt ex sententia *sacra Congreg.* deducit Nicol. Garc. *d. c. 2. num.* 179. *in declar.* 21.

36 Fuit tamen aliquando dispensatum, vt Parochus non habens commodam habitationem in Parochiali, posset degere in loco vicino, dummodo propè Ecclesiam substitutus eius habitet, & nonnunquam hæc facultas eadem de causa concessa fuit sine illa conditione, quod substitutus propè Ecclesiam habitet, teste Nicol. Garc. *d. num.* 179. *declar.* 25. Nunc vero nequaquam id esse concedendum existimo, prout ex aliquarum repulsis mihi constitit, & in vna *Sarzanen.* 13. *Nouembris.* 1627. censuit *sacra Congregat. Concilij: Parochum non excusari qui intra Parochiam residere debeat, quamuis non adsit commoda domus Parochialis, & sit magna aëris intemperies, & retineat Capellanum in Parochia, & ipse accedat singulis diebus festis.*

37 Sed si habeat domum propriam Ecclesia, & Parochus, ea relicta habitet in paterna, vel cognatorum domo intra fines Parochiæ existente propter honesta seruitia, & sui maius commodum, sciente, & tacente Episcopo, credo residentiæ muneri satisfacere, quia licèt ex vicinitate Ecclesiæ posset faciliùs Sacramenta ministrare, tamen necessitati populi sufficienter ex propria sua habitatione prouidere poterit, & sic non est quod in hac parte scrupulis angatur, vt benè aduertit Posseuin. *dict. tract. de officio Curati cap. 1. n.* 7.

38 At si Parochia sit intra, & extra ciuitatem, tenetur habitare propè Ecclesiam ciuitatis, licèt, in ea minor pars Parochianorum inhabitet, & maior longè sit in oppidis, succurrendo tamen illis, qui longè habitant, secundùm loci antiquam consuetudinem, vt per *c. 4. sess. 21. de reform.* Ita referunt à *S. Congr.* decisum Nicol. Garc. *d. num.* 179. *declar.* 20. Armendar. *d. loco, num.* 148. Sanctarel. *d. quæst. 4. n.* 46. 39

Et non potest Parochus haberi pro residente, si inhabitet in ciuitate, à qua distet sua Parochialis tribus, aut quatuor milliaribus, etiãsi Dominicis, & Festis diebus ad eam accedat. Ita Nicol. Garc. *dict. num.* 179. *in* 17. *declar.* Armendar. *dict. num.* 145. Vnde Parocho villæ Merteiti, extra terram Massæ Sarzanen. diœcesis, qui se excusabat à residentia, & motabatur in dicta terra, eo quòd non adesset commoda domus Parochialis, item propter aëris intemperiem, & quia retinebat in Parochia Capellanum, & ipse accedebat singulis diebus festis, *sacra Congreg. Concilij, die* 13. *Nouembris* 1627. *respondit quod intra mensem conduceret domum in Parochia, & intra sex menses domus Parochialis reaptetur.* Vnde Monachus exercens curam animarum in Parochiali vnita Monasterio Ordinis S. Benedicti tenetur habitare in domo Parochiali, & non in Monasterio distanti à cura, vt declarauit *S. Congr. Concil. in Curien.* 5. *Aprilis* 1631. Nec etiam excusatur à residentia, si doceat Grammaticam in ciuitate per duo milliaria distante à sua Parochiali, quamuis singulis diebus festis vellet ad eam accedere, vt per Nicol. Garc. *dict. num.* 179. *in declar.* 19. Armendar. *d. loco, num.* 147. Sanctarel. *d. q.* 3. *n.* 33. meipsum *d. allegat.* 53 *num.* 75. etiamsi non inueniretur alius idoneus in ciuitate ad docendum, & fuisset relictus idoneus Vicarius, & approbatus cum congrua mercede, vt suprà diximus *n.* 28. 40

Quod ad secundum attinet de personali residentia, illud est obseruandum, Parochum teneri residere personaliter, & non alio modo satisfacere muneri suo, etiamsi populo per alium æquè benè, & fortè meliùs seruiatur, quia Concil. *d. sess.* 23. *de reform. c.* 1. requirit industriam personæ, quæ per alium non potest suppleri. Ita Ludou. à S. Ioanne *d. loco num.* 2. *vers. nota* 6. vbi *num.* 3. ait posse antiquam consuetudinem excusare Parochum à residentia personali, ad hoc vt possit fructus percipere per Capellam deseruiendo, Posseu. *dict. tractat de officio Curati, cap.* 1. *num.* 8. vbi *num.* 11. subdit Parochum residentem quidem, sed non exercentem officium suum minimè satisfacere præcepto residentiæ, nec in foro exteriori, nec interiori, cùm vtrobique punibilis sit, proinde peccare mortaliter, vel venialiter pro qualitate culpæ. Nihil enim prodest Parochi præsentia ministerio destituta,

cùm

cùm potiùs offendat, vt rectè notauit Sot. *de iustitia, lib. 10. q. 3. artic. 1. ante argum. solut.* & Iacob de Graffiis *tom. 1. consil. lib. 3. consil. vnic. de Cleric. non resid. n. 7.* & idem sit inutiliter adesse, quod abesse, vt docet Barthol. Carranza *in tract. de residentia Episcoporum, c. 3. fol. 23.* Vnde fructus nequaquam acquiri Parocho non ministranti, quantumuis materialiter residenti, resoluunt Cou. *lib. 3. var. cap. 13 num. 13* Syluest. *in sum. verb. residentia, in princ.* & *num. 6.* Cordub. *in quaest. lib. 1. q. 19. ferè in fine.* Iacob. de Graff. *in decis. aureis, lib. 2. cap. 97. num. 57.* Ludou. de San Iuan *tract. de officio diuino, art. 13. fol. 61* t. Ioan. Sanci. *in select. disp. 47. num. 4.* Quicquid dicat Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. cap. 2. num. 53.*

41 Nec etiam Parochus officio suo satisfacit quoad Deum, si residet quidem, sed totam curam relinquit Capellano; quem tamen potest habere in coadiutorem ad maiorem quietem, licet illa omnia ardua relinquat, veluti ire de nocte, audire multas Confessiones, & similia; dummodo tamen eo non vtatur vt homine, qui portet pondus diei, & aestus, sed vt socio laboris. Ita Caiet. 2. 2. *quaest. 185. art. 5.* Sot. *de iustit. lib. 10. quaest. 3 art. 5.* Fr. Emman. *in sum. tom 2. cap. 33. num. 2.* Posseuin. *de officio Curati, cap. 1. num. 10.* vbi addit se non excusare, saltem a graui veniali Parochum, si dum nominatim vocatur, & expectatur, nolit ire, cùm debeat populi sui amori cum comitate, & beneuolentia respondere. Ludou. a Sancto Ioanne *d. tit. de resident. num. 8* Ioan. Sanc. *d. disput. 47 num. 4. vers. nec Parochus.* ibi: *Nec Parochus proderit vt ab onere peccati, & restitutionis liberentur, aliquibus saltè inseruire ministerijs, aliquibus ve Sacramētis ministrandis incūbere, nisi maior pars, aut saltem aequiualens per ipsosmet exerceatur, veluti illa, quae à quolibet Vicecurato administratur. Vt ergo vnico verbo cōprehendā, nota, illis Sacramentis ministrādis operam dare debent, quae ex aequitate ministrari ab eis possint, vt notauit Vasquez tom. de Paenit. q. 93. a. 3. dub. 6. in fine, vel ad minus se praesentem in Ecclesia debet constituere Parochus, vt Parochiani si velint ipsum eligant Sacramentorum administratorē, praesertim Confessionis Non tamē tenebuntur Parochi noctu administrare communiter loquendo, sufficit enim vt id muneris exequatur Vicecuratus,* &c. Deinde *num. 7.* concludit his verbis: *Hinc inferas, proh dolor! quàm malè aliqui Parochi se gerant, Sacramenta nunquā, aut ferè nunquam administrantes, & suarum ouium curam mercenarijs committentes: qui cū vt plurimum Sacerdotes inopes, & egentes sint, timeri non imprudenter poterit potius rationē habituros quaerendi ab ouibus victum, quàm curam medendi infirmitatibus animae, cōplacere eis studētes, quando respuenda, & reprehensionis gladio sunt ferienda. Nec scio qua cacitate ducti Parochi hac non aduertant tam clara, & quasi caetis nota,* &c.

Circa verò tertium de continuatione in residentia, est adnotādum, quòd qui paruo tempore abest, non efficit quominus dicatur continuò adesse, vt per Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. capit. 97. numer. 57.* Ludouic. à Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. a. t. tit. de residentia, num. 9.* Posseuin. *d. cap. 1. n. 3. in fine*, qui volunt dictionem *continuè*, verificari cū ista modificatione, & addit Posseuin. *ibid. n. 6.* quod † Parochus debet talem sui copiam facere, vt indigentes non careant necessaria ope, sed non arctatur vt debeat manere quasi in compedibus, nisi habeat infirmos graues, quia tunc non debet vagari etiam per Parochiam, sed propria in domo maneat; potest enim fieri vt requiratur ad infirmis, & non reperrus, illi moriantur sine Sacramentis. 42 43

Vnde si Parochus rationabiliter iudicauetit, puta quia nullus infirmatur, potest abesse per aliquas horas, etiam si nullum substituat; quia consuetudo optima legum interpres ita declarat etiam apud timoratos. Abesse verò tota die quando nullus infirmatur, rarò in anno nec laudo, nec vitupero. Abesse autem per duos, aut tres dies nullo infirmante, & nulla alia causa iustificante, habet valdè de rationabili esse mortale propter multa quae possunt eo tempore euenire, maximè in villis, vbi non est alius Sacerdos à Parocho. In ciuitatibus verò, vel in oppidis, vbi sunt alij Sacerdotes, erit maius, minusve peccatum ratione periculi, & damni possibiliter euenturi, cui tamen facilius quàm in villis potest obuiari. Ita Ludouic. à Sancto Ioanne *vbi suprà.* Posseuin. *dict. cap. 1. num. 4.* vide Ludouic. Beiam *respons. casuum conscientiae, part. 4. casu 21.* vbi de Parocho rurali, qui singulis quibuscumque hebdomadis ad Vrbem accedebat causa inuisendi parentes. 44 45

Quare Episcopus poterit prohibere Parochis sub poena pecuniaria, quae tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à sua Ecclesia possint abesse, non tamen id prohibere poterit sub poena excommunicationis latae sententiae, prout à *sacra Congregatione* decisum attestatur Nicol. Garc. *part. 3. cap. 2. n. 23. declar. 2.* & Armendar. *d. tit sed an Parochi debeant residere in suis Curatis, n. 156.* sed sub poena pecuniaria esse permissum censuit *S. Congr. Concil. in vna Terracinen. 11. February 1618.* & *in Monopolitana 16. Decembris, 1628.*

Ex quatuor tamen causis in scripto ab Episcopo approbandis potest Parochus pro tempore necessariò abesse, vt disponitur in Conc. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 1.* vbi obligatio de approbandis causis restringitur, quando illae sunt notoriae vel repentinae, dummodo tamen discessurus ita ouibus suis prouidendum 46

dendum curet, vt quantum fieri poterit, ex ipsius absentia nullum damnum accipiant, quod quidem Concilij decretum licèt in principio loquatur in Episcopo, tamen paulò infra eadem sacrosancta Synodus declarat, & decernit omnia ibi statuta quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas, Curatis inferioribus & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habeat, locum habere.

Prima causa est, *Christiana charitas*, ad hanc reducit Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 4. q. 4.* cùm quis abest adiuuandam aliquam priuatam Ecclesiam, ad dirimendas lites, controuersias, & odia, dummodo ex tali absentia in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem charitatis.

47 *Secunda* est, *vrgens necessitas*, ad hanc reducit idem Azor. *dict. 4. vers. ad secundum*, cùm quis ad tempus abest ob morbum curandum, bellum, hostium incursus, pestem sæuientem aëris intemperiem, vel ob inimicitias, odium, aut offensionem Principis, vel populi declinandam, denique ob vitæ, vel salutis; aut libertatis periculum ad tempus deuitandum: dummodo tamen non immineat detrimentum ouium in spiritualibus; nam si illud immineret, ex nulla causa posset abesse, quia bonus Pastor animam ponit pro ouibus suis, *Ioan.* 10. Ita Vasquez *in opusc. de benefic. c. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num.* 135. Molfes. *in summ. Theologia moralis tract. 6. cap. 11. num.* 31.

48 *Tertia* est, *debita obedientia*, quæ Superioribus debetur, putà Papæ, vel Episcopo, ad quam idem Azor. *d. q. 4. vers. ad tertium*, redigit cùm quis abest vt pareat Papæ, vel eius Legato, seu Episcopo obsequium, & officium iustum, & debitum imperanti, quale esset ad visitandam Prouinciam, vel diœcesim, seu ad pacem componendam.

49 *Quarta* est, *euidens Ecclesiæ, vel Reip. vtilitas*, ad quam idem Azor. *d. q. 4. vers. ad quartum*, reducit cùm quis abest ad Synodum generalem, vel Prouincialem, aut diœcesanam ritè, & legitimè vocatus; vel cùm quis abest pro lite Ecclesiæ, vel pro obtinenda à superiore reformatione in variis emergentibus.

50 Extra prædictas quatuor causas concedit Concil. Trident. *d. cap. 1.* Episcopis, proindéque Parochis iuxta supradicta, *vt singulis annis causa animi relaxandi possint abesse per duos menses, siue continuos, siue interpolatos, dummodo id fiat aqua ex causa, qua ea talis sit ipsorum Conscientia relinquitur, & sine graui gregis detrimento, & dummodo præsentes in suis Ecclesiis adsint quo tẽpore anniuersaria Aduentus Dñi, Natalis, Quadragesima, Resurrectionis, Pentecostes, & celebritatis Corporis Christi memoria celebratur*; & paulò inferiùs, *Presbyteris item curam animarũ habentibus expressè datur facultas, vt possint ad duos tantùm menses recedere, aliqui discedendi licentiam vltra bimestre tempus obtineant, nisi ex iusta, & graui causa cognita, & approbata ab Episcopo, & dummodo facultas in scripto detur.* Hæc ibi mandantur.

Tenetur igitur Parochus iusta de caussa abesse volens siue cum licentia, siue absque ea, relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, vt expressè habetur *eodem cap. 1. Conc. Trident.* & tradit Posseuin. *d. cap. 2. num.* 13. nisi absentia sit per aliquot dies, cùm causa est vrgens, & non patitur dilationem pro obtinenda licentia, puta quia hostiliter peritur, & non habet quem substituat, nec recurrere potest ad Episcopum pro licentia, & pro Vicario substituendo. Azori. *dict. cap. 4. q. vlt.* Ludou. à Sancto Ioanne *de administ. Sacram. art. 1. tit. de residentia, n.* 15. Posseuin. *d. cap. 1. num.* 14. vbi *num.* 15. subdit ob repentinum incommodum, vel periculum posse illum legitimè discedere, etiamsi in loco non habeat quem substituat, & non adsint infirmi, vel si adsint, adest alius, qui potest conferre Sacramenta necessaria, saltem pœnitentiæ; vel si non adsit alius Sacerdos, infirmus tamen commodè possit expectare alium Sacerdotem aliunde accersendum, additque quòd si ista omnia deessent, & periculum instaret discedente Parocho, aliquem moriturum sine Pœnitentia, vel Parochum ipsum occisum iri si non fugeret, tenetur Parochus subire quoduis periculum potius quàm deserere talem infirmum; nam Parochus, cùm populus ex illius absentia notabiliter læditur, non solùm suo periculo probabili, sed nec certo excusatur si deserat populum, iuxta doctrinam S. Thom. *2. 2. quæst.* 185. *art.* 5. 51

Nullo modo potest Parochus Vicarium, seu substitutum etiam idoneum, & admissum in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum, relinquere ad longum tempus inconsulto Episcopo; nam dicitur in Concil. Trident. *d. c. 1. Vicarium idoneam relinquat, ab Ordinario approbandam.* Si tamen absit per sex, vel septem dies, potent relinquere substitutum sine Episcopi approbatione; ita declarante consuetudine vniuersali, nisi Episcopus per suas constitutiones inhibeat, vt benè resoluunt Ludou. à Sancto Ioanne *vbi suprà n.* 16. Posseuin. *d. cap. 1. num.* 19. subdens † vicinum Curatum benè posse substitui; quia licèt non habeat ordinariam iurisdictionem nisi super gregem suum, tamen est ita admissus, vt ei aliqua iurisdictio delegari possit, sicut de antiquo iure poterat, prout colligitur ex Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c.* 15. & *num.* 20. tener quòd si substitutus, vel Vicarius voluerit seruire gratis, non tenetur Parochus cùm iusta de causa abest, illi in conscientia assignare partem fructuum pro debita mercede, vt dispo- 52

53

nit Concil. *d. cap.* 1. quia quòd merces assignetur, est, ne populus patiatur defectum seruitij, quod facilius obtinetur vbi adest merces, & in hoc casu cessat ratio mercedis, & per consequens ratio legis.

Hac de re eleganter Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 4. p. 2. trat. 4. doc.* 4. postquam ex tex. in *cap. omnis, de pœnit. & remiss.* asseruit posse Parochum iurisdictionem suam aliis committere vt illi adiuuent ita concludit: *Siendo pues lo referido cierto y dispuesto por derecho no cōsta de la con que facultad y iurisdicion que de el Coadiutor o Vicario que el Cura pone en su lugar en los casos que le es permitido: non tratamos aora quando expressamēte le delego y cometio toda su iurisdicion o parte della, que entōces sin duda la gozara el Coadiutor en la forma que el proprietario se la cometio. Dudā los Doctores con que iurisdicion quedara quando el Cura le dexo en su lugar sin declarar la forma de la delegacion con que le dexaua como acōtese ordinariamēte. Graues Auctores son de parecer que quando el Cura pone en su Iglesia algū Sacerdote por su Coadiutor o Vicario, aunque no lo declare, con tal que no conste lo contrario, es visto auerle dexado y cometido toda su iurisdicion. No obstante que otros lo niegan quādo el Coadiutor no queda por largo tiempo, porque entōces no se presume que le dexa delegada todo su iurisdiciō. La mayor dificultad desta materia cōsiste en aueriguar si este Coadiutor o Vicario que el Cura dexa en su lugar pueda tambien quando se ausentare cometer a otro Sacerdote la iurisdiciō que el goza. Y para que apartemos lo cierto de lo dudoso se ha de aduirtir que aūque es principio llano en derecho per l. more maiorum, ff. de iurisdict. om. iudic. l. 1. l. fin. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdict. que el que goza iurisdicion delegada y recebida de otro no la puede subdelegar; con todo muchos Doctores, v. g. Nau. Sāch. Coninch, y otros que refiere y sigue Layman to. 2. lib. 5. tract. 6. c. 8. n. 13. enseñan por regla general quo aunque no en todas, en algunas cosas puede el Coadiutor que el Cura puso, subdelegar su iurisdicion a otro Sacerdote: como seria para que le aiudasse a Confessar, o para qualesquiera otros actos, principalmente donde hubiesse costumbre en parte o en todo. Pero otros que refiere Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 31. ex n. 5. afirman que en todas partes se obserua que quando el Coadiutor puesto per el Cura se absenta, el que dexa en su lugar queda con la misma iurisdicion que el otro tenia: que (como hemos dicho) es la misma que el Cura goza.*

54 Quæstio est dubia, an Parochus sine licentia Episcopi ex iusta causa possit abesse ad duos menses continuè, vel diuisim? Vna sententia affirmat, tum quia ante Conc. Trident. hoc ipsum licebat per *cap. præsentiam, 7. qu.* 1. tum quia idem Concil. hoc concedit Episcopis, qui magis tenentur residere; tum etiam, quia absentia ad duos menses est modica, ac proinde pro nihilo reputanda, cùm non videantur abesse qui statim reuersuri sunt, *l. postliminium*, *§. captiuis*, *l. nihil, ff. de captiuis, & postl. reu.* tum denique, quia hoc apparet ex Concil. *d. c.* 1. *vers. discedendi autē licentia*, quæ verba licet trahi possint in oppositum, faciliùs tamen, & multò propriùs intelliguntur quòd ea licentia discedēdi ex graui causa in scriptis, gratísque concedenda exigatur ad prolixius tempus, & vltra duos menses; esset enim perquam graue quòd nunquam liceret Parocho impunè sine licentia recedere, maximè vrgente aliqua necessitate, vt putà quòd nuncium habeat de aduersa valetudine, & morte imminente patris, aut matris suæ, aut amicorum in distanti loco habitantium, quos cupit videre antequam moriantur, vel etiam si prosequatur furem, qui rapuit bona, & in longinquas partes defert; quoniam licebit Parocho in flagranti crimine furem insequi quocumque vadat, vt ab eo bona ablata recuperet, nec his, nec similibus casibus licentia discedendi necessaria videtur, quoniam copia Superioris non semper haberi potest propter instantem necessitatem; & tempus, & locus non patiuntur dilationem, & licentiæ petitionem; & tamen si prælata verba Concilij generaliter, prout sonant, intelligerentur, sequeretur quòd etiam in prædictis casibus Parochus non posset sine licentia discedere, quod absurdum videretur. Et ideò hanc partem affirmatiuam sustinent Lopez *in instruct. conscient. tom.* 1. *cap.* 148. Ioan. Baptista Conrad. *in resp. casuum conscientiæ, quæst* 137. Læl. Zech. *de casibus reseruat. casu* 3. *& de Republ. tit. de beneficiatis, num.* 6. Salzed *ad Bernard. in pract. c.* 52. *lit. C. vers. illud verò* Cened. *ad Sextum collect.* 30. *num.* 3. Emman. Sà *in aphorism. verb. residentia, num* 7. Quintanad. *Eccles. lib.* 4. *n.* 76. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 59. *num.* 3. Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. priuatio*, §. 4. *dub.* 3. *& verb. Parochus*, § 2. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 3. *cap.* 1 *num.* 19. *&* 21. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *q.* 10. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 36. *in fine, & in explicat. Bullæ compositionis, n.* 18. Ceual. *commun. contra communes, quæst.* 585. *num.* 6. vbi tamen dicit in praxi fieri contrarium. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *disp.* 31. *n.* 11. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.* 5 *n.* 1. Bonacin. *var. tract. disput.* 5. *num.* 9. Ioan. Sanci. *in selectis, disput.* 47. *num.* 5.

Contrarium tamen, imò Parochum non posse abesse primo bimestri sine Episcopi facultate, probabiliùs tenent Ioan. Ocon. *in repe. c.* 1. *de Cleric. non resid. in* 6. *n.* 51. Ant. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, c.* 7. *in* 4. *claus. num.* 22. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 15. §. 5. *n.* 2. Posseuin. *d. cap.* 1. *num.* 11. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *dub.* 29. 55

*dub.29. num.*159. vbi tamen dicit ſe credere hoc non eſſe vſu receptum, Vaſquez *in opuſc. de benefic.cap.*4.§.2.*art.*1.*dub.*3.*n.*149. *& art.*2. *dub.*3.*num.*188. Filliuc. *in quaſt. moral. part.*3. *tract.*41.*cap* 6.*n.*26. Squillante *de oblig. cleric. part.*1.*num.*116. Ludou. à Sancto Ioanne *loco citato,num.*17. vbi vtramque opinionem dicit ſecuram & probabilem Sanctarel. *var. reſolut. quaſt.*4.*num.*12. Nicol.Garc. *de benefic. part.*3. *cap.*2.*num.*23.*in* 1.*declar.& par.*9. *cap.*2.*n.*295. *in* 2. *dub.* & addit ipſe Garc. *d.part.*3. *c.*2.*n.*26. Parochum qui à ſua Eccleſia per vnum, vel duos menſes abfuit abſque facultate Epiſcopi in ſcriptis, vel abſque alia legitima cauſa, non poſſe percipere fructus pro rata abſentiæ, ſed teneri eos reſtituere, aſſeritque ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Concilij. Ratio autem, qua fundatur iſtorum reſolutio, eſt quia Concil. Trid. *d.cap.*1. ait quandocumque eos abeſſe contigerit, debere cauſam eſſe priùs cognitam, & probatam per Epiſcopum.

56 Vnde non poſſe Parochum per hebdomadam abeſſe, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipſo Ordinario approbato, reſolutum aſſerunt Nicol. Garc. *ead.part.* 3 *cap.*2.*num.*23.*in* 3.*declar.* Armendar. *d. tit. ſed an Parochi debeant reſidere*

57 *in ſuis Curatis? num.*157. Et † valere conſtitutionem Epiſcopi ne Parochi poſſint abeſſe vltra duos dies ſine licentia, pariter referunt decisum idem Garc.*n* 23.*in* 1.*declar.*& Armend. *num.*155. proximè citatis locis.

58 Vltra bimeſtre tempus, vt legitimè Parochus poſſit abeſſe, quatuor requiruntur, & primum, vt ſit ex iuſta, & debita cauſa: ſecundum, vt cauſa priùs per Epiſcopum cognoſcatur, & approbetur, tertium: vt cùm impetratur facultas vltra bimeſtre tempus ab Eccleſia recedendi, Parochus relinquat Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione: quartum, vt eiuſmodi facultas ſcripto, & gratis concedatur.

59 Circa primum eſt annotandum quòd Parochus habens iuſtam cauſam abeundi extra Parochiam per duos menſes, aut tres, non ſatisfacit ſuæ conſcientiæ ſi petat licentiam, iurans ſe grauem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, vt petita licentia abeſſe poſſit; licèt Epiſcopus non concedat, ſimiliter quòd abeſſe non poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit, quam vir bonus, & æquus rationabilem iudicauerit; ſed rigidus Prælatus minus æquam iudicat, & licentiam denegat; vel quia, mouetur ſuſpicione quòd ficta ſit, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad Superiorem, ita reſpondiſſe Eminentiſſimos Cardinales S. Congregationis Concilij referunt Nicol.Garc. *d.cap.*2.*num.*37. Squillante *de obligat.Cler.p.*1.*n.*117. Armend. *d.loco num.*155. Ioan.Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Parochus, differ.*5.*n.*1.

† Parochus petens licentiam fingendo cauſam iuſtam quam re vera non habet, peccat mortaliter, & tenetur reſtituere fructus, vt reſoluunt Azor. *d.p.*2.*lib.*7.*c.*10.*q.*3. Poſſeuin. *d. c.*1.*n.*24. Ego ipſe *d.p.*3.*alleg.*53.*num.*99. me citato Sanctarel. *d.q.*4.*n.*15. 60

An iuſtam cauſam abſentiæ iudicialiter probare debeat Parochus? vide Aloyſ. Ricc. *deciſ.Curia Archiep.Neapl.p.*1.*deciſ.*152. 61

Quoad ſecundum verò eſt aduertendum de cauſis abſentiæ etiam ab Eccleſiis Parochialibus, quarum collatio ad inferiores ſpectat, etiamſi inferiores eſſent Abbates Regulares, Epiſcopum cognoſcere, referunt deciſum Nicol.Garc. *d.p.*3.*c.*2.*n.*172. *in* 2.*declar.* Armend. *d.loco n.*153. 62

Ipſi verò locorum Ordinarij Epiſcopo inferiores, vt Abbates, & alij ſimiles habentes iuriſdictionem, poſſunt dare talem licentiam, ſicut reſoluunt Azor. *d.part.*2.*lib.*6.*cap.*10.*q.*4. Poſſeuin. *d.cap.*1. *num.*29. vbi *num.*28. ſubdit eandem licentiam poſſe dare Capitulum Sede vacante, & de his omnibus Sanctarel. *var. reſol quaſt.*5.*num.*64. 63

Circa tertium, de Vicario idoneo relinquendo in abſentia Parochi ab ipſo Ordinario approbando cum debita mercedis aſſignatione, plura diximus ſuprà *in verſ. nullo modo, à n.*52. 64

Quoad quartum eſt obſeruandum, licentiam, quam Parochus abeſſe volens petere debet ab Epiſcopo, non ſufficere tacitam; ſed oportere eſſe expreſſam, vt reſoluunt Nicol. Garc. *d. cap.*2.*n.*35. Armend. *d.loco. num.* 164. Ego ipſe *d.p.*3. *alleg.*53.*num.*95. me citato Sanctarel. *d.q.*4. *num.*16. † Et ſola diſtantia loci etiam eum neceſſitate eò diſcedendi non excuſat Parochum, vt poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta, niſi talis repentè ſe offerat, quæ non patiatur dilationem huiuſmodi licentiam petendi, quo caſu quàmprimùm de diſceſſu, & neceſſitate Ordinarius certior faciendus eſt, vt de cauſa cognoſcere poſſit. Ita Nicol.Garc. *d.c.*2. *n.*34. *in* 1.*declar.* Armend.*d.loco n.*162. 65 66

Parochus, qui abſque legitima cauſa à ſua Eccleſia abeſt, præter culpam mortalem, incurrit priuationem fructuum pro rata abſentiæ, quia ita ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.*3.*de reform. capit.*1. *verſ. ſi quis autem*: quia ita Ius naturale dictat: par enim non eſt vt fructus miniſtrorum Eccleſiæ recipiat qui miniſterium non exercet; & ſicut ſtipendium datum ob cauſam recipi, vel retineri non poteſt, cauſa non ſubſequuta, ita fructus beneficij qui Parocho cauſa reſidentiæ, & muneris Parochialis conferuntur, non poſſunt à Parocho 67

non

non residente, & munia Parochialia non obeunte capi. Ideò ita resoluunt Valent. *tom.3. disp.10.quæst.3.puncto 5.vers.quintò certum est.* Lessi. *lib.2. de iustit. cap.34. dub.29. num.157.* Nicol.Garc. *de benefic.p.3.cap.2. numer.26.* qui ait ita declarasse Sacram Congreg. Concil.

68 † Restitutio huiusmodi fructuum ob non residentiam amissorum, ex eodem Concil. Trid. *d.cap.1.* facienda est fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio, vt docent Nauar. *in man.cap.25.num.121.& consi. 20. de celebrat. Missarum, n.4.* Henriq. *in sum. lib.7.cap.36.num.3.* Fr. Emman. *in explicatione Bullæ Compositionis num.18.* Nicol.Garc. *d.part. 3. cap.2. num.30.* Sanctarel. *d.quæst.4. num.2.* Ludou.de sancto Ioanne *loco cit. de residentia n. 19.* ad quam tenetur Parochus etiam ante Iudicis sententiam, vt patet ex sæpe citato *c.1. Concilij Trid. in vers. si quis autem;* dum ibi

69 dicitur † eos, qui absque legitima causa absunt à suis Ecclesiis, non facere fructus suos, nec illos tuta conscientia, alia etiam declaratione non sequuta, posse retinere; quod quidem ipsamet ratio suadet, quia huiusmodi Parochi absentes à suis Ecclesiis non acquiruntius in istos fructus, cùm Concilium velit, vt illi applicentur fabricæ, vel pauperibus loci; ergo tenentur statim illos restituere. Quare sic resoluunt Cardin. Tolet. *in instruct. Confess. lib.5. cap.4. num.1.* Valent. *d. puncto 5.vers.præterea hinc etiam,* Vasq. *de benefic.c.4. §.2. art.1. dub.4. num.152.* Vgolin. *de officio Episcopi,cap.15.§.4.num.2.* Posseuin. *d.tract.de officio Curati,cap.11.n.32.versic.tertio,* Azor. *d. p.2.lib.7.cap.6.quæst.2.* vbi *q.4.* disputat an ante Conc. Trid. tales Parochi fuissent obligati restituere fructus perceptos in absentia ante iudicis sententiam, Sanctarel. *d.q.4.num 4.* vbi dicit illorum sententiam post Concil. Trid. omnino esse veram, si Parochus absit vltra tempus à Concilio præfixum, Flamin. Parif.

70 *de resignat.benefic.lib.1.q.10.num.32.* † Appellatione fructuum in hac materia veniunt naturales solùm, ac naturales simul & artificiales, non autem industriales; quales sunt, qui percipiuntur ex mera industria hominis, vel eius labore, veluti prædicando, Sacramenta administrando, & similia agendo, vt tenet Posseuin. *d.c.1.n.31.* Ludou.de S.Ioanne *d. loco num.22.*

71 Vlteriùs Parochus aliis Iuris remediis, etiam vsque ad Priuationem compelli potest ad residentiam, vt expressè statuit Concil. Trid. *d.sess.23.c.1.* his verbis: *Quòd si per edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per cēsuras ecclesiasticas & sequestrationem & subtractionem fructuū, aliaque Iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscumque beneficij, pactione, statuto, etiam iuramento, vel quacunque auctoritate confirmato, consuetudine etiā immemorabili, quæ potiùs corruptela censenda est, siue appellatione, aut inhibitione etiā in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Constitutionis suspēdi posse.* Ex quo satis apparet, licèt attento iure iu-currerетur pœna priuationis ob non residentiam in Parochialibus, *cap.conquerente,de cler. non resid cum similibus;* hodie † Parochum non 72 residentem, etiam monitum, non esse ipso iure priuatum Parochiali, aliàs enim statim procedendum esset ad declarandum illum priuatum, & non esset in arbitrio Episcopi quo remedio, ex relatis *in d.c.1.* vti vellet, Ita Nicol.Garc. *de benefic.par.3.c.2.num.139.* vbi subdit sic declarasse Sacram Concilij Congreg. & videtur sentire Flamin. Parif. *de resign.benef. lib.1. q.10. num.61.* dum ait stylum seruare, vt si habentes curam animarum discedant absque licentia Episcopi, post monitiones possint priuari.

Et ex his etiam apparet quòd ad priuatio- 73 nem Parochi ob non residentiam, non est necessarium quòd priùs procedatur per alias pœnas, nempè per censuras ecclesiasticas, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliàque Iuris remedia; nam licèt id de Iure communi requiri videretur, *capit.ex tua, §.1. de clericis non resid.* tamen Concilium *d.loco* id relinquit arbitrio Ordinarij, ibi, *liberum esse vult.Ordinariis.* Ita Nicol.Garc. *in addit.ad d. cap.2. sub num.139.* Et hoc modo Domini de Rota apud Manric. *decis.67.num...* dixerunt † 74 intelligendum etiam esse idem Concil. *sess. 24. de reform. cap.12. vers. præterea,* quemadmodum per Eminentissimos S.Congreg. Interpretes fuit declaratum, vt non afficiat Episcopos, qui possunt procedere ad priuationem ob non residentiam, tametsi illa temporum interualla non fuerint obseruata.

Vt quis legitimè priuetur beneficio ob non 75 residentiam, iuris ordine seruato, debet priùs personaliter citari, vt eius contumacia conuincatur, *cap.ex parte,il 1.de clericis non resid.* glos. *verb.in Canonibus, in c.quoniam frequenter, §. si verò, vt lite non contestata,* quam sequuntur Caputaq. *decis.375. num.3. & decis. 378.p.2.* Seraph. *decis.1346.num.5.& decis.290. num.4.* siue absens sit de licentia Episcopi, siue absque ea, *cap.clericos, & ibi glos.verb.redierint, cap.peruenit,il.2.de appellat.* Seraphin. *decis.1548.n.5.* & de vtroque Roi. *in Ortolen. Decanatus 14. Martij 1622.* coram *R.P.D.Nanarro,* & si personaliter citari non possit, quia ignoratur vbi sit, vel longè absit, ita vt commodè non valeat citatio ad ipsum peruenire, debet in eius Ecclesia trinæ citationis edictum publicari (non sufficit enim vna citatio pro tribus) & post vltimum edictum per sex menses

menſes expectari, vt colligitur ex *d. cap. tuæ*; nam aliter factam priuationem eſſe nullam docent. Lal. Zech. *de Repub. Eccleſ. tit. de Benef. n. 6. verſ. quod attinet verò ad praxim.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. priuatio*, §. 3. & 4. Piatec. *in ſimili praxi p. 2. c. 3. n. 10. verſ. neceſſariò autem*, Rot. *in d. Ortolen. Decanatus*, coram *R. P. D. Nauarre*, Mantic. *deciſ. 12.* Nicol. Garc. *d. p. 3. c. 1. n. 154.* vbi *num. 155.* ſubdit in perſonaliter citato non requiri trinam monitionem, ſed ſufficere vnam etiam extraiudicialem, nec debere expectari per ſex menſes, ſed tempus eſſe arbitrarium: & *numer. 157.* refert deciſionem *in cauſa Terdonen. Præpoſituræ 17. Mart. 1600.* coram Cardin. Seraphino, quæ extat inter eius impreſſas *deciſ. 1346.*

Quarum pœnarum executio ſuſpendi non poteſt priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, ſtatuto, conſuetudine, etiam immemorabili ſine appellatione, aut inhibitione, vt habetur *in citato c. 1. Concil.* cuius decretum dum diſponit executionem ſententiæ per appellationem, ſeu inhibitionem non impediri, generaliter accipiendum eſſe contra abſentes, ſiue inobedientes, ſiue contumaces, reſoluunt Ioan. Ocon. *in c. 1. n. 60. de cler. non reſid. lib. 6.* Sahag. *in cap. 2. de ſequeſtrat. poſſeſſ. n. 54.* Anton. Gom. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, c 7. ad 4 clauſ. num 35. & 36.* quos refert, & ſequitur Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 161.* Et Concilium ibi ſolùm tollere appellationem ſuſpenſiuam, vt patet, non verò deuolutiuam, in terminis tenent Nicol. Garc. *d. cap 2. numer. 162.* Stephan. Quarant. *in ſum. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas, ver. quintò quæro. pag. 66.* Salgado *de protectione Regia, tom. 1. p. 2. cap. 15. ex num. 8.* Circa reſidentiam in Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis faciendam, etiam per S. R. E. Cardinales, & de pœnis contra eos non reſidentes, & à ſuis Diœceſibus quocunque prætextu abſentes emanauit Conſtitutio S. D. N. Vrbani VIII. incip. *Sancta Synodus, ſub die 7. Decembris 1634.*

Capvt IX.

De Præcedentia Parochorum.

Svmmarivm.

1 *Parochus in cura animarum gerit vices Epiſcopi.*

2 *Parochum Canonico eſſe præferendum tenuit Molin.* de Canon.

3 *Parochus in propria Eccleſia habet tantam poteſtatem, quantam Epiſcopus in propria Diœceſi.*

4 *Parochus in propria Eccleſia loco Imperatoris, & Regis habetur.*

5 *Parochus in propria Eccleſia omnes quantũuis in dignitate conſtitutos præcedere debet.*

6 *Canonici Cathedralium Eccleſiarum in poſſeſſionibus, vbi collegialiter incedunt, præcedunt Parochis.*

7 *Declaratio S. Cong. Rituum refertur.*

8 *Parochi quòd præcedant Canonicis Collegiatarũ Eccleſiarum videtur aliquando deciſum, ſed contrarium verius, vt n. ſeq.*

9 *Canonicis Collegiatarum Eccleſiarum ſupra Parochum ſemper, & vbique cõpetit, etiã in aſſociandis, funeribus defunctorum propria ipſius Parochiæ; ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochũ in ſua Parochiali Eccleſia ſpectat.*

10 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum ſemper, & vbique præcedere debẽt Eccleſiis inferioribus, etiã quòd ſint vltimo loco erecta ipſa Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores eſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem.*

11 *Reſpõdetur ad deciſiones quæ Parochis reſpectu Canonicarum Collegiatarum Eccleſiarum præcedentiam dare videtur.*

12 *Præcedentia inter ipſoſmet Parochos, ſeu Curatos Eccleſiarum Parochialium, ſiue ſint ſæculares, ſiue Regulares, datur ſecundùm prærogatiuam ſacrarum Eccleſiarum, & non ſecundùm prærogatiuum regula.*

13 *Præcedentia vnius Parochi, in cuius Eccleſia quis eſt mortuus reſpectu alterius Parochi Eccleſia, ad quam defunctus ſepeliendus effertur, qualiter concedenda, oſtenditur.*

14 *Præcedentia ſemper danda Clero ſæculari inter Regulares.*

AROCHVS cùm in actu animarum gerat vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, *capit. bonæ rei, 12. quæſt. 2.* Germon. *de indultis Cardin. §. ac beneficia, numer. 45.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. par. 4. reſol. 304. num. 2. in fine*, idcò tanquam ſubrogatus in eius locum videtur aliis præferendus, iuxta reg. *l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. & l. vnic. §. 1. C. de rei vxoriæ act.* cum plenè adductis per me *de Axiom. Iuris vſufruq. Axiom. 213. n. 1.* Curæ namque exercitium continet in ſe magnum periculum, cùm ſit ars artium, *c. pen. de ætat. & qualit.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 29. de præbend.* vbi *num. 32.* dicit quòd eſt tanto pretioſior, quanto periculoſior, refert Theodor. de Rubeis apud Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 2. cap 298. num. 95.* — 1

Vnde Parochum Canonico eſſe præferendum concludit Molin. *de canon. lib. 2. c. 14.* his verbis. *Semper igitur Canonici honorent Paſtores, & ſeſe corã Deo humiliter inferiores cognoſcant, etſi parua quadã huius ſæculi iudicia aliud acclamant, eſt enim cura dignior Canonicatu.* — 2

Item

Item habet Curatus administrationem maiorem quæ præcedentiam inducunt, cap. cùm in illis, de prebend. Cura namque exercitium obtinet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, & est tātò pretiosior, quantò periculosior, nec omnis Sacerdos est idoneus ad curam animarum, cap. penult de ætate, & qual. Cura etiam superat Canonicatum ratione scientiæ, cùm in Curato maior, quàm in Canonico requiratur scientia, enim teneatur confiteri, & discernere peccata, Euangeliumque declarare, & demum superat ratione Ordinis, cùm in Canonico sufficiat Ordo Subdiaconatus, Parochus autem debet esse Sacerdos cùm debeat administrare Sacramenta, & Missas celebrare, vt muneri suo satisfaciat, Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 4. sequitur Hieron. Garat. de iurib. Paroch. titul. 1. c. vlt.

3 Quamuis supradicta vera credetem, vbi Parochus est in propria Ecclesia, in qua tantam habere potestatem, quantam habet Episcopus in sua Diœcesi putauit Abb. in capit. 1.
4 num. 28. de dolo, & contumac. † & loco Imperatoris, & Regis haberi, per cap. duo. 23. quæst. 4. dixit idem Abb. in cap. venerabilis, num. 19. de elect. ac vices Apostolorum obtinere existimauit Roman. quem refert Theod. de Ru-
5 beis d. cap. 298. n. 88. vers. denique. † & ideò ibi omnes quantumuis in dignitate constitutos præcedere debere tenent Chassan. in catal. gloriæ mundi. p. 4. consid. 22. & 81. Seraphin. decis. 964. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. ex numer. 6. cum seqq. Zypæ. in analytica postremi iuris ecclesi. enarrat. lib. 1. tit. de maiorit. & obed. num. 8. Rot. in Calagurritana præeminentiarum 16. Nouembris 1592. coram bona mem. Penia, & in Pampilonen. decimarum 22. Martij 1604. coram Litta; Rector enim intra propriam Ecclesiam debet præcedere omnes alios maiores & Superiores in dicendis Missis solemnibus, & aliis quibuscumque præëminentiis concernentibus ipsius Rectoris officium, Chassan. in d. catal. p. 4. consist. 81. Theodos. de Rubeis d. c. 298. numer. 88. vers. hinc Rector, vbi plura ad hoc propositum adducit; quibus ostenditur maiores debere cedere minori, dum est in domo minoris; ob idque dicit num. 36. quòd Episcopus patri in domo reuerentiam exhibere debet, licèt postea in Ecclesia illum præcedat, quia quilibet in proprio Officio præfertur omnibus aliis, licèt extra dictum officium eisdem aliis postponeretur, & ideo Curatus, siue Rector Ecclesiæ Parochialis tanquam caput Ecclesiæ thurificandus est ante Dominum loci. S. Congregat. Rit. in Turritana 7. Augusti 1610. cuius memini in collect. Bullarij verb. Curatus. Licèt idem Curatus in sua Ecclesia sedere debeat in scamno, non autem in sede, ead. S. Cong. Rit. in Turritana 14. Februarij 1632. cuius memini in d. collect. Bullarij, verb. Parochia, & Parochialis, vlt.

Nihilominus tamen † extra propriam Ec- 6
clesiam, & in processionibus, vbi Canonici Cathedralium Ecclesiarum capitulariter incedunt, contrarium verius mihi videtur, vt colligitur ex quadam declaratione Sacræ Rituum Congreg. quam mihi originalem, & authenticam ostendit amicus meus Iulius Lauorinus, tenoris sequentis, videlicet.

In Sacra Rituum Cong. expositum fuit oriri 7
differentias inter Canonicos, & Clerum Cathedralis Viterbien. ex vna, & eiusdem ciuitatis Parochos ex alia partibus, dum semel ad funus alicuius defuncti associandum accedunt. Prætendentibus Parochis stola, & cotta indutis præcedentiam in casu proposito super vniuersum Ecclesiæ Cathedralis Clerum, & Capitulum, Archidiacono, & Archipresbytero dumtaxat exceptis, & è contra non conuenire existimantibus Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, vt simplex Parochus supra Clerum, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, qui simul cùm Archidiacono, & Archipresbytero vnum corpus constituunt, locum obtineat. Quibus auditis eadem Sacra Rituum Congr. à decretis factis similibus non esse recedendū censuit; nempe vt locus dignior in funeralibus sēper relinquatur Capitulo, & Clero Ecclesiæ Cathedralis, Parochum verò defuncti, vel Parochum Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defertur digniorem locum obtinere debere, & præcedere quoscumque alios Presbyteros, non autem Ecclesiæ Cathedralis. In Ecclesia verò, vbi corpus defuncti sepelitur, ad Parochum ipsius Ecclesiæ pertinere officiū facere, & expressè declaratum fuit in vna Pisaurien. sub die 20. Decembris 1603. & sic etiā in ciuitate Viterbij seruādum esse cēsuit, nisi aliàs immemorabilis consuetudo ad fauorem Parochorum legitimè probetur, & ita declarauit die 25. Iunij 1611. Dom. Episcop. Ostien. Card. Pinellus, Ioan. P. Mucant. Secret. Nouissimè eadē S. Cong. Rituum in Turritana 14. Februarij 1632. pariter censuit in Ecclesia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis immediatè post Episcopum, & post Canonicos cedere debere Rectorem, cuius declarationis memini in collect. Bullarij verb. Parochia, & Parochialis Ecclesia, vlt.

Vtrùm autem idem dicendum sit de Ca- 8
nonicis Collegiatarum Ecclesiarum, diuersæ reperiuntur decisiones; nam pro Parocho, quòd scilicet in funeralibus præcedat Canonicis Collegiatæ, apparet fuisse resolutum à S. Rituum Congreg. in vna S. Angeli terræ Saxiferrati 24. Octobris 1609. & in alia Eugubina sub die 15. Iulij 1614. & demum in alia Prænestina Cauarum 13. Iulij 1619. quibus concordare videtur Rituale Romanum titul. de exequiis, pag. 150. vbi Parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum, & hanc partem conatur defendere Stephan. Gratian. vel potiùs Theodos. Ru-

beus apud ipsum *discept. forens. tom. 2. cap. 298. num. 83. & tom. 3. cap. 492.*

9 Pro Canonicis verò stant aliæ declarationes, videlicet in *Sutrina* 30. *August.* 1602. *& 2. Augusti* 1603. *& in Meliten.* 18. *Nouemb.* 1606. *& in alia Ostien. terra Cori* 9. *Maij* 1617. & demum *in alia Prænestina Cauarum die Sabbati* 14. *Augusti* 1618. vbi in causa præcedentiæ inter Archipresbyterum, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ sanctæ Mariæ, & Parochum S. Stephani declaratum fuit præcedentiam semper, & vbique competere Archipresbyteris, & Canonicis supra Parochum prædictum, etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius Parochiæ: ius tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad Parochum in sua Parochiali Ecclesia spectare; & expressè quòd Canonici huiusmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Ecclesiarum Parochialium in publicis processionibus, functionibus etiam synodalibus, censuit eadem *S. Rituum Congr. in Verul.* 11. *Decembris* 1613. *& in Senogall.* 23. *Martij* 1619. *&* 4. *April.* 1620.

10 Et hæ decisiones quæ dant præcedentiam Canonicis, videntur Iuri consonæ in nam Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum semper, & vbique præcedere debent Ecclesiis inferioribus, etiam quòd sint vltimo loco erectæ ipse Cathedrales, & Collegiatæ, & inferiores essent in quasi possessione præcedendi ante erectionem, secundùm Seraph. *decis.* 1445. *in vna Illerden. præeminentiarum* 26. *Iunij* 1602. vbi habetur hoc procedere etiam si in erectione adit clausu*sine præiudicio alicuius*, & etiamsi ante erectionem in Collegiatam mixti incederent clerici cum dictis Rectoribus, vt declarauit *ead. Congreg. in vna Syracusana* 20. *Decembr.* 1601. Et ideò Rot. *decis.* 313. *n.* 6. *p.* 2. *recentissim.* aliàs *p.* 3. *recent.* per Seraphin. *d. decis.* 1445. *n.* 2. ait quòd Ecclesia filialis, quæ priùs præcedebatur à Matrice, si erigatur in Collegiatam, debet præcedere ipsam Matricem, quia scilicet mutato statu, mutatur antiquum ius; & eadem Rota *vbi suprà num.* 7. subdit hac ratione Archidiaconum, qui habet monasterium sibi subiectum, si illud monasterium erigatur in Cathedralem, de domino fieri subiectum, nisi aliud in erectione caueatur, per Host. *in c. cùm inferior n.* 13. *de maior. & obed.*

11 Qua vltima opinione retenta non obstant decisiones pro prima adductæ; nam ad illam *Sancti Angeli terræ Saxiferrati*, in qua videtur declaratum illum Presbyterum, seu Curatum, aut Priorem, qui defert stolam, & ad eius Ecclesiam funus defertur, aliis omnibus præcedere debere, & sic etiam Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ; posset responderi non loqui de præcedentia, quando funus defertur ad Ecclesiam eius, qui stolam defert, seu quando ab eo fit officium in sua Ecclesia, in qua præcedentiam habere debet. Ad illam verò Eugubinam respondetur loqui inter Curatum Cathedralis, & Curatum sancti Petri Monachorum Oliuetanorum, non autem inter Capitula Collegiatarum. Ad Rituale Romanum respondetur habere locum inter Presbyteros eiusdem Ordinis, & alios prærogatiuam non habentes, cuiusmodi non sunt Canonici Collegiatarum Ecclesiarum, in quibus terminis loquitur etiã Steph. Gratian. *locis citatis*; & sic dico Parochum debere præcedere ratione officij, quãdo est inter pares, non autem quando est inter maiores; item quòd dum incedit per viam, non videtur exercere officium, sed sociare vnà cum aliis; nec dicendum quod gerit vices Episcopi, sed potius asserendum quòd habet curam vti habet Episcopus, nec ratione stolæ videtur habere præcedentiam; quia stola non dat iurisdictionem, & prærogatiuam, sed tantùm est est signum sacerdotale.

Circa præcedentiam plurium Parochorum, seu Curatorum Ecclesiarum, siue sint Regulares, siue sæculares, est obseruandum quòd ea datur secũdùm prærogatiuam suarum Ecclesiarum, & non secundùm prærogatiuam regulæ, vt censuit *S. Rituum Congr. in vna Asten.* 21. 12

Quoad verò præcedentiam vnius Parochi, in cuius Ecclesia quis est mortuus, respectu alterius Parochi Ecclesiæ ad quam defunctus sepeliendus effertur, extat optima dispositio inter acta Ecclesiæ Mediolan. *p.* 2. *tit. de funere ducendo, vers. cùm ex Parochia, pag.* 286. vbi sic legitur. *Cùm ex Parochia, cui sæcularis Sacerdos præsit, mortuus effertur, vt in Parochiali Ecclesia sepeliatur, cui regularis sit præfectus, vel è contra, tunc vtriq; Parochi superpelliceo, & stola induti pares progrediantur, reliqui verò Regulares eum locum teneant, quem in generalibus processionibus tenere consueuerunt, non obstante quauis consuetudine, vel pactione, quam inter se fecerant.* Idem vidi Romæ seruari; vbi quoque præcedentia datur Parocho illius Ecclesiæ ad quam defunctus defertur. 13

Circa præcedentiam, quam debet habere Clerus sæcularis respectu Regularium, Clemens VIII. *in sua Constitut.* incip. *Decet Romanum Pontif. sub die* 20. *Februarij* 1601. ex decreto S.R.E. Cardinalium super sacris Ritibus, & Ceremoniis deputatorum, declarauit Rectores & Clericos sæculares præcedere debere Regulares tam Monachos, quàm Fratres quorumcunque Ordinum, etiam Mendicantium, in funerum associatione, processionibus, & aliis huiusmodi publicis actibus, nec debere ipsos Monachos, seu Fratres cum Parochis, vel clericis mixtim incedere, etiamsi aliquando ex sæcularium indulgentia, aut humanitate, seu alia forsan de causa secus factum 14

factum fuerit; & quamcũque contrariam consuetudinem tanquam abusum corrigendam esse, atque ita vbique locorum in Regnis Hispaniarum perpetuò obseruari debere.

15 Idem Clemens VIII. per aliam suam *Constit.* incip. *Quæ ad remouendum*, *sub die 5. Nouembris* 1602. ex voto eorumdem *DD. Cardinalium Congregationis Sacrorum Rituum*, similiter declarauit *Clerum sæcularem in omnibus locis, etiam in propriis Ecclesiis, & Conuentibus Fratrum, Monachorum, & Religiosorum quorumcũque in vniuerso Regno Castellæ & Legionis præferendum esse, ac præcedere debere*, quas Clementis VIII. Constitutiones obseruari mandauit Gregorius XV. *in quadam sua* incip. *Aliàs à felicis, sub die Augusti* 1622. commissa earum executione quibusuis locorum Ordinariis in Regnis Hispaniarum existentibus quoties pro parte alicuius ex Clero sæculari fuerint requisiti.

Capvt X.

De Officio per Parochum recitando.

SVMMARIVM.

1 *Parochus tenetur ad diuinum Officium recitandum.*

2 *Officiũ diuinũ recitare tenetur Parochus, seu quilibet alius Beneficiarius, perexiguos redditus ex beneficio habẽs ad congruã sustẽtationẽ minimè sufficiẽtes, contra citatos, n.3.*

4 *Parochus ad diuinũ Officiũ recitandũ tenetur, etiãsi nullos fruct⁹ ex suo beneficio percipiat.*

5 *Parochus tenetur ad recitandum diuinũ Officiũ à tẽpore captæ possessionis Parochiæ. n.6.*

7 *Officium diuinum recitare nullus ex prouisis tenetur ante captam possessionem, si neuter litigantium illum adhuc habeat, & vterque dubius sit de iure, & de causa litis.*
Parochus, siue Subdiaconus non est obligandus Officium recitare, nisi ab illa parte, à qua obligatio incepit. ibid.

8 *Parochus post adeptam sui beneficij possessionem debet diuinum Officium studiosè, & deuotè recitare, quamuis pedester, equitãs, procumbens, ambulans, vel quiescens.*

9 *Officij diuini in recitatione tenetur quis se cũ Rubricis Breuiarij conformare, non enim facere potest mutationem ritus.*

10 *Parochus, qui redimendi tẽporis causa officiũ vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius, peccat mortaliter, cõtra citatos n.11.*

12 *Officia à Sede Apostol. non approbata fuerunt damnata à S. Congr. Rit. sub pœna librorum vetitorum, & non satisfaciendi muneri recitandi diuini Officij.*

13 *Festa Kalendarij Romani non possunt Episcopi eleuare ad nobiliorem ritum.*

14 *Officium Breuiarij debitum non est relinquendum pro Officio deuotionis.*

15 *Officium de festis particulariter concessis per Breue Apostol. Regno Hispaniæ, non potest recitari in Regno Portugaliæ.*

16 *Hispaniæ Regnorum appellatione comprehenditur Regnum Lusitaniæ.*

17 *Officium, & Missa de Sancto celebrari potest in ipsius Sancti Ecclesia Titulari, seu vbi asseruatur insignis Reliquia.*

18 *Reliquia insignis alicuius Sancti est corpus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua passus est Martyrium.*

19 *Officium duplex potest fieri de Sancto, cuius Reliquia insignis habetur.*

20 *Officiũ si cõcedatur de Sancto, cuius Reliquia nõ insignis habetur, debet esse semiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Rom.*

21 *Officium extra propriam Ecclesiam nõ potest fieri de Sancto canonizato sine nouo decreto.*

22 *S. Caroli officium ritu duplici celebrari potest in Prouincia Mediolanensi.*

23 *Conradi officium Placentiæ, & Messina in Sicilia, ac Ordini S. Francisci conceditur.*

24 *Stigmatũ S. Francisci officium concessit Paulus V. celebrari posse vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione S. Francisci, extra eam semiduplici.*

25 *Angeli Custodis officium est duplex minus, & celebrandũ prima die, non impedita officio nouem lectionum, post festum S. Michaelis.*

26 *S. Elizabeth Reginæ Portugaliæ Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugaliæ, sub ritu duplici; extra verò Regnum, sub ritu semiduplici.*

27 *S. Ant. de Padua officiũ propriũ sub ritu duplici, & cũ octaua in Regno Portugaliæ cõceditur.*

28 *Dedicationis Cathedralis anniuersarium celebrandum est in ciuitate quidem cum Octaua, in Diœcesi verò sine octaua.*

29 *Matutinum defunctorum cantandum non est in vespere festi omniũ Sanctorum, sed recitandũ ipsamet die Commemorationis omnium fidelium defunctorũ post laudes diei.*

30 *Missa, & Officium S. Rochi est concedendum de communi Confessoris non Pont. pro eius die, in iis tantùm locis vbi adsunt Ecclesiæ in eius honorem ædificatæ.*

31 *Parochus diuinum Officium non recitans quatenus teneatur restituere ostenditur.*

32 *Parochus omittens recitare diuinum Officium tenetur ad fructuum restitutionem quantumcunque curam animarum gerat celebrando, & administrando Sacramenta Parochianis, contra citatos, n 33.*

34 *Parochus mente vltro distracta Officiũ diuinũ recitãs, tenetur ad fructuũ restitutionẽ*

35 *Fructuũ restitutio pro rata omissionis diuini Officij nõ est facienda nisi elapsis sex mensibus post obtentam beneficij possessionem.*

36 *Restitutio fructuum amissorum ob nõ recita-*

tũ Officium diuinũ, cui ſaciendã? oſtẽditur.

37 *Beneficiario diuinũ Officiũ recitare omittẽti liberũ eſt reſtitutionẽ facere pauperibus, vel fabrica beneficij, etiamſi pauperes ſint alterius loci, & fabrica ſit alterius Eccleſia.*

38 *Pauperũ appellatione in materia reſtitutionis fructuum amiſſorum ob non recitatum diuinum Officium, non ſolùm veniunt perſona pauperes, ſed etiam monaſteria, xenodochia, & Eccleſia ornamentis, & aliis ſimilibus indigentes.*

39 *Pauperũ appellatione non ſolùm veniunt, qui ex pane mendicato viuunt, ſed etiam alij, quibus neceſſaria ad decentẽ ſtatũ deſunt.*

40 *Paroch⁹ ſi verè pauper ſit, aut eius mater, vel ſorores, poſſuns ſibi, aut illis facere reſtitutionem fructuum amiſſorum, ob non recitatum diuinum Officium.*

41 *Fabrica beneficiorũ nomine in materia reſtitutionis fructuũ amiſſorum ob nõ recitationẽ Officij diuini, venit fabrica domus beneficij pro fructibus colligẽdis, & cõſeruandis.*

1 Vm primum officium, pro quo datur beneficium, ſint Horæ Canonicæ; ideò ad eas perſoluendas iure Eccleſiaſtico teneri Parochum *primò* probatur ex *cap. quia per ambitioſam, de reſcript. in 6.* vbi Pontifex reprehendit quoſdam Beneficiarios, quòd Officium diuinum, propter quod beneficium datur, omitterent. *Secundò*, ex *cap. fin. 92. diſt.* vbi dicitur omnes Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, ac omnes, qui ſunt Eccleſiæ deputati, debere Officium diuinum recitare. *Tertiò*, ex Concilio Lateranenſi à Iulio II. incœpto, & à Leone X. continuato, *ſeſſ. 9. de reform. §. ſtatuimus*, vbi priuantur fructibus beneficiorum illi, qui diuinum Officium non recitant. Demum id ipſum conſtat ex Bulla Pij V. quam refert Nauar. *in man. cap. 35. num. 122.*

2 Quod quidem rectè procedit, quamuis ipſe Parochus, prout quilibet alius beneficiarius perexiguos reditus, ex beneficio haberet, ad congruam ſuſtentationem minimè ſufficientes; quia ratio ob quam beneficiarius tenetur Officium diuinum recitare, non eſt præcisè, quòd integrè ſuſtentetur fructibus beneficij, ſed quòd beneficium aliquos reddat fructus, qui dantur propter officium: tum, quia beneficium exiguum quoad ſubſtantiam eſt verè & propriè beneficium, & vt tale in Iure reputatur, *cap. is cui, de præbend. lib. 6.* ergo qui illud habet, ad Officium diuinum tenetur: tũ denique quia id expreſ è probari videtur *in c. clericus victum, diſt. 91.* vbi ſtatuitur vt clericus, quem ſui Sacrificij fructus alere non poſſunt, manibus operando victum quærat, dummodo officio ſuo ſatisfaciat; & ſi id ſibi difficile fiat, imputet ſibi, qui beneficium tale acceptauit, aut beneficium dimittat; ergo ex hoc loco clarè colligitur teneri clericum Horas Canonicas perſoluere, etiamſi non poſſit ex beneficio victum, & veſtitum habere. Et ideò ita reſoluunt Syluest. *in ſum. verb. hora, §. 3.* Roſ. Tab. & Armil. *eod. verb. n. 1.* Cou. *li. 3. var. c. 13. n. 8. verſ. 12.* Nau. *in man. c. 25. n. 102. & de Orat. c. 7. n. 27. & c. 11. n. 21.* Valent. *tom. 3. d. 6. q. 2. puncto 20. verſ. excludit,* Medina *q. 7. de Orat.* Tolet. *lib. 3. c. 14. n. 4.* Fr. Lud. Bera *reſponſ. caſuũ conſc. p. 1. caſu 54.* Suar. *de Relig. tom. 2. tr. 4. lib. 4. c. 21. n. 3. & 9.* Peſant. *2. 2. q. 62. art. 2. diſp. 2. propè fin.* Zerol. *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Hora Canonica, §. 2. & verb. beneficium, §. 4.* Nald. *in ſum. verb. diuinum Officiũ, n. 2.* Carol. Macign. *de Horis Canon. c. 11. n. 3.* Bonac. *eod. tract. diſp. 1. q. 2. puncto 3. n. 17.* Barthol. à S. Fauſto *in ſimili tract. lib. 2. quæſt. 36.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 10. c. 3. q. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. c. 4. n. 34.* Nicol. Garc. *de benef. p. 3. c. 1. n. 39.* Paul. Comitol. *reſponſ. moral lib. 1. q. 68.* Vgolin. *de officio Epiſc. c. 10. §. 1. n. 2.* Filliuc. *in quæſt. moral. p. 3. tr. 23. c. 5. n. 181.* Gauant. *in rubricas Miſſalis tom. 2. ſect. 1. c. 4. n. 3* Fagundez *in quinque Eccleſia præcepta, præc. 1. lib. 2. c. 4. n. 15. & lib. 3. c. 8. n. 8.* Villalob. *in ſumm. tom. 2. tract. 24. diffic. 10.* Sanch. *in conſil. moralib. lib. 2. cap. 2. dub. 66. & 67.* Trullench. *in expoſit. Decalogi lib. 1. c. 7. docum. 13. n. 15.* Caſtro Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 1. puncto 1. §. 2. n. 9* Garcia *in opere mor. tract. 2. diffic. 2. dub. 2. num. 11.* Anton. Diana *reſol. moral. p. 2. tract. 12. de Horis Canon. reſol 9. & p. 5. tr. 5. reſol. 25.*

Contra Sot. *de iuſt. lib. 10. q. 5. art. 3.* Fr. Emm. 3
in ſum. p. 1. c. 140. n. 3. Veg. etiam *in ſum p. 1. c. 128. caſ. 14.* Petr. Ledeſm. *etiam in ſum. p. 2. tr. 9. c. 4. concl. 6. diffic. 4.* Leſſ. *de Iuſt. lib. 2. c. 34. dub. 2. 31. n. 169.* Malder. *de virtutib. tr. 10. c. 2. dubit. 3. ver. nihilominus,* Vaſq. *de benef. c. 4. §. 1. dub 4. n. 17.* Molfeſ. *in ſum. Theol. mor. tr. 5. c. 3. n. 29. & tr. 6. c. 2. n. 36.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib. 4. p. 1. tract. 6. docum. 2. num. 6.* Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 2. p. 1. §. 2. num. 8.* exiſtimantes non teneri beneficiarium, ſaltem quotidie, recitare diuinum Officium, cuius beneficij fructus non attingunt mediocrem ſuſtentationis partem.

Imò puto Parochum ad diuinum Officium 4
recitandũ teneri, etiamſi nullos fructus ex ſuo beneficio percipiat; quia titulum, & poſſeſſionem beneficij habet, ac proinde verè, & ſimpliciter eſt beneficiarius; nam fructus, vel ſpes eorum non pertinent ab ſubſtantiam beneficij. Ita Palud. *in 4. diſt 15. q. 5.* Sylu. *d. verb. hora, qu. 2.* Medina *in C. de Oratione q. 8.* Fr. Barthol. à ſancto Fauſto *de Horis Canon. lib. 2. q. 42.* vbi *in verſ. 2.* id intelligit ſi habeat ſpem moraliter certam obtinendi illos: & *in verſ. 8.* reſoluit non excuſari ab onere recitandi illum, qui in penſione omnium fructuum conſentit ei, qui in ſuum fauorem beneficium reſignauit.

Sed

Sed vtrùm Parochus teneatur ad recitandum diuinum Officium à tempore acceptę tãtùm suæ Parochiæ collationis, aut non aliter nisi captæ possessionis? Quæstio est dubia, in qua Nauar. *in man.c.7.n.29.* tenet ex eo quòd collationem acceptauerit, illicò ad recitandum quempiam obligari; quia per solam collationẽ acceptatam acquiritur ius in beneficio, & fit beneficium eius, cui collatum est, itum quia ab eo tempore, etiam antequam apprehendat possessionem, debentur clerico beneficij fructus, & cùm possessionem capit, Beneficiarius percipit fructus non solùm præsentes, sed etiam præteritos à die collati sibi beneficij, sequitur Macign. *de horis Canon. c.10.n.25.* & plures, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *de benef p.3.c.1.n.91.*

6 At non teneri nisi post captam pacificam possessionem beneficij, meliùs sustinent omnes ferè Doctores, qui hac de re scripserunt: quia beneficium vt sit ius efficax, cum titulo requirit pacificam eius possessionem, tum quia ante captam possessionem non potest iura beneficij exercere, ita neque tenetur ipsius onera sustinere, tum etiam, quia ante initam possessionem ius est incertum, cùm contingere soleat, vt qui impetrauit beneficium: videat se nil impetrasse, multis de causis, vt quia non vacabat, vel alius ante eum priùs impetrauerat; tum denique quia in Bulla Pij V. dicitur, *post beneficij consequutionem*; ille autem propriè dicitur beneficium cõsequutus, qui pacificam illius possessionem adeptus est cũ titulo; Ideò sic resoluunt Menoch. *de arbr. libr.3. casu 429. n.25.* Flamin. Parit. *de resign. benef. lib.1. quæst.9. numer.15.* Suar. *d. lib.4. cap. 19. numer.7.* Henriq. *in summ. lib.13. cap.13.§.1.* Fr. Emman. etiam *in summ. p.1. cap.141. num 4.* Azor. *d. lib.10. cap.4. quæst.7.* Vasq. *in opusc. de benef cap.4. §.1. art.1. dub 6.* Galet. *in margarita casuum consc. verb. Officium diuinum.* Valer. Reg. *d. lib.30. num.38.* Less. *d. lib.2. c.34. dub.30. n.167.* Mald. *in summ. verb. Officium diuinum. num.5.* Petr. Ledesm. *in sum. p.2. tract.9. cap.46. concl.9.* Vega *etiam in sum. p.1. cap.128. casu 18.* Squil. *de oblig. cleric. p.1. num.16.* vbi *n.17.* id intelligit dummodo per ipsum non stet quo minus consequatur beneficij possessionem, Machado *en su perfecto Confessor lib.4. p.1. tract.6. docum.2. n.5.* Bonacin. *de Horis Canon. disput.1. quæst.2. puncto 4. numer.2.* Gauant. *in comment. ad rubricam Missalis, tom. 2. sect.2. cap.4. num.5.* Ant. Diana *resolut. moral. p.2. tit. de Horis Canon. resol.21.* nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol. 24. numer.35.* Barthol. a S. Fausto *de Horis Canon. lib.1. qu.39.* vbi *quæst.41.* tenet adhuc,

7 † nullum teneri ad horas Canonicas recitandas ante obtentam possessionem, si neuter litigantium illam adhuc habeat, & vterque dubius sit de iure, & de causa litis, & *quæst.42.* & 43. idem resoluit, quamois vnus litigantium probabiliter credat, & expectet se victorem futurum in lite, & fructus percepturum, & ampliorem habeat titulum. Non est tamen obligandus sub mort. peccato Parochus, siue Subdiaconus Officium totum recitare illius diei, quo possessionem Parochiæ accepit, vel ad Subdiaconatus ordinem fuit promotus, sed solùm ab illa parte, à qua obligatio incepit: verbi gratia, si quis accepit possessionem Parochiæ, vel Subdiaconatum, aut emisit professionem hora vndecima ante meridiem, non tenetur recitare Matutinum illius diei, neque Primam, neque Tertiam, ad summum Sextam, & reliquas horas, quia ab illa hora vndecima incepit obligatio. Ita Castrus Palaus *tom.2. disp.2. puncto 4. n.3.* Homobon. de Bonis *in consultat. casuum Consc. vol.2. p.5. c.240.* quos refert Diana *resolut. mor. p.4. resolut.218. tract.4.*

Debet igitur Parochus post adeptam sui 8 beneficij possessionem diuinum Officium studiosè, & deuotè recitare, vt dicitur *in cap. dolentes, de celebr. Miss.* vbi in nostris Collectaneis plura circa eius materiam cumulauimus; quamuis pedestet, equitans, procumbens, ambulans, vel quiescens, secundùm Syluest. *d. verb. hora, quæst.2.* Nauar. *de Horis Canon. c.4. n.17.* Paul. Comitol. *resp. moral. lib.1. quæst.64. n.1.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum verbo Horæ Canonicæ, different.1. in fine.* † 9

Et in eo recitando tenetur se cum rubricis Breuiarij conformare, non enim facere potest mutationem ritus, vt scilicet duplici ritu celebretur festum, quod aliàs simplici sub ritu, vel semiduplici decretum est, cùm Pius V. in Bulla Breuiarij non modò præcipiat substantiam, sed etiam modum, & formam Horarum Canonicarum.

Vnde existimo peccare mortaliter Paro- 10 chum, qui redimendi temporis causa Officium vnius diei commutat pro breuiori Officio alterius. Ratio est, quia Ecclesia non solùm præcipit diuini Officij recitationem in communi, & veluti in genere, sed præcipit recitationem huius Officij in particulari; ergo qui facit contrarium, violat præceptum Ecclesiæ in re graui, & consequenter peccat mortaliter. Ita Tabien. *in sum. verb. hora, q.10.* Nauarr. *de Orat. c.19. n.201.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.1. lib.2. c.51. num 10.* Philiarch. *de offic. Sacerdot. p.1. lib. 1. c.6. concl.6.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. q.42. art.8. & in summ. tom.1. cap.141. tom.3.* Card. Bellar. *in suis controuers. Cathol. tom.3. lib.1. controu 3. c.19.* Suar. *d. libr.4. cap.11. num.6. & c.23. n.12. & 14.* Nicol. Garc. *de benefic. p.1. cap.1. num.150.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœn. lib.18. n.127.* Filliuc. *in quæst. mor. p.3. tract.23. c.8. q.2. n.182. & c.7. q.3.*

Contra Syluest. *d. verb. hora, q.12. n.15.* Vega 11 *d. p. cap.117. casu 57.* Valent. *tom.3. disp.6. quæst. 2. punct.*

2.punct.10.vers.quid si recitandũ, Zerol.*in praxi Episc.1.verb.libra canon.n.6.* Azor.*d.lib.10.c.10.quæs.2.* Vasq. *in opusc.de benefic.c.4.dub.2.* Lessi.*d lib.2.c.37.n.77.* existimantes talem Parochum solùm venialiter peccare.

12 Fuerunt à S. Rituum Congr. damnata Officia à Sede Apostol. non approbata sub pœna librorum vetitorum, & non satisfaciendi muneri recitandi diuini Officij, *sub die* 8. *Aprilis, & 28. Octobris* 1628. *vbi in resp.ad* 8.

13 fuit dictum † nõn potuisse, nec posse Episcopos, nec Regulares eleuare festa Kalendarij Romani ad nobiliorem ritum, puta à semiduplici ad duplicem, sine licentia Sedis Apost. refert me citato in hoc loco Lezana *in*

14 *sum. quæst. Regul.cap.12.n.20. & num.33.* Et † quòd non est relinquendum Officium Breuiarij debitum pro Officio deuotionis, censuit *ead.*S.Congr.*sub die 29.Nouemb.*1603.

Item reiecit, damnauit, & reprobauit eadem S.Congregat. Missas, quæ circumferuntur, à S. Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuis & defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quascumque alias, exceptis iis, quæ sunt permissæ Regularibus tantùm, veluti Rosarij, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & aliis, sicut etiam Officia ab eadem non approbata, refert Lezana *d.c.12.n.*33.

Gregorius XIII. in quodam Breui incip. *Pastoralis officij, de anno* 1573. aduertens quòd in Ecclesiis Hispaniæ concessum erat vt possent celebrare Officia propria Sanctorum illius prouinciæ, illique sint plures numero, ideo declarauit vnamquamque Hispaniæ Ecclesiam eorum tantùm Sanctorum, qui in Breuiario non sunt descripti, Officia propria celebrare posse; qui illius Diœcesis sunt naturales, vel eius Ecclesiæ, seu Diœcesis sunt patroni: vel eorum corpora, seu notabiles Reliquiæ in Ecclesia, seu Diœcesi requiescunt: de aliis verò Sanctis etiamsi sint naturales, vel Patroni alterius Diœcesis, etiamsi illorum corpora, vel notabiles Reliquiæ in aliqua Ecclesia alterius Diœcesis requiescant, non celebretur Officium proprium, sed fruetur ordo Breuiarij Romani; refert Lezana *d.cap.12.n.34.* vbi *numer.36.* post Ganant. *in rub.tom.2.sectiõn.1.cap.5.tit.2.* aduertit quòd clerici sæculares, & Regulares in Ciuitate, vel Diœcesi commorantes non teneantur recitare officia propria Sanctorum illius Diœcesis, vel quæ de consuetudine in eadem Ecclesia recitantur in choro.

15 Dubitatum fuit ab *eadem S. Rituum Congr. in vna Visen.* an in Regno Portugalliæ recitari possit Officium de festis particulariter concessis per Breue Apost. Regno Hispaniæ; vt est festum expectationis, & alia similia, at-

16 tento quod † Regna sunt diuersa, quamuis sub vnius Regis potestate existant? *Ead. S. Congregat.* negatiuè respondit *sub die 21.Iunij* 1605. Cuius resolutio ex eo procedit, quia concessio præsupponitur facta tantùm pro Regno Hispaniæ, si enim fuisset facta pro Regnis Hispaniarum in numero plurali, tunc crederem venire Regnum Lusitaniæ, vt tradit Nau.*consil.1.n.2.de decimis, in nouis*, & post maturam considerationem semel, & iterum causa proposita, fuit in simili resolutum per Rot. *in Brachuren. fructuum* 3. *Decembr.*1627. coram *R.P. D.meo Pirouano*. nam cùm ibi acerrimè disputaretur in Lusitania vti vnum ex Hispaniarum Regnis gaudeter generali alia consuetudine Regnorum Hispaniæ, quod hæredes Beneficiatorum succedant in fructibus à solo separatis, & nondum exactis, canonizata, & firmata per eamdem Rotam quoad Regna Castellæ, Nauarræ, Valentiæ, Aragoniæ, & Comitatis Cathaloniæ, in decisionibus ibidem citatis, tandem affirmatiuè fuit responsum ex rationibus ibidem adductis, *& in meo tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. Appell.*115.*n.*1.

Officium, & Missa de Sancto celebrari potest in ipsius Sancti Ecclesia Titulari, seu vbi asseruatur insignis † Reliquia, quæ erit Corpus, caput, brachium, crus, & ea pars, non parua tamen, in qua passus est Martyrium, eadem *S.Congr.dicta die* 8. *Aprilis* 1628. & antea *sub die* 13. *Nouembris* 1603. censuerat *de Sancto, cuius Reliquia insignis habetur, & approbata, fieri † posse Officium duplex* refert Lezana *d cap.12.n.33.* 17 18 19

De Sancto verò, cuius Reliquia non insignis habetur, si concedatur officium, debet esse semiduplex, vel prout recitatur in Breuiario Romano, ad differentiam insignis Reliquiæ, eadem *S. Rituum Congr. in vna Calaguritana, & in alia Viterbien. sub die* 1. *Septembris* 1612. refert Lezana *d.c.12.n.37.* 20

De Sancto Canonizato non potest fieri Officium extra propriam Ecclesiam sine nouo decreto. *ead.S.Cong.sub die 9.Decem.*1628. 21

Sancti Caroli Officium in prouincia Mediolanensi celebrari posse ritu duplici, concessit *ead.Cong.sub die 2.Nouemb.*1610. 22

Sancti Conradi Officium Placentiæ, & Netinæ in Sicilia concessit *ead.S.Cong.sub die 19.Maij* 1614. & Ordini Sancti Francisci *sub die decimo Septemb.*1625. 23

Stigmatum S. Francisci Officium concessit Paulus V. celebrari posse vbique ad libitum cleri, duplici quidem officio in Religione sancti Francisci, extra eam verò semiduplici, ead.S.Cong.*sub die 28.Augusti* 1615. *& sub die 2.Octob* 1627. refert nouissimè Fr.Hier. Roder. *in compendio quæst. Regul. resolut.65.n.*8. & in die festo adhibendus est color albus, *eadem S. Cong. Rit.9.Nouemb.*1623. 24

Angeli

25 Angeli Custodis Officium est duplex minus, eadem *S. Cong. sub die 2. Octobr.* 1627. Et celebrandum est prima die non impedita Officio nouem lectionum post festum S. Michaëlis, cedit etiam Dominicæ, eadem *S. Rituum Congr. 12. Martij* 1618.

26 S. Elizabeth Reginæ Portugalliæ Officium recitandum die 4. Iulij in Regno Portugalliæ sub ritu duplici, extra verò Regnum sub ritu semiduplici, eadem *S. Cong.* de mandato S. D.N. Vrb. VIII. approbauit, & vt liberè, & licitè ab omnibus recitari possit, & valeat, licentiam, & facultatem dedit, & concessit *sub die 7. Augusti* 1628.

27 Nomine Regis Catholici supplicatum fuit Sanctissimo concedi posse recitari Officium proprium S. Antonij de Padua nuncupati sub ritu duplici, & cum octaua in Regno Portugalliæ, cùm sit dictus Sanctus oriundus ex prædicto Regno. Et supplicatione per Sanctitatem suam ad Sacram Rituum Congregationem remissa, *eadem S. Cong. ad relationem Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardin. de Torres censuit concedendum pro ciuitate, & Diœcesi Vlixbonen. tantùm, iuxta rubricas, & idem quod obseruatur in ciuitate Patauina. die 5. Iunij* 1631. *Die verò 23. eiusdem facta relatione per me Secretarium Sanctitati suæ de hoc decreto Sanctissimus extendit gratiam ad totum Regnum Portugall. C. Episcopus Port. Card. Pius. Tegrimius Episcopus Assisien. Secret.* Officium S. Franciscæ Romanæ quòd possit sub ritu semiduplici in Vrbe ad libitum recitari concessit *S. Cong. Rit. 13. Martij* 1632.

28 Præter propriæ Ecclesiæ Dedicationem celebrandum est etiam anniuersarium Dedicationis Cathedralis in ciuitate quidem cum octaua, in Diœcesi verò sine octaua, eadem *S. Rituum. Congr. 2. Maij* 1619.

29 In festo omnium Sanctorum prohibuit *eadem S. Congr. die 1. Septembris* 1607. cantari Matutinum Defunctorum in Vespere, & iussit recitari ipsamet die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum post Laudes diei, me citato in hoc loco Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 12. num. 23.* Et quòd adsit obligatio recitandi Officium Defunctorum in die secunda Nouembris, affirmant Card. Tolet. *in sum. lib. 2. cap. 13. numer. 3.* Armil. *in sum. verb. Hora Canonica num. 9.* Iacob. de Graff. *in aureis dec. p. 1. lib. 2. c. 53. n. 24.* Vega *in sum. tom. 1. c. 128. casu 24.* Macign. *de Horis Canon. c. 29. n. 16.* Vani. *in discipl. cleric. lib. 3. c. 4.* Ioan. Bapt. de Fabr. *in man. Ordin. c. 20. q. 7.* Molfes. *in summa Theol. moral. tom. 1. tract. 5. c. 1. n. 57.* Mald. *in sum. verb. Officium diuinum.* Tann. *in 2. 2. disp. 5. q. 1. dub. 5. n.* 148. Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 4. c. 25. n. 8. & 9.* Castr. Palaus *tom. 2. disp. 2. de Orat. puncto 2. n. 13.* Layman. *in sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 1. c. 5. n. 4.* Gauant. *in rub. tom. 2. sect. 9. c. 2. n. 18.* Anton. de Litteratis *in sum. p. 6. c. 7. n. 11.* Homobon. de Bonis *in consultat. casuum conscientiæ, vol. 2. p. 5. resp. 245.* Faustus *de Horis Canon. lib. 2. q. 302.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 12. n. 23.* latè Diana *resol. mor. in fine partis 4.* vbi contrarium defendere & probare nititur.

Aliis vero diebus in Breuiario præscriptis recitantes iuxta Breuiarium Romanum non obligantur ad Officium defunctorum, vt tenent Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1 p. 1. lib. 1. c. 40.* Arag. *tom. 2. in 2. 2. q. 83. art. 12.* Lezl. Zech. *in sum. tom. 2. c. 83. n. 16. in fine,* Ioan. de la Cruz *in direct. 1. p. 3. art. 3. dub. 4. concl. 2.* Carill. *in itinerario ordinand. sect. 6. c. 1. n. 40.* Less. *de Iustit. lib. 2. c. 37. dub. 12. n. 76.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 24. diffic. 6. n. 3.* Rodriguez *in compendio quæst. Regul. resol. 24. n. 14.*

Nec ad Litanias decantandas aut recitandas in die sancti Marci, & in diebus Rogationum, quia rubrica apposita in Breuiario in istis diebus non obligat, secundùm opinionem probabilem, sub culpa lethali ad eas dicendas extra chorum, Iacob. de Graff. *in dec. aureis p. 1. lib. 2. c. 53. n 24.* Dian. *moral. resolut. tract. de Horis Canon. resol. 56.* Homobon. de Bonis *in consult. casuum conscient. vol. 2. p 5. respons. 245.* Quicquid aliud post Suar. & Bonacinam existimauerit Lezana *d. c. 12. n. 23. in fine.*

30 Cùm actum fuisset pluries in eadem *S. Rituum Congr.* do concedenda Missa, & Officio in festo sancti Rochi, qui penes omnes Christi fideles in maxima veneratione semper est habitus, tandem *sub die 30. Iunij* 1629. *eadem S. Congreg. negotio maturè discusso censuit esse concedendam Missam & Officium in die S. Rochi, de communi Confessoris, non Pontificis, in iis tantùm locis, vbi adsunt Ecclesiæ in eius honorem ædificatæ, & seruatis rubricis Breuiarij, quam resolutionem S.D.N. approbauit, & laudauit, die 4. Iulij* 1669.

31 Vltra peccatum mortale, quod Parochus incurrit diuinum Officium non recitando statim post adeptam pacificam beneficij possessionem, ad fructuum restitutionem tenetur ex eo modo, quo exprimit Pius V. *in Const. sua* incip. *Ex proximo Lateran. Concilij, de anno* 1571. relata à Nauarro *in man. c. 25. n. 122. & de Orat. c. 7. n. 32.* his verbis: *Si quis vno, aut pluribus diebus totum officiũ omisit, restituat fructus omnes, quos illo die, vel illis diebus percepit. Si Matutinum tãtùm omisit, restituat mediã partem fructuum respondentium illi tempori, si reliquas sex horas tantùm, restituat etiã dimidiam partem; si aliquam tantum ex illis sex, restituat tãtùm sextam partem fructuum talis diei; & sic tenetur solùm sextam partem illius medietatis restituere.* Hactenus Piana Constitutio, quam esse vsu receptam testatur Barth. à B. Fausto *de Horis Can. lib. 277. in fine,* subdens viros pietate, & doctrina claros censere restitutionem

fructuum faciendam eſſe iuxta eam Conſtitutionem, & *quaeſt.*285. *in fine*, addit quòd dum dicitur ibi ſextam partem eſſe reſtituendam pro ſingulis Horis, intelligendum id eſt de ſexta parte fructuum dimidij diei naturalis, vel de fructibus diei artificialis, itavt qui vno die recepit, verbi gratia, duodeccim argenteos, ſi omittat horam, teneatur tantùm reddere vnum argenteum, quia illa eſt ſexta pars fructuum diei artificialis, nam alij ſex reſpondent Officio Matutino.

Sed quid ſi Parochus omittat partem notabilem alicuius Horæ, an teneatur ad aliquam reſtitutionem? Affirmatiuam ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.*2. *diſp.*2. *puncto*7. *n.*5. quia omittens partem notabilem alicuius Horæ, abſolutè dicitur illam omittere. Negatiuam verò defendit Oliuer. Bonatti. *de Horis Canon. lib.*2. *c.*11. *n.*10. quem refert, & ſequitur Diana *reſol. mor. p.*4. *tract.*4. *reſol.*220. aſſerentes in his terminis nihil fructuum neceſſariò tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omiſſæ, quantumuis magnæ, & ſufficientis ad materiam peccati mort. niſi pro omiſſis Laudibus, quia multi putant illas eſſe Horas diſiunctas: cùm enim lex ſit pœnalis, ſaltem ex parte, fundamentum eius ſit culpa, obquam irrogatur pœna, ſolúmque de Horis integris in illa mentio fiat, non debet ad earum partes extendi, ſe ſuis terminis arctari.

32 Hoc verum eſſe intelligo quantumcunque Parochus curam animarum gerat celebrando, & adminiſtrando Sacramenta ſuis Parochianis: quia hoc non obſtante reus eſt peccati mortalis, quod committitur omiſſione recitationis Horarum, quod vnum tali priuatione punitur tanquam ea ſufficienter dignum, ſicut & ſufficienter dignus eſt æterno ſupplicio quantumcunque in nullo alio deliquerit, iuxta illud Iac. 1. *Quicumque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*; tum quia Piana Conſtitutio abſolutè, & indiſtinctè loquitur de reſtitutione fructuum ſingulis diebus reſpondentium facienda pro rata omiſſionis diuini Officij, vt Beneficiarij à tali commiſſione retrahantur, & ad illius recitationem incitentur, & quaſi cogantur; tum denique, quia ſi ratione regiminis Eccleſiæ, & curæ animarum poſſet Parochus aliquam partem ſibi remouere, eſſet quoque eam amiſſurus ſi in dicto regimine, & cura deficeret; ſed hoc nullus dicit, ergo nec & illud. Et ideò ita ſentiunt Petr. Nauar. *de reſtit. lib.*2. *cap.*2. *num.*143. Valent. 2. 2. *diſput.*6. *quaeſt.*1. *puncto vlt.* Vaſq. 1 2. *diſp* 168 *num.*34. Suar. *d. lib.*4. *cap.*30. *num.*6. Azor. *d. lib.*10. *capit.*14. *quaeſit.*5. Valer. Reginald. *d. lib.*30. *num.*46. Vincent. Filliuc. *in quaeſt. moral p.*2. *tract.*23. *capit.*10. *quaeſit.*5. probabiliorem dicit Bartholom. à S. Fauſto *de Horis Canon. lib.*2. *quaeſt.*288. vbi optimum remedium adhibet vt facta fructuum computatione Bullam compoſitionis accipiat, vel à Romano Pontif. ſiue ab eius Commiſſario Cruciatæ diſpenſationem petat; quia hac ratione, neque omnia, quæ Bulla Pij V. præcipit, reſtituet, & in conſcientia tutus erit.

Contra Lop. *in inſtruct. Conſcient. p.*2. *c.*95. 33
Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib.*2. *cap.*12. *n.*5. Henriq. *in ſum. lib.*13. *cap.*13. §. 2. Arag. 2. 2. *quaeſt.*83. *art.*13. Emm. Sà *in aphor. verb. beneficium, n.*58. Fr. Emman. *in ſum. p.*1. *cap.*146. *num.*4. Petr. de Ledeſma *in ſumm. tract.*9. *de reliq. c.*9. *fol.*485. Layman. *tr.*15. *c.*5. *n.*2. Trullench. *d. dub.*25. *n.*1. Diana *p.*2. *tract.*12. *reſ.*8. Caſtr. Palao *d. puncto* 7. *num.*9. Ludou. Beia *reſponſ. caſuum conſcientia p.*1. *caſu* 55. Carol. Macign. *in horis Canon. cap.*28. *n.*7. Molſeſ. *in ſum. Theologiæ mor. tractat.*6. *cap.*5. *num.*8. Leſſ. *d. lib.*2. *cap.*34. *dub.*32. Vaſq. ſibi contrarium *in opuſcul. de benef. cap.*4. §. 1. *art.*1. *dub.*7. *num.*38. Nald. *in ſum. verb. diuinum Officium. n.*12. Sanch. *in conſil. mor. lib.*2. *capit.*2. *dub.*83. exiſtimantes non improbabiliter Parochum hoc caſu minimè teneri reſtituere niſi partem correſpondentem obligationi recitandi Horas, vt ſi, verbi gratia, pro fructu in die recipit tres aureos, omittens totum Officium, teneatur reſtituere vnum aureum, retinendo alios pro onere adminiſtrandi Sacramenta.

Quod quidem extendendum eſſe exiſtimo ad illum, qui mente vltro diſtracta diuinum Officium recitat, quia hic non ſolùm malè orat, ſed re vera ſimpliciter non orat, licet enim legat, vel verba proferat, illa non eſt oratio, quæ ab Eccleſia præcipitur; cum ergo de ſubſtantia orationis ſit attentio, ſequitur recitantem ſine attentione non ſatisfacere præcepto quoad ſubſtantiam, ac proinde non poſſe fructus retinere, vt tenent Nau. *de Orat. cap.*13. *num.*18. Iacob. de Graff. *in aureis in deciſ. p.*1. *lib.*2. *cap.*51. *num.*7. Petr. Nauar. *d. lib.*2. *cap.*2. *numer.*140. Fr. Emm. *d. p.*1. *c.*143. Azor. *d. lib.*10. *cap.*12. *quaeſit.*6. Suar. *d. libr.*4. *cap.*30. *num.*14. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.*2. *q.* 82. Contra Medin. Cordub. Tolet. & alios, quorum plures refert, & ſequitur Sanch. *in conſil. moral. lib.*2. *cap.*2. *dub.*85. exiſtimantes Beneficiarium recitantem Horas ſine attentione, etiam data opera, non teneri reſtituere fructus. 34

Intellige huiuſmodi fructuum reſtitutionem pro rata omiſſionis Officij non eſſe faciendam, niſi elapſis ſex menſibus poſt obtentam beneficij poſſeſſionem, ex Conſtit. Concilij Lateranen. ſub Leone X. *ſeſſ.*9. §. *ſtatuimus*, ibi, *poſt ſex menſes.* & ex dicta Bulla Pij V. Ita Nauar. *de Orat. cap.*21. *n.*58. Tolet. *d. lib.*2. *cap.*12. *n.*5. Leſſ. *d. lib.*2. *capit.*34. *dub.*32. *num.*179. Vaſq. *in opuſcul. de benef. capit.*4. §. 1. *art.*1. 35

art.1. dub.8. Suar. d. lib.4. cap.29. numero 12. Macign. de horis Canon. cap.28. num.16. Filliuc. d.cap.10. quæst.3. num.310. Squillante de obligat. cleric.p.1.n.2. cum seqq. Raguc. de voce Canonic. in Choro, quæst.7. Anton. Diana resol.moral.p.2.tit.de horis Can.resol.25. Castr. Palao in opere morali tom.2. tract.de horis Can. disp.2.puncto 7. n.15. Trullench. in expos. Decalogi lib.1.c.7.dub.24.num.17. Garcia in sum. morali tract.2.diffic.8.duda vlt.pag.281. Barthol. à S.Fausto d.lib.2. q.278. vbi qu. sequent. per dictam Bullam Pij V. tenet illum, qui intra primos illos sex menses ab impetrato beneficio absque iusta causa diuinum Officium prætermittit, peccare mortaliter, de quo etiam nouissimè Hieronym. Roderic. in compend. quæst. Regular. resol.24. num. 57.

36 Cui autem sit facienda hæc restitutio, expressit dicta Constitutio Pij V. in alijs verbis, in fabricas huiusmodi beneficiorum, vel pauperū eleemosynas erogare teneantur; quæ verba di-
37 siunctiua sunt, & ideo † liberum esse Beneficiario restitutionem facere pauperibus, vel fabricæ beneficij resoluit Nauar. in man.c.25. n.122. & de Orat. c.7. n.32. quamuis pauperes sint alterius loci, quia cùm Bulla generaliter loquatur de pauperibus, non debet intelligi restrictè de pauperibus illarum Ecclesiarum vbi sita sunt beneficia. Ita Suar. d.lib. 4.cap.30.n.20. Molfes. d.c.5. n.22. Filliuc. d. tract.23.cap.10.q.6. Bonacin. de Horis Canon. disp.1.q.5.puncto 4.num.3. Barthol. à S. Fausto in simili tr.lib.2.q.294. vbi aduertit posse Parochum computare in partem restitutionis eleemosynas omnes, quas ex fructibus beneficij fecit toto eo tempore, in quo diuinum Officium prætermisit, & quæst.198. similiter ait quòd non requiritur vt fiat huiusmodi restitutio fabricæ illius Ecclesiæ vbi situm est beneficium.

38 Pauperum appellatione in hac materia non solùm comprehenduntur personæ pauperes, sed etiam monasteria, xenodochia, & Ecclesiæ ornamentis, luminaribus, & aliis similibus, aut aliis pietatis operibus indigentes, Ita Nau. de redditib. eccl. mon.26. num.2.
39 Barth. à S. Fausto d. lib.2. quæst. 292. † Item non solùm veniunt illi, qui ex pane mendicato viuunt, verùm etiam alij, quibus necessaria ad decentem statum desunt, quales sunt multi Nobiles, quià statu deciderunt, & ægrè admodum sustentantur, licèt ob verecundiam petere, vel recipere eleemosynam non soleant. Ita Barthol. à S. Fausto d.lib.2.quæst.
40 293. vbi quæst.295. tenet † Parochum, seu Beneficiarium, si verè pauper sit, aut eius mater, vel sorores, posse sibi aut eis hanc restitutionem facere, & q.296. resoluit eum non posse sibi retinere fructus, si remissionem eorum à pauperibus obtineat, quibus fructus nondum tradiderat, quia iste non dicitur restitutionem fecisse iuxta summi Pont. intentionem, & citat Nau. de Orat. Miscel.19. num 4. Suar. d. lib.4. cap.30. num.17. & alios. Denique & veniunt ipsi defuncti, qui & pauperes sunt, valdéque indigentes, vt pro illis celebrentur Missæ, & alia suffragia offerantur, si ad hæc facienda restitutio fiat, Nau. in man.cap.25. n. 122. & de Orat. cap.7. n.32. Suar. d.lib.4. cap. 30.num. 18. Bonacin. d.disp. 1.quæst.5.puncto 4. 30.num... Barthol. à S. Fausto d.lib.2.disp.297.

Nomine autem fabricæ beneficiorum in hac materia venit fabrica domus beneficij, in quo Beneficiarius habitat, vel alterius domus ipsius beneficij pro fructibus colligendis, & conseruandis, & quicquid in vtilitatem agrorum ipsiusmet beneficij insumitur, vt eius fructus in perpetuum augeantur, ita Vasq. in opusc. de benefic. cap.4. §.1. art.1. dub.9. Suar. d. lib.4. cap.30. num.19. Molfes. d.cap.5. puncto 4. num... Barthol. à S. Fausto d.lib.2. disp.298. 41

Capvt IX.

De Missis per Parochos ex obligatione celebrandis.

SVMMARIVM.

1 *Licentia celebrandi Missam in Oratorio, vel Ecclesia de nouo fabricata, dari non debet nisi cum clauſ.* saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis.
2 *Clauſ.* saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis, *intelligitur de præiudicio circa ea, quæ spectant ad Sacramentorum administrationem, & alia, quæ sunt ipsi Parochiæ de iure debita, in aliis verò non.*
3 *Missam in propria Ecclesia, & non alia celebrare tenetur Parochus in diebus festis.*
4 *Populus si adeò numerosus sit in aliqua Parochia, vt vnus Rector non possit sufficere pro Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, Parochi ab Episcopis cogi poterunt tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda.*
5 *Parochi in Ecclesiis suis diebus Dominicis, festis solemnibus, ac aliis etiam diebus ita frequenter celebrare tenentur, quòd muneri suo satisfaciant.*
6 *Parochus tenetur saltem diebus Dominicis, & festis, quibus Populus obligatur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa.*
7 *Parochi deficiente sibi copia Confessoris, poterunt præmissa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad sacrum faciendum,*

faciendum, ne Parochiani careant Missa, dummodo tamen quamprimùm confiteantur.

8 *Missas tres in die Natiuitatis Domini celebrare non tenetur Parochus, sed satisfacit si vnam dicat, sicut & satisfacit qui vnam audit.*

9 *Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, & existente magna necessitate vt in diebus festis bis celebret.*

10 *Parochus non videtur obligaudus ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, sed iuxta boni viri arbitrium.*

11 *Parochus non potest pro Missa, quam singulis diebus festis populo celebrare debet, stipendium ab alio accipere.*

12 *Sacerdotes quibus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non possunt eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.*

13 *Parochi quibus diebus tenentur Missam celebrare, non possunt manualem eleemosynam recipere.*

14 *Populum obligatur monere Parochus vt Missas frequentet, cogere tamen non potest vt Missam audiat in Parochia.*

15 *Missam audientes in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & festis diebus, non contempto proprio Sacerdote Parochiali, satisfaciunt præcepto Ecclesiæ de audienda Missa; nec in aliquod peccatum incidunt.*

16 *Missæ sacrificio in Ecclesiis Regularium interesse festiuis diebus liberum tam est populo, neque iisdem Regularibus, vel populo præstare Ordinarij possunt desuper impedimentum.*

17 *Parochis non licet compellere Parochianos, vt in suis Ecclesiis, non verò Regularium Missam audiant.*

18 *Præcepto Ecclesiæ de audienda Missa satisfaciunt Parochiani audiendo quamcunque Missam vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in sacello.*

19 Cap.2. de Parochiis, *declaratur.*

20 *Episcopi non possunt constitutionem facere, qua præcipiant suis subditis, vt non audiât Missam nisi in propriis Parochiis.*

21 *Missas celebrare, & campanas pulsare in Ecclesiis Regularium non prohibetur ante celebrationem Missæ, & pulsationem campanarum in Ecclesia Parochiali.*

22 *Regularibus non est prohibitum inter Missarum solemnia vertere se ad populum, & generalem Confessionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris sistendo eleemosynas, & oblationes ob offerentibus recipere, non autem eis licet ab Altari discedere, & per Ecclesiam circumire.*

23 *Missæ celebratio prohiberi non potest in Oratorio iuri ædificato per laicum antequam celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.*

24 *Missa votiua diei possunt quocunque die, non Dominica, nec Officij duplicis, nisi ex rationabili causa, qua erit voluntas defunctorum, necessitas, aut pietas viuorum votiuas Missas postulantium.*

25 *Missa pro defunctis celebrari potest ritu de* Requiem, *in Dominicis, & festis, insepulto, & in Ecclesia præsente corpore, vbi nimirum viget consuetudo sepeliendi defunctos simul cum Missa.*

26 *Missa de* Requiem. *tolerari possunt in festo duplici, quod non est de præcepto, pro voluntate testatoris implenda.*

27 *Festum duplex si cadat in diem assignatum pro Altari priuilegiato, & illud sit festum de præcepto, non potest in eo Altari dici Missa de* Requiem.

28 *Missa Defunctorum certo die dicenda eo impedito transferuntur in sequentem.*

29 *Missa quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno prohibita fuerunt.*

30 *Missa trigiuta Sancti Gregorij non sunt prohibita, & quomodo dicendæ ostenditur.*

31 *Missa Rosarij prohibita fuit, concessa tantùm Ordini Prædicatorum.*

32 *Missa, & officium Rosarij celebrari possunt, vt in festo S. Mariæ ad Niues, cum lectionibus secundi Nocturni de Natiuitate, vbi adest Capella, seu Altare Rosarij.*

33 *Missam Rosarij celebrare obligatus satisfacit dicendo Missam votiuam de B. Virgine, vt in Missali.*

34 *Missa certis Regularibus concessa non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis.*

35 *Annuli vsus in Missa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Canonicis Cathedralium, ac Protonotariis non participantibus.*

36 *Pilei vsus in Missa etiam extra Canonem concedendus est à Papa, & non ab alio.*

37 *Parochus peccat si absque Papa licentia sacrificaret tecto capite.*

38 *Parochi singuli tenentur habere clericū, qui eis in Missa, & diuinis Officiis inseruiat.*

39 *Ecclesia non debet dedicari nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat.*

40 *Parochus sine ministro celebrare poterit cùm grauis necessitas premit.*

41 *Parochus si nullum ministrum habeat, qui respondere sciat, dummodo adsit masculus, qui vreceles ministret, poterit ipse celebrans absque necessitate sibi respôdere, vel meliùs poterit pratre dicendo quæ veniunt respondenda, & facere vt minister sequatur recitando eius verba.*

42 *Parochus in nullo casu potest fœminam in ministram admittere.*

43 *Sacerdos*

43 *Sacerdos non potest fœminam in necessitate pro responsione Missæ ministram adhibere.*
44 *Parochus cum vno lumine olei, vel adipis poterit in necessitate celebrare.*
45 *Annunciationis festum si venerit in die Sabbathi maioris hebdomadæ, an possit Parochus in illa die celebrari facere plures Missas? ostenditur.*
46 *Annunciationis festum si acciderit in die Parasceues, non tenetur quis sub reatu peccati mortalis Missam illius diei audire.*
47 *Missa diei Parasceues non est Missa, neque propriè Sacrificium.*
48 *Missa celebrari non potest in die Parasceues.*
49 *Missam dicere in Feria quinta maioris hebdomadæ Sacerdotibus licet, quamuis prudens consilium sit secretò; & absque consensu populi facere.*
50 *Missam Sabbatho sancto dicere est non peccatum mortale.*
51 *Parochi non possunt ab Episcopo cogi, sed hortari, vt subministrēt necessaria Presbyteris volentibus celebrare in eorum Ecclesiis.*
52 *Regularibus non licet in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros sæculares contra prohibitionem Episcopi.*
53 *Parochiani ad Diuina audienda in Parochia sunt conueniendi.*
54 *Fructus prouenientes ex Parochianorum præsentia in Missa Parochiali plures.*
55 *Incommoda prouenientia ex absentia Missæ Parochialis.*

1 N celebrandis Missis Parochi ea omnia obseruare, & euitare debent, quæ à Sacro Conc. Trid. in decreto ea de re edito *sess.* 22. Ordinariis locorum præscripta sunt; nec ab aliis debet Episcopus permittere, vt celebretur in Oratoriis intra Parochiam existentibus, nisi cum clauś. *Saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis*, vt per Piasec. *in praxi Episcop. part. 3. cap. 3. num.* 21. & ex sequenti declaratione Sacr. Congreg. Concilij
2 manifestum est. † *Licentia celebrandi Missam in Oratorio, vel Ecclesia de nouo fabricata dari non debet nisi cum clausula. Saluo iure, & sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis.* Quod quidem præiudicium quomodo intelligendum sit, eadem S. Gongreg. declarauit, his verbis: *Hoc autem præiudicium intelligitur in his, quæ spectant ad Sacramentorum administrationem, & alia, quæ sunt ipsi Parochiæ iure debita, in aliis verò non.* Vide quæ diximus suprà *cap. primo, sub num.* 26.

3 Tenetur igitur Parochus in Dominicis, & aliis festiuis diebus suis subditis Missam celebrare, vt comprobat Gutierr. *canonic. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 1. *cum seqq.* & sic in propria Ecclesia, & non in alia. Vnde *S. Cong. Concil. in Lucana* 15. *Septemb.* 1629. censuit *onus iniunctum Parocho Tempagnani se transferendi diebus festiuis ad Parochialem alterius villæ Antroccoli, ibique Sacrum faciendi, esse abrogandum.* Et iterum in ea proposito dubio, an Parochi terræ Vrceani Fanen. diœcesis soliti à tempore fortè immemoriali accedere ad celebrandum Missam in ea Ecclesia eiusdem loci, vbi festa aliqua per annum solemnizantur, relicta sine Missa propria Ecclesia, quod sit iuxta intentionem eleemosynas eo die pro Missa largientium, & absque vllo populi incommodo, & sine vllius reclamatione, & ex tolerantia Ordinarij, tamen *eadem S. Congr. die* 17. *Nouembris* 1629. censuit *consuetudinem supradictam, secundùm ea, quæ proponuntur, non esse admittendam, sed diebus festiuis celebrandum in propria Parochia.* Et *in dicta causa Lucana* cùm Rector Parochialis Ecclesiæ Tempagnani repetiretur obligatus accedere in octo festis diebus, cum toto suo populo, ad Ecclesiam Antroccoli ad celebrandum Missam, remanente Ecclesia Tempagnani iis diebus sine Missa, *S. Cong. Conc. sub d. die* 15. *Septembris* 1629. censuit *onus huiusmodi eundi ad aliam Ecclesiam esse tollendum.*

Et quoniam in aliquibus Parochiis populus adeò numerosus est, vt vna Missa satisfieri non possit, sciant Parochi se posse ab Episcopis cogi ad obseruandum id quod in Conc. Trid. cauetur, *sess.* 21. *de reform. cap.* 4. in hæc verba *Episcopi etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, vt vnus Rector nō possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad Sacramēta exhibenda, & cultum diuinum celebrandū.* Cuius quidem decreti vigore non poterit Episcopus erigere coadiutoriam, sed vtique cogere Rectorem ad adiungendum sibi tot Sacerdotes, qui sufficiant Ecclesiis in Sacramentis ministrandis, vt refert decisum Armend. *in add. ad rec. legum Nauarra lib.* 3. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episc. n.* 43. *& cens.* Rot. *dec.* 484. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* 4

Parochi quidem ob plebium suarum commoditatem, ac subditorum ædificationem, debent in Ecclesiis suis diebus Dominicis, & festis solemnibus, aliis etiam diebus ita frequenter celebrare, quòd muneri suo satisfaciant, vt dicit Trid. Conc. *sess.* 23. *de reform. capit.* 14. & per illud sic tradunt Nauar. *in man. capit.* 25. *n.* 135. Fr. Emman. *in sum tom.* 1. *capit.* 252. *num.* 1. Spin. *in speculo testam. gloss.* 3. *princ. num.* 63. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 7. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 2. *&* 3. Bonacin. *de Sacram. disp.* 5

disp.4.quaest.vlt.puncto 7.num.3. Molfes.*in sum. Theolog. Moral. tract.3. cap.14.n.16.* Homob. de Bonis *de examine eccl.p.1.tract.4.quaes.133.* Posseu. *de officio Curati cap.2.à princ.* Ego ipse *de officio & potest. Episcop.p.2.alleg.24.num.22.* me citato in hoc loco Machado *en su perfetto Confessor.lib.4.p.2.tract.3.docum.1.per tot.*

6 Et † tenentur saltem in diebus Dominicis, & festis, quibus populus obligatur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa, Sylutus *in 3. p.2.q.83. art.1. quaest.17.* Piasec. *in praxi Episcop.p.2.c.3.n.20.* Villalob. *in sum.p.2.tract.8.dub.14.n.5.* Ioan. de la Cruz *in director. conscientiae p.2 de sacr. Missae q.1.lib. 8.concl.3.* Diana *resolut. mor. p.2. tract. de celebr. Missar. resol.26.* Machado *loco proximè citato.* dummodo id passim non faciat, & ad longum tempus, Posseuin. *cap.2.n.5.* Ciarlin. *contron. forensium cap.38. n.32.* an ad nonnullos alios intra hebdomadam, standum est consuetudini regionum toleratae, & obseruandae absque scrupulo, vt tradit Fernandez *in examine Theolog. moral. p.4. cap.15. §.5. numer.2.* & bene Ludou. à sancto Ioanne *de administr. Sacram. art.1. tit. de residentia n.13. in fine,* vbi addit Parochum teneri celebrare diebus non festiuis ad benedictiones nuptiales impartiendas, & pro sepellendo mortuo, vbi cum Missa sepelitur; vnde extra tempus, quo populus tenetur ex praecepto Missam audire, ablatâ consuetudine, vel statuto, non esse obligandos Parochos ad sacrificandum, tenent Steph. Fagundez *de quinque Ecclesiae praeceptis p.1.lib.3.cap.15.numer.8.* nouissime Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 3.p.2.cap.30.num.1.* ex eo, quia haec duo videntur correlatiua, in quibus diebus populus non tenetur Missam audire, nec tenetur Parochus sacrum facere, contra Sot. Azor. & Suar. quos refert Marchin. *vbi suprà,* existimantes frequentiùs teneri Parochos celebrare, quàm populus Missam audire.

7 Et licèt existentes in peccato mortali debeant antequam celebrent, Confessionem sacramentalem praemittere, vt disponitur in Conc. Trident. *sess.13. cap.7.* Parochi tamen, deficiente sibi Confessoris copia, poterunt praemissa contritione celebrare illis diebus, in quibus tenentur ex officio ad Sacrum faciendum ne Parochiani careant Missa. Ita Valent. *tom.4. disput.6. quaest.8. puncto 3.* Suar. *tom.3. disput.66. sect.4.* Squillante *de oblig. cler. p.1. numer.* 128. Raguc. *in lucern. Paroch. titul. de Eucharistia, quaest.* 24. Homobon. de Bonis *de exam. eccles. tract.8. cap.4. n.12. vers. ad quintam quaestionem,* nouissimè Philib. Marchin. *d. tract.3. q.3. cap.1. num.4. cum seq.* Paul. Layman. *in Theol. moral. lib.4. tract.4. cap.6. num.6.* Bauny *tract.5. qu.23.* Ludouicus de Catagoza *sect.2. num* 20. Hieron. Garc. *in summ. morali tract.3. diffic. 5. dub.1. num.35.* Fagund. *praecepto 3. Eccles. lib.3. cap.9. num.2. & 3.* & ex Nugno, Henriq. Suar. & aliis, resoluit Bonacin. *de Sacrament. disput.4. q.6. puncto 1. numer.23.* & innuit Concil. Trid. *citato loco,* tenentur tamen quamprimùm confiteri, ex eodem Concil. Trid. secundùm Posseuin. *de Officio Curati, capit.5. num.40.* Gall. *in margarita casuum conscient. verb. Eucharistia,* Nald. *in summ. verb. Sacerdos, num. 5.* Bonacin. *de Sacrament. disp.4.q.6. puncto 1. num.37.* Squillante *d.p.1. numer.132.* Et licèt Petrus de Ledesma, & Villalob. probabile existimauerint Concilium dicto loco non inducere Sacerdoti praeceptum sub mort. ad quamprimùm confitendum, sed solum consilium; nihilominus contrarium sequitur tota scribentium schola, vt probaui *in collect. ad cap. de homine n.5. de celebrat. Missar.* & ibi citatis addo Fr. Petr. de San. Iosepho *de sacr. disp.6. sect.2. §.3.* Layman. *tract.4. c.6. num.7.* Lugo *dis.14. sect.7.* Diana *moral. res. p.1. tract. 14. resol.60.* Bauny *tract.4. de Poenit. q.13. dub.5.* me citato Hieron. Garcia *d. diffic.5. dub.1. numer.80.* Et verbum illud, *quamprimum,* quo vtitur *Conc. dicto loco,* intelligunt vsquequo Sacerdos iterum celebret, ita vt sufficiat confiteri quando contigerit celebrare, Diana *d. res.6. & p.5. tract.14. resol.54.* Fagund. *d. lib. 3. capit.8. n.9.* Granados *p.3. de sacram. contr. 7. tract.9. disp.5. sect.3. num.21.* Sed an idem resoluendum quando instat praeceptum communicandi Parochianos in Paschate, aut aliquo Iubilaeo, & non habet Parochus formulas SS. Eucharistiae consecratas? Maior controuersia est, in quo Suarez, Sylui. Bauny, & Ludou. à S. Ioanne, tenent in hoc casu vbi probabile periculum est exinde sequi Parocho infamiam, vel notam aliquam, ex quo desinit celebrare, vel Parochianos communicare quod poterit vtrumque efficere, quamuis sit in peccato mort. quod puto probabile, sed probabilius mihi videtur etiam vbi Parocho nulla sequitur infamiae nota, ad hoc teneri, quia in hoc casu, subditi ius habent ad petendam Communionem, & tenetur Parochus eis illam praebere; aliter dicendum: si ex deuotione, aut voto eam petierint, quia tūc animarum Rector infamiae, vel notae suae consulere potetit, ita Henriq. *in summ. lib.8. de Eucharistia c. 46. num.8.* Coninch. *q.80. art.4 dub.2. num.17.* Lugo *disp.14. sect.5. n.110.* Diana *resol. moral. p.5. tract.13. resol.63.* post Ludou. de Zaragosa Garcia *d. diffic.5. dub.1. n.38.* vbi *à num.40.* disputant, an & quando Parochus, vel sacerdos alius possit in peccato mort. celebrare vt adimpleat praeceptum audiendi Missam in diebus festis.

Non obligatur in die Natalis Domini ad 8 tres

tres Missas celebrandas, sed satisfacit si vnam dicat, vt per Nauar. *conf.* 1. *numer.* 2. *de celebr. Missar.* V gol. *de officio Episcopi, cap.* 16 *in princ. num.* 5. & post Bellet. tenet Diana *resol. moral. p.* 4. *tract.* 4. *resolut.* 236. Sicut & satisfacit qui vnam audit, Syluester *in sum. verb. Missa,* 2. *num.* 1. *vers.* 7. Henriq. *in summ. lib.* 9. *de Missa, cap.* 25. §. 3. Bonacin. *de Sacram. disp.* 4. *q. vltim. puncto* 11. *numer.* 10. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *numer.* 6. Fagundez *in quinque praecepta Ecclesiae, praec.* 1. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. *& cap.* 3. *num.* 1. Squillante *de obligat. cleric. p.* 2. *numer.* 62. Nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 27. *n.* 3. Trullench. *in expos. Decalogi lib.* 3. *c.* 1. *dub.* 5. *n.* 4. vbi *n.* 5. contra supra citatos resoluit Parochum teneri in die Natiuitatis Domini tres Missas celebrare ne Fideles debitis suffragiis defraudet, & deuotione, quia multi vellent tres Missas eo die audire, Garc. *in summ. morali tract.* 3. *diffic.* 2. *dub.* 5. *n.* 2.

9 Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum quòd in diebus festis bis vrgente necessitate celebret, vt dicitur censuisse *S. Congr. Conc.* 17. *August.* 1626. Sed hac de re meliùs est eandem Sacram Congregationem consulere? nam *die* 13. *Maij* 1628. *cùm peteretur nomine Administratoris Pass. an propter penuriam Sacerdotũ in Austria superiore, à qua postremò expulsi sunt haeretici liceret Sacerdotibus in Dominicis, & festis diebus duas Missas in die celebrare? Sacra Congr. censuit concedendum stante necessitate*, refert me citato in hoc loco Garcia *in sum. mor. tr.* 3. *diffic.* 2. *dub.* 5. *n.* 6. vbi *num.* 7. post Suar. Fagun. & Card. Lugo resoluit posse Parochum, qui duas habet tenues Parochias, quae duos Sacerdotes sustentare nequeunt, in ambabus Missam diebus festis celebrare, *& n.* 9. post Alphons. de Leone *de officio Capellani, q.* 8. *sect.* 17. *casu* 1. intelligit habitâ sacrae Congreg Ritum licentiâ.

10 Nec videtur obligandus ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, ex illa ratione, quia obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum sunt diuersae; non debentur enim prouentus Pastorales praecisè, vt celebret ad intentionem populi, sed ratione potius officij Pastoralis. Ita Nauarr. *in man. cap.* 25. *num.* 92. Nald. *in sum. verb. Parochus, num.* 18. Vasq. *p.* 3. *disp.* 234. *art.* 6. *capit.* 6. Sylu. *in p. q.* 83. *articul.* 2. Suarez *tom.* 3. *disp.* 86 *sect.* 1. Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 14. *res.* 26. Machado *d. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 3. *docum.* 1. *numer.* 3. me citato in hoc loco Trullench. *in Decolog. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 8. *n.* 11. me etiam citato in hoc loco Garcia *in sum. morali tract.* 3. *diffic.* 3. *dub.* 6. *num.* 5. Ludou. à Cruce *in expos. Bulla compos. disput.* 3. *dub.* 19. *à num.* 17. Ludouicus à S. Ioanne *quaest.* 10. *artic.* 2. *difficult.* 1. Becan. *de Sacr. in specie cap.* 25. *p.* 2. *q.* 11. Alphonsf. de Leone *de officio Capellani q.* 2. *sect.* 5. *& q.* 8. *sect.* 10. Posseuin. *d. cap.* 2. *num.* 4. Gauant. *in comment. ad rubricas Missalis p.* 3. *tit.* 12. *n.* 27. Philbert. Marchin. *d. cap.* 30. *num.* 2. Fraxinel. *de obligat. Sacerd. sect.* 3. *pranot* 2. §. 2. Aloys. Ricc. *in decision. Curiae Archiepisc. Neapol. p.* 4. *decision.* 201. Verius tamen puto Parochum teneri Missae sacrum suis ouibus applicare iuxta boni viri arbitrium, motus auctoritate Concilij Trid. *sess.* 23. *de reform. capit.* 1. & probaui *de officio, & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 23. *numer.* 23. *in fine.* Ista autem applicatio (seclusa consuetudine, aut Synodali aliqua Constitutione, siue pacto) sufficit pro populo fieri à Parocho diebus solemnibus, vt post Nauarr. Suar. Fraxinel. Vasquez, Alphonsf. de Leone, & alios *citatis locis*, tenent Caceres *relect.* 2. *de casuum dec. § non peccat mortaliter*, Filliuc. *in quaest. mor. tract.* 5. *c.* 6. *num.* 174. Villalob. *tract.* 8. *diffic.* 14. Marchin. *d. cap.* 27. *n.* 2. Layman. *tract.* 5. *cap.* 3 *num.* 3. *&* 4. Garcia *d. diffic.* 3. *dub.* 6. *num.* 7. vbi *n.* 8. quaerit an Parochus iuxta consuetudinem teneatur Missae sacrificium pro populo applicare extra hos dies solemnes?

Sed esto quòd Parochus non teneatur ad applicationem Sacrificij pro populo singulis diebus festis, vtrùm possit stipendium pro illa Missa accipere, alteri applicando? Quaestio est dubia, in qua vna sententia tenet, quod quando datur stipendium non pro applicatione Sacrificij, sed pro cultu Ecclesiae, vel commoditate populi, tunc potest Sacerdos eleemosynam accipere pro applicatione Sacrificij absque vllo peccaro, & obligatione restitutionis. Ita Alphonsf. de Leone *de Iubilaeo, p.* 3. *q.* 20. *num.* 27. Fraxinel. *d. tractat. de obligation. Sacerd. sect.* 4. *conc.* 4. §. 8. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. p.* 1. *tract.* 4. *c.* 13. *quaestion.* 121. animaduertentes in dubio non praesumi datum, vel relictum pro cultu Ecclesiae, sed pro applicatione Sacrificij, nisi aliud constet ex claris verbis testatoris, vel circumstantiis personarum: hinc quoque colligentes, Confratres in Oratorio, seu eorum Ecclesia facientes celebrare festis diebus vel ob commoditatem ipsorum, vt Missam audiant, & ibi communicent, aut ob commoditatem gentis vicinae, absque alia expressione, non intelligi Sacrificij applicationem velle. Verùm his non obstantibus existimo Parochum non posse pro illa Missa stipendium ab alio accipere; quia obligatus alicui celebrare, absque applicatione Sacrificij ad diuinum cultum tantùm ita debet ibi celebrare, vt nullo modo accipiat stipendium ab alio, vt illi applicet Sacrificium sibi liberum, quod expressè vetuit *S. Concil. Trid.* *Congregatio in decreto de celebration. Missa-* 11

rum, de mandato S.D.N. Vrbani VIII. emanato. Ita Gauant. *in comment. ad rubricas Missal. tom.1. part.3. tit.12. n.5.* Verba verò *S. Cong.*
12 hæc sunt. † *Ad quartum respondetur Sacerdotes beneficij, seu capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.* Et magis in terminis proposito du-
13 bio: † *An Parochi terræ Vreeani Fauen. Diæcesis, quibus diebus ex proprio officio, & obligatione tenentur Missam celebrare, possint pro eadem Missa propria, vel in aliena Ecclesia celebranda manuales eleemosynas recipere? Sacra Cong. die 1. Sept.* 1629. *respondit quibus diebus Parochi tenentur Missam celebrare, non posse manualem eleemosynam recipere*, cuius me citato meminit Hier. Garc. *in sum. mor. tr.3. diff.3. dub.6. num.9.* Quamuis post Ludouic. à Cruce, Dianam, Turrian. & alios contrariam sententiam à nostra tueatur nouissimè Philibert. Marchin. *de sacrament. Ordinis tract.3. part.2. capit.27. à num.7.*

Hinc etiam Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non potest nouam eleemosynam accipere, & duabus obligationibus vnica satisfacere, nisi in fundatione expressè cautum sit quòd non teneatur Sacrificium applicare. Ita *sacra Congregat. Concil. sub die 13. Iulij* 1630.

Superest nunc vt videamus an Parochus, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, possit eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committere? In Sacerdote simplici hoc ipsum tanquam damnabile lucrum prohibuit *sacra Congregatio in decretis, de celebratione Missarum, sub die 21. Iunij*, 1625. & ipsum absolutè debere integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse, quamuis eleemosyna maior solitâ ei fuisset oblata, declarauit eadem *S. Congregatio ad dub. 9. de anno* 1616. In Parocho, seu Rectore beneficij id locum non habere censuit eadem *Sacra Congregatio ad dub.* 8. resoluens satis esse vt ipse Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundùm morem ciuitatis, vel prouinciæ, nisi in fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit. Et nouissimè ipsa *sacra Congregatio Concilij in Neapolitana* 17. *Augusti, & in Fauen. 7. Septembris*, 1630. censuit *Capellanos amouibiles, qui sunt nominati, vel electi ab hæredibus testatorum ad celebrandas Missas cum assignatione certi redditus, iuxta dispositionem testatorum, posse assignare certam mercedem, iuxta morem regionis Sacerdoti pro Missis celebrandis, & pro se aliam partem retinere.*

14 Populum item obligatur monere Parochus, vt Missas frequentet, cogere tamen non potest, vt Missam hanc audiat in Parochia, quia nimirum Conc. Trident. *sess.22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebrat. Miss.* vtitur verbo, *moneant*, & ita fuisse decisum *à sacra Congregatione* referunt plures citati per me *de officio, & potestat. Episcopi. part 2. alleg.24. n.17.* quibus addo Hieronym. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol 25. n.5.* Berti. Lucens. *in prax. crimin. Reg. tit.4. cap.34. num.5. vers. Populum item.* Hieronym. Garc. *in summa morali tract.4. diffic.6. n.2. pag.692.* Fagund. *d. lib.2. c.3. n.8.* Bauny *tract.6. quæst.5.* Quinimò extat declaratio Leonis X. vt sequitur: † *Intelleximus quosdam in dubium re-* 15
uocare, & perinde conscientiis timoratis scrupulum inicere, si Christifideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales, Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant? Nos ambiguitatem huiusmodi penitùs tollere volentes, & cum sinceriori conscientia fideles, quique Deo Creatori suo seruiãt, auctoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus omnes Christi fideles vtriusque sexus, qui non cõtempto proprio Sacerdote Parochiali in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicãtium, Dominicis, & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audiẽda, nec in aliquam labem mortalis peccati, pœnámve propterea incurrere: in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque, &c. *Datum Romæ sub annulo Piscatoris, die 13. Nou.* 1517. refert Berti Luc. *vbi suprà.* Et hoc idem declaratum fuisse à Clemente VIII. Breui quodam directo ad Nuncium Sedis Apostol. inferioris Germaniæ de anno 1592. *die 2. Septembr.* refertur *in collect. priuileg.* Fr. Emman. *pag.520. sub num.4.* † & sic liberum iam erit populo 16
festiuis diebus Sacrificio Missæ in Ecclesiis Regularium interesse, neque iisdem Regularibus, vel populo præstent Ordinarij desuper impedimentum, vt censuit *S. Congregat. Eminent. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die primo Iunij* 1606. † Nec 17
Parochis licet hoc impedire, compellendo Parochianos in suis Ecclesiis Missã audire, Portel. *in add. ad dubia Regularia. verb. Missa. n.1. & 2.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.109. n.6.*

Imò iam hodie ex consuetudine vniuer- 18
so penè Orbe recepta, scita, & tolerata ab ipsis Parochis, satisfaciunt fideles huic præcepto audiendo quamcunque Missam, vel cantatam, vel recitatam extra Parochiam, etiam in Sacello, aut Oratorio priuato, vbicunque voluerint, etiam in maioribus solemnitatibus totius anni, dummodò in contemptum proprij Parochi id non efficiant. Ita Nauar. *in man. cap.21. num.5.* Gutier. *lib.1. Canon.*

1.*Canon.cap*.30.*num*.8.*cum seqq*. Suar. *tom*.3.*in 3.part. disp*.18. *sect*.2. *vers.secundò dicendum*, Azor. *instit. moral.part*.1.*lib*.7.*cap*.6.*quaest*.4. & 8. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta prae*.1.*lib*.2.*cap*.3. *num*.8. vbi *num*.8. post Gutierr. *d.cap*. 30. *num*.2. & Azor. *d.q*.4. *in fine*, nomine *contemptus* intelligitur expressus contemptus cum indignatione, & conuitiis in proprium Parochum iactatis.

19 Non obstat *capnt* 2. *de Paroch*. quia ibi solùm ad summum dicitur peccare illos lethaliter, qui proprio contempto Parocho Parochiam deserunt, vt alibi Missam audiant, quod nos non negamus; imò inde à contrario sensu deducimus satisfacere omnes huic praecepto si eam alibi audiant, & ideò in praecitato text. meritò iubentur eiici à Parochiis alieni Parochiani, si ibi ante Missam inueniantur; quia in foro externo praesumuntur per contemptum Parochi Parochiam propriam deserere; in vtroque tamen euentu, siue Missam audiant in aliena Parochia per contemptum, siue absque contemptu, semper implebitur praeceptum, vt optimè docent Cardin. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib*.6. *cap* 7.*num*.1. Fagund. *d.c*.3.*num* 9. Trullench. *lib*.3.*c*.1.*dub*.6.*n*.4. Garcia *d.diffic*.6.*n*.4. Theophil. Paroch. *p* 2.*art*.13. & adeò est vera haec opinio, vt dicant Nau.*d.num*.5. Suar.*d.sect*.2.§. *sed in primis*, Gutier. *d.cap*.30 *num*.14.*in fine*, & Azor.*d.capit*.6.*quaest*.6.† non posse Episcopos constitutionem facere, qua praecipiant suis subditis, vt non audiant Missam nisi in propriis Parochiis, & excommunicationem esse nullam, ac irritam, si fortè sub ea id ipsum praecipiant.

20 Circa contemptum vide gloss. *verb. contempto, in d.cap*.2. vbi ita loquitur: *Bene dicit* contempto, *quia ex iusta causa absens bene poterit audire Diuinu in Ecclesia ad quam venerit*, &c. vbi Abb. ait contemptum praesumi dum Parochianus caret causa legitima, cùm sit honestum, & quàm necessarium vt in praecipuis Festiuitatibus, vt in Paschate, Natiuitate & similibus audiant Diuina in sua propria Parochia Mich. Lochmaiet *in sua Parochiali Curatorum cap*.5. vbi quaerens vtrùm quilibet Parochianus teneatur sub mortali ad audientiam Missae in sua Parochia Dominicis, & festis; sic respődet: *Potest aliquando esse mortale, aliquãdo veniale, aliquando nullum, nullum si causa suppetat legitima veniale si ex pigritia, vel quia alia Ecclesia est vicinior: tunc autem est mortale, quando omittit ex contemptu vero, vel interpretatiuo. Voco*, inquit, *contemptum interpretatiuum quãdo sine causa legitima alibi audit, & praesumitur contemptus si non habet licentiã à proprio Parocho, vel non habet causam legitimam, tunc enim peccat mortaliter, quia contemnit, & cõtra praecepta Superioris, & iuris venit.*

Hinc Sacra Congregatio Concilij *in causa nullius prouinciae Rauennat*. respondit *sub die* 15.*Septembris* 1629. nequaquam prohibitum esse Regularibus Missas celebrare, & campanas pulsare in suis Ecclesiis ante celebrationem Missae, & pulsationem campanae in Ecclesia Parochiali; ideóque Ordinarium minimè hoc illis prohibere posse, sed tantùm monere populum, vt accedat ad Ecclesiam Parochialem ad Sacri Concilij Tridentin. praescriptum. Itemque † ipsis Regularibus non esse prohibitum inter Missarum solemnia vertere se ad populum, & generalem Confessionem pro eo facere, atque etiam in medio Altaris sistendo eleemosynas, & oblationes ab offerentibus recipere, non autem eis licere ab Altari discedere, & per Ecclesiam circumire; me citato *in hoc loco*, Lezana *in summa quaest. Regul. tom*.1. *cap*.9.*n*.45. & *capit*.12.*num*.41.*vers.ad* 2. vbi refert *S. Congreg. Concilij in vna Bononien*.2.*Iulij* 1520. censuisse posse Regulares inter Missarum solemnia recipere ea, quae sibi offeruntur, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus eleemosynarum extorsionibus se abstineant. 21 22

Nec potest prohiberi celebratio Missae in Oratorio ruri aedificato per laicum, antequam celebretur Missa in Parochiali, & Matrice Ecclesia, vt declarauit *eadem Sacra Congregat. in vna Caietana* 18.*Septemb*.1627. Idem etiam censuit eadem *Sacra Cõgregatio in vna Capuana* 31. *Maij* 1629. dum respondit ad relationem Eminentissimi Cardinal. Pij Curatum Casalis casae pullae Capuanae Dioecesis, non posse prohibere Alicornio Natali eiusdem terrae, quod non faciat celebrare Missam in Ecclesia per ipsum Alicornium aedificata diebus festiuis ante Missam Parochialem. 23

Quoad Missas votiuas, & de Requiem Parochum de aliquibus admonere volui; & in primis, quod Missae votiuae dici possunt quacunque die non Dominica, nec Officij duplicis, nisi ex rationabili causa, quae non erit, vt Missa breuior celebretur; neque quodlibet arbitrium laicorum, sed voluntas defunctorum, necessitas aut pietas viuorum votiuas Missas postulantium, & eiusmodi. † Vnde posse celebrari Missam pro Defunctis ritu de Requiem in Dominicis, & festis, insepulto, & in Ecclesia praesente corpore, decreuit *Sacra Rituum Congreg. die* 23. *Maij* 1603. vbi nimirum viget consuetudo sepeliendi Defunctos simul cum Missa. Si quis autem moriatur in die Paschae, corpus eius reseruatur in sequentem diem ob reuerentiam Paschae, ex Rituali Romano Pauli V. *titul. de exequiis*. † Tolerari tamen possunt Missae de Requiem in fe- 24 25

sto duplici, quòd non est de præcepto, pro voluntate testatorum implenda, vt censuit eadem *Sacra Congregatio sub die* 1. *Septembris* 1607. *&* 20. *Iuny* 1626. ex qua notabis non dicere ad arbitrium viuorum, sed pro
27 implenda lege Defunctorum. † Quare si festum duplex cadat in diem assignatum pro Altari priuilegiato, & illud sit festum de præcepto, non potest in eo Altari dici Missa de Requiem, eadem *Sacra Congr. sub die* 24. *April.* 1627.

28 Et quòd Missæ defunctorum certo die dicendæ, eo impedito, transferantur in sequentem, decreuit eadem *Sacra Congr. sub die* 27. *Septembr.* 1608. *& in vna Egitanien.* 23. *Maij* 1603. *in* 3. *dub.* In diebus verò, quibus prohibetur fieri de festo duplici, non possunt dici Missæ votiuæ, neque de Requiem, eadem *Sacra Congreg. sub die* 28. *Augusti* 1626. nimirum infra octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in hebdomada maiori, feria quarta Cinerum, & in vigiliis Natiuitatis Domini, & Pentecostes. Potest pro Missa de Requiem dici Missa de Sancto, vel de Feria currente, quando maiori deuotione afficimur in his missis, & multò magis si rubricæ obstent, quibus est obediendum, vt latè probat Gauant. *tom.* 1. *part.* 3. *titul.* 12. *numer.* 20. *cum seqq.*

29 Missas, quæ circumferuntur, à Sacra Rituum Congregatione non approbatas, Sancti Gregorij pro viuis & Defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno, & quascunque alias, exceptis his, quæ sunt permissæ certis Regularibus tãtùm, eadem *S. Congregatio* prohibuit, reiecit omnino, & damnauit respectiuè, & pro prohibitis, reiectis, & dãnatis haberi voluit. *sub die* 8. *Aprilis* 1628. Vnde cessant, quæ hac de re scripserunt Portel. *in dub. Regul. verb. Missa, n.* 9. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 31. *num.* 6. Hieronym. Roder. *in compendio quæst. Regular. resolut.* 25. *num.* 1. Lezana *d. sum. c.* 21. *n.* 21.

30 Missæ verò triginta sancti Gregorij non sunt prohibitæ, vt decreuit eadem *S. Congreg. sub die* 28. *Octobris* 1628. Dici debent hoc modo ex eodem Sancto Gregorio *in dial.* 4. *capit.* 55. nimirum per triginta dies continuos ab vno, siue à pluribus successiuè Sacerdotibus recitata missa, quæ occurrit, vel de Requiem, iuxta rubricas missalis, cum applicatione Sacrificij Animæ illi, pro qua dicuntur. Si intra hos triginta dies occurrat Parasceue cum Sabbatho sancto, imò etiam Feria quinta in Cœna Domini, non tamen dicuntur triginta dies discontinuari; quia Ecclesia prohibet celebrationem missæ duobus primis prædictis diebus, & Feria quinta in Cœna iubet Communionem Sacerdotum in vnica Missa solemni. Qui verò celebrant in feria quinta, & Sabbatho prædictis, possunt continuare triginta dies, omisso die Parasceues, in quo non propriè fit Sacrificium si dicantur triginta missæ vno die, vel pluribus discontinuatis diebus proderunt quidem; sed non ex institutione sancti Gregorij, de qua *in dialogo, loco citato.* Et eodem modo, si intra triginta Missas eas enumeres, quas ter in die Natiuitatis Domini celebrabis; sufficit enim vt eo die vnam Missam titulo Missarum sancti Gregorij pro Defuncto facias, alias duas pro quibus volueris. De his missis sancti Gregorij vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 43. *art.* 10. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 40. *n.* 40. *&* 41. vbi damnat continuationem Missarum per 30. dies si superstitiosè fiat, Hieron. Roder. *in compend quæst. Regular. resol.* 45. *num.* 8.

Missa Rosarij prohibita fuit, concessa tan- 31
tùm Ordini Prædicatorum ab eadem Sacra
Congr. *sub die* 25. *Iunij* 1622. † Vbi verò adest 32
capella, seu Altare Rosarij ex decreto Gregorij XIII. in prima Dominica Octobris, in Kalendis, vel post Kalendas eiusdem Octobris celebrando, Officium, & Missa celebrari possunt, vt in festo sanctæ Mariæ ad Niues cum lectionibus secundi Nocturni de Natiuitate. † Et si quis habet onus celebrandi 33
Missam de Rosario, eadem *S. Rituum Congreg.* respondit *sub die* 6. *Maij* 1623. posse dicere missam votiuam de B. Virgine, vt in Missali, & satisfaciet. Sic etiam quando relinquuntur legata pia cum onere celebrandi peculiarem Missam de Rosario, loco Missæ Rosarij celebranda est Missa votiua B. Virginis de tempore. Ita *S. Congregat. Rit. in Polignanen.* 32. *Iulij* 1632.

Missæ certis Regularibus concessæ non pos- 34
sunt ab aliis dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis, eadem Sacra Congr. *sub die* 19. *Nouembr.* 1622.

Vsus annuli in Missa prohibetur omnibus 35
etiam Doctoribus, & Protonotariis non participantibus, ead. *S. Congreg. sub die* 11. *Februarij* 1623. & Canonicis Cathedralium Ecclesiarum, ead. *S. Cong. sub die* 20. *Nouembr.* 1628.

Pileoli vsus in Missa etiam extra Cano- 36
nem concedendus est à Papa, & non ab alio, vt censuit *Sacra Congregat. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, sub die* 2. *Ianuar.* 1590. & 17. *Ianuar.* 1595. concessit extra Canonem vsum pileoli Episcopo Fauentino, & respondit Archiepiscopo Vrbinati eo non posse vti sine licentia Sedis Apost. Idem postea decreuit Sacra Rituum Congregatio *sub die* 51. *Ianuar. &* 24. *April.* 1626. & idem censuit etiam Sacr. Congregat. *sub die* 16. *Februar.* 1619. † Vnde peccaret Parochus si abs- 37
que huiusmodi licentia sacrificaret tecto capite, ex Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *capit.* 28. *quæst.* 16. Squillante *de oblig. cler. p.* 2. *numer.* 67.

Tenentur

Tenentur Rectores singuli habere clericum, qui eis Missæ, & diuinis Officiis in Ecclesia inseruiat, & in docendis pueris Parochiæ suæ eos valeat adiuuare, vt statuit Maticense Concilium, de quo in cap. vt quisque, de vita, & honest. cleric. & tradunt Rebuff. in tract. congrua portionis, num. 65. Cened. ad Decretal. collect. an. 63. num. 1. Caualer. decis. 498. n. 1. Raguc. de Missa in Ecclesia, quæst. 36. n. 1.

39 Vnde Ecclesiam non debere dedicari, nisi tantum assignetur, quod duobus sufficiat, voluerunt Cassad. decis. 19. de præbend. Rot. decis. 56. num. 19. part. 2. diuers. imò in Tridentino Concil. sess. 21. de refor. cap. 4. est constitutum vt in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, quibus populus ita numerosus sit, vt si vnus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo cogantur Rectores ab Episcopis, vt sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adiungant, quot sufficiant ad debitum Parochiale persoluendum.

40 Cùm autem grauis necessitas premit, poterit Parochus sine ministro celebrare, vt per Syluium in 3. p. quæst. 83. art. 5. Squillante de oblig. Sacerd. p. 2. dub 23. n. 96. in fine. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 19. q. 3. Villalob. in sum. p. 1. tract. 5. diff. 34. num. 2. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 3. c. 21. n. 4. Antonin. Diana d. tr. de celebr. Missar. resol. 43. Homobon. de Bonis de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 15. quæsit. 149. nouissimè Marchin. de Sacramento Ord. tr. 3. p. 3. c. 15. à n. 1. Posseuin. de
41 officio Curati. c. 2. n. 9. vbi subdit quod † si nullũ ministrum habeat, qui respondere sciat, dummodo habeat masculum, qui vrceolos ministret, poterit ipse celebrans etiam absque necessitate sibi respondere, & addit Suarez tom. 3 qu. 83. disp. 88. sect. 2. in fine, in defectum ministri nescientis respondere, posse Sacerdotem præire dicendo, quæ veniunt respondenda, & ministrum sequi recitando verba Sacerdotis.

42 Debet tamen Parochus cauere omni casu ne in ministram admittas fœminam, vt bene aduertunt Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap. 31. n. 3. dist. 23. Fagundez d. c. 21. n. 2. Bonacin. de Sacrament. disp. 4. q. vlt. puncto 9. num. 32. subdens magis indecens, & periculosum esse fœminam hoc casu assume-
43 re quàm sine ministro celebrare. † Non potest enim Sacerdos illam etiam in necessitate pro responsione Missæ ministram adhibere. Ita Suar. tom. 3. disp. 87. sect. 1. Squillante d. dub. 23. num. 70. Villalob. d. diffic. 34. numero 1. Paul. Laym. in Theologia morali, lib. 4. tract. 5. cap. 6. numer. 13. Molfes. in sum. Theologia mor. tom. 1. tract. 3. cap. 10. numer. 40. Ioann. de la Cruz in direct. conscient. part. 2. de sacrif. Missæ, q. 3. dub. 5. concl. 2. Anton. Diana d. tr. de celebr. Missar. resol. 44. Marchin. d. tract. 3. p. 3. c. 13. à numer. 3.

Cum vno lumine olei, vel adipis in neces- 44
sitate, poterit Parochus absque mortali peccato celebrare, vt per Iacob. de Graff. in aureis decis. 1. lib. 2. cap 43. num. 1. Azor. inst. moral. p. 1. lib. 10. c. 18. q. 12. Zanard. in direct. Theolog. p. 1. de sacrific. Missæ, c. 14. in fine, Pitigian. in 4. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. 3. Nugn. in 2. p. q. 83. art. 3. dub. 5. pag. mihi 509. vbi subdit esse tantùm peccatum veniale celebrare cum vnica candela cerea in casu necessitatis; Homobon. de Bonis de examine Eccl. p. 1. tr. 4. c. 15. q. 143. qui etiam tenet Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam in Altari, in quo imago Crucis non existit, de quo etiam Villalob. in sum. p. 1. tract. 8. diffic. 26. n 6. Quamuis illum peccare mortaliter, qui cum vno lumine olei, vel adipis in necessitate, celebret, existimauerint Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 81. section. 6. Vasq. in 3. p. tom. 3. disp. 233. c. 3. n. 26. Molfes. in sum. Theologia moralis, tom. 1. tr. 3. cap. 12. num. 57. Fernandez in examine Theolog. moralis, p. 3. c. 5. §. 13. n. 12. Villalob. d. p. 1. tr. 8. diffic. 26. n. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 29. c. 9. num. 193. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 3. dec. 213. n. 1. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 3. cap. 23. n. 17. quia intelliguntur vbi non adesset grauis necessitas, & secluso scandalo, ac contemptu, vt plures ex his Doctoribus declarant, & præcipuè Suar. Valer. Reginald. & Fagundez, ac Paul. Layman. d. lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 17.

Dubitare poterit Parochus, an si festum 45
Annunciationis venerit in die Sabbathi maioris hebdomadæ possint in illa die celebrari facere plures Missas in sua Ecclesia? Negatiuam partem tenere videtur Villal. in sum. par. 1. tractat. 8. dub. 20. num. 4. his verbis: El anno de 1606. que caio la Annucciation en Sabbado consultò el Obipso de Salamanca letrados para esto caso, y resoluieron que non se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid adõde staua à la sazon la Corte, y non sabemos que en parte ninguna se aia hecho la contrario. Verùm contrariam sententiam affirmatiuam meritò tuentur Pet. de Ledesm. in sum. tom. 1. vbi de sacram. Eucharistia, cap. 18. concl. 5. Fernand. in examine Theol. mor. p. 3. c. 5. §. 5. n. 2. Syluius in 3. p. q. 83. art. 2. Molf. in sum. Th. moral. tom. 1. tr. 3. c. 17. n. 41. Ioan de la Cruz in direct. conscient. p. 2. vbi de sacrificio Missæ, q. 2. dub 2. conc. 1. vbi ita ait. Anno 1617. occurrente festo Annunciationis in Sabbatho sancto, plures Missæ celebratæ sunt in singulis Ecclesiis Toletanæ diœcesis, refert Antonin. Diana resol. moral. p. 2. tr. de celebrat. Miss. resol. 21. vbi subdit cum Ledesma citato loco, dicendam esse vel Missam Beatæ Virginis, vel Missam ordinariam illius diei.

Si quando acciderit idem festum Annun- 46
ciationis

ciationis in die Parasceues, non tenetur quis sub reatu peccati mortalis Missam illius diei audire, vt benè resoluunt Molfes. *d. c.17.n.40.* Nald. *in sum. verb. Missa, n.20.* Sanch. *in select. disp.32.n.13.* Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.1.lib.3.c.4 n.19.* Gauant. *in comm. ad rubricas Missalis, part.3.tit.29.num* 24. vbi attestatur ita declarasse *Sacram Congreg. sub die* 19. *Februarij* 1622. Ego ipse *in collect. Bullarij verb. Annunciatio* 2. Ratio est, quia † Missa illius diei non est Missa, neque propriè Sacrificium, cum non adsit noua Hostiæ consecratio, secundùm Scot. *de sacrific. Missæ, lib.1. cap.5. ad 3. arg.* Bonacin. *de Sacr. disp 4. quæst. vlt. puncto 1. num.3.* Sebast. Parec. *in tract. de sacrific. Missæ, cap.14.*

47

Contra Nugn. *tom.1. in 3.p.q.83. artic.1. dific.2 pag.*484 & Vasq. *tom.3. in 3.p. disp.232. c.2. n.*18. existimantes totum populum interesse debere officio illius diei, si in eo festum aliquod consuetum ab Ecclesia seruari incidat.

48 . Non possunt enim Sacerdotes eo die vllam Missam celebrare, Vasq. *d. disp.232. cap.2. num.17. &* 18. Gutier. *Canonicar. lib.1. cap.30. num.35.* Valer. Reginald. *d. lib.29. cap.9. numer.* 170. Fagundez *d. præc.1. lib.3. cap.16. à num.16.* Azor. *d. p.1. lib.10. cap.24. quæst.3.* vbi subdit Sacerdotem celebrantem tali sexta feria peccare mortaliter. Sed nouissimè Homobon. *in resp. quæstionum moral part.2. respons.67.* post Azor. Suarez, Reginald. & Molfes. resoluit posse Episcopum dare licentiam Sacerdotibus, vt illa die celebrare possint, quo Populus Missam audire, & Ecclesiæ præcepto satisfacere valeat, subditque *ibidem* Fideles in illo die, in quem post Pascha translatum est festum Annunciationis, Missam audire non teneri quia festum quoad Officium, non quoad præceptum Sacro interessendi transfertur. Quoad hanc festiuitatem *S. Congr. Rit. in Vlixbonen.2. Septembr.*1612. censuit in huiusmodi festo, si occurrat in Dominica Quadragesimæ, non fieri officium de Annunciatione, nisi in Ecclesiis sub Annunciationis inuocatione dedicatis. Et *in Spoletana* 15. *Martij* 1614. declarauit non licere celebrare hoc festum in maiori hebdomada.

49 An in feria quinta maioris hebdomadæ, & in Sabbatho sancto liceat priuatim celebrare, huius loci est inuestigare. De feria quinta (licèt aliqui existiment eo die non licere singulis Sacerdotibus Missam dicere,) Doctores communiter tenent securè posse Sacerdotes in eo sacrificare, quamuis prudens consilium sit secretò, & absque concursu populi id facere, quia circa hoc non est prohibitio, nec etiam consuetudo, quæ vim legis habeat, cùm Sacerdotes docti, & timorati sine vllo scrupulo eo die sacrificent: & qui omittunt, id non faciunt, quia existiment oppositum esse malum, sed vel ex deuotione, vel ob nimiam illius diei occupationem, & alia impedimenta: & ideo sic docent Nauarr. *in man. cap.25. num.88. vers. at in die Iouis*, Gutier. *d. lib.1. cap.30 num 36. in priac.* Suarez *de Sacram. disp.80 sect.2. §. superest.* Valer. Reginald. *d. lib.29. cap.9. num* 170. Ægid. de Coninch. *de Sacrament. q.83. art.2. dub.*210. Azor. *d. capit.24 quæst.3.* Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.1. capit.21. numer.*18. Fagundez *d. cap.16. n.13.* Bonacin. *de Sacr. disp. - quæst.7. punct.2. n.17.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis p.4. lib.8. num.7.* Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.5. tract.2. cap.4. num.8.* Marchin. *d. cap.8. num.1.* Vasq. *d. tom.3. disp.332. cap.2. numer.14. cum sequentibus.* cum quo obserua eo die solùm licere celebrare antequam Missa solemnis sit finita, & Corpus Christi in locum designatum recondatur.

De Sabbatho sancto maior est difficultas, nam quidam probabiliter existimant minimè licere eo die priuatim celebrare, ex quorum numero sunt Nauar. *d. cap.24 numero* 88. Francolin. *de Horis Canon. capit.30. num.8. &* 9. Vasq. *d. tom.3. dist.223. cap.2. num.23.* Azor. *d. p.1. lib.10. cap.24. quæst.4.* Valer. Reginald. *d. lib.29. cap.9. n.170.* per *cap. Sabbatho, de consec. dist.3.* dum probare videtur Sacerdotes non debere celebrare biduo, quod proximè Pascha antecedit, videlicet die Parasceues, & Sabbatho sancto. Sed alij plures probabilius docent non esse peccatum mortale; quia iam prohibitio, de qua *in d. c. Sabbatho*, abrogata est, & ideò per se licere secluso scandalo, maximè vbi fuerit loci consuetudo, eo die priuatim celebrare, tenent Sot. *in 4. dist.13. quæst.2 articul.2. §. secundò igitur*, Gutierr. *d. d. cap.30. num.36.* Fr. Emman. *in sum. verb. Missa, cap.243. concl.3.* Emman. Sà *in aphorism. eodem verbo, num.13.* Petr. de Ledesm. *in sum. vbi de Sacram. Eucharistia, cap.19. dub.3.* Ægid. de Coninc. *d. dub 2. numer.*210. Bonacin. *de Sacrament. disp.4. q.7. punct.2. num.*18. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.25. n.22.* & post Gutier. Steph. Fagundez, & alios tenet Marchin. *d. cap.8. numer.1.* Diana Alph. de Leon; Scott. Machado, & alij quos citat Garcia *in sum. moralis tract.3. dissic.2. dub.4. n.14.* 50

Vtrùm feria quinta in Cœna Domini, & Sabbatho sancto, possit fieri Sacrum in Ecclesia, seu Oratoriis Confraternitatum, vel confici sepulchrum cum asseruatione sanctissimi Sacramenti? Resp. non posse, cùm non sint Ecclesiæ Parochiales, vel Regulares quibus id conceditur ex priuilegio: atque sic fuisse decretum à *Sacra Congregat. Rituum sub die* 18. *Maij* 1602. ex Piasec. *in praxi Episcop. part.2. cap.3. num.34.* refert Marchin. *d. parte 3. cap.9. n.6.* his verbis *in Ecclesiis non Parochialibus, & quæ sub magistrorum* 51

Laicorum

Laicorum gubernio, & directione esse solent, an Presbyterales functiones, quæ populi & animarũ curam quoquomodo concernere videntur, quales sunt, Candelarum, Cinerum, Palmarum, fontis Baptismatis benedictiones; sanctissimi Sacramenti delationes, celebrationes Missarum Feria quinta in Cœna Domini, & Sabbathi sancti aspersiones domorum, & quæ in Dominicis diebus in Ecclesia fiunt, quæque circa cultũ sanctissimi Sacramẽti Corporis Christi in quadraginta horarũ oratione, & similes, non ad Capellanos, seu Sacristam Ecclesiarum huiusmodi ab eisdem laicis deputatos, sed ad Parochum, seu Rectorem animarũ curam habentem in Ecclesiis huiusmodi institutum præcedente examine & aliis requisitis ab Ordinario loci prouisum, spectare debet censuit sacrorum Rituum Congreg. die 18. *May* 1602. Ex quo idem Marchin. colligit de licentia Episcopi hæc posse peragi, & vidisse Florentiæ testatur. At non posse eisdem Ecclesiis concedere facultatem asseruandi continuò & permanenter sanctissimum Sacramentum pro adoratione Fidelium, sed requiri licentiam Summi Pont. ex decisione *S. Cong. Concily de anno* 1609. referunt Marc. Anton. Geuuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 92. in secunda impress. Roman. anni Piasec. 1619. Piasec. *d. p.* 1 *c.* 3. *num.* 34. *vers. hue pertinet.*

52 Illud superest animaduertendum, quòd non possunt Parochi ab Episcopo cogi, sed hortari, vt subministrent necessaria Presbyteris volentibus celebrare in eorum Ecclesiis, sicut censuit *S. Rituum Congr. in vna Egitanien.* 10. *Iunij* 1602. *in* 3. *dub.* de quorum consensu tantùm liberum erit Regularibus in eorum Ecclesiis sæcularibus absque Ordinarij loci licentia celebrare, vt declarauit *S. Congr. negotiis Episcop & Regularium præposita, sub die* 10. *Ianuarij* 1617.

Non licere tamen Regularibus in suis Ecclesiis, ad celebrandum admittere Presbyteros sæculares contra prohibitionem Episcopi, censuit *S. Congreg. Concily in vna Bononiens. sub die* 2. *Iunij* 1620. quam refert Lexana *in sum. quæst. Regul. tom.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *vers. ad duodecimum.* Garcia *in sum. moral. tract.* 3. *diffic.* 2. *dub. vlt. num.* 5.

Litteræ monitoriales S. Caroli Borromæi de conueniendo ad propriam Parochiam.

53 FVIT olim tanti, apud antiquos Patres, ille frequens in Ecclesiam propriam Parochialem Conuentus, vt ad hanc disciplinam populi Christiani institutioni valde accommodatam retinendam, certis decretis cautio aliqua adhibita sit. *Primò* enim hoc iussum est, vt Dominicis, festisque diebus Parochi, antequam Missam celebrent, plebem interrogent, an alterius Parochiæ Fidelis adsit, qui proprio contempto Presbytero, ibi Missam audire velit, quem si inuenerint, statim inde eiciant, & in Parochialem suam Ecclesiam ad Missam audiendam redire compellant. *Deinde* illud plenè vetitum fuit alienæ Parochiæ fidelem à Parocho ad Missam non recipi, nisi in itinere fuerit, & placitum ibi habuerit. Cuius disciplinæ restituendæ, in vsumque reuocandæ desiderio flagrans olim summus Pontifex Vrbanus VI. eo de genere Apostolica sanctione diligentissimè cauit, & nuper sacra Tridentina Synodus Oecumenica ab Episcopis fideles non solum hæc moneri voluit, vt frequenter ad proprias Parochiales Ecclesias saltem Dominicis diebus, Festisque maioribus accedant; sed illud etiam diligenter ostendit vnumquemque teneri, vbi commodè fieri potest, Parochiæ suæ interesse ad audiendum verbum Dei. Ac proinde id prætetea statuit à Parochis, animarumque Curatoribus inter Missarum solemnia aliquid ex iis, quæ in Missa leguntur, exponi, & sanctissimi illius Sacrificij mysterium aliquod explanari: plebes sibi commissas salutaribus verbis pasci; easdemque doceri, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, in lege Domini, erudiri, sacra eloquia explanari, tum in vnaquaque Ecclesia Parochiali pueros Fidei rudimentis institui.

Prosequuntur dictæ literæ ostendendo qui fructus proueniant ex Parochianorum præsentia ad Missam Parochialem?

HIs igitur eiusdem Tridentinæ Synodi decretis, & veteri salutari exemplo adducti, cùm populum Vrbis, Diœcesis Prouinciæque Mediolanensis nostræ rebus ad salutem necessariis instructũm, per bona opera ad præmium sempiternum producere, summopere in Domino cupiamus. 54 Hac nostra monitione eos vniuersos, & singulos cohortamur, & per viscera misericordiæ Iesu Christi obsecramus, atque obtestamur, vt quamuis in vicinis oppidis, & suburbiis, oratoria, capellas, aliásve Ecclesias habeant, vbi sanctissimo Missæ sacrificio interesse possint; frequenter tamen Dominicis saltem, aliisque solemnibus festis diebus ad suam quique Parochialem Ecclesiam conueniant; vbi à Parocho, cui eorum cura commissa est, verbo Dei pascantur, Fidei Christianæ rudimentis aliisque animarum saluti necessariis præceptis erudiantur, ad sanctissima Sacramenta religiosius percipienda instruantur, ad eorumque frequentem vsum,

vt illa ſacra Synodus optat, paternis eius cohortationibus in dies magis inflammentur. Tum ab eodem item audiant, qui dies feſti, (ſi qui in hebdomadam inciderint) colendi, quæ vigiliæ, ieiuniáve ſeruanda ſint.

Diſcant ab ipſo item quæ Chriſtianæ pietatis officia in illis religiosè colendis præſtari oporteat; ac quæ prætetea ſupplicationes, proceſſiones, aut ſtationes, orationes, Indugentiæ, Iubilæa indicantur, quæ matrimoniorum denuntiationes fiant, quæ iſta pro ratione temporum, admonitu, iuſſúque Epiſcopali ad diligentiorem eorum inſtitutionem promulgentur. His atque adeò aliis fructibus, quæ ex Paternis Parochi vel in cohortando, vel in monendo officiis exiſtunt, eos catere continget, qui ad Miſſam iis diebus in ſuam Parochialem Eccleſiam non conueniunt.

Quæ autem incommoda proueniant ex abſentia Miſſæ Parochialis, indicant dictæ litteræ.

55 IMMò verò quod hoc audiendæ illis diebus Miſſæ Parochialis munus à Fidelibus minimè diligenter præſtatur, & à quibuſdam planè negligitur, multa incommoda inde exiſtunt. Hinc in pleriſque ſæpè Fidei articulorum, & Dei, ſanctæque Matris Eccleſiæ præceptorum, quæ ad ſalutem conſequendam Chriſtianum hominem noſſe oportet, imperia feſtorum dierum cultus neglectus, debita Chriſtianæ pietatis opera non exculta, non cognita Chriſtiana familiarum inſtitutio, langueſcens Sacerdotum Parochorum omne officium, eorum aliquis contemptus, ſanctiſſimorum inſtitutorum, & ſacrorum Canonum violatus vſus, hinc denique in Eccleſiis Parochialibus, quæ à maioribus tanto pietatis ſtudio exædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis, tectíſque habendis, cura multis in partibus neglecta, in illiſque nulla, aut penè exigua Eccleſiaſtica ad diuina Officia obeunda, neceſſaria ſuppellex. His tot, tantiſque malis atque incommodis vnuſquiſque occurrere ſtudeat; id diligenter exequendo, quod ſanctorum Patrum ſuadet auctoritas, quod Tridentina Synodus moneri iubet, quod ex illius iuſſu, nos de vniuſcuiuſque veſtrûm ſollicíti paternis vicibus cohortamur, & monemus in Domino.

CAPVT XIII.

De functionibus Parochialibus.

SVMMARIVM.

1 *Functiones Parochiales ſunt illæ, quæ à proprio Parocho, & non ab alio fiunt.*

2 *Benedictio fontis Baptiſmalis ad ſolum proprium Parochum ſpectat.*

3 *Sanctiſſimi Sacramenti delationes, & celebrationes Miſſarum, feria quinta in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti non ſpectant ad Capellanos, ſiue Sacriſtas Eccleſiarum, ſed ad proprios earum Parochos.*

4 *Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum diſpenſatio ad proprios Parochos ſpectat.*

5 *Candelas benedictas in die Purificationis non tranſmittat Parochus ad ædes ſæcularium, ſed in Eccleſia diſtribuant.*

6 *Cādela benedicta in Eccleſia Cathedrali debet Epiſcopo miniſtrari à prima Dignitate.*

7 *Candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Epiſcopo miniſtrauit.*

Candelæ annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Eccleſiis, ibid.

8 *Cinerum benedictio primo die Quadrageſimæ à proprio Parocho eſt facienda.*

9 *Palmarum benedictio in die Dominica proxima Paſchati ſpectat ad Parochos.*

10 *Celebrantes, qui diſtribuunt candelas, cineres, & palmas, detecto capite diſtribuere debent.*

11 *Aſperſiones domorum in Paſchate Reſurrectionis ad Parochos priuatiuè quoad alios Eccleſiæ liberos ſpectant.*

12 *Regulares non poſſunt in Sabbatho ſancto benedicere domos, cùm non poſſint hoc munus extra Conuentus ſuos exercere.*

13 *Proceſſiones facere per Parochiam ad Curatos ſpectat, & ſine eorum conſenſu illas dirigere nullus etiam Regularis valet.*

14 *Fratres Dominicani poſſunt proceſſionem Sāctiſſimi Sacramenti Dominica infra octauam Corporis Chriſti facere per vicos, & plateas ab eis ſemel eligendas abſque Parochorum conſenſu.*

FVNCTIONES Parochiales ſunt illæ, quæ à proprio Parocho fiunt, & quibus capellanorum, ſeu quorumuis beneficiorum ſimplicium Rectores, Sacriſtæ, & Capellani ſe intromittere nequeunt; ſed ta'e officium ad ipſum tantùm Parochum ſpectat, ita nouiſſimè Alovſ. Ricc. *in prax. rer. fori eccleſ. part. 4. reſol. 304.*

prove

pro vt in casibus qui sequuntur.

2 Benedictio fontis Baptismalis inter functiones Parochiales connumeratur, ac proinde ad solum proprium Parochiæ Rectorem spectat, vt per Quarant. *in sum. Bullarij, verbo Missa, in fine, pag.* 403. Hieron. Carat. *in opusc. de Iuribus Parochial. tit.* 1. *cap.* 5. Aloys. Ricc. *d. p.* 4. *resol.* 308.

3 Sanctissimi Sacramenti delationes, & celebrationes Missarum Feriæ quintæ in Cœna Domini, & Sabbathi sancti inter functiones Parochiales connumerantur, & propterea tale munus non spectat ad Capellanos, siue Sacristas Ecclesiarum, sed ad proprium Parochum, seu Rectorem animarum curam habentem in Ecclesia institutum. Ita declarauit *S. Rituum Cong. sub die* 18. *Maij* 1602. prout referunt Quarant. *d. verb. Missa* Aloys. Ricc. *d. p.* 4. *resol.* 309.

4 Candelarum benedictio in die Purificationis B. Virginis, & earum dispensatio inter Parochiales functiones connumeratur, ac proinde ad proprios Parochos spectat. Ita ex Quarant. & Carat. resoluit Aloys. Ric. *d. p.* 4. *resol.* 305. & censuit *S. Congreg. Rit. in Alatrina* 5. *Martij* 1633. cuius memini *in collect. Bullarij verb. palma* 3.

5 Caueant vtique Parochi huiusmodi candelas transmittere ad ædes sæcularium; sed iuxta laudabilem, & obseruatam ab Ecclesia vniuersali consuetudinem in Ecclesia populus eas recipere teneatur, vt censuit *S. Cong. negotiis Episcoporum, & Regularium*

6 *præposita in Foglinen. de anno* 1585. In † Ecclesiis autem Cathedralibus candela benedicta debet Episcopo ministrari à prima Dignitate, vt declarauit *Sacra Rituum Cong. in*

7 *vna Brixien.* 28. *Maij* 1616. † Et candelam ab Episcopo accipere debent ante omnes, etiam ante Vicarium, ille, qui candelam Episcopo ministrauit, ex eadem *S. Congreg. in Luceriна* 14. *Iunij* 1608. Et nouissimè eadem *S. Congreg. Rit. in causa S. Marci,* 5. *Martij* 1633. censuit quòd Episcopo distribuenti candelas, cineres, & palmas præferendus est ille, à quos Episcopus prædicta recepit, post quem Dignitates, & Canonici factis vestibus induti, & ante omnes Vicarius generalis. Et eodem die & anno, *in Vulteran. terra Gualdi,* declarauit quòd in distributione candelarum, cinerum, palmarum, & similium supra omnes alios, etiam supra Vicarium generalem, præferenda est illa Dignitas, vel Canonicus, à quo celebrans recepit candelam, cinerem, palmam, & alia, post quem immediatè Vicarius generalis in præmissis omnibus anteponendus est.

In aliquibus Ecclesiis viget consuetudo dandi laicis annuatim candelas in die Purificationis, quia multum confert ad deuotionem, Federic. de Senis *cons.* 155. Greg. Lop. *l.* 15. *in glos. verb. de tuo officio, in fine tit.* 17. *p.* 1. & est tolerabilius si non præiudicetur nimis Ecclesię, & abunder reditibus, vt post alios tradit Gurtier. *lib.* 2. *canon. cap.* 21. *n.* 159. quem refert Perez de Lara *de capellan. cap.* 11. *à num.* 26. vbi attestatur hanc consuetudinem seruari in alma Ecclesia Tolerana eo die Purificationis, & in festo Corporis Christi, & *num* 28. disserit pro vtraque parte, Doctores referentes, an hæc candelarum præstatio præscribatur contra Ecclesiam quadraginta annorum spatio?

Cinerum benedictio, quæ solet fieri primo die Quadragesimæ, connumeratur etiam inter functiones Parochiales, & ideò à Parocho est facienda, vt post Quarant. Carat. & Nouar. tenet Aloys. Ricc. *d. p.* 4. *resol.* 306. & censuit Sacr. Congreg. Rit. *in d. Alatrina* 5. *Martij* 1633. 8

Palmarum benedictio, quæ in toto Christiano Orbe in die Dominico proximo Paschati fieri solet, cùm inter functiones Parochiales, connumeretur, spectare debet ad Parochos locorum Ordinarios. Ita post citatos, tradit Aloys. Ricc. *d. p.* 4. *resol.* 307. † & celebrantes, qui retribuunt candelas, cineres, & palmas, quòd detecto capite distribuant, censuit *S. Rit. Congr. sub die* 18. *Iulij* 1626. Et nouissimè eadem *S. Rituum Congregat.* de omnibus supradictis functionibus Parochialibus agens, *in dicta Alatrina* 5. *Martij* 1633. censuit benedictionem candelarum, cinerum, palmarum, & similium à Curatis in eorum Ecclesiis Parochialibus peragi debere. 9 10

Aspersiones domorum in die Sabbati sancti post factam fontis benedictionem, vt in Italia fieri solet, vel in primo, aut secundo die post Dominicam Resurrectionis secundùm morem, qui viget in Lusitania, cùm inter functiones Parochiales similiter connumerentur, spectant solùm ad Parochos priuatiuè quoad alios Ecclesiæ clericos; ita post citatos resoluit Aloys. Ricc. *d. p.* 4. *resolut.* 310. Vnde *S. Congr. Concil. sub die* 23. *Nouembr.* 1616. censuit † Regulares non posse in Sabbatho sancto benedicere domos, cùm non possint hoc munus extra Conuentum suum exercere. Et eadem *S. Congr. in Bononien. sub die* 4. *Iulij* 1620. censuit non posse Regulares in hebdomada sancta benedicere domos in Diœcesi existentes, cùm hoc sit munus Parochi, refert Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *c.* 12. *num.* 41. *vers. ad quartum decimum,* & *in vers. ad nonum,* subdit fuisse ab eadem *S. Cong.* decisum Regulares non prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad Purificationem admittere. 11 12

Processiones facere per Parochiam ad Curatos spectat, & sine eorum consensu 13

illas

illas dirigere nullus etiam Regularis valet, vt censuit *Sacra Rituum Congreg. in vna Hispalen. sub die 26. Februar. 1628.* cuius decisionis copiam hîc transcribere curaui; & est prout sequitur: *Abbas maior, & Vniuersitas Parochorum Ciuitatis Hispalen. citatis procuratoribus Ordinum, supplicauerunt diffiniri an Regulares possint facere processiones extra claustra Monasteriorum. Hinc, an stante consuetudine aliqua faciendi processiones extra per vias publicas, sine consensu Parochi, talis consuetudo Regularibus suffragatur, & sit attendẽda? Et S. Rituũ Cong. ad tollendas difficultates, quæ quotidie oriuntur circa processiones faciendas tam per Regulares, quàm per Confraternit. in Ecclesiis Regular. inhærendo decretis aliàs in similibus factis, & signanter in Cæsaraugustana 17. Martij 1627. censuit in processionibus fiendis tam per Regulares, quàm per Confraternitates laicorum ita in posterum seruari debere, vt in Ecclesiis habentibus claustrum processiones fieri non possint, nisi intra claustra tantùm, & non extra. In Ecclesiis verò carentibus claustro fieri possint intra ambitum, hoc est, propè muros Ecclesiæ, siue exeũdo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siue per eandem, & semper propè muros Ecclesiæ, extra verò ambitum Ecclesiæ non licere neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, consensu, aut cũ Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale priuilegium faciendi processiones per alia loca, quibus per hoc decretum S. Cong. non intendit praiudicare.* Et nouissimè eadem *S. Congr. Rit. in Liman. 15. Decemb. 1632.* censuit non licere Regularibus, & Confraternitatibus laïcorum habentibus claustra, processiones facere extra claustra monasterij; carentibus verò claustris, non nisi intra ambitum, hoc est prope muros Ecclesiarum, siue exeundo à ianua Ecclesiæ, & intrando per aliam, siuè per eandem, & semper prope muros Ecclesiæ; extra verò ambitum Ecclesiarum non nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochialis. Et idem fuisse rescriptum Cardinali Ludouisio Archiepiscopo Bononien. à *S. Congr. Conc. sub die 2. Iulij, 1620.* refert Lezana *in summ. quæst. Regul. cap. 12. num. 41. versic. ad octauum*, vbi *in vers. tertio*, subdit ibidem fuisse decisum non posse Regulares portare pluuiale, aut stolam per Parochiam extra Ecclesiam, aut claustrum.

14 Excipiuntur tamen Fratres Dominicani, iuxta declarationem eiusdem S. Rit. Congreg. *in causa Pisaurien. sub die 14. Nouemb. 1613.* quæ sic cantat: *Sacra Congreg. Rit. audita relatione Illustrissimi, & Reuerendiss. D. Card. de Monte, coram quo de mandato eiusdem S. Cong. Rituum deducta fuerant voce, & scripto iura, & rationes Fratrum Prædicatorum ciuitatis Pisauriensis prætendentiũ posse virtute litterarum Clem. VIII. ampliare viam ab illis aliàs electam pro processione sanctissimi Sacramenti faciẽda Dominica infra Octauam Corporis Christi. Eadem S. Congr. audita relatione, vt suprà, iuxta formam litterarum fel. record. Pap. Clem. VIII. in quibus expressè dicitur, quòd fratres Dominicani possint dictam processionem sanctissimi Sacramenti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & semel tantùm eligenda, declarauit dictos fratres Dominicanos in dicta eorum processione, quam in ciuitate Pisauri facere solent Dominica infra Octauam festiuitatis sanctissimi Corporis Christi debere incedere per eandem viam, per quam processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere inceperunt.* Eadem quoque *Sacr. Congr. in Mataraunen. 15. Maij, 1632.* censuit Parochum non posse, nec debere impediri à Fratribus Dominicanis, in sua solita processione, ne Dominica infra Octauam Corporis Christi illam faciat, quia dictum Breue Clement. VIII. non afficit Parochos.

Item eadem *S. Congreg. in causa Materan. sub die 20. Iulij 1629.* respondit non licere Fratribus Dominicanis ciuitatis Mateæ in processione sanctissimi Sacramenti, quam faciunt in Dominica infra Octauam Corporis Christi, mutare, aut variare vias, & loca semel ab eis electa; sed incedere debere per easdem met vias, per quas processionaliter prima vice incesserunt, quando dictam processionem facere cœperunt. 15

Hactenus de functionibus Parochialibus, quæ sunt diuersæ à iure Parochiali, quod septem modis consideratur, in quibus ipsum consistit, videlicet in audienda Missa in diebus festiuis in Parochia, vt *in cap. vt Dominicis, de Paroch.* in decimis; in oblationibus; in Pœnitentiis recipiendis; in exhibitione Sacramentorum; in sepulturis, & in benedictionibus nubentium; de quibus vide Roman. *cons. 356. Circa primum, col. 1.* Gutier. *alleg. 8. num. 7. & Canon. lib. 1. cap. 30. num. 2.* Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 4. part. 2. tract. 2. docum. 5.* Boll. *in œconomia Canonica p. 2. cap. 1. §. 1. pag. 163. cum seq. vers. Parochia ius consistit.* & de illis ex professo tractabimus *p. 2. & 3. huius tractatus.* 16

CAPVT XIII.

De Parochorum cura circa propriæ Ecclesiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipsi Ecclesiæ habendam, eiusque bona, & res conseruandas.

SVMMARIVM.

1 *Parochi Ecclesias, cùm indigent, reparare, & restaurare debẽt pro rata scilicet redditũ,* vt

vt num.2. & deducto priùs necessario ad suam sustentationem, vt num.4.

3 *Commendatores perpetui tenentur ad reparationem Ecclesiarum.*

5 *Beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed pauperes alendos, & diuinum cultum sustitaendum sunt concessi.*

6 *Parochiani ad Ecclesiæ reparationem tenentur contribuere in defectum Parochi.*

7 *Onus contribuendi ad Ecclesiæ reparationem per Parochianos in defectum Parochi spectat ad dominum, non ad conductores domus.*

8 *Patroni, quatenus Ecclesia, quæ indiget reparatione, de iurepatronatus sit, tenentur contribuere in defectum Parochorum.*

9 *Parochiani licet nobiles sint, & exempti, tenentur contribuere in defectum Parochorum, & ad hoc cogendi sunt, quacunque appellatione non obstante.*

10 *Parochiani non possunt vsui Ecclesiæ cedere, & recedere à Parochia, nec ipse Parochus renuntiare beneficio, vt euitent onera reparandi Ecclesiam.*

11 *Parochiani quando sunt pauperes, nec possunt reficere Ecclesiam Parochialem, illa debet transferri ad Matricem, seu ad viciniorem Ecclesiam.*

12 *Domus Parochialis, id est, habitationis Parochorum, debet reparari & instaurari eodem modo, quo Ecclesia Parochiales.*

Rector, & Parochiani à quibus compellantur ad reparationem Ecclesiæ ibid.

13 *Parochus studere debet, vt sua Ecclesia debitus deferatur honor, nec quicquam in ea indecens, aut inhonestum fiat.*

14 *Negotia sæcularia, placita, vel contractus, aut sæculare iudicium in Ecclesia fieri non debent.*

15 *Cessatio in Ecclesia fieri non debet.*

16 *Actus Ecclesiastici ad iurisdictionem voluntariam pertinentes possunt in Ecclesiis celebrari, non sic ad iurisdictionem contentiosam spectantes.*

17 *Actus in Ecclesia facti an sint validi ostenditur.*

18 *Conclamationes, seditiones, & publica, vt vocans, parlamenta, seu Vniuersitatũ cõsilia, aut Cõgregationes in Ecclesia fieri nõ debẽt.*

19 *Congregatio etiam per laicos fieri potest in Ecclesia pro actu pietatis, aut pro spiritualibus exercitiis, vel piis operibus.*

20 *Negotia Ecclesiastica, & spiritualia in Ecclesia tractari possunt.*

21 *Iudicia omnia Ecclesiæ posũt fieri in Ecclesia.*

22 *Ludi theatrales & mõstra laruarum, & chori sæcularium, vel cantica puellarum in Ecclesia fieri non possunt.*

23 *Theatralico more non est in Ecclesia canendũ.*

24 *Cantores Ecclesiastici honestè, religiosè, & nõ lasciuè in Ecclesia cantare debent.*

25 *Cantus religiosus quis dicatur, ostenditur.*

26 *Saltationes in Ecclesia fieri permittere non debent Parochi.*

27 *Clamores, & strepitus in Ecclesia fieri non debent.*

28 *Conuiuia in Ecclesia cũ irreuerẽtia loci sacri fieri nõ debẽt, nisi aliquid frugale, & paruulum in angulo Ecclesiæ sine tumultu, & luxu, ac perturbatione adstantium sumatur.*

29 *Pernoctationes, & vigiliæ, quæ olim in Ecclesiis pro solẽnitatibus ad Martyrum corpora fieri solebant, hodie non permittuntur.*

30 *Supellectilia, seu vtensilia domus in Ecclesia reponi non debent, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, & similem necessitatem.*

31 *Excommunicati, & nominatim interdicti, & illi, quibus specialiter est ingressus Ecclesiæ interdictus, ab Ecclesia eiici debent.*

32 *Infidelibus permittitur ingredi Ecclesiam ad Verbum Dei audiendum, & ibidem stare possũt vsque ad Missam Catechumenorum.*

33 *Pœnitentes solemniter, & criminosi ab Ecclesiæ ingressu arcentur ad tempus.*

34 *Ecclesiã olim intrare nõ poterat vir, qui cum propria vxore copularetur, nisi lotus aqua.*

35 *Ecclesiam in ingressu singuli aqua asperguntur ad veniales saltem maculas abstergendas.*

36 *Sacrilegij species, & modi quot?*

37 *Illicita in Ecclesia facientes quas pœnas incurrant, ostenditur.*

38 *Res, seu bona etiam mobilia ad Parochiales Ecclesias pertinentia quomodo conseruanda, ostenditur.*

39 *Parochi cauere debent à locationibus bonorũ sua Parochia cum anticipatis solutionibus.*

40 *Bona immobilia Ecclesiæ vltra triennium locari, aut alia ratione alienari prohibentur sub excommunicationis, aliisque grauissimis pœnis.*

41 *Alienationes factæ de bonis immobilibus Ecclesiæ cũ clausula,* reseruato Sedis Apostolicæ beneplacito, *irrita, & inualida censenda sunt, si ante impetratam confirmationem possessio rei ecclesiasticæ alteri tradita fuerit.*

42 *In alienatione rerum tenuiorũ, licèt immobilium Ecclesiæ, non requiritur Apostol. auctoritas, dummodo causa cognita, & euidente Ecclesiæ vtilitate comperta ea Ordinarius auctoritate sua probauerit.*

SCIANT Parochi Ecclesias, cùm 1 indigent, reparare, & restaurare debere, quemadmodum iubet Alexander III. *in capit. de his, de eccles. adific.* hoc enim modo ad Lexouien. Episcopum rescripsit. *De his, qui Parochiales*

*les Eccleſias habent. duximus reſpondendum,
quod ad reparationem, & inſtitutionem Eccle-
ſiarum cogi debent, cùm opus fuerit de bonis, quæ
ſunt ipſius Eccleſiæ, ſi eis ſuperſint, conferre, vt
eorum exemplo cæteri inuitentur.* Quod reſcri-
ptum innouauit Concil. Trid. *ſeſſ.21. de reform.
c.7.* addita noua prouiſione in caſibus, in qui-
bus Parochi, vel etiam Parochiani tanta labo-
rent inopia, vt nequeant Parochiales Eccleſias
reparare. Concilij autem contextus huiuſmo-
di eſt. *Parochiales verò Eccleſias ex fructibus, &
prouentibus, & quibuſcunque ad eaſdem Eccle-
ſias quomodocumque pertinentibus, qui ſi non
fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios, qui
fructus aliquos ex dictis Eccleſiis prouenientes
percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos
omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant,
quacumque appellatione, exemptione, & contra-
dictione remota.*

2 Ex quibus Iuribus colliges ad reparatio-
nem Eccleſiæ, (vbi certa pars, aut redditibus
ſufficienter deputati non fuerint, gloſ. *verb.
ad tecta, in c.1. de Eccleſ. ædif.* vbi Abb. *num.3.*)
teneri Rectorem, ſeu illum, qui decimis,
& Eccleſiaſticis gaudet redditibus, pro il-
lorum rata contribuere, vt reſoluunt Surd.
conſ.62. à num.1. Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic.
lib.3. quæſt.15. numer.1.* Rip. *reſp.22. numer.3.*
Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol 476. numer.4.*
Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.9. cap.3. quæſt.10.*
Cened *ad Decretal. collect.153. n.1.* Valenzuela
conſ.179. num.12. Bodadil. *in politica lib 2. c.18.
num.135. & lib.3. cap.5. n.34.* Valaſc. *conſ.179.
n 11.* vbi quòd ſi in Eccleſia eſt certa portio,
ſeu ſunt certi redditus deputati ad fabricam
ipſius, & ſufficientes; & Clerici, qui talem
portionem, vel redditus percipiunt, te-
nentur ex illis Eccleſiam reficere, vel ædi-
ficare: & *num.12.* quòd ſi portio deputata
ad fabricam non ſufficit, tunc Prælatus, &
Clerici beneficiarij tenentur ſupplere id, quod
deficit, ſecundùm redditus, quos vnuſquiſque
eorum habet ex tali Eccleſia; nouiſſimè idem
Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. part.4.*
3 *reſolut.336.* & *reſol.346.* tenet † Commeoda-
tarios perpetuos teneri ad reparationem Ec-
4 cleſiæ, † deducto ſcilicet prius neceſſario ad
ſuſteotationem, Sarmien. *de redditib. part.1.
mon.82. numer.3.* Cened. *d. numer.1. in medio,*
Gutier. *alleg.10. numer.7. ad fin.* Paul. Comitol.
reſponſ. mora. lib.1. quæſt.82. concl.3. Bellet. *diſ-
quiſit. clerical. p.1. tit. de clerico debitore, §.15.
num.1.* Salgado *de protect. Regia, tom.1. part.3.
capit.5. numer.16.* non autem ad tuendam con-
5 ditionem, ſeu ſtatum, quia † beneficiorum
fructus non ad creſcendos, aut augendos,
ſeu fouendos mundanos titulos, ſed ad pau-
peres alendos, & diuinum cultum inſtitu-
endum ſunt conceſſi, vt benè aduertunt
Paul. Comitol. *d. concl.3.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ.
Curia Archiep. Neapol. p.4. deciſion.293.*

At ſi Parochus non habeat ab Eccleſia tot 6
redditus, quibus præſtare poſſit talem repa-
rationem, tunc in illius defectum tenentur
Parochiani contribuere, Abb. *conſ.70. n.2. p.1.*
Lambertin. *de iurepatron. art.2.7. quæſt. princ.
lib.3. n.4. verſ. tertius eſt caſus, & num.7. verſ.
& ſi iſti beneficiati,* Rip. *reſp.22. col.2. verſ. & ibi
redditus,* Auiles *ad capit.13. Prætor. verb. den.
Orden. num.11.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.9. c.3.
q.10.* Ricc. Aloyſ. *d. reſol.476. num 7. & in de-
ciſ. Curia Archiep. Neapol. p.4. deciſ.15. numer.7.
& in d. praxi, p.4. reſol.336. num.8. & reſol.349.*
vbi ampliat etiam nulla exiſtente conſuetu-
dine contribuendi, & *reſol.350.* quòd † hoc 7
onus ſpectat ad dominum, & non ad con-
ductorem domus, Cabed. *Luſitan. deciſ.91.
num.3. part.1.* Valaſc. *conſ.179. num.16.* Bellet.
d. tit. de clerico debitore, §.14 num.5. & expreſsè
Concil. Trid. *d. c.7.* ibi, *aut in illorum defectum,
Parochianos, &c.* & à fortiori † patroni, quate-
nus Eccleſia de iurepatronatus ſit, quia per- 8
cipiunt emolumentum à dicto iurepatrona-
tus, quod in præſentatione conſiſtit, & ha-
bent honorantias primi loci in proceſſioni-
bus, & in ſeſſionibus, ac percipiunt alimen-
ta ab ipſa Eccleſia in neceſſitate, Bellet. *d. §.14.
numer.10.* Quod procedit † licèt Parochia- 9
ni huiuſmodi nobiles ſint, & exempti, cùm
hoc ſit opus publicum, & communem om-
nium vtilitatem concernens, vt docent Auen-
dan. *de exequend. mand. lib.2. cap.14. numer.19.*
Cened. *d. collect.153. num.3.* Cabed. *d. deciſ.91.
num.1. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.15. num.4.
p.4.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.3. al-
leg.64. num.7.* quia nihilominus cogendi ſunt,
quacunque appellatione non obſtante, Gon-
zal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.9. annot. numer.218.*
Salgado *d. p.3. cap.5. num.15.* in tantum † vt illi 10
non poſſint vſui Eccleſiæ cedere à Paro-
chia, nec ipſe Parochus renuntiare beneficio,
vt euitent onera, & eorum præſtationem,
ſecundùm Greg. Lop. *liber.11. tit.10. part.1.*
Lambertin. *d. quæſt.7. art.2. num.7. verſ. & ſi iſti
beneficiati, & art.5. numer.2.* Bellet. *d. §.14. n.7.
verſ. & in tantum.*

At quando Parochiani ſunt pauperes, 11
nec poſſunt reficere Eccleſiam Parochialem,
debet ſeruari diſpoſitio Concil. Trid. *d. c.7. in
fine,* ſic ſtatuẽtis: *Quòd ſi nimia egeſtate laborẽt,
ad Matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferã-
tur, cum facultate tam dictas Parochiales, quàm
alias Eccleſias dirutas in profanos vſus, non ſor-
didos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi,* refe-
runt Valaſc. *conſult.179. n 22.* Aloyſ. Ricc. *in
praxi rerum fori eccleſ. p.4. reſol.348. à principio.*

Quod diximus de reparatione, & reſtau- 12
ratione Eccleſiarum Parochialium, idem
omninò dicendum eſt de omnibus Paro-
chialibus, id eſt, habitationibus Parocho-
rum,

rum, vt declarauit S. Cong. Conc. *ad c. 7. sess. 21. de reform.* in hæc verba: *Idem censuit Cong. de domibus pro necessaria Parochi habitatione intelligendum, quod de Ecclesiis Parochialibus decisum est, omni contractione remota.*

Superest videndum à quibus Rector, & Parochiani compellantur ad reparationem Ecclesiæ? Et in primis citra dubium est, quando Rector compellitur, agendum fore in iudicio Ecclesiastico; nam illa obligatio apud Rectorem resider, quia quarta pars fructuum Ecclesiis de Iure communi concessa est ad earum reparationem, Doctores *in d. capit. de Eccles. ædif.* vnde illud onus tanquam reale m possessionem sequitur: ita Gabr. Pereira *de manu Regia part. 1. capit. 18. num 7.* Quando verò Parochiani sunt compellendi ratione fabricæ & alimentorum Rectoris, de iure ad Prælatos spectat examinare, & decernere, quænam opera in Ecclesia fieri debeant, vel reparari, contributionemque per capita distribuere, & tandem compellere, quando opus est; hæc enim omnia priuatiuè ad Prælatos spectant, cùm diuinum cultum respiciant, & administrationem Ecclesiarum, quæ solis Prælatis incumbit, *capit. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7.* Rebuff. *de decim. quæst. 6. n. 22. & de congrua portione, numer. 94.* Concil. Trid. *d. c. 7.* ibi, *in eorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant,* Gabr. Pereira *d. cap. 18. n. 8.* vbi *num. 9.* hinc colligit quod non solùm ad Prælatos spectat hæc cognitio, & discussio, qualia opera debeant fieri, sed etiam contributiones decernere, & ad illas subeundas cogere; subditque quòd si Prælati in talibus collectis excesserint, poterunt grauati ad legitimum Superiorem supplicare.

Plures assertiones circa hanc materiam congerit Valasc. post primam huius tract. impressionem à me visus, *cons. 179. à numer. 7.* vbi admonet ante omnia in hac obligatione fabricæ attendendam esse consuetudinem: nam si consuetudo legitimè præscripta fuerit quòd vel Episcopus, vel Rector, vel beneficiarij, vel etiam laici Parochiani præstent sumptus fabricæ, vel quod Rector Ecclesiæ, & beneficiarij reficiant capellam maiorem, Parochiani verò corpus Ecclesiæ, vt fit in multis locis Regni Portugaliæ, talis consuetudo non obstantibus Canonibus seruanda erit: ita Petr. Greg. *Syntag. iur. libr. 2. cap. 1. numer. 12.* Surd. *cons. 62. num. 16.* Valasc. *d. consult. 179. num. 7.* vbi extendit valere tamen consuetudinem etiam contra laicos Parochianos, vt ipsi teneantur ad fabricam.

13 Debet quàm maximè Parochus studere, vt suæ Ecclesiæ debitus deferatur honos, nec quicquam in ea indecens, aut inhonestum fiat, vt monet Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruand. & euit. in celebr. Miss.* his verbis *Ab Ecclesiis musicas eas, vbi siue organo, siue cantu, lasciuum, vt impurum aliquid miscetur, itè saculares omnes actiones, vana atque adeò profana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceantur, vt domus Dei verè domus orationis esse videatur, & dicipossit,* refert Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 37. n. 7.* Ioann. Sanci *in select. disput. 47. num. 22.* vbi, *Abige nimium garrientes, & inhonestius in Ecclesia loquentes, etsi potentes, animosus esto, rubeat licèt vultus, suffer pro Deo,* &c. Et ideò † primò debet efficere, ne sæcularia negotia, ac placita, vel contractus, & alia huiusmodi ibi fiant, *c. 1. & cap. cùm Ecclesia, de immun. Eccles.* Nauarr. *de horis canon. cap. 5. n. 31. cum seqq.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. capit. 9. quæst. 7.* Doctor Ludou. Correa nobilis Lusitanus *in eleganti repet. c. inter alia, de immun. Eccles. p. 2. n. 26.* Et ita nec sæculare iudicium etiam ciuile, Rebuff. *ad l. appellatione 72. vers. item sicut, pag 350.* Azor. *d. p. 2. lib. 9. c. 9. quæst.* † nec etiam citatio, quia est actus iudicialis, *capit. quoniam 11. de probat.* Tiraquell. *de retract. lig. ad finem tit. num. 82.* Azeued. *ad Cartam Pisanam lib. 1. c. 5. num. 4. lit. E.* Ludou. Correa *d. p. 2. n. 72.* latè Valasc. *consil. 81. num. 1. cum seqq.* 14 15

Actus verò Ecclesiastici ad iurisdictionem voluntariam pertinentes possunt in Ecclesiis celebrari; vt sunt promoueri aliquem ad Doctoratum, & similia, ita Syluest. *in sum. verb. immunitas 1. num. 3. in fin.* Armil. *eodem verbo num. 3.* Ludou. Correa *in repet. d. cap. inter alia, par. 2. numer. 26.* vbi addit idem non esse dicendum si ad iurisdictionem contentiosam spectent, quia licèt fiant per personas Ecclesiasticas, strepitum tamen iuris habent, quod in Ecclesiis prohibetur, & concordat text. *in cap. qua fronte, in princ. de appellat.* ibi, *iam enim non in Ecclesia sicut est Canonicum,* &c. *cum c. decet, vers. cessent,* ibi, *fori cuiuscunque tumultus, de immunit. Eccles. lib. 6.* vt scilicet illud intelligatur de actibus voluntariis, hoe verò de contentiosis. 16

Verùm autem actus in Ecclesia facti (supposito quòd ibi fuerunt celebrati) validi sint? Sub distinctione est quæstio resoluenda, hoc modo, vel actus in Ecclesiâ gesti sunt sæculares iudiciales, & extraiudiciales, vel Ecclesiastici tantum. Sæculares iudiciales in Ecclesiis facti non valent, ex tex. *in cap. decet. §. Ordinarij, de immunitat. Eccles. libr. 6.* ibi, *omni careant robore firmitatis,* vbi solùm processus iudiciales annullantur. Si verò sint extraiudiciales, quamuis sæculares, valent quia constitutio loquitur de iudicialibus solummodò, & cùm pœnalis sit, non debet extendi ad extraiudiciales, iuxta reg. *in pœnis, lib. 6.* Vnde contractus omnes in Ecclesiis celebratos validos esse, vtpote quia actus 17

extraiudiciales ſunt, tradit gloſſ. *verb proceſſus, in d.§. Ordinary*, Armil. *in ſum. verb. Immunitas, num.*4. Actus verò Eccleſiaſtici iudiciales habent ſuam firmitatem, licèt ſint contentioſi, & prohibiti; ex eo enim quòd ſint Eccleſiaſtici, videntur condicere ipſi Eccleſiæ. Ita eleganter Lud. Correa *in d. capit. inter alia, p.*2. *num.*27.

18 *Secundò*, ne conclamationes, & ſeditiones
aut impetus, & publica, vt vocant, parlamen-
ta, ſeu Vniuerſitatum conſilia, aut Congrega-
tiones, & hîs ſimilia ibi fiant, *d. capit. decet,*
19 *de immun. Eccleſ. lib.* 1. † niſi pro actu pietatis,
aut pro ſpiritualibus exercitiis, vel piis ope-
ribus congregatio etiam per laïcos fieret, ſe-
cundùm Ioann. Andr. quem refert, & ſequi-
tur Panorm. *in cap. cùm Eccleſia, de immunitat.*
Eccleſ. Franc. *in d. cap. decet*, putà pro facien-
do aliquo feſto, vel inſtituendo aliquam Con-
fraternitatem, vel eligendo iudicem in ea,
aut curatorem dando, Bald. *in l. nemo, la* 1. *C.*
*de ſacroſanct. Eccleſ. ex n.*2. Lud. Correa *in re-*
20 *pet. d. cap. inter alia, p.*2. *numer.*27. Vel † niſi in
Eccleſia tractarentur Eccleſiaſtica alia, &
ſpiritualia negotia, vt eſt Synodum facere,
tractare de libertate Eccleſiæ, de ſtatu cleri,
& reformatione morum in populo, vt tenet
Domin. *in d cap. decet num.*16. vbi tamen *num.*
17. declarat dummodo fiat non tumultuosè, &
ibi Archid. *num.*9. Præpoſ. *in cap. qua fronte n.*4
21 *de appellat.* vbi inquit, quòd † omnia iudicia
Eccleſiæ poſſunt fieri in Eccleſia, refert Illu-
ſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad*
cap. oratorium 6. *n.*3 *diſt.*42.

22 *Tertiò*, debet quoque prohiberi ne ludi theatrales, & monſtra laruarum, aut lubricæ feſtiuitates, & chori ſæcularium, vel cantica puellarum, & profana huiuſmodi in Eccleſia fiant, *c. cantātes, 92. diſt. cap. cùm decorem, de vita, & honeſt. cler.* Nau. *in tract. de Orat. c.*5. *num.*25. Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.*1. *cap* 26. *ſub numer.*1. vbi Epiſcopos monet ne in Eccleſiis, & diuinis Officiis theatrales ludos exercere permittant, Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1. *verb. repræſentationes*, Fructuos. Biſbe *en el trattado de las comedias, c.*3. *fol.*13. De his ludis theatralibus, & ſcenicis agit Illuſtriſſ. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. præterea* 3. *n.*1. *diſt.*51.

23 Vnde gloſſ. *verb. Theatrales in cap.*1. *92. diſt.* ait non eſſe in Eccleſia canendum theatralico more, id eſt, corporis geſtus exercendo, quos magis oſtentationis cauſa, quàm deuotionis faciunt, veluti hiſtriones, & comici, vide S. Thom. 2. 2. *quæſtion.*91. *artic.*2. Durant. *de ritibus Eccleſiæ li.*3. *c.*21. *n.*8. Nā, vt benè ait S. Chryſoſt. *hom.*18. *in c.*6. *Matthæi, cùm autem oratis, non geſtibus corporis, neque clamoribus vocis, ſed intentione optima voluntatis orationum vota reddamus.* Et Concil. Trident. *ſeſſ.*
22. de obſeruandis, & euitandis in celeb. Miſſ.
monet † cantores Eccleſiaſticos, vt honeſtè, & 24
religiosè, & non laſciuè in Eccleſia decan-
tent; † religioſum autem cantum indicat 25
S. Bernard. *in epiſt. ad Aremanen.* qui ita eſt
grauitate plenus, vt neque laſciuiam reſo-
net, neque ruſticitatem; qui ita eſt ſuauis,
vt non ſit leuis; ita demulcens aures, vt pro-
moueat corda, ſenſum literæ non euacuans,
ſed fœcundans: alioquin, ait, non eſt leuis
iactura gratiæ ſpiritualis leuitate cantus ad-
duci à ſenſu, & plus ſinuandis attende-
re vocibus, quàm rebus inſinuandis. Et
ideò eligendos eſſe ad Eccleſiæ cantores ho-
mines probatæ vitæ, & deperditos à choro
deiiciendos, propter morum cum diuinis lau-
dibus diſſonantiam, aduertit Durant. *d. cap.*21.
*num.*9.

Sic etiam ſaltationes in Eccleſia fieri, non 26
debent permittere Parochi, ſaltatoribus enim huiuſmodi recordandum eſt, quod in Saxonia accidit ſaltantibus in Eccleſia ſancti Magni, qui in pœnam, vt creditur, per totum annum ſine cibo, & ſomno ſaltarunt, vt referunt Pined. *in monach. Eccleſ. p.*3. *lib.*19. *c.*17. §. 1. *fol.*180. Fr. Alphonſ. Venero *en el enchiridion de los tiempos, fol.*139. libellus qui inſcribitur *inſtrucion de la Muger Chriſtiana, lib.*1. *c.*16. & alter cuius titulus eſt, *Compendio de las hiſtorias prodigioſas, p.*2. *cap.*13.

Quartò, debet quoque prohibere ne in 27
Eccleſia ſtrepitus, & clamores fiant, cùm S. Auguſtin. *ſerm.*215. *de tempore* dicat, *qui in Eccleſia verboſari voluerit, & pro ſe, & pro aliis redditurus eſt rationem, dum verbū Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit*, & B. Cęſar Arelatenſ. *ſerm.*12. *Rogo vos fratres, & admoneo vt venientes ad Eccleſiam hoc ſolùm, quod in Eccleſia competit, agite, id eſt, aut orate, aut pſallite, aut orando pſallite.* Et S. Chryſoſtom. *homil* 38. *ad populum Antiochen. Nihil Eccleſiæ tam congruum, quàm ſilentium, & tranquillitas, theatris conuenit tumultus, & balneis, & pompis, & focis vbi verò de talibus dogmatis doctrina, tranquillitas, & quies, Philoſophia, & multa pax eſſe debet. Dic mihi nūquid vllus eſt in myſteriis tumultus? numquid vlla turbatio? Cùm baptizamur, cùm alia cuncta facimus, nonne quiete, & ſilentio cuncta ſunt ornata, hoc in Cælo diſſeminatum eſt ornamentum.*

Quintò, non debet permittere, vt in Ec- 28
cleſia cum irreuerentia loci ſacri conuiuia fiant, niſi aliquid frugale, & parculum in angulo Eccleſiæ ſine tumultu, ſine luxu, & perturbatione adſtantium ſumatur ex cauſa rationabili, verbi gratia, quia non eſt aliis locus ſufficienter accommodatus, ita *cap. nulli, 42. diſt.* Nauarr. *de Orat. cap.*5. *num.*3. Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit.*4. *cap.*34. *verſ. ad decorem item Eccleſiæ.* Suar. *tom. de Relig. l.*3. *de*

reuerentia debita loco sacro, cap. 6. n. 7. Fr. Raph. de la Torre *in 2. 2. D. Thom. tom. 2. q. 99. art. 3. d. 7. pag. 621. cum seq.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. ad c. nulli, num. 1. dist. 42.* vbi piè excusandas ait mulieres, quæ ob deuotionem in Ecclesiis per aliquot dies commorantur, comedunt, & dormiunt.

29 *Sextò*, est à Parochis quammaximè obseruandum pernoctationes, & vigilias (quæ olim in Ecclesiis pro solemnitatibus ad Martyrum corpora fieri solebant, de quibus Pined. *in monarch. Eccl. lib. 12. cap. 12. §. 3.* Fr. Hieronym. Roman. *de Republ. Christ. lib. 5. capit. 13.* Illescas *in chronica Pontif. lib. 4. cap. 11. fol. 143.* Cened. *ad Sextum collect. 11. n. 4.* Card. Baron. *in addit. ad Martyrologium Romanum, sub die 15. Ianuarij*) iam hodie sublatas esse, multis ex causis, quas referunt Raban. *de institut. Clericor. lib. 2. cap. 9.* Sot. *de Iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 1. vers. sed tertiò.* Boët. *decis. 212. n. 13.* Couar. *var. lib. 4. c. 19. n. 10.* Marcel. Francolin. *de horis Canon. par. 1. cap. 1. ex num. 8.* Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 28. numer. 8.* quòd scilicet experimento pateat frequentissimè vigilantes Templis abuti, & quod certè scelus deplorandum sit videre interdum religionis prætextu Templa frequentari; & Martyrum sancta loca visitari, ea animi libidine, vt viri, & mulieres sese aspiciant, & opportunitatem alloquendi nanciscantur, aduersus quas personas scribunt Tiraquel. *l. 15. connub. ex numer. 108.* Cened. *d. collect. 11. num. 3.* & ab Ecclesia abigendas dicit Ioann. Sanci. *in selectis disp. 47. numer. 22.* Vnde gloss. *verb. sed suas, in capit. odi, 24. quæst. 1.* inuehit aduersus scholasticos, qui vadunt ad Templa videndarum fœminarum causa, cuius glossæ dictum extollunt Nauarr. *in man. cap. 16. numer. 13. vers. nonò qui vadit.* Tiraquel. *d. l. 15. num. 110. in fine,* Ferdinand. Paëz *in repet. cap. Missas, de consuet. dist. 1. numer. 102.* prout eos refert Cened. *loco citato.* Dum essem Matriti vidi de ordine expresso Regis nostri piè obseruari, vt positis speculatoribus in qualibet Ecclesia, mulctarentur in ea alloquentes, ad illorum relationem in summa scutorum trium, vel quatuor, vel alia grauiori pœna pro culpæ grauitate.

30 *Septimò*, Non debet permittere supellectilia, seu vtensilia domus in Ecclesia reponi, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, vel similem necessitatem id fieri oporteat, *cap. relinqui, de custodia Eucharist.* Berti. Lucens. *vbi sup.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 4. cap. 4. n. 10. in med.* Sed nec in ea accubitus sterni debent, *cap. non oportet, cum seqq. 42. dist.* Imagines verò vanæ, & nugaces, aut inhonestæ in eisdem fieri, aut haberi omnino prohibentur, Concil. Nicænum II. *Act. 4. in epist. B. Nili, & in Sexta Synodo Constantin. can. 100.* Vidi Romæ ex certa

Ecclesia à summo Pont. Vrbano VIII. imagines piorum hominum qui pro Religione Catholica martyrium subiisse dicebantur, & à parietibus dictæ Ecclesiæ pendebant, eiici foras iuberi.

Octauò, debet excommunicatos, & nominatim interdictos ab Ecclesia eiicere, item & illos, quibus specialiter est ingressus Ecclesiæ interdictus. Aduertit tamen Guttierr. *canonicar. libr. 1. capit. 1. numer. 41.* quòd licèt Parochus habeat penes se denuntiatoriam scripturam, qua specialiter, & nominatim quis sit excommunicatus, sibique præcipiatur vt statim visis litteris teneatur eundem vitare atque denuntiare: nihilominus tamen non tenentur eum vitare, donec eum denuntiaverit, aut denuntiatum esse constiterit. Et *eod. lib. 1. cap. 5. num. 20.* disputat insignem quæst. an Sacerdos proprius, curam animarum habens, possit absoluere subditum à maiori excommunicatione Iuris Pontificij, vel Episcopalis, absolutione alteri minimè reseruata; & affirmatiuam sententiam probabiliorem asserit. 31

Infideles permittuntur ingredi Ecclesiam ad verbum Dei audiendum, & ibidem stare possunt vsque ad Missam Catechumenorum. *cap. Episcopum nullum, de consecration. distinction. 1.* quod & de hæreticis dicitur, quamuis excommunicati existant, si tamen reuerti desiderant, *cap. excommunicamus, de haret.* † Ab Ecclesiæ quoque ingressu arcentur ad tempus solemniter pœnitentes, & notoriè criminosi, *c. in cap. 50. dist.* præsertim sacrilegi quamdiu sunt contumaces. *c. qui iubente, 11. quæst. 3.* imò & olim † vir, qui cum propria vxore dormiuisset, nisi lotus aqua, Ecclesiam intrare non poterat, sicut consueuisse Romanam Ecclesiam testatur B. Greg. relatus *in c. vir cum propria 33. q. 4.* & ideo † in Ecclesiæ ingressu singuli aqua asperguntur ad veniales saltem maculas aspergendas. Ioann. Pined. *super Iob p. 1. cap. 9. pag. 160.* & citati per me *in collectan. ad cap. aqua, n. 3. de consecrat. Eccles. vel Altaris.* 32 33 34 35

Nonò, debet quoque aspicere, ne violẽtia aliqua fiat siue ipsi Ecclesiæ per destructionem, vel incendium, aut quamlibet violationem, *c. 2. & c. in litteris, de raptorib.* siue personis, aut rebus, quæ in ea continentur, id enim sub pœna criminis sacrilegij prohibetur *in c. sicut antiquis, & in c. quisquis inuentus, 17. q. 4.* De sacrilegio autem, & in quas species, & modos distinguatur, vide S. Thom. *2. 2. q. 39. artic. 3.* Dec. *in tract. crim. lib. 3. c. 14. & 15.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. l. 2. c. 48.* Azor. *inst. mor. p. 1. lib. 9. c. 27. q. 2.* Suar. *de Rel. tom. 1. tr. de sacr. l. 3. c. 1. & 5.* Card. Tusc. *tom. 7. lit. S. conc. 6.* Less. *de iust. l. 2. c. 45. de sacr.* qui tres modos præcipuos sacrilegij distinguunt, scilicet in personas, vel loca, vel res, quod contingit quoties directè agi- 36

tur contra ſanctitatem eis debitam, hoc eſt cõtra illam rationem, ſecundùm quam perſona, locus, vel res ſacra ſunt, & ſanctitatem habent.

37 *Decimò*, debet aduertere, an imagines Eccleſię & Altarium pietatem præ ſe ferant? neve ibi fit geſtus, aut corporis diſpoſitione aliquid indecorum, vel ſcurrile, ſeu profanum? ne etiam exponantur imagines aliorum Sanctorum, quàm illorum, qui ab Eccleſia ſunt approbati, Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Reliq. & venerat. Sanctor.* Berti. Lucenſ. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. prope fin. verſ. Imagines Eccleſia*, vbi etiam poſt Simanch. quem refert, ſubdit imagines etiam in ædibus priuatis ſitas, quibus populus ſuperſtitioſè abuteretur, interdicendas eſſe.

Denique eſt à Parocho ſciendum, quòd præter pœnas per ſacros Canones, & leges Ciuiles comminatas contra illicita in Eccleſia facientes, ſunt aliæ pœnæ ſtatutæ per Conſtitut. Pij V. incip. *Cùm primùm, ſub dat. Romæ, Kalẽd. Aprilis* 1566. cuius particulam hîc apponere duximus, prout ſequitur: *Vt igitur Deo opt. M. glorioſæ Virgini, & Sanctis omnibus debitus honos deferatur, Gregorij X. Prædeceſſoris noſtri cõſtitutionem innouantes, ac ſtatuta Concil. Trid. obſeruare volentes, ſtatuimus, & ordinamus, vt ad Eccleſiã ſit humilis, & deuotus ingreſſus, quieta conuerſatio, deuotis Orationibus inſiſtant, & omnes genibus flexis ſanctiſſimũ Sacramentum adorẽt, ad nomẽ Ieſu Chriſti D. N. cũ exhibitione reuerentiæ caput inclinẽt, nullus in dictis Eccleſiis ſeditiones faciat, tumultum excitet, clamores moueat, impetúmve cõmittat, ceſſẽt vana, fæda, & profana colloquia, riſus immoderati, & ſtrepitus omnes iudiciorũ, & alia quæcũq; quæ diuinũ Officiũ perturbare poſſunt. Nullus intra Eccleſias deambulare audeat, ſiue præſumat dũ celebrãtur ſacra Miſſarum myſteria, & alia diuina Officia. Qui verò prædicta petulanti animo contempſerint, præter diuinæ vltionis acrimoniam, noſtri quoq; arbitrij pœnas incurrent, quæ omnia locorũ quoq; Ordinarij in ſuis Eccleſiis faciãt obſeruari. Quicunque verò in Eccleſiis dum ibi ſacrificium Miſſæ, & diuina celebrantur Officia, ac verbum Dei prædicatur, deãbulare, vociferari, aut verſo tergo ad ſanctiſſimũ Sacramentũ irreuerẽter ſedere, aut aliquid, quod ſcandalũ generet, aut diuina perturbet Officia, facere præſũpſerit, pœnã viginti quinque ducatorũ incurret, præter alias arbitrio noſtro imponẽdas, & moderãdas pœnas, & qui non habuerit in ære, luet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui verò in Eccleſiis cũ mulierib. impudicis, ſiue etiã honeſtis colloquiũ ſcurrile habuerit, aut alios inhoneſtos actus fecerit, vigintiquinque ducatorũ pœnã incurrat, & carceris per menſem. Qui in Eccleſiis vt ſuprà obſcœnis, aut inhoneſtis verbis, aut ſignis vſus fuerit aut alia fœda colloquia cũ perſonis quibuſcũque habuerit, decem aureorum pœna mulctetur, aut aliàs corporaliter puniatur. Mãdamus præterea omnibus, & ſingulis Cathedraliũ, Collegiatarũ, & Parochialium Eccleſiarum Capitulis, Rectoribus, Vicariis, Sacriſtis, Oſtiariis, & aliis ipſarũ cuſtodibus, quatenus præfatos omnes in Eccleſiis delinquentes admoneant, & vt in eis vetita fieri nõ permittant, vel ſaltem ipſis Ordinariis, vel Officialibus noſtris puniendos deferant, quod ſi facere neglexerint, pœnam duorum aureorum vice qualibet incurrent. Pauperes quoque mendicantes, ſeu eleemoſynas petentes per Eccleſias tempore Miſſarum, Prædicationum, aliorúmque diuinorum Officiorum non ſinant, ſed eos ad valuas Eccleſiarum ſtare faciant, ſub pœna duorum aureorum Capitulis infligenda pro qualibet vice, niſi eos eiici curauerint, & Parochi dimidij aurei; Religioſis etiã clauſtralibus, ſiue Regularibus præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, vt in Eccleſiis ſuis deputent aliquem qui tales eiiciat, & ſi negligentes fuerint, grauiſsimè ab Ordinario corripiantur, quòd ſi illi parere recuſauerint, grauiſſimas pœnas incurrent, & pro qualitate perſonarum, etiam corporaliter puniantur, arbitrio noſtro, ſiue Superiorum: & vt in Eccleſiis nihil indecens relinquatur, iidẽ prouideant, vt capſæ omnes, & depoſita, ſeu alia cadauerum conditoria ſuper terrã exiſtentia omnino moueãtur, pro vt aliàs ſtatutũ fuit, & defunctorum corpora in tumbis infra terram collocentur.*

De rebus verò, ſeu bonis, ad Parochiales Eccleſias pertinentibus, & in ipſis conſeruandis, extat ſancti Caroli ordinatio ad Parochos, cõtenta *in 4. part. Actor. Mediolanen.* qua iuſſit Curatis, vt rerum, & bonorũ ſuæ Eccleſię, eorúmque reddituum inuentarium conficerent, eiuſque copiam Ordinario traderent; nam huiuſmodi ordinatione faciliùs bona Eccleſiaſtica, & redditus ab vſurpatoribus defenduntur, & ſucceſſoribus, quos plerumque Eccleſiarũ, de quibus prouiſi ſunt, bona & iura ignorare contingit, conſulitur; cui etiam malo non mediocriter prouiſum erit, ſi Parochi in aliquo ſolemniori feſto decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. c.* 11. contra occupatores bonorum Eccleſiaſticorum populo ſingulis annis publicauerint, cum ea etiam parte Bullæ in Cœna Domini, quæ de vſurpatoribus huiuſmodi loquitur. Quod igitur ad mobilia attinet, illa in inuentarium redigantur, quæ vel ſacra, vel ad vſum Eccleſiæ deſtinata, vel ad vſum domus Eccleſiæ à prædeceſſoribus acquiſita, atque à præſenti Rectore adepti beneficij tempore in Eccleſia inuenta fuiſſent, aut aliàs illius generis rerum fuerint, quas Pius V. felicis recordationis *in ſua Conſtitut.* voluit *ad Eccleſiam pertinere, adeò vt Parochus nullatenus ea in poſterum poſſit diſtrahere, aliòve transferre, non obtenta ab Ordinario licentia, quam ille non aliter concedere debebit, quàm ſi aliàs res meliores, aut ſaltem æquales in locum*

amouendarum

amouendarum Parochus re ipsa substituat, nisi fortasse iusta aliqua necessitas, nulla Parochi culpa contracta, secus suadeat, quod Episcopi prudentiæ statuendum relinquitur. Huius autem inuentary traditi in Arbitrio Episcopali exemplum, ab eodem Parocho in libro proprio Ecclesiæ manu sua subscripto conseruari debet, vnde illorum successores bonorum omnium ad Ecclesiam pertinentium admoneantur.

39 Prætetea Parochi cauere debent à locationibus bonorum suæ Parochiæ cum anticipatis solutionibus, sicut præcipit Tridentina Synodus *sess.24. de reform. cap.11.* cuius verba sunt hæc: *Magnam Ecclesiæ perniciem afferre solet, cum earum bona repræsentata pecunia in successorum præiudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes si anticipatis solutionibus fiant, nullatenus in præiudicium successorum valida intelligantur, quocunque indulto, aut priuilegio non obstante, nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur*; de quo vide Piasec. *in praxi Episcop.p.2. cap.4.n.65.in fine, vers.locationes,* Rebuff. *de oblig.Instit.p.2. lib.14 q.5.à n.4.* Harc. Anton. Genuens. *in practicab.Eccles.q.*166. Zerol. *in praxi Episc.p.1. ver. alienatio rerum Ecclesiæ,§7* latè Aloys. Ricc. *in praxi,p.4.resol.366.cum seqq.*

40 Similiter sub excommunicationis aliisque grauissimis pœnis constitutum est in *Extrauag.ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienæ absque Apostolica auctoritate vllo pacto bona immobilia vltra triennium locentur, aut alia ratione alienentur*; de cuius text. materia plura dixi *in Collectan.* ad illum, & præcipuè *numer.*4. comprehendere fructus, & redditus rerum Ecclesiasticarum, & sic earum locationem vltra triennium non esse validam, & *numer.*5. nomine alienationis illic intelligo omnem actum, quo dominium rei directum, vel vtile, aut vsusfructus, aut ius in alterum transfertur, vel abdicatur, ac proinde non solùm venit venditio, aut alius contractus gratuitus, vel onerosus, quo rei dominium in alterum transfertur, verùm etiam hypotheca, infeudatio, & contractus emphyteuticus, non autem repudiatio, seu remissio legati, vel hæreditatis, ac rei Ecclesiæ non incorporatæ.

41 Illud adeò inuiolabiliter obseruandum erit, vt etiam alienationes factæ cum clausula, *reseruato Sedis Apostolicæ beneplacito*, irritæ, & inualidæ censendæ sint, si ante impetratam confirmationem possessio rei Ecclesiasticæ alteri tradita fuerit, quin etiam & Rectores ipsi, & possessores tanquam intrusi ad pœnas constitutas tenebuntur; excusabuntur tamen Rectores si pœnitentia, aut alio titulo ducti alienationem reuocauerint ante realem, & pacificam possessionem, vt per Couarr. *lib.2.var.cap.16.num.*7. Nauarr. *consil.8.de rebus Eccles.nō alienan.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Alienatio rerum Eccles.n.*10. Filliuc. *in quæst.moral.tract.*14.*num.*119.*& tractat.*44. *cap.6.quæst.*5.

In rerum tenuiorum, licèt immobilium 42 alienatione non requiritur Apostol. auctoritas, nec aliæ desiderantur solemnitates in rerum immobilium Ecclesiasticarum alienationibus interuenire solitas, iuxta dispositionem *cap.terrulas,*12.*q.*2. dummodo causa cognita, & euidente Ecclesiæ vtilitate compertà eam Ordinarius auctoritate sua probauerit, vide Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori ecclesi. decis.*39.*in* 1.*edit.aliàs resol.*36. *in* 2.*edit. & in praxi aurea resol.*383. Franc. Leo. *in thesauro fori Eccles.p.*1.*c.*15.*n.*6. Piasec. *in praxi Episcop.p.2.c.5.n.32.vers.vltra prædictos,* Vgolin. *de officio Episcopi, cap.14.§.7.n.*4. Bonacin. *var. tract. tit. de alienat. rerum Ecclesiast. disp.2.q. vnica, puncto* 4.*num.*5. Steph. Quarant. *d.verb. alienatio rerum Eccles.num.*41. vbi notabiliter subdit per Sacram Congregat. decisum fuisse neque Constitutionem Pauli II. neque Concil. Trident. decretum derogasse dispositioni *d. c.terrulas.*

CAPVT XIV.

De Prædicatione verbi Dei Parochis iniuncta.

SVMMARIVM.

1 *Prædicatio verbi Dei quibus temporibus Parochis iniuncta sit, ostenditur.*
2 *Episcopus cùm prædicat, silere debent omnes alij Concionatores, illisque potest inhibere, vt eo tempore à prædicatione se abstineant.*
3 *Parochi possunt per seipsos tantùm inter Missarum solemnia sermonem habere, etiam quando Episcopus ipse prædicat.*
4 *Parochus quamuis nec valdè doctus, nec eloquens sit, non ideò debet prætermittere plebem sibi creditam erudire.*
5 *Parochi si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri.*
6 *Parochi possunt per alios officio suo satisfacere, quo tenentur prædicare.*
7 *Parocho per se ipsum concionāti minimè licet prætextu cuiuscunque paupertatis prætēdere sibi præstari eleemosynā ostiatī dari Prædicatoribus aliàs ab vniuersitate electis.*
8 *Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamsi esset Episcopus, nisi sibi noti essent ad hoc, vt semel bisve prædicent.*
9 *Parochus officio suo satisfacit quoad Deum prædicationes totius anni aliis committens.*

10 *Vicecuratus quando ſeruierit Eccleſiæ, & adminiſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, conſequitur emolumenta ipſius Rectoris, & licita eſt ei retentio oblationum.*

11 *Parochiæ ſuæ vnuſquiſque tenetur intereſſe pro audienda Prædicatione ſi id commodè fieri poteſt.*

12 *Parochus admonere debet populum, vt diebus Dominicis, & feſtis maioribus frequentet ſuas Parochias, excommunicandus tamen non eſt ſi monitioni non paruerit.*

13 *Ordinarius non poteſt mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam concionem in propria Parochia.*

14 Concilij ſeſſ.24.de reform.cap.4.decretum *intelligitur.*

1 SACROSANCTA Tridentina Synodus animaduertens, quàm neceſſaria ſit ad animarum ſalutem Prædicatio verbi Dei, Parocho, additis pœnis, iniunxit, vt in Eccleſia ſua ſingulis Dominicis & feſtis diebus, & temporibus ieiuniorũ, Quadrageſimæ, & Aduentus Domini, ſi non quotidie, ſaltem tribus in hebdomada diebus, prædicationes faciant, in quibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate docere debet, quæ ſcire omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem; in ſpecie verò inter Miſſarum celebrationem frequenter, maximè diebus feſtiuis, exponere ea, quæ in Miſſa leguntur, atque inter cætera ſanctiſſimi Sacrificij Miſſæ myſterium aliquod declarare, & inſuper vim, atque vſum Sacramentorum iuxta formam Catechiſmi Romani, etiam lingua vernacula explanare, quæ omnia ex variis locis eiuſdem Concilij colliguntur; nam *ſeſſ.5.de ref.c.2.* ita dicit: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes Eccleſias quocunque modo obtinent per ſe, vel alios idoneos, ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes, ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annuntiando eum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id verò ſi quis eorum præſtare negligat, etiamſi ab Epiſcopi iuriſdictione quauis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiãſi Eccleſiæ quouis modo exẽptæ dicerentur, aut alicui monaſterio etiã extra Diœceſim exiſtẽti forſan annexa, vel vnitæ, modò re ipſa in Diœceſi ſint, prouida Paſtoralis Epiſcoporũ ſolicitudo non deſit ne illud impleatur. Paruuli petierunt panẽ, & nõ erat qui frangeret eis. Itaque vbi ab Epiſcopo moniti triũ menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu aliàs ad ipſius Epiſcopi arbitriũ cogantur; ita vt etiamſi ei expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſoluatur, donec principalis ipſe reſipiſcẽs officium ſuum impleat.* Et idem repetit. *ſeßion.22.de ſacrific. Miſſæ c.8.* his verbis: *Quamobrẽ retento vbique cuiuſque Eccleſiæ antiquo, & à ſacra Romana Eccleſia omnium Eccleſiarũ matre, & magiſtra probato ritu, ne oues Chriſti eſuriant, néue paruuli panem petant, & non ſit, qui frangat eis, mandat ſancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis curam animarũ gerentibus, vt frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera Sanctiſſimi huius Sacrificij myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.* Atque idipſum in parte replicauit *ſeßion.23. de reformat. cap.1.* in hæc verba: *Cùm præcepto diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, Verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, aliarúmque miſerabilium perſonarum curã paternam gerere, & in cætera munia Paſtoralia incumbere,* &c. & licèt ibi loquatur de Epiſcopis, inferiùs tamen intelligit omnia etiam de Curatis. Et *ſeſſ.24.de reformat. cap.4.* ibi: *Moneatque Epiſcopus populum diligenter teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri debet, ad audiendum Verbum Dei;* refert nouiſſ. Step. VVeyms *in conſtit.24. é iurè antiquo deſumptas, & per Concil. Trid. ſpeciatim innouatas, conſtit.5.num.7.* Et *ſeſſ. 24. de reform. capit.7.* loquens de Parochis ita ſtatuit: *Necnon vt inter Miſſarum ſolemnia, aut Diuinorum celebrationem ſacra eloquia, & ſalutis monita eadem vernacula lingua ſingulis diebus feſtis, vel ſolemnibus explanent, eadémque in omniũ cordibus, poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in lege Domini erudire ſtudeant.* Vide Nauarr. *in man.c.25.n.135.* Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.16.§.3. numer.1. & 2.* Piaſec. *in praxi Epiſcopi part.2. capit.3. num.16.* la è Theoph. Paroch. *part.1. artic.3. cum ſeqq.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y Cura de Almas lib.4.p.2.tract.3.docum.2.n.1.* vbi *n.2.* ſic ait: *I aunque es aſsi que comunmente los Doctores fundados en los lugares citados del Concilio enſeñan que dellos ſe induze preceto que obligua. Afirma* Sot. *lib.10.de iuſtit.q.1.art.3.* quẽ *refert* Poſſeuin. *de offic. Curati, cap.3.n.1. que en el Concilio Tridẽtino ſe diſputo ſi el officio de predicar ſe auia de encargar a los Curas, y que alfin ſe quedo ſin determinar,* &c. & paulo inferius. *Suponiendo pues con la comun que en eſta parte tenen los Curas precepto, lo es tambien que no ſe deue entender con tanto rigor que obligue à los Curas a predicar todos los dias que el ſanto Concilio diſpone ſi no ſolamẽte aquellos que ellos iuz-*

gaten

guren que conuiene para aprouechiamento de feligreſes.

2 Licet autem in *vna Bittunt.* S. D. N. Vrbanus VIII. facta ſibi relatione per *S. Cong. Concil.* mandauerit *ſub die* 2. *May* 1629. vt cùm Epiſcopus prædicat, ſilere debeant alij
3 Concionatores, illiſque poſſit inhibere, vt eo tempore à prædicatione ſe abſtineant. † Poſſunt tamen Parochi per ſe ipſos inter Miſſarum ſolemnia ſermonem habere, etiam quando Epiſcopus ipſe prædicat, vt cenſuit eadem *Sacra Congregatio in cauſa Terulen.* 11. *Iuny* 1631. vbi ſubdit id non intelligi reſpectu Presbyterorum in Eccleſia Parochiali, me citato *in hoc loco* Lezana *in ſum.quæſt.Reg.tom.*
4 1.*c.*20.*num.*6.

Et quamuis Parochus nec valdè doctus, nec eloquens ſit, non ideò prætermittat plebem ſibi creditam erudire, iuxta S. Franciſci Xauerij vtiliſſima monita Concionatoribus præſtita, dum, teſte Turſell. *lib.*6.*c*.... ita ait: *Non ſe ipſum, ſed Chriſtum Crucifixum Concionator prædicet, Concionatoris præcipuum munus eſt auditori delectorum ſuorum quàm maximum incutere dolorem, & certiſſimis, ſempiternisque infernorum ſupplicijs ante oculos propoſitis eum à flagitiis deterrere; Satanæ quoque artes, atque inſidias aperire, ea demum pro concione ferere, quæ vulgi quoque imperiti intelligentia potius quàm admiratio excipiat.* Abſtineat tamen à prædicatione errorum, & præſertim eorum, quæ hæreticam ſapiunt prauitatem, & à ſcandalis diſſeminandis, ſicut *S. Concil. Tridentin.* Concionatoribus potiſſimum Regularibus
5 præcepit *d.ſeſſ.*5. *de reform.cap.*2.

Et licet idem *Concil.Trident.* Parochis munus prædicationis Verbi Dei iniunxerit, & quaſi proprium illorum munus fecerit, ita vt nec ab Epiſcopis in hoc impediri poſſint, ſicut declarauit *S. Congregatio eiuſd.Concil.d.cap.*2. in hæc verba: *Si Curatores animarum per ſe*
6 *velint manus prædicationis obire, non debent impediri.* † Nihilominus poſſunt per alios officio ſuo ſatisfacere, vt colligitur ex eod. *Concil.Trident.ſeſſ.*24.*de reform. cap.*4. in hæc verba: *In aliis autem Eccleſiis, ſcilicet prædicationis munus exercetur per Parochos, ſiue iis impeditis per alios ab Epiſcopo impenſis eorum, qui eas præſtare vel tenentur, vel ſolent, deputandos, in ciuitate, aut in quacumque parte Diœceſis cenſebunt expedire.* Tolet.*lib.*5.*cap.*5.*num.*9. Trulleneh. *in expoſ.Decalogi lib.*4.*cap.*1.*dub.*8.
7 *num.*12.

At Parocho per ſe ipſum concionanti, minimè licet prætextu cuiuſcumque paupertatis prætendere ſibi præſtari eleemoſynam ſolitam dari Prædicatoribus aliàs ab Vniuerſitate electis, vt cenſuit *in vna Veſtan.*20.*Martij* 1621.

8 Cuius quidem Parochi licentia etiamſi ſufficiens ſola videretur Iure communi attento, vt alius ab eo inuitatus poſſet in ſua Eccleſia prædicare, ex text. *in Clem.dudum, verſ. in Eccleſiis autē, de ſepult.* tamen ex *Conc.Trid.* verbis *ſeſſ.*24.*de reform.cap.*4. & *ſeſſ.*5. itidem *de reform.cap.*5. prohibentur Parochi in ſuis Eccleſiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamſi prædicare vellet aliquis Epiſcopus; & ita iam hodie nullus etiam à Parocho inuitatus prædicare poterit ſine licentia Epiſcopi, vt ex declaratione Clementis VIII. reſoluit Zypæ. *in analytica poſtremi iuris eccleſ.enarrat. lib.*3. *tit.de Parochis, num.*3. & Berti.Lucenſ. *in praxi criminal. Regular. cap.*34. *de viſitat. Eccleſ. Paroch. num.*1. *verſ.Regulares,* niſi aliàs Prædicator ſibi notus eſſet ad hoc vt ſemel, biſve prædicet, Nauar. *d. cap.*25. *num.*141. Vgolin. *de officio Epiſcopi, cap.*42. §.1. *num.*3. Tenentur igitur Paſtores, & animarum Curatores oues ſuas paſcere prædicatione verbi Dei; itaut qui rarò, aut nunquam Concionem habent ad populum, peccent mort. etiam præciſa graui populi neceſſitate, aliàs enim contra præceptum diuinum toties peccabunt, quoties populus grauiter indigebit prædicatione, nam ex Dei mandato tenentur oues ſuas verbi diuini prædicatione paſcere, ex Trid. *ſeſſ.*23. *de reform. cap.*1. Quare Bonacin. quem refert Trullench. *d.lib.*3.*cap.*1.*dub.*4 *num.*14. ait Parochum peccare ſi duobus, vel tribus menſibus totius anni diſcontinuis non concionetur, quia eſt materia grauis, & quod Conc. Trid. *ſeſſ.*5. *cap.*2. decernit Parochos, alioſque curam animarum habentes, ſi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo non ſatisfecerint, cogendos eſſe per cenſuras, & alias pœnas; ſupponit ergo Concilium ſaltem trium menſium ſpatium eſſe notabile, & grauem culpam, cùm Eccleſiaſticæ cenſuræ niſi grauiter peccantibus imponi non ſoleant.

Et puto Parochum officio ſuo non ſatisfacere quoad Deum, prædicationes totius 9
anni aliis committentem, quamuis non deſint prædicatores docentes ea, quæ populus ſcire tenetur; ſicut nec ſatisfaceret, ſi totam curam Vicario committeret, niſi ex conſuetudine immemorabili excuſaretur; vnde ſi velit tenere Vicarium, poteſt eum habere in coadiutorem; non tamen vt per ſe ipſum totum onus exerceat, ſicut benè docent Caiet. 2.2.*qu.*185.*art.*5. Sot. *de Iuſt.lib.*10.*qu.*3.*art.*1. Cordub. *lib.*2.*quæſt.Theolog.tit.de ignorantia, q.*3.*in princ.* Henriq. *in ſum. tit. de Indulgent. cap.*28. §.1. Fr. Emman. etiam *in ſum. tom.*2. *cap.*33.*num.*2.

Quando autem Vicecuratus ſeruierit Ec- 10
cleſiæ, & adminiſtrauerit Sacramenta Parochianis pro Rectore infirmo, ſeu aliàs impedito, conſequitur emolumenta ipſius

Rectoris, & licita est ei retentio oblationum, & eleemosynarum sibi factarum, secundùm Cagnol. *tom.2. decis. consult.80. per tot.*

11 Vnusquisque pro audienda prædicatione tenetur Parochiæ suæ interesse, si id commodè fieri potest, vt per Conc. Trid. *sess.24. de reform. cap.4.* resoluunt Zerol. *in praxi Episc. p.1. verb. prædicatio, §.4.* Suar. *de Rel. tom.1. lib.2. cap.16. num.5.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.7. cap.3. q.7. & lib.12. cap.2. quæst.1. vers. deinde.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib.3. c.1. dub.4. à n.7.* vbi n.11. post Zerol. *in praxi Episcop p.1. verbo prædicatio, vers. ad 4.* tradit, obligationi audiendi verbum diuinum in propria Parochia esse derogatum per generalem consuetudinem. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.3. alleg.76. n.34.*

12 Et ideò Parochus admonere debet Populum, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas Parochias; excommunicandus tamen non est, si monitioni non paruerit, vt à *Sacra Congregatione* decisum fuisse testatur Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.4. tit.30. l.3. de Prædicatoribus sacra Scriptura, num.35.* & alij, quorum meminit Theoph. Paroch. *p.2. art.17.*

13 Nec etiam Ordinarius potest mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendam sacram concionem, & Missam in Ecclesia Parochiali, vt pariter decisum referunt Zerol. *in praxi Episcop. p.2. verb. Parochia, pag. mihi 82.* Suar. *tom.1. de Relig lib.2. c.16. n.10. in fine,* Trullench. *d. lib.3. c.1. dub.4. n.12. in fine.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol. 121. num.11. in fine.*

14 Quod quidem Concilij Trid. decretum de audiendo in Parochia verbo Dei, intelligit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. q.43. art.7.* quando in Monasterijs non prædicatur. Azor. verò *instit. moral. p.1. lib.7. cap.3. q.7.* interpretatur etiam de sacris Concionibus, vel de Euangelio, quod in diuino Missæ officio recitatur, vel cantatur. At Suar. *ad 3. p. D. Thoma disp.88. sect.2.* ita ait: *Illa obligatio si in rigore sumatur pro obligatione præcepti: non est absoluta, sed supposita commoditate,* (vt Concilium loquitur) *& doctrina necessitate: sine qua præceptum affirmatiuum nõ solet obligare, quãdo lex ipsa tempus non determinat,* &c. Verùm Theoph. Paroch. *p.1. art.4. cum seq.* multis probat audire Verbum Dei in Parochia præceptum esse, & id desumit ex verbo, *teneri,* de quo *in Conc. sess.24. de reform. cap.4.* quod importat obligationem præcepti, secundùm Azor. *d. p.1. lib.5. cap.6. q.5.* Fr. Emman. *d. tom.1. q.6. art.13.* Nauar. *in man. cap.23. num.50. & 52.* Sed licèt suam sententiam multis comprobare nitatur, ostendatque sacram Concionem tam à Synodo commendatam, non esse institutam solùm ad erudiendum, & docendum, sed insuper & quidem præcipuè ad conuertendum, terrendum, consolandum, confortandum, animandum, inflammandum ad peccatores ab inferni faucibus reuocandos, electos ad maiora merita, & æterna præmia concitandos: hodie tamen vsus obseruat, vt quisque extra Parochiam suam concionem audire valeat, vt ex Zerol. tradit Trullench. *loco citato.*

CAPVT XV.

De doctrina Christiana per Parochos docenda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus Dominicis, & alijs festiuis diebus tenetur pueros Parochiæ suæ Fidei rudimenta, & doctrinam Christianam docere.*

2 *Parochus, quinimium negligens fuerit in doctrina Christiana docenda, peccabit mortaliter.*

3 *Episcopus constito sibi de Parochi negligentia, vel insufficientia in docenda doctrina Christiana, poterit ex fructibus Parochialis Ecclesiæ assignare partem congruam alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat.*

4 *Fidei rudimenta seu articulos tenentur omnes sub peccato mortali scire.*

5 *Absoluendus an sit ille, qui vel ob negligentiam, vel ob verecundiam* Pater noster, Aue Maria, Credo, & decem Præcepta *addiscere non curat? ostenditur.*

6 *Parochus an possit mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam? ostenditur.*

7 *Parochus sæpè admonere debet parentes, propinquos, tutores, & alios, quorum curæ sunt pueri commendati, vt eos mittant ad Parochias omnibus diebus festis, aut saltem Dominicis ad Doctrinam Christianam addiscendam.*

8 *Constitutio* Pij V. *incip.* Ex debito, *refertur.*

9 *Constitutio* Pauli V. *incip.* Ex credito, *refertur.*

DOMINICIS saltem, & alijs festiuis diebus Parochus pueros Parochiæ suæ Fidei rudimenta, ac doctrinam Christianam, & obedientiam erga Deum & parentes, bonósque mores docere tenetur, vt expressè statuit Conc. Trid. *sess.24.* 1

de

de reform.cap.4. vers.idem etiam, *& sess.5. de reformat.cap.2.* admonet vt Archipresbyteri, Plebani & quicunque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Ecclesias, quoquo modo obtinent, per se vel alios idoneos, si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & eorum capacitate pascant salutaribus verbis; de quo plura in hac materia scitu dignissima vide apud Archiep. Bonon. *p.2.sub tit. de doctr.Christiana, pag.9. cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop.p.1.verb.doctrina Christiana*, Petr. Ledesma *in sum.p.1. ad fin.in tract.de la doctrina Christiana*, Poss. *de officio Curati,cap.4.de doctrina Christiana*, Ludouic.Beia *responsor. casuum conscient.p.3. casu 27.vers.tandem*, Vgolin. *de officio Episcopi,cap.16.§.4.num.1.* meipsum *in eodem tract.p. 3.alleg.76. num.37. cum seqq.* Machado *en sa perfetto Cõfessor y Cara de Almas li.4.p.2.tract. 3.docum.2. n.4.* Trullench. *in exposit.Decalogi lib.1.c.1.dub.4.à n.7.* vbi *n.9.* asserit S.Carolum *in Conc.1.prou. tit. de Fidei initiis, sess.24. c.4.* instituisse quòd Parochus campanæ sono curet à prandio diebus festis pueros conuocare ad audiendam doctrinam Christianam, & *n.7.* cum Petro Ledesma *in sum.tom.2. tract.1. c.3.post 7.concl. vers.la duda es*, aduertit quamuis Parochi teneantur suas oues docere doctrinam Christianam, non tamen teneri in particulari quemlibet Fidelem docere, sed sufficere in communi in propriis Ecclesiis hæc docere per se ipsum, aut aliam personam.

Et ad huius præclari instituti maiorem obseruationem emanauit Constitutio Pij V. incip. *Ex debito pastoralis officij, sub die 6.Octobris* 1572. quam refert Piasec. *in praxi Episcopi.p.*
2 *2.c.3.num.19.* & nos *in fine huius cap.* Vnde † ad officium Parochi pertinet Parochianos suos in prædicta doctrina Christiana erudire, Fusc. *de Visitat.lib.1.c.4.num.17.& lib.2.cap.3. num.12.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol.p.1.decis.22.num.2. in fine.* & sic mortaliter peccabit Parochus, qui nimium negligens fuerit in huiusmodi doctrina Christiana edocenda, vt ex Emman. Sà *verb. Parochus,num.2.* resoluit Fernandez *in examine*
3 *Theologia moral.p.4.cap.15.§.5.num.7.* † Et poterit Episcopus constito sibi de eius negligentia, vel insufficientia ex fructibus ipsius Ecclesiæ assignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc ministerium loco ipsius adimpleat, vt ex Concil.Trid. *sess.5.de reformat. d.cap.2.* colligit Piasec. *d part.2.cap.3. n.16.* non tamen poterit comminari pœnam peccati mortalis Parochis doctrinam Christianam non docentibus, sed illos per viam præcepti pœnalis debet obstringere, vt Bergomen. Episcopo rescripsit *S.Congr.Episcoporum, sub die 22. Nouembris* 1592. Hinc Aloys. Ricc. *d.decis.22.* ait fuisse suspensum ab officio suæ curæ quemdam Parochum per sex menses, eo quòd rudimenta Fidei suos Parochianos non docebat.

Sub mortali peccato debent omnes scire 4
Fidei rudimenta, seu articulos, vel eos saltem, quos solemni ritu Ecclesia celebrat, veluti Orationem Dominicam, præcepta Ecclesiæ, & Sacramenta, sicut aduertit Petr. Nauar. *de restitut. lib.2. cap.4. numero* 109. vbi subdit decem Dei præcepta omnibus fidelibus cognita esse debere, addit Bannes *2.2. quæst.2. art.8.* omnes Fidei articulos ab omnibus explicitè credendos esse, & tria Sacramenta, Baptismum scilicet, Eucharistiam, & Pœnitentiam, sciendúmque Deum esse orandum, & Decalogi præcepta cognoscenda; Parochus, qui in docendis Fidei Symbolo, Dei præceptis, & Dominica Oratione negligens fuerit, lethalem culpam contrahet, secundùm Emman. Sà *d.verb. Parochus, num.5.*

Absoluendus igitur non erit ille, qui vel 5
ob negligentiam, vel ob verecundiam, *Pater noster, Aue Maria, Credo, & decem Præcepta* addiscere non curat, vt resoluit Ludouic. Beia *loco proximè citato*, subdens quòd postquam sic ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum vnum retinere potest, dummodo tamen credat singulos articulos quando sibi proponuntur à ministris Ecclesiæ; & sciat de illis, ac de præceptis Decalogi respondere quando interrogatur; & deprecetur Deum, intendens saltem virtualiter ad ea quæ in Oratione *Pater noster* continentur, absolui tunc poterit: si enim articulorum Fidei, diuinorum Præceptorum, & Orationis Dominicæ substantiam rudis intelligat, satis est, etiamsi verba non percipiat, vt ex Lop. Emman. Sà & Valent. tradit Andr. Victorel. *in notis ad* Posseuin. *de offic. Curati,cap.4.vers.si articulorum*, & notant Azor. *inst.moral.p.1.lib.8.cap.7. q.5.* Filliuc. *tom.2.tract.22.cap.2.n.37.* Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.1.lib.2.cap.3. num.19.* Bonacin. *de legib. disp.3.q.6.puncto 2. num.14.* Suar. *de Fide disp.13.sect.5.num.8.* latè Trullench. *d.lib.1.cap.1.dub.4.à princ.*

Vtrum autem possit Parochus mulctis, & 6
pœnis etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri noluerint, in oppidis, villis, & aliis locis extra ciuitatem? solet ab aliquibus in dubium reuocari in quo Zerol. *d.verb.doctrina Christiana,§.3.* tenet non posse Ordinarium, subdens *Concil. Trident. cap.4.* in illis verbis, ibi, *etiam per censuras Ecclesiasticas compellent*, lo qui de compulsione illorum, quorum interest

intereſt eam docere, & non de compulſione puerorum, ſeu parentum ipſorum. Veriùs tamen eſt dicere his noſtris temporibus (pro vt in Hiſpania vſu receptum eſt) poſſe Præſulem cenſuris compellere ſubditos, vt doctrinam Chriſtianam diſcant, & Parochum vt eam doceat. Ita Perez *ad l. 1. verſ. aliud etiam, titul. 1. libr. 1. Ordin. fol.* 19. Fr. Emman. *in ſumm. tomo 1. capit.* 88. *num.* 3. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *capit.* 14. *numer.* 8. Palao *de Fide tract.* 4. *diſputat.* 1. *punct.* 11. *numero* 3. Sanchez *in præcept. Decalog. lib.* 2. *capit.* 3. *num.* 15. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neap. part.* 4. *deciſ.* 300. Ego ipſe *d. part.* 3. *allegat.* 76. *num.* 38. & me citato *in illo loco* Homobon. de Bonis *in examine Eccleſiaſt. tract.* 11. *capit.* 12. *quæſit.* 26. *reſolut.* 2. *quæſtionis*, & Trullench. *d. dub.* 4. *numer.* 8.

7 Sed, quicquid ſit, Parochus ſæpè admonere debet parētes, propinquos, tutores, & alios, quorum curæ ſunt pueri commendari, vt eos mittāt ad Parochias omnibus diebus feſtis, vel ſaltem Dominicis ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam, & vt faciliùs ad id peragendum parentes, & alij ſuperius enumerati inclinentur, poſt explicatam huiuſce rei neceſſitatem, & vtilitatem, ipſe Parochus Indulgentias, quas Pius V. & Paulus V. illis, qui huic pietatis operi cooperabuntur, conceſſit, publicauit, declarans Conſtitutiones, & Breuia quæ ſequuntur.

PIVS PAPA V.

8 *EX debito Paſtoralis officij*, & infrà, *Cupientes igitur tam pio, tamque laudabili operi viribus totis fauere, & animas lucrifacere Creatori, ex certa noſtra ſcientia, vniuerſos, & ſingulos Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, cæteróſque Eccleſiarum Prælatos, & locorum quorumcunque Ordinarios vbilibet cōſtitutos, præſentes, & futuros rogamus, & hortamur attētè eis, ac eorum in Spiritualibus, Vicariis, ſeu Officialibus generalibus, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus hoc opus ſanctiſſimū toto pectore amplectentes, aliquas Eccleſias in ſuis Ciuitatibus, & Diœceſibus reſpectiuè, ſeu loca honeſta, in quibus præfati infantes, & pueri ad audiendam Doctrinam Chriſtianam conuenire poſſint, deputent, & viros ad id idoneos vita, & moribus approbatos, qui diebus ſaltē Dominicis eoſdem infantes, & pueros, ac alias perſonas diuinæ legis expertes, in articulis Fidei, & præceptis ſanctæ Matris Eccleſiæ inſtruant, confirmēt, & eligāt, atque tot Societates, ſeu Confraternitates, quot ad hoc tam ſanctiſſimū opus exercendum eis opportunæ videbuntur, inibi auctoritate noſtra erigant, & inſtituāt. Nos enim, vt promptiùs, & alacriùs ad hanc curam ſubeundam omnes Chriſti fideles alliciantur, & eo libentius curam ipſam ſuſcipiant, quo ex dono cæleſtis gratiæ conſpexerint ſe vberius refectos, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, & confeſſis, ſeu ſtatutis à Iure temporibus firmum confitendi propoſitū habentibus, qui in aliqua dictarum Societatum, ſeu Confraternitatum vbilibet conſtitutarum intrauerint, & adſcripti fuerint, illis videlicet, tam qui alios docuerint, quàm qui ab aliis in articulis Fidei, & præceptis Eccleſiæ huiuſmodi inſtructi fuerint, quoties in præfato ſanctiſſimo exercitio ſe occupauerint, quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentiis, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium miſericorditer in Domino relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris, &c. Datum Romæ die 6. Octobris* 1572. Refert Berti. Lucenſ. *in praxi crim. Reg. tit.* 4. *cap.* 34. *n.* 4.

PAVLVS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

EX credito nobis Paſtoralis officij munere 9
piis locis, quæ maiora in dies in Spiritualibus, & temporalibus ad Dei gloriā, & animarum ſalutem incrementa ſuſcipiunt, vberiora ſubſidia, & ampliora concedimus priuilegia, ne quicquam illarum rerum prætermittamus, quæ ad Chriſtianam propagādam Religionem conducere videntur. Ob has cauſas conſiderantes Nos, de iure optimo à ſacro Tridentino Concilio, & Summis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris ſtatutum, & iam multos abhinc annos maximo Eccleſiæ Dei commodo obſeruatum fuiſſe, vt pueri ſingulis Dominicis, & aliis feſtiuis diebus Fidei rudimenta, obedientiam erga Deum, & parentes, aliáſque Chriſtianas virtutes ab iis, ad quos ſpectat, edocerentur, vt hac ratione, qui ad mundi voluptates

luptates

luptates sequendas natura proni sunt, Christiana pietate eruditi, de virtute in virtutem proficientes, tales euaderent, qui ad populi Christiani mores reformãdos, & Catholicæ Fidei incrementum idonei efficerentur Ministri. Atque hoc consilio, cum nonnulli probitatis Viri zelo charitatis accẽsi, pro diuini cultus augmento in hac alma Vrbe nostra, cæterarum Matre, & Magistra, Tridentino Concilio publicato, in quibusdam Ecclesiis pueros, & adultos quoscunque summa pietate, ac diligẽtia doctrinam Christianam docere cœpissent, hocpium opus, præstante Domino, exiguo tẽporis spatio, adeò incrementa suscepisse, vt Congregatio sub doctrinæ Christianæ nomine iampridem instituta fuerit; ex quibus, licèt aliqui tantùm in communi viuant cum suo Præposito in Ecclesia Sanctæ Agathæ Regionis Transtyberinæ, in vnum tamen omnes sub vno Protectore conueniunt, atque vno Præside, huic saluberrimo operi singulis festiuis diebus sedula incubuerunt, & incumbunt diligentia. Nos pro nostro Pastoralis officij munere hoc pium Christianæque Reipublicæ necessarium opus, ex quo hactenus vberrimi fructus prouenerunt, ac multò vberiores posthac prouẽturos speramus, ex animo amplectentes, illúdque in dies augeri magis, ac magis cupientes, Congregationem prædictam in Vrbe institutam, nec non singulas illius personas, & Ecclesias, nempè S. Martini Regionis Arenulæ, S. Agathæ Regionis Transtyberinæ, eidem Congregationi Apostolica auctoritate concessas, sub nostra, & Sedis Apostolicæ protectione suscipientes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine in celeberrima Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, Congregationem doctrinæ Christianæ huiusmodi in Archiconfraternitatem, Apostolica auctoritate, tenore præsentium perpetuò erigimus, & instituimus, illiusque sic erectæ & institutæ perpetuum Administratorem, & Protectorem dilectum filium nostrum Hieronymum tituli S. Blasij Presbyterum Cardin. Pamphilum nuncupatum, ac pro tempore existentem in Vrbe, & eius districtu Rom. Pont. Vicarium, harum serie constituimus, & deputamus; ac ipsius Archiconfraternitatis Confratribus pro tempore existentibus, aggregandi dictæ Archiconfraternitati alias quasuis eiusdem doctrinæ Christianæ in qualibet Mundi parte canonicè erectas, & institutas, ac instituendas Cõfraternitates, illisque priuilegia, indulta, fauores, exemptiones, gratias, & indulgẽtias infrascriptas sibi per Nos concessas, ac pro tempore à Sede Apostolica concedendas communicandi, necnon Administratoris, & Protectoris prædicti consensu, quæcumque Statuta felix regimen, & gubernium dictæ Archiconfraternitatis concernentia; licita tamen, & honesta, ac sacris Canonibus, & Decretis Cõcilij prædicti, Constitutionibúsque Apostolicis minimè contraria condendi, illaque sic condita pro rerum, & temporum qualitate, in toto, vel parte, ac toties quoties opus fuerit, immutãdi, & in eorum locum alia de nouo edendi licentiam, facultatem, & auctoritatem cõcedimus & impartimur: Vt autem deuotio Christi fidelium ad dictum opus exercendum in dies magis augeatur, Omnipotentis Dei Misericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus verè pœnitentibus, & confessis, ac sacra Cõmunione refectis, qui pro Ministris, Operariis, & Cõfratribus dictam Archiconfraternitatẽ ingredientur, die primo ingressus, seu eo die, quo dictæ Archiconfraternitati adscripti fuerint, plenariam: necnon eisdem sic descriptis, qui pœnitentes, & confessi, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in festo quod ab ipsa Archiconfraternitate, & aliis Confraternitatibus aggregatis, seu aggregandis pro earũ præcipuo, & principali respectu eligetur, sumpserint, etiam plenariam; quique verè pœnitentes, & confessi dictum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, aut id facere non valentes, animo contrito nomen IESV, saltem corde, in mortis articulo inuocauerint, similiter plenariam omnium peccatorum suorum remissionem & indulgentiam dicta auctoritate, earundem tenore præsentium concedimus. Præterea eisdem Confratribus, qui verè pœnitentes, & confessi semel quolibet mense sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, septem annos, & totidem quadragenas; quique in causa fuerint, vt pueri, famuli, aut quæuis alia persona ad discendam doctrinam

nam Christianam eant, ducentos dies; qui verò diebus Stationum Vrbis hanc doctrinam Ecclesiis docuerint, ac etiam illi, qui ad eandẽ discendam accesserint, easdem Indulgentias consequantur, quas consequerentur & consequi possent, si Ecclesiam Stationum personaliter visitarent. Easdem etiam Indulgentias visitatores dictæ Archiconfraternitatis, qui ex commisso sibi officio visitabunt illas Scholas, quas in illo die visitare poterũt, consequantur. Insuper eisdem Confratribus, qui diebus feriatis hanc doctrinam Christianam, aut publicè aut priuatim explenauerint, centum dies. Necnon omnibus, & singulis Præceptoribus, qui diebus festiuis discipulos suos ad doctrinam Christianam duxerint, eosque illam docuerint, septem ãnos; quique diebus feriatis in propriis Scholis eandem doctrinam explicauerint, centum dies. Sacerdos etiam dictæ Archiconfraternitatis, qui in Ecclesia, seu Oratorio illius Confraternitatis verbum Dei prædicauerit, aut collationes fecerit licèt illo die non interuenerit in aliqua Schola docendi causa, septem annos. Omnibus autem & singulis patribus, & matribus familias, qui in suis domibus, liberis, famulis, & familiaribus vtriusque sexus doctrinam Christianam explanauerint, qualibet vice id fecerint, centum dies. Item Confratribus, qui per Ciuitatem viros, mulieres, aut pueros ad eandem doctrinam Christianam ducendi causa circumierint, septem annos. Eisdem autem Confratribus, qui extra Ciuitatem ad illam docendam per Castella, & Villas exierint, decem annos. Item eisdẽ Confratribus, qui disputationibus, quæ in Scholis dictæ Archiconfraternitatis fieri solent, interfuerint, ducentos dies. Omnibus item & singulis Christi fidelibus, qui per mediam horam, doctrinam, aut docendi, aut discendi gratia studuerint, centum dies. Eisdem etiam Confratribus, qui infirmos dictæ Archiconfraternitatis visitauerint, quoties id fecerint, ducentos dies. Quoties verò sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, dum ad infirmos defertur, comitati fuerint, septem annos. Eisdemque qui corpora Confratrum, & Consororum defunctorum ac defunctarum ad sepulturam associauerint, aut exequiis, anniuersariis, officiisue, quæ pro eis celebrantur pro eorum animabus preces fundentes, interfuerint, tres annos. Ac quoties diuinis officiis & Congregationibus publicis, vel secretis dictæ Archiconfraternitatis interuenerint, ducentos dies. Eandemque Indulgentiam consequantur quandocunque Processionibus à locorum Ordinariis, sub vexillo dictæ Confraternitatis, præscribẽdis interfuerint. Itẽ omnibus, & singulis vtriusq; sexus, & cuiuslibet ætatis Christi fidelibus ad doctrinam Christianam discendam in dictis Scholis conuenire solitis, qui peccata sua quolibet Beatæ Mariæ Virginis, & alio festo à Superioribus dictæ Congregationis determinando confessi fuerint, tres annos; iis verò, qui ad communicandum habiles sunt, si dictum Eucharistiæ Sacramentum deuotè sumpserint, quinque annos. Præterea quolibet die dicta aggregatio in quauis Ciuitate, vel Terra publicatur, omnibus & singulis vtriusque sexus Confratribus dictæ Confraternitatis verè pœnitentibus confessis, ac communicatis, septem annos, & totidem quadragenas de eis iniunctis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino concedimus, & relaxamus. Nostræ præterea intentionis esse declaramus, quod Indulgentiæ, gratiæ, & indulta prædicta intelligantur, ac sint cõcessa cuiuis Confraternitatis canonicè erectæ, seu erigendæ in qualibet Orbis parte, statim ac prædictæ Archiconfraternitati iuxta Constitutionem fœlicis recordationis Clementis Papæ VIII. prædecessoris nostri fuerit aggregata; nec absque aggregatione, huiusmodi gratiarum, & Indulgentiarum prædictarum particeps vllo modo esse possit. Declarantes nihilominus, quòd cùm vna Confraternitas dictæ doctrinæ Christianæ vnius Ciuitatis aggregata fuerit, intelligantur, & sint omnino aggregatæ reliquæ omnes vtriusque sexus ab Ordinario loci erectæ, & erigendæ, earumdemque Indulgentiarum, & gratiarum prædictarum participes sint. Non obstantibus quibusuis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentium transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo dictæ Archiconfraternitatis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ

exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Tusculo, sub Annulo Piscatoris, die 6. Octobris, M. DC. VII. Pontificatus nostri Anno tertio.

CAPVT XVI.

De nunciatione Vigiliarum Festorum, Indulgentiarum, Matrimoniorum, & Ordinandorum per Parochos inter Missarum solemnia facienda.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non denuntiando ea, quæ tenetur denuntiare, peccat mortaliter.*
2 *Vigilias, in quibus ea hebdomada ex præcepto Ecclesiæ, vel ex loci consuetudine, seu ex Ordinarij lege ieiunandum est, debet Populo denunciare Parochus.*
3 *Parochus ex iusta causa dare potest licentiam suis Parochianis non ieiunandi, etiam præsente Episcopo, seu Vicario.*
4 *Festos dies, in quibus ab operibus seruilibus est vacandum, populo denuntiare tenetur Parochus.*
5 *Festorum obseruantia quoad vacationem à seruilibus, incipit à media nocte præcedentis diei vsque ad aliam sequentis.*
6 *Parochus ex causa legitima potest concedere licentiam diebus festis, in quibus ad Episcopum, vel Vicarium non potest haberi recursus.*
7 *Parochus potest aliquid exigere à laborantibus in die festo cum causa dubia est, mutando hoc opus seruile in aliquam largitionem, quæ tamen cedat in opus pium.*
8 *Episcopus præcipiens sub excommunicationis sententia ipso facto incurrenda, ne quis stante indubitata causa operaretur diebus festis, excommunicatio non ligat.*
9 *Licentiam concedere laborandi in diebus festis non ad Parochum, sed ad Superiorem iurisdictionem exercentem spectat, quando necessitas non est indubitata, vel posset recursus haberi ad Ordinarium.*
10 *Licentiam pro laborando in diebus festis concedere ad Vicarium, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum spectat.*
11 *Constitutio Pij V. Circa dierum festorum obseruationem, refertur.*
12 *Præceptum de Dominicis, & festinis diebus sanctificandis, & obseruandis, sub prætextu mercatuum, & nundinarum nullatenus est violandum.*
13 *Agasonibus, atque aliis iumentorum vectoribus licet diebus festis sarcinas, & onera nundinarum causa exonerare, & deponere, inceptùmque iter, Missa tamen priùs audita, transeundo prosequi.*
14 *Vendere, emere, seu asportare merces non licet diebus festis, nisi tantùm ad victum necessaria, aut alia munuscula.*
15 *Nundinæ quæ non sunt solemnes, sed fiunt peractis Sacris in festo alicuius Sancti ante eius Ecclesiam ex consuetudine antiqua, tolerandæ sunt.*
16 *Tabernarij, & Venderij in ciuitate Vlixbonen. diebus festiuis, etiam ante Concionem, & Missa Conuentualis celebrationem omnia ad humanum victum necessaria vendere possunt, fores velamine aliquo contegendo.*
17 *S. Iosephi, & S. Annæ dies festi sub obseruantia, & præcepto comprehenduntur.*
18 *Parochus nonnulla denuntiat absque Episcopi licentia.*
19 *Indulgentiæ, & aliæ spiritualies gratiæ sine Ordinariorum licentia non publicandæ.*
Miracula ficta, vel noua non publicet Parochus nisi ab Episcopo priùs fuerint examinata, & approbata, ibid.
20 *Parochus iubente Episcopo debet publicare, & explicare inter Missarum solemnia decretum* Concil. Trid. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1.
21 *Parochus inter Missarum solemnia ordinandos ad maiores Ordines denuntiare tenetur.*
22 *Ordinari qui prohibeantur populo explicare debet Parochus, vt ille sciat de quibus admonere teneatur.*
23 *Parochus testimoniales litteras à subscriptas, & signatas consignabit illis, quos denuntiauit ad Ordines sacros promouendos.*
24 *Parochus litteras functionum exercitarum pro Ordinandis concedit.*
25 *Quæstuarios eleemosynarum non commendat Parochus absque Episcopi licentia.*
26 *Episcopus potest etiam Regulares cogere, vt in offertorio Missarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent Fidelibus quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrunt.*
27 *Regulares in suis Ecclesiis non Parochialibus non prohibentur annuntiare Populo festa, & ieiunia.*

INTER Missarum solemnia, 1 præsertim earum, quæ die Dominico celebrantur, ex Altari denunciationes quasdam facere debet Parochus, quarum aliquas ex officio absque alia licentia, seu iussione facit: alias verò minimè absque Episcopi licentia. Quæ sine licentia denuntiat, sunt in duplici differentia: quædam enim tenetur denuntiare, vt dies ieiuniorum, dies festos, & matrimonia celebranda, de quorum singulis infrà *hoc capite* tractabimus, & deficiendo in istis credo peccare mortaliter, quia deficit in re grauí

graui, quæ ſub mortali populus tenetur ſcire: alia denunciat ſine iuſſione; ſed non tenetur vt res amiſſas, ſeu inuentas, deſideria pia particularium, putà quòd quidam velint fabricare in Eccleſia, ſi populus adiuuet, & ſimilia, in quibus bonum eſt ipſum Parochum eſſe facilem, dummodo nimia denuntiatio ſimilium non reddat officium contemptibile, ideò prudens arbitrabitur. Et ſic poſtquam Parochus diebus Dominicis, & inter Miſſarum ſolemnia explicauerit populo diuina eloquia, docendo neceſſaria ad ſalutem, quæve ſequenda, quæ fugienda ſint ad obtinendam vitam æternam, vt præcipit facere Concil. Trid. *ſeſſ.5. de reformat. capit.2.* & ſimiliter poſtquam virtutem Sacramentorum explicauerit, ac dum illa monſtrat, leuia & prophana, & diſcurſus minus neceſſarios omittat, idem *Concil.ſeſſ.24. de reform.capit.7.* ita vt ſi circa hoc negligens & inſufficiens reperiatur, poſſit Epiſcopus ex fructibus ipſius Eccleſiæ aſſignare partem congruam fructuum alteri, qui hoc miniſterium loco ipſius adimpleat, idem Concil. *loco citato ſeſſ.5.* ea, quæ ſequuntur denuntiare tenetur.

2 *Primò* denuntiare populo Parochus debet vigilias in quibus ea hebdomada ex præcepto Eccleſiæ, vel ex loci conſuetudine, ſeu ex Ordinarij lege ieiunandum eſt, vt ſtatuit Concil.Trid. *ſeſſ.23. de reform. in decreto de delectu ciborum, ieiuniis*, &c.Vgolin. *de officio*
3 *Epiſcopi capit.6.* §.3. *numer.*3.† Ex iuſta cauſa Parochus dare poteſt licentiam ſuis Parochianis non ieiunandi non ſolùm in oppidis, & villis, vbi non adeſt Epiſcopus, nec Vicarius, ſed etiam in ciuitate præſente Epiſcopo, vel Vicario, quia ita ſeruat conſuetudo legitimè præſcripta. Ita Syluester. *in ſum. verb. ieiunium,quæſt.7.dicto* 4. Nauar. *in man capit.*21. *à num.*20. Azor.*inſtit.moral.p.*1. *lib.7. capit.*29. *quæſ.*4. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.4. lib.1.cap.9.num.*2.Poſſeuin.*de officio Curati capit.*12.*numer.*22.vbi *numer.*21. ait iuſtis de cauſis poſſe Curatum dare licentiam manducandi cibum prohibitum infirmo in abſentia Epiſcopi, vel Vicarij: aduerti tamen ne Curatus de hoc ſit ſolicitus, quia hanc licentiam dat Medicus, Thom. Sanch. *de Matrim.lib.*8. *diſp.9. numer.*27. Granado *de legib. ſol.*193.*numer.*5. *&* 9.Suar. *eod.tract. lib.6. cap.* 14.*in fine*, Ioan.Sanc. *in ſelectis diſp.*54.*numer.* 36.vbi *numer.*37. hanc poteſtatem oſtendit ad diſpenſationem in eſu carnium. Quamuis præſente Epiſcopo non poſſe Parochum in hoc diſpenſare exiſtimauerint Iacob. de Graff. *in aureis deciſ.p.*1.*lib.*2. *cap.*37. *numer.*17.Vega *in ſum.p.*1.*cap.*14.*caſu* 36. Emman. Sa *verb. ieiunium num.*9. Moure *in exam.Theolog.moral.p.*2. *cap.*8.§.2.*num.vlt.*

Addit Ioann. Sanc.*vbi ſupra num.*38. quod interuenire debet iuſta cauſa, non ſolùm vt licitè diſpenſatio fiat à Parocho, verùm vt validè,& *num.*39. id limitat, niſi prudenter & bona fide arbitratus ſit Parochus cauſam eſſe iuſtam, tunc enim diſpenſationem valere ait, licèt verè non fuerit cauſa ſufficiens,& *numer.*49. poſt Filliuc. *tom.*2. *tractat.* 27.*capit.*7. *numer.*129. reſoluit exiſtente cauſa ad diſpenſandum non eſſe integrum Parocho ieiunium in aliquod onus pium commutare, etiam ex parte, renuente illo qui petit diſpenſationem.

Secundò, tenetur Parochus denuntiare populo feſtos dies, in quibus operibus ſeruilibus eſt vacandum, vt expreſsè eſt conſtitutum in *Concil. Trident. ſeſſ.*25. *de reform.in decreto de delectu ciborum,ieiuniis,& diebus feſtis*, & innuitur *ſeſſ.*22. *in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebr. Miſſæ, in fine*, & aduertunt Petr.Greg. *lib.*1.*p.*1.*Iuris Canon. tit.*19.*capit.*5. Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.*12. *cap.*15. *num.*92. Vgolin. *de officio Epiſcopi c.*16.§.3.*n.*4. Berti Lucenſ.*in praxi crimin.Regul. tit.*4. *c.*34. *num.*5. *verſ. non minus item*: † quorum obſeruantia incipit à media nocte præcedentis diei, vſque ad aliam ſequentis, vt cum multis reſoluit nouiſſimè Aloyſ. Ricc. *in praxi p.4.reſol.* 384.*num.*1. 4 5

Ex cauſa verò legitima, veluti damni euitandi, vel vitæ ſuſtentandæ, poteſt Parochus concedere licentiam laborandi diebus feſtis, in quibus ad Epiſcopum, vel Vicarium non poteſt haberi recurſus. Ita Angel. *in ſum. verb.feriæ,n.*35.Syluest. *verb. Dominica, quæſt.* 4.Azor. *inſtit.moral. p.*2. *lib.*1. *capit.*28. *quæſ.*6. Machado *en ſu perfecto Confeſſor lib.*4.*p.*2.*tract.* 2.*docum.*8. Trulleneh. *in expoſit. Decalogi libro* 3.*cap.*1.*dub.*6.*num.*13. Poſſeuin.*de officio Curati cap.* 12.*ex numer.*12.vbi *numer.*17. cum eodem Azor. *d.lib.*1.*capit.vlt.quæſ.*12. reſoluit † poſſe Curatum aliquid exigere, non quidem pro licentia laborandi in feſto, ſed mutando opus ſeruile laborare volentis in aliquam largitionem: quam tamen reſolutionem intelligit Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præcept.*1. *libr.*1. *capit.*14. *numer.*27. quando cauſa laborandi in die feſto eſt dubia; nam ſi indubitata fuerit, nulla diſpenſatio requiritur, quia ita ſola indubitata neceſſitas ſine licentia Superioris excuſat illum à culpa lethali, qui in die feſto operatur, laboratque: vt quamuis † Epiſcopus perciperet ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, ne quis tunc ſtante indubitata cauſa operaretur, excommunicatio non ligaret, & intolerabilem errorem contineret. Ita Azor. *d.quæſt.*6. *ad fin.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.*1. *capit.*45. *numer.*10. Fagundez *d.cap.*14.*num.*26. vbi *à numer.*6. caſus 6 7 8

ſus exprimit, in quibus neceſſitas tam propria, quàm proximi, & communis Reipub. aut Prouinciæ excuſat, de quo etiam Aloyſ. Ricc. *in d. praxi p.4. reſol. 383. num. 2. & 3.*

9 Vbi autem non adfuerit indubitata hæc neceſſitas, vel illa admiſſa, paruerit recurſus ad Ordinarium, tunc non ſpectabit ad Parochum, qui feſta in Eccleſia ſeruanda annuntiat, licentiam in eis laborandi concedere, ſed ad Superiorem iuriſdictionem exercentem, vt cenſuit *Sacra Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita,* reſcribens Corſentino Archiepiſcopo *ſub die 2. Auguſti* 1594. & alia *S. Concilij Trident.* cuius tenorem referunt Quaraut. *in ſum. Bullarij, verb. dies feſti,* & Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.2. cap.3. num.23.* in hæc verba: *Congregatio Concilij cenſuit licere diebus feſtis dare operam rebus ad vitam neceſſariis, ac tempore perituris, præſertim tempore vindemiarum, & meſsium, ac recollectionis fructuum, vt ſi neceſsitas vrgeat, ac ſuadeat pietas. Cæterum quoniam verendum eſt ne priuatis affectibus, domeſticarúmque rerum ſtudio aliqui eò perducantur, vt hac ſacrorum Canonum indulgentia in aliis etiam caſibus abutantur, iidem Patres Illuſtriſsimi adiiciunt ad Ordinarij cuiuſque iudicium, ac cenſuram pertinere, vt dignoſcat an verè ex cauſis ſupradictis ſubſit, propter quam liceat diebus feſtis rebus ſeruilibus vacare, vt nec dierum feſtorum obſeruantia vlla in re violetur, nec opera illis diebus ſumma cum ratione permiſſa impediantur.* Vnde præfata *S. Congreg. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, in vna Ciuitatis Caſtellanæ 21. Auguſti* 1615. cenſuit *licentias pro laborando in diebus feſtis per Epiſcopum, aut eius miniſtros ad hoc deputatos in ſcriptis concedi debere;* & ideò eadem *Sac. Congreg. ſub die 18. Nouembris* 1597.
10 declarauerat † *eas concedere ad Vicariũ, quamuis foraneum, & non ad Archipresbyterum ſpectare.* Si verò ſæcularis Magiſtratus artifices in die feſto cum debita licentia laborantes puniat, licebit Ordinario eundem Magiſtratũ excommunicatum declarare, vt reſoluũt Duard. *in Bullam Cœnæ lib.2 c.17. q.3. & 4.* Bellet. *diſquiſit. cler. p.1. tit. de fauore cler. reali* §.5. *n.89.* Homobon. *de examine Eccleſ. p.3. tr.15. c.7. q.17. reſol.3. & in reſponſ. qq. mor p.2. c.32.*

11 Circa dierum feſtorum obſeruationem debet Parochus ſcire quæ Pius V. *in ſuma Conſtit.* incipit: *Cùm primum, ſub datum Romæ Kalend. Aprilis* 1566. præcepit in hæc verba *Cùm verò dierum feſtorum obſeruatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in lege diuina præcipiatur, cupientes abuſus prauos, qui ex eorum inobſeruantia inualuerunt, omnino corrigere, & antiquorum Canonum ſtatuta renouantes, mandamus vt omnes dies Dominici, & præcipuè in honorem Dei, B. M. Virginis, SS. Apoſtolorum feriati cum omni veneratione obſeruentur, & omnes in diebus præfatis Eccleſias frequentent, diuinis Officiis deuotè intendant, ab omni illicito, & ſeruili opere abſtineant, mercatus non fiant, profana negotiationes, & iudiciorum ſtrepitus conquieſcant. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum feciſſe deprehenſus fuerit, præter diuinam vltionem, & amiſsionem animaliũ, quibus ad vecturam vtetur, etiam graues pœnas incurret arbitrio noſtro, ſeu Vicarij noſtri in Vrbe, in aliis autem locis arbitrio Ordinariorum, vel aliorum Magiſtratuum, ita vt puniendi locus ſit. Quibus omnibus diſtrictè præcipimus, vt hæc diligenter obſeruari procurent, illas autem feſtiuitates, quæ iuxta cõſuetudinem locorum ſolemniter celebrari conſueuerunt, iuxta laudabilem conſuetudinem debita cum reuerentia obſeruari faciant ſub pœnis arbitrio ipſorum imponendis, & moderandis.*

Et rurſus Parochus ad eius notitiã deducat, 12
quæ *Sac. Cong. Eminent. Card. Conc. Trid. interpretum* in ſequenti declaratione iuſſit, quam tranſcripſit Berti. Lucenſ. *d.c.34 n.5. verſ. ſub eadem,* in hæc verba. *Præceptum de Dominicis, & feſtiuis diebus ſanctificandis, & obſeruandis ſub prætextu mercatuum, nundinarum, & feriarum nullatenus eſſe violandum. † Cæterùm* 13
his diebus licere agaſonibus, ac aliis iumentorum vectoribus, ſeu mercium conductoribus, baiulis, & aliis huiuſmodi ſeruis, & miniſtris, ſarcinas, & onera nundinarum cauſa exonerare, & deponere, suceptúmque iter, Miſſa tamen priùs audita, tranſeundo proſequi, & continuare, non autẽ debere ſarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo incipiẽdũ, neque mercatoribus, aut aliis ciuibus, & viatoribus † iis diebus, 14
etiã clauſis apothecis, merces vendere, emere aut aſportare licere, niſi tantùm ad victũ neceſſaria, aut alia minuſcula, & modici momẽti opera iam conflata, & elaborata pro tranſeuntiũ hoſpitum, aduenarum, & externorũ vrgenti, & præſentanea neceſsitate, & opportunitate. In quo partes erũt Epiſcopi propoſitis edictis prouidere, vt imprimis hi feſti dies debita obſeruatione colantur, ſimúlque populorum eò confluentium neceſsitatibus quantũ ſine diuina offenſione fieri poteſt, conſulatur. Quoad iudicia autem, quæ Dominicis, & feſtis diebus ſilere debent, id obſeruari poterit, quod Iure communi permittitur in quibuſdã vrgentibus caſibus, qui moram, & dilationem non patiuntur. In quibus, & aliis iuriſdictionem Conſulum nundinis præpoſitorũ concernentibus, Conſtitutiones, & Summorum Pontificum, ſi quæ habent, priuilegia, & allegatũ Breue fel. record. Pij V. ſeruanda eſſe ſtatuit. Poſtea eadem *S. Cong.* cenſuit nihil innouandum in conſuetudine hucvſque tolerata in nundinis, quæ non ſunt ſolẽnes, ſed fiunt peractis Sacris in feſto alicuius Sãcti ante eius Eccleſiã, extra tamẽ atrium.

Demum pro noſtro Regno Portugaliæ 15
aduertendum duxi, quod *ſub die 30. Martij*

1621. in cauſa Tabernariorum, & Tenderiorum Ciuitatis Vlixbonen. *Congregatio ſacrorum Rituum* inhærendo moderationi Conſtitutionis Synodalis Archiepiſcopi Vlixbonen. à collectore Portugaliæ de mandato eiuſdem Sacræ Congregationis emanatæ, Illuſtriſſim. Cardinal. Millino referente, cenſuit *Tabernarios, & Tenderios præfatos propter maximam populi frequentiam, atque alienigenarum ex omnibus Orbis partibus ad eam ciuitatem, terra, marique quotidie confluentium multitudinem, Dominicis, & aliis diebus feſtis etiam ante concionem, & Miſſæ Conuentualis celebrationem, omnia ad humanum victum neceſſaria vendere poſſe, dummodo Miſſæ, & Concionis prædicta tempore officinas, & tabernas huiuſmodi, earúmque fores velamine aliquo contegant.* Et deinde *ſub die* 4. *Septembris eiuſdem anni* eadem *S.Congregat. cenſuit omnes, & quaſcunque lites deſuper hucuſque motas extinguendas eſſe, ac perpetuum ſilentium imponendum.*

17 *Sacra Congregatio Rituum, S.D. Gregorio XV. approbante, cenſuit diem feſtum ſancti Ioſephi Sponſi Beatiſſimæ genitricis Dei Mariæ deinceps perpetuis futuris temporibus ſub obſeruantia, & præcepto comprehendi, cunctóſque Chriſti fideles vbique terrarum ab omni opere ſeruili eo die abſtinere, & ceſſare debere.* Vnde nouiſſimè *S. Congregatio petenti concedi vt feſto S. Ioſephi in diœceſi Angren. celebraretur de præcepto, reſpondit feſtum S. Ioſephi in toto Orbe celebrari de præcepto, & eo die ab omni opere ſeruili abſtinendum eſſe*, vt *in Angren.* 15. *Decembris* 1632. *die* 8. *Maij* 1621. Idem quoque de feſto ſanctæ Annæ eadem *S.Congregatio* decreuit, Gregorio XV. approbante, *ſub die* 23. *Aprilis* 1632. Et item feſtum S. Benedicti celebrari debere de præcepto in omnibus locis, in quibus ad præſens exiſtunt Eccleſiæ Ordinis ſancti Benedicti Congregationis Hiſpaniarum, cenſuit eadem *ſacra Congreg. Rit. in Eccl. Hiſpaniarum* 15. *Decemb.* 1632.

Tertiò, quod ad matrimoniales denunciationes attinet, congruentiùs tractari poteſt infrà *cap.* 21. dum de Matrimonio agetur, à *num.* 16.

18 Quæ verò Parochus non denuntiat abſque Epiſcopi licentia, ſunt citationes, & præcepta, ac ſimilia iudicialia; item deſignationes beneficiorum, de quarum publicatione, ſeu denuntiatione agit Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 11. *quæſtion.* 6. vbi ad hoc refert Conſtitutionem Pij V. & Gregor. XIII.

19 Item Indulgentiæ Papales, vt in Conc. Trid. cauetur, *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 9. in hæc verba: *Indulgentias verò, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideò Chriſti fideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicandas eſſe decernit.* Et expreſſiùs habetur in declaratione *S. Congr. Concil. ad idem c.* 9. quæ ſic habet: *Nullus ergo ſine Ordinariorum licentia, & auctoritate poterit eas publicare, non obſtante quacunque exceptione, aut exemptione, etiamſi Regularis ſit, aut in Eccleſiis ipſorum Regularium, etiam prætextu priuilegiorum, videlicet Confraternitatis Roſary, ſed per Ordinarium, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus Populo publicari debent.* Betti. Lucenſ. *praxi crimin. Regul. tit.* 4. *c.* 34. *n.* 3. *verſ. Indulgentias item.*

Miracula quoque ficta, vel noua non debet publicare Parochus niſi priùs fuerint ad Epiſcopo examinata & approbata, Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *in decret. de inuocat. Sanct.* Betti. Lucenſ. *d. c.* 34. *n.* 3. *verſ. miracula ficta.*

Inſuper Parochus iubente Epiſcopo debet publicare, & explicare inter Miſſarum ſolemnia decretum Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. c.* 1. vt præcipit ipſummet Concil. *eod. loco, verſ. Ne verò*, cuius verba ſunt. *Ne verò hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, Ordinariis omnibus præcipit, vt cum primùm potuerint, curent hoc decretum Populo publicari, & explicari in ſingulis ſuarum Diœceſum Parochialibus Eccleſiis, idque in primo anno quàmſæpiſſimè fiat, deinde verò quoties expedire viderint.* Ergo neceſſe eſt decretum illud in Parochiis publicari, in tantum quod nec publicatio in Diœceſana Synodo facta æquipolleat, ſicut refert deciſum Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 4. *tit.* 15. *l.* 1. *de Matrim. n.* 62. 20

Interdum etiam contingit, Epiſcopos mandare Parochis, vt inter Miſſarum ſolemnia Ordinandos ad maiores Ordines denuntient, in hoc enim caſu Parochi obſeruare debent, quæ habentur in Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformation. c.* 5. in hæc verba: *Hi verò, qui ad ſingulos maiores erunt aſſumendi, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, ac deſiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum Ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales ipſam inquiſitionem factam continentes ad ipſum Epiſcopum quàmprimùm tranſmittat.* Ideò Parochus intra Miſſarum ſolemnia, eo tempore, quo frequentior populus adeſt, Ordinandos denuntiet ad Altare, hoc modo: *Ego N. Parochus Eccleſiæ Sancti N. de mandato Reuerendiſſimi D. N. Epiſcopi denuntio N. qui ad Ordinem N. admitti petit: item denuntio N. & N. qui ad N. Ordinem admitti ſolemniter petunt*, & ſic de ſingulis, ſi plures fuerint, pronuntiando eorum nomina, & cognomina, & locum habitationis, & Parochiæ ipſius, 22

&

&Ordines ad quos promouĕdi ſunt, *Hortor igitur omnes, & ſingulos, qui hîc adſunt, aut ad quos huius rei notitia peruenerit, vt ſi aliquod cognoſcant canonicum impedimentum quominus ijdem ſuperiùs denuntiati promoueri poßint ad ſupradictos Ordines, Christiana charitate ducti me de omnibus certiorem faciant. Audiat verò attentè vnuſquiſque impedimenta, quæ à me nunc legentur, & promulgabuntur, quòd ſi quis ea meliùs percipere voluerit, me ipſum adeat, qui vbi opus fuerit iuſſu Reuerendißimi Epiſcopi quæcunque occurrent teneor explicare.*

22 *Prohibetur igitur à Sacris Canonibus, & Conciliis ne ad Ordines admitti poſsint vſu rationis carentes, illegitimi, non Confirmati, irregulares, excommunicati, ſuſpenſi, interdicti hæretici, aut de fide ſuſpecti, hæreticorum filij, quorum parentes in hæreſi mortui ſunt, & etiam ipſorum nepotes vſque ad ſecundam generationem, per lineam tamen maſculinam deſcendentes, aut vſque ad primam, per lineam fœmineam, apoſtatæ neophyti, ſimoniaci publici, vſurarij publici, condemnati periurij cauſa, obligati Curiæ, infantes, homicidæ, vel mutilantes, aut qui homicidio, ſeu mutilationi cauſam dederunt, milites, qui bello interfuerunt, vbi mors hominum ſucceſsit. Qui in foro ſæculari criminalibus officiis ſunt perfuncti, aut actibus criminalibus ſubſcripſerunt, aut interfuerunt, ex quibus ſententia ſanguinis euenerit; ſolemniter pœnitentes, bigami, coniugati, exceptis iis, quorum coniuges in ſacra clauſtra Monialium ſe receperint, ibique profeßionem emiſerint, à ſpiritibus immundis vexati, morbo caduco obnoxij, hermaphroditi, notabiliter deformes, & defectu aliquo corporis manifeſto notati, membris capti, ratiociniis obligati, ſerui, ſiue mācipia, peregrini ignoti, officio aliquo infami, & ſordido perfuncti, promoti per ſaltū relicto minore Ordine maiore ſuſcepto, promoti furtim, hoc eſt, qui ab vno Ordine ad alium, vel extra tēpora, vel ante legitimā ætatē illegitimè trāſierunt, vel ſine dimiſſorialibus literis ſunt ordinati. Vlterius ſciat vnuſquiſq; veſtrûm quòd ad primam Tonſuram ordinandi non admittĕtur minores ſeptem annis. Ad reliquos minores Ordines promouĕdi ſunt maiores, ita vt idonei eſſe poſsint munerū functioni ad quā obligantur. Ad Subdiaconatū ante xxij. ad Diaconatum ante xxiij. ad Presbyteratū ante xxv. nemo vt ordinetur accedat. Neque niſi talibus veſtibus induti ſinguli accedant, & coronam in capitis vertice, prout cuiq; Ordini ab Eccleſia ſancta præſcribitur, habeant. Qui demū non confeſsi fuerint peccata ſua, vt maiori puritate Eccleſiaſtica militia inſignia ſuſcipere poſsint, & ſacram Eucharistiam ſumere, non admittentur.*

23 Poſt denunciationem eo modo, vt ſuprà dictum eſt, factā, ſciſcitari ampliùs Parochus, atq; inueſtigare curabit omnia per ſeipſum, quibus rectè cognitis, & Conſcientiæ ſuæ ſecuritatem ante oculos habens, tunc teſtimoniales litteras à ſe ſubſcriptas, & ſignatas conſignabit illis, quos dēnunciauit, in hanc, quæ ſequitur, formam. *Ego N. Parochus Eccleſiæ ſancti N.* (atque hîc exprimatur ſi in ciuitate ſit, an in diœceſi) *admonitus de Ordinationibus ſacris habendis à Reueren. D. Epiſcopo & rectè perſpectis omnib⁹, quæ ab ipſo Reuerend. D. tum in dictis, tum in indictis, tum in instructionibus præcepta ſunt, ſeu admonita, denuntiaui in Eccleſia intra Miſſarum ſolemnia N. ex Parochia mea, qui ad Ordinē N. promoueri cupit, & poſtulat, & de natalibus, vita, & moribus ipſius certior fieri curaui, eumq; idoneum eſſe exiſtimo, quatenus ex cognitis intelligere potui, qui ad prædictum Ordinem admittatur, fidémque facio illum ſæpiùs infra annum ſacram Confeſsionem, & Communionem frequentare ſolitum fuiſſe, & me ac reliquos doctrinæ Chriſtianæ miniſtros ſua opera, & aſsiduitate iuuaſſe (vel ad Chriſtianæ doctrinæ ſcholam venire ſolitum eſſe, ſi minor ſit.) In quorum fidem, &c. mea manu ſubſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ meæ Parochialis muniui. Datum in ædibus Parochialis Eccleſiæ Sancti N.* Quòd ſi alicuius difficultatis impedimentum obeſſe videat, illud ante Ordinationis diem Reuerendiſſ. D. Epiſcopo ſignificet, neque teſtimoniales litteras conficiat quàm ab eodem Reuerendiſſ. D. quid ſibi agendum ſit, acceperit.

Solet quoque Parochus litteras teſtimonia- 24
les functionum exercitarum pro Ordinandis concedere, vt ſequitur. *Ego N. Parochus, ſiue Rector Parochialis Eccleſiæ Sancti N. præſentibus litteris teſtor R. D. N. promotum à Reuerend. D. Epiſcopo ad N. Ordinem, & meæ Eccleſiæ conſignatum, vt in ea eiuſdem ſuſcepti Ordinis functiones exerceret ad præſcriptum eiuſdem Reuerendiſſimi D. prædictas functiones ſingulis diebus Dominicis, feſtiſque in eadem mea Eccleſia exercuiſſe. In quorum fidem, &c. præſentes mea manu ſubſcripſi, & ſigillo Eccleſiæ prædictæ muniui, die..... Menſ..... Anno.....*

Quæſtuarios eleemoſynarum non commen- 25
dat Parochus abſque Epiſcopi licentia, quando petunt pro Hoſpitali, Collegio, vel Conuentu, ſecus verò ſi quæriant pro ſuo particulari victu, vt aduertit Poſſeuin. *de officio Curati, c. 2. n. 29.* His namque Epiſcopus etiam poſt datam licentiam prohibet ne quærere, aut colligere eleemoſynas incipiant, niſi priùs eius litteras patentes Parocho conſignent, illique ſeſe cognoſcendos præbeant, vt animaduertere poſſit an ea, ad quæ illum obligauit, rectè ſeruent, populumque de omnibus, ad quæ prædicti Quæſtuarij tenentur, admonebit.

Poſtremò non eſt obliuioni mandan- 26
dum, poſſe Epiſcopum etiam Regulares cogere, vt in Offertorio Miſſarum Conuentualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur, declarent Fidelibus, quæ feſtiuitates, & ieiunia in illa hebdo-

mada occurrant ne ignorantia horum feſtorum, & ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à Fidelibus tranſgrediantur, vt obſeruat Laurent.de Portel.*in dubiis Regularib.verb. Epiſcopus.n.*7.Fr.Emman.*quæſt. Regular.tom* 1.*quæſt.* 43.*artic.*7. vbi teſtatur ſe ita vidiſſe obſeruari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium in Diœceſi Elborenſi Regni Portugaliæ,refero Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi,part.*2.*alleg.*24.*numer.*21.& nouiſſimè Fr. Hieron.Rodet.*in compendio quæſtion. Regular. reſol.*25.*ſub num.*5.

27 Ex ſe autem non poſſe Regulares in ſuis Eccleſiis non Parochialibus annunciare populo feſta,& ieiunia, inueni cenſuiſſe *Sacram Congregationem negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitum*, reſcribentem Epiſcopo Burgi Sancti Domini, *ſub die* 15. *Decembris* 1603. Sed poſtmodum declarauit *S Congregatio Concilij ſub die* 2. *Iulij* 1620. Regulares non prohiberi dies feſtos,& ieiunia in ſuis Eccleſiis annunriare, prout atteſtatur Laurentius de Peirinis *in Conſtitut. ſui Ordinis Minimorum, tom.*2.*Conſtitut.*7.*Pij V.numer.*13.*verſic.ad primum,pag.*193. & poſt hæc ſcripta & impreſsa viſus Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. tom.*1. *capit.*12. *numer.*41. *verſ. ad primum*, vbi refert de hoc extra declarationem *ſacra Congregationis Cardinalium Concilij* ad Eminentiſſimum Cardinalem Ludouiſium Archiepiſcopum Bononienſem tranſmiſſam.

DE

DE PAROCHI OFFICIO, ET POTESTATE.

PARS SECVNDA,

In qua præcipua quædam enucleantur per Parochos notanda, & curanda circa *Baptiſmi*, & *Pænitentiæ* adminiſtrationem, Sacræ *Communionis* diſpenſationem, *Matrimonij* celebrationem, illiúſque denunciationes præmittendas, Nuptiales benedictiones, ac demum *Extremam vnctionem*.

CAPVT XVII.

Circa adminiſtrationem Sacramentorum in genere plura per Parochos conſideranda.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum vim, & vſum plebibus ſuis pro ſuſcipientium captu explicare debent Parochi.*

2 *Sacramenta iis ritibus, & cæremoniis, quæ in Rituali ſub Paulo V. edito continentur, adminiſtrare debent Parochi.*

3 *Ritus, & cæremonia in Sacramentis adminiſtrandis iam præſcripta omitti ſine peccato non poſſunt, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat.*

4 *Sacramenta in peccato mortali adminiſtrans an peccet mortaliter? oſtenditur.*

5 *Sacramentorum validitas ex bono, vel malo miniſtro minimè dependet.*

6 *Miniſtri Eccleſiæ inſtrumentaliter operantur in Sacramentis, ideò non agunt ſecundùm propriam virtutem, ſed eius à quo mouentur, qui eſt Chriſtus.*

7 *Sacramenti ad neceſſitatem requiritur, vt Parochus ipſe intendat homini conferre ſacramentum, ſaltem implicitè.*

8 *Intentio virtualis ſufficit in Parocho ad valorem Sacramenti.*

9 *Intentio ad Sacramenti vtilitatem ſemper debet eſſe abſoluta.*

10 *Sacramenta adminiſtrata ſub conditione de præſenti, vel de futuro valida ſunt.*

11 *Parochus peccat non ſolùm ſi apponat conditionem de futuro in Sacramentis adminiſtrandis, ſed etiam ſi apponat conditionem de præterito, vel de præſenti abſque rationabili cauſa.*

12 *Sacramenta dare ſuis Parochianis ex obligatione iuſtitiæ tenetur Parochus tempore grauis neceſſitatis etiam cum certo periculo vitæ propriæ.*

13 *Peſtis tempore Parochus non poteſt fugere, aut populum deſerere.*

14 *Parochus nullo caſu excuſari poteſt quominus miniſtret Sacramenta morienti, ne quidem metu mortis, ſeu alterius contagioſæ infirmitatis, excepto ſi alteri aquè idoneo officium ſuum cum Ordinarij conſenſu committat.*

15 *Parochus cauere debet ne, dum peſtis tempore vnius non grauiter indigentis ſpirituali vtilitati conſulere intendit, plures ex ipſius occubitu grauiorem iacturam ſpiritualem patiantur.*

16 *Principes non poſſunt impedire Parochos, & Sacerdotes adminiſtrare Sacramenta tempore peſtis, poterūt tamen Curatos, & alios miniſtrantes infectis prohibere à ſanorum commercio.*

17 *Epiſcopus poteſt tempore peſtis præcipere Parochis, etiam cum mortis periculo, ne ab Vrbe diſcedant, & quod neceſſaria Sacramenta petentibus adminiſtrent.*

18 *Parochi tempore peſtis tenentur reſidere in ſuis Parochialibus, poſſunt tamen per alium idoneum miniſtrare Parochianis ſuis peſte infectis Sacramenta Baptiſmi, & Pænitentiæ.*

19 Episcopus tenetur tempore pestis suis magnis expensis idoneos quærere ministros, si illi desint.

20 Religiosis an sit licitum tempore pestis fugere, vel potiùs teneantur obedire Prælato subēti permanere, ac Sacramenta peste infectis ministrare instar Parochorum, remissiuè.

21 Parochus an possit sibi prouidere de necessaria defensione in probabili vitæ periculo, cum tamen necessitas Sacramenti administrandi vrgeat, ostenditur.

22 Parochus si certò sciat se occisum iri, an teneatur ire ad infirmum sine Sacramento Pœnitentiæ certò moriturum.

23 Parochus, qui capitales gerit inimicitias, non potest admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte.

24 Parochus excommunicatus occultus petitus à Parochianis suis, vt Missam celebret in die festo, vel Sacramentum aliquod ex necessitate ministret, non peccat, modò præmittat dolorem de peccatis, nec possit absolutionem excommunicationis obtinere.

25 Parochus excommunicatus vitandus administrãs Sacramēta, & ab eo illa petētes, seu recipiētes extra necessitatē, grauiter peccant.

26 Parochus minori excommunicatione notatus conferendo Ecclesiastica Sacramenta an peccet mortaliter ostenditur?

27 Gesta sacramentaliter ab eo, qui verus Parochus nō est, sed communi errore talis existimatus habēs titulum putatiuum à legitimo superiore, sunt valida in foro conscientiæ.

28 Confessiones factæ Parocho habenti titulum putatiuum à legitimo superiore, & communi errore pro tali existimato, non sunt iterandæ detecto impedimento.

29 *Declaratur* c. dudum, *ibi*, deceptæ de elect.

30 Primatus quando quis est ipso iure administratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore.

31 Indulgentia concessa à Prælato penitùs falso, qui putabatur verus, non minus operantur, quàm si essent concessæ à Prælato vero.

32 Prælato non notoriè intruso soluens liberatur.

33 Gesta vt valeant non satis est communis error, sed necessariò requiritur titulus à superiore collatus, quamuis inualidus.

34 Absolutio sacramentalis præstita à Sacerdote qui communiter existimatur proprius ipsius Pœnitentis Sacerdos, est valida concurrente titulo à legitimo superiore collato, quamuis inualido.

35 Inhabilitas quando procederet à iure diuino, aut naturali, licèt concurrat communis error, & titulus, gesta per sic inhabilem nullius sunt momenti.

36 Absolutio sacramentalis est irrita, quam præstat non Sacerdos, quamuis communiter existimetur Sacerdos, & verus Parochus.

37 Parochus seclusa Episcopi reseruatione potest dare alteri etiam simplici Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat solus Episcopus.

38 Vicecuratus à proprio Parocho ob eius absentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, potest alij delegare vnam, vel alteram causam.

39 Beneficium Curatū habens quamuis regulariter per seipsum curam exercere teneatur, ex consuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi potest, vt eidē per Capellanum etiã temporalē inseruiat.

40 Religiosi sine speciali licentia Parochi Sacramenta Vnctionis Extremæ, vel Eucharistiæ administrantes, Matrimonia ve solemnizantes, excommunicationis sententiam ipso facto incurrunt.

41 Religiosi in partibus Indiarū ad curam Indorum deputati tãquã Parochi, liberè suis Parochianis Sacramenta administrare valēt.

42 Simonia est pro Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipsorum, aut tanquam mercedem operis, seu laboris concomitantis.

43 Parochus si Sacramēta administrare nolit, vbi obligat⁹ est, qua pœna afficiatur? ostēditur.

PAROCHI animaduertere in primis debent in administratione Sacramentorum, vt eorum vim, & vsum Plebibus suis pro suscipientium captu explicent, sicut Patres Concil. Trid. præceperunt *sess. 24. de reform cap. 7.* in hæc verba: *Vt fidelis populus ad suscipienda Sacramenta maiori cum reuerentia, atque animi deuotione accedat, præcipit Sancta Synodus Episcopis omnibus, vt non solùm cum hæc per se ipsos erunt Populo administrando, priùs illorum vim, & vsum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem à singulis Parochis piè, prudentérque, etiam lingua vernacula, si opus sit, & commode fieri poterit seruari studeant. iuxta formam à S. Synodo in Catechesi singulis Sacramentis præscribendam, quam Episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque à Parochis omnibus exponi curabunt.* Idque bono efficiat animo ac se ad Sacramenta administranda toties, quoties opus fuerit omnibus expositum dicat non enim muneri suo satisfacit, si adeò ea molestè; & ægiè administrat, vt occasionem tribuat suis ouibus non petendi deinde Sacramenta toties quoties petiuissent, amota difficultate exhibendi. Officium enim Pastoris non solùm est pastum ouibus non subtrahere, verùm, deducere ad illum. Ita Ioann. Sanci. *in select. disp. 47. num. 11.*

Secundò

2 *Secundò*, debent quoque attendere, vt illa administrent iis ritibus, & cæremoniis, quæ in Rituali sub Paulo V. Pont. Max. edito continentur, sicut in Constit. eidem Rituali præfixa, quæ est 85. *in Bullario*, idem
3 Pontifex mandauit; eo quòd † ritus huiusmodi, & cæremoniæ in Sacramentis administrandis iam præscriptæ omitti sine peccato non possunt, nisi aliud facere ipsa necessitas cogat, vt affirmauit Pius V. *in Catechesi Romana, p.2. de Sacrament. in genere*, §.18. subdens valdè vtiles esse cùm mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter obseruant, ad sublimium rerum cogitationem erigant, fidémque in eis, & charitatem excitent. Vide Ioan. Sanci. *in select. disp.47. numer.*19. vbi ita ait de Parochis loquens: *Caremonias si fortè ignoras, addisce, ad id enim obligaris ex Trident. sess.22. in decreto de obseru. & euitand. in celebr. Missa, commemorante illud Hieremia c.48. Maledictus qui facit opus Domini negligenter*, &c. & subdit ex Palacio obligari Sacerdotes sub mortali crimine ad seruandum Cæremonias.

4 *Tertiò*, debent dum ea administrant, sine peccato mortali esse; si enim peccati mortalis conscij ea administrauerint, lethaliter peccare, per *c. vlt. 15. q.6. & cap. fin. de cohabit. cleric. & mul.* resoluunt Victor. *de Baptismo, n.*28. Caiet. *tom.2. opusc. quæst. vnic. de vsu rerum spirit.* Nauarr. *in cap.1. §. Sacerdos, de Pœnit. dist.6.* Vasq. *in 3. p. tom.2. dist.136. cap.3.* Soar. *de Sacram. disp.16. sect.3.* Azor. *instit. moral. p.1. lib 2. cap 4. quæst.6.* Posseuin. *de officio Curati, cap.5. num.42.* Bonacin. *de Sacrament. disp.1. quæst.3. punct.2. §.1. num.1.* Campan. *in diuers. Iuris canon rub.1. num.*102. Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha *in comment. ad cap.1. n.5. dist.77.* Ratio huius resolutionis sumi debet partim ex sanctitate, ac dignitate Sacramenti, quod conficere, vel ministrare in statu peccati mortalis, veluti sordidum Christi instrumentum, non vacat irreuerentia; partim verò ex sanctitate, & dignitate officij, seu potestatis Sacerdotalis. Vnde Parochus habens conscientiam peccati mortalis debet conari, & curare vt in gratia constituatur antequam administret Sacramenta; quamobrem si aduertat se solum attritum, debet contritionis actum elicere; si verò aduertat se non posse actum contritionis elicere, debet Pœnitentiæ Sacramentum recipere, quia tenetur assumere media, quibus ad gratiam sanctificantem disponatur, ne Sacramenta indignè pertractet. Ita ex multis Bonacin. *vbi suprà numer.*3. Concludo igitur, si Parochus Sacramentum aliquod ministraturus mortalis peccati conscius sit, alterum eorum ipsi agendum incumbere, videlicet vt vel præmissa Confessione Sacramentalem absolutionem accipiat, vel per internum contritionis actum cum proposito postea suo tempore confitendi se in Dei gratiam restituat. Quapropter per accidens, nempè ob ignorantiam, fieri potest, vt Sacerdos bona fide existimans se contritum esse, cùm non sit, Sacramentum in peccato mortali administret sine noua sacrilegij culpa.

Sacramentorum tamen validitas ex bono, 5
vel malo ministro minimè dependet, sed iste etiam malus dummodo Catholicus, quamuis peccet, nihilominus (vt vtar verbis Gregorij de Valent. *disp.9. q.4. punct.1. & 2. tom.4.* validè sed non licitè Sacramenta confert; nam Augustinus *super Ioan. tract.5.* dicit, *Quod in Christo non nouerat Ioannes? potestatem Baptismi ipsum Dominum habiturum, & sibi retenturum, sed ministerium planè transiturum in bonos, & malos, quid ibi facit malus minister, vbi bonus est Dominus?* quia † ministri Ecclesiæ instrumenta- 6
liter operantur in Sacramentis, ideò non agunt secundum propriam virtutem, sed eius à quo mouentur, qui est Christus: S. Thom. 3. *p. q.64. art.5.* Petr. de Ledesma *in sum.* vbi *de Sacramento Eucharestia, c.10. concl.9.* Illustriss. D. meus Roder. à Cunha *in comment. in princ. dist.49. num.*4.

Quartò, est notandum ad necessitatem Sa- 7.
cramenti requiri, vt Parochus ipse intendat homini conferre Sacramentum, saltem implicitè, si videlicet facere velit, quod vera Ecclesia solet, aut quod Christus instituit, aut quod Sacerdotes Christianorum facere consueuerunt, etsi determinatè nesciat, aut non credat esse Sacramentum. Ita S. Tho. *p.3. q.64. art.8. & art.10. ad 2.* Valent. *tom.4. disp.3. q.1. puncto 4. propè fin.* Vasq. *3. p. tom.2. disp.146. num.5.* Petr. de Ledesma *in sum. tom.1. sum. tom.1.* vbi *de Sacram. in communi, cap.4. vers. duodecima conclusio.* Bonacin. *d. disp.1. q.3. puncto 2. num.5.*

Et quamuis decens sit, vt Parochus cùm 8
Sacramenta ministrat, aut sacrificat, intentionem actualem habeat; tamen ea ad valorem Sacramenti non requiritur, cùm sufficiat virtualis, purà si aliquis proposito sacrificandi, vel baptizandi venit in Ecclesiam, atque idcircò sacras vestes induit ad Altare, vel baptisterium accessit, licèt tunc, & in ipsa materiæ applicatione, formæ prolatione, ad alia cogitanda distrahatur, perficitur Sacramentum, iuxta doctrinam S. Thom. *d. artic.*8. vbi sic ait: *Si in ipso exercitio actus cogitatio ministri ad alia rapiatur, virtute prima intentionis perficitur Sacramentum, quamuis studiosè curare debeat, vt etiam actualem intentionem adhibeat, sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate.*

Intentio autem ad Sacramenti validita- 9
tem

tem semper debet esse absoluta, ideóque non sufficit si Curatus baptizet, vel à peccatis absoluat sub conditione pendente in futurum, verbi gratia, si pater tuus consenserit, si concubinam domo eieceris. Ratio est, quia sacra Symbola debent à ministri intentione explicita, aut implicita secundùm Christi intentionem determinari, vt sunt si eorum vis, & efficacia suspendatur à futuro contingente effectu. Ita Suar. *d. disp. 13. sect. 3. assert. 3.* Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & censur. quæstion. 64. artic. 8. dub. 2. concl. 2. & 3.* Bonacin. *d. quæst. 3. punct. 2. §. 3. num. 19.* vbi
10 *num. 18.* resoluit † Sacramenta administrata sub conditione de præsenti, vel de futuro
11 valida esse, & *n. 20.* tenet † Curatum peccare non solùm si apponat conditionem de futuro; sed etiam si apponat conditionem de præterito, vel de præsenti absque rationabili causa; quia exponit se periculo administrandi Sacramentum inualidè.

12 *Quintò* est notandum, de obligatione iustitiæ tempore grauis necessitatis teneri Parochum Sacramenta dare suis Parochianis, etiam cum certo periculo vitæ propriæ; vbi enim detrimentum ouium suarum imminereret in spiritualibus, non poterit ille propter pestem, aliúmve morbum contagiosum, aeris intemperiem, seu ob inimicitias, aut Principis, & populi furorem se excusare, nisi adsint alij ministri, qui sufficienter id præstent: Ita S. Thom. *2. 2. q. 185. art. 5.* Suar. *tom. 3. in 3. p. disp. 72. sect. 3. col. 1.* Emman. Sà *in aphorism. verb. Charitas, numer. 2.* Henriq. *in sum. lib. 8. cap. 55. §. 3.* Vasq. *in opusc. de benefic. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 2. num. 135.* Molfes. *in sum. Theologiæ moral. tract. 6. cap. 11. numer. 31.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. p. 4. cap. 15. §. 5. num. 4.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 3. lib. 3. cap. 3. numer. 1.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de constitut. decis. 29.* Machado *en su perfetto Confessor. lib. 4. p. 2. tract. 2. doc. 11. & latè inf. cap. 19. n. 39.* nam ij, quibus ex officio incumbit cura alienæ salutis, teneri eam procurare etiam in periculo vitæ, vt post Valent. Filliuc. Suar. Villal. & Palao tenet Trullench. *in expos. Decalogi lib. 1. c. 5. dub. 6. n. 13.*

13 Quapropter tempore pestis Parochus fugere non potest, nec populum deserere; bonus enim Pastor dat animam suam pro ouibus suis, *Ioan. 3.* Nald. *in sum. verb. Parochus num. 15.* Rutil. Benzon. *de fuga tempore pestis lib. 1. disp. 1. q. 1. concl. 4.* Banez *2. 2. q. 33. art. 3. dub. 4. concl. 4.* Trullench. *d. dub. 6. n. 13. in fine.*
14 quia † nullo casu excusari ille potest quominus minister Sacramenta morienti, ne quidem metu pestis, seu alterius contagiosæ infirmitatis, secundùm Rip. *in tract. de peste, num. 147.* Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum, c. 61. num. 8.* Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. c. 3. n. 24. vers. periculo.* Galleg. *de Parochor. oblig. tempore pestis p. 3. in solut. argum. n. 64.* vbi quòd Parochus tenetur ea Sacramenta pestiferis ministrare, quæ sunt de salutis necessitate, alia autem non cum tanto vitæ discrimine. Lopez *p. 1. instruct. c. 67.* ait teneri Parochum tempore pestis visitare infirmos, & eis cum periculo vitæ Baptismum & Pœnitentiam ministrare, quia hæc Sacramenta sunt de necessitate salutis; non audet tamen affirmare teneri ad Eucharistiam ministrandam cum periculo vitæ, refert Trullench. *d. dub. 6. n. 14.* excipio si alteri æquè idoneo officium suum cum ordinarij consensu committat, aut resignet, sicut docent Archiep. Flor. *3. p. tit. 22. tit. 22. cap. 12. §. 3.* his verbis: *eos, quibus cura animarum imminet, de necessitate salutis sua oportet per se, vel alium idoneum, Sacramentum ministrare.* Valent. *tom. 4. disp. 3. quæst. 4. puncto 3.* Benzon. *conc. 4. fol. 4.* Ioan. Chapeauille *in modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, c. 1. q. 4.* vbi rectè tamen monet, dum Pastor beneficium Curatum altero substituto retinet licèt corpore absens sit, animo tamen, & prouidentia præsentem esse debere, vt nihil necessarij ad salutem ouibus suis desit.

Cauere Parochus debet-ne, dum pestis 15
tempore vnius non grauiter indigentis spirituali vtilitati consulere intendit, plures alij ex ipsius concubitu grauiorem iacturam spiritualem patiantur: quare si solus sit, non facilè ministrare debet cum vitæ suæ periculo Sacramenta, quæ non admodum necessaria sunt, vel secundùm se, vt extrema Vnctio, vel respectu personarum quarum bonum statum Confessarius probabiliter cognitum habet; quia nuper earum confessiones exceperat. Denique quotiescunque ab aliqua persona, quam verisimilibus coniecturis Sacerdos credit non habere conscientiam peccati mortalis, vel per contritionem rectè ad moriendum dispositam esse, probabilissimè timetur periculum contagionis, in tali casu maius bonum publicæ necessitatis præferendum priuatæ alicuius vtilitati. Ita Ioan. Maior. *in 4. dist. 23. quæst. 1.* Chapeauille *vbi sup. capit. 3. quæst. 2. & 18.*

Principes non possunt impedire Parochos, & Sacerdotes administrare Sacramenta tempore pestis, poterunt tamen Curatos, & alios ministrantes infectis, & prohibere à sanorum commercio, vt latè resoluit Marta *de Iurisdict. p. 4. casu 73.* † Imò potest Episcopus tempore pestis præcipere Parochis etiam cum mortis periculo, ne ab vrbe discedant, & quòd necessaria Sacramenta petentibus administrent, latè Duard. *in commentar. ad Bullam in Cœna Domini* 16 17

mini, lib.1.cap.2.qu.2.concl.4. Acti. de infirmit. p.1.rub.23. Chapeauille *de adm:nistr. Sacram. tempore pestis, cap.1.q.4.* Homobon. *de examine Eccles. tract.15.cap.8 q.25.resol.2.* & nouissimè *in respons.q.moral.p.2.resp.97.per tot.* & præcipuè *n.35.* Scip. de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb.Pestis,n.1.* & hac de re S. Congr. Concilij instante S.Carolo, *sub die* 10. *Decem-*
18 *bris* 1576. censuit † *Parochos tempore pestis teneri omnino residere in suis Parochialibus; posse tamē per alium idoneum ministrare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ: & si non resederint, contra eos procedēdum esse seruata forma cap.in fine, sess.23. de re-*
19 *form.* Et † si adhuc ministri desint idonei, tenetur etiam suis magnis expensis Episcopus idoneos quærere, & ad administrandum exponere, Emman. Sa *in aphorism. verb Episcopus, num.42.* ex Bañes *2.2. quæst.33. art.3. dub.4.*

20 Verum autem liceat Religiosis tempore pestis fugere, an potiùs teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peste infectis ministrare instar Parochorum, & ipsis quoque in necessarius ad corporis salutem inseruire; vide Fr.Emman. *quæstionum Regular.tomo 3.qu.31. art.3.cum seq.* Benzon. *d. lib.1. disp.1.quæst.1. concl.10. & 11.* latè, & eleganter Sanch. *in præcepta Decalogi tomo 2. lib.6.cap.2.à num 54.* vbi quinque conclusionibus totam hanc materiam optimè exponit, nouissimè Homobon. *in resp. quæst.moral.p.2. resp.106.vers.qua ratione.*

21 Quærit curiosè Posseuin. *tractat. de officio Curati,cap.5.num.58.* an detur aliqua cautela, qua Parochus sibi prouideat de necessaria defensione in probabili vitæ periculo, cùm tamen necessitas Sacramenti administrandi vrgeat? Et respondet prudentiâ omnia incommoda superari, peculiariter verò distinguendum an periculum sit à malo, vel à mala Cœli constellatione; si ab ista vestes, & præsidia, quæ à natura docentur, sunt bona; si periculum est à malo homine, videndum est an Sacramenta, quæ sunt danda, sint necessaria, & quidem si instet auditio Confessionis morientis, est eundum. Vt autem Curatus tutò vadat dum induit se (loquimur enim de causa contingenti in nocte, quia in die magis promptum remedium inueniri potest) vocet amicos qui eum associent, si hoc potest, curet vt ipsi vocantes alios associantes vocent, si hoc non potest, ipse ferat arma, vt se defendat, quia ita ei licet, & hoc etiamsi ferat Sacramentum, putà Extremæ-Vnctionis. Porrò ita posset agere, statim atque constiterit ei de inimicitia, videat an possit reconciliari inimicis: si hoc non potest, rem deferat ad Episcopum, & obtenta licentia arma deferat, quæ tamen propter decentiam clericatus occultè à se deferri curet. Si vocatur pro Baptismo, sufficit vt doceat modum, quo vocantes ipsi baptizent absque eo quòd ipse vadat. Si vocatur pro Extrema Vnctione, non credo, quòd teneatur ire cum tanto periculo, nisi ægrotus aliis Sacramentis iuuari nequeat; fieri enim potest, vt sit attritus, & accedente Extrema Vnctione virtute Sacramenti euadat contritus. Minus tenetur ire cum tanto periculo ad commendationem animæ. Sed & si vocatus fuerit pro Confessione, curet infirmum audiri per alium Sacerdotem, quòd si hoc non potest, eat, vt dictum est.

Sed vlteriùs quærit idem Posseuin. *citato loco num.59.* quid dicendum si constet Curato certò occisum iri, an etiam tunc teneatur ire ad hunc infirmum sine Sacramento Pœnitentiæ sic certò morientem, & respon- 22
der sibi videri impossibilem esse istam certitudinem mortis, quia Curatus posset fuga euadere, possibile etiam impetentes non aggressuros; seperuenturum, qui eum erueret: ideò stante incertitudine aggressus, & & certitudine mortis infirmi sine Sacramentis, credo teneri ire ad infirmum, iuxta supradicta. Excusatur tamen si positiuè, seu de facto sciret pœnitentem esse in gratia, quia confessus fuerit paulò antè, & aliàs erat diligens, & bonus, Suar. *tom.4.de pænit. disp.44. num.15.* quod tamen cautè iudicandum est, quia esse bonum, & diligentem non arguit impeccabilitatem, ideò credo eundum, vt eundum, vt *suprà.* Aduertit tandem idem Posseuin. *dicto loco, num.60.* † non posse Cu- 23
ratum, qui capitales gerit inimicitias, admonere populum, vt qui indiguerit illius opera, vocet eum de die, & non de nocte, & protestati se tunc nolle ire, quia tenetur ire quotiescunque necessariò vocatus fuerit, posse tamen monere populum, vt pro viribus vocent de die, quia in nocte sunt difficultates maiores, dummodo non excludat vocationem de nocte.

Sextò, est notandum Parochum excom- 24
municatum occultum petitum à Parochianis suis, vt Missam celebret in die festo, vel Sacramentum aliquod ex necessitate ministret, non peccare, modo præmittat dolorem de peccatis, nec possit absolutionem excommunicationis obtinere ante administratione m Sacramentorum, nec ipse se ingerat sua sponte ad administranda Sacramenta, sed petitus administret, ita Posseuin. *d. d. tract. de officio Curati, cap.5. n.46.* & expressiùs Bonac. *de censuris,disp.2.quæst.5.puncto 2. § 3.num.5.vers.respondetur,* alias enim teneretur se abstinere sub peccato mort. Valet. *de diff. inter vtrumque forum, verb.nullitas, diff.3.*

Et

Et ideo hoc casu Parochiani petentes ab eo eo celebrationem Missæ, vt illam audiant die festo, minimè peccant, secundùm eundem Bonacin. *citato loco.* Ratio est, quia Concil. Constantiense cùm fidelibus concedat facultatem communicandi cum excommunicato tolerato, videtur indirectè concessisse ne excommunicatus toleratus peccet communicando, & administrando Sacramenta, quando petuntur ab aliis fidelibus, alioquin si excommunicatus toleratus peccaret, tenerentur cæteri fideles abstinere à participatione cum excommunicato ad euitandum illius peccatum, consequenter non censeretur fidelibus concessa facultas communicandi cum excommunicato tolerato in Sacramentis, & quibuscunque Diuinis. Quare decretum Concilij Constantiensis videtur directè positum in fauorem fidelium, & indirectè in fauorem excommunicati tolerati, quatenus expedit, & necesse est vt fideles tutò vtantur priuilegio participandi, & communicandi cum excommunicato tolerato. Vide Sanchez *de Matrimonio, lib. 7. dist. 9. n. 8.*

25 Verùm Parochus excommunicatus vitandus administrans Sacramenta, & ab eo illa petentes, seu recipientes extra necessitatem grauiter peccant; Sacramenta tamen ipsa sic ab excommunicato vitando administrata, valida sunt, excepto Pœnitentiæ Sacramento, ex eo, quia ad illud validè administrandum requiritur iurisdictio, & non sufficit potestas Ordinis, excommunicatus autem vitandus caret iurisdictione, ita Bonacin. *d. disp. 2. q. 2. puncto 2. §. 4. ex num. 1.* vbi quoque subdit Confessionem factam excommunicato vitando iterandam esse, vtpotè inualidam, etiamsi pœnitens ignoraret ipsum esse excommunicatum, modò Confessio non fuerit facta in eo loco in quo Sacerdos ignorabatur esse excommunicatus, & ex communi errore, ac titulo colorato habebatur pro legitimo Sacerdote, ex dictis infrà, *n. 27. cum seqq.* & modò Confessio facta non fuerit in articulo mortis.

26 Si vero Parochus fuerit tantùm minori excommunicatione innodatus, conferendo Ecclesiastica Sacramenta an peccet mortaliter, dubium est admodum controuersum. Quidam enim affirmant auctoritate text. *in cap. si celebrat, vlt. §. peccat autem. de cler. excommun.* dum simpliciter inquit peccare conferendo, quod magis propriè adaptatur peccato mortali, accipiendo verbum, *peccat*, à principaliori significatione, *iuxta reg. cap. pen. de sent. excomm.* Ita Innoc. *in d. cap. si celebrat.* Adrian. *de Clauib. q. 3.* Syluest. *in sum. verb. excommunicatio 4. num. 1.* Archid. *in capit. vir cum propria, 34. q. 4.* à quo non dissentit, imò memoriæ tenendum monet Couar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 8. num. 4. vers. sed etsi.* Alij autem non desunt, qui sentiant nullum peccatum ipsum committere, ex quorum numero sunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 24.* Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 3. §. 1.* Vgolin. *de censur. tab. 3. cap. 6. § 2.* & vi difficultatis oppressus cogi se eidem opinioni adhærere concludit Suar. *tom. 5. de censur. disp. 24. sect. 2. numer. 7. & 9.* respondentes text. *in d. cap. si celebrat*, procedere in eo, qui non solùm confert, sed conferendo simul & suscipiendo participat, ideóque peccare, vt text. ille habet, non quatenus confert aliis, sed quatenus ipse sibi suscipit, atque intelligunt vers. *peccat autem*, consonare principio textus, vbi de celebrante agitur. Sed cæteri, quorum communior sane apparet opinio, medium tenentes affirmarunt illum veniale peccatum committere, expendentes rationem illam; quia licèt excommunicati minori excommunicatione nullum legis præceptum directè offendant, ac subinde non peccent mortaliter, non tamen seruant debitum rationis modum à lege intentum, sed potius irreuerenter agunt ea tractando, & aliis conferendo, quæ lex prohibet ab ipsis suscipi, quam irreuerentiam sufficere ad culpam venialem, colligitur ex doctrina S. Thom. *p. 3. quæst. 64. articulo 6.* recepta ex multis, de quibus Henriq. *in sum. lib. 1. cap. 29. §. 2. & 3.* Quare ita tenent Anch. *in dict. cap. si celebrat.* Caiet. *in sum. verb. excommunicatio minor.* Sot. *in 4. dist. 22. quæst. 2. artic. 2.* Cardinal. Tolet. *in instr. Sacerd. lib. 1. cap. 11. n. 3.* & plures alij, quos refert, & sequitur Sayr. *de censur. lib. 2. cap. 22. numer. 17.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Excommunicatio, differ. 3.*

Septimò est notandum, gesta sacramentaliter ab eo, qui verus Curatus, seu Parochus non est, sed communi errore talis existimatur, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, esse valida in foro Conscientiæ. Ita gloss. *verb. decepta, in c. dudum 54. de elect.* vbi Abb. antiq. *num. 4.* Innoc. & Compost. *num. 3.* Host. *n. 12.* Ioan. Andr. *num. 42.* Bald. *n. 5.* Anchar. *col. 4. propè fin. vers. quinto oppono,* Butr. *num 24. & seq.* Panor. *n. 20.* quos refert, & sequitur Rendina *in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 38. num. 23.* Ioann. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ. 2. num. 2.* 27

Vnde Confessiones his factas iterandas non esse detecto impedimento, per text. *in c. infamis, vers. verumtamen. 3. q. 7. & in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. & in l. 2. C. de sent. & interl.* resoluunt Innoc. Ioann. Andr. & Abb. *citatis locis*, Nauar. *in c. placuit, de Pœn. dist. 6. num. 179. & seq.* vbi subdit, quòd si notoriè 28

quis

quis suo titulo, & possessione iuris priuaretur, sed non adeò notoriè quin possessionem facti retineret, & à Superiore toleraretur, eo casu gesta per ipsum in conscientiæ foro valerent: vbi etiam secus resoluit quando Parochus sine vlla Superioris auctoritate se in beneficium intrusit, vel notoriè ipso iure, aut per sententiam est suo titulo priuatus: quod etiam resoluunt plures relati à Sanch. *de Matrimon. lib.3. disput.22. numero* 13.

26 Non obstat *d.cap.dudum*, ibi, *decepta*, quia † Abb. illic *num*.86. Sanch. *vbi supra num* 14. *& sub num*.56. intelligunt verbum illud *decepta*, quasi animæ Parochianorum à Curato Ecclesiæ priuato, & communiter tolerato absolutorum non decipiantur verè per huiusmodi absolutionem, imò per eam suppostta bona fide saluentur ad instar Baptismi inualidi bona fide suscepti, iuxta text. *in cap* 2. *& in cap. vltimo, de Presbyt. non bapt.* sed solùm dicuntur deceptæ, habito respectu ad animum prædicti Curati eas decipere intendentis.

30 Vnde etiam quando quis est ipso iure priuatus administratione publica, beneficio, munere, & officio, quo fungitur, valent acta eius ante criminis declarationem concurrente communi populi, vel maioris partis errore. Ita Nauar. *in dict. cap. placuit, n.*179. *& seq.* Azor. *inst. moral p.*1.*lib.*5.*cap.*8.*quæst.*2. *& p.*2.*lib.*7.*cap.*17. *quæst.*4. Sanch. *d. disput.*22. *num.*56. vbi *n.*58. resoluit quòd dum priuatio, & hominis inhibitio est occulta, adhuc valent gesta concurrente prædicto communi errore.

31 Hinc denique indulgentiæ concessæ à Prælato penitùs falso, qui putabatur verus, non minus operantur quàm si essent concessæ à Prælato vero, vt per Auiles *ad cap* 1. *Prætor.*
32 *num.*13.*pag.*25. Et † qui soluit Prælato non notoriè intruso liberatur, Gama *Lusitan. decis.*1.*numer.*1. *& decis.*303.*numer.*1. Mascard. *de probation. concl.*1323.*num.*1. Surd. *dec.*229. *num.*10. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloss.*45.§.2. *num.*27.

33 Vt autem gesta valeant, non satis est communis error, sed necessariò requiritur titulus à Superiore collatus, quamuis inualidus sit ob aliquod vitium latens, quare dum aliquis sine titulo, & auctoritate Superioris in officium Iudicis, Parochi, aut Confessoris se intrusit, licèt communis error facti accedat, gesta per illum ad vtrumque forum pertinentia sunt prorsus inualida, ita Sanch. *dict. disp.*22. *num.*49. Suarez *in* 3. *p. tom.*4. *dist.*26. *sect.*6 *num.*7. Lessi. *de Iustit. lib.*2 *cap.*29. *dub.*8. *num.*68. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*1. *num.* 102. *&* 103. Ægid. de Coninch. *de Sacramentis, disp.*8. *dub* 3. *n.*22. *& dub.*6. *n.*47. Villalob. *in sum. tom.*2. *tract.*1. *diffic.*13. *num.*5. Filliuc. *tom.*1. *tract.*7. *cap.*9. *n.*227. Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb. Nullitas, diff.*7. *num.*2. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.*2. *lib.*7. *cap.* 2. *n.*73.

Contra Basil. Pont. *de matrimon. lib.*3. *c.*22. *num.*46. & Ioan. Sanc. *in selectis, disp.*44. *num.* 3. existimantes quòd vt gesta valeant tam in foro externo, quam Conscientiæ, satis esse haberi communem errorem, nec necessarium esse titulum collatum à Superiore legitimo.

Intellige supradicta, & sic tunc solùm 34
communem errorem, & titulum operari validitatem eorum, quæ gerunt per inhabilem, quando inhabilitas fuerit de Iure humano, veluti quando absolutio sacramentalis præstatur à Sacerdote, qui communiter existimatur proprius ipsius pœnitentis Sacerdos, cùm tamen à parte rei non esset talis, propter aliquod sui ipsius impedimentum iuris humani, vt quia titulum beneficij Parochialis, alioquin sibi legitimè collatum amisit à parte rei ipso iure propter adeptionem alterius beneficij, iuxta terminos, *d. cap. dudum, & cap. de multa, de præbend.* vel propter delictum eandem priuationem inducens, vel ob aliud simile impedimentum.
† Quando verò inhabilitas procederet à iu- 35
re diuino, aut naturali, licèt concurrat prædictus error, & titulus, gesta per sic inhabilem nullius erunt momenti, Abb. *in capit.*2. *in fine, de Presbyt. non baptiz.* & alij quos refert, & sequitur Mascard. *de probat. concl.*649. *n.*98.
& 99. Sanchez *d. disput.*22. *numer.*27. Vnde † 36
si non Sacerdos sacramentaliter absoluat, quamuis communiter existimetur Sacerdos, & verus Parochus, absolutio est irrita, is enim patitur inhabilitatem de Iure diuino, secundùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iurisdictio necessaria ad eam absolutionem ministrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. dist.*1. Conc. Trid. *sess.*14. *de Sacrament. Pœnitent. can.*10. resoluunt Sanch. *loco citato*, & Ioan. Baptista Costa *de rem. subsidiar. remed.*127. *numer.*25. latè, & eleganter Ioan. Valer. *de different. vtriusque fori, verb. Nullitas, differ.*2. *numer.*3. vbi refert in loco del Pouo Regni Aragoniæ inuentum fuisse Parochum, qui erat laicus Regni Franciæ, & curam animarum illius loci per 33. annos exercuerat.

Octauo est notandum, Parochum seclusa 37
Episcopi reseruatione posse dare alteri etiam simplici Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta, excepta Pœnitentia, quam dat solus Episcopus ex *Concil. Trident. sess.*23. *de reformat. cap.*15. Ita *Sacra Congregat. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita* rescripsit *Episcopo Castellanen. sub die* 20. *Augusti* 1620. vbi etiam quòd hoc idem Episcopus et prohibere

hibere non debet, Possevin. *d.tract.de officio Curati, cap.5. num.50.* vbi subdit quòd ministrare sine tali licentia Sacramenta, est peccatum mortale.
38 † Sed iste Vicecuratus à proprio Parocho ob eius absentiam ad breue tempus, vt omnem curam gerat, potest alij delegare vnam, vel alteram causam, Sanch. *de Matrim.lib.3.disp.31.num.13.* Squillante *de priuilegiis clericorum, cap.2.n.34.* vbi *numer.35.* subdit non posse prædictum Parochi delegatum ad vniuersam Parochiæ curam, alteri delegare omnem curam dum abest, etiam ad modicum tempus, nisi adesset consuetudo, vt dum ad breue tempus abest, substituat aliquem ministraturum omnia Sacramenta in Parochia, quia Parochus Vicecuratum instituens, & conscius consuetudinis tacens, videtur tacitè dare facultatem ad eam substitutionem, & vbi extat dicta consuetudo, posset sic institutus à Vicecurato dare alteri licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum, quia est delegatus ad vniuersitatem causarum, & non censetur delegatus illius Vicecurati; & *n.57.* resoluit quòd si Parochus præsens assumeret Vicarium locantem operas, vt ipsum adiuuet, hic Vicarius non posset delegare, quia non censetur illi vices suas plenas committere; & *num.39.* ait quòd Sacerdos delegatus ad assistendum alicui Matrimonio, ex delegatione Parochi non potest subdelegare, quia delegatus ad vnam causam non potest totam delegare, nisi sit delegatus supremi Principis.

39 Et nota, quòd Curatum beneficium habens, quamuis regulariter per se ipsum curam exercere teneatur; ex consuetudine tamen immemorabili, vel priuilegio induci, & concedi potest, vt eidem per Vicarium, seu Capellanum etiam temporalem, & ad nutum amouibilem inseruiat. Ita Nauar. *cons.21. de cler. non resid in nonis*, Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit decis.18.*

40 At Religiosi, qui sine speciali licentia Parochi præsumunt clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis Extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniáve solemnizare, excommunicationis incurrunt sententiam, ipso facto per Sedem Apostol. duntaxat absoluendi, *Clem.1.de priuil.* plures citati per me, *de officio, & potest. Episcopi, p.3.alleg.50. num.96. secundùm Lugdunen.impress.* quibus addo Lezanam *in sum.quæst.Reg.tom.1.c.9.num.31.* & ad singula quæque Sacramenta infrà in suis locis adnotabimus.

41 In Partibus verò Indiarum Occidentalium Religiosi ad curam Indorum tanquam Parochi liberè suis Parochianis ministrare valent sine metu dictæ excommunicationis, quia id faciunt ex commissione Papæ per indultum Alexandri VI. in quo datur facultas, seu commissio Regibus Hispaniarum ad assignandos populos Fratribus Mendicantibus sine consensu Episcoporum, vt ibi exerceant potestatem Parochorum, puta Sacramenta ministrando, Euangelium prædicando, mortuos cum eleuatione Crucis sepeliendo, & tandem oblationes factas à Fidelibus in eorum Ecclesiis colligendo, vt est notorium in illo nouo Orbe; ex quo consequenter fit quòd etiam Communionem Paschalem implendi præcepti Ecclesiastici gratia valent inibi ministrare, itémque assistere Matrimoniis, seu nuptias benedicere, vt expressè concessit Pius V. sicut testantur Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.42. artic.6.* nouissimè Hieron.Rodet. *in compendio quæstion. Regular. resolut.126. num.10.* dum tamen sint periti in lingua, & idiomate illius gentis, aliàs enim non reputarentur habiles ad curam animarum per se ipsos exercendam, Portel. *in dubiis Regul. verb. Sacramentorum administratio, num.1. & 2.* Hieron. Roder. *vbi sup.resol.109.num.1.in fine.* Eodem priuilegio gaudent Fratres Minores in Brasilia per concessionem Sixti V. cuius transumptum vidisse authenticum, testatur Portel. *in addit. ad dubia Regularia, verb. Matrimonium, num.9. in fine*, vbi etiam addit eandem concessionem (vt arbitratur) factam esse pro India Orientali, vbi Fratres assistunt conuersioni Indorum in locis sibi assignatis ad ministranda Sacramenta, refert Hieron. Roder. *d.resol.126.n.10. vers.eodem.*

Nonò est notandum simoniam esse pro 42
Sacramentis celebrandis aliquid recipere tanquam pretium ipsorum, aut tanquam mercedem operis, seu laboris concomitantis, vt probat *cap.quicquid, 1.q.1.* ibi *pretia qualibet, vel præmia*, Bonacin. *de simon. quæst.4. §.1.* nisi tanquam stipendium sustentationis accipiat; iuxta illud Christi Domini, Matth. c.10. *Dignus est operarius cibo suo*, & Lucæ 10. *Dignus est operarius mercede sua, cap.pen. & vlt.1.q.2. cap.cùm secundùm, de præbend.* Victor. *de simon. p.2.numer.19.* Syluest. *in sum.verb.simonia, q.9.* Sot. *lib.9.de iustit.q.8.art.1.* Nauarr. *in man.c.23.num.101.* Bonacin. *de simon.q.6.puncto 2.n.1.* & redditus ratione curæ sibi obuenientes adeò tenues essent, vt non sufficerent ad sustentanda onera personæ status & officij, Valent. *tom.3. disputat.2. quæst.16. punct.... vers. quodam etiam.* Quotiescunque enim in his terminis concurrit causa honesta dandi, & recipiendi, qualis erit eleemosyna, pia oblatio, stipendium sustentationis, merces laboris accidentalis, & oblationis subsequutæ, vel iusta consuetudo rationabilis, & præscripta, temporalia sic data spiritualium ministris ex huiusmodi causis præsumuntur concessa,

concessa, ac proinde excludunt quamcunque sinistram turpiter recepti præsumptionem, vt de eleemosyna, & oblatione est text. *in cap. placuit il 2. & in cap. dictum, 1. q. 1. & in cap. dilectus 30. de simon.* de stipendio, & sustentatione est text. *in cap. pen. 1. q. 2. & in d. cap. cùm secundum, de consuetudine*; est etiam text. *in capit. ad Apostolicam, de simon.* vbi *gloss. vltim.* & Abb. *numer.* 4. & docent citati à Bonacin. *de simon. quæst.* 1. §. 2. *vers. secunda est.*

Non committitur tamen simonia accipiendo aliquid pro materia remota Sacramentorum, vt pro pane, vino, aqua, oleo, &c. Ratio est, quia non accipitur temporale pro spirituali, cùm materia remota Sacramenti secundùm se sit res naturalis temporalis, & pretio æstimabilis, nec valorem suum amittat ob connexionem eum spirituali, vt bene resoluit Bonacin. *de simon. q.* 4. §. 1. *num.* 2. vbi *in vers. dixi*, tradit temporale accipi non posse pro materia proxima, velut pro ablutione in Baptismo, pro coniugatione in Confirmatione, pro speciebus consecratis in Eucharistia, pro verborum prolatione in Sacramento Pœnitentiæ, & sic de cæteris, ex ea ratione, quia *in cap. baptizandis, & in c. in Ecclesia, de simon.* & in aliis Iuribus 1. q. 1. habetur simoniam committi non solum vendendo Sacramenta, verùm etiam vendendo actiones Sacramentorum, & sacra ministeria, quæ in actionibus corporalibus consistunt, & subdit idem Bonacin. *ibidem in vers. ex dictis*, de forma Sacramentorum idem esse sentiendum quod de materia proxima.

43 Superest nunc videre qua pœna afficiatur Parochus, si Sacramenta administrare nolit, vbi obligatus est? Et primò omissis multis, quæ tradit Grilenzon. *cons.* 171. pro certo constituendum est si moriatur Parochianus sine Sacramentis, grauiter ac mortiferè Parochum peccare; nam reus est illius animæ, vt dicitur *in cap. si Presbyter, & in cap. seq.* 26. *q.* 6. gloss. *verb. sine confessione in cap. officium, de offic. Archipr.* Vgolin. *de offic. Episcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 14. Quoad pœnam verò cùm non generatim de omnibus Sacramentis, nec de singulis specialiter cautum sit, quæ pœna inferatur nolenti Sacramenta administrare, arbitraria pœna puniendum hunc esse existimo, arg. *l. 1. ff. de iure de lib. & cap. de causis, de offic. deleg.* resoluunt Nauarr. *cons.* 3. *de pœnis, in antiq.* aliàs *cons. de Paroch. in nouis*, Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de pœnis dec.* 3. Salzed. ad Bern. *in pract. cap.* 55. *vers. hinc procedit*, Vgolin. *d.* §. 12. *num* 14. vbi subdit arbitrariam pœnam inferri habito respectu ad negligentiam Parochi, & ad necessitatem Sacramenti, & salutem animarum; additque id locum habere in Sacramentis necessariis, vt in Baptismo, & Pœnitentia, excipit tamen vbi quis infirmum sibi commendatum baptizare noluit: nam si sine Baptismo moriatur, deponi debet, per *cap. quicunque Presbyter, de consecrat. distinct.* 4. Hæc pauca sufficiant dixisse de Sacramentis in genere, nunc verò de singulis in particulari infrà aliquid præhibabimus, videlicet de Baptismo, Pœnitentia, Sacra Communione, Matrimonio, & Extrema-Vnctione. Non pauci scriptum relinquerunt Parochum primam Tonsuram subditis suis conferre posse, ex quorum numero sunt Panorm. *in cap.* 4. *de consuetud. numer.* 9. Archidiac. Hugo & Innoc. *in cap. nullus Episcopus, de tempor. ordin.* Sed hoc merito repelluntur Sot. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *articul.* 1. Martin. Fornar. *de Ordine cap.* 5. §. 2. *in* 5. *dub.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 2. nouissime Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *num.* 3. vbi refert totius Romanæ Ecclesiæ vsum testari hoc munus ad Episcopum pertinere, ego ipse *de offic. & potest. Episcopi p.* 2. *alleg.* 3. *n.* 16.

CAPVT XVIII.

De Baptismi Sacramento administrando præcipua quædam per Parochum curanda.

SVMMARIVM.

1 *Baptismi solemniter, & ex Pastorali officio celebrandi est proprius minister Sacerdos.*

2 *Baptizans solemniter cùm non sit Sacerdos illicitè baptizat, & si clericus sit, irregularitatem incurrit.*

3 *Irregularitatem incurrit, qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet, modò scienter, seriò, & ex officio ministret.*

4 *Excommunicatus Parochus maiori excommunicatione non potest solemniter baptizare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imò nec in extrema necessitate, sed debet tali casu absque solemnitate baptizare.*

5 *Parocho excommunicato præferendus est laicus non excommunicatus in Baptizando in extrema necessitate.*

6 *Baptismus non potest ministrari solemniter in casu necessitatis, vel extra, ab interdicto personaliter.*

7 *Baptizandus quisque est in sua, cui subest, Ecclesia, nisi peregrinus sit, vel certum non habeat domicilium.*

8 *Parochus si infirmum baptizare noluerit, & ille sine Baptismo moriatur, deponitur.*

9 Baptizare poteſt ſolemniter alienus Parochus de expreſſa licentia proprij Sacerdotis.

10 Diaconus ex Sacerdotis proprij commiſſione ob rationabilem cauſam facta ſolemniter baptizat.

11 Sacerdos alienus ſi infantem alterius Parochiæ ſolemniter baptizauerit ſine licentia proprij Parochi, peccat mort. ſed nõ incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.

12 Sacerdos alienus baptizans in ſolemnitate quando Parochus abeſt, nec facilè haberi poteſt, non peccat.

13 Baptiſmalis fons decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus.

14 Parentes ex conſuetudine & præcepto Eccleſiæ poſſunt ad baptizandos infantes ſuos ante adultam ætatem obligari.

15 Paruuli aliorum fide, & profeſſione ſunt baptizandi.

16 Baptizandi ſunt adulti, ægrotantes, pænitentes, muti, & ſurdi.

17 Baptizandi nomina Sanctorum tenere debent, non autem infidelium, aut gentilium.

18 Nomen malum habet ſiniſtram ſuſpicionem, & ex bono nomine oritur bona præſumptio.

19 Nomen honeſtum habere, præmium eſt non modicum.

20 Auctor xlij ætatis ſuæ annum dum hæc ſcribebat, ingreditur.

21 Patrinos deſignare ad parentes ſpectat, ipſis verò nõ deſignantibus ad Parochũ pertinet.

22 Patrinus unus, vel ad ſummum duo, unus ſcilicet vir, vnaque fœmina adhibendi ſunt.

23 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant.

24 Procurator unus, qui ſit viri, & alter procurator mulieris, baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſunt.

25 Cognatio ſpiritualis contrahitur à mittente, non verò à procuratore.

26 Patrinos plures adhibẽs Parochus, peccat mortaliter, ſed cũ omnibus cõtrahitur cognatio.

27 Patrinus in Baptiſmo eſſe non poteſt, qui nondum fuit baptizatus, nec inde aliquam contrahit cognationem.

28 Patrini in Baptiſmo eſſe poſſunt pueri cuiuſcunque ætatis, modo habeãt vſum rationis.

29 Patrini poſſunt eſſe minores baptizato.

30 Patrini in Baptiſmo qui eſſe non poſſint, referuntur.

31 Abbates, Monachi, aut Religioſi ſaltem clauſtrales Patrini eſſe non poſſunt.

32 Religioſi ad Epiſcopalem dignitatem euecti poſſunt eſſe Patrini in Baptiſmo.

33 Cognatio ſpiritualis contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, eiuſque patrem, & matrem, & Matrimonium inter ipſos omnino prohibetur.

34 Cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſoſmet Patrinos, neque à viro contracta transfunditur in vxorem, vel è contra.

35 Cognationem contrahunt etiam omnes in neceſſitate baptizantes, quamuis ſit pater, in tantùm vt priuetur iure petendi debitum à ſua coniuge, niſi quando alius non reperiretur, qui poſſit infantem baptizare.

36 Patrini quod onus ſubeant pro docendis illis, quos in Baptiſmo ſuſceperunt, oſtenditur.

37 Parochus infantẽ in periculo mortis iã baptizatum nequaquã iterum baptizabit, alioquin in irregularitatẽ incidet. ſed cæremonias ab Eccleſia fieri conſuetas explebit.

38 Baptiſmalis fons ex qua materia, & qualiter fabricandus, oſtenditur.

39 Baptiſmus ecluſa neceſſitate non eſt conferẽdus in aulis, vel cameris, aut aliis priuatis Domibus, ſed duntaxat in Eccleſiis, niſi Regum, vel Principum filij extiterint, qui ſint baptizandi.

40 Clem. vnic. de Baptiſmo loquitur de magnis Dominis, & ideò non cõprehendi Ducẽ Venetiarum, & Genuenſem, ſeu Duces Regales.

41 Baptiſmus adminiſtrari poteſt in Eccleſia interdicta.

42 Interdicti tempore adminiſtrari poteſt Baptiſmus non ſolùm paruulis, ſed etiam adultis cum ſolemnitate Vnctionis, Catechiſmi, & Exorciſmi.

43 Baptiſmi materia remota eſt aqua ſimplex, ſeu elementaris.

44 Baptiſmi materia propinqua eſt ablutio per aquam, quæ ſcilicet ſucceſſiuo contactu contingit corpus.

45 Aqua minima gutta non ſufficit ad baptizandum, ſed opus eſt tanta quantitate, vt eius infuſio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter ablui dicatur.

46 Baptiſmus non eſt validus ſi aqua contingat tantummodo veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes.

47 Baptiſmus fieri poteſt tribus modis, videlicet immerſione, vel infuſione, vel aſperſione.

48 Baptiſmi ad valorem nihil intereſt vtrum fiat per aquæ effuſionem, an verò corporis immerſionem vnam, vel trinam, dummodò licitè fiat.

49 Forma baptiſmi in Occidentalibus Eccleſiis quæ? oſtenditur.

50 Perſona quæ baptizatur exprimenda eſt in baptiſmo.

51 Perſona baptizans non eſt neceſſariũ vt in forma directè ſignificetur, ſeu exprimatur, ſicut neceſſarium eſt exprimi perſona quæ baptizatur, ſed ſufficit indirectè.

52 Actio, quæ exercetur circa eũ, qui baptizatur exprimenda eſt, ſiue per verbum Baptizo, ſiue per verbum Abluo, ſiue per verbum Mergo, & ſimile.

53 In Baptiſmo exprimenda ſunt tres perſonæ Sanctiſſimæ Trinitatis.

54 Baptizat

54 *Baptizat inualidè qui vtitur hac forma: Ego te baptizo in nomine Christi.*

55 Cap. à quodam Iudæo, de consec. dist. 4. & num. 55. *declaratur.*

56 *Baptismus valet sub hac forma celebratus: Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij & in nomine Spiritus sancti.*

57 *Baptismus valet quamuis in eius forma relinquatur particula,* in. *Item licèt relinquatur particula,* &, *vt n.* 58.

59 *Parochus in forma Baptismi relinquens particulas* in *vel* &, *sine scandalo, & contemptu, & sine falsitate significationis, peccat tantùm venialiter.*

1 MINISTER Baptismi solemniter, & ex Pastorali officio celebrandi est proprius Sacerdos. Cùm enim Sacerdotes omnes vi consecrationis suæ accipiant potestatem in corpus Christi verum, quia illud conficere possunt; consequenter etiam idonei fiunt, quibus ordinaria potestas conferatur in corpus Christi mysticum, fideles scilicet colligendo per Baptismum, spiritualiter pascendo, per verbi Dei prædicationem, & à peccatis absoluendo, adeóque ipsos disponendo vt etiam ad excellentissimum Eucharistiæ Sacramentum accipiendum idonei reddantur. Cùm verò officium pascendi, seu cura animarum proximè non proueniat ex ordinatione, sed sit potestas iurisdictionis ab Ecclesia, siue Prælato Ecclesiastico collata, ideò Sacerdotes, qui eam non habent, tale officium exercere non possunt. Hinc est quòd officium baptizandi, sicut & prædicandi, à peccatis absoluendi, aliisque Sacramentis pascendi, per se primò conueniat Episcopis, seu primis Sacerdotibus, Romano quidem respectu totius Orbis, aliis verò respectu suæ diœcesis; at verò inferioribus Sacerdotibus, seu Presbyteris per communicationem Episcoporum, at non omnibus sacerdotibus indistinctè, sed illis, qui Parochi fuerint, in suis Parochiis: & ideò sic docent Bonacin. *de Sacrament. disput. 2. q. 2. puncto 2. ex n. 2.* Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 5. n. 1.* & latiùs *lib. 4. p. 2. trat. 2. docum. 9.* Paulus Layman. *in Theol. morali lib. 5. tract. 2. c. 7. n. 2.* vbi in fine ex hoc infert grauiter peccare parentes si prolem suam Parocho alieno absque proprij licentia baptizandum offerant.

2 Vnde fit enim, qui solemniter baptizat, cùm non sit Sacerdos, illicitè baptizare, vsurpat enim sibi alienum officium, ac proinde, si clericus sit, irregularitatem incurrit; ita Trullench. *in praxi resol. Sacram. lib. 2. cap. 5. dub. 5. n. 3.* Nauar. *in man. c. 22. n. 7.* Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 10. n. 4.* Bonacin. *de censur. disp. 7. q. 3. puncto 6. n. 5.* Vgolin. *de officio Episcopi c. 15. §. 6. num. 6.* vbi loquitur de Diacono solemniter baptizante si id faciat vt Sacerdos, sed † si 3 vt Diaconus bona fide fecit, existimans se id posse, credit non incurrere irregularitatem, quod in foro animæ, post Nauar. *consl. 70. ad fin. de sent. excom.* verum dicit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. irregularitas, differ. 3.* illam enim contrahit qui ministrat in Ordine sacro, quem non habet, modo scienter, & seriò & ex officio ministret. *cap. 1. & 2. de cleric. non ordin. min.* Vgolin. *de irregul. c. 37.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 11. sect. 3. n. 22.* Sayr. *d. cap. 10. num. 1.*

Excommunicatus Parochus maiori excommunicatione non potest solemniter Sacramentum Baptismi ministrare, aliàs peccabit mortaliter, & fiet irregularis, imo nec in extrema necessitate, sed debet tali casu absque solemnitate illud administrare. Ita S. Thom. *in 4. distinct. 5 quæst. 2. artic. 2. quæstiunc. 5.* Sot. *in 4 dist. 1. quæst. 5. artic. 6.* Card. Tolet. *in instr. Sacerd. lib. 2. cap. 20. n. 7.* quod intelligitur si non sit alius, qui baptizet; nam † si adesset laicus 5 non excommunicatus, esset præferendus Sacerdoti excommunicato; quia tunc non est necessitas, cùm possit tale Sacramentum conferri à laico: ita Syluest. *in Sum. verb. Baptismus 3. n. 1.* Nauar. *in man. c. 22. n. 7.* & hoc est probabile, licèt aliter sentiat Sayr. *lib. 2. de censur. c. 2. num. 17.* † Nec etiam potest ministrari so- 6 lemniter in casu necessitatis, vel extra, ab interdicto personaliter, vt resoluit idem Sayr. *lib. 5. de censur. cap. 7. n. 5.* cùm satis sit illud ministrare sine solemnitate ad satisfaciendum necessitati, quamuis contrarium probabile censeat Suar. *tom. 5. disp. 33. sect. 1. n. 5.*

Quisque igitur in sua, cui subest, Ecclesia 7 est baptizandus, quia vnus Sacerdos alterius Parochiæ terminos, plebem, & ius non valet vsurpare, *cap. placuit, 7. quæst. 1. cap. sicut, 9. q. 2. cap. 1. c. nullus, cap. Episcopum, cap. Episcopi, cap. non inuitati, 53. q. 1. cap. nullus 3. de Paroch.* nisi consuetudine sit obtentum, vt infantes possint baptizari à quibuscunque Presbyteris, vel Canonicis ciuitatis, quia illa seruanda erit, dummodo id fiat de licentia Ordinarij, & sine præiudicio iurium, & emolumentorum Parochi, vt censuit *Sacr. Congreg. Rit. in Oriolen. 16. Decembris 1605.* vel nisi baptizandus peregrinetur, aut certum non habeat domicilium, hoc enim casu in ea Ecclesia, quam elegerit, baptizari poterit, *cap. nec numerus, in princ. vers. aut in electa, 10. quæst. 3.* Et † quicunque Pres- 8 byter si in prouincia propria, vel in alia, vel vbicunque inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de alia aliqua excusatione, & si sine Baptismo moriatur infirmus, deponitur, *cap. quicunque, de consecr. dist. 4.* Salzed.

ad Bernard. *in pract.cap.55.verſ.hinc procedit,* Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.15.§ 12.n.14.*

9 De licentia tamen proprij Sacerdotis expreſſa, aut rationabiliter præſumpta, alienus ſolemniter baptizare poteſt, *cap.interdicimus. 16.q.1.* Ludou. Miranda *in man.Prael.tom.1.q. 43.art.1.in princ.* vbi etiam quòd in caſu neceſſitatis, vel de licentia Ordinarij non eſt prohibitum Religioſis baptizare, Vgolin. *d.c. 15.§.6.n.7.*Paul.Layman. *in Theol.morali lib.5. tractat.2.capit.7.n.1.in fine,* Aſcan.Tamburin. *de iure Abbatum tom.2.diſp.4.quaeſt.1.numer.2.*

10 Imò † ex Sacerdotis proprij commiſſione ob rationabilem cauſam facta, etiam Diaconi ſolemniter baptizant. *cap.Diuinos, 93. diſt.* Sot. *in 4.diſtinct.4.quaeſt.vnic.artic.1.* Vaſq.*diſp.147. cap.4.* Bonacin.*de cenſur.diſp.7.quaeſt.3.punct.6. num.5.& de Sacram.diſp.2.q.2.punct.5. num.3.* Machado *d.docum.5.num.2 & d.docum.9.n.2.* Paul.Layman.*d.cap.7.numer.3.* vbi ſubdit notandum diſcrimen inter Diaconum, & Presbyterum, quod attinet ad poteſtatem baptizandi. Hæc enim iure ordinario Presbytero conferri poteſt, vt ipſi tanquam ex proprio Paſtorali officio competat, Diacono autem extraordinariè tantùm ob aliquam incidentem cauſam à Sacerdote proprio delegari; putà ſi is propter baptizandorum multitudinem, grauem infirmitatem, vel excommunicationis cenſuram, Baptiſmum petentibus neque per ſe, neque per ſubſtitutum Sacerdotem ſatisfacere poſſit.

11 At verò ſi alienus Sacerdos infantem alterius Parochiæ ſolemniter baptizauerit ſine licentia proprij Parochi, licèt peccet mortaliter, cùm vſurpet ſibi iuriſdictionem, & munus alterius; quia paſcere animas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis, pertinet ad Paſtores; nullam tamen incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, cum hæc pœna nullibi reperiatur expreſſa, me citato in hoc loco Machado *d.lib.4.p.2.tractat.2. do-*
12 *cum.9.numer.4.* † Si verò baptizet in neceſſitate, quando Parochus abeſt, nec facilè haberi poteſt, non peccat; quia quilibet Sacerdos eſt per ſe inſtitutus miniſter ad hoc Sacramentum, & habet poteſtatem illud adminiſtrandi, vt per Emm. Sa *in aphoriſmis verb.Baptiſmus n.7.*Valent.*tom.4.diſp.4.q.2.punct.1. prope fin.* Bonac. *de Sacram.diſp.2.quaeſtion.2.punct.5.n. 10.* Miranda *d.art.1.*

13 Vocatus Parochus, Sacerdos, vel alius de eius licentia, vt ſuprà, ad hoc Sacramentum adminiſtrandum, ſtatim & ſine alia cunctatione ad Eccleſiam ſe ſe conferre debebit, vbi fons Baptiſmalis decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus, & deſuper cautè occluſus, habens intus aquam mundam, & ſufficientem, vt aduertit Piaſec. *in praxi Epiſcop. p.2.cap.3.n.25. verſ.fontis;* indutúſque ſuperpelliceo, & ſtola violacea ad Eccleſiæ ianuam conſiſtat, vbi ante omnia ab illis, qui infantem ab Baptiſmum deferunt, quæret de nomine infanti imponendo, qui ſint Patrini, an infans domi ob caſum aliquem fuerit baptizatus, vide Caſtal. *in praxi cerem.lib.2.ſect.14. cap.3.*

Sed aduertat quòd extra caſum neceſſita- 14
tis, ſtando ſolùm iure diuino, non videntur obligari parentes ad baptizandos filios tempore infantiæ, quod videtur olim fuiſſe in conſuetudine aliquibus in locis, at verò ex conſuetudine Eccleſiæ, & præcepto eius rectè poſſunt parentes ad baptizandos infantes ſuos ante adultam ætatem obligari, cùm res ſit iuſta, & bono communi expediens, & ipſi ſubditi iuriſdictioni Eccleſiæ, vnde ſecluſa magna cauſa non poteſt hæc conſuetudo violari: ita Suar. *tom.3. de Sacram. quaeſt. 71.diſp.31.ſect.1. verſ.tertiò.* quem refert, & ſequitur Illuſtriſſ. D. meus Roderic. à Cunha *in comment.ad cap.baptizari 3.numer.2. diſt.5.* Facit etiam *conſt.23.Eugenij IV.* incip. *Cantate, pridie Nonas Februarij* 1441. quæ admonet Baptiſmum non eſſe differendum in pueris ob periculum mortis, ſed quamprimum commodè fieri poteſt conferri debet, quia eripit à diaboli poteſtate, & filios Dei facit adoptiuos, cuius conſtitutionis memini *in collect. Bullarij verb.Baptiſmus 1.* optimè Ludou. de ſancto Ioanne Euangeliſta *tract. de adminiſtr. Sacram.art.2.de Baptiſmo,num.1.* ibi, *En el bautizar la criatura es lo mejor guarder la coſtumbre de la tierra donde eſta con tal que non paſſe de doze dias, porque haſta entonces ſe puede dilatar ſin pecado,* &c. & ibi, *La coſtumbre ordinaria de España es a los ocho dias,* &c. † Paruu- 15
li igitur parentum fide, & profeſſione ſunt baptizandi, *capit.1.§.fin.dict. capit. baptizari, diſtinct.5.cap.illud 6.cap.filius Dei, cap.paruuli etiam,* cum aliis, *de conſec.diſt 4.* Item & adulti *d.cap.1 § fin. cap. baptizari, cap.1. §. Sacramentum, de ſumm.Trinit.* † Et ægrotantes, qui 16
ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, aliorum ſuæ voluntatis teſtimonio ſunt baptizandi, quod idem & de pœnitentibus eſt dicendum, *capit.aegrotantes, d capit.paruuli, de conſec.diſt.4.* Item de mutis, & ſurdis, *d. cap.paruuli,* Dormientes autem, atque inuiti, ſeu amentes quando ſuſcipiant characterem Baptiſmi, & quando non, & quando ſint baptizandi, vel non, habetur *in cap.minores 3.§.item quaeritur, de Baptiſmo.*

Quod ad baptizandi nomen attinet, il- 17
lud eſt animaduertendum, quòd ſicut Chriſtiani à Chriſto dicuntur, ita æquum cenſetur, vt ipſi à Chriſti militibus, qui ſancti fuerunt, nomina ſua ducant, non autem ab infidelibus, aut Gentilibus, qui Chriſtum non agnouerunt, nec ab aliis etiam denominationibus,

tionibus quæ cum Religione non sunt con-
18 iunctæ, vel turpia significant, quia † malum nomen habet sinistram suspicionem, & ex bono nomine oritur bona præsumptio, vt notant Doctores *in cap. 1. de deposito*, Mathesil. *sing.75.* Annibal. *in rub. ff. soluto matrim. n.222.* Ias. *in l. cunctos populos, lect.2. num.25. Cod. de summa Trinit.* Felin. *in proœm. Decretal. num. 30.* Chassan. *in consuetud. Burgund. fol.66. num. 53. & in catal. gloria mundi part.11. consid.23.* Guilhelm. *in e. Raynutius, de testam. verb. Rainutius, à numer.45.* Gerard. *sing.75.* Mandos. *cons.76. ex numer.1.* Fusc. *lit. N. sing.14.* Anton. Scap. *de iure non scripto lib.5. cap.105. ex num.6.* Anton. de Sola *in Constit. Ducatus Sabaudiæ in proœm. glos.1. n.3.* Viui *tom.1. commun. opin. lib.9. tit.18. n.2. pag.513.* vbi *in vers. alium etiam*, colligit ex *d. c.1.* quòd si quis deponeret res suas penes turpe nomen habentem, & eas perderet, sibi imputandum foret, qui illi confidere ausus fit, Cened. *ad Decret. collect.24. num.3.* Menoch. *de præsum. lib.1. præs.89. n.131.* Mascard. *de probat. concl.831. numer.22.* Farin. *in praxi crimin. par.6. quæst.176. num.91. cum seqq.*

19 Vnde dicitur † præmium esse non modicum, bonum & honestum nomen hebere; quia à nomine, & cognomine multoties sumitur, & permissa est argumentatio, vt latè explicat Abb. *in proœm. Decretal. in verb. Gregory, num. 7.* Et hinc Salicet. *in lib.3. in princ. C. de sum. Trinit.* per eum text. exhortatur parentes vt pulchra nomina, & honesta liberis imponant, quia secundùm illum turpia quodammodo præseferunt infamiam.

20 Ideò iuxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum præscriptum Parochus, si nomen baptizandi non esse Sancti alicuius animaduertat, moneat placitè illum deferentes, vt dimisso eo aliud nomen inquirant, & pronuntient quòd Sancti, vel Sanctæ alicuius sit, cuius vitam pro viribus imitari conetur, & cuius intercessione in Cœlis apud Deum vti possit, cùm benè norint quot, quantisque periculis, calamitatibus humana vita sit obnoxia, quantùmque indigeamus assiduo Sanctorum patrocinio. Ad Sanctum igitur Ecclesiæ Doctorem Augustinum in necessitatibus meis occurrere vti ad singularem protectorem sum solitus, & nunquam mihi in illis defuturum confido, cuius hoc ipso die festum celebratur, quíque mihi vitæ initium fuit, & xlj. annis expletis xlij. ætatis ingrediar hoc præsenti anno 1631. Deo Opt. Max. vitæ, & omnium bonorum Auctori, eiúsque Matri beatissimæ Virgini Mariæ, & ipsis Sanctis Cœlitibus cunctis laus, honor, gratiarum actio, & iubilatio in sæcula sæculorum.

21 Quod autem spectat ad Patrinos, animaduertat Parochus an parentes eos designauerint; quia ad illos hoc pertinet, ipsis verò non designantibus ad eum tunc spectabit, vt notant Posseuin. *d. tract. de officio Curati c.6. n.33.* Bonac. *de Matrim. q.3. puncto 5. §.2. n.27.*

At de susceptorum numero institutum fuit, vt vnus tantùm esset, Leo I. *in capit. non plures, de consecr. dist.4. & in cap. vlt. de cognat. spirit. lib.6.* Sed Conc. Trid. *sess.24. de reform. Matr. c.2.* vnum tantùm iuxta priscaCanonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet vnum virum, vnámque fœminam, refert Posseuin. *d. cap.6. n.33.* 22

Nec Episcopus potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cùm super Conciliari constitutione dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt à *Sacra Congreg.* Zerol. *in praxi Episcop. part.1. verb. Baptismus* §.4. Sanch. *de Matrim. lib.7. disp.57. n.7.* Rebell. *de obligat. Iustit. p.2. in appendice ad lib.4. n.89.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.31. n.154.* Bonac. *d. §.2. n.33.* Paul. Laym. *in Theolog. morali lib.5. tract.2. cap.9. n.4.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 4. tit.15. l.1. de Matrim. in declar. n.75.* vbi n. 80. pariter decisum refert quòd † vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de sacro fonte suscipere possunt; sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vel loco mulieris, vel mulier loco viri: quod etiam tradunt Posseu. *d. n.33.* & Rebell. *citato loco num.90.* 23 24

Et hoc casu cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore, vt resoluunt per me citati *de offic. & potest. Episcopi, par.2. alleg. 30. num.50.* & censuit *S. Congr. Conc. in Tridentinum 16. Martij 1630.* 25

Si quis verò adhiberet plures Patrinos, peccaret mortaliter, quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum Matrimonium; ita Fr. Emm. *in sum. p.1. cap.226. num.1.* Vega etiam *in sum. p.1. cap.226. num.1.* Vega etiam *in sum. part.1. c.33. casu 39.* Bonac. *d. §.2. n.32.* Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.4. tit.15. l.1. de Matr. in declar. n.84.* quicquid dicat Sanch. *d. lib.7. disp.57. num.6.* cum omnibus tamen cognatio contraheretur; quia licèt actus contra legem factus regulariter non valeat, *leg. non dubium, Cod. de legib.* excipitur tamen vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cuius causa pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus *in l. Prætor ait, num.3. ff. de noui oper. nunciat.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam Parocho admittenti plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi sed sus epti. Quare sic resoluunt. Nau. *cons.4. in antiq. aliàs cons.7. in nouis, de cognat. spirit.* Vgol. *de potest.* 26

*Episc.cap.*25.§.1.*n*.5.Sayr.*in floribus decis.sub d. tit.de cognat.spiritualit.dec*.4.& dicit decisum Armendar. *loco proximè citato*.

27 Attendat quoque Parochus an Patrini vt *suprà* designati, & qui hoc onus susceptuti accesserunt, admitti possint, hoc est, an sint baptizati; quia alias si non baptizatus teneat, inualidè facit, hoc est nulla inde contrahitur cognatio; quia sicut ad carnalem cognationem inter aliquos desideratur processio vtriusque ab eodem stipite secundùm carnalem propagationem, ita ad spiritualem exigitur processio vtriusque ab eodem stipite, nempè Christo secundùm spiritualem regenerationem, mediante visibili Sacramento Baptismi, *capit.in Baptismate, de consec.dist*.4.Sanch. *d.lib*.7.*disp*.70.*a n*.7. Rebello *de obligat. Instit. p*.2.*lib*.3.*q*.6.*n*.6.*&* 7.Basil.Pont. *de impedimentis matrim.cap*.24.§ 1.*vers.illud tamen*. Bonac. *d*.§.2.*n*.19. Anton. Fernandez *in examine Th. mor.p*.3.*c*.11.§.9.*n*.4. Paul.Laym. *d.cap*.9.*n*.3.*vers. altera*, & plures citati per me *allegat*.30.*n*.34.

28 Nec oportet vt hi Patrini sint maiores, quia pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, modò habeant vsum rationis, Sanch. *dicto lib*.7.*disput*.61.*n*.4. Sayr. *in floribus decis. tit.de cognatione spirit. decis*.1. Nauar. *cons*.1.*aliàs* 2.*in nouis, eodem tit*. Posseuin.*dicto c*.6.*n*.29.Bonac.*dicto* §.2.*n*.17.

29 Nec refert an sint minores baptizato, quia nullo iure statuitur, aut requiritur vt sint maiores, Petr.de Ledesma *in Sum.part*.1. *tract.de sacram. Matrimon.cap*.17.*concl*.7.*dub*.2.Nauar. *cons*.3. *aliàs* 4. *de cognat.spirit*. Sayr. *in floribus decis.sub eodem tit.decis*.3. non enim patrinus, aut matrina personam patris, vel matris gerit (quasi hac ratione, vt quidam falsò putant, necesse sit vt patrinus tot annis baptizato maior sit, quòd possit esse pater eius naturalis) sed baptizans tantùm patris personam gerit, & aqua matris; patrinus autem solùm se fideiussorem constituit, *cap.vos ante, de consecr. distin*. 4.qualis potest esse, qui est minor ætate.

30 Perpendat etiam Parochus an designati huiusmodi sint Catholici, an sanæ mentis, an bonæ famæ, an eodem anno in Paschate confessi fuerint, & Sanctissimam Eucharistiam sumpserint, an Doctrinam Christianam sciant, itémque excommunicatos, interdictos, facinorosos, & criminosos ab infantis susceptione arcebit. Ita Paul.Layman. *dict. cap*.9. *num*.2. *versic. præterea*, vbi tamen addit hæc genera personarum validè patrini munus obire posse, sed non licitè. Item mutus homo, & muta mulier prohibentur esse patrini, *cap. paruuli, de consecrat. distinct*. 4. Anchar. *in rub. de cognat.spirit.lib*.6.*num*.4. Anton.Fernandez *dict. part*.3.*cap*.11.*num*.4.*in fine*, & addit Basil.Ponti. *d*.§.1.*vers. exclusi*, in Concil.Parisien. *lib* 1. *cap*. 54. pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione.

Aduertat demum ne ij susceptores sint Abbates, Monachi, aut Religiosi saltem claustrales, quia prohibitum est eos in baptismo patrinos adhiberi, *cap.non licet Abbati, de consecrat.dist*.4. Fr.Emman. *quæst.Regul.tom*.2. *q*.58. *art*.3.Sanch.*de Matrim lib*.7.*disp*.60.*n*.21.Posseuio. *d.c*.6.*n* 27.*vers.secundo*, Galet.*in Margarita ca suum consc.verb.Religiosus,pag*.225.Galgan. *de iure Ecclesiast.lib*.3.*tit*.85.*numer*.25.*&* 26. Rebello *de obligat. instit.p*.2.*lib*.3.*q*.6.*n*.10. Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib*.31.*num*.157.*vers.quarto*, Ludou.Miranda *in man.Prælat.tom*.1.*q*.43.*art*.1. *in concl.propè med*. Bonac. *d*.§. *n*.23. Basil.Pont. *d*.§.1. *vers. exclusi*. Paul. Laym.*d. cap*.9.*n*.3.*in princip*.Tamburin.*de iure Abbatum, tom*.2. *disp*.4. *q*.2. † nisi huiusmodi 31
Religiosi ad Episcopalem dignitatem promoueantur, exemplo Gregorij, qui ex Religione promotus in Cardinalem; factus est Mauritij Imperatoris compater, vt referunt Gregor. Lop. *l*.65.*verbo matertal.tit*.5.*par*.1 Fr.Emman. *d.art*.3.plures, quos refert, & sequitur Sanch.*in præcepta Decal.tom*.2.*lib*.6.*c*.6.*n*.24. 32

Postquam patrinos, seu matrinas defectibus, qui illos iuxta sacros Canones inhabiles reddunt, carere, eósque idoneos esse ad tenendum illum, qui baptizádus est, cognouerit Parochus, eos, de his, quæ sequuntur, admonebit: primò affinitatem, seu cognationem spiritualem in illa sacra regeneratione contrahi inter ipsus, & baptizatum, eiúsque patrem, & matrem, atque idcirco matrimonium inter ipsos omnino prohiberi, vt statuit Conc. Trid. *sess*.24.*de reform. Matrim.capit*.2. & resoluunt citati per me *d.part*.2.*alleg*.30.*ex num*.53. vbi *num*.55.*&* 56. 33

Hinc colligo cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinos, neque à viro contractam transfundi in vxorem, vel è contra: aduertit tamen Paul.Laym.*d.tract*.5.*cap*.9.*n*.3. *vers quarto*, minus decens esse vt duo coniuges simul alienam prolem suscipiant, quamuis id consuetudine cohonestari possit.† Quã quidem cognationem contrahunt etiam omnes in necessitate baptizantes, quamuis sit pater, in tantum vt priuetur iure petendi debitum à sua coniuge, nisi quando alius non reperitur, qui possit infantem baptizare, latè Sanctarel. *var.resol.q*.72.*à princ*. 34 35

Deinde doceat breuiter onus, cui se subiiciunt, grauissimum esse, nempe vt sint perpetui fideiussores illorum, quos suscipiunt, spondeantque pro ipsis Deo, illos nec à fide, nec à lege viuendo declinaturos; quare sciant se teneri ad ipsos in viam Domini dirigendus, & orationem Dominicam, salutationem Angelicam Symbolum Apostolorum, aliaque ad Christianam doctrinam pertinentia eosdem 36

edocendos, prout declarat S.Thom. 3.*p. q.67. art.4. in corpore.* Tum moneat Parochus eosdem patrinos, vt depositis armis, & matrinas, aliasque mulieres, vt velato sint capite, atque humili deuotione profana omnia excludant, & genuflexi debitam erga hoc Sacramentum reuerentiam testentur.

37 Quærere insuper debet Parochus, & scire an casu aliquo ita postulante necessitate infans domi baptizatus fuerit? Quòd si eum baptizatum esse comperiat, quærat adhuc à quo sit baptizatus, tum qua materia, & qua forma, & an ea omnia peracta sint, quæ in hoc Sacramento in casu periculi mortis extra Ecclesiam administrando requiritur, & quæ hic inferiùs breuiter adnotantur: si verò Parochus in periculo mortis Sacramentum ritè perfectum, & baptizatum infantem esse viderit, nequaquam iterum baptizabit, alioquin in irregularitatem incideret; sed alias solemnitates, & cæremonias ab Ecclesia fieri consuetas explebit. Et si puer ante integram natiuitatem baptizatus fuerit ob periculum mortis, perpendat eo casu ante totalem egressionem baptizati posse in capite, manu, vel pede iam emisso, ita Suar. *tom.3. de Sacrament. in 3. part. quæst.68. disputat.25. artic* 11. quem refert, & sequitur Illustrissim. Dom. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. baptizari 3. num.1. distinct.5.*

38 Ad Baptismi Sacramentum ritè obeundum debet Parochus nonnulla parata tenere, & sedulò efficere ne vnquam in eis habendis defectus aliquis notari possit. *Primò* fontem habere debet in quo aqua ad Baptismum conferendum in vase aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, imbiberetur enim aqua ab ipso, non ex aurichalco, ne ærugine tegatur, sed ex lapide marmoreo, vbi faciliùs aqua conseruatur, & hic fons erit constitutus in loco Ecclesiæ commodo & occulto clauibus, ne homines aquam sumant ad superstitiones faciendas. *Secundò* vasculum, quo aqua fundatur super caput baptizandi: *Tertiò* alia duo vasa saltem ex stanno, in quorum altero Chrisma, in altero oleum Catechumenorum, contineatur. Hæc omnino nitida, atque expurgata semper erunt, aquáque Baptismi in singulos annos renouabitur benedictionibus solemnibus adhibitis, nec non oleo, ac Chrismate mixtis; & fienr hæc in die Sabbati Sancti, & Pentecostes, vt habetur in Missali Romano. Vide Vgolin. *de offic. Episcopi cap.16.* §. 5. *numero* 1. Berti. Lucens. *in praxi crimin. Regular. tractat.4. capite* 34. *in fin. vers. fontis baptismalis.* De libro autem baptizandorum, quem Parochus tenere debet, diximus *supr. hoc tractat. cap.7. num.2.* Cathechumenorum oleum adhibet Parochus dum Baptismum administrat, inungitur enim ab eo baptizandus in pectore, & inter scapulas, vt dicitur *in capite* 1. *de sacra Vnct.* §. *quia verò Christus*, vbi etiam quamobrem id fiat, declaratur, & *in capite deinde, de consecrat. distinct.* 4. Secundò, dum consecratur aqua Baptismi in Sabbato Sancto Paschæ, & Pentecostes, vt *suprà* dixi; infunditur enim in aquam Baptismi prout habetur in Missali Romano. Oleum autem infirmorum adhibetur vbi administratur Sacramentum Extremæ-Vnctionis, sicut dicitur *in dict. capit. vnic. versic. de prima*, & infrà suo loco ostendemus.

39 Præter supradicta, quæ à Parocho diligenter curanda sunt, alia veniant notanda, quæ ad hoc Sacramentum ritè, & rectè conferendum scire oportet, & præcipuè an extra Ecclesiam aliquando illud administrare liceat, & qua materia & forma.

Circa *primum* secluso imminenti aliquo mortis periculo, quo infans extra Ecclesiam domi, vbi nascitur, aut alibi baptizari debeat, ideò Baptismum non esse conferendum in Aulis, vel Cameris, aut aliis priuatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, nisi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, ob quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi, sicut probat tex. *in Clem. vnica. de Baptismo.* vbi Vitalin. *num.*43. intelligit † tex. illum loqui de magnis Dominis, Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi lib... capit.15. §.6. numer.2.* Et ideò non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuensem, sed Duces Regales, infert idem Vitalin. vbi proximè, & Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.*427. *in princip.* tenet Principes Regni Neapolitani includi sub dispositione illius texus. 40

Quid autem faciendum vbi Ecclesia Parochialis fuerit interdicta, videtur indagandum; sed omissis pluribus ego puto etiam tunc in ea Baptismum administrari posse, nec teneri Parochum aliam Ecclesiam, vel Parochiam vicinam non interdictam adire, vti ibi Sacramentum Baptismi administret; quia *in capit. quoniam, de sentent. excom. lib.6.* permittitur simpliciter Baptismus absque vlla restitutione. Ita Syluest. *verb. interdictum* 5. *q.7. num.9.* Hentiq. *in sum. lib.13. cap.45.* §.3. Zambran. *d. cap.1. dub.13.* Suar. *tom.5. de censur. disp.33. sect.1.* Bonacin. *in simili tract. disput.5. punct.2.* §.1. *n.3.* Squillante *de obligat. cleric. p.5. n.37.* 41

Et quamuis de Iure Decretalium *in cap. non est vobis, de sponsal. & in capit. responso, de sent. excom.* licitum tantùm esset tempore interdicti administrare Sacramentum Baptismi paruulis, quo nomine videatur denegari adultis, 42

dultis, in quibus tanta non cernitur neceſſitas: poſtea nouiori iure *Sexti* etiam adultis adminiſtrari poſſe expreſsè decidit text. *in d. cap quoniam*, ex ratione quam inſinuat, propter mortæ periculum; addit etiam poſſe Baptiſmum adminiſtrari cum ſolemnitate Vnctionis, & conſequenter catechiſmi, & exorciſmi. Ita Vgolin. *de cenſur. tab.5. cap.7. §.4. numer.1. & 2.* Suar. *d. ſect.1. numer.3.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.3. num.23.* Sayr. *de cenſur. lib.5. c.7. n.3.* Bonacin. *d. §. t. à n.1.* qui ferè omnes reſoluunt fontem benedici, & ſuſceptores, ſeu patrinos poſſe adhiberi ex regula, *conceſſo vno, conceduntur omnia neceſſaria ad illud vnum*, de qua *in l. ad rem mobilem. ff. de procurat. & in capit. præterea. de officio deleg.*

Baptiſmi reiteratio omni Iure prohibita eſt, ita quòd Parochus Baptiſmum iterans vltra ſacrilegij peccatum, eſt excommunicatus, & irregularis, ac deponendus, ab officio & beneficio, *cap. fin. de Baptiſmo*, & tanquam indignus Sacerdotio deponitur. *l. t. C. ne ſanctum Bapt.* & ſic baptizantes admonet Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. p.1. deciſ. 127. n.7.* ne quenquam baptizent ſine prævia diligenti indagine ſi ſit baptizatus puer, nec ne: vbi autem dubium extiterit, an puer erat baptizatus, poterit Parochus eum baptizare cum clauſ. *ſi non es baptizatus*, iuxta diſpenſationem tex. *in capit.2. de Bapt.* ex aliis Aloyſ. Ricc. *d. deciſ.127. à numer.9.* vbi etiam ait veriſimilem coniecturam dubitandi eſſe ſi paruulus repertus fuerit expoſitus ad ianuam hoſpitalis, vel inuentus in marmore abſque ſcriptura; ſi verò expoſiti infantes afferant ſecum ſchedulam Baptiſmi, vel ſi aliquis teſtis aſſerat fuiſſe baptizatos, tunc non debent, nec poſſunt baptizari, vt poſt multos reſoluit Zambran. *de caſibus in articulo mortis capit.1. dub.5.* vbi ait ſufficere teſtimonium ſaltem vnius vetulæ bene examinatæ, certóque teſtificantis, dummodo ſit Catholica, & non ſuſpecta in Fide, & Religione, & *n.2.* ſubdit, ſi non ſit certitudo modo dicto, baptizandum eſſe expoſitum ſub conditione.

43 Circa verò *ſecundum* de materia Baptiſmi, aduertendum eſt remotam materiam huius Sacramenti eſſe aquam ſimplicem, ſeu elementarem, vt definitum eſt in *Concil. Florent. in decreto Eugenij Papæ*, & *Trid. ſeſſ.7. de Baptiſmo can.2.* quamuis putei, fontis, pluuiæ, balnei, vel ex ſulphure, cinere, niue, gelu, aut ſale defluat; hæc enim videtur aqua naturalis, ſiue calida ſit, ſiue frigida, ſiue tincta colore, ſiue denſa: non ſunt tamen materia Baptiſmi aquæ artificiales, & humores mixti, videlicet aqua roſacea, lachrymæ, ſaliua, vrina, cereuiſia, & ſimiles. Colliguntur hæc ex S. Thoma *p.3. q.66. art.3.* & 4. Richard. *in 4 diſt.3. art.3. quæſt.1.* vbi Durand. *q.4.* Sot. *q. vnica art.3.* Victor. *de Baptiſmo num.12.* Petr. Sot. *lect.1. de Baptiſmo*, Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.2. lib.1. cap.3. num.16.* Camer. *de Baptiſmo cap.2. dub.2.* Fr. Emman. *in ſum. p.1. tract. de Sacram. Baptiſmi art.3. verſ. primera concluſion*, Valent. *tom 4. diſp.4. qu.1. punct.2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.27. num.11.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. moralis p.3. cap.2. §.3.* Bonacin. *de Sacram. diſp.2. q.2. punct.3.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.5. tr.1. c.3. ex n.1.* Ludou. à Sancto Ioanne *d. artic.2. n.2. & 3.* Machado *d. tract.2. docum.2.*

Materia autem propinqua huius Sacramenti eſt ablutio per aquam, quæ ſcilicet ſucceſſiuo contractu contingit corpus. Ita poſt multos Bonacin. *d. punct.3. ex numer.12.* Paul. Layman. *d. capit.3. num.1. verſ. aſſertio 2.* 44
† nec ſufficit quæuis minima aquæ gutta, ſed opus eſt tanta quantitate, vt eius infuſio corpus hominis, vel principalis eius pars moraliter ablui dicatur, Valent. *d. punct.2. col.4. verſ. itaque ſequitur.* Suar. *tom.3 diſputat. 20. ſect.2. col. antepenult. verſ. quare non eſt probanda*, Melch. Zambian. *de Sacrament. in articulo mortis c.2. de Baptiſmo dub.4.* Paul. Layman. *d. c.3. n.1. verſ. corol.3.* Bonacin. *d. punct.3. num.18.* vbi *n.20.* reſoluit † non eſſe validum Baptiſmum ſi aqua contingat tantummodo veſtes, aut pileum, aut aliquid aliud extra carnes. 45 46

Tribus modis poteſt ablutio fieri in Baptiſmo, videlicet immerſione, vel infuſione, vel aſperſione; olim verò ordinarius baptizandi ritus fuit per immerſionem, licèt etiam per aſperſionem, vel effuſionem aquæ interdum conferri ſoleret, præſertim propter neceſſitatem, ſicut docet S. Cyprian. *lib.4. epiſt 7. ad Magnum*, quæ apud Iacob. Pamel. eſt 79. & Sanctus Thom. *d. quæſt.66. art.4.* 47
† nam ad valorem Baptiſmi nihil intereſt vtrùm fiat per aquæ effuſionem, an verò corporis immerſionem vnam, vel trinam, dummodo licitè fiat, debet tamen ex officio miniſtrans in hoc ſeruare conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ, itaut ſi baptizans adminiſtret Sacramentum Baptiſmi per infuſionem, vel per aſperſionem contra ritum ſuæ Eccleſiæ grauiter peccet; ita Sot. *d. q. vnica art.8. concl. 3.* & alij citati à Bonacin. *d. punct.3. numer.17.* vbi ſubdit ſecus eſſe ſi hoc faciat quando nequit ſuſtentare baptizandum, aut ſi baptizandus ſit adultus, aut ſi mortis periculum immineat, tunc enim non peccat adminiſtrando Baptiſmum per infuſionem, vel per aſperſionem, cùm ipſum ad hoc faciendum iuſta cauſa impellat, etiamſi in eo loco receptum ſit per conſuetudinem, vt Baptiſmus per immerſionem adminiſtretur. 48

Denique

49 Denique circa tertium de forma Baptismi est notandum in Occidentalibus Ecclesiis consuetam hanc esse, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Fily, & Spiritus sancti* desumitur ex *Conc. Florent. in decreto Eugeny*. & ex verbis Christi apud *Matth. cap. 28. baptizantes eos in nomine Patris, & Fily, & Spiritus sancti*, & tradunt Nauarr. *in man. cap. 22. n. 2*. Henriq. *in sum. lib. 2. cap. 8. §. 1*. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 3. num. 19*. Viual. *in candel. aureo, tit. de Baptismo c. 3. num. 8. & 9*. Fernandez *d. p. 3. cap. 2. §. 4*. Bonacin. *d. quast. 2. punct. 4. ex num. 1*. Paul. Layman. *d. lib. 5. tract. 2. cap. 4. à principio* Machado *d. lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 3*. Ex qua forma

50 *Primò* colligitur, in ea exprimendam esse personam, quæ baptizatur, siue dicatur, *Baptizo te*, siue *baptizo hunc*, siue *baptizo Caium*, siue, *tu baptizaris à me*; ita ex *cap. 1. de Baptismo*, & ex *Concil. Florent.* colligunt Iacob. de Graff. *d. cap. 3. num. 20*. Suar. *tom. 3. disputat. 21. sect. 2. concl. 3*. Chamerot. *de Baptismo cap. 3. dub. 3*. erit namque substantialis mutatio, seu defectus in Baptismo, si persona baptizanda neque specialiter, neque generaliter exprimatur, vt significat S. Thom. *d. quast. 66. art. 5. ad 4*. & docent Abb. *in dict. cap. 1. numero 7*. Sor. *in 4. distinct. 3. quast. vnica art. 5. §. ex hac ergo*. Henriq. *d. lib. 2. cap. 8. §. 4*. Vasquez *disput. 142. cap. 3*. Ægid. de Coninck *de Sacram. & censur. qu. 66. art. 6. dub. vnic. conclus. 3*. Suarez *tom 3. disputat. 21. sect. 2. assert. 3* Ratio est, quia forma verborum debet determinatè significare actum baptizandi, seu ablutio determinationem suam accipit. Et confirmatur ex eo quòd ideò in forma Baptismi persona altera à baptizante exprimi debet, vt appareat quòd ex Christi institutione inter baptizantem, & baptizatum debeat esse discretio, & nemo à se ipso baptizari possit, sicut definitur *in cap. debitum, de Baptismo*; ac proinde inferunt Doctores non valiturum Baptismum, si quis alterum abluendo dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris, & c*.

51 † Non ita necessarium est vt in forma directè significetur, seu exprimatur persona baptizans, sicuti necessarium est exprimi personam, quæ baptizatur. Ratio est, quia forma Baptismi exprimere debet materiam propinquam, quæ est ablutio; ea autem magis determinatur à subiecto, in quo recipitur, quàm ab agente, à quo procedit; consistit enim Baptismus, ait Henriq. *d. capit. 8. §. 4*. in ablutione passiua. Quare ita tenent Victor. *de Sacrament. Baptismi conclus. 17*. Chamerot. *de Baptismo capit. 3. dub. 2*. & alij citati à Bonacin. *d. quast. 2. puncto 4. numer. 3*. Cæterum saltem indirectè personam Ministri in forma significandam esse credo, quia implicitè saltem significari debet absolutionis actum à ministeriali agente procedere, ex quo elicitur, quòd hac formula, *baptizet te Christus*, item, *baptizeris seruus Christi*, vel *baptizetur seruus Christi in nomine Patris*, & c. persona ministri, seu actio, quatenus à persona ministri procedit implicitè significetur; vt sensus sit, baptizat, vel baptizet te Christus per me exercentem hanc sensibilem actionem in nomine, seu auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Secundò colligitur exprimendam esse actionem, quæ exercetur circa eum, qui baptizatur, siue exprimatur per verbum *baptizo*, siue per verbum *abluo*, siue per verbum *mergo*, & similia ita Iacob. de Graff. *d. cap. 3. num. 2*. Viuald. *d. titul. de Baptismo, c. 3. num. 10*. Vasquez *part. 3. disput. 142. c. 2. n. 10*. Bonacin. *d. disput. 2. quast. 2. puncto 4. n. 4*. 52

Tertiò, colligitur exprimendas esse tres personas Sanctissimæ Trinitatis, idque probatur ex institutione Christi, Matth. 21. *baptizantes eos in nomine Patris, & Fily, & Spiritus sancti*. & definiuisse videtur Pelag. Papa *in cap. si re vera, de consecr. dist. 4*. & Zacharias Papa *in cap. in Synodo, ead. dist.* tradunt S. Thom. *d. q. 66. art. 6*. Vasquez *d. q. 143. capit. 2*. Suar. *d. disp. 21. sect. 3*. Bonac. *à puncto 4. numer. 6*. Paul. Laym. *d. capit. 4. numer. 3*. ex quo patet eum inualidè baptizare, qui vtitur hac forma: *Ego te baptizo in nomine Christi*, aut *trium personarum*, vel *sanctissima Trinitatis*, vt per Victor. *de Baptismo q. 16*. Hentiq. *in sum. lib. 2. cap. 8. §. 1. & capit. 11. §. 1*. Suar. *tom. 3. disp. 21. sect. 3. concl. 1. & sect. 4. vers. in hac re*, Chamerot. *de Baptismo, cap. 3. dub.*. Bonac. *d. disp. 2. q. 2. puncto 4. num. 7*. Paul. Layman. *d. c. 4. num. 3*. 53

Sed obstat text. *in c. à quodam Iudæo, de consecr. dist. 4*. dum definit si in nomine Christi aliquis baptizetur, non debere iterum baptizari: quod est dicere, Baptismum in nomine Christi ministratum ratum esse, ac firmum; quæ resolutio est contra tertium corollarium, & Doctores ididem citatos, qui ob id variè intelliguntur *d. cap. à quodam*. In primis aliqui citati à Valent. *tom. 4. disput. 4. quast. 1. puncto 3*. explicant hoc modo, baptizatos à pagano sub nomine Trinitatis, vel Christi tantùm, non esse rebaptizandos absolutè, sed sub conditione. Alij verò, ex quorum numero sunt Sot. *in 4. distinct. 3. quast. vnica, art. 6. ad fin.* Henriq. *d. lib. 2. capit. 10. §. 2. & 3*. Sot. *d. disput 21. sect. 1. num. 3*. Bunac. *d. punct. 4. sub vers. respondeo*, meliùs tenent textum *in d. cap. à quodam*, dum habet baptizatos à pagano non rebaptizandos, si baptizati sint in nomine Trinitatis, esse intelligendum, expresso scilicet nomine Trinitatis Patris, Filij, & Spiritus sancti, aut tantùm in nomine Christi, videlicet loco Filij expresso Christi nomine, sic dicendo, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Christi, & Spiritus sancti*, & ita non sine pro- 54

babilitate

babilitate videtur exponendus Nicolaus I. *in d. capit. à quodam*, sicut intelligitur S. Ambrosius, quem ipse prosé allegat; quia Doctoris dictum est intelligendum secundum doctrinas, & auctoritates, quas allegat: ad notata per Bart. *in l. non solum, §. si liberationis verba, num. 7. ff. de liberat. legata*, Alex. *cons. 31. n. 9. vol. 4.* Surd. *cons. 177. num. 21. & decis. 126. sub numer. 12.* Sanctus autem Ambrosius nunquam dixit valere Baptismum in nomine Trinitatis non expressis personis, seu nominibus Trinitatis, aut tantùm in nomine Christi, sed sæpiùs *in lib. de sanctis Sacram.* dicit hanc esse formam, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.*

55 Verùm quamuis hic vltimus explicandi modus sit probabilis, vt *suprà* dixi, probabilior tamen mihi videtur alius, quem adducit Azor. *inst. mor. p. 2. lib. 5. c. 5. vers. quartò obiicitur*, dum ait Nicolaum *in d. cap. à quodam*, respondisse ad quæstionem sibi propositam an baptizatus à Pagano, vel Iudæo verum Baptismi Sacramentum suscepisset, verè baptizatum fuisse si in nomine Christi baptizatus fuit Baptismo Christi; non igitur definiuit valere Baptismum nomine Christi datum, sed ratum esse Baptismum, siue à Pagano, siue à Iudæo collatum, dummodo is Paganus vel Iudæus, baptizauerit Baptismo Christi, & non Baptismo Ioannis, vel alicuius alterius; & ideò rationem reddit Nicolaus, quia Baptismus, inquit, non est illorum, qui baptizant, sed Christi, cuius auctoritate institutus est Baptismus, & cuius virtutem habet, & ideò dicit, sicut in Actibus Apostol. legitur, significans Baptismum valere virtute Christi datum, sicut valebat cùm Apostoli baptizabant in nomine Christi; hoc est cùm conferebant Baptismum Christi auctoritate institutum, & eius virtute vim habentem.

56 *Quartò*, colligitur non benè dixisse Bonacinam Prælatum aliàs doctissimum, & mei studiosissimum, *de Sacram. disput. 2. quæst. 2. puncto 4. numer. 4.* dum resoluit non esse validum Sacramentum Baptismi sub illa forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, & in nomine Filij, & in nomine Spiritus sancti*; quia baptizans sub dicta forma non ideò asserit esse plura nomina, sicut qui diceret in nominibus, sed idem essentiale Dei nomen commune tribus ter repetit, quod rectè fieri potest absque pluralitate, sicut verè dicitur Pater Deus, Filius Deus, Spiritus sanctus Deus, sed Dij nuncupari non possunt; quare Baptismum sub dicta forma celebratum esse validum resoluunt Suar. *tom. 2. disput. 21. sect. 3.* Ægid. de Coninck *d. q. 66. art. 6. numer. 58.* Cabrera *eadem quæst. 66. artic. 5. num. 22.* quos refert, & sequitur Anton. Diana *resol. moral. p. 2. tract. 3. miscel. resol. 15.*

Quintò, colligitur Parochum, qui in forma Baptismi relinquit particulam *in*, dicendo, *Ego te baptizo nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti*, validè baptizare, vt benè resoluunt 57
Henriq. *in sum lib. 2. c. 8. §. 6.* Bonac. *d. puncto 4. num. 16.*

Contra Cardin. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 19. num. 2.* Barthol. ab Angelis *in examine Confess. dialog. 2. §. 115.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 6. numer. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 24. cap. 1. numero 30.* existimantes si in forma Baptismi omittatur particula *in*, Parochum non conficere Sacramentum, & consequenter peccare mortaliter.

Sextò, colligitur validè quoque baptizare si 58
omittat particulam, *&*, si, vt quidam dicunt, in forma, quæ caret coniunctione *&*, significaretur, & inuocaretur tota Trinitas, quia remaneret verum Sacramentum; relicta enim illa particula, *&*, remaneret adhuc integer sensus formæ; ita Card. Tolet. *d. loco*, Comitol. *d. quæst. 9. num. 5.* Pitigian. *in 4. sentent. part. 1. dist. 3. q. 2. art. 12.* Ægid. de Coninck, *d. qu. 66. art. 6. num. 61.* Sed contrà asserunt Viuald. *in candelab. aureo tit. forma Baptismi n. 11.* Contad. *in resp. casuum Conscientia tom. 2. quæst. 84.* Barthol. ab Angel. & Valer. Reginald. *citatis locis*, existimantes particulam, *&*, esse de essentia formæ.

Verùm licèt Parochus omittens supradi- 59
ctas particulas *in*, *&*, faciat contra communem Ecclesiæ vsum, tamen si omittantur sine scandalo, & contemptu, & sine falsitate significationis, non erit nisi peccatum veniale, ex adductis per Sot. *in 4. distinct. 3. quæst. vnica art. 5. §. quod si*, Rube. *de Sacrament. in 4. sentent. dist. 3.* Vasquez *in 3. p. tom. 2. disp. 142. num. 30.*

CAPUT XIX.

De Pœnitentiæ Sacramento præcipua quædam à Parocho notanda.

SUMMARIUM.

1 *Parochus habet iurisdictionem ordinariam in Pœnitentiæ foro circa omnes sua Parochiæ fideles, & censetur quoad hoc à lege approbatus.*

2 *Parochialis beneficij nomine veniunt superiora beneficia, qualia obtinent Parochi aliqui, Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, & similes curam animarum, & iurisdictionem in hoc foro habentes.*

3 *Approbatus dùntaxat ad audiendas Confessiones cẽsetur Parochus in ea ciuitate, vel oppi-*
do

do, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam Diœcesim.

4 *Parochus ad Confessiones audiendas virtute Cruciata, aut Iubilai, an vbiq; sit eligibilis.*

5 *Parochus suorum Confessiones potest etiam in aliena Diœcesi, & vbique locorum audire.*

6 *Parochus post dimissum beneficium non potest etiam tempore Iubilai, absque noua approbatione, Confessiones audire.*

7 *Confessiones inualidè audit, qui se de facto intrusit in Parochia siue auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, nisi communi errore fuisset pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore.*

8 *Parochus toties, quoties expedire prudenter iudicauerit subdito, nullaque subsit causa negandi, tenetur vel per se, vel per alium Confessionem eius audire.*

9 *Parochus in confitendo magna cura caueat ne Sanctum det canibus, & proijciat margaritas ante porcos.*

10 *Parochi iurisdictioni in foro pœnitentiali fideles subijciuntur non solùm constituentes in Parochia domicilium, siue habitationem perpetuam, sed etiam quasi domicilium, siue habitationem ad tempus non admodum breue, negotij alicuius causa.*

11 *Habitatio bona fide, & non fraude suscepta in aliquo loco, vnde quis non potest commodè reuertere ad sumenda Sacramenta in loco Parochia, vbi domicilium habet, illius Parochianum efficit.*

12 *Parochus vterque habet ordinariam potestatem erga personam, qua in duabus Parochiis domicilium contraxit, in quibus scilicet diuersis anni temporibus habitare solet.*

13 *Pœnitentia Sacramentum potest quilibet de diœcesi recipere in Ecclesia Cathedrali.*

14 *Parocho Cathedralis non licet Sacramenta administrare, vel curam exercere in aliena Parochia.*

15 *Peregrini cui Parocho confiteri possint, ostenditur.*

16 *Vagus debet confiteri Parocho illi in cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, dummodo non vagetur vt euadat iudicium proprij Parochi.*

17 *Parochus facultatem non à iure, sed à consuetudine habet eligendi Confessarium, quem velit ex approbatis absque licentia particulari Episcoporum.*

18 *Fideles omnes baptizati vtriusque sexus post perfectum vsum rationis, qui sibi conscij sunt alicuius peccati mortalis, tenentur pracepto annua Confessionis.*

19 *Peccata venialia habētes an & quādo teneātur pracepto annua Confessionis? ostenditur.*

20 *Imperator & Reges de iure suis Presbyteris Parochialibus tenentur confiteri.*

21 *Papa ad praceptum annua Confessionis obligatur quoad vim directiuam tantùm.*

22 *Regulares Ordines Minorum, ac illorum, qui cum illis in priuilegiis communicant, possunt Parochis contradicentibus sacularium Confessiones audire.*

23 *Parochi ipsi impedire nō possunt Regulares ad audiendas Confessiones approbatos, quominus illas audire possint in domibus pœnitentium agrotorum quādo ab eis vocantur, modò eorumdem infirmorum Parocho de audita Confessione eodem die certiores reddant.*

24 *Parochus potest alteri Sacerdoti delegari potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum.*

25 *Parochus vbi prasumere potuerit subditum habere iustam causam confitendi alieno, debet ipsi petenti licentiam dare.*

26 *Parochus si subdito iuste postulanti licentiam iniuste deneget, subditus autem sine periculo salutis, fama, &c. proprio Parocho confiteri non possit, poterit ipse absque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti.*

27 *Sacerdos, cui Parochus potest delegare potestatem Confessiones audiendi Parochianorum suorum, debet esse ab Ordinario ad audiendas Confessiones approbatus.*

28 *Parochus concedens alicui subdito facultatem confitendi sua peccata alteri Sacerdoti, intelligitur de eo, qui habet exercitium cura animarum actu, & habitu, prout habebat committens.*

29 *Parochus excommunicatus vitandus non potest alteri Sacerdoti approbato delegare potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum.*

30 *Sacerdos delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho vt illi ministret Sacramentum Confessionis.*

31 *Parochus credere debet Parochiano fide digno dicenti se fassum esse habenti legitimam licentiam ipsum absoluendi, atque ita debet illi ministrare Eucharistiam.*

32 *Parochus non est adhibiturus fidem dicenti se adimpleuisse praceptum annua Confessionis, nisi illud legitimè probet.*

33 *Confessarij attestationi asserētis se absoluisse à censuris non est credēdum in foro externo.*

34 *Absolutio virtute Bulla Cruciata licet non suffragetur in foro externo, attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij Ecclesiastici illa suffragatur.*

35 *Sacerdos non habens commissionem à Parocho audiendi Confessionem, si illam habuisse communiter reperitur, & publicè pœnitentes audiut, ille quoad Deum excusatur ob communem errorem.*

36 *Confessus non approbato ex ignorantia, ob fidem quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus.*

37 *Subdelegare non potest delegatus à Parocho ad audiendas Confeßiones suorum Parochianorum, nisi solus officium suum explere non poßit.*

38 *Vicecurati ad tempus absentes alteri Sacerdoti munus Pastorale consuetudine id permittente delegant.*

39 *Sacerdos auditurus Confeßiones eorum, qui peste, vel simili morbo contagioso infecti sunt, quid curare debeat, ostenditur.*

40 *Constitutus in mortis articulo, si aliter nõ possit, obligatur ex lege charitatis ad confitendum coram aliis saltem ea peccata, quæ neque cum scandalo, neque cum graui sua infamia, vel simili detrimento iuncta sunt.*

41 *Interdicti tempore, an, & quando Parochus poßit Sacramentum Confeßionis administrare Parochianis, ostenditur.*

42 *Parochus caueat ne à casibus per Episcopum reseruatis quemquam absoluat, quia nulliter absolueret, nisi in articulo mortis.*

43 *Parochus pœnitentem habentem peccata reseruata Episcopo absenti, poterit absoluere à peccatis non reseruatis, reseruata absolutione à reseruatis, cum Superior copiam sui fecerit.*

44 *Parochus caueat ne administret Sacramentum Pœnitentiæ per literas, aut nuncium, sed præsentibus tantùm, & sibi confitentibus peccata absolutionem conferat.*

45 *Pœnitens non solùm vbi semel S. Pœnitentiariæ litteras super dispensatione aliqua in foro Conscientiæ præsentauit alicui Confessario, sed etiam postquam fuit ab eo pronunciatum dispensationem esse subreptitiam, potest alium Confessarium adire.*

46 *Infirmus in mortis articulo constitutus si adueniente Parocho nullum peccatum confiteri poßit, quid Parochus hoc casu agere debeat, ostenditur.*

47 *Infirmus quando inchoatam Confeßionem perficere nequit, quid agere debeat Parochus, ostenditur.*

48 *Parochi vbique locorum existentes pœnitentes ad turpia, & inhonestos actus solicitantes ab Inquisitoribus tanquam de hæresi suspecti puniuntur.*

49 *Parochus, qui pœnitentem in Confesſionali osculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, ictu oculorum, vel alio signo ad libidinem prouocat, incidit in pœnas contra solicitantes in Confesſione comminatas.*

50 *Parochus prouocans in Confesſionali masculum ad nefandum peccatum perpetrandum, incurrit pœnas contra solicitantes comminatas.*

51 *Parochus Confessarius solicitans pœnitentem in cõfesſionali ad alia grauiora delicta præter venerea, non incidit in pœnas contra solicitantes in Confesſione comminatas.*

52 *Filiam spiritualem ratione Pœnitentiæ extra Confesſiones solicitans Parochus ad venerea, non incurrit pœnas contra solicitantes in Confesſione comminatas.*

53 *Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, non tenetur hanc circumstantiam in Confesſione explicare.*

54 *Cõfesſionis sigillũ directè, vel indirectè, antè, vel post mortem confitentis sine mortali sacrilegio reuelare non potest Parochus, etiãsi aliàs integrum Regnum debeat perire.*

55 *Parochi reuelantis Confesſionem pœna est depositio, & in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrusio.*

56 *Confessario licentiam dare potest pœnitens loquendi de peccatis suis siue coram se, siue coram aliis.*

57 *Licentia data per pœnitentem Confessario loquendi de peccatis suis, debet esse voluntaria, expressa, & actu data; non verò sufficit præsumpta: & semel data in Confesſione potest nihilominus reuocari.*

58 *Confessario dicenti se habuisse licentiam à pœnitente de reuelanda Confesſione, an & quando credatur, ostenditur.*

59 *Confesſionale in Ecclesia habere debet Parochus in loco aperto, & manifesto; non autem in sacellis, neque in angulis Ecclesiæ.*

60 *Superpelliceum, & stolã deferre tenetur Parochus sæcularis dum audit Confesſiones.*

61 *Bullam in Cœna Domini penes se habere tenetur Parochus, & debet cauere ne quemquam absoluat à casibus in ea reseruatis.*

62 *Libros quales Parochus penes se habere debeat, ostenditur.*

63 *Reseruationem casuum Episcopalium, & Bullam in Cœna Domini Parochi penes se habere debent.*

64 *Regulares nõ possunt absoluere prætextu quorumcunque priuilegiorum de casibus Sedi Apost. aut Episcopo reseruatis.*

65 *Decreti S. Congreg. declaratio.*

66 *Aliud decretum S. congr. refertur.*

ROVISVS de Parochiali benefi- 1
cio, & sic Parochus Sacerdos, habet iurisdictionem ordinariam in Pœnitentiæ foro circa omnes suæ Parochiæ fideles, & censetur quoad hoc lege approbatus absque alia desuper sibi facienda per Ordinarium licentia, vt colligitur ex *Concil. Trident. sess. 23. de reformation. cap. 5.* ibi, *nisi aut Parochiale beneficium*, &c. tradunt Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moral part. 3. cap. 6. ex num. 3.* vbi *n. 4. in fine.* subdit Parochos habere hanc iurisdictionis ordinariam potestatem

statem à Summo Pontif. dependentem ab Episcopo, quoad culparum reseruationem, Paul.Layman. *in Theologia moral.lib.5.tract.6. capit.10.num.3.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta,præc.2.lib.7.cap.2.* Trullenc. *in praxi resol. Sacram.lib.4. c.9. dub.4. à princ. & dub.7. num.1.*

2 † Nomine autem Parochialis beneficij in præsenti materia veniunt superiora beneficia, qualia obtinent Parochi, aliqui Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, & similes curam animarum,& iurisdictionem in hoc foro habentes, vt per Suarez *tom.4. de Pœnitent.disp.22.sect.4.n.21.* Anton. Fernandez *d. p.3.cap.9.§.8.num.1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.1.cap.16.q.3.n.190.* Filliuc. *in quæst.moral.tom.1.tract.7.cap.9.n.257.* Fagundez *d.cap.2.n.41.* Anton. Dianam *resol.moral. tract.de Bulla Cruciata,resol.8.in fine.*

5 Approbatus tamen duntaxat ad audiendas Confessiones censetur Parochus in ea ciuitate,vel oppido, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam diœcesim, prout resoluunt,& à Sacra Congr. decisum referunt, Piasec. *in praxi Episcop.p.2. capit.1.n.10.p.92.* Homob.de Bonis *in examine ecclesi.p.1.tract.5. cap.4. quæst.15.* Fagundez *d. cap.2. numer.35.* Squillaote *de priuileg.Clericor.cap.1.n.73.* Ego ipse *de officio,& potest.Episcop p.2.alleg.25.n.in fine*,

4 † nisi virtute Cruciatæ, aut Iubilæi eligatur,quia tunc vbique fit eligibilis,sicut expressè tenent Suar. *dict. sect.4. num.18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.1.cap.16.quæst.3. num.189.* Sylui *in add.ad 3 p.q.8.artic.5.dub.6. conc.1.* Homobon. de Bonis *in examine ecclesi. p.1.tract.5.capit.3.q.15.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtramque forum,verb. absolutio, differ.1. n.16.* Villalob. *in sum.tom.1.tract.9.dub.56.n.4.* Filliuc. *d.cap.9.n.257.* Fagundez *d.cap.2.n.36.* Ludou. de San-Iuan. Vasq. Ochagauia, Arboleda,quos refert & & sequitur Ioan.Sanc. *in select. disp.44.n.28.* Machado *en sa perfetto Confessor y cura de Almas lib.1.p.2.tract.1.docum.3. num.2.* & *lib.4. p.2. tract.2. docum.7. n.1. & 2.* Quicquid dicant Laym. *lib.5. tract.5. cap.11. num.7.* Guttier. *canon.lib.3.cap.27.n.12.* Nicol. Garc. *de benefic. p.5.cap.8. num.87.* Quod intelligitur quoad extraneos sibi non subditos

5 quia † suorum Confessiones potest ille etiam in aliena diœcesi, & vbique locorum audire, secundùm Victor. *de Confess. n.152.* Cardin. Tolet. *in instr.Sacerd lib.3.cap.13.in fine.* Henriq. *in sum.lib.6. cap.7. §.1.* Anton. Capic. *decis.203.num.15.* Syluest. *verb. Confessor 1.q.13.* Couar. *pract.cap.11.num.4.* Nauar. *in man.cap. 27.num.255.* Ioan.Valer. *de differ.inter vtrumque forum,verb.Iurisdictio, differ.10. num.6. & verb.sententia,differ.1.* Azor. *instit.moral.p.2. lib.3.cap.12.q.11.* Fr. Emman. *in exposit.Bullæ Cruciatæ §.9.dub.4.* Zerol. *in praxi Episcopip 1. verb.Parochus*, Iacob.de Graff. *in pract.casuum reserua.lib.1.cap.4.num.57.* Chameror. *de Sacrament.tract.7.de Confess.dub.14.* Sanch. *de Matrim.lib.3.disput.19.numer.8. & disp.34.num.3. & 4.* Piasec. *in praxi Episc.p.2.cap.1.numer.10. vers.sanam*, Valer.Reginald. *d.lib.1.n.93.& 94.* Homobon. de Bonis *d.tract.5.cap.3.quæst.16.* Molfes. *in sum.Theolog.moralis tract.7.cap.15. n.89.* Campan. *in diuers.Iuris Canon.rub.12.c.13. sub n.71.* Ego ipse *d.p.2.alleg.25.n.18.*

Post dimissum beneficium non poterit amplius Parochus absque noua approbatione accipere Confessiones, nec etiam censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad illas audiendas tempore Iubilæi, vt per Henriq. *in sum.lib.7.cap.12.§.3.& 4.* Suar. *d tom.4.disp.28. sect.4.numer.20.& sect.6.numer.13.* Valer.Reginald. *d.lib.1.num.190.* Filliuc. *d.numer.257.* Fagundez *d. cap.2. n.38.* Leon. *de Iubilæo p.2. q.9.n.21.* Trullench. *in exposit. Bullæ Cruciatæ lib.1.q.7.c.1.dub.1.n.6.* & *in praxi resol.Sacram. lib.4. cap.9. dub.7.n.4.* Anton. Diana *d.resol.8. vers.notandum.* Quicquid dicant Fr.Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatam §.9. num.4.* Villalob. *d.tom.1.tract.27.claus.9.§.1.num.4.* Ioan. de la Cruz *in direct.conscient.p.2. de Pœnitent. quæst.3.dub.8.concl.4.* 6

Proinde nec etiam validè Confessiones audit, qui se de facto intrusit in huiusmodi beneficio sine auctoritate Superioris, vel nullum titulum bonum, aut malum habuit à Superiore, secundùm Angel. *verb. Confessio, §.2.* Nauarr. *in man.cap.9.n.11. & in capit. placuit, de Pœnit. dist.6. n.176.* Chameror. *d.tractat.7. de Confess.dub.22.* Marcel.Megal. *instit.Sacerdot. p.1.lib.5.cap.15.n.12.in fine*, Valer.Reginald. *d. lib.1.n.98.* Sanch. *de matrim.lib.3.disp.22.n.49.* Ioann. Valer. *de differ.inter vtramque forum, verb.nullitas,differ.7.sub num.5.* nisi communi errore fuisset pro vero Parocho habitus, habens titulum putatiuum à legitimo Superiore, quia tunc Confessiones à suis subditis illi factæ, essent validæ iuxta ea, quæ suprà diximus *c.17. n.27.cum seqq.* & addit optimè Sanch. *loco proximè citato*, nō satis esse communem errorem, sed necessarium esse titulum collatum à Superiore, quamuis inualidum ob aliquod vitium latens: & *num.50.* subdit non sufficere titulum conferri à quocumque Superiore, sed conferendum esse à legitimo Superiore. 7

Non tantùm semel in anno, quando subditus tantummodo obligatur, tenetur Parochus ex officio Sacramentum Pœnitentiæ ministrare, vt existimarunt Syluest. *verb. Confessio 1.§.18.* Armil. *verb. Absolutio,numer.27.* Medina *de Pœnitent.quæst.41.* Valer.Reginald. *d.lib.1.cap.7.num.81.* Sed etiam toties quoties expedire prudenter iudicauerit subdito, nullâque subsit causa negandi, tenetur vel per se, vel per alium Confessiones eius audire siue ratione festi occurrentis, aut Indul- 8

gentiarum propositarum; siue quia tunc temporis (verbi gratia, singulis mensibus, aut decimoquarto die) solet confiteri; aut quia habet aliqua peccata, quæ ipsius conscientiam grauant, aut aliam similem ob causam, vt benè docent Adrian. *quæst.5. de Confess. dub.9.* Sot. *in 4. dist.18. quæst.4. art.2.* Nauarr. *in cap. consideret, num.159.* quos refert & sequitur Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.3. cap.6. §.9. n.24. & p.4. cap. 15. §.5. num.13.* addo Azor. *instit moral. part.1. lib.2. cap.17. quæst.10.* Vgol. *de officio Episc. cap. 15. §.8. num.8.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. disp.8. dub.17. num.129.* Mostel. *in summa Theologiæ moralis, tom.1. tract.7. cap.22. n.36.* Bonac. *de Sacrament. disp.5. quæst.7 puncto 4. §.2. n.23.* nouissimè Homob. *in respons. quæstionum moral. p.2 resp.100.* Machado *d. lib.4. p.2. tract.2. docum.10. num.4.* Galleg. *in tract. de oblig. Parochi tempore pestis, p.2. n.23.25.26. & 31.* Petr. Sot. *inst. Sacerd. tract. de officio Pastor. pag. vlt.* vbi dicit boni Pastoris esse curare ne Confessio, néve Communio alicui vel indigenti, vel petenti desit, Valer. Reginald. *tom.2. lib.20. num.68.* Coriolan. *de casibus reseru. p.1. sect.1. numer.2.* Petr. Hurtado *de Pœnit. disput.10. diffic.20.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.3. lib.3. cap.3. n.3.* Ioan. Sanci. *in select. disp.47. n.6. & 7.* vbi *n.8. vers. nec Parochus,* subdit Parochum peccare contra iustitiam, religionem, & Pœnitentiæ virtutem, si nec semel etiam in anno Confessiones vellet excipere, aut Confessarij copiam exhibere, quod euenire quasi incredibile est, Ludou. à Sancto Ioanne Euangelista *in tract. de administr. Sacram. art.1. tit. de residentia, n.13.*

Limitat hanc sententiam Vasq. *in 3. p. tom.4. quæst.93 art.3. dub.6. num.3.* quando tanta frequentia Confessionis non expediret saluti, & profectui spirituali subditi; sunt enim qui ita frequenter confitentur, vt omnino sit inutile; quia & Confessionis virtus contemnitur, imò & aliquando expedit conscientiæ subditi cessare à Confessione propter scrupulorum perturbationem, quapropter diligenter inspiciendum est, quid vnicuique pœnitenti conueniat.

Limitat *secundò* Didac. Nugnus *in addit. ad 3. part. tom.2. quæstion.8. articul.4 dub.3.* & excusat Parochum à mortali peccato, qui semel, aut iterum denegat confessionem petenti rationabiliter. Et Ioann. Sanc. *d. disput.47. num.10.* post Suar. *de Pœnit. disp. 32. sect.1.* tenet solùm venialiter peccare Parochum si semel, aut iterum nollet audire Confessiones (nulla excusante causa, quæ valde tenuis sufficeret pro vna, vel alia vice) nisi subditus aliqua graui tentatione, aut difficultate premeretur; vel quia longum, & laboriosum iter ingreditur; vel quia tempus esset Iubilæi; in his enim & similibus euentibus grauiter peccare Pastorem refugientem Sacramenti ministerio vacare concludit.

Limitat *tertiò* idem Ioan. Sanc. si subditus tempore inopportuno, hora scilicet prandij, aut somni, vellet peccata sua confiteri, aut quando potius expedit Parocho agere alia negotia talis qualis momenti, quia tunc non tenebitur Confessionem audire. Aduertant Parochi muneri suo non satisfacere alterius Confessarij copiam exhibendo, qui Parochianorum excipiat Confessiones, cùm videat, & sciat eos nequaquam alium Confessarium, sed solùm proprium Parochum adire velle, tunc enim tenetur per se ipsum audire subditum, vt resoluit ex Ioann. Sanc. *d. disputat.47. numero 10.*

Magna Parochus in confitendo cura ca- 9
ueat ne Sanctum det canibus, & proiiciat margaritas ante porcos, Matth. 7. *vers.6.* indignos absoluendo, & ne, dum alios purgat, ipse fœdetur: ideò opus est vt magna prudentia, & dexteritate vtatur. Cùm enim sit Pater quidam spiritualis, Medicus, & Iudex; in patris officio cauere debet, ne sit vel indulgentior, vel seuerior, quàm res postulat, ne quem consolari debet, eum acerbitate verborum affligat. In officio Medici ne medicamenta præbeat minus accommodata ad morbi, & ægroti naturam, quibus malum non sanetur, sed augeatur potius. Denique in Iudicis officio ne condemnet absoluendos, & condemnandos absoluat, sed rectam, æquam, & tempestiuam sententiam ferat. Prouerb.17. vers.15. *Qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterque apud Deum.* Vbi verò ille audierit grauia peccata, condoleat ex animo, & intimis sensibus misereatur, gemat, lachrymetur, tacitéque precetur pro fratris lapsu. *Quis infirmatur,* ait Apostol. 2. Corinth. 11. vers.29. *& ego non infirmor: quis scandalizatur, & ego non vror?* Et 1. ad Corint. 9. vers.19. cum seqq. *Nam cùm liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerẽ. Et factus sum Iudæis tanquã Iudæus vt Iudæos lucrarer; iis qui sub lege sunt quasi sub lege essem* (cùm ipse non essem sub lege) *vt eos qui sub lege erant, lucrifacerem; iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem,* cum sine Dei lege non essem, sed in lege essem Christi) *vt lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerẽ; omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos.* Sic Dei infinitam misericordiam & patientiam imitetur, & Christi Domini, qui perditissimorum hominum consuetudinem non horrebat, vestigiis insistat. Habeat ante oculos exemplum pij illius Samaritani *Lucæ 10. vers.32. & 33.* qui saucij, ac miseri hominis conditionem miseratus, eius curam suscepit, vulnera alligauit, &c. Vera iustitia

compassio

compassionem habet, falsa verò indignationem, vt ait Sanctus Gregorius *homil.* 34. *in Euangel.*

10 Parochi iurisdictioni in foro Pœnitentiali fideles subiiciuntur, non solùm constituentes in Parochia domicilium, siue habitationem perpetuam, sed etiam quasi domicilium siue habitationem ad tempus non admodum breue, negotij alicuius causa: ita gloss. *in Clem.* 1. *de priuil.* Syluest. *in sum. verb. domicilium, & verb. Parochia,* Sanch. *de Matr. lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 12. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 24. vbi monent eandem rationem esse de aliorum Sacramentorum (excepto Ordine) administratione: item de iure assistendi Matrimonio, dispensandi in votis, conferendi Ecclesiasticam sepulturam, &c. non tantum quoad incolas, sed etiam quoad quasi incolas, videlicet soholares, milites præsidiarios, famulos, & ancillas, tametsi alibi domicilium habeant, refert Paul. Layman.
11 *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *n.* 5. † Habitatio enim bona fide, & non fraude suscepta in aliquo loco, vnde quis non potest commodè reuertere ad sumenda Sacramenta in loco Parochiæ, vbi domicilium habet, illius loci Parochianum efficit, secus tamen si fraudulenter in præiudicium proprij, vel alterius Parochi habitationem ad tempus mutauerit, cùm fraus, & dolus nemini patrocinari debeant, juxta vulgaria iura. Ita Nauar. *cons.* 1. *de Paroch. in vtraq. edit.* Sayr. *in flor. dec. sub eod. tit. dec.* 1.

12 Habet quoque Parochus vterque ordinariam potestatem erga personam, quæ in duabus Parochiis æquè domicilium contraxit, in quibus scilicet diuersis anni temporibus habitare solet: ita *argum. l. assumptio,* §. *vlt. ff. ad municip. & c.* 2. *de sepult. lib.* 6. resoluunt Nauar. *in cap. placuit n.* 77. *de Pœnit. dist.* 6. Henriq. *in sum. lib.* 6. *cap.* 7. §. 2. Suar. *tom.* 3. *de Pœnit. disp.* 25. *sect.* 2. Ægid. de Coninck *d. disp.* 8. *dub.* 3. *in fine, concl.* 4. Sanch. *d. lib.* 3. *disput.* 24. *numer.* 5. Anton. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.* 3. *cap.* 6. §. 9. *n.* 6. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 48. *n.* 3. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 7. *n.* 192. Trullench. *in praxi resolut. Sacramentor. lib.* 4. *c.* 9. *dub.* 4. *n.* 2. Paul. Layman. *d. cap.* 10. *numer.* 6. *vers. dubitatur,* & subdit hinc fieri vt personæ huiusmodi liberum sit, in alterutra, quam malit, Pœnitentiam, & Sacramenta suscipere, dummodo in vtroque loco magnam anni partem habitare soleat; nam alioquin si recreationis tantùm causa ad breue tempus in alterum locum secedat, vnum Parochum habere censebitur, in cuius Parochia principaliùs habitat.

13 † In Ecclesia autem Cathedrali poterit quilibet ex diœcesi recipere hoc Sacramentum, vt per Piasec. *in praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *numer.* 24. *vers. circa festum,* & faciunt per me adducta *de Canon. cap.* 6. *à numer.* 18. † Non licet ta-
14 men Parocho Cathedralis Sacramenta administrare, vel curam exercere in aliena Parochia, *Sacra Congregat. Concil. in Engubina* 20. *Septembris* 1628.

Peregrini cui Parocho confiteri possint, tradunt Victor. *in sum. de Sacram.* vbi *de Confessione n.* 155. Syluest. *verb. Confess.* 1. *quæst.* 2. Nauar. *in cap. placuit, de Pœnit. dist.* 6. *à num.* 62. *vers. infertur & quartò,* Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 39. §. 4. *per tot.* vbi *n.* 35. sic distinguit: Aut peregrinus licentiam habet à simplici suo Parocho peregrinandi, & in hoc casu concludo hunc absolui non posse à quocunque, quandoquidem Pacerdotes alij à suo Ordinario probati non sunt. Aut licentiam habet à suo Episcopo, & in hoc casu pro certo habeo ipsum absolui posse à quocunque Sacerdote probato ab Ordinario diœcesis, vbi reperitur, uam per illam licentiam videtur probasse Sacerdotes alios aliorum Ordinariorum (modo ab ipsis Ordinariis fuerint approbati.) Id quod locum habere sentio non solùm vbi expressè licentiam habuit, verùm etiam vbi tacitè, vtpotè quia scit quosdam sic peregrinari, & consueuisse Sacramenta recipere, & ob id tacendo videtur consentire, præsertim quod verisimile est, si licentia hæc petita esset, facillimè ipsam concessurum. Hactenus Vgolin. Vnde iam hodie ex tacita Ordinariorum voluntate per consuetudinem confirmata, non solum possunt aduenæ, & peregrini cuicunque approbato Sacerdoti confiteri, sed etiam S. Eucharistiæ Sacramentum etiam tempore Paschali suscipere, si ad propriam Parochiam facile accedere nequeant; ita tamen vt ad proprios Lares reuersi annuæ Confessionis, ac Communionis Parochis id poscentibus testimonium in schedula exhibere debeant, sic Nauar. *in cap. placuit* 3. *distinct.* 6. Emman. Sà *in aphorism. verb. Confessor. numero* 2. *& verb. Parochus numero* 7. Homobon. *de examine eccles. tract.* 8. *cap.* 11. *quæst.* 4. *&* nouissimè *in respons. quæst. moral. p.* 2. *resp.* 49. 15

Vagum debere confiteri Parocho illi, in cuius Parochia reperitur tempore perceptionis Sacramenti, resoluunt Syluest. *d. verb. Confessio q.* 10. vbi intelligit dummodo non vagetur, vt euadat iudicium proprij Parochi, Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Card. Tolet. *instruct. Sacerd. libr.* 3. *capit.* 13. *n.* 12. Posseuin. *d. tract. de officio Curati cap.* 7. *n.* 11. de scholaribus, & mercatoribus à quo absolui possint, vide Vgolin. *d. cap.* 39. §. 5. 16

Parochus verò ipse cui debeat confiteri dubitatur ab aliquibus, quorum illa est magis probata sententia Parochum facultatem non à Iure, sed à consuetudine habere eligendi Confessarium, quem velit ex approbatis, absque alia licentia particulari Epi- 17

ſcoporum, qui ordinarij Confeſſarij ſunt Parochorum, & ita obtinuit praxis. Vide Nau. *in cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6. n.* 30. Fernandez *in ſum. Theologia moral. par.* 3. *c.* 6. §. 6. *n.* 12. qui reſpondent *ad cap.* 2. *de Pœnit. & remiſſ. lib.* 6. Non poterit tamen concedere licentiam in ſua Parochia confitendi Sacerdotibus qui non fuerint ab Ordinario approbati, Manrique *quaſt. mor. p.* 1. *q.* 8. Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 6. *n.* 3.

Circa perſonas, quas obligat præceptum annuæ confeſſionis ſemel faciendæ ſuo proprio Parocho tempore Quadrageſimæ, iuxta *c. omnis vtriuſque ſexus, de Pœn. & remiſſ.* illud eſt adnotandum Parochianos teneri proprio Sacerdoti, id eſt ſuo Parocho, aut ſaltem eum eius licentia alieno confiteri ſemel in anno, nempè in Quadrageſimali, ſeu Paſchali tempore, vt reſoluit Cardin. Bellarm. *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 4. vbi ait quod ſunt Confeſſiones Parochianorum extra Quadrageſimam quidem liberæ, in Quadrageſima verò ſub præcepto ac lege iuſſæ; immò *cap.* 13. hanc obligationem probat auctoritate Patrum, *Iam enim,* inquit, *ſuprà ex Greg. Nyſſeno, ex Ioanne Chryſoſt. circa Paſcha celebritatem Chriſtianos omnes ad Confeſſionẽ accedere debuiſſe demonſtrauimus.* hoc autem dicit ratione *d. cap. omnis,* quo capitulo volebat Caluinus primò inſtitutam fuiſſe Confeſſionem; *cùm ſolum,* inquit Bellarm. *fuerit determinatu circunſtantia temporis pro confitendo,* Medina *in Cod. de Confeſſ. q.* 14. Greg. de Valent. *diſp.* 7. *q.* 9. *puncto* 4. *de Confeſſ.* Azori. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 39. *q.* 7. Ludouic. Cardo *de quinque præceptis Eccleſiæ, cap.* 8. *Quamuis,* inquit, *præceptum Eccleſiæ indeterminatè loquatur de tempore ſemel confitendi in anno, tamen credendum eſt hoc tempus eſſe Quadrageſimam, vel tempus Paſchale, & ita ſi quis alio tempore confeſſus fuerit, hoc etiam debet confiteri tempore,* & c. lare Theopil. Paroch. *p.* 3. *art.* 8.

18 Omnes igitur baptizati vtriuſque ſexus, poſtquam ad annos diſcretionis, hoc eſt, poſt perfectum vſum rationis peruenerint, qui ſibi conſcij ſunt alicuius peccati mortalis ſub præcepto huiuſmodi de annua Confeſſione tempore Quadrageſimali, vel Paſchali facienda obligantur, *d. capit. omnis,* Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *can.* 8. Medina *in Cod. de Pœnitentia q.* 6. Sot. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 1. *art.* 3. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. diſp.* 36. *ſect.* 2. *n.* 7. Bonacin. *de Sacr. diſp.* 5. *q.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 4. *à n.* 1. nouiſſimè Steph. VVeims *in conſt.* 24. *ex iure antiquo deſumptas, & per Conc. Trid. ſpeciatim innouatas, conſt.* 25. *per tot.* † Habens verò venialia tantùm

19 non excuſatur abſolutè, ſed ſaltem tenetur ſiſtere ſe ſuo Parocho, ac Paſtori, vt ei declaret ſe non eſſe ſibi conſcium vllius peccati mortalis: quia debet Paſtori ſaltem aliquo modo conſtare talem non teneri præcepto Confeſſionis, vt eum ad Communionem poſſit admittere, Paſtorque tenetur illud de ſe affirmanti credere, niſi habeat iuſtiſſimas rationes contrarium ſuſpicandi, Suar. *d. diſputat.* 36. *ſect.* 2. *numer.* 9. Hinc † Imperatorem, & Reges de Iure ſuis Presbyteris Parochialibus teneri confiteri, nomine enim fidelium ipſi veniunt, gloſſ. *verb. ſubmittemus, in cap. Valentinianus,* 63. *diſt.* Caſtald. *de Imperat. quaſt.* 1. *n.* 25. *&* 26. † De Summo Pontifice quid tenendum, ſolet ab aliquibus in dubium reuocari; ſed communis omnium ferè ſententia aſſerit illum ad huiuſmodi præceptum obligari quoad vim directiuam, non verò quoad pœnas, & vim coactiuam, vt reſoluunt citati per me *in collect. ad d. cap. omnis, n.* 2. 20 21

Fratres Minores ex priuilegio ab Alexandro IV. ſibi conceſſo poſſunt Confeſſiones audire, aſſenſu Parochorum minimè requiſito, vt refertur *in compendio priuilegiorum, verb. abſolutio quoad ſæculares* 2. §. 1. & idem alij ſequentes Pontifices conceſſerunt; vnde colligunt Doctores Regulares Ordinis Minorum, ac illorum, qui cum eis in priuilegiis communicant, poſſe Parochis contradicentibus ſæcularium Confeſſiones audire. Ita Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata,* §. 9. *n.* 145. *&* §. 12. *num.* 4. *cum ſeq. & quaſt. Regular. tom.* 1. *q.* 60. *art.* 4. Ludou. Miranda *in man. Prælatorum, tom.* 1. *quaſt.* 44. *art.* 14. *concl.* 2. Fr. Ioann. à Cruce *de ſtatu Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *dubio* 1. *concl.* 3. Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 1. *lib.* 1. *cap.* 5. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 6. *quaſt.* 13. qui omnes addunt procedere hanc reſolutionem, etiamſi Epiſcopi in licentiis Regularibus conceſſis dicant quòd eis Parocho renitente non vtantur; quia ipſi Ordinarij Summorum Pont. hac in re conceſſa priuilegia tollere, aut limitare non poſſunt. 22

Nec etiam Parochi ipſi impedire poſſunt Regulares ad audiendas Confeſſiones approbatos, quominus illas audire poſſint in domibus Pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, modò eorundem infirmorum Parochos de audita Confeſſione eodem die certiores reddant, vt nouiſſimè cenſuit *Sacr. Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ,* cuius tenorem ad licentiam refert Lezana *in ſum. quaſt. Regul. cap.* 19. *n.* 32. & ante idem declarauit *Sacra Congr. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita ſub die* 2. *Iulij* 1587. & ideò cùm quidam Curatus apud eandem *Sacram Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum* conquereretur, quòd Fratres Sancti Franciſci de Obſeruantia reformati Confeſſiones Parochianorum ſuorum ægrotantium abſque eius licentia audirent, *Sacra eadem Congregat.* reſpondit *in vna Senogallien.* 22. *Ianuarij* 1616. dictis Fratribus id prohiberi non poſſe, dummodo 23

dummodo ab Ordinario priùs approbati existant, & posteaquam infirmorum Confessiones audiuerint, statim dictum Curatum certiorent.

Num meliùs sit confiteri Parochis quàm Religiosis priuilegiatis, saltem vbi adimpletur præceptum annuæ Confessionis, vidi apud nonnullos in dubium reuocari. Quidam ad fauorem Parochorum ex multis mouentur, *Primò* ne Curatus contemnatur. *Secundò* ne à dicentibus se confessos decipiatur. *Tertiò*, vt agnoscat vultum pecoris sui, *Prouerb.*28. *Quartò* vt eis subitaneo aliquo morbo grauaris, & loqui nescientibus succurrere possit siue per Confessionem, siue per alia Sacramenta. *Quintò*, quia pro omnibus subditis rationem in extremo iudicio reddere debebit. *Sextò*, quia æquum est & vtile, vt voluntaria Confessio necessariam non excludat. *Septimò*, ex testimonio Alberti, Sancti Thomæ, Benedicti XI. & multorum Sanctorum id conuenire probantium propter augmentum meriti, & diminutionem pœnæ peccatis debitæ. Hanc partem tuetur Michaël Lochmarius Ecclesiæ Patauiensis Canonicus *in suo Parochiali. c.*4. *concl.*11. dum ait: *Curatus securius, vtilius, ac iustius eligitur quantum est de per se, & cæteris paribus pro Confessione Sacramentali facienda à Parochianis, quàm Frater priuilegiatus*, &c.

Securiùs dicit, quia persona Curati est à Deo & ab Ecclesia ad hæc præcepta, Fratris autem persona solùm ad hoc concessa; non enim præcipitur, nec consulitur quòd quis eis confiteatur, nec tenetur etiam volentem confiteri audire, nec aliquis de populo sibi confiteri obligatur. Curatus autem tenetur audire suum Parochianum, & alia Sacramenta ministrare si offert se. Item Curatus est suis Parochianis amplius obligatus propter mutuam & correlatiuam obligationem plebis ad suos Pastores, & è conuerso, & ideo vicissim sibi magis obligantur. Vnde rationabiliter potest Parochianus de eo magis confidere quòd sollicitior sit ad prouidendum suæ saluti quàm Frater, qui est sibi persona extranea. Item alienis confitendo Parochiani sæpius ex hoc incurrunt contemptum, & indeuotionem contra Pastorem suum. Item tollitur erubescentia, quæ est maxima pars Pœnitentiæ, certum est enim quòd amplius erubescit pandere peccata illi, quem cernit quotidie præsentem, quàm vni extraneo. Item ex hoc sequitur oblationum detentio, vel diminutio, quia non Parochialibus Ecclesiis, sed Fratribus ipsis offeruntur.

Vtilius dicit, quia non videtur ambiguum quòd quisquam obseruando, siue sequendo præceptum, vtilius sibi agit, quàm præcepto neglecto, sequendo siue obseruando licentiam & concessionem: cùm sequendo solùm licentiam nullus ob hoc directè mereatur, & quisque obseruando præceptum mereatur. Item confitendo Curato habet duplicis obedientiæ meritum, scilicet meritum quoad legem Confessionis, & meritum quoad legem personæ; confitendo Fratri caret altero illorum meritorum. Item cùm non sit Parochianis præceptum neque consilium vt Fratribus confiteantur, inde confiteri suo Curato videtur vtilius. Item persona Curati est Parochianis amplius obligata, quam Fratris persona; & amore sancto, suo Parochiano magis affecta: vnde præsumitur ex hoc quòd sollicitior erit circa vtilem medicinam spiritualem sibi adhibendam, quàm Frater, cùm sit sibi extraneus: igitur ex illo capite vtilius eligitur. Item faciliùs habetur ad Curatum accessus, quàm ad Fratrem, specialiter in casu infirmitatis de nocte.

Iustius dicit, quia Curato magis incumbit rationem facere de suo Parochiano coram districto iudice, quàm Fratri priuilegiato. Item Curatus, siue Plebanus propriè & strictè dicitur proprius Sacerdos sui Parochiani, sed Frater priuilegiatus non, quia nullus de populo obligatur sibi confiteri, nec ipse tenetur audire.

Potestatem Confessiones audiendi suorum Parochianorum potest Parochus alteri Sacerdoti delegare, vt colligitur ex *d.cap.omnis vtriusque sexus*, quatenus ibi præcipitur vt fideles confiteantur Sacerdoti proprio, id est, ordinario, qualis est Parochus, vel confiteantur alieno, id est, alteri non ordinario, tamen cum licentia, seu commissione proprij, vt benè explicant Gabr. *in* 4.*dist.*17.*q.*2. *in princ.* Paul. Layman. *d.c.*10.*n.*11. Azor. *in Instit. moral.par.*2.*lib.*3.*capit.*12.*q.*10. Imò † vbi Curatus præsumere potuerit subditum habere iustam causam confitendi alieno, debet ipsi petenti licentiam dare, vt concludunt Vgolin. *de officio Episcopi capit.*15.§.8. *num* 2. & Paul. Layman. *dict. tract.*6.*capit.*13.*numer.*3. In tantum quòd † si Parochus subdito iustè postulanti licentiam iniustè deneget, subditus autem sine periculo salutis, famæ, &c. proprio Parocho confiteri non possit, ipse poterit absque alia facultate alieno confiteri Sacerdoti, arg.tex. *in capit.placuit, de pænit. dist.*6. dum ibi permissum videtur propter ignorantiam Sacerdotis proprij, alterius iudicio, & absolutioni se submittere; ergo multò magis id licebit ob Pastoris improbitatem, & propriæ animæ, vel famæ periculum, vt resoluunt Adrian. *in* 4.*de confess.q.*5. *dub.*3. Syluest. *in sum.verb.Confessor.*1.*q.*6. Nauar. *in d.cap placuit, numer.*144. Henriq. *in sum.* 24 25 26

*lib.6.cap.*13. §.4. Hinc dicit Palud. *in 4.diſt.*17. *q.*3. ſi à proprio Parocho inepto, & ignorante licentia petatur, vt poſſit alteri confiteri, & eam deneget, poſſet Parochianum ea non obſtante alteri confiteri: quem refert Ioann. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. interpretatio, differ.6. num.3.*

Verùm quamuis hæc ſententia probabilis ſit, contrariam tamen probabiliorem, & veriorem iudico, ex text. *in d.cap.omnis vtriuſque ſexus.* ibi, *Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat, cùm aliter ipſe illum non poſsit abſoluere*, ex doctrina S.Thom. *in ſupplem.quæſt.*8. *art.*4. *ad* 5. vbi dicitur: *Si quis ob periculum proprio Sacerdoti confiteri non poſsit, neque licentiam impetrare confitendi alieno, talem perinde ſe habere, ac ſi Confeſſarij copia deſtitutus eſſet.* Quare hanc partem ſuſtinent Sot. *in 4.diſt.*18.*q.*4.*art.*2. Llam. *in methodo p.*1. *c.*6. §.1. Philiarc. *tom.*1.*p.*2.*lib.*2.*c.*24. Suar. *tom.4.de Pænit.diſp.*27.*ſect.*4.*concl.*2. Petr.Nau. *de reſtit. lib.*2.*c.*4.*num.*269. ad text. verò *in d.cap.placuit*, reſpondet Suar. *d.diſp.*27.*ſect.*2.*in fine*, ibi ſermonem eſſe de pœnitentia publica, quæ ſecundùm arbitrium Sacerdotis ob ſcandaloſa peccata imponi olim ſolebat; talem enim pœnitentiam ab vno Sacerdote decretam ab altero mutari, niſi manifeſtum errorem contineret, fas non erat.

27 Intellige ſupradictam reſolutionem de Parocho habente auctoritatem delegandi alteri Sacerdoti poteſtatem Confeſſiones audiendi Parochianorum ſuorum; vt procedat, dummodo ille alter Sacerdos ſit ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones approbatus, iuxta diſpoſitionem Concil. Trid. *ſeſſ.*23. *de reformat. cap.*17. quia approbatio eſt quid iuriſdictionis, quam non habent ſimplices Parochi. Ita docent Fr.Eminan. *in ſum.p.*1.*cap.*60.*n.*2. Nugn. *in addit.ad* 3.*p.q.*8.*art.*5.*dub.*6. Gamb. *de caſib. reſeruatis, cap.*2.*n.*20. Ioan. Valer. *de differ.inter vtrumque forum, verb. Parochus, diff.*4. *& verb. Nullitas, diff.*5.*verſ.ſeptimo*, Fagundez *d.præc.*2.*lib.*7.*c.*2.*n.*42. Ego ipſe *d.p.*2.*alleg.*26.*num.*13. Squillante *de priuileg.cleric.c.*1.*n.*70. vbi *n.*73. poſt Guttier. *lib.*1.*Can.c.*27.*n.*21. & Nic.Garc. *de benefic.part.*5.*cap.*8.*n.*132. tenet delegatum debere eſſe alium Parochum eiuſdem diœceſis, vbi delegans habet beneficium Parochiale, vel Sacerdotale approbatum ab Ordinario loci vbi exerceri debet hæc iuriſdictio: Parochus enim concedens alicui ſubdito facultatem confitendi ſua peccata alteri Sacerdoti,
28 intelligitur † de eo, qui habet exercitium curæ animarum actu, & habitu, prout habebat committens, Spin. *in ſpeculo teſtament.gloſſ.*5. *princ.num.*31.*in princ.verſ.ſimiliter etiam.* Stephan. Gratian. *in addit. ad deciſ.*157. *num.* 16. quicquid dicat Petr.Ledeſm. *in ſumm. part.*1. vbi *de ſacrament.Pænitent. cap.*12.*poſt* 5.*concl.* quia approbare Sacerdotes Sacræ Confeſſionis miniſtros nullus poteſt præter Epiſcopum, vt cenſuit *Sacr. Congregat. Concilij*, teſte Armendar. *ad recop.legum Nauarra, lib.*4. *tit.*29. *l.*1.§.1. *de confitendo ſemel in anno, n.*15. quem refero *de officio, & poteſt.Epiſcopi, part.*2.*alleg.* 25.*numero* 12. *& in collect.Bullary, verb.appro-*
batio. Intellige etiam † dummodo Parochus 29
non ſit excommunicatus vitandus; quia cùm concedere facultatem Confeſſiones audiendi non ſit actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, illam excommunicatus nec licitè, nec validè poteſt exercere, ideò ſic reſoluit Suar. *tom.*5. *de cenſur.diſput.*11.*ſect.*2. *num.*15. & contra Syluest. & Armil. ſequitur Squillante *de oblig. cleric. part.*3.*num.*14.

Intellige deniquè cum Filliuc. *tom.*1. *tract.*7. 30
*c.*9.*num.*242. *cum ſeqq.* & Trullench. *in praxi reſolut.ſacram.lib.*4.*c.*9.*dub.*6.*num.*16. *cum ſeqq.* licentiam à Parocho concedendam, vt ſubditus poſſit eligere Confeſſarium non ſufficere interpretatiuam, vel præſumptam, & ideo reſoluunt non licere Pœnitenti confiteri alieno ſi abſens fuerit Parochus per aliquod tempus nullo relicto Vicario; vel ſi Parochus moriatur, vel ita repentè ægrotet, vt non poſſit dare facultatem; vel etiam vbi Parochus requiſitus non vult hanc licentiam dare: vel quando pœnitens habet cauſam rationabilem non confitendi cum ſuo Parocho, & addit Trullench. *vbi ſup. num.*12. tametſi Parochus licentiam malè neget, non haberi pro conceſſa.

Qui quidem delegatus tenetur credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à proprio Parocho, vt illi miniſtret Sacramentum Confeſſionis, ſicut docent Abb. *in Clem.*1.*de priuileg.num.*5. vbi Bonifac. *num* 26. Anchar. *q.*1. & Imol. *n.*13. Syluest. *in ſum. verb. Confeſſ.* 1.*qu.*17. Armil. *verb.abſolutio, n.*20. Vgolin. *de officio Epiſcopi c.*15.§.8. *num.*3. nouiſſimè Homobon. de Bonis *in reſponſ.quæſtionum moral.*
*reſponſ.*50.*in fine, p.*2. † Sicut & Parochus cre- 31
dere debet Parochiano fide digno dicenti ſe confeſſum fuiſſe habenti legitimam licentiam ipſum abſoluendi, atque ita debet illi miniſtrare Euchariſtiam, vt tradunt Gabr. *in* 4. *diſt.*17.*q.*2.*art.*3. *dub.*1. Angel. *verb.Confeſſ.*3. *n.*32. Bonac. *de Sacram.diſp.*5.*q.*5. *ſect.*2.*puncto* 4.*num.*26. & alij, quos refert Sanch. *de Matrim.lib.*3. *diſp.*37.*n.*1. *verſ.ſecundo*, excipientes tantùm quando Parochus haberet ſigna probabilia mendacij Pœnitentis.

Sic etiam quando Confeſſio pertinet ad 32
externam Eccleſiæ gubernationem, vt eſt Confeſſio annua, non eſt Parochus adhibiturus fidem dicenti ſe impleuiſſe præceptum, niſi illud legitimè probet, vt teſtatur vſus Eccleſiæ; ſolent enim peti ſchedulæ

Confeſ

Confessionis. Ita Silu. *verb. Confessor. 1. quæst. 17.* Ioan. Valer. *de diff. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ. 5 in fine*, & de hac Confessione videntur intelligi Host. *in d. capit. omnis, verb. à proprio*, & *ibi* Ioan. Andr. *n.* 12. Butr. *n.* 37. & Anchar. *n.* 8. dum dicunt confitentem alieno Sacerdoti debere facere fidem proprio, prout eos intelligit Sanch. *à disp.* 37. *n.* 2. *vers. &*
33 *confirmatur.* † Nullatenus tamen est credendum in foro externo attestationi Confessarij asserentis se absoluisse à censuris, vt videntur tenere Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 41. Fr. Emman. *in comment. ad Bullam Cruciatæ in addit.* §. 9. *n.* 51. Peña *in direct. Inquisit. par.* 2. *ad Concil. comment.* 25. Ioan. Valer. *d. differ.* 5. *in fine*, quos refert Rot. *in Oxomen. Canonicatus* 2. *Martij* 1622, coram *R. P. D. Merlino*, vbi fuit di-
34 ctum quòd † licèt absolutio Bullæ Cruciatæ non suffragetur in foro externo; attamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij ecclesiastici, illa suffragatur.
35 Verùm si contingeret Sacerdotem non habentem commissionem à Parocho audire publicè pœnitentes, si reputabatur communiter obtinere licentiam Parochi ad audiendas Confessiones, excusaretur pœnitens quoad Deum ob communem errorem, arg. *l. Barbarius ff. de offic. Præt.* resoluit Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Nullitas, different.* 5. *num.* 1. & faciunt resoluta *sup. c.* 17. *à num.* 27. Et idem Ioan. Valer. *verb. Parochus, differ.* 4. *in fine*, restatur *Sacram Congre-*
36 *gationem* censuisse † illum, qui confessus fuerit non approbato, si ignorauit Confessarium non esse approbatum, vel cogitauerit non requiri approbationem, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum esse absolutum, & si deinde sciuerit illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, teneri reiterare Confessionem.
37 Non poterit sic delegatus à Parocho ad audiendas Confessiones suorum Parochianorum subdelegare, per *l. vlt. ff. de officio eius, cui mandata est iurisd. l. more, ff. de iurisd. omn. iudic. l. à iudice, C. de iud.* cum similibus resoluit Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Iurisdictio, differ.* 3. *numer.* 6. nisi solus officium suum explere non possit, quia tunc ex præsumpta voluntate delegantis concessum illi est, vt eerum exercitium iurisdictionis, aut Pastoralis officij, alicui etiam generatim committat, quamuis non possit integrum officium vicariæ suæ, ac proinde nec potestatem subdelegandi alteri committere, ita Sylu. *verb. Vicarius, quæst.* 5. Nauar. *in*
38 *d. cap. placuit, num.* 69. excepto † si consuetudo id permittat Vicariis, & non minus, quàm Parochi ordinarij, si eos ad breue tempus abesse contingat, Vicarium suo loco substituere possint; quia instituens Vicarium, inquit Syluest. & sciens talem consuetudinem, implicitè consentit in talem substitutionem; ita Adrian. *in* 4. *de Confess. qu.* 5. *dub.* 2. Squillante *de priuileg. cleric. cap.* 2. *num.* 35. Ioan. Chapeauill. *in tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, c.* 6. *q.* 2. vbi subdit id vbique obseruari, vt Vicecurati ad tempus absentes alteri Sacerdoti munus Pastorale delegent, idque maximè pestis tempore obseruandum esse.

Aduerte quòd Sacerdos Parochialis Curatus quantumcunque simplex, ratione curæ sibi commissæ potest in adiutorium eiusdem curæ assumere sibi socium ad tempus, quemcunque Religiosum, seu alium sine cuiusque Superioris licentia, putà in Quadragesima, qui illum iuuet in Sacramentis confitendis, vel officio prædicandi, dummodo sibi constet de eius sufficientia: nam ex quo tales sunt ritè ordinati, possunt illa facere, sicut Curati, nec deficit in eis nisi materia, scilicet populus: vnde si Parochus præbet illi materiam, poterit exercere, Franc. de Platea *de excomm.* §. 19. *in fine n.* 9. *tom.* 14. *fol.* 353. quem refert, & sequitur Steph. Grat. *discept. for. tom.* 2. *c.* 399. *n.* 9. *&* 10.

Quanta verò sit obligatio Confessarij Curati in administrandis Sacramentis illis, qui peste infecti sunt, diximus suprà *cap.* 17. *à num.* 12. *vers. quintò est notandum*; Nunc verò animaduertendum duxi Sacerdotem auditurum Confessiones eorum, qui peste, vel simili morbo contagioso infecti sunt, ante omnia curare debere, vt si fieri possit, in loco ipse libero, seu aëre non infecto constitutus sit: quamobrem etiam ipsi infirmi obligati sunt, vt è cubiculo, aut domo ad confitendum egrediantur, vel ad fenestram, Parocho foris stante, portentur, si id sine graui eorum incommodo fieri possit; ita Ioan. Chapeauille *d. tract. de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, capit.* 1. *quæst.* 9. *& cap.* 3. *q.* 29. proderit etiam si pestis tempore fideles pro concione admoneantur, vt qui sani sunt ad Sacram Confessionem maturè veniant in Ecclesia audiendi. At verò si infirmus egredi, vel loco suo moueri non possit, neque etiam tam altâ voce confiteri, vt è loco distanti audiri queat, seu propter suam infirmitatem, aut ob simul discumbentes, in tali casu Parochus communiter loquendo accedere debet, & pœnitentes in secreto audire, si tamen timeat periculum contagionis, vt non audeat eum pœnitentibus diu morari, poterit eos rogare, vt statim dicant quædam grauiora, aliis omissis, quæ propter moralem impossibilitatem audiri nequeant, sicuti ex quorundam Recentiorum non improbabili sententia docent Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 12. Basil. *verb. Parochus,* Machado

Machado *en su perfetto Confess. libr.4. part.2. tract.2. docum.*11. Chapeauille *d.cap.3. quæst.26. in fine.* Vel à longè stans poterit hortari hominem; vt clara voce dicat saltem ea peccata, quæ sine graui sua infamia, alióve detrimento potest, quia ordo charitatis exigit vt pœnitens minus detrimentum famæ suæ posthabeat maiori detrimento, seu iacturæ vitæ, quam Confessarius passurus est, præsertim si Parochus fortasse vnicus sit in eo loco, & plu-
40 ribus aliis necessarius existat. † Constitutus enim in mortis articulo, si aliter non possit, ex lege charitatis erga se ipsum obligatur secundùm probabilem Doctorum sententiam, ad confitendum coram aliis saltem ea peccata, quæ neque cum scandalo, neque cum graui sua infamia, vel simili detrimento iuncta sunt, sicuti docent Suar. *tom.4. de Pœnit. disput.36. section.6.* Zambran. *d.dub.6. n.25. cum seqq.* Chapeauille *dict.cap.3. quæst.28.* Aduertant tamen in articulo mortis constituti, quòd possunt absolui à quibusuis casibus & censuris reseruatis per simplicem Sacerdotem, etiam in præsentia proprij Parochi, quia simplices Sacerdotes pro articulo mortis pares sunt illi quoad iurisdictionem; ita Emm. Sà *in aphorism. expurgatis, verb. Absolutio, n.* 3. Ochagauia *de Sacrament. tract.2. de Confess. Sacrament. q.35. num.4.* Philib. Marchin. *in tract. de bello diuino, seu peste p.3. cap.3. num.*10. *& seq.* Diana *resolut. moral. p.1. tract.5. resol.5. & p.4. tr.4. resol.*161, vbi reprobat Turrian. *in select. disputat. cent.2. censura Theolog. dub.*77. Et sic absoluti in mortis articulo à censuris Superiori reseruatis si euaserint, tenentur vt quamprimùm poterit sistere se Superiori, non vt iterum absoluantur, sed vt obtemperent mandatis eius, & nisi fecerint reincidunt in easdem censuras, vt habetur *in cap. eos qui, de sentent. excom. in* 6. Ita Guillielm. Mercer. *in 3. p. D. Thomæ q.9. art.6.* Diana *d.p.4. tract.4 resol.*199.

41 Interdicti tempore, an, quando, & quomodò Parochus possit Sacramentum hoc suis administrare Parochianis, huius loci est inuestigare. Breuiter dico, quòd attento iure Decretalium, de quo *in cap. non est vobis, de sponsalib.* concedebatur tempore illo Sacramentum hoc morientibus tantùm, & infirmis: sed postea nouiori Iure Sexti, de quo *in cap. alma mater, post princ. vers. quæ verò, de sentent. excommun. libr.*6. sanis etiam conceditur; ratio redditur ibi, *quia propter pronitatem, & facilitatem hominis ad peccandum, summè necessaria est:* cum duplici tamen limitatione, *prima* est, vt recipiens non sit excommunicatus, excepto mortis articulo; *secunda* dummodo non sit aliquo modo in causa culpabilis, ob quam latum est interdictum, aut non sit specialiter interdictus: vide Couar. *d. cap. alma mater, p.2. §.3. n.*1. Henriq. *in sum. lib.*13. *c.*45. *§.*1. Vgol. *de censuris tab.5. c.7. §.6.* Sayr. *eod. tract. lib.5. c.7.* Suar. *tom.5. disp.33. sect.1. à num.*13. Bonac. *in simili tract. disp.4. punct.2. §.3. ex n.*1.

Circa casus per Episcopum reseruatos aduertat Parochus ne ab illis quemquam absoluat, quia nulliter absolueret, nisi in articulo mortis, Concil. Trident. *sess.14. de reform. cap.7.* At verò vbi grauis, & insolita plurium peccatorum in sua diœcesi reseruatio facta fuerit, sunt qui affirment eam non tantùm illicitam, sed etiam inualidam, itaut à Parochis obseruari non debeat, sicuti existimarunt Sot. *in 4. dist.*18. *quæst.2. art.5.* Finell. *de casibus reseruatis cap.4. num.4.* Henriq. *in sum. lib.6. cap.14. §.3.* Sed ego puto meliùs conuenire eos sui Superioris sententiæ acquiescere; supplicando tamen vt illam moderetur: quia licèt Episcopi moneantur per Concil. *d. cap.7.* vt concessa sibi potestate vtantur, non tamen inde sequitur si quid illicitum ab eis fiat, etiam inualidum esse, cùm hinc grauior occasio schismatis oriri possit, facilè opinantibus Parochis Episcopum potestatis suæ limites excessisse. Vide Syluest. *in sum. verb. casus q.5.* Suar. *tom.4. de Pœnit. disp.*29 *sect.4.* 42

Poterit tamen Parochus pœnitentem habentem peccata reseruata Episcopo absenti, absoluere à peccatis non reseruatis, reseruata absolutione à reseruatis, cùm Superior copiam sui fecerit. Ita Henric. Gandau. *quodl.1. q.*17. Caiet. *in sum. verb. Confessio, condit.* 10. Angel. *eod. verbo 5. §.9.* Sot. *in 4. dist.*18. *quæst.2. art.5.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. q.29. num.2.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, differ.*10. *num.*1. vbi addit debere Pœnitentem tam reseruata, quàm non reseruata Parocho confiteri, quia quoad eum debet esse integra Confessio, quamuis quoad Superiorem possit esse diminuta, & in fine post Comitol. *citato loco num.6.* ait suprà resoluta locum tantum habere in reseruationibus inferiorum Papâ, & vbi non est annexa aliqua excommunicatio ipsi peccato reseruato; aliàs secus: quia vbi adest excommunicatio (vt habetur in omnibus reseruationibus Sedis Apostol.) tunc non potest inferior vllatenus absoluere etiam à non reseruatis quod & limitant Sot. *dict. art.5. ad 2.* & idem Ioann. Valer. *dict. verb. Pœnitentia differ.9. vers. præterea fallit sextò*, in casu grauissimi scandali si non communicaret pœnitens. 43

Aduertat quàm maximè Parochus ne administret hoc Sacramentum Pœnitentiæ per litteras, aut nuncium; sed præsentibus tantùm, & sibi confitentibus peccata absolutionem conferat: quemadmodum Clemens VIII. *in generali Congregat. S. & vniuersalis Inquisitionis* decreuit in hæc verba: *Die 20. Iunij, anno 1602. in generali Congregat. S. vniuersalis* 44

Inqui-

Inquisitionis habita in Palatio Apost. in monte Quirinali coram S.D.N.D. Clemēte diuina prouidētia Papa VIII. proposita quæstione vtrùm liceat per litteras, seu per internuncium Confessario peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodē absente absolutionem obtinere, Sanctitas sua auditis votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis, & Reuerendissimis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè, ac diligenter considerata, hanc propositionem, videlicet licere per litteras, seu internūcium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariā, & scādalosam damnauit, & prohibuit, præcepitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur; ne ve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit, nisi forsan impugnando, seu ad praxim directè, vel indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententia quā ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam S.R.E. Maiori Pœnitētiario; nisi à pro tempore existente Romano Pont. absolui, alijs etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat. Referunt Ioan. Valer. *d. verb. Pœnitentia, different. 9. in fine*, Fernandez *in examine Theolog. mor. p. 3. c. 6. §. 6. n. 29.* Bonac. *de censur. extra Bullam Cœnæ disp. 2. q. 3. punct. 33.* & multis comprobant Doctores citati per Galleg. *in tract. de Parochorum oblig. tempore pestis, p. 2. n. 56. cum seqq.*

45 In casu occurrenti illud duxi adnotandum, quod Nau. *consil. 8. de officio deleg.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 8. Marc. Ant. Genuens. *in pract. Arch. Neap. cap. 2* t. *n. 9.* existimarunt pœnitentem, postquam vnum Confessarium elegit, cui acceptanti saciæ Pœnitentiariæ litteras super dispensatione aliqua in foro Conscientiæ ei commissa præsentauit, eo dimisso alterum eligere non posse, etiamsi primò electus consentiat, siquidem iurisdictio delegata delegantis iurisdictio est, ideóque ad ipsum delegantem, cuius illa est, & non ad partes, vel ad iudicem electum eam extendere pertinet. Sed meliùs Salas *de legib. disp. 30. sect. 17. num. 124.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 27. n. 40.* Gutier. *in simili tract. cap. 125. num. 18.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 13. n. 214.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neap. par. 4. dec.* 34. docent non solum vbi semel litteras præsentauit alicui Confessario, sed etiam postquam fuit ab eo pronūciatum dispensationem esse subreptitiam, posse impetrantem alium Confessarium adire; qui fortè sit in ea opinione, vt valeat rescriptum, ac posse eundem Confessarium meliùs re inspecta dispensationem illam mutata sententia exequi, licèt si semel dispensauit, non possit recantare palinodiam; sicut quando semel absoluit, aut commutauit votum. Et mouentur ex eo, quia cùm ea commissio fit facta in foro conscientiæ, sequitur eiusdem fori naturam, quæ est vt pœnitens non adstringatur acquiescere sententiæ vnius Confessarij, sed quòd possit adire alium, atque possit idem Confessarius sententiam mutare, Sapientis enim est mutare consilium ex iusta causa, *l. nonnunquam*, vbi gloss. *ff. de tollat. honor.* Scacc. *de appellat. q. 17. limitat. 47. memb.* t. *n. 33.*

Quando Parochus vadit ad infirmum in mortis articulo constitutum ad audiendam eius Confessionem, potest euenire, vt ipse infirmus aduenientε Parocho nullum peccatum confiteri possit, vel inchoatam Confessionem sacramentalem perficere nequeat, his duobus casibus quid facere debeat breuiter exponam. In primo igitur dico, quòd infirmus huiusmodi, qui vel Sacramentum Pœnitentiæ expressè desiderauit, vel saltem implicitè, dum signa generalia Pœnitentiæ edidit, etsi nullum peccatum in particulari confiteri possit, à Parocho absoluendus est, ea tamen manente obligatione, vt cessante impedimento peccata mortalia specificè subiiciantur Clauibus. Ratio est, quia Confessio qualiscunque etiam generalis peccatorum ex animi dolore profecta, potest esse sufficiens materia Sacramentalis absolutionis; siquidem specifica, & particularis peccatorum explicatio absolutè non est de necessitate Sacramenti, sed per se directè solùm de necessitate præcepti diuini, quòd pœnitentem non obligat, nisi quatenus seruari potest. Quare ita docent S. Anton. *p. 3. tit. 10. c. 2.* Syluest. *in sum. verb. Confessor. 3. n. 16.* Soar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 23. sect. 1 num. 5.* Henriq. *in Sum. lib. 6. c. 10. §. 7.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 8. n. 2.* Vasq. *in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1.* Zambran. *de casibus in art. mortis cap. 4. dub. 2. sect. 3.* Posseu. *de officio Curati cap. 7. n. 86.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 3. cap. 1. num. 16.* qui omnes non aliter permittunt Pœnitentiæ Sacramentum morituro obmutescenti, aut phrenetico ministrari, nisi antea Sacramentalem absolutionem verbis, aut signis petiuerit; quare non satis est aliquem ante mortis periculum, vel in ipso periculo signum aliquod pietatis, vel etiam pœnitentiæ edidisse; nisi talis manifestatio interni doloris directa fuerit ad Sacramentum pœnitentiæ, siue absolutionem Sacramentalem à Sacerdote petendam, vt benè notauit Suar. *d. disp. 23. sect.* 1. *num. 13.* Ratio autem est manifesta, quia Sacramentalis absolutio ministrari non potest nisi

nisi adsit materia Sacramenti, quæ est Confessio, siue accusatio sui coram Sacerdote tanquam iudice, necesse, inquam, est vt pœnitens se ipsum de peccatis accuset ea intentione, vt per sententiam Sacerdotis in foro interno absoluatur. Signa autem pœnitentiæ, quæ præsente mortis periculo ab infirmis eduntur, censeri debent ad Sacramentalem Confessionem directa, cùm in tali statu optimum suæ animæ remedium desiderare soleant. Quapropter licèt infirmus in phrenesim lapsus absolui non possit, quamuis cùm sanus esset, & nihil de mortis periculo cogitaret, pectus secundùm morem pulsauerit, aut sublatis in cœlum oculis dixerit, *Miserere mei Deus*; tamen si talia signa edidit morti vicinus, cùm plura verba proferre non posset, præsumptio plerumque fieri potest quòd Sacramentalem à Sacerdote absolutionem petiuerit. Sed etsi consideratis circumstantiis, & examinatis iis coram quibus talia signa edita sunt, res dubia esse videatur, absolutio tamen conferri poterit sub conditione, si talis materia Confessionis sufficiens est ad absolutionis ministrationem. Colliguntur hæc ex Posseuin. *d. cap. 7. n. 87. cum seqq.* Zambran. *d. c. 4. dub. 2. sect. 4.* Chapeau. *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, c. 3. q. 10. & 11.*

47 In secundo verò casu quando inchoata Confessio sacramentalis perfici nequit; aduertendum est quòd si pœnitens inter confitendum in phrenesim incidat, vel periculum sit ne mox moriatur, debet statim absolui, & postea si superuiuat, aliqua peccata audienda, & absolutio denuò conferenda est: ita Victor. *de Confess. n. 164.* Sot. *in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. vers. difficultates,* Emman. Sà *in aphorismis, verb. Absolutio n. 9.* Suar. *d. sect. 1. n. 2.* Posseu. *d. cap. 7. n. 89.* vbi dicit Curatum debere absoluere cum cautela, *in quantum possum, & indiges*, pœnitentem, qui dicto aliquo peccato, vel peccatis, amittit loquelam, & modum perficiendi Confessionem, quamuis ipse Curatus cognosceret illum multa debere restituere, vel quia de illis confessus est, vel quia est publicus vsurarius, aut est in publica excommunicatione, & non possunt imponi, quæ veniunt imponenda: & *num. 87.* affirmat se fuisse semel vocatum ad excipiendam Confessionem infirmi, qui poterat loqui, sed ægrè, & dicto vno peccato per horam integram non potuisse aliud ab eo elicere; quo casu ait talem absoluendum esse cum conditione in quantum potest, & indiget, si ille verè non poterat loqui, nec respondere per nutus. Si casus occurrat quòd Parochus recipiat promissionem ab eius Parochiano vulnerato, quòd non exponet querelam contra vulnerantem valet ista promissio, vt tenet Marc. Anton. Genuens. *in practicab. q. 667.*

Inter graues, & immanes excessus, quos 48
in administratione huius Sacramenti Pœnitentiæ potest Parochus committere, duo sunt horribiliores, quos maximè cauere debet, ne dicam exhorrescere; *Primus* est, solicitatio pœnitentis ad turpia, & inhonestos actus, contra quos quidem solicitantes tanquam de hæresi suspectos inquiri præceperunt Pius IV. *sua Constit.* incip. *Cùm nuper*, & Paulus V. *alia Const.* incip. *Dilecte fili, sub Dat. 16. Septembris* 1608. & nouissimè illorum Constitutiones confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum existentes Gregor. XV. *sua Constit.* incip. *Vniuersi Dominici gregis sub dat. Romæ 30. Augusti* 1622. vbi grauibus pœnis eos afficit his verbis: *Et quos in aliquo huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circunstantiis suspensionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ si Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum absque vlla spe gratiæ, aliasque pœnas decernunt, eos quoque si pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione Curiæ sæculari puniendos tradant.* de quibus meminit me citato *in hoc loco* Lezana *d. c. 19. n. 33.* Peirinis *tom. 2. priuil. Minim. in const. 4. Greg. XV.*

In quas pœnas omninò incidet Parochus, 49
qui pœnitentem in Confessionali osculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partem pœnitentis attrectat, aut ictu oculorum, vel alio signo ad libidinem prouocat, non ita si interiùs delectetur, aut voluntariè polluatur, fœmina non aduertente, quamuis hoc illi extra Confessionem aperiat: ad Bonac. *variar. tract. disp. 6. de onere, & obligatione denunciandi, puncto 3. n. 3.* vbi *n. 4.* ampliat siue pœnitens consenserit prouocationi, & sollicitationi Confessarij, siue nō: & *n. 5.* pariter ampliat, siue Parochus Confessarius tentauerit allicere verbis expressis, siue tacitis, vt si ipse pœnitentem fœminam laudauit à venustate, pulchritudine, morum elegantia, & his similibus, quibus fœminæ facili negotio subuerti, & ad libidinem prouocari solent: & *num. 19.* ampliat etiam ad Confessarium, qui induxit pœnitentem vt filiam sibi prostituat, seu aliam inducat ad peccandum secum, vel cum aliis quia in Constitutione Gregorij interdicuntur sermones, siue tractatus inhonesti: & *numer. 16.* extendit ad † prouocantem masculum 50
ad nefandum peccatum perpetrandum, quod clarè colligitur ex dicta Constit. Gregoriana, ibi, *qui personas, quæcunque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda*, &c. quamuis ante illam id non esset ita clarum, quin Param. *de origine S. Inquisitionis*

sitionis

sitionis libr.3.quæst.10.num.96. non sine fundamento tenuerit contrarium; licèt eius opinio in hoc communiter reprobata extiterit, & omnes ferè alij Doctores hac de re scribentes eandem opinionem sustinuerint, (quam postea dicta *Gregoriana Constitutio* expressè insinuauit esse tenendam) vt videre est per Fr. Emman. *quæst.Reg.tom.1.q.59.art.4. & tom 2. q.27.art.3.* Iacob. de Graff. *cons.1.à num.45.de cogn.spir.*Sanctarel. *in tract.de heresi,c.45.*Barthol.Gipt.*de casibus reseruatis,cap.14.n.4.* Molfes.*in Sum.Theolog.moral.tom.1.tract.7.cap.24. num.34.* D.Roderic.à Cunha *in tract. de solicitantibus mulieres in Confess.q.6.à num.6.*Portel. *in dubiis Regul. verb.solicitare,n.5. in fin.* Hieron.Roder. *in compend.qq.Regul. resol.131.n.2.* Coriolan.*de casibus reseruatis,p.1.sect.2.art.22. num.3.*Scortia *in Bullas Pontificias,epit.77.theorem.197.* & post dictam Constitutionem Gregorianam Nald. *in addit.ad Sum. verb.Confess. n.31.*Laur.de Peirinis *in Constit.sui Ordinis Minimorum,tom.2.Constit.4. Greg. XV.§.5. num.14.* Venero *in examine Episcoporum,lib.5.cap.17.n.19.* Belloch. *de casibus reseruat.p.2.q.7.num.28. & q.10.num.51.* Anton.Diana *resolut.moral.p.1.tract.3.resol.12.*

51 His verò pœnis non subiicitur Parochus Confessarius solicitans ad alia grauiora delicta præter venerea, quia supradictæ Pontificiæ Constitutiones loquuntur de solicitantibus ad inhonesta; nomine autem inhonestorum per antonomasiam, & ex communi loquendi vsu intelliguntur peccata carnalia, ita Barthol. Gipt.*d.tract.de casibus reseru.capit.14.numer.5.* Illustriss. D.Roderic. à Cunha *d.tractat.de solicitantibus mulieres in confessione,q 8.num.6.&7.*Sanci.*in selectis disp.11.num.23.*Sanctarel. *de heresi,c.46.n.1.*Anton.Diana *d.tract.3.resol.20. & p.4.tract.5. resol.17.* Sousa *de Confessar. solicit.tract.1.c.13.n.4 & seq.*Homobon.de Bonis

52 *in consult.cas.conscient.vol.2.p.5.resp.130.*†Nec etiam in easdem pœnas incidet Parochus solicitans ad venerea extra Confessionem filiam suam spiritualem ratione pœnitentiæ, si solicitauit alia occasione, quàm occasione, seu prætextu, vel simulatione Confessionis; vt si mulierem transacta Confessione domi suæ visitauit, vt eam prouocaret ad peccatum; aut si eam litteris, vel internunciis ad libidinem prouocauit; quia præfatæ Constitutiones loquuntur de personis, quæ ad venerea sollicitantur, aut alliciuntur in Confessione,vel prætextu Confessionis. Ita Iacob.de Graff *in aureis decis.p.1.lib.2.c.48. n.16. & de casibus reseru.lib.2.cap.12.n 29.*Fr.Emman. *d.q. 27.art.2.*Sanctarel.*de heresi cap.44.n.15.*Bonac. *vbi proximè,n.21.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in d.tract.de solicitantibus mulieres in confessione,q.5.numer.15.*Nec item easdem pœnas incurrunt qui ministrantes Baptismum, Eucharistiam, vel Matrimonium fœminæ, ipsam solicitarent,Sanctarel. *in tractat.de heresi, c.46.n.5.*Bonacina *de onere denunciandi, disp.6. puncto 3.n.* 14.Lezana *d.c.18.n.34.*Ioan.Sanc.*in select.disp.11.n.42.* Castr. Palaus *tract.4.disp.9. punct.1.n.4.*Diana *p.4.tract.4.resol.16.*

Sed an Parochus, qui carnaliter cognouit pœnitentem, teneatur dictam circumstantiam in Confessione explicare? Quæstio est dubia, in qua vna sententia ait teneri, quia hæc circumstantia mutat speciem peccati, est enim speciale sacrilegium ratione vinculi similis cognationi spirituali ex Sacramento contracti. Ita Sanch. *de Matrim.lib.7. disp.55.per tot.& præcipuè num.4.*Megala *in p.1. libr.5.cap.12.n.16.*Nugn.*in addit ad 3.p.tom 2. quæst.9. art.2. dub.3. in fine.* Illustriss. D. meus Roderic. à Cunha *in d. tractat. de solicitantibus mulieres in Confessione, quæstion.5. num.53.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, part.1.tractat.5. capit.12. quæst.75.* Raguc. *in lucerna Parochorum,de Sacrament. Pœnitentiæ, quæstion.43.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta,præc.2.libr.4.cap.3.numer.33.* Sed cōntraria sententia multò probabilior est, quia hæc circumstantia non mutat speciem, sed notabiliter taotùm aggrauat peccatum, vt benè notant.Fr. Emman. *in sum.tom.1.capit.209. num.1.* Vasq. *in 3.p.tom.4.quæst.91.art.1.dub.2. numer.20.*tum quia incestus committitur inter cognatos, Sacramentum autem Confessionis non inducit propriè cognationem spiritualem, cùm in nullo iure expressa reperiatur, vnde *cap.nec,omnes,30.quæstion.1.* intelligitur de incestu metaphorico, & improprio: quatenus Confessarius dicitur pater spiritualis, consequenter peccatum carnis commissum cum pœnitente extra Confessionem, non habet malitiam incestus necessariò explicandam in Confessione. Ita Azor. *instit.moral.part.3. libr.3.cap.9.quæst.5. & 9.* Petr. Fay *in addit.ad 3.part.q.9.art.2. disp.8.concl.2.* Bonac. *de Matrimon.quæst.5.puncto 16.num.7.* Sanci.*in pract. disputat. disp.11.n.3. cum seqq.* Pasil.Ponti.*de impedim.Matrim.c.23.§.2.vers. atque,* & hanc opinionem probabilem dicunt Petr. de Ledesm.*in sum.p.1.de Sacram.* vbi *de sacram. Pœnitent.c.19. concl.6.* Laurent.à Portel. *in addit. ad dubia Regul.verb.eligenda n.3.* Sed qua pœna plectendus sit, tradunt Bernard.& Salzed. *in pract.c.85.in nouiss. edit.* Aloys.Riec. *in praxi rerum fori eccles.decis.376.in 1. edit.* aliàs *resol.318.in 2.edit.*Grilenzon.*consil.168.per tot.* 53

Secundus grauis, & immanis excessus Parochi in administratione huius Sacramenti, est sigilli Confessionis violatio, cuius obligatio strictissima est, vt nullo vnquam casu vllius boni consequendi, aut mali euitandi causa, quoduis, vel minimum peccatum, aut si quid aliud sub sigillo Confessio- 54

nis cadit, directè, vel indirectè; ante, vel post mortem confitentis, sine mortali sacrilegio reuelari possit; etiamsi aliàs integrum Regnum debeat perire, vt per Henriquez *in summ. libr. 6. capit. 19.* Ægid. de Coninch *de Sacrament. & censur. tom. 2. disputat. 9. numer. 19.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. numer. 12.* Torreblanc. *in tract. de magia, lib. 4. de criminis punit. capit. 7. de sigillo Confessionis*, Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib. 5. tract. 6. cap. 14. num. 1.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 5. quæst. 6. sect. 5. puncto 4.* Fernandez *in examine Theologia moral. p. 3. c. 6. §. 9. num. 27.* Fagundez *in quin-*
55 *que Ecclesiæ præcepta, præc. 2. lib. 6. cap. 1.* † Pœna verò talis reuelantis est depositio, & in monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrusio, vt probat text. *in d. capit. omnis vtriusque sexus, in fine*, Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 23. ad fin. n. 45.* Menoch. *de arbitr. casu 474. n. 9.* Zerol. *de Pœnit. capit. 20. quæst. 5.* Fernandez *d. §. 9. n. 27.* Onuphr. *de sacro sigillo, sect. 5. q. 2. concl. vnica*, Torreblanc. *d. cap. 7. num. 27.* Fagundez *præc. 2. lib. 6. capit. 7. num. 20.* Lezana me citato in hoc loco *d. cap. 19. num. 42.* Bonacin. *d. disp. 6. sect. 5. punct. 1. num. 3.* Trullench. *in praxi resol. Sacram. libr. 3. capit. 8. dub 3. num. 11.*

56 Verùm vnicus casus est, quo tantò, & obligatio Sacramentalis sigilli penitùs cessat, si videlicet Pœnitens Confessario licentiam det loquendi de peccatis suis, siue coram se ipso, siue coram aliis; ita docent Adrian. *in 4. de Confess.* vbi *de sigillo, §. sed probabilior*, Ioann. Medina *in Cod. de Confess. in cap. de licentia confitentis ad reuelandum Confessiones*, Syluest. *verb. Confessio 3. n. 5.* Couar. *de sponsalib. p. 2. c. 8. §. 12. n. 11.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de sigillo Confess. n. 13.* Salzed. ad Bern. *in pract. c. 102. ver. vnus tamen casus, in nouiss. impress.* Mascard. *de probat. concl. 377. n. 9. & 10.* Henriq. *d. lib. 6. c. 23. §. 1. lit. D.* Cened. *ad Decretal. collectan. 60. n. 2.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 3. n. 55. cum seqq.* Coriol. *de casib. reseruatis p. 1. sect. 2. art. 15.* Torreblanc. *d. c. 7. ex n. 19.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. disp. 33. sect. 5. num 6.* Sanch. *in præcepta decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 18. n. 43.* Paul. Layman. *d. c. 14. n. 14.* Fernandez *d. p. 3. cap. 6. §. 7. vers. dico vndecimò*, Fagundez *d. præcepto 2. lib. 6. cap. 1.*
57 *n. 14. cum seqq.* Trullench. *d. c. 8. dub. 4. n. 3.* † Hæc autem licentia debet esse plenè voluntaria, atque expressa, & actu data; non verò sufficit præsumpta, vt benè obseruant Valer. Reginald. *d. lib. 3. n. 59.* Ægid. de Coninch. *d. disp. 9. n. 22. & 23.* Bonac. *de Sacrament. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. puncto 4. num. 9.* Paul. Layman. *d. num. 14. vers. sunt verò.* Et semel data in Confessione, potest nihilominus reuocari, eò quod notitia illa semper maneat Sacramentalis; ideóque eius conditionis, vt Confessario nunquam vti liceat, nisi confitens velit: secus est si extra Confessionem pœnitens licentiam dedit, tunc enim desinit esse notitia, & secretum Sacramentale, sicut rectè docent Suarez *dict. disput. 33. sect. 5. num. 7.* & Paul. Layman. *d. cap. 14. num. 16.*

An, & quando credatur Parocho Con- 58
fessario dicenti se habuisse licentiam à pœnitente de reuelanda Confessione? Quæstio est admodum controuersa, in qua tres casus sunt distinguendi: vel pœnitens est mortuus, & nemo contradicit; vel viuit adhuc, & obiicit Sacerdoti reuelationem suæ Confessionis; vel tertius opponit Sacerdotem reuelasse alterius Confessionem. In primo casu, mihi dicendum videtur, dicto Sacerdotis fide digni asserentis mortuum, seu morientem dedisse sibi licentiam de reuelanda Confessione, credendum, secundùm Viui. *tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 17. numer. 7. vers. sed hoc fallit, pag. 204.* Menoch. *de arbitr. casu 414. n. 8. & de præsumpt. lib. 6. præs. 95. n. 5.* Mascard. *de probat. concl. 377. num. 9. & concl. 982. numer 4.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst. 35. art. 1.* Valasc. *cons. 73. numer. 1.* In secundo casu est resoluendum, standum esse Sacerdotis iuramento, maximè si vir probus sit, & bonæ famæ, quotiescumque ille, qui Confessionis reuelationem eidem Sacerdoti obiicit, sit peccator, qui ei confessus est; cùm de nullo, maximè de Sacerdote, præsumendum sit malum sine probatione, ob reuerentiam Sacramenti (nec scilicet temerè credatur sigillum ipsius fractum) nisi id, quod obiicitur, sit dictum, aut factum ab eodem Confessario in pœnitentis, aut alterius detrimentum: sed Suarez *tom. 4. disp. 33. sect. 8. n. 4.* quem refert nouissimè Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol. 48. n. 35. vers. idem tradit*, concludit non posse super hoc dari certam regulam, sed ex qualitate peccati, & circumstantiis personarum, & publicatione delicti, præsumptionem esse sumendam. In tertio denique casu de tertio obiiciente Sacerdotem reuelasse Confessionem, est etiam resoluendum, quòd si ipse Sacerdos concedat se reuelasse, at habitâ licentiâ à pœnitente, tunc illi tertio incumbit onus probandi factam esse reuelationem sine pœnitentis licentia, cui oneri satisfacere censebitur, si ostendat quòd idem Sacerdos simpliciter reuelauerit, aut se reuelasse dixerit pluribus, nihil addendo de habita reuelandi licentia; vide Henriq. *d. cap. 19. in fine*, Valer. Reginald. *d. lib. 3. num. 68.* Mascard. *dict. conclus. 1286.* Suarez *dicta disput. 33. in fine*, Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom. 2. quæst. 35. art. 1.* Martin. Delr. *disquisit. magic. libr. 6. cap. 1. sect. 1.* Farinac. *in praxi crimin. quæstion. 51. à num. 112.* Aldrete *de relig. discipl. tuenda lib. 2. cap. 19. n. 6. cum seq.*

Parochus igitur Confessionale in Eccle- 59
sia

sia habere debet, vbi confitentes audiat, quod in loco aperto, & manifesto sit, non autem in sacellis, neque in angulis Ecclesiæ, vnde videri publicè non possit; id quod fit vt tollatur materia delinquendi: ob quam rationem etiam ipsum Confessionale habebit fenestram crate ferrea occlusam, ne pœnitentem videat, vt benè aduertit Vgolin. *de officio Episcop. c.15.§.8. num.14.*

60 Dum audit Parochus Confessiones, si sæcularis sit, superpelliceum, & stolam deferre tenetur, vt declarauit *Sacra Cardinalium Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita in vna Albinganea. die* 8. *Nouembris* 1588. nisi fuerit Religiosus Societatis Iesu, qui superpelliceum deferre non tenetur, vt censuit eadem *S. Congregat. sub die* 25. *Aprilis* 1586.

61 Tenetur penes se habere transumptum Bullæ in Cœna Domini, nec non casus reseruatos sui Episcopi, illámque, & illos semel saltem in anno eius populo publicare curabit, vt commendatur in libro *de Bononiensis Ecclesia administ. part.*3. vbi *de Sacramento Pœnitentia, pagin.*112. *in fine*, me citato in hoc loco Lezana *d. capit.9. numer.*34. & sub peccato mort. ad hoc eum obligari, post Vgolin. & Duard. resoluit Bonacin. *de censuris in Bulla, disp.*1. *quæst.*32. *puncto*7. *à num.*5. Præterea in administratione huius Sacramenti considerabit an pœnitentes sint censuris reseruatis irretiti, & iis præsertim, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini; nam tunc eos oportet ad Superiores remittere absoluendos; alioquin si illos absoluere præsumpserit, vltra nullitatem absolutionis, incurret pœnas contentas in eadem Bulla, §. *quod si fortè*.

62 Quos autem libros moralis Theologiæ Parochus apud se tenere debeat, enumerat Posseuin. *d. tractat. de officio Curati, capit.*25. vbi Andr. Victorel. *in appendice* aduertit, illum debere multis, iisque egregiis moralis Theologiæ libris bibliothecam suam instruere: non vt omnes inutili euoluat curiositate, sed vt, dum se offert occasio, res diligenter tractatas legere, varias Doctorum sententias, explicatásque rationes suscipere valeat, & quo in vno Auctore non inuenit, in alio repetire possit. Perlegere autem diligenter eos libros debet, qui in officio suo rectè, & ritè peragendo eum possunt instruere: illi autem sunt Testamentum vetus, & nouum, Catechismus Romanus, Tridentinum Concil. Constitutiones Diœcesanæ, & Prouinciales, Homiliæ, seu sermones Sanctorum, ac etiam Theologorum insignium Summæ aliquæ, vt Syluestrina, aut Antonina, vel Nauarri; inter cætera verò libros vtilissimi iudicantur Liber Pastoralis sancti Gregorij, & libet sancti Ioannis Chrysostomi de Sacerdotio, quorum duorum librorum lectione assidua quantum proficere possit Parochus nulla ratione explicari valet.

Et rursus, ne Parochi in absoluendis pœnitentibus in aliquem errorem labantur, penes se habere debent non solùm reseruationem casuum Episcopalium, & Bullam Cœnæ Domini, sed sæpè sæpiùs legere *Decretum Sacra Congr. Episcoporum iussu Clementis VIII. editum*, cum suis declarationibus, tenoris vt infrà. 63

Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposit. iustis, & grauibus causis id exigētibus, ac de Sanctissimi Domini nostri Clemētis Papa Octaui speciali mandato, viua vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam sacularibus, quàm Regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus, ad Confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicātium, Militiarum, aut Congregationū, etiam Societ. Iesu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & pracipit, ae quis eorum sub pratextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum, generaliter, vel specificè, scripto, aut viua vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apost. vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congr. Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus sacularium, aut singularibus personis, seu aliàs quomodocunque sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiusuis, etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum seu confirmatarum, alicui cuiuis status, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiastica, quàm sacularis, etiam Regia, vel Imperialis, ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœna Domini legi solita contentis, vel aliis quomodocunque Sedi Apostolica reseruatis, aut in futurum per Sanctitatem suam, eiusve successores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reseruandis; nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabūt, nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi mortis articulo, seu cum noua, & speciali Sanctitatis sua, aut Successorum suorū, vel Ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantùm reseruatos respectiuè impetrata in scriptis licentia, Ordinariis locorum exhibenda, absolutionis beneficium de catero impendere audeat, vel prasumat; sed, cùm opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimósque Iudices suos accedere consulant, sub pœna contrafacientibus, tam sacularibus quàm Regularibus Sacerdotibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum inhabilitatis, item audiendi Confessiones, & ad quacunque officia, Pralaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto absque vlla alia declaratione incurrenda: super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatióve, aut absolutio, praterquam in mortis articulo 64

poßit impartiri;Sanctitas enim ſua(quatenus ſit) facultates, & conceßiones ipſas in hac parte viti caſſas,& irritas haberi de cætero voluit,& vult, non obſtantibus quibuſcunque.

Prætereanouerint pœnitentes abſolutionem,ſi quam obtinebunt, contrà huiuſmodi prohibitionem, eſſe nullam, nulliúſque roboris,& momenti. Et,ne locorum Ordinarÿ,quibus ius hoc reſeruãdorum caſuum competit, plurium, quàm opus ſit reſeruatione,ſubditis,aut Confeſſariis in animarum ſalute procurãda cooperatoribus ſint oneroſi; monentur omnes,vt paucos,eóſque tantùm, quos ad Chriſtianã diſciplinam retinendam, animarúmq; ſibi creditarum ſalutem,pro cuiuſuis Diœceſis ſtatu,& qualitate neceſſariò reſeruãdos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, &c. Dat.Romæ,die 9.menſis Ianuarÿ,anni 1601.

Decreti ſuprapoſiti declaratio.

65 *CVm autem dubia quædam,ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem,atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Cõgregatio,ne vllus deinceps obſcuritati,ſerupulo, ambiguitatíve locus relinquatur,&,vt clariùs appareat, in quibus caſibus vigore eiuſdem Decreti reſeruatis,intelligatur prohibita abſolutio;ſpeciali mandato eiuſdem ſanctiſſimi Domini noſtri Clem.PP.VIII.ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito, ipsũ Decretũ ita moderatur,ac declarat; videlicet ſub eiuſdem prohibitione illos tãtùm in poſterum comprehendi caſus,qui in Bulla die Cœnæ Domini conſueta cõtinentur;ac præterea violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis fel.rec.Greg.XIV.quæ incipit,* Cùm aliàs nonnulli; *Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem;Prouocãtium,& pugnantium in duello iuxta decretum Sacri Concilÿ Trid.& Conſtitutionem fel.rec.Greg. PP.XIII.incipien,*Ad tollendum; *Inÿcientium violentas manus in Clericos, iuxta Canon.*ſi quis ſuadente,17.q.4.*ac Iuris diſpoſitionem; Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiã confidentiæ beneficialis.Item omnes caſus, quos Ordinarÿ locorum ſibi reſeruarũt, vel in poſterũ reſeruabunt.In quibus omnibus iam enumeratis caſibus duntaxat,& ſublata etiã pœna inhabilitatis audiendi Confeſſiones, eadem ſacra Congregatio vult,& mandat dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere; ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes,tam ſæculares, quàm Regulares qui aliquo ex priuilegiis, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis, ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta,& facultates vſu ante idem Decretũ receptas, & quæ ſub aliis reuocationibus non comprehenduntur,tantùm,& non aliàs,abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non cõprehenſis; aliis verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus,nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarÿ, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat, ea in re modum excedant; eadẽ Sacra Congregatio illos rurſus magnopere admonendo cenſet,vt non paſſim,ſed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tãtùm, & grauiorum criminum abſolutionem ſibi reſeruent,quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat, in ædificationem,non autem in deſtructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ miniſtrorum coarctata poteſtate,Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam,ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos;facultatem verò,& licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis,quam in ſcriptis tantùm concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat.Cæterũ,nequis Sacerdotum ſæcularium,aut Regularium,ſub prætextu quòd per primò dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorũ ſpecialibus priuilegiis derogatum,eidem Decreto,vt præfertur, declarato,contrauenire audeat,Sanctitas ſua Cõſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, ſeu Inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotũ tam ſæcularium,quàm Regulariũ editis, necnon eorumdem Ordinum,ſeu Inſtitutorum,ac etiam Eccleſiarum,& Monaſteriorũ,& aliorum ſæcularium,ſeu Regularium locorum quorumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica,vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis,& conſuetudinibus,priuilegiis quoq; indultis, & litteris Apoſtolicis etiam Mari magno,ſeu Bulla aurea,aut aliàs nuncupatis, eiſdem Ordinibus,ſeu Inſtitutis,ac etiam Eccleſiis,& Monaſteriis,& ſæcularibus,ſeu Regularibus locis,aut perſonis,ſeu quibuſcunque tenoribus,& formis,ac quibuſuis etiam derogatoriarum*

gatoriarum

gatoriarum derogatoriis aliisq; efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiãsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habẽda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, acsi de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habẽs quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogat, contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Aliud Decretum eiusdem Sacræ Congregationis de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ V. mandato editum.

66 *Quoniam Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, ac Regularium præposita, nuper accepit, quãplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apostolica Sede sibi concessum profiteri, vt etiam à casibus locorum Ordinariis in eorum Diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorum Ordinariorũ licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitent; nonnullósque alios in Decreto prohibitionis absolutionis à casibus Sedi Apostolicæ, vel locorum Ordinariis reseruatis die 9. Ianuarij anno millesimo sexcentesimo primo, felicis recordationis Clementis PP. VIII. iussu edito, necnon in declaratione illius, eodem Clemẽte Pontif. iubente die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinariis prædictis reseruatas, minimè comprehensas asserere; vnde fit, vt metus, quo homines à peccando coërcentur, absolutionis facilitate exolescat: Ideò sacra eadem Congregatio de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ V. speciali mandato viuæ vocis oraculo desuper habito, Decretũ huiusmodi, illiúsque declarationem, necnon censuras, & pœnas, & in eis contenta omnia confirmanda, atque innouãda operæ pretium duxit; prout per præsentes cõfirmat, atque innouat; ab omnibúsque Sacerdotibus tam sæcularibus, quàm Regularibus quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, aut cuiusuis alterius Instituti, etiam necessariò exprimendi, quouis nomine nũcupetur, inuiolabiliter obseruari: ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicationibus, vel à casibus eisdem Ordinariis, vel Sedi Apostolicæ reseruatis, tam ad forum contentiosum eorundem Ordinariorum deductis, quàm non deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeãt, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. in Decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Dat. Romæ 7. Ianuarij anni 1617.* me citato in loco isto refert Lezana *in summ. quæst. Regular. c. 19. n. 15.*

Illud Regularibus aduertendum duxi, quòd licèt præfatum Clemẽtis VIII. decretum, quatenus illis aufert potestatem absoluendi à casibus Papæ, vel Episcopo reseruatis, pro sola Italia, non pro aliis Prouinciis fuisse factum, & publicatum videatur, & id asserant Fr. Emman. *in addit. sum. tom. 4. c. 118. n. 18.* Fr. Ioan. de la Cruz *in sua epitome, lib. 2. c. 6. fol. 163. col. 2. vers. si arguas secundo,* Suar. *de Pœnit. disp. 30. sect. 3. n. 16. in fine* Sanch. *in præcept. Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 36. ad finem,* Villalob. *in sum. p. 1. tr. 9. diffic. 62.* Laur. de Portel. *in dubiis Regular. verbo, Confessor erga sæculares, n. 22. ver. at sicut, & verb. casus reseruati n. 6.* Tamen hodie contrarium est tenendum, prout in sequenti declaratione, *Sacra Congr. S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, per confirmationes priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apost. post Conc. Trident. obtinuerunt, nequaquam reuixisse priuilegia per prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si qua habebant, absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vtpotè sublatu per annuam ipsius Bullæ publicationẽ, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus priuilegiorum confirmationibus Ordinis, Cõgregationis, Societatis, & Instituti etiam necessariò exprimẽdi, nec intra, nec extra* 67

Italiam in vim priuilegiorum, aut confirmationū eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebant, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reseruatis; at si secus egerint; absolutiones nullas atque irritas fore, & esse. Ab aliis verò casibus, & censuris, si quidem Regulares habeant à Sede Apostol. absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse, iisdem Sacræ Congr. Decretis hac de re editis iussu S. mem. Clem. VIII. Quam S. Congreg. sententiam Sanctitas sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. *Nouembris* 1628. Fr. A. Cardin. S. Honufrij. P. Fagnanus Secret.

CAPVT XX.

De Sacræ Communionis dispensatione per Parochos facienda.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotibus quibuscunque ex Christi institutione competit ordinaria potestas administrandi Sacram Eucharistiam Christiano populo.*

2 *Sacerdotes licitè non administrant Sacram Eucharistiam nisi habeant ordinariam, vel delegatam iurisdictionem ad hoc Sacramentum administrandum, excepto necessitatis casu.*

3 *Diaconus absente Sacerdote, in casu necessitatis, Sacram Communionem deferre poterit.*

4 *Diaconi iam hodie ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ, & ob Sacerdotum copiam nullo modo administrare possunt Sacram Eucharistiam, nisi existente grauissima causa, & interueniente vrgente necessitate.*

5 *Excōmunicatus non potest distribuere Eucharistiam, nec eam deferre ad infirmos.*

6 *Sacerdos simplex de licētia Parochi licitè valet Sacramentum Eucharistiæ in Ecclesia Parochiali ministrare, etiamsi ab Episcopo non sit expositus ad Sacramēta ministrāda.*

7 *Regulares, qui Sacram Communionem sine Parochi speciali licentia ipsius subditis ministrare præsumpserint, excommunicationis incurrunt sententiam ipso facto, per Sedem Apost. duntaxat absoluendi.*

8 *Regulares obtinent priuilegia post* Clem. 1. de priuil. *vt non requisita licentia Parochi omnibus Christi fidelibus Sacram Eucharistiam in suis Ecclesiis per se, vel per alios Sacerdotes sæculares in illis ministrantes, administrare possint.*

9 *Religiosi, qui in partibus Indiarum de licētia Hispaniarum Regum Sacramentum Eucharistiæ administrant, nullo modo incidant in excommunicationem.* Clem. 1. de priuil.

10 *Religiosi vigore suorum priuilegiorum an possint sine Parochi licentia administrare, populo Sanctissimam Eucharistiam? ostenditur.*

11 *Sacerdotes Regulares tempore Paschatis non possunt ministrare Eucharistiam sæcularibus, vt adimpleant præceptum Ecclesiasticam annuæ Communionis.*

12 *Parochiani satisfaciunt præcepto annuæ Communionis si communicarent in Ecclesia Cathedrali, vel Episcopum adirent pro huiusmodi Sacramento suscipiendo.*

13 *Parochus suis subditis Eucharistiam ministrare debet, quando illi ex obligatione communicare debent.*

14 *Præcepto annuæ Communionis quo tempore satisfieri possit? ostenditur.*

15 *Parochus tenetur Eucharistiam ministrare quoties pij subditi eam rationabiliter petunt.*

16 *Eucharistia in die Parasceues non est distribuenda aliis quàm infirmis.*

17 *Parochus Eucharistiam ministrans in peccato mortali, an peccet mortaliter? ostenditur.*

18 *Præceptum Ecclesiasticam annuæ Cōmunionis obligat omnes fideles vtriusque sexus, postquam ad annos discretionis peruenerint.*

19 *Parochus communicare non potest perpetuò, & absolutè fatuos, sed tantùm semifatuos, & non continuò amentes, tempore, quo habent dilucida interualla.*

20 *Peccatoribus notoriis Eucharistia administranda non est.*

21 *Peccator notorius dicitur, qui manifestus est, vel per sententiam, vel per confessionem factam in iudicio, aut per euidentiam rei quæ nulla tergiuersatione celari potest.*

22 *Peccatores occultos à Communione, quàm petunt, repellere non potest Parochus, licèt ipsis in Confessione absolutionem non dederit.*

23 *Viatores Eucharistiā sumere valent in ea Parochia, in qua tēpore Paschatis reperiuntur.*

24 *Parochus, qui Missæ sacrum non fecit, sibi ipsi potest Eucharistiam ministrare.*

25 *Laicus non potest Eucharistiam per se sumere, nisi in necessitate extrema mortis, & in absentia Sacerdotis.*

26 *Sacerdotes quando communicant an teneantur induere stolam?*

27 *Eucharistiam pro communicandis infirmis debet Parochus sub fideli custodia, & in loco decenti conseruare.*

28 *Pyxides duæ in Sacrario tenendæ, quarum vna conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos.*

29 *Lampas ante sanctissimam Eucharistiam noctu, diúque ardere debet.*

30 *Parochus tenetur ad manutenendum oleum lampadis sanctissimi Sacramenti, sed obscurarē*

seruari debet consuetudo quòd populus faciat hos sumptus.

31 *Onus deferendi ad infirmos S. Eucharistiam est de pertinentibus ad curam animarum.*

32 *Parochus quo habitu, & decentia S. Eucharistiam deferre debeat ad infirmos, ostẽditur.*

33 *Eucharistia non est per plateam, in qua habitant Iudæi deferenda.*

34 *Eucharistia ad ægrotos etiam de nocte deferri debet, si necessitas suadeat.*

35 *Parocho licitum est summo manè ante lucem notabiliter Missam dicere pro communicando infirmo iamiam morituro.*

36 *Parocho non licet iterum eadem die celebrare quando non adest particula consecrata pro communicando infirmo iamiam morituro, nec est alius, qui celebret.*

37 *Eucharistiam non ieiuno dare licitum est ob solam necessitatem.*

38 *Eucharistiam, qui semel in mortis periculo constitutus per modum viatici accepit, perdurante eodem periculo potest iterum accipere per eundem modum viatici.*

39 *Parochus non habens copiam Confessarij; præmissa contritione, poterit celebrare ad communicandum infirmum.*

40 *Parochus non potest celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis.*

41 *Parochus ratione necessitatis potest Eucharistiam administrare per modũ viatici infirmo non ieiuno existenti in mortis articulo, non tantùm semel, sed iterum, vt n. 42.*

43 *Infirmo deliranti potest Parochus præbere viaticum, si illud temporè vsus rationis expressò petiisset, modò non sit periculum irreuerentiæ.*

44 *Eucharistia ad ægrotum adorunda deferri non debet, si eam ob tussim, aut aliàs sumere non potest pro viatico.*

45 *Parochus non potest præbere viaticum sub specie vini, si infirmus non possit deglutire sub specie panis.*

46 *Parochus non tenetur Eucharistiam deferre ad infirmum propè moriturum, si timeat fore vt eam non possit illi ministrare, nisi valde festinanter currat.*

47 *Pestis tempore debet Parochus infirmos propria manu, & non aliquo instrumento communicare.*

48 *Interdicti localis tempore potest Parochus S. Eucharistiam quatenus viaticum morientium ministrare, nõ tantùm semel, sed quoties expedierit, cum pompa, & solemnitate consueta, vt num. 49.*

50 *Tabernaculum sanctissimæ Eucharistiæ non est deferendum Sacerdotum humeris, sed manibus tantùm celebrantis, non obstante quauis contraria consuetudine.*

51 *Parochus ruralis ferens Communionem infirmo longe distanti, non potest ire equo, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus.*

52 *Clauis custodiæ sanctissimi Sacramenti cui tradenda in feria quinta in Cœna Domini.*

QVAMVIS ex Christi institutione Sacerdotibus quibuscunque competat ordinaria potestas administrandi Sacram Eucharistiam Christiano populo, vt desumitur ex *cap. peruenit, de consec. dist.* 2. Concil. Trid. *sess.* 13. *cap.* 8. & docent Syluest. *in Sum. verb. Eucharistia* 3. *quæst.* 4. Henriq. etiam *in Sum. lib.* 8. *cap.* 54. & alij citati à Paul. Laymann *in Theologia moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 1. nouissimè Trullench. *in praxi resolut. Sacram. lib.* 3. *c.* 7. *d.* 1. *num.* 2. *&* 6. † tamen id licitè non faciunt, nisi habeant ordinariam, vel delegatam iurisdictionem ad hoc Sacramentum administrandum; quia dispensatio Sacramentorum, præsertim huius, quo fideles spiritualiter pascuntur, est proprium munus Pastoris, quod proinde nemo alius sine illius commissione vsurpare debet: Ita Vasq. *disp.* 219. *c.* 2. Vgolin. *de officio Episcopi, c.* 15. §. 7. *n.* 1. Bonac. *de Sacr. disp.* 4. *quæst.* 5. *punct.* 1. *n.* 4. Paul. Layman. *d. c.* 7. *n.* 3. *in princ.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 5. *quæst.* 1. Machado *en su perfetto Confessor. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 12. Trullench. *d. dub.* 1. *n.* 7. quia tenentur Fideles, vt præceptum annuæ Communionis adimpleant, Eucharistiam suscipere de manu proprij Pastoris, aut alterius, qui vicem eius gerat, seu de eius facultate, Suar. *ad* 3. *p. quæst.* 80. *art.* 11. *disp.* 70. *sect.* 2. excepto eo necessitatis casu, quo infirmus in mortis articulo constitutus communicandus est tunc enim si proprius Sacerdos absit, vel præsens non possit Sacram Communionem deferre, nolit etiam alteri committere per iniquitatem, tunc † quilibet alius Sacerdos sæcularis, vel Regularis, eo autem absente etiam Diaconus deferre poterit per licentiam, quam ipsi sacri Canones, & præsumpta voluntas Superioris in tali casu tribuunt; sic per text. *in cap. præsente dist.* 94. docent Henriq. *d. cap.* 54. §. 2. *& cap.* 55. §. 1. Card. Tolet. *in instr. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 28. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 42. *art.* 3. *&* 8. Zambran. *de casibus in articulo mortis cap.* 3. *dub.* 7. *numer.* 6. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap.* 4. *qu.* 5. Paul. Laym. *d. cap.* 7. *num.* 2. *in fine.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcept. præc.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 20. *&* 21. Fusc. *de Visit. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 10. Grat. *discept. forens. cap.* 412. *à n.* 4. nouiss. Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.* 126. *num.* 7. Trullench. *d. dub.* 1. *n.* 7.

1 (right margin, at "QVAMVIS"); 2 (at "ciunt"); 3 (at "tere per iniquitatem")

4 Iam verò ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ Diaconi nullo modo administrare possunt

sunt hoc Sacramentum ob Sacerdotum copiam, & multitudinem, nisi existente grauissima causa, & interueniente vrgente necessitate, vt est articulus mortis, & de mandato Episcopi, siue Presbyteri, vt aduertunt Suar. *tom.3. ad 3.p.* S.Thom. *quæst.82. art.3. disput.72. sect.2.* Bonacin. *d. puncto 1. num 5.* Posseuin. *dicto tract. de officio Curati, cap.8. num.43.* Squillante *de obligat. cleric. p.1. num.155.* Ludou. Miranda *d. quæst.42. art.8.* Ludou. à sancto Ioanne *de administr. Sacram. tit.4. de Commun. n.22. cum seqq.*

5 Verùm autem, & quando Sacerdos credere teneatur pœnitenti dicenti se habere licentiam à proprio Parocho, vt illi ministret Sacramentum Eucharistiæ, colliges ex iis, quæ supra adduximus *cap.18. num.30.* Parochus excommunicatus non potest distribuere Eucharistiam in Ecclesia, nec eam deferre ad infirmos; contrauenicndo enim peccat mortaliter, & fit irregularis, cùm sit sacrum, & proprium ministerium ratione sui Ordinis; sed in extrema necessitate poterit excommunicatus contritus Eucharistiam indigenti ministrare, si non sit alius, qui ministret; nam potest esse, vt per illud Sacramentum recipiat primam gratiam, quam antè non habebat; ita Nau. *in man. cap.22. num.4.* Suarez *tom.5. de censur. disp.11. sect.1. num.17.* Squillante *de oblig. cleric. p.3. n 22.*

6 De licentia Parochi licitè valet simplex Sacerdos Sacramentum Eucharistiæ in Ecclesia Parochiali ministrare, etiamsi ab Episcopo non sit expositus ad Sacramenta ministranda, iuxta formam *Concil. Tridentin.* quia ad id non est necessaria actualis iurisdictio, seu potestas ad absoluendum sicut ad Sacramentum pœnitentiæ; sed tantùm potentia ad distribuendum, seu communicandum Sacram Eucharistiam, quam habet simplex Sacerdos. Vnde hac facultate ministrandi rectè potest vti quilibet Religiosus Presbyter, quia *in Concilio Tridentin.* non aufertur à Sacerdotibus simplicibus hæc potestas, si habeant id licentiam à Sede Apostol. aut Parocho. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.1. q.56. articul.7.* Suarez *in 3. part. disputat.72. section.1. concl.1.* Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.126. num 6.* Bauny *tractat.10. de Parochis. q.22.* Hieron. Garcia *in sua sum. morali tract.3. diffic.4. dub.4. num.40.* vbi *n.43.* post Nauarr. Azor. Reginald. Miand. & alios resoluit posse Parochum licentiam Parochiano cōcedere, vt præceptum annuæ Confessionis & Communionis in Paschate adimpleat, eas recipiendo ab aliquo Religioso in Ecclesia sui conuentus: & *n.44.* post Beiam, Cordub. Medin. Fagund. & alios tenet posse Parochum hoc Sacramentum suis Parochianis administrare in Regularium Ecclesiis de earum Superioris licentia.

Regulares, qui Sacram Communionem sine Parochi speciali licentia ipsius subditis ministrare præsumpserint, excommunicationis incurrunt sententiam ipso facto, per Sedem Apostol. duntaxat absoluendi, vt probat *Clement. 1. de priuileg.* & tradunt Henric. *in Sum. lib.13. cap.40. §.4.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom 1. q.56. art.1.* Gambar. *de casi. reseru. cap.7. num.3.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.12. cap.13. q.5.* Mar. Alter. *de censur. disp.22. cap.3. dub.3.* Villalob. *tom.1. sum. tract.1. diffic.25. numer.2.* nouissimè Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol.127 num.1.* Bonac. *de Sacram. disput.4. quæst.5. punct.1. num.8.* vbi *num.9.* subdit censuram hanc ab iis non incurri, qui bona fide administrant ex ignorantia excommunicationis; vel probabiliter credunt Pastores ratam habituros huiusmodi administrationem: & *n.10.* credit excusandos Religiosos communicantes in articulo mortis, cogente scilicet necessitate, infirmos sine licentia proprij Sacerdotis: & *numer. 11.* ait excommunicationem non extendi ad alios Sacerdotes, sed solùm ad Religiosos, laiè Trullench. *in exposit. Decalogi lib.3. cap.5. dub.2. num.8.* vbi intelligit seclusis Religiosorum priuilegiis circa Confessionem, & Communionem, & nisi ipsi Religiosi sint Parochi, aut nisi adsit necessitas, vel nisi de ipsius Parochi licentia; & *in praxi resolut. Sacram. lib.3. c.7. dub.1. num.8. & 9.* Iul. Lauor. *de Indulg p.2. c.21. n.24.* Filliuc. *in quæst. moral. tractat.15. n.184. cum multis sequentibus.* Sanch. *de Matrim. lib.3. disput.23. numer.17.* vbi limitat si ministrent alieno Religioso sine licentia sui Prælati, laiè Ludou. Miranda *d. tom.1. q.42. art.1.* vbi addit quod si Parochus aliquis det licentiam sibi subdito, vt à quocunque Sacerdote possit Sacram Communionem sumere, haud dubium est quòd possit eam etiam recipere à Religioso, & respectu illius sit quasi specialis, & illum in hac parte sequuntur Miranda *d. quæst.42. artic.1.* Hieron. Roder. *vbi suprà, resol.109. num.5.* & addit Fr. Emman. *in loco citando paulò inferiùs* sufficere licentiam obtentam ab Episcopo, & multo melius, atque potiori ratione si à Summo Pont. cùm illi secundùm Ius, & sacros Canones dici possint, & debeant Parochi suarum diœcesum, & Ecclesiarum, & Summus Pontifex totius vniuersalis Ecclesiæ: & *artic.7.* resoluit ad administrandum Eucharistiæ Sacramentum non sufficere licentiam Parochi excommunicati, in tantum vt ministrantes cum tali licentia incidant in excommunicationem dictæ *Clem.1.* nisi forsan eos ignorantia excuset, idque faciant bono zelo, & animo ducti, existimantes Prædictum Parochum non esse excommunicatum, aut eo non obstante prædictam licentiam potuisse sibi dare. 7

Post

8 Post dictam *Clem.*1. aliqua sunt concessa priuilegia Regularibus, siue Religiosis, vt non requisita licentiâ Parochi omnibus Christi fidelibus sacram Eucharistiam in suis Templis per se, vel per alios Sacerdotes ministrare possint, & hac de re priuilegiorum Nicolai V. Sixti IV. & Leonis X. meminere Ludou. Miranda *d. quæstion.*42. *artic.*1. Tamburin. *de iure Abbatum tom.*2. *disput.*5. *q.*3. Portel. *in dub. Regul. verb. Sacramentorum administratio, n.*8. Hieron. Roderic. *resol.*127. *n.*2. non tamen possunt ingredi Parochiam alterius, quo Eucharistiam Fratribus, ac Sororibus tertij Ordinis tribuant; ex Leone X. *in Concil. Lateranen.* exceptis fœminis virginalem, seu vidualem castitatem sub præfato modo viuendi promittentibus, quia tales gaudent omnibus priuilegiis Fratrum, quod non est per Concil. Trid. reuocatum, aut innouatum. Ita Fr. Emman. *tom.*1. *quæst. Regul. quæst.*56. *artic.* 10. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resolut.*127. *n.*13. Vgolin. *de officio Episcopi, c.*20. §.11. *num.*4. Valent quoque Regulares idipsum committere aliis Sacerdotibus sæcularibus in suis Ecclesiis ministrantibus, ex priuilegio Iulij II. concesso Fratribus Ordinis Minimorum, vt in Ecclesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere Sacramentum Eucharistiæ curialibus, mercatoribus, peregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis: huius priuilegij meminerunt Cordub. *in addit. ad compend. verb. Communicare.* Medina *in sua instructione Confessor. lib.*1. *c.*11. §.3. Tamburin. *d. disput.*5. *q.*4. Ioann. à Cruce *de statu Relig. lib.*2. *cap.*5. *dub.*3. *conclus.*3. Ludouic. Miranda *d. q.*42. *art.*4. *conclus. unic.* vbi addit non esse necessarium quod huiusmodi Presbyteri sæculares sint expositi, & approbati ab Episcopo, vt in Religiosorum Monasteriis possint Eucharistiæ Sacramentum ministrare; quia non est eadem ratio de Sacramento Pœnitentiæ, & administratione Eucharistiæ, quia in illo administrando multò maior sufficiencia requiritur, quàm in isto, quod solummodo consistit in applicando Sacramentum consecratum ad vsum recipientis, siue communicantis; quod etiam tradit Hieron. Roder. *vbi sup. resol.*126. *n.*2. & 6. & subdit Fr. Ludou. Miranda *cit. loco art.*6. *concl.*1. † Religiosos, qui in partibus In-

9 diarum de licentia Hispaniarum Regum fidelibus ibidem existentibus, & infidelibus ad fidem se conuertentibus Sacramentum Eucharistiæ administrant, nullo modo incidere in excommunicationem *d. Clem.*1. quamuis id faciant sine licentia Parochorum, de quo etiam Hier. Roder. *vbi suprà, resol.*109. *n.*1. & *resol.* 127. *n.*10.

10 Quæstio est dubia, an sine Parochi licentia possint Religiosi priuilegia habentes, de quibus *suprà* meminimus; ipso die Resurrectionis Dominicæ Sacram Eucharistiam ministrare Parochianis, iis videlicet, qui existimantur Parochiæ satisfecisse, vel postea satisfacturi? In qua Nau. *in man. c.*21. *n.*52. Henriquez *d. lib.*8. *c.*55. §.1. Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.*7. *c.*41. *q.*7. Trullench. *d. lib.*3. *c.*5. *dub.*2. *n.*8. & in *d. praxi resol. Sacrament. lib.*3. *c.*7. *dub.*1. *n.*9. negant, quia hoc significant verba Pontificum in dictis priuilegiis sub excommunicationis censura prohibentium Regularibus ne sine licentia Parochi extra necessitatis casum in Resurrectionis Dominicæ die sacram Eucharistiam ministrent. Eandem sententiam amplexa est *Sacra Congr. Concilij*, cuius declarationis verba ita se habent: *Fuit dubitatum an die Paschatis Fratres possint administrare populo Sanctissimam Eucharistiam; S. Congr. censuit non posse, stante quòd in priuilegio Eugenij IV. hoc eis interdicitur expressè pro illa die. Die* 2. *Martij* 1619. Contrarium verò sustinent Compend. priuileg. Societatis IESV, *verb. Eucharistia*, §.2. Emman. Sà *in aphorism. verb. Eucharistia, n.*10. Ludou. Miranda *d. q.*42. *art.*2. *concl.*2. Fr. Eman. *quæst. Regul. tom.*1. *q.*59. *art.*3. Ægid. de Conink *quæst.*82. *art.* ... *num.*31. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib.*3. *c.*5. *dub.*4. *concl.*2. Laur. de Peirinis *tom.*1. *priuil. Minimor. in const.* 1. *Iuly II.* §.3. *n.*86. Filliuc. *tom.*1. *tract.*4. *c.*9. Lezana *in sum. quæst. Regul. tom.*1. *c.*21. *n.* 8. Suar. *tom.*4. *de Religione, tract.*10. *lib.*9. *c.*3. *n.*7. Tamb. *d. disp.*5. *q.*3. *n.*3. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.*3. *lib.*3. *c.*2. *n.*18. Hieron. Rodetic. *d. resolut.*127. *n.*5. Portel. *in dub. Regularib. verbo Sacramentorum administratio, n.*5. Diana *p.*4. *tract.*4. *resol.*81. Granadus 4. *p. contr.*6. *tract.* 12. *disp.*2. Card. Lugo *disp.*18. *sect.*2. *n.*50. Garcia *in sum. morali tract.*3. *diffic.*4. *dub.*4. *numero* 35. probabilius censentes non tam verba, quàm mentem Pontificum spectandam esse; voluerunt enim Parochis prospicere, vt certi esse possint de suorum subditorum Communione, si eos videant Paschali tempore in sua Parochia communicantes: si autem Parochiani in Parochia sua semel communicent tempore Paschali, nihil omninò Parochis adimitur, etsi iterum eodem durante tempore Paschali in Ecclesia alia sacram Communionem accipiant. Ita Paul. Laymann. *d. c.*7. *num.*4. *vers. controuersum*; vbi *in vers. sequenti* ad praxim existimat considerandam esse Parochi voluntatem, vtrùm is contentus esse videatur, vt Paschali etiam tempore à Regularibus Sacra Eucharistia ministretur, iis videlicet, qui sæpè in anno communicantes extra suspicionem esse solent; tunc enim tales personæ, quæ frequenter communicandi in templo Regularium consuetudinem habent, & adduci nequeunt vt in Parochia communicent, ad Sacram Commu

Communionem in Templo Regularium admitti poſſunt ex tacito, vel præſumpto Parochi conſenſu; ſin autem exiſtimetur contrariam eſſe Parochi voluntatem, vt contentus non ſit Paſchali tempore Communionem conferri Parochianis ſuis, iis nimirum, de quibus præſumi non poteſt in Parochia etiam communicaſſe, aut communicaturos; tunc Confeſſarius ſeueriùs præcipere debet pœnitentibus omnibus, vt in Parochia communicent Paſchali tempore, deinde quantum fieri poteſt ipſo Dominico die Reſurrectionis abſtinere debent à Parochianis communicandis, cùm ipſis eo die miniſtratio Euchariſtiæ interdicta ſit, ſi Parochi non conſentiant.

11 Ex quibus colligitur † minùs poſſe Sacerdotem Regularem tempore Paſchali miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis, ſicut benè reſoluunt Nugn. *tom.1. in 3. p.q.83. art.4. concl.5.* Suar. *de Relig. tom.4. tract.10. lib.9.c.3.n.8.* Portel. *in dubiis Regul. tom.1. verb. Sacramentorum adminiſtratio, n.5.* Villalob. *in ſum.p.1.tract.7.dub.47.n.4* & inclinare in hanc partem videtur Faguudez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.3.lib.1.c.5.n.16.* Quamuis contrarium per priuilegia Nicolai V. Paul. III. & Pij IV. ac aliorum Pontificum minos benè teneant Sorb. *in compend. priuil. verb. Communicare,* Fr. Emman. *qq. Reg. tom.1. quæſt. 56. art.3.* Ludou. Beia *reſponſ. caſuum Conſcientiæ p.4. caſu* 4. Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.2.c.5.dub.4.concl.3.*

12 Animaduertant Parochi ſuos Parochianos ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, de quo *in d.c. omnis vtriuſque ſexus,* ſi communicarent in Eccleſia Cathedrali, vt per Bonac. *de Sacr. diſp.4.q.7.punct.2.n.11.* quamuis in fine contrarium tenere videatur, & per Piaſec. *in praxi Epiſc.p.2.c.3.n.24.verſ. circa feſtum*, per ea, quæ adduxi *in tract. de Canonicis, c.6. de Archipresbyt. n.20. cum ſeqq.* licet non improbabiliter alij teneant communicantem in Eccleſia Cathedrali ſine licentia proprij Parochi, vel Epiſcopi non ſatisfacere præcepto Euchariſtiæ ſumendæ in Paſchate à proprio Sacerdote; ex quorum numero ſunt Gutierr. *Canon. lib.1.c.27.n.24.* Trullench. *d.lib.3.c.6.dub.2.numer.12.* Addit Bonac. *loco proximè citato* quemlibet poſſe etiam inuito Parocho Epiſcopum adire pro huiuſmodi Sacramento ſuſcipiendo, cùm illi principaliter commiſſa ſit cura omnium animarum ſuæ diœceſis, *cap. quæcunque, 10. quæſt.1. c. præcipimus, 12. quæſt.1.* & idem Bonac. *ibidem, n.10.* reſoluit laïcos inſeruientes Religioſis, & degentes in Monaſterlis eorum à cura Parochorum exemptis poſſe ibi Communionem ſumere tempore Paſchatis, tum quia ſicut ibi poſſunt ſepeliri inconſultis Parochis, ita etiam videntur ibi poſſe Sacramenta ſumere.

Animaduertant etiam Parochi quòd indignè, & in peccato mortali Euchariſtiam in Paſchate ſuſcipiens, Eccleſiæ præceptum adimplet; quia licet Euchariſtiam indignè recipiens lethaliter peccet, & naturale, ac diuinum ius violet, contra illud, *Sancta ſanctè tractanda ſunt*; attamen is quoad ſubſtantiam præceptum Eccleſiæ implet, & Eccleſiaſticam legem ſeruat: Ita Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.3.lib.1.cap.6.n.4.* Filliuc. *in quæſt. moral. tr.3.c.2.q.10.* Homobon. *d.p.2. q.51.* Villalob. *in ſum.p.1.tract.7.diffic.42.n.9.* Bonac. *d.diſp.4.q.7.puncto 2.n.12.* Trullench. *d.lib.3.c.5.dub.2.n.13.* Lugo *diſp.16.ſect.4.n.83.* Machado *lib.2.p.4.tract.7.docum.1.n.9.* Diana *p.3.tr.4.reſol.43.* Garcia *in ſumma morali, tr.3. diffic.4.dub.4.n.60.*

Non permittant Parochi vt communicantes, dum Sanctiſſimam recipiunt Euchariſtiam, demiſſo vultu quaſi in abſcondito ſint, ne eueniat vt aliquis tanto Sacramento abutendi cauſa, vel magis venerandi gratia, illud ſecum deferre tentet; nunquam enim hodie id licitum aut permiſſum eſſe debet, licèt olim liceret, vt aduertit Cardin. Cæſ. Baron. *annal. Eccl. anno Chriſti 57. fol. 473. tom. 1.* vbi de Euchariſtia, quæ deferebatur per itinerantes, & nauigantes, *& anno Chriſti 635. tom.8. fol. 338. & anno Chriſti 753. tom.9. fol. 208.* vbi de Euchariſtia, quæ ſolet præcedere Romanos Pont. peregrinantes, Thom. Bozzi. *de ſignis Eccleſiæ Dei, lib.13.c.3.col.4. poſt med.* vbi de Euchariſtia mitti ſolita abſentibus, refert Steph. Grat. *diſcept. forenſ. tom.3.cap.492. n.3. cum ſeqq.* 13

Quo verò tempore teneatur Parochus ſuis ouibus Euchariſtiam miniſtrare, huius loci eſt inueſtigare; & omiſſis prolixis hac in re diſputationibus, breuiter reſoluendum eſt ad id obligari, quando ſubditi debent ex obligatione communicare, hoc eſt, in Paſchate, iuxta text. *in d. c. omnis vtriuſque ſexus,* † cui præcepto ſatisfacit Communicans Hebdomada Sancta, vel infra octauam Paſchæ, ſicut docent Quaranta *in ſum. Bullarij verb. Communio*, vbi refert hac de re declarationem Eugenij IV. Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.7.cap.41.q.2.* Zerol. *in praxi Epiſc.p.1. verb. Euchariſtia, §.7.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.2.lib.1.cap.3.per tot. & præc.3.l.1. cap.5.* Theopil. Parochial. *part.4. art.3.* Henriquez *in ſumma lib.8. capit.5.§.1. à princip.* vbi refert quòd in pluribus diœceſibus conſuetudo extenditur à principio Quadrageſimæ, vſque ad decimumquintum diem poſt Paſcha: & cenſuit *Sacr. Congreg. Concil. ſub die 19. Nouembris* 1616. poſſe etiam extendi in longius tempus ex Epiſcopi, aut Parochi diſpenſa 14

ſpenſa

ſpenſatione rationabili, veluti ſi timeatur de relapſu in peccatum, ſi grauitas delicti perpetrati id requirat, aut ſi cauſa alicuius forenſis expeditionis impediat Conſcientiæ ſerenitatem ſecundùm Galler. *in margarita caſuum conſcient. verb. Euchariſtiæ ſumptionem.* Abſque cauſa verò non poteſt Communicationis in Paſchate præceptum adimpleri, anticipando à tertia Dominica Quadrageſimæ, vel prorogando ad tertiam Dominicam poſt Paſcha, vt declarauit *S. Rituum Congreg. in vna Granaten. 15. Februarij 1614.*

Quid autem ſi Parochianus negligentia, vel malitia, aut aliquo impedimento intra legitimum tempus non adimpleuerit præceptum communicandi, an obligatus maneat remoto impedimento ſtatim communicare? Quidam, ex quorum numero ſunt Armil. Tabien. Sor. Medina, Gregor. de Valentia, Toled. Henriq. Gran. & alij, negatiuam partem tuentur, dicentes, quòd licèt hic peccauerit non communicando intra tempus, aliud peccatum non committit ſi differat vſque ad ſequentem annum. Sed contrarium probabilius ſuſtinent Suar. *tom. 3. de ſacram. diſp. 70. ſect. 2. verſ. dico ergo, & tom. 4. diſp. 36. ſect. 3. n. 3.* Ægid. de Coninck. *3. p. q. 80. art. 11. dub. 4.* vbi Nugn. *diſ. 2. conc. 3.* Fagund. *præc. 3. lib. 1. c. 6. n. 2. de præceptis Eccleſ.* Filliuc. *tract. 4. c. 2. q. 9. num. 58.* Layman. *lib. 5. tract. 4. c. 5. n. 8.* Villalob. *in ſum. p. 1. tract. 7. diffic. 42. n. 8.* Gaſp. Hurtado *diſput. 7. de Pœn. ff. 12.* Lugo *diſp. 16. ſect. 4. n. 66. & 67.* Diana *p. 3. tract. 4. reſol. 130. & p. 5. tract. 13. reſol. 3.* Trullench. *d. dub. 2. n. 14.*

15 Tenetur quoque Parochus Euchariſtiam miniſtrare quoties pij ſubditi eam rationabiliter petunt, vt ſi petant non nimis frequenter; ſed quatenus poſtulat ipſorum conditio, & Sacramenti reuerentia; nam Parocho impoſitum eſt onus paſcendi oues ſuas, quod maximè fit verbo, & Sacramentis; nec par eſt vt paruuli petant panem, & non ſit, qui eum illis frangat. Ita Nauarr. *in cap. placuit, de Pœnit. diſt. 6. num. 152.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 96.* Bonacin. *de Sacrament. diſp. 4. q. 1. punct. 1. num. 14.* Fagundez *d. præc. 3. lib. 3. cap. 3. n....* Trullench. *in praxi reſolut. ſacram. lib. 3. c. 7. dub. 1. n. 15.* Baſſe. *in florib. Theolog. verbo Parochus 2.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib. 4. p. 2. tract. 2. doc. 12. n. 2. & 3.*

16 † In die autem Paraſceues non eſt diſtribuenda Euchariſtia aliis; quàm infirmis, vt cenſuit *S. Rituum Congregat. ſub die 19. Februarij 1622.* Et tenet Francolin. *de Horis Can. cap. 30. numer. 12.* quicquid poſt Laym. Tanner. & Hurtad. teneat Diana *reſol. moral. p. 4. tract. 4. reſolut. 237.* & Ioann. Sanc. *in ſelectis, diſp. 22. num. 20.* vbi *à principio diſp.* differit, an ſit licitum quotidie Sacram Euchariſtiam ſuſcipi à laicis?

Priuſquam Parochus Euchariſtiam adminiſtret, ſi habeat conſcientiam peccati mortalis, debet præparare ſe ad gratiam per Confeſſionem, vel ſaltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter ſic in peccato mortali miniſtrans, quia qui miniſtrat Euchariſtiam conſecratam, non eſt miniſter Dei ad iuſtificationem proximè, ſicut in aliis Sacramentis, ſed tantùm eſt veluti applicans actiua paſſiuis: in aliis namque Sacramentis Sacerdos ſimul conficit, & miniſtrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim eſt idem conficere, & aliis miniſtrare; & ideò ſic reſoluunt Petr. de Ledeſm. *in ſum. p. 1. vbi de Sacrament. in communi, c. 6. concl. 8. diffic. 5.* Nugn. *in 3. part. tom. 1. quæſt. 64. art. 6. diffic. 1. concl. 2.* Petr. de Reyna *in ſummula Sacramentor. tractat. 4. num. 6.* Vaſquez *in 3. par. tom. 2. diſputat. 136. cap. 3. num. 38.* Ioan. de la Cruz *in direct. Conſcient. par. 2. quæſt. 4. dub. 3. concl. 1.* quos refert, & ſequitur Anton. Diana *moral. reſolut. part. 2. tract. de celebrat. Miſſarum, reſol. 23. & tract. 2. Miſcel. reſol. 13.* in parte Poſſeuin. *dicto tract. de officio Curati cap. 5. num. 44. in fine.* Sed contrarium, imò Parochum grauiter peccare indignè adminiſtrando hoc Sacramentum in peccato mortali, non improbabiliter ſuſtinent Valent. *tom. 4. diſp. 9. quæſt. 10. puncto 1.* Suar. *in 3. part. tom. 3. diſp. ... ſect. 16.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. quæſt. 64. art. 6. dub. 1. n. 35.* Bonac. *in ſimili tract. diſput. 4. quæſt. 5. puncto 2. à princ.* Filliuc. *in quæſt. moralibus, tom. 1. tract. 4. cap. 9. quæſ. 9. num. 271.* Villalob. *in ſum. part. 1. tract. 4. dub. 14. n. 2.* Fagundez *d. præc. 3. lib. 3. cap. 3. numer. 20.* ex dictis ſupra *cap. 17. num. 4.* 17

Quinam ſumptionis huius Sacramenti capaces ſint, & ex vi præcepti obligentur, eſt à Parocho ſciendum. Communis hac in re eſt Doctorum ſententia, præceptum Eccleſiaſticum ſumendæ Communionis obligare omnes fideles vtriuſque ſexus poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, habetur *in d. c. omnis vtriuſque ſexus*, & de Fide definitum eſt *in Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 9.* Perlin. *de ſacro conuiuio, diſp. 2. c. 5.* Baldel. *tom. 1. lib. 5. diſp. 30. n. 16.* Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. p. 24. §. 2. n. 7.* Zambran. *de Euchar. c. 3. dub. 2. n. 14.* quos refert Machado *en ſu perfetto Confeſſor. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 14.* Card. Lugo *diſp. 3. ſect. 2.* Bauny *tract. 5. de Euchariſtia, q. 2.* Hieron. Garcia *in ſum. morali tract. 3. diffic. 4. dub. 2. à n. 9.* Certa autem ætas definiri non poteſt in qua pueri, & puellæ ad SS. Euchariſtiæ Sacramentum idonei ſunt, ſed prudentium id patentum, multo magis Confeſſariorum iudicio æſtimandum eſt; nam alij citiùs, videlicet circa annum nonum, aut decimum: alij verò ſeriùs circa annum ætatis decimumquartum ſufficientem rationis vſum, & ſpiritualium 18

lium rerum intelligentiam assequuntur; sicut præter alios adnotarunt Sor. *in 4. distinct. 12. quæst. 1. art. 9.* & alij citati à Bonacin. *d. disp. 4. q. 7. puncto 2. à n. 1.* late Ioan. Sanci. *in select. disp. 26. num. 5.* Zambran. *cap. 3. dub. 2.* & addit Ioan. Chapeauille *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestu, cap. 4. q. 9.* post Nauar. *in man. c. 21. n. 57.* neque in mortis articulo pueros ante dictam ætatem ad Sacram Communionem obligari, videlicet, vt ille ait, masculos ante annum decimumquartum, vel decimumquintum, fœminas verò ante duodecimum. Castro Palao *in opere morali tom. 1. tr. 3. disp. 1. puncto 74. §. 2. num. 7.* Philip. à Cruce *in thesauro ecclesi. tract. 1. §. 11. n. 3.* Trullench. *in exposit. Decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 5. dub. 2. num. 3.* Bauny *d. tract. 5. de Eucharistia, q. 7.* Garcia *d. dub. 2. n. 12. & 13.* asserentes, omnes pueros, qui ob sufficientem rationis vsum obligantur ad præceptum annuæ Confessionis, teneri hoc præcepto communicandi in Paschate.

19 Perpetuò, & absolutè fatuos in sanitate communicare non potest Parochus, sed tantùm semifatuos, & non continuò amentes, tempore, quo habent dilucida interualla. Ita Henriq. *lib. 8. cap. 42. §. 3.* Bonacin. *d. disp. 4. quæst. 6. puncto 1.* ex *num. 4.* Paul. Layman. *d. tract. 4. cap. 4.* Villalob. *in sum. part. 1. tract. 7. dub. 40. num. 3.* Sanci. *in select. disput. 6. numer. 5. & disput. 36. num. 9. & disput. 38. numer. 1.* Anton. Diana *resolut. moral. part. 2. tract. de celebrat. Missarum, resol. 79.* Petr. de Ledesma *in sum. part 1. cap. 13. de Eucharistia, concl. 8.* Machado *en su perfetto Confessor. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 14. num. 3.* Solorzan. *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. capit. 15. num. 95.* vbi an liceat sacram Synaxim Indis administrare ob eorum ruditatem & feritatem. Zambran. *de casibus in art. mortis, cap. 3. dub. 4. per tot.* vbi *num. 2.* resoluit, quòd si amentes, furiosi, aut qui carent actu sensu, & vsu rationis, habuerunt aliquando illum, danda est eis Eucharistia in periculo mortis, dum non constet fuisse notorios excommunicatos, vel notorios peccatores, qui non dederint signa pœnitentiæ: item dummodò non constet clarè eos in complacentia peccati mortalis vsum rationis amisisse: & denique dummodò possint eam recipere sine periculo irreuerentiæ, id est, vomitus, vel expuitionis, aut alicuius similis specialis indignitatis: & *num 7.* subdit non esse necesse vt prædicti amentes tempore vsus rationis petierint expressè Eucharistiam, sed sat esse in sanitate debitis temporibus eam sumpsisse, vel vixisse non immemores suæ spiritualis salutis: & *num. 6.* tenet energumenis, seu dæmoniacis non esse negandam Eucharistiam, si aliàs habeant sufficientem dispositionem; de quo etiam Machado *d. docum. 14. n. 6.* Sed an, & quando infirmo deliranti, qui propter febrim in amentiam, vel phrenesim incidit, possit Parochus præbere viaticum? dicam inferiùs *num. 43.*

Peccatoribus notoriis, veluti vsurariis publicis, & meretricibus, an Eucharistia administranda sit, vbi peccatorum eos pœnituit, si publicè illam petant; in dubium ab aliquibus reuocari solet. Sed breuiter concludendum tribuendam eis non esse: nam etsi eos peccatorum pœnituerit, quia adhuc tamen non manifestè constat de sua pœnitentia, ne scandalum detur, neganda eis est. Ita Nauarr. *in man. cap. 21. num. 55. & in cap. pen. §. Sacerdos, num. 61. & num. 102. de Pœnitent. dist. 6.* Card. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 6. cap. 17. num. 5.* Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 11. dub. 13. num. 73.* Posseuin. *d. tract. de officio Curati, cap. 5. num. 14.* Squillante *de obligat. Cler. par. 2. num. 73.* Fagundez *dicto prac. 3. lib. 3. cap. 10. per totum,* Piasec. *in praxi Episc. part. 2. cap. 3. num. 24. vers. videndum,* Sanci. *in select. disp. 36.* Berti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit. 4. cap. 34. propè fin. vers. videndum,* Bass. *in floribus Theolog. verb. Eucharistia 2. num. 10.* Machado *en su perfetto Confessor, lib. 4. part. 2. tract. 2. docum. 13.* Trullench. *in praxi resol. sacram. lib. 3. cap 7. dub. 3. n. 3. cum seq.* vbi n. 5. declarat qui dicantur publici peccatores. Hieron. Garcia *in sum. morali tract. 3. diffic. 7. dub 4. à num. 6.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 15. §. 7. num. 2.* vbi subdit † notorium peccatorem dici, qui manifestus est, vel per sententiam, vel per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ nulla tergiuersatione celari potest, & limitat id dupliciter *primò*, vbi secretò Eucharistiam petunt, tunc enim ipsis administranda est, ex quo verò eos pœnituit, & confessi sunt peccata, nec scandalum tunc præbent; *secundò*, vbi manifestò constaret eos vitam mutasse, quia scilicet, honestè viuunt, idque notissimum est omnibus. Qua autem Iuris, seu facti euidentia debet constare quod petens sacram Eucharistiam, de peccato publico sit infamatus, ad hoc vt illi ea denegari possit, vide Ochogau. *de sacram. Euchar. tract. 2. qu. 10. num. 3.* Hurtado *de Iustit. disp. 12. de restit. diffic. 7.* Hieron. Garciam *in sum. morali tract. 3. diffic. 7. dub. 4. num. 7. cum seqq.* vbi *num. 10.* differit quid agendum quando peccator publicus est in vno loco, in eo verò in quo Communionem petit, occultus remanet; & post relatas nonnullorum opiniones, tandem cum Henriquez *in sum. lib. 2. cap. 67. de Eucharist.* ait id totum prudentiæ Ministri relinquendum, qui consideratis personæ, & loci circunstantiis, arbitrabitur an tali peccatori sit danda, vel deneganda Eucharistia.

Occultos

22 Occultos autem peccatores, licèt ipsis in Confessione absolutionem non dederit, à Communione, quam petunt, publicè repellere non posset Parochus, ne videatur detegere peccata ipsorum occulta: Ita Nauarr. *dicto cap.21.n.55.& d.§.Sacerdos,num.*84. Vgolin. *d.§.7.num.*4. Piasec. *d.num.*24.*vers.videndum*, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum,verb.peccatum.differ.*2. Machado *d. docum.*13.*num.*3. Trullench. *d.dub.*3. *à num* 9. Hieron. Garc. *d.dub.*4.*numer.*13. tum quia nec Christus Dominus denegauit eam Iudæ, vt habetur *in cap.si Sacerdos,de offic.Ordinar.* tum quia si eam denegaret, sigillum Confessionis frangeret, contra *d.cap.omnis vtriusque sexus.* Quod tamen similiter limitat dupliciter Vgolin. *eod.numer.*3. & *Primò* vbi extra tempus Paschatis eam peteret, quia tunc ab ea præstanda potest Parochus se excusare, & sic legitimè ipsi poterit denegare. *Secundò*, vbi etiam tempore Paschatis petit, sed secretò; nam potest ipsam ei denegare, quandoquidem sigillum Confessionis non violatur, nec inde pœnitentiæ Sacramentum sibi redditur odiosum, vt per S.Thom. *in 4.dist.*9. *q.*1. *art.*5. *quæstiunc.*1. Vasq. *capit.*5.*vers.mihi vero*, Fagund. *d.cap.*10.*n.*6. Ludou. Lop. *p.*2.*sua instr.cap.*76.*de Euchar.vers.porro iam*, Hieron. Garc. *d.dub.*4.*numer.*14. quamuis peccatori occulto denegari non posse S. Eucharistiæ Sacramentum à Parocho, qui ex Confessione cognouit illum esse peccatorem & indignum perceptione tanti Sacramenti, etiamsi occultè petat, per *capit.si sacerdos, de officio Ordin.* iuncta *glos.* teneat Bañes 2.2. *quæst.*33. *art.*8.*in fine*, Sanch. *de matrim.lib.*3.*disput.*16. *n.*14. Fr. Ludou. de Sancto Ioanne *quæst.*7.*art.* 14.*diffic.*4.*concl* 3. Card. Lugo *de Pœnit.disput.* 23.*sect.*3.*num.*126. Diana *moral.resolut.p.*3.*tr.*4. *resol.*46. quia licèt hæc opinio sit probabilis, prima est probabilior, & ideo sequenda. Petere autem Communionem publicè, est astare linteo Altaris, vel petere coram aliis: petere priuatè est petere à Curato solitariè, vel astante ministro: ita Henriq. *in sum.liber.*8. *capit.*56.§.1. Posseuin. *d.tract.de officio Curati*, *cap.*5.*num.*15.

23 Viatores, aliique in aliena Parochia existentes, qui tempore Paschatis non possunt propriam Parochiam adire, Eucharistiam sumere valent in ea Parochia, in qua tempore Paschatis reperiuntur, vt resoluunt Fusc. *de visitat.lib* 2.*capit.*3.*numer.*44. Vgolin. *d.capit.*15.§.7.*numer.*8. Bonacin. *d.disput.*4.*q.*7. *punct.*2.*numer* 8. asserentes Eugenium IV. viuæ vocis oraculo declarasse, viatores vbi se inuenerint in Paschate censeri Parochianos ac si adepti fuissent habitationem, quoad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & ita docet vsus, & praxis, cui nescio an accommodetur, quod resoluit Fagundez *d. præc.*3.*lib.*1.*cap.*5.*num.*10. *& lib* 3.*capit.*2.*num.* 22. dum vult posse eos communicare in Ecclesiis Mendicantium ex obligatione præcepti.

Quærit pulchè Vgolin. *d.§.7.numer.*9. an 24 Parochus, qui Missæ sacrum non facit, sibi Eucharistiam administrare queat; & posso respondit, tum quia & coniuges Matrimonium sibi administrant præsente eorum Parocho, & duobus testibus; tum quia Indulgentia concessa à Prælato, & ipse recipere eam potest. Nec repugnat si dicatur differentiam esse debere inter dantem, & accipientem, vnde non potest quis se ipsum baptizare; nam ea Sacramenta dum administrantur, fiunt: & in Baptismo, quod generationem significat, sicut non potest quis se ipsum generare, ita nec potest se ipsum baptizare, *capit.debitum,de Baptismo*; in Pœnitentia debet quis iurisdictionem habere, vt *suprà* diximus. At Eucharistia per modum cibi sumitur; ergo per se administrare ipse Sacerdos sibi potest, sicut cibum sumere, † non autem laicus, quia ipsi prohibitum 25 est eam tangere, arg. *capit.tribus, de consecrat. dist.*2. nisi in necessitate extrema mortis, & in absentia Sacerdotis, secundùm Suar. *to.*3. *q.*82.*disput.*72.*sect.*3. Posseuin. *d.cap.*8.*num.*24. asserentes exemplum Reginæ Scotiæ, quæ se ipsam Communicauit, dum statim esset occidenda, quod tamen factum dicunt forsitan de Summi Pontificis licentia processisse.

Aduertendum est Sacerdotes, quoties 26 communicant, teneri ex præcepto Concilij Bracharensis III. induere stolam in modum Crucis ad pectus sub pœna excommunicationis, *capit. Ecclesiastica*,23. *distinct.* Sed iam hodie Sacerdos siue sanus, siue infirmus communicans se sine stola, non videtur peccare; quia tum sæculares, tum Regulares stola vti desiisse dicuntur in sumptione Eucharistiæ, & sic decretum dicti Concilij Bracharensis contraria consuetudine videtur abrogatum; ita tefert Henriquez *in sum lib.*8.*capit.*44.§.3.*lit.N.* Azorius *instit. moral. part.*1. *liber.*10. *capit.*28.*quæs.*12. Iacob. de Graffis *in aureis decis.parte* 1.*lib.*2. *capit.*41.*numer.*3. Valer. Reginald. *in praxi fori pænitent. libr.*29. *numer.*112. Galer. *in margarita casuum conscientiæ,verb.Sacerdos.antep.* Nald. *in summ.verb.Sacerdos*, *numer.*6. Bonac. *d. disput.*4. *quæst.*6. *puncto* 2. *numer.*2. Illustr. meus Roderic. à Cunha *in comment. ad d.cap. Ecclesiastica.*

Veniamus iam ad Communionem infirmorum, quam sub fideli custodia, & in loco 27 decenti pro communicandis infirmis debet Parochus conseruare, vt dicitur *in cap.sanè* 10.

de celebr. Missar. & tradunt Pelag. *de planctu Ecclesiæ, l.2.c.27. vers. vigesimotertio*, Petr. Boll. *in œconomia ecclesiast. visitant. lib 2. tract. 257.* Mich. Thom. *de Ecclesi. visitan. lib. 2. tract. 1. c. 22. & 23.* Menoch. *de arbitr. casu* 410. eleganter Paul. Fusc. *de visit. lib* 1. c. 5. n. 3. his verbis *Vnde primò est videndū quòd ipsa Sacra Eucharistia honorificè custodiatur, quòd locus est decens, & eminentior Ecclesiæ, benè recondita, Tabernaculum sic benè firmū, & clausum ex omni sua parte, vt nec foramen etiā minimum pateat, claue custodiatur, & qui clauem detinet, sit Presbyter, alioquin sufficiēs, & Dei timoratus, nec permittatur stare in loco humido, Tabernaculum sit honorificum iuxta facultates Ecclesiæ cum veste serica interiori, & exteriori, & cum vase argenteo, & corporali benedicto ad retinendum ipsum Sacramentum cum simili operculo; mutetur saltem quolibet octauo die, & antiqua sumatur ne aliqua corruptio in ipsis speciebus generetur; & si præpositus in Sacramento custodiendo incautè Eucharistiam dimiserit, puniatur iuxta sacros Canones suspensione trium mensium ab officio, c. 1. de custodia Euchar.* Hactenus Paul. Fusc. & aliqua notat Berti. Luc. *in praxi crim. Regul. tit. 4. c. 34. prope fin. vers. vide primò*, & addit Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. c. 3. n. 24. vers. vnde*

28 *primò*, quòd † tenendæ sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conseruetur Sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos; & pyxides istæ nonnisi super Altari viatico, vel super corporali collocentur; & cauendum ne ibidem olea Sancta teneantur, sed in alio separato decenti loco.

29 Lampas ante Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum noctu, diúque semper ardeat, tum propter eius reuerentiam, tum etiam vt ingredientes Ecclesiam sciant vbi primùm adorare debeant præsentiam Saluatoris nostri; monet enim lumen adesse vbi Candorem lucis æternæ, Christum Dominum; & ad pietatem, venerationémque tam eximij Sacramenti nos assiduè solicitat, Posseuin. *de officio Curati cap. 12. num. 78.* cum aduertentia tamen, vt diligens inquisitio adhibeatur ne in lampadibus ipsis quid curiosum misceatur, ita Paul. Fusc. *d. cap. 5. numero 6.* & dicit Nauarr. *de Oratione cap. 18. num. 67.* in Conimbricensi Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit habere lumen accensum diu, noctúque ante Sanctissimum Sacramentum. † Quis autem debeat facere sumptus pro huiusmodi lampade, est huius loci inuestigare; sed ne longiùs à materia trahere videar, breuiter respondendum duxi debere obseruari consuetudinem quòd populus faciat hos sumptus, sicut benè resoluunt Rip. *cons. 2. numer. 4. & 5. de consuetud.* Bellet. *disquisit. cler. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 13. numero 8.* aliàs enim tenentur Parochi ad manutenendum oleum lampadis, vt dicit idem Bellet. *d. titul. de cleric. debitore §. 14. num. 5.*

Porro deferri ipsam Sacram Eucharistiam ad infirmos, & in hunc vsum diligenter in Ecclesiis conseruari maxima pietate, simúlque sanctitate institutum fuit, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess. 13. capit. 6. de Sanctiss. Eucharistia Sacramento*, & propterea *capit. 7.* anathematizantur dicentes non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, quod quidem onus eam deferendi ad infirmos est de pertinentibus ad curam animarum, vt censuit *Rot. in Recanaten. Parochialis* coram *Cantuccio*, inter impressas *decis. 52. n. 10. 21. & 22. p. 2. diuers.* & apud Farin. *decis. 340. n. ... p. 2. recent.* 31

Quare impedimento cessante Parochus deferre debet (vt dicitur *in d. capit. sanè*) habitu decenti, supposito mundo velamine, & cum superpelliceo, lumine precedente, cum omni reuerentia, & honore, vultu demisso ante pectus, similiter cum vase argenteo, vel saltem in Calice, velamine serice cooperto, non tamen in vase vitreo; deferre quoque debebit duas particulas, vt in regressu adoretur ab omnibus cum pallio honesto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti genu flectant, Psalmos, seu orationes inter eundum recitando, sicut piè admodum aduertunt Cened. *ad Decretal. collect. 51. numer. 2. cum seqq.* Paul. Fusc. *d. cap. 5. num. 10.* Berti Lucen. *d. capit. 34. prope finem, vers. ad infirmos*, Piasec. *d. cap. 3. n. 14. vers. ad infirmos*, vbi testatur respondisse *Sacram Rituum Congregationem Episcopo Anconitano 21. February 1593.* † deferendam non esse Sacram Eucharistiam per plateam in qua habitant Iudæi, quem refero Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 22. num. 3.* 32

Quando verò extra ciuitatem defertur Sanctissimum Sacramentum ægrotis in loca longinqua, aut per vias difficiles, & periculosas, omittitur vmbella, & portatur pyxis continens vnam tantùm Hostiam, & reponitur in bursa serica condecenter ornata, collocando eam ad collum Sacerdotis, ad euitandam irreuerentiam, aut scandalum quod oriretur, si contingeret quod Sacerdos in via caderet, prout ita ordinatum fuit *in act. Ecclesiæ Mediolanens. p. 4. fol. 684.* per Carolum Borromæum tunc eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopum, refert Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 492. n. 2.* 33

Etsi verò magis deceat, idque curandum sit, vt S. Eucharistia interdiu ad ægrotos deferatur, si tamen necessitas suadeat, quia periculum in mora est, etiam de nocte deferri debet, vt docent Suar. *to. 3. disput. 66. sect. 5. paulò post princip.* Zambran. *de casibus in articulo* 34

articulo mortis, cap.3.dub.1.num.5. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.5. tract.4. cap.5. num.6.*

35 Sic etiam pro Communicando infirmo iamiam morituro licitum est Parocho Missam dicere, non media nocte, sed summo manè ante lucem notabiliter; Ita Syluest. *verb. missa 1.q.6.* Nauarr. *in man.c.25. num.85.* Henriq. *in sum.lib.9. de missa, c.24.§.5.* Azor. *instit. moral.p.1.lib.10.cap.25.quaes.7.* Bonac. *de Sacram.disp.4.§.vlt.punct.9.n.3.* Posseu. *d.cap.8. tract.28.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.1.lib.3.cap.17.num.15.* Ludou. à Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. artic.4. de Commun.num.9.* Et in hoc euentu credunt ali-
36 qui † licitum esse iterum eadem die celebrare, quando non adest Eucharistia consecrata, nec est alius, qui celebret, vt sunt Maior. *in 4.dist 9.q.3. ad 5.* Card. Tolet. *lib.1.c.3.n 7.* Sed contrarium est probabilius, vt tenent Victor. *in sum.n 83.* Nauar. *in man.c.21.num.53.* Suar. *tom.3.disp.66.sect....* Squillante *de oblig. Cleric. p.2.n.63.*

37 Sic etiam ob solam necessitatem licitum est eam non ieiuno dare, aliàs enim illicitum foret, vbi nullum probabile periculum mortis, vel superuenientis diuturnæ phrenesis infirmo imminere videtur, ipsi non ieiuno Sacram Eucharistiam ministrare, vt benè notat Zambran. *d.cap.3.dub.5.numer.1.* quem refert Paul. Layman. *d. capite 5. numero 3. in fine*, vbi *in principio* rectè aduertit quòd quamuis consuetudo Ecclesiæ non sit, nec deceat, vt ad omnes infirmos S. Eucharistia per plateas deferatur, tamen eius delatio frequentior est, quàm Sacræ Vnctionis, quia non tantum mortis periculum expectandum est ad sacram Eucharistiam infirmo ministrandam, quantum ad Vnctionem extremam: & & deinde subdit quòd si quis diuturno morbo detineatur, vt ad Ecclesiam accedere non possit, Sacrosanctam Eucharistiam ad animæ suæ salutem, ac medicinam non tantùm semel, purà in Paschate, sed etiam sæpiùs spectatis circunstantiis loci, &c. petere iure poterit, & *numero 5.* tenet illum, † qui
38 semel in mortis periculo constitutus sacram Eucharistiam per modum viatici accepit, perseuerante eodem periculo posse iterum accipere per eundem modum viatici; vide Castald. *in praxi cæremon lib.2. sect.14. capit.8.numer.5.* & Zambran. *d. cap.5. dub. 5.num.3.* post Suar. *p.3.tom.3.quæst.80.disp.68. sect.5. in princ.* resoluit quòd licèt possit infirmus vna, vel altera hora post mediam noctem communicare ieiunus, si amplius expectare non possit, non est tamen necessarium ea intempestiua hora ei Sacramentum dare, quia nec id est in vsu, nec decet reuerentiam tanti Sacramenti, nec sine difficultate id fieri potest: & *num.4.* subdit quòd post sex, aut septem dies potest iterum Eucharistia dari infirmo iam morti proximiori etiam non ieiuno, dummodo commodè nequeat ieiunus communicare, licèt priùs in eadem infirmitate iam communicauerit non ieiunus, de quo vide Fagundez *d.lib.1. c.1.numer.6. & lib.3.c.5.n.20.* Granad. *p.3.controu. 6.tract.10. disp.8.num.9.* Tanner. *tom.3. disput.5. quæst.8. dub.4. num.85.* Marchan. *in resol. Pastoral. de Sacr.tract.4.c.2.q.4.casu 1.* Card. Lug. *disp.15. sect.3. num.64.* Fragoso *de Republ.lib.5.disp.12. numer.66.* Hieron. Garc. *in sum.moral. tractat.3. difficult.5. dub.4. numer.17.* resoluentes posse infirmum durante eadem infirmitate etiam non ieiunum bis communicare.

Ad communicandum Infirmum poterit 39
Parochus non habens copiam Confessarij præmissa contritione celebrare, nam censetur adesse necessitas proximi, quæ tanquam propria reputatur, per Concil. Tridentin. *sess. 13. capit.7.* vbi ait quod Sacerdotes vrgente necessitate quando non habent copiam Confessarij, Sacrum faciant absque præuia Confessione peccati mortalis, itaut quamprimùm postcà datâ copiâ Confessarij confiteantur: nouissimè Homobon. de Bonis, *in respons. quæstion. moral. part.2. respons. 52.* vbi subdit illud *Quamprimùm*, moraliter arbitrio boni viri intelligendum esse; hoc est, cùm primùm iterum celebraturus est, & vt post Reginald. Valent. & Suar. resoluit Bonacin. *de Sacram. disput.4. quæst.6. puncto 1. num.22.* vbi subdit Henricum non bene dixisse posse Parochum in hoc casu secundam Missam celebrare, cùm id non videatur in vsu, nec ad praxim reducendum.

Et quamuis aliqui teneant posse Parochum 40
celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis, in casu, quo ille non posset recipere aliud Sacramentum, cessante omninò scandalo, ex quorum numero sunt Maior *in 4. distinct.19. quæst.3. ad 5.* Zambran. *in decis. casuum tempore mortis, cap.4. de Eucharistia, dub.6. num.3.* & dicat probabile Filliuc. *in quæst. moral. tom.1. tract.4. numer.242.* tamen aliorum omnium ferè Doctorum opinio est in contrarium, quia maior ratio habenda est reuerentiæ huius Sacramenti, quàm necessitatis proximi, & tale præceptum obligat solùm infirmos cùm decenter, & reuerenter Sacramentum confici, & sumi potest: Ita S. Anton. *part.3. tit.13. cap.6. §.2.* Syluest. *in summ. verb. Missa 1. quæst.7. dicto 2. casu 3.* Victor. *in sum. num.83.* Sot. *in 4.dist.13. quæst.2. art.2.* Nauarr. *in man. cap.25. numer.88.* Henriq. *lib.8.cap.4. in princip. & capit.46. §.1.* Chameror. *de Euchar. cap.9. dub.7.* Posseuin. *d.cap.8. num.25.* Petr. de Ledesm. *in summ.1.*

vbi *de Euchar. c. 13. concl. 5. dub. vlt.* Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 10. cap. 30. quæst. 2.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 121.* Bonacin. *d. disp. 4. q. 6. punct. 2. num. 24.* Lud. à Sanct. Ioann. *d. loco artic. 4. numer. 8.* Gauant. *in comment. ad rub. Missalis p. 1. cap. 9. sub num. 1.* nouissimè Philibert. Marchin. *de Sacramento Ordinis, tract. 3. p. 3. cap. 3. num. 13.* vbi aduertit quòd si Eucharistiæ sumptio tempore mortis est necessaria necessitate medij, & consequenter est de diuino Iure, iuxta illud. *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis*, &c. vt quamplures etiam ex Diui Thomæ schola sustinent, profectò prior sententia videtur valde probabilis, quia quod est necessarium ad salutem necessitate medij & præcepti diuini præferendum est cuilibet præcepto humano, quale est ieiunium.

41 Hinc etiam prouenit, vt possit Parochus ratione necessitatis Eucharistiam administrare per modum viatici infirmo non ieiuno existenti in mortis articulo, quando non potest commodè expectari tempus, quo Eucharistia illi ieiuno administretur; quia adest necessitas tam infirmi indigentis auxilio Eucharistiæ, quàm adimplendi præcepti diuini; quod si vnquam obligat, maximè obligat in mortis articulo; tum quia hoc priuilegium est concessum infirmo in *capite liquido*, & *capite Sacramenta*, *de consecrat. d. distinct. 2.* Quod non solùm procedit in casu mortis naturalis, verùm etiam in euentu mortis violentæ, si Communio commodè nequeat anticipari, vel differri, vt si aliquis damnatus sit ad mortem, illique Princeps iubeat mortem eo die inferri absque dilatione; ita post multos docet Bonacin. *d. puncto 2. num. 21. & 22.* vbi etiam *in fine* aduertit quod infirmus vt ieiunus communicet, non tenetur differre sumptionem medicinæ, vel cibi cum graui incommodo.

42 Et potest talem infirmum iterum non ieiunum communicare, quia *in Concil. Constantien. sess. 13.* dicitur in casu infirmitatis posse Eucharistiam dari non ieiuno, & ibi non limitatur ad vnam tantum vicem; vnde benè poterit Parochus iterum subminstrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit Communionem per modum viatici non ieiunus, quia moriturus valdè indiget tanti Sacramenti præsidio, & eo sæpiùs, & ita maximè indigentem ope, & subsidio huius Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes, & peccandi pericula superanda, pia Mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto de communicandis ieiunis cum tanto spirituali dispendio adstringere. Quare ita resoluunt Sot. *in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 8.* Victor. *in sum. numer. 82.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 38. numer. 31.* Henriq. *d. lib. 8. cap. 4. §. 2. & cap. 50. §. 1.* Ægid. de Coninck *de Sacram. q. 80. art. 8. n. 53.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. c. 60. n. 120.* Bonac. *d. disp. 4. quæst. 6. punct. 2. num. 23.* Contra Vasq. *in 3. p. tom. 3. disput 211. cap. 4. num. 38.* Ioan. de la Cruz *in director. Conscient. part. 2. tractat. de Eucharist. quæst. 5. dub. 4. concl. 3.* existimantes minimè posse non ieiuno Eucharistiam per modum viatici subministrari.

Quænam temporis intercapedo inter vnam, & alteram Communionem habenda sit, tradurit Nugn. *in 3. p. tom. 1. disp. 80. art. 8.* Suar. etiam *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect. 4.* Henriq. *d. lib. 8. c. 5. §. 1.* Bonac. *d. punct. 2. n. 23.* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 7. dub. 38. num. 8.* Fagundez *d. prac. 3. lib. 3. cap. 3. numer. 10.* qui resoluunt post octo, vel decem dies posse Parochum iterum infirmo non ieiuno præbere viaticum. Imò ex iusta causa potest diei vnius interuallum credit Paul. Laym. *in morali Theolog. lib. 5. tr. 4. cap. 6. num. 20.* his verbis: *Quinimo existimo ob iustam causam, putà si aliquis assuetus frequenter communicare, aut sacrificare, propter deuotionem, ac desiderium, difficilè abstineat, permitti ipsi posse vt altero statim die, iterum Sacram Eucharistiam de manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur*, &c. refert nouissimè Philib. Marchin. *de Sacr. Ordinis, tr. 3. p. 3. c. 3. n. 11.* vbi *n. 12.* post Henriq. Fr. Emman. Suar. Regin. & Bonac. ampliat vt possit etiam conferri Eucharistia vt viaticum suspendendo, vel damnato ad quamcunque mortem violentam, etiamsi non esset ieiunus.

Infirmo deliranti, qui propter febrem incidit in amentiam, seu phrenesim, potest Parochus præbere viaticum, si illud tempore vsus rationis expressè petiisset, & signa Contritionis, Confessionis, & Communionis ostendisset, etiam multò antè, modò non sit periculum irreuerentiæ. Ita Zanard. *in direct. confess. p. 1. tract. ne Eucharistia, cap. 7.* Posseuin. *d. tract. capit. 8. numero 31.* Ludou. à Sanct. Ioann. *d. art. 4. de Commun. num. 11.* Granad. *de Sacrament. in 3. p. D. Thom. art. 6. tractat. 10. disp. 3. n. 3. & 4.* Diana *p. 5. tract. 3. resol. 44. vers. respondetur*, Machado *en su perfetto Confessor lib. 4. p. 2. tr. 2. docum. 14. n. 5.* Ego tamen benigniùs puto debere Eucharistiam tempore mortis præberi omni fideli, qui non est notorius excommunicatus, nec notorius peccator, quamuis non dederit signa pœnitentiæ, dummodò de eo non constet in complacentia peccati mortalis amisisse vsum rationis, quia illo tempore omnis fidelis censetur illam interpretatiuè petere, & sic Parochi debent huiusmodi ægrotis Communionem præbere: ita Ægid. de Coninch *d. quæst. 80. articul. 9. numer. 74.* Zambran. *in decisionib.* 43

casuum Conscientiæ tempore mortis, c. 3. *dub*. 4. n. 2. & 7. Sanci. *in select. disp*. 38. n. 10. Intellige procedere quando infirmus potest sine irreuerentia, & periculo vomitus dictam Communionem sumere; aliàs enim nullo modo est danda: & sic intelligendi sunt Emman. Sà *verb. Eucharistia, numero* 3. & Sylui. *in* 3. *part. quæst*. 80. *art*. 9. dum asserunt in mortis articulo non esse amentibus dandam Eucharistiam ob irreuerentiæ periculum, aduertit tamen Zambran. *d. dub*. 4. n. 5. posse fieri experientiam ad illud periculum euitandum, vt scilicet detur primò huiusmodi infirmo aliqua forma non consecrata, vt appareat quomodo se habeat in tali sumptione, & si se habuerit decenter, detur illa forma consecrata; sin autem, minimè.

44 Eucharistia ad ægrotum adoranda deferri non debet, si eam ob tussim, aut aliàs sumere non potest pro viatico: vt à *Sacra Congreg*. decisum Zerol. *in praxi Episc. part*. 1. *verb. Eucharistia*, §. 5. quem refert Zypæ. *in analytica postremi Iuris eccles. enarrat. lib*. 3. *titul. de celebrat. Missar. numer*. 6. me citato in hoc loco Machado *en su perfetto Confessor, y cura de Almas lib*. 4. p. 2. *tract*. 2. *docum*. 15. *numer*. 2. Ludou. à Sancto Ioann. *de administ. Sacr. tit*. 4. *de Commun. num*. 30. vbi ita respondisse *Sacram Cong*. refert *in sum. part*. 1. c. 64. n. 3.

Nec potest ministrari hoc Sacramentum sub specie vini, si infirmus non possit deglutire sub specie panis, vt tradunt Suar. *tom*. 3. *disp*. 71. *sect*. 7. Squillante *de oblig. Cler. p*. 2. n. 76.

45 Nec etiam eam deferre tenetur Parochus ad infirmum propè moriturum, si timeat fore, vt eam nō possit illi administrare, nisi valdè festinanter currat; nam cursus nimis festinus videtur repugnare reuerentiæ tanto Sacramento debitæ, & decentiæ, ac honestati clericali; nec præceptum administrandi Eucharistiam infirmo videtur iure diuino, aut ecclesiastico introductum cum periculo, vt Parochus fatuus videatur, & irrideatur; secus dicendum est de Baptismo, & de Pœnitentia, quoties Parochus probabiliter timet fore, vt pœnitens decedat cum peccato mortali nisi festinanter currat, tunc enim tenetur festinanter currere, etiamsi nondum integrè vestitus sit, aut Cœlum pluuiam mineretur, aut frigus acriter prædominetur, aut periculum sit vt Sacerdos fatuus habeatur. Ratio est, quia proximus censetur in extrema necessitate propriæ salutis; quilibet autem tenetur non solum honorem & famam, verùm etiam vitam prodigere ad saluandum proximum in extrema necessitate spirituali existentem; vt benè tradit S. Thom. 2. 2. *quæst*. 185. *art*. 5. præcisâ verò tantâ infirmi necessitate Parochus censetur suo muneri satisfacere, si quamprimùm curet infirmum adire festinando, & non currendo, vt patet ex ratione superiùs allata.

Vrgente necessitate communicandi infirmum iamiam moriturum, licitum est Parocho ex Hostia magna in sacrario custodita, ta, particulam frangere, si alia non sit, vt tenent Granados 3. *p. contro*. 6. *tract*. 13. *disp*. 3. *num*. 3. Diana *moral. resol. p*. 5. *tract*. 3. *resol*. 54. Extra verò hunc necessitatis casum an id agere possit Curatus, solet apud Doctores in dubium reuocari? In quo Zanard. *in direct. Confessor. p*. 1. *de sacram. Euchar*. c. 7. *quæst*. 15. & Zambr. *de casib. reseru*. c. 4. *dub*. 6. *num*. 7. tenent id nullo modo fieri posse, per *cap. relatum, de consecr. dist*. 2. dum probat vt quotiescumque sacrificans Corpus, & Sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat, totius perceptionis corporis, & sanguinis participem se præbeat. Verùm multò plures licitè id fieri posse ex aliqua iusta causa obligante concludunt, ex quorum numero sunt Suar. *de Sacr. disp*. 85. *sect*. 2. *vers*. 2. *in sumptione*, Canceres, *relect*. 4. *de sacram. Euchar. vers. potest Sacerdos*, Scort. *de sacrif. Missæ, lib*. 4. *capit*. 29. *numer*. 12. Ochagau. *tract*. 3. *de Euchar. q*. 4 *num*. 12. Ioan. Sanc. *in select. disp*. 22. *numer*. 21. Homobon. *de exam. Eccles. p*. 1. *tract*. 4. c. 11. q. 110. Fagund. *in quinque præcepta Eccles. præc*. 1. *lib*. 3. c. 20. n. 8. Diana *moral. res. p*. 1. *tract*. 14. *res*. 37. & p. 3. *tr*. 4. *resol*. 34 & p. 5. *tract*. 3. *resol*. 54. vbi respondet *ad d. c. relatum*. Sed magis controuersum est, an Parochus in Missa volens renouare sanctissimum Sacramentum posset licitè consumere Hostiam in sacrario reseruatam, & reseruare pro infirmis illam, quam in Missa consecrauit, Cancer. *d. relect*. 4. *vers. sacrific. Missæ*, Henriq. *in sum. lib*. 9. *cap*. 9. n. 2. Bonac. & Fagundez *citati* ab infrà referendis tenent Parochum id facere posse, & validū, ac legitimum efficere sacrificium. Sed contrarium mihi verius videtur, cùm id, nisi in vrgenti casu & necessitate, liceat; quia quamuis sit verum sacrificium, non tamen est perfectum, & integrum; & ideò sic docent Ioan. Præpos. p. 3. q. 83. *art*. 1. *dub*. 7. n. 50. Gasp. Hurtad. *de sacram. Euch. disput*. 6. *diff*. 9. March. p. 2. *de sacrific. Missæ*, c. 3. n. 3. Card. Lugo *disp*. 19. *sect*. 5. n. 76.

Pestis tempore debet Parochus infirmos propria manu, & non aliquo instrumento communicare, quia sic potiùs postulat reuerentia Sacramento debita, quàm Eucharistiam infectis peste denegare, vel eam administrare non seruata præscripta forma, vt innuit Suar. *tom. de Pœnit. disp*. 44. *sect*. 3. *num*. 17. quamuis Posseu. *de officio Curati, cap*. 8. *num*. 34. non improbabiliter existimet excusari posse à peccato præciso scandalo, & periculo lapsus Eucharistiæ in terram, si instrumento ritè confecto, & apto administret: & idem Posseuin. *capit*. 5. *numer*. 49. ait Sacerdotem ita 46

podagra laborantem, vt ad altare nequeat accedere nisi deferatur, posse deferri, ibique Eucharistiam administrare præcisa alia prohibitione.

Quæstio controuersa est, verùm Parochi teneantur Sacramentum Eucharistiæ pestiferis ministrare? Affirmant Manein. *in pract. visitandi infirmos, pract.8. dub.18.* Vasq. *tom.1. tract.3. cap.5. num.99.* Philipp. Marchin. *de bello diuino, part.3. cap.2. num 2.* Negant Benzon. *in spec. Episc. lib.1. disp.1. q.1. concl.6.* plures, quos refert, & sequitur Diana *moral. resol. par.5. tract.3. ref.53.* disputat latè Galleg. *de Parochorum obligat. tempore pestis, p.3.* vbi *num.4.* primum ponit enunciatum, vt si cum ea, quæ tanto Sacramento debetur, reuerentia, & absque vitæ propriæ probabili periculo posset Parochus Sacramentum Eucharistiæ pestiferis ministrare, teneantur quidem ratione officij: & *num.21.* aliud colligit enunciatum, vt si Eucharistia non posset ad domos pestiferorum deportari eum debita reuerentia, & cultu, & absque vitæ Parochorum, & concomitantium manifesto periculo, Parochi non teneantur eam pestiferis deferre, de hac materia latè Ludou. à Sanct. Ioanne *de administr. Sacrament. tit.4. de Communione, numero 15.* vbi ait Parochum sub pœna peccati mort. teneri communicare peste infectum, nisi petat solùm gratiâ adimplendi præceptum de annua Communione.

48 Interdicti localis tempore potest Parochus S. Eucharistiæ Sacramentum quatenus viaticum morientium ministrare, *cap. quod in te, de Pœnit. & remiss.* gloss. *verb. sacramentum, in c. alma mater, de sent. excomm.* Calderin. *de interdict. p.2. num.3.* Couar. *in d. cap. alma mater, p.2. §.2. num 7. §.3. à princ.* Nauar. *in man. c.27. num.178.* Squillante *de obligat. Cleric. p.5. num.39.* Henriq. *in sum. lib.13. c.45. §.2.* Vgolin. *de censur. tab.5. cap 7. §.6.* Sayr. *in simili tract. lib.5. cap.7. à num.16.* Bonacin. *eod. tract. disp.5. punct.2. num.2.* & notabiliter ex communi sententia ampliauit Zambran. *de casibus in articulo mortis, c.3. dub.6. num.5.* non tantùm semel, sed quoties expedierit, sine Bulla, & priuilegio posse constitutis in articulo mortis dari Eucharistiam, tenent Suar. *tom.5. de cens. disp.33. sect.1. vers. de Eucharistia,* Valer Regin. *in praxi fori pœnit. lib.3. tr. 32. num.26* qui etiam resoluunt per contrarium Eucharistiam, si per se non vt viaticum, & extra casum mortis consideretur, Interdicti tempore sanis ministrari non posse, ex ea ratione, quia in hac materia administrationis Sacramentorum tempore Interdicti, regula est quòd ea solùm licent, quæ specialiter permittuntur; constat autem Eucharistiam solummodò concessam reperiri *in d. cap. quod in te,* per modum viatici pro morientibus: nec iure nouo *d. c. alma mater,* circa hoc Sacramentum vt tale, aliquid immutatum est, licèt ibi permittatur vt Sacrificium *in §. adiicimus.*

Et tunc vbi Eucharistia vt viaticum defertur ad infirmos tempore Interdicti, licita est pompa, & solemnitas consueta, & comitatus cum luminibus, & campanula, ac recitatione Psalmorum, & Hymnorum, licitéque potest Parochus in reditu, vt mos est, Hostiam populo ostendere, & Confessionem facere generalem; hæc enim omnia pertinent ad maiorem tanti Sacramenti ornatum, & reuerentiam, fideliúmque augendam deuotionem. Ita Couarr. *d. §.3. num.7.* Nauarr. *d. cap.27. n.179.* Henriq. *d. §.2. lit. V.* Vgolin. *d. cap 7. §.6. n.6.* Suar. *d. tom.5. disp.35. sect.1. n.28.* Sayr. *d. cap.7. num.26.* Auila *de censur. p.5. disp 4. sect.1. dub.4. concl.4.* Ægid. de Coninck *de Sacrament. & censur. tom.2. disp.17. num.44.* Bonac. *d. §.2. n.1. vers. dixi,* quorum plures *numeris sequentibus* obseruarit articulum mortis in hoc proposito non strictè esse intelligendum, sed fauorabiliter, sufficereque probabile periculum mortis, etiam violentæ, quamuis euidens non sit, veluti mulieris prægnantis, vel suscipientis periculosam nauigationem, aut instantis periculum, vel si obsessi sint à validis hostibus. 49

Denique illud te scire volo Sac. Rituum Congregationem *in Syracusana Modica 2. Iuly 1618.* decreuisse, non esse deferendum Tabernaculum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacerdotum humeris, sed manibus tantùm celebrantis, non obstante quauis contraria consuetudine, quam abusum esse declarauit: vt referunt Gauant. *in comment. ad rub. Missalis tom.1. p.4. tit.10. & 12.* Lezan. *in sum. quæst. Regul. tom.1. c.10. n.19. in fine.* & *tom.3. verb. Eucharistia, n.24. in fine,* quem refero *in sum. Apostolic. decis. collect.335. num.11.* 50

Nec Parochus ruralis deferens Communionem infirmo longè distanti potest ire equo, nisi consuetudo loci id permitteret, & equus esset mansuetus, vt tangit Posseu. *d. tr. de offic. Curati c.8. num.41.* vbi *num.42.* subdit quòd si Parochus esset multùm fatigatus dum longè fert Communionem, non poterit facere eam ferri per laicum, sed remedium erit duos hinc inde sustentare brachia Curati, qui vix fatigabitur si Sacramentum tulerit in bursa collo appensa, vt *supr. n.33.* 51

Nec omittendum Sacr. Congr. Rituum *in vna Caurien. 15. Decembr. 1632.* censuisse clauem custodiæ sanctissimi Sacramenti Feria quinta in Cœna Domini vnicam debere esse, retinendam per Sacerdotem in crastinum celebraturum, & nullo modo apud personas laicas, & sæculares cuiuscunque status, gradus, & conditionis existant, non obstante 52

stante consuetudine in contrarium, & hoc in omnibus Ecclesiis tam sæcularibus, quàm Regularibus, quouis modo à iurisdictione Ordinariorum exemptis; cuius declarationis memini *in collect. Bullarij, verb. clauis 2.* & *in sum. Apost. decisionum collect. 151. n. 3.* & nouissimè *in Calaguritana 13. Septembris 1642.* in qua eadem Sacra Congr. decretis antiquis inhærendo respondit, clauem Tabernaculi, in quo sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum Feria quinta in Cœna Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illustribus tradendam esse, sed potiùs Dignitati, vel Canonico in crastinum celebraturo. Sed in Curia Regis Catholici vidi non semel clauem huiusmodi seruandam consignari dicta Feria quinta in Cœna Domini, Nobiliori personæ laicæ, vel Ecclesiasticæ illius Parochiæ: quod videtur aduersari Sacræ Congregationis resolutioni, de qua *suprà*.

Capvt XXI.

De Matrimonio per Parochum celebrando, illiusque denunciationibus præmittendis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia à filiisfam. sine consensu parentum contracta irrita minimè sunt.*

2 *Matrimonium contracturi doctrinam Christianum scire debent.*

3 *Matrimonium prohiberi non potest Christianam doctrinam non addiscentibus, sed contra eos admonitionibus tantùm comminatoriis est procedendum.*

4 *Matrimonium contrahentes qua ætate constituti esse debeant, ostenditur.*

5 *Dispēsare potest Episcopus, vt minores Matrimonium contrahant, si habeant vsum rationis, seu malitium quæ ætatem suppleat.*

6 *Parochus exteros nequaquam denuntiabit, nisi eorum conditionem nouerit legitimo in scriptis testimonio, quòd alium virum, vel vxorem non habeant.*

7 *Parochus antequam ad denunciationes Matrimoniales deueniat, inquirere debet, an contrahentes eo anno in Paschali solemnitate confessi fuerint, & S. Eucharistiam sumpserint.*

8 *Matrimonium contrahentes cum peccato mortali, indignè recipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter solùm quatenus recipiunt.*

9 *Matrimoniū secundum contrahere non potest mulier, nisi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, quæ certitudo Iudicis prudentis arbitrio attentis circunstantiis occurrentibus relinquitur.*

10 *Vagos quomodo coniungere debeat Parochus? ostenditur.*

11 *Parochus, quo tempore nuptiarum solemnitates celebrare, aut benedictiones facere debeat? ostenditur.*

12 *Parochus si tempore vetito nuptiarum solemnitates celebret, aut benedictiones faciat, graui pœna plectendus erit, arbitraria tamen.*

13 *Aduentûs tempus in prohibitione nuptiarum incipit à primis vesperis Sabbati præcedentis.*

14 *Sponsalia de futuro celebrari non prohibētur Aduentûs, aut Quadragesimæ tempore.*

15 *Interdicti tempore, aut personarum interdictarum Matrimoniis interesse non licet Parochis.*

16 *Vicarius generalis non potest impedire ne Parochus absque eius licentia denunciationes faciat.*

17 *Denunciationes à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia fieri debent, non sunt tamen de essentia Sacramenti.*

18 *Denunciationes fieri debent in vtraque, sponsi scilicet, & sponsæ Parochia, quando illi sunt diuersarum Parochiarum.*

19 *Denunciationes faciēdæ sunt tribus continuis diebus festiuis, quæ sibi non succedant immediatè, dummodò tamen inter vnam, & alteram denunciationem multos dies festos non interponat Parochus.*

20 *Denunciationes ferialibus diebus etiam cum Episcopi dispensatione fieri non possunt, nisi in eis ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.*

21 *Denunciationes validè facere poterit Parochus extra Ecclesiā & Missarum solemnia, si magnus populi concursus, & locus aptus sit vt ad multorum notitiam perueniat.*

22 *Formula, quæ in his denunciationibus vti debebit Parochus, ponitur.*

23 *Parochus non statim atque tres denunciationes factæ erunt, ad Matrimonij celebrationem procedere debebit; nisi transacto trium, vel duorum saltem dierum spatio.*

24 *Parochus an aliquibus casibus denunciationes omittere possit, ostenditur.*

25 *Parochus prætermissis denuntiationibus Matrimonium celebrans grauiter peccat, & seueriùs erit ab Ordinario puniendus.*

26 *Matrimonium absque denunciationibus contractum validum remanet, etiamsi Ordinarius recuset dare licentiam quòd fiant post.*

27 *Pœnam triennalis suspensionis comminatam* in cap. cum inhibitio, §. fanè, de cland. desponf. *an incurrat Parochialis Sacerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clandestino tamen ob denuntiationum omissionem? ostenditur.*

28 *Parochus sponsæ, ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non antè hanc faciat, quàm habeat*

habeat fidem Parochi sponsi de denunciationibus in eius Parochia factis.

29 *Ordinarius prohibere non potest, sed tantùm hortari ne Matrimonia domi celebrentur seruatâ Concilij formâ.*

30 *Parochus quid facere debeat quãdo cõtrahẽtes publicè accedunt amicis, & cognatis stipati ad celebrandum Matrimonium, si ex Confessione, quam tunc petunt, agnoscat illos habere aliquod impedimentum dirimens, ostenditur? & duobus numeris seqq.*

33 *Parocho præsente, seu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, interessentibus duobus, vel tribus testibus celebratur validè Matrimonium.*

34 *Parochus proprius ad Matrimonium coram eo contrahendum dicitur ille, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij.*

35 *Parochianus quis efficitur statim, ac habitandi animum maiori anni parte habens incipit habitare, quamuis mutet domicilium simulatè, & animo fraudandi proprium Parochum, vt num. 36.*

37 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa, non valet.*

38 *Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahens moratur tanquam Prætor, Iudex seu Medicus temporalis, validum est.*

39 *Matrimonium contractũ post quartum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuitate in qua habitabat; ad scandala submouendũ, iussu Principis sæcularis translata fuerat sub præcepto illinc non discedendi, validum est.*

40 *Matrimonium validum in casu occurrenti ostenditur.*

Matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ stat in Monasterio, vel domo causa famulandi, vel addiscendæ virtutis, est validum, ibid.

41 *Parochi duo simul esse possunt ad Matrimonium contrahendum, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, & altera dimidia in alia habitat.*

42 *Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus vel recreationis causa habitatur, vel ad paucos dies tantùm incolitur, non autem si maiori parte anni.*

43 *Parochianus censetur illius Parochiæ in qua domus aditum magis frequentatum habet, quando habitat in confinio duarum Parochialium.*

44 *Parochus proprius ad Matrimonium contrahendum erit ille, in cuius Parochia contrahitur, si fuerit vnius ex contrahentibus, cùm sunt ex diuersis Parochiis.*

45 *Præsẽtia vnius Parochi alterius spõsorũ sufficit in qualibet Parochia contrahentium.*

46 *Parochus validè assistit Matrimonio quamuis ipse, vel testes vi detenti intersint, dummodo tamen intelligant consensum contrahentium.*

47 *Parochus renuens, & dolosè adductus validè assistit Matrimonio, dũmodo benè intelligat, & audiat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere.*

48 *Parochum vi adigere, aut dolo inducere, vt Matrimonio intersit, est graue peccatum, excepto raro casu necessitatis.*

49 *Præsentia Parochi in Matrimoniis necessaria non tantùm corporea, sed etiam moralis requiritur cum intelligentia, & aduertentia actus.*

50 *Parochus validè assistit Matrimonio etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.*

51 *Parochus putatiuus, vel non promotus infra Annum, seu habens suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectum examinatorum Synodalium; item administratione interdictus, suspensus, irregularis, vel excommunicatus non toleratus, validè assistit Matrimonio.*

52 *Parochus, excommunicatus assistens Matrimonio non efficitur irregularis, peccat tamen, & grauiter.*

53 *Parochus validè assistit Matrimonio quamuis sit schismaticus saltem coloratum titulum habens, si non fuit vt talis declaratus, & Parochiâ priuatus.*

54 *Fornicator notoriè, non tamen adhuc in iudicio condemnatus, & confessus Parochus validè Matrimonio assistit.*

55 *Titulum iniustum beneficij habens Parochus validè Matrimonio assistit.*

56 *Interdictus Parochus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos Matrimonio coniungat, validè assistit Matrimonio.*

57 *Parochus quamuis existat in peccato mortali validè assistit Matrimonio.*

58 *Parochus licitè assistit Matrimonio suorum Parochianorum in alterius Parochia sine licentia Parochi illius loci, in quo assistit.*

59 *Vicecuratus à Vicario proprietario institutus validè assistit Matrimonio.*

60 *Parochus etiam non Sacerdos validè assistit Matrimonio.*

61 *Parochus proprius potest deputare Sacerdotem sui loco, & illi licentiam concedere ad assistendum Matrimonio, etiamsi qui deputatur Regularis esset.*

62 *Parochus alteri quàm Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio suorum Parochianorum concedere non potest.*

63 *Parochus quamuis irregularis, excommunicatus.*

catus, aut suspensus non toleratus concedere potest alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio suorum Parochianorum.

64 *Degradatus Parochus alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio suorum Parochianorum concedere potest.*

65 *Parochus potest facultatem concedere alteri Sacerdoti coniungendi sponsos in Matrimonium, non solùm in propria Parochia, verùm etiam extra illam.*

66 *Vicarius perpetuus, vel amouibilis Curati, an possit alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi Matrimonio suorum Parochianorum.*

67 *Parochi delegati, & Vicecurati à Parochis proprietariis instituti an possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio concedere, ostenditur.*

68 *Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedre, poterit adid cogi per Superiorem.*

69 *Licentia assistendi Matrimonio, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet esse expressa, & qua actum præcedat.*

70 *Licentia assistendi Matrimonio metu, vel dolo obtenta sufficit, nisi per dolum, & metum eius versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueantur; & non requiritur in scriptis, sed sufficit verbalis.*

71 *Licentia generalis administrandi omnia Sacramenta sufficit, vt illius vigore possit Sacerdos, cui à Parocho data fuit, Matrimonio contrahendo interesse.*

72 *Licentia concessa à Parocho, vt possit quis intra suam Parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, sufficit vt eius vigore Matrimonio contrahendo interesse valeat.*

73 *Matrimonio validè assistit Sacerdos delegatus, dum à Parocho licentiam concedente non reuocatur.*

74 *Licentia assistendi Matrimonio concessa per parochum expirat, si ille interim moriatur.*

75 *Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat se illam habere, est inualidum.*

76 *Sacerdos credere non debet dicenti se licentiam habere à Parocho, vt possit eorum ipso contrahere, nisi certa signa offerat, vel sit persona spectata fidei.*

77 *Matrimonium contractum cum licentia non vera proprij Parochi est nullum.*

78 *Parochi proprij licentiam in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse asserenti incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio.*

79 *Parochi proprij vel alterius Sacerdotis de eius licentia, & duorum, seu trium testium præsentia simultanea debet esse, & non sufficit successiua.*

80 *Testes quicunque ratione compotes sufficiunt in Matrimonio, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœmina, aut infames, seu dolo, & ad aliud vocati, vel vi detenti, dummodo intelligant consensus contrahentium, & aduertant quod agitur, & non desiderantur rogati.*

81 *Matrimoniũ datu vrgẽte necessitate an possit absque Parochi præsentia, vel aliàs nõ seruata forma Concilij celebrari, ostenditur.*

82 *Matrimonium corã Parocho, & testibus iterum obtenta dispensatione contrahere non tenetur, qui tum semel eorum eisdem cõtraxere cum aliquo impedimento dirimenti.*

83 *Matrimonium celebrantes publicè iuxta formam Concilij subsistente aliquo impedimẽto occulto, etsi nullum fuerit Matrimonium eo sublato non coguntur denuò eandem formam obseruare.*

84 *Matrimonium nullũ ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Cõcilij, si post ratificetur, non eget noua solemnitate.*

85 *Consensus expressio, vel ratificatio non est necessariò facienda coram Parocho, & testibus, vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum.*

86 *Parochi & testium præsentia requiritur, vt Matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.*

87 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, aliàs si omittat, grauiter peccat, nisi certus sit de mutuo illorum consensu.*

88 *Matrimonij ad validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione aliquibus verbis.*

89 *Vagorum Matrimoniis, an, & quando interesse Parochus possit, ostenditur.*

90 *Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus obligantur ij, apud quos promulgatum est Concilium Trident. & receptum.*

91 *Matrimonium clãdestinè contrahere poterũt domicilium collocantes in loco, vbi non est acceptatum Concilium Trident. etiamsi incolæ sint vnius loci in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concilium prædictum.*

92 *Intellige si recessus à loco habitationis fuisset factus ad euitãda impedimẽta, inimicitias, & obstacula parentum, secùs si per fraudem, quia verè aderat impedimentum.*

93 *Matrimonium non est legitimum si contrahatur inter transferentes se ad locum, in quo Concilium non est promulgatum, sub animo sine Parocho, & testibus contrahendi.*

94 *Matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus tenetur incola illius loci in quo non est acceptatũ Conc. Trid. si diuertat ad locũ*

in

in quo eſt receptum.

59 *Parochus, qui cum minore teſtium numero, ſeu altùs Matrimonio clandeſtino interfuerit, quas pœnas incurrat? oſtenditur.*

96 *Coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo habitare non debent.*

97 *Matrimoniũ conſummare ante benedictionẽ Sacerdotalem, ſublato ſcandalo, & contẽptu legis Eccleſiaſticæ, non eſt peccatum mortale.*

98 *Benedictiones nuptiales à proprio Parocho fieri debent, neque à quoquã niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad hoc alij Sacerdoti cõcedi poteſt, quacunque conſuetudine etiam immemor abili non obſtante.*

99 *Parochus debet recipere eleemoſynam occaſione benedictionis nuptialis, & non alius.*

100 *Parochus vtriuſque contrahentis ſufficit ad nuptiales benedictiones præſtandas.*

101 *Benedictiones nuptiales omittere peccatum veniale eſt.*

102 *Benedictiones nuptiales non debet Parochus facere ſecundò nubentibus, etiamſi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, ſeruata ſemper legitima Diœceſis conſuetudine.*

103 *Benedictio nuptialis ex conſuetudine generaliter recepta ſolemniter fieri poteſt ſi fœmina ſolùm nondum fuiſſet benedicta.*

104 *Sacerdos tum ſæcularis, quàm Regularis coniungens in Matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanet ſuſpenſus ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat abſolutionem.*

105 *Sacerdotes Regulares Matrimonia ſolemnizantes non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra ſuſpenſionem ipſo facto excommunicati ſunt excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata.*

106 *Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis impartiens in caſu non permiſſo incurrit ſuſpenſionem ferendam.*

107 *Ignorantia etiam craſſa excuſat ab hac ſuſpenſione, dummodò non ſit craſſa, vt ſit ingens temeritas.*

1 VM de aliquo Matrimonio contrahendo in ſua Parochia Parochus certior fiet, antequam ad primam denunciationem veniat, hæc, quæ ſequuntur, præſtanda ſibi eſſe meminerit. Quamuis Matrimonia à filiisfamil. ſine conſenſu parentum contracta irrita minimè ſint, & parentum conſenſus eatata, vel irrita facere non poſſit, dummodo libero contrahentium ipſorum conſenſu facta ſint, iuxta Trident. Concil. *ſeſſ.24. de reform. Matr. capit. 1. in princip.* & quæ latè tradunt Sanchez *de Matrim. liber. 1. diſput. 14. numer. 4.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 20. num. 1. & 2. & in tract. de Matr. cap. 79. à princip.* Rebello *de obligat. Iuſtit. par. 2. lib. 2. quæſtion 7. in princip.* Bonac. *de Matr. q. 4. punct. 17. numer. 23.* Moiſeſ. *in ſumma Theologiæ moralis, tract. 4. c. 7. à num. 25.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ. 45. num. 10. cum ſeqq. tom. 1.* Tamen cùm honeſtiſſimum videatur, & rationi ſummopere conſentaneum, vt filiusfam. in re tam grauis conſiliis, & voluntati parentum ſubiaceat, propterea vnuſquiſque Parochus diligenter inquirere debet hunc conſenſum tam inter ſponſum, & ſponſam, quàm inter propinquiores conſanguineos, & præſertim ipſorum parentes ſi ſint filii-fam. quòd ſi quid difficultatis comperiet, admonito priùs Epiſcopo, ſeu Vicario eiúſque reſponſo accepto, ad denunciationem progredietur.

Quæret etiam an Matrimonium contracturi doctrinam Chriſtianam ſciant, aut ſaltem *Pater noſter, Aue Maria, Credo, & Decalogum*, quòd ſi vterque ea neſciat, aut eorum alter, moneat illos ſe non ante ad tertiam denunciationem venturum, quàm illa ab ipſis rectè memoria teneri, & intelligi perſpexerit. † Abſolutè tamen, & per longum tem- 2
pus, aut vbi ſponſi inſtarent, non licet Matrimonium detinere, donec dictam Chriſtianam Doctrinam contrahentes didicerint; ſed expedit ſuauiter, abſque violentia ad breue tempus impedire; vt ſic doctrinæ addiſcendæ curam habeant: Ita Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 15. ſub n. 19.* Campan. *in diuerſor. Iuris Canon. rub. 11. c. 14. num. 7.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. dec. 683. in 5. edit.* aliàs *reſol. 576. in 2. edit.* 3

Vnde S. Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita *ſub die 6. Martij* 1588. cenſuit, Matrimonium prohiberi non poſſe Chriſtianam doctrinam non addiſcentibus, ſed contra eos admonitionibus comminatoriis eſſe procedendum. Contra Barthol. à Ledeſma *de Matrim. dub. 11.* & Vega *in ſum. lib. 3. caſu 211.* exiſtimantes abſolutè impediri poſſe ob dictam cauſam ne Matrimonium contrahatur, niſi contrahentes præ ſenio, aut ingenij rudis tarditate prorſus incapaces ſint.

Inquiret inſuper de eorum ætate; nam 4
eos tantùm, qui in ætate legitima ſunt conſtituti, denunciare debebit, itavt ſponſus xiiij. ſaltem annos ſit natus, *capit. atteſtationes, capit. ex litteris, de de ſponſ. impub.* ſponſa verò xij. *capit. continebatur, eod. tit.* quæ ita à Canonibus completa definitur, quod tunc præſumantur habiles ad copulam, & ad conſenſum coniugalem, vt conſtat ex *capit. puberes, eod. tit.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 104. num. 1.* vbi *numer. 2.* ſubdit ſatis eſſe ſi vltima dies anni duodecimi in fœmina, & decimiquarti in

viri

5 viro sit incœpta.† Cum dispensatione tamen Episcopi possunt minores contrahere Matrimonium si habeant vsum rarionis, seu malitiam, quæ ætatem suppleat; ita plures per me citati *de offic. & potestate Episcopi par. 2. alleg.32. num.* 20 quibus addo Alzed, *de præstantia Episcopalis dignitatis. part.2. cap.7. num.24.*

6 Item de patria inquirer, nam exteros nequaquam denunciabit, nisi eorum conditionem nouerit legitimo in scriptis testimonio quòd alium virum, vel vxorem non habeant, & quòd omni impedimento Canonico Matrimonij careant.

7 Item an eo anno in Paschali solemnitate confessi fuerint, & Sacram Eucharistiam sumpserint; nam si id non constet, à denunciatione abstinere debebit, & deinde horrabitur coniuges, vt iuxta Concilij præceptum *in d. cap.*1. antequam contrahant, vel saltem triduo ante Matrimonij consummationem sua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum piè
8 accedant.† Nam si illud contraherent cum peccaro mortali nondum deleto per contritionem, vel per Confessionem, indignè reciperent Sacramentum, ac per consequens peccatum mortale incurrerent, vt resoluunt Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.3. cap.* 18.§.1. *n.*8. Gutrier. *de Matrim. cap.*83.*n.*13. Bonac. *in simili tract. quæst.* 4. *puncto 6. num.* 1.*vers.sexto.* Non committerent tamen duo peccata mortalia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum verò quatenus administrant; sed solùm quatenus recipiunt, vt animaduertunt Sanch. *lib.2, disp.6.num.*4. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.2. cap.7. q.* 1.*art.*5. Bonacin. *de Sacrament. disp.*1.*quæst.*3. *punct.*2.§.2. *num.*10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij *in d. cap.*1. Confessionem præcipientis violare, quia consilium tantùm, & non præceptum, illud Conciliare decretum quoad hoc continet, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.2. cap.9.n.*49. Basil. Pont. *de impediment Matrim. cap.*26.§.2.*vers. ex quibus eondit.* Ego.ipse *de officio, & potestate Episcopi par.2. alleg.*32.*num.*172.

9 Si quis cœlibem se esse affirmet, & de Matrimonio contrahendo agat, Parochus item ab eo denunciando cauebit nisi doceatur legitimo in scriptis testimonio, vel nunquam alibi Matrimonium ab eo contractum fuisse, vel priorem virum, seu vxorem ipsius obiisse. Matrimonium enim secundum contrahere non potest mulier, nisi per certum nuncium certificata fuerit de morte primi viri, vt probat tex *in capit. in præsentia* 19. *de probat.* cum latè adductis per citatos à Cened. *ad Decretal. collect.* 171. *num.*5. quibus addo Farin. *in praxi crimin. p.5. quæst.* 140.*num.* 50.*cum seqq.* Sanch. *de Matrim. lib.2. disp.*46. Basil. Pont. *in simili tract. lib.7.c.*3. quæ quidem certitudo mortis prioris viri, cum omninò qualis esse debear, præscribi non possit, hoc Iudicis prudentis arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus relinquitur: ita Couarr. *dict.*§.3.*num.*4. Marant. *in repetit. l. si potest. ff. de acquir. hæred.* Menoch. *de arbitrar.* 420.*n.*128. *& de præsumpt. lib.6. præs.*49.*n.* 28. Farin. *d.q.*140. *num* 75. Sanch. *d.disp.*46.*num.* 7. vbi *numer.*8. aduertit illud esse speciale in morte probanda, vt testes non citata parte, Sed ex mero Iudicis officio examinari possint: & *num.*10. ait sibi placere nunquam sufficere vnum testem, intelligens verbum, *nuncium*, de quo *in d. cap. in præsentia*, in genere neutro, itaut significet *la noua*; sed non potest dici nuncium certum, quod voce vnius habetur: & *num* 15. hinc subdit solam famam non sufficere nisi aliis adminiculis adiuuetur: quod Basil. Pont. *de impedim. Matrim. cap.* 13.*vers. ex dictis*, amphat etiam si verè obiisset coniux. Vnde Sac. Congreg. Conc. *in Mediolanen.*18. *Septembris* 1627. censuit absentiam viri, qui discessit de anno 1602 vsque ad illum diem absque aliqua notitia, quòd superuiuat, non esse sufficientem; vt eius vxor possit transire ad secundas nuptias.

Quoad eos verò, qui vagantur, & incer- 11
tas habent sedes, caueat Parochus ne illorum Matrimoniis intersit, nisi priùs diligentem inquisitionem fecerit, & te ad Episcopum delata ab eo licentiam Matrimonia huiusmodi celebrandi obtinuerit, vt infrà ostendimus *num.*89.

Cauebit item Parochus ne ab aduentu 12
Domini nostri IesuChristi vsque ad diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum vsque in octauam Paschæ inclusiuè nuptiarum solemnitates celebret, aut benedictiones faciat, vt statuit Concil. Trid. *sess.*24. *de reformat. Matrimon. cap.*10. tefert Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. part.*4. *resolut.*557. Si enim aduersus hoc præceptum illo vetito tempore faciat, 13
graui pœna plectendus erit, arbitraria tamen, cùm nulla in Iure præscripta sit. Caet. *in repet. cap. ad limina*, 30.*quæst.*1. §.4. *numer.*550. Fr. Emman. *in sum. tom.*1. *capit.* 241. *numer* 4. *Sanch. de matrim. lib.* 7. *disput.*7.*num.*4. vbi *numer.*2. ait, tempus Aduentus in hac prohibitione incipere à primis Vesperis Sabbati præcedentis; in Feria autem quarta Cinerum à media nocte illius feriæ: & *numero*7. tenet non prohiberi eo tempore sponsalia de futuro:
& *numero* 8. resoluit † denunciationes Matri- 14
monio præmittendas posse tunc fieri, de quibus omnibus nouissimè Aloys. Ricc. *d. praxi part.* 4. *resolut.* 558. *cum sequent.* Sacr. Congregat. negotiis Episcoporum præposita, *sub die*

die decimooctauo Decembris 1598.

15 Cauebit etiam Parochus ne tempore Interdicti, aut perſonarum interdictarum Matrimoniis interſit, quia tunc hoc non licet, vt per Vgolin. *de cenſur. tab.*5. *cap* 8. §.3. *numero* 1. quem ſequitur, & laudat Sayr. *in ſimili tr. lib.*5. *cap.*7. *num.*43. Suar. *tom.*3. *etiam de cenſ. diſputat.*33. *ſect.*1. *à num.*51. latè diſputans *à num.*46. Bonacin. *eod. tr. diſputat.*5. *punct.*2. §.3. *num.*8. Ego ipſe *d. alleg.*32. *num.*197. Quicquid dicant Squillant. *de obligat. cleric. p.*5. *num.*42. Sanch. *d. lib.*7. *diſp.*8. *à num.*2. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi reſol.*561. *p.*4. & alij per me citati *eadem allegat.* 32. *num.*198. vlti *numer.* 304. reſolui ſponſalia tempore Interdicti licitè contrahi poſſe: & *numero* 206. diſputo an licitè fiant benedictiones, & Matrimonium ſeruata moderatione *cap. alma mater* §. *adijcimus, de ſentent. excomm.* contra Sanch. & alios negatiuam partem ſequutus fui.

16 His à Parocho diligenter animaduerſis, ad denunciationes veniat, & ne ipſas faciat abſque ſua licentia minimè impedire poteſt Vicarius generalis, vt cenſuit Sact. Congregat. Concil. 27. *Maij* 1617. eas etiam non poſſunt Regulares publicare infra Miſſarum ſolemnia, vt cenſuit S. Congreg. quam refert Lezana *in ſumm. quæſt. Regular. capit.*12. *numero* 41. *verſ. ad* 9. Circa quas denunciationes faciendas præcipit Concil. Trident. *d. ſeſſ.*24. *de reformat. Matrimon. cap.*1. *in princ.* vt antequam Matrimonium contrahatur ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtiuis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuncietur, inter quos Matrimo-
17 nium ſit contrahendum. † Requiritur igitur (non tamen de eſſentia Sacramenti) vt huiuſmodi denunciationes fiant à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio de eius licentia, Fr. Emman. *in ſumm. part.*1. *cap.*217. Sanch. *de Matrim. lib.*3. *diſput.*6. *numero* 4. Ægid. de Coninck *de Sacram. & cenſur. tom.*2. *dict.*27. *dub.*5. *num.*50. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. libr.*31. *numero* 225. Bonacin. *de Matrimon. quæſt.*2. *punct.*6. *numero* 12. Ego ipſe *d. alleg.*32.
18 *num.*9. † Quod intelligitur vbi ambo contrahentes in vna & eadem habitant Parochia; nam quando illi ſunt diuerſarum Parochiarum, in vtraque, ſponſi ſcilicet, & ſponſæ Parochia denunciationes ſunt faciendæ, Fuſc. *de viſitat. libr.*2. *cap.*3. *num.*21. Petr. Ledeſma *de Matrim. quæſt.*45. *art.*5. *puncto* 3. *& in ſumm. part.*1. *de Sacrament. Matrimon. cap.*6. *concluſ.* 7. *verſ. haſe de aduertir.* Henriq. *in ſum. lib.*11. *cap.*7. §.1. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. Matrimonium* §.5. Poſſeuin. *de officio Curati, cap.*10. *num.*8. Sanch. *d. lib.*3. *diſputat.*6. *num.*4. Chamerot. *de Sacrament. tr.*12. *de Matrimon. dub.*17. *verſ. quinto*, Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.*15. §.11. *numer.*2. Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.*4. *part.*2. *tr.*2. *docum.*17. *numero* 1. Rebello *de obligat. iuſtit. part.*2. *lib.*2. *q.*7. *numer.*10. *verſ. quo loco*, Valer. Reginald. *d. lib.*31. *num.*225. Ægid. Coninck *d. tom.*2. *diſp.*27. *num.* 40. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea reſol.*437. Molfeſ. *in ſumm. Theologia moralis, tract.*4. *cap.*8. *num.*14. Baſil. Ponti. *de impedim. Matrim. c.*26. §.4. *in princ.* Gutier. *de Matrim. cap.*56. *num.*5. Bonacin. *d. qu.*2. *puncto* 6. *num.*10. Ego ipſe *d. allegat. num.*11. vbi etiam multis citatis Doctoribus aduerto, quòd ſi contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu Parochias, faciendæ ſunt huiuſmodi denunciationes in ea, in qua diutiùs habitant, & principaliorem habent Larem, vel potiùs in ea, in qua veriſimilius eſt ſciri impedimenta.

Requiritur deinde, vt hæ denunciationes 19
fiant tribus continuis diebus feſtiuis, vt expreſſit Concil. *citato loco*, & ex eo colligunt Chamerot. *d. dub.*17. *verſ. ſecundò*, Sanch. *d. l.* 3. *diſp.*6. *num.*8. Valer. Reginald. *d. lib.*31. *num.* 225. Bonac. *d. puncto* 6. *num.*14. Ego ipſe *d. alleg.*32. *num.*12. Quod vulgò intelligitur de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, vt per Segur. Daualos *in direct. Iudicum, eccleſ. p.*2. *cap.*16. *num.*20. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.*224. *num.*4. *in* 2. *edit.* Ægid. de Coninch *d. tom.*2. *diſputat.*28. *num.*47. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.*3. *cap.*17. §.2. *numer.*2. *&* 3. Vgolin. *d. cap.*15. §.11. *num.*4. *&* 5. Contra Baſil. Pont. *de imped. Matrimon. cap.*26. §.4. *in princ.* exiſtimantem procedere etiamſi huiuſmodi dies feſti ſibi ſuccedant. Dummodò tamen inter vnam, & alteram denunciationem multos dies feſtos non interponat Parochus, ita vt ob magnum temporis interuallum, ſeu moram, fieri poſſit vt Parochiam tardiores inuadant ad deferenda impedimenta, & interim obliuiſcantur præcedentium denunciationum, quia tunc peccabit mortaliter, Sanch. *dict. diſputat.*6. *numer.*8. Guttier. *d. cap.*56. *num.*4. *ad fin.* Poſſeuin. *d. cap.* 10. *num.*4. *&* 5. Ægid. de Coninch *d. diſputat.* 27. *dub.*5. *num* 47. Valer. Reginal. *d. lib.*31. *numero* 226. Bonac. *d. punct.*6. *numer.*16 Ego ipſe *d. alleg.*32. *numer.*13. me citato Machado *en ſu perfetto Confeſſor, lib.*4. *quæſt.*2. *tr.*2. *docum.*17. *num.*4.

Et ita ſunt faciendæ denunciationes hu- 20
iuſmodi diebus feſtis, vt etiam cum Epiſcopi diſpenſatione ferialibus diebus fieri non poſſint, ſicut tenent Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. Matrimon.* §.4. Chamerot. *d. dub.*17. *verſ. quarto*, Vgolin. *dict. cap.*15. §.11. *numer.*3. Stephan. Gratian. *diſcept. cap.*83. *num.*28. Sanchez *d. lib.*3. *diſp.*6. *num.*9. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori eccleſ. reſolut.*224. *num.*3. *in* 2. *edit.* Ego ipſe *d. alleg.*32. *num.*14. Niſi fuerit dies aliquis non feſtus, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſi-

guis

gnis concionatot concionem habiturus est,
vel est dies festus Dedicationis illius Ecclesiæ
etiamsi non seruetur nisi vsque ad meridiem;
quia in eo licitè fieret denunciatio, sicut in
festo, vt notant Sanch. *d.disp.6.n.9.* Valer.Re-
ginald. *d.lib.*31.*num.*227. Gutier. *de Matrim.
cap.56.num.8.*Bonac.*d.q.2 puncto 6.num.*18.*&*
19.Posseuin. *d cap.*10.*num.*12. Machado *d do-*
21 *cum.17.n* 4. Ego ipse *d.alleg.32.num.*15. † Eo-
dem modo denunciationes validè facere po-
terit Parochus extra Ecclesiam, & Missarum
solemnia, si magnus populi concursus, & lo-
cus aptus sit, vt ad multorum notitiam perue-
niat, secundùm citatos per Basil. Pont. *de im-
pedim.Matr.c.26.§.4.in princ.* & in nouissimo
tract.de Sacram.Matrim.lib.5.c.30.n.6. Valer.
Reginald. *d.lib,*31 *n.*227.Gutier.*d.c.56.num.7.*
Bonacin. *d.quæst.2.punct.6. n.*17. quos refero
Ego ipse *d.alleg.32. n.16.*

22 † Denunciationes huiusmodi fieri possunt
temporibus prohibitis nuptias celebrare, vt
censuit Sacra Congreg. negotiis Episcoporũ,
& Regularium præposita 18. *Decembr.*1689.

23 Formula autem, qua in his denunciatio-
nibus vti debebit Parochus, sequens erit. *No-
tũ sit omnibus quòd N filius N.ex Parochia San-
cti N.contracturus est Matrimoniũ cum N.filia
N.Parochia Sancti N.atque ideò si quis sciat ali-
quod intercedere inter ipsos impedimentum
consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiri-
tualis, quæ à Baptismo, & Confirmatione nas-
citur, aut cuiusuis Canonicæ prohibitionis, ob
quam Matrimonium contrahere non possint,
neque debeãt, certiorem faciat me Parochũ, aut
D.Episcopum, siue eius Vicarium generalem.*

24 Neque verò statim atque denunciatio-
nes tres factæ erunt, nisi temporis angustiis
prematur, siue instantis Aduentus tempore,
siue Quadragesimæ, ad Matrimonij celebra-
tionem Parochus procedere debebit, sed
trium, vel duorum saltem dierum spatium
interiicere, vt liceat vnicuique de impedi-
mentis cogitare, eáque aperire; sed non ideò
celebratio diutiùs contrahenda est; quia si
post vltimam denunciationem quatuor men-
ses elapsi sint, Parochus ad celebrationem
ampliùs procedere non debet, nisi nouas
denunciationes præmittat, prout decisum
referunt Rebello *de obligation. iustit. part.2.
lib.4.in declaration.* Cardin. *section.2. n.8.* Bo-
nac. *de Matrim.q.4.punct.6 n.1. vers. quarto,*
& in hoc attendenda est Constitutio cuius-
que Episcopatus, breuius, seu longius tempus
designans.

25 Nullo modo Parochus etiam quoties ti-
metur malitiosè Matrimonium impedien-
dum, potest huiusmodi denunciationes omit-
tere, nisi ex Ordinarij dispensatione, sicut
docent Nauar. *cons.1.sub tit. de cland. despon.
in vtraque edit.* Menoch. *cons.69.n.61.* Sanch.
*d.lib.3.disput.7.numer.*17. Ægid. de Coninch
*d.disput.27.num.*53. Mari. Anton. *var.resolut.
lib.1.resol fin. casu* 4. Ego ipse *d.alleg.32. n.20.*
Quando verò moraliter certus Parochus est
adesse impedimentum, poterit vnam ex de-
nunciationibus absque reatu peccati mort.
omittere, vt per Verac. *in appen.ad Specul.dub.
t.concl* 5. Villalob. *in sum.tom.1.tr.13.diffic.24.
n.3.* Machad *d.lib.4.p.2.tr.2. docum.17.n.3.* nisi
Parochus arbitrio suo moueretur ad denun-
tiationem illam omittendam, Coninch *de
Sacram. disp.27.dub.5.n.51.* Pont. *de matrim.
l.5.c.30 n.3.* Sic etiam Parochus poterit omis-
sis denunciationibus aliquos matrimonio
coniungere, vbi tale periculum, & adeò vr-
gens necessitas premit, vt non sit locus adeũ-
di Ordinarium pro dispensatione obtinen-
da, veluti si vrgeat necessitas instantis mor-
tis pro accipienda in coniugem concubina
ad satisfaciendum famæ, aut filios legitimos
relinquendum, vel oporteat ad nubendum
viro æquali, qui aliter discedet, & voluntatem
mutabit, Vide Henriq. *in sum.lib.11.cap.5.§.5.*
Zambran. *d.c.7.dub.3.* Sanch. *d.lib.3.disp.10.à
n.25.* Gutier. *de Matr.c.56.n.3.& c.57.n.6.* Ba-
sil.Pont. *d.c.26.§.4.vers.fuat tamen,* Valer.Re-
ginald. *d.lib.31.n.224.& n.236.* Bonac. *d.pun.
6.n.7.vers.dixi,il 2* Posseu. *d.c.10.n.11.* Fernan.
d.p.3.c.17.§.2.n.12. Machado *d.lib.4.p.2.tr.2.
docum.*18 *n.2.* Ego ipse *d.alleg.32.n.53.* † Alio- 26
qui extra hos casus Parochus ipse prætermis-
sis denunciationibus Matrimoniũ celebrans,
grauiter peccabit, Chamer. *d.dub.17.notab.1.*
Spin. *in speculo testam.glos.15.princ.n.26* Pet.
de Ledesm *de Matr.q.45.art.5.vers.sed aliud
est dubium.& in sum p 1.de Sacram.* vbi *de Sa-
cram.Matr.c.6.concl.6.* Ceuall. *commun. contra
commun.q.604.n.85.* Gutier. *de iuram. confirm.
p.1.c.51.n.29.& de Matrim.c.56.n.4.& c.57.n.1.*
Aloys.Ric. *d.resol.224.n.2.* Ægid. de Coninch
d.disput.27.n.15. Valer.Regin. *d.lib.31.n.223.*
Sanch. *d.l.3. disp.5.n.6.* Molfes. *d.tr.4.cap.9.n.
25.* Fernand *d.p.3.c.16.§.2.n.12.* Bonac. *d.pun.
6.n.8.& 9.* Basil. Pont. *de Sacram.Matr.lib.5.
c.30.n.3.* Ego ipse *d.alleg.32.n.2.* & seueriùs erit
ab Ordinario puniendus secundùm Armen-
dar. *in addit.ad recopil legum Nauar.l.164.tit.
15.l.1. de Matrim n.4.* Matrimonium tamen 27
validum remanet, etiamsi Ordinarius recuset
dare licentiam quòd fiant pòst, vt censuit *S.
Congr.Concil.in Mediolan.23.Febr.1630.*

Vtrùm autem pœnam triennalis suspen- 28
sionis comminatam *in c.cùm inhibitio.§.sanè,
de clandest. desponsat.* incurrat Parochialis Sa-
cerdos, qui interfuit Matrimonio valido, clã-
destino tamen ob denunciationum omissio-
nem? Affirmatiuè videtur respondendum,
quia in eodem §. *sanè*, sic dicitur. *Sanè si Paro-
chialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere
neglexerit,* vbi verbum illud *tales*, refertur ad

nuptias, de quibus §. præcedenti actum fuerat; nam text. ille egerat de clandeſtinis, vel interdictis coniugiis, ibi, *ſi quis verò huiuſmodi clandeſtina, vel interdicta coniugia*, ponderando verba illa, *huiuſmodi clandeſtina*, quæ referri debent ad principium text. qui præmiſerat denunciationes ante Matrimonium faciendas eſſe, eo quòd Eccleſia deteſtetur Matrimonium non præmiſſis denunciationibus celebratum, quod appellat clandeſtinum: & ideò hanc partem affirmatiuam tuentur Maiol. *de irreg. l. 3. c. 25. n. 17.* & Sanch. *d. lib. 2. diſp. 48. n. 5.* qui aduertunt, cùm Conc. Trid. in hoc caſu nullam ſtatuat pœnam, ſtandum eſſe pœnæ illius text. ac proinde talem Parochum ſuſpendendum eſſe triennio, quod etiam tenet Bonac. *d. punct. 6. n. 3.* quem refert *d. alleg. 32. n. 7.* Dicitur autem Matrimonium clandeſtinum, quoad incurrendas pœnas Matrimoniis clandeſtinis appoſitas, quando propria auctoritate, & ſic illicitè denunciationes huiuſmodi omittuntur, etiamſi illud deinde fiat coram Parocho, & teſtibus, vt per Henriq. *lib. 11. c. 6. §. 2. lit. M.* Petr. de Ledeſm. *d. c. 6. dub. 3. propè fin.* Guttier. *de Matrim cap. 55. n. 5.* Ægid. de Coninch *d. tom. 2. diſp. 18. num. 103. & diſp. 27. n. 83.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. ex n. 40.*

28 Quibus denunciationibus vt *ſuprà* factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur. Cùm verò ſponſus in vna Parochia, & ſponſa in alia habitant, Parochus ſponſæ, ad quem pertinet Matrimonij celebratio, non ante hanc faciet, quàm habeat fidem Parochi ſponſi ab eodem ſubſcriptam, & Eccleſiæ Parochialis ſigillo munitam in hac forma prout ſequitur: *Die.... Menſ.... Ann.... Teſtor ego N. Parochus Sancti N. à me denunciatũ fuiſſe in mea Eccleſia prædicta intra Miſſarum ſolemnia, Matrimonium contrahendum inter N. ex mea Parochia, & N. ex Parochia Sancti N. tribus infraſcriptis feſtiuis diebus, hoc eſt: prima denũciatio facta fuit die... ſecunda die.... tertia.... Neque aliquod impedimentum cognitum eſt, quominus Matrimonium celebrari poßit. In quorum fidem. &c. Ego N. Parochus, &c.*

29 Tunc præmiſſis denunciationibus, & diligentiis ſuprà expreſſis, celebrandum eſt Matrimonium in facie Eccleſię, vt pręcipit Conc. *citato loco*; quod non impedit quin domi celebrari poſſit, in tantum quòd Ordinarius prohibere non poteſt quin Matrimonia domi celebrentur ſeruata Concilij forma: ſed cùm maximè deceat, vt in Eccleſia celebrentur, debet id hortari, non præcipere, prout referunt deciſum Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. part. 2. c. 9. n. 48.* Poſſeu. *d. c. 10. n. 15.* Sanclr. *d. lib. 3. diſp. 15. n. 20.* Valer. Reginald. *d. lib. 31. n. 242.* Baſil. Pont *de impedim. Matrim. c. 26. §. 2. verſ. 3.* Rebello *d. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 11.* vbi quòd Parochi poſſunt abſque Epiſcopi licentia Matrimonia ritè & legitimè celebrare, niſi Epiſcopus ex iuſta cauſa aliter præſcripſerit. Sacr. Congregatio Concilij *in Turritana 12. Martij 1633.*

Quid autem debet facere Parochus, vel alter Sacerdos, qui de licentia Parochi Matrimonio aſſiſtit, quando contrahentes publicè accedunt, amicis, & cognatis ſtipati ad celebrandum Matrimonium, ſi ex Confeſſione, quam tunc petunt, agnoſcat illos habere aliquod impedimentum dirimens, vel impediens? Non ſatis conſtat inter Doctores, vt videre eſt apud Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſput. 16. per tot.* Antiquiores enim ferè omnes exiſtimant teneri Parochum ex officio monere contrahentes in Confeſſione, vt deſiſtant à Matrimonio quoad vſque ſibi de remedio neceſſario prouideant, ſi modò poſſit abſque offenſione ſigilli id efficere; vel conſulendo eis, aut alteri eorum vt votum caſtitatis emittant ad quinque, vel ſex menſes, quo tempore diſpenſationem impedimenti poſſint quærere: quòd ſi contrahentes nolint deſiſtere, nec votum emittere, nec fingere repentinam ægritudinem, dicunt debere eos Matrimonio coniungere; quia iam habent ius quæſitum: Ita S. Bonauent. *in 4. diſt. 21. in 2. part. art. 2. q. 1. num. 61. ad finem quæſt.* Altiſiodoren. *lib. 4. ſum. tract. 6. cap. 3. q. 4. verſ. ad hoc eſt ſolatio*, Alenſ. *par. 4. q. 78. memb. 2. ad 5.* Palat. *in 4. diſt. 21 diſput. 2. fol. mihi 459. col. 1. verſ. nam teſtimonium Parochi*, Dried. *lib. 2. de libertate Chriſtiana, c. 7. in initio, verſ. aliud eſt ſcire.* Angel. *verb. Confeſsio 8. num. 13.* Tabiena *verb. Confeßionis celatio, q. 4. n. 5. in fine*, Syluest. *verb. Confeſsio 3. q. 12. n. 7.* Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 25. n. 3. verſ. aſſiſtat, in fine*, Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 217. concl. 6. n. 7.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, libro quarto. part. 2. tract. 2. docum. 20. n. 5. & 6.* 30

Henriq. verò *in ſum lib. 3. de Pænit. cap. 23. §. 3. in fine*, putat poſſe in primis Epiſcopum negare antecedenter licentiam ad ſolitas monitiones, ſeu denunciationes faciendas; non tamen poſſe vel Epiſcopum, vel Parochum negare Matrimonium, ſi iam ſunt monitiones factæ ac decurſæ; quia tunc iam in foro externo habent ius acquiſitum, quo publicè priuari non poſſunt, niſi cum magna iniuria ob notitiam occultiſſimam fori interni. 31

Ego autem abſque dubio teneo, ſi publicè petant Matrimonium, vt in caſu propoſito, debere Parochos, & alios Sacerdotes, qui de licentia Parochorum Matrimonio aſſiſtunt, eos Matrimonio coniungere, & non 32

non posse eis Sacramentum negare; secus si secretò, & occultè petant; ita Sot. *in 4.dist. 18.quæst.4.art.5.post* 1.*concl. vers. hinc fit*, Navar. *in cap.Sacerdos, de Pœnit.dist.6. num.*144. Suar.*tom.*4.*de Pœnit.disp.*33.*sect.6.numer.*2.*secundùm Conimb.impress.* Ratio posterioris est, quia potest Parochus ex scientia Confessionis, vel quicunque alius Sacerdos de eius licentia Sacramenta ministrans, Eucharistiam, & alia Sacramenta negare ei, quem immediatè ex Confessione agnouit indignum, non publicè, sed occultè petenti, v.g. si nemo adsit in Ecclesia, aut si pœnitens ad illum accedat in Sacristia, & nemine vidente Sacramenta requirat, S. Thomas *in* 4. *dist.*9. *q. vnic. art.*5. *quæstiunc.*1.*in corpore*, Martin. Ledesm.1.*q.*21. *art.*6.*num.*63. Bart. Ledesm. *de Euchar.dub.*23. *concl.*3. Iacob. de Graff. *in aureis decis.par.*1.*l.*1. *cap.*23.*n.*38. Suar. *d.n.*2. Ratio verò prioris est, quia si publicè negetur, reuelatur Confessio indirectè aliis; secus si occultè: tum quia quilibet Christianus habet ius ad petendam Eucharistiã, & alia Sacramenta quocunque tempore accommodato, quo iure non potest priuari publicè, nisi illud amittat per publicum peccatum mortale: vnde dum publicè de illo non constat, non debet ei publicè Sacramentum denegari.

33 Parocho præsente, seu alio Sacerdote de eius, vel Ordinarij licentia, interessentibus duobus, vel tribus testibus, celebratur validè Matrimonium, vt disponitur *in Concil. Tri-*

34 *dent.d.cap.*1. † Proprium Parochum quoad hunc effectum illum dici, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij, existimarunt Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles.dub.*244. *in* 1.*edit.* aliàs *resolut.*214. *n.*1. *in* 2.*edit.* Bonac. *de Matrim.quæst.*2.*puncto* 8. *num.*1. Gutier. *eod.tract.c.*63.*num.*19. Alij verò rectiùs censuerunt eum dici, in cuius Parochia contrahentes domicilium habent, vel cui principaliter incumbit cura animarum in loco domicilij, ex quorum numero sunt Panorm. *in c. in nostra* 11.*de sepult.* Fr. Emman. *in sum.tom.*1.*cap* 219.*numer.*6. Spin. *d.gloss.*15. *num.*41. Henriq. *lib.*11.*c.*3.§.3. Stephan. Gratian. *discept.forens.c.*76. *n.*18. Piasec. *in praxi Episc.part.*2.*cap.*4.*num.*32. Cened. *practic. & Canon.qq.l.*1.*q.*30.*à num.*45. Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.*2.*different.*11. *num.*88. Hurtado *de Matrimon. disp.*5. *difficul.*6.*n.*19. Ego ipse *d.alleg.*32.*num.* 59. vbi *numer.*64. cum Sanch.*d.*

35 *lib.*3.*disp.*23.*num.*14. aduerto † non opus esse expectare, vt maiore anni parte Parochiani in Parochia, vel Diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiore anni parte habentes, incipiunt habitare, effici Parochianos; de quo etiam Emman. Sà *in aphorismis, verb. Matrimonium, num.*2. *& verbo Parochus, n.*2. *vers. ad Matrimonium*, Basil. Pont. *de Matr.l.*
5.*c.*13.§.1.*num.*5.*cum seqq.* Ferent. *in annot. ad decis.*713. *Buratti n.*15. Rot. *in Toletana Matrimonij* 10.*Decemb.*1625. coram *R.P.D. Merlino.* Vnde fœmina, quæ coram Parocho suæ Parochiæ contraxit Matrimonium inualidũ, séque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, intentione perpetuò cum illo manendi, non potest postea coram eodem Parocho Matrimonium de nouo validè celebrare, vt per Sanch. *d.lib.*3.*disp.* 23.*num.*15. Bonacin. *q.*2.*punct.*8.*num.*3. *vers. secundo*, quos refero Ego ipse *d. alleg.*32.*n.*67. vbi *numer.*68. contra Triuis. *Venetia decis.*23. resoluo validum fuisse Matrimonium cuiusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domum concubinarij intentione cum eo commorandi maiore anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebrauit Matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo.

Et procedit principalis resolutio etiamsi 36 quis mutet domicilium simulatè, & animo fraudandi proprium Parochum, Sanch. *lib.*3. *disp.*18.*sub n.*29.*vers. cæterum. & disp.*25.*sub n.*11.*in fine*, Gutier. *c.*65.*n.*11. Filliuc. *tom.*1. *tract.*10.*de Sacram.par.*1.*c.*6.*n.*199. Bonac. *d. punct.*9.*n.*4. quos sequi videtur Rot. *in Toletana Matrimonij.* Aduertit Sanch. *de Matr.lib.* 3.*disp.*23.*n.*7. multis relatis, non posse Parochum originis assistere matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum, sub cuius Parochia quis habitat: sequitur nouissimè Philibert. Marchin. *de Sacram.Ordin.tra.* 1.*p.*5.*cap.*6.*num.*20. idem tenet Villalob. *in sum.p.*1.*tract.*13.*diff.*18.*n.*3. Filliuc. *tom.*1.*tract.* 10.*q.*1.*c.*6.*n.*208. Trullenc. *in praxi resol.Sacr. lib.*7.*c.*6.*dub.*2.*n* 4. Et ratio est præcipua, quia vt ostendit Menoch. *de præsumpt.l.*6. *præs.*42. *n.*5. domicilium originis est immutabile quoad honores, & onera personalia, secus quoad iurisdictionem; nam istam amittit, si aliò domicilium transferat: sed potestas conferendi Sacramenta est quædam iurisdictio: ergo, &c.

Ex dictis descendo ad aliquas resolutiones 37 vsufrequentes, & *inprimis* colligo Matrimonium contractum coram Parocho illius loci vbi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium constituendi, sed recreationis causa, non valere; ita Sacr. Congr. Concil. teste Nicol. Garc. *de benef.par.*5.*cap.*7.*n.*11. *ad* 4.

Secundò colligo Matrimonium contractum 38 coram Parocho illius loci vbi contrahens mutatur tanquam Prætor, Iudex, seu Medicus temporalis, validum esse, eadem Sacr. Congr. teste Garc. *d.cap.*7.*n.*11. *ad* 5.

Tertiò, colligo Matrimonium contractum, 39 post quattum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuita-

te, in qua habitabat, ad ſcandala ſubmouenda iuſſu Principis ſæcularis tranſlata fuerat, ſub præcepto illinc non diſcedendi, donec aliud ſtatutum non eſſet, valere ex doctrina Decian. *in tract.crimin. lib.4. cap.16. num.16.* & aliorum quos citat Sanch. *de Matrim.lib.3. diſp.23. q.1.& 3.* & cenſuit Sacr. Congregat. Conc. *ſub die 26.Iuny* 1621.

40 *Quartò* colligo validum fuiſſe Matrimonium cuiuſdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria ciuitate contrahere, adhibendo Conc Trid.ſolemnitates, eo quòd iuuenis parentes eis impedimentum de facili futuri erant, & propterea Romam venerunt, & coram teſtibus, & Parocho in Parochia in qua aliquantulum permorati erant, Matrimonium contraxerunt per verba de præſenti, S.Congr.Concil. *in Senen.17. Maij* 1600.

Quintò colligo matrimonium contractum coram Parocho, vbi habitat mulier, quæ ſtat in monaſterio, vel domo causâ famulandi, vel addiſcendi virtutes, & ſtatim non eſt receſſura, validum eſſe; vt per Ceuall. *commu. contra commun.q.604.dub.115.n.144.* Stephan. Granan.*diſcept.forenſ.tom* 1. *cap.76.n.19.* Parochus autem, vel alius Sacerdos de ipſius licentia celebraturus contractum matrimonij inter aliquos, ſciens votum ſimplex emiſſum ab altero eorum, an poſſit aſſiſtere huiuſmodi matrimonio, eóque coniungere, vel potiùs debeat eos repellere? Videndus eſt omnino latè id differens per concluſiones Alphonſ.à Veracruce *in append ad ſpecul.coniug. ad arg.15.primæ partis,de impedimen.voti ſimplicis*, ad quem ſe remittit Gutier. *canon.lib.1. cap.11.num.30.*

41 Parochi duo ſimul quoad hunc effectum poſſunt reperiri, vbi ſcilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in alia habitat, vt per Nau. *conſ.7.num.3.de clandeſt.deſponſat.in nouis*, Sanch.*d.lib.3.diſput.24.* Segura Daualos *d.p.2.c.15.num.47.* Fr.Molin. *differ.11.num.91.* Gutierr. *de Matrim.cap.26. n 4.& cap.64.n.2.* Bonac.*d.punct.8.n 5.* Ferentil.*in annot.ad dec.713. Buratti* 14. Trullench. *d.lib.7.c.6.dub 2.n.7.* Rot.*in Toletana Matrimonij*, 10.*Decembris* 1615.*& in Neapolitana Matrimonij*, 30.*Martij* 1629.coram *R.P.D.Merlino.* Ego ipſe *d.alleg.32.num.*69.vbi *num.*70.aduerto quòd vbi inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit Parochum, in quo habitatio fit.

42 Vnde Parochus ruralis non eſt proprius Parochus quando rus, vel recreationis cauſa habitatur, aut ad paucos dies tantùm incolitur, non autem maiori parte anni: Ita Nau. *d. conſ.7.num.2.* Seraph.*deciſ.605.* Aloyſ.Ricc.*in d.praxi reſol.214. n.2.* Franc. Molin. *d.differ. 11.num.90.* Sanch. *d.lib.3.diſput.23.numer.12.* Bellet.*diſquiſ.cleric.p.1.tit.de exempt.cleric.à ſtatutis §.5.cum ſeqq.* Bonac.*d.q.2.punct.8.n.3. verſ.3.& ſeq.* Ego ipſe *d.alleg.32. num.66.* † Si 43
verò quis in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium habitauerit, cenſebitur Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet, ſicut aduertit Aloyſ. Ricc.*in praxi rerum fori eccleſ.deciſ.333. in 1. edit.* alias *reſolut.510. in 2.edit.* quem refero Ego ipſe *d.alleg.32.n.71.*

Quando autem contrahentes ſunt ex diuerſis Parochiis, tunc vbi Matrimonium contrahitur in Parochia habitationis vxoris, proprius Parochus erit ipſius: at quando contrahitur in Parochia habitationis viri, Parochus illius ſufficiet: ita Nauarr.*in man.cap.25.n.144. & conſ.3.ſub tit. de clandeſt.deſponſ.num.1. in nouis*, Spin.*d.gloſſ.15.num.47.* Segura Daualos *in direct.Iudicum eccleſ.par.2.cap.15.n.47.* Triuiſ.*Venet.deciſ.23.n.1.lib.1.* Henriq.Fr.Emm. Vega, Petr.de Ledeſma, Viuald. & alij, quos refert, & ſequitur Sanch.*d.lib.3.diſp.19.* Franciſc. Molin. *d differ.11.n.89.* Vgolin. *de officio & poteſt.Epiſcopi c.15.§.10. n.3.* Armendar. *in addit.ad recopil.legum Nauarræ.lib.4. tit.15.l. 1.de Matrim.n.15.& 17.* Ferentil.*in annot. ad dict.deciſ.713.Buratti,n.17.* Fernandez *d.p.3. c.10.§.1.n.11.* Villalob. *in ſum.p.1. tractat.13. dif.18.n.2.* Filliuc.*in quæſt.moral.lib.tom.1.tract. 10.p.1.c.6.n.202.* nouiſſimè Trullench.*in praxi reſolut.Sacrament.lib.7.c.6. dub.2.n.2.* Ego ipſe *d alleg.32.n.65.* 44

45 Sed ex hoc non infertur præſentiam ſolius Parochi mulieris ſufficere ſi in eius Parochia Matrimonium contrahatur; item ſufficere præſentiam Parochi viri ſi contrahatur in Parochia viri, ſicut olim tenuiſſe videbatur S.Congreg.Concil.*ſub die 15. Decembr.*1574. quia ipſa modò nulla habita ratione præfatæ antiquæ deciſionis, tenet contrarium, nempè ſufficere Parochum viri etiam in Parochia mulieris; quia videtur Concil. voluiſſe præſentiam Parochi, & teſtium ad tollendam clandeſtinitatem, ad quod ſufficit vnus Parochus ſiue viri, ſiue mulieris. Ideò ita reſoluunt Salzed.*ad Bernard.in pract.cap. 76. dub.14.* Caualcan. *deciſ.12. num.21.part.2.* Spin.*d.gloſ.15.num.41.* Ceual. *d.q.604. num.6.* Henriq.*lib.11. c.3.§.2.* Franc.Leo *in theſauro fori eccleſ.p.2.c.9.num.39.in fine*, Armendar. *d. l.1.de Matrim.n.7.13.14.& 18.* Zerol. *in praxi Epiſc.p.2.verb.Parochus §.1.* Sanch.*d.l.3.diſp. 19.ex n.1.* Rebello *d.p.2.lib.2.q.8.* Bonac.*d.q.2. punct.8.n.7.* Paul.Comitol.*reſponſ.moral.l.1.q. 131.n.2.* Ægid. de Coninch *d.27. n.19.* Aloyſ. Ric.*in praxi rerum fori eccleſ.c.244. in 1.edit.* aliàs *reſol.214.n.1.in 2.edit.* Gut. *d.c.62.num.4.* Vgol.*d.c.15.§.10.n.3.* Ego ipſe *d.alleg.32.n 38.* Paul.Laym. *in ſum.Theol.moralis lib.5. tr.10. p.2. c.5.n.3.* Hurtado *de Matr.diſp.5. diffic.6. num.*

n.20. Rot. apud Farin. dec. 390. n. 6. p. 2. recent.

46 Parochus validè assistit Matrimonio, quamuis ipse, vel testes vi detenti intersint, dummodò tamen intelligant consensum contrahentium. Ita docent Bernard. d. c. 76. vers. 3. Petr. de Ledesma de Matrim. q 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. vers. quo supposito. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 219. n. 11. Posseuin. d. cap. 10. n. 20. Spin. d. gloss. 13. princ. num. 48. & 49. Ceuall. d. q. 604. num. 70. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. resol. 213. n. 4. in 2. edit. Basil. Pont. de impediment. Matrim. c. 30. §. 5. in fine, & in nouissim. tr. de Sacrament. Matrim. lib. 5. c. 21. num. 8. Molf. in sum. Theolog. moral. tract. 4. cap. 8. n. 58. & c. 9. n. 22. Sanch. d. lib. 3. d. 39. num. 9. Ægid. de Coninck d. disp. 27. n. 44. Franc. Molin. d. differ. 11. num. 115. Rebello d. part. 2. lib. 2. q. 8. n. 4. Gutier. d. c. 69. n. 10. Armendar. d. l. 1. de Matrim. n 24. Filliuc. d. tract. 10. n. 224. & seq. Ego ipse d. alleg. 32. n. 82.

47 Et sic etiam tenuens, & dolosè adductus validè assistit, dummodò propè intelligat, & audiat contrahentium verba, nisi claudens aures affectatus esset non intelligere, quamuis ipse nulla verba proferat, vt resoluunt Segura Daualos d. part. 2. capit. 15. Mascard. de probat. concl. 9. numer. 9. Vega in sylua casuum. lib. 6. casu 114. & 115. Salzed. ad Bernard. d. c. 76. in 4. dub. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 243. in 1. edit. aliàs resol. 213. n. 3. in 2. edit. Filliuc. d. tract. 10. num. 227. Hurtado de Matr. disp. 5. diffic. 15. Ego ipse d. alleg 32. n. 85. Rot. in Vlixbon. Matrimonij 16. Februar. 1622. coram
48 bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo. † Esset tamen grande peccatum Parochum quippè, qui personam Ecclesiæ repræsentat, vi adigere, aut dolo inducere vt Matrimonio intersit, excepto raro casu necessitatis, si is sine iusta causa renuat, & ad Superiorem recursus non sit, tunc astu aliquo sine mendacio induci posset. Vide Ægid. de Coninch. d. disp. 27. dub. 4 in fine, Gutier. d. c. 69. n. 13. Paul. Layman. d. lib. 5. tract. 10. p. 2. cap. 4. n. 6. vers. esset, meipsum d. alleg. 32. num. 84.

49 Concludo igitur præsentiam Parochi in Matrimoniis necessariam non tantùm corpoream, sed etiam moralem requiri cum intelligentia, & aduertentia actus, arg. l. 209. ff. de verb. signific. ibi, Coram Titio aliquid facere iussus, non videtur præsente fecisse eo, nisi is intelligat: itaque si furiosus, aut infans sit, vel dormiens non videtur coram eo fecisse: resoluunt Henriq. in sum. lib. 11. cap. 3. §. 1. Petr. de Ledesma de Matr. q. 45. artic. 5. vers. est secundum dubium, Ægid. de Coninch. d. disp. 27. n 44. Basil. Pont. d. tr. de Sacr. Matr. lib. 5. c. 21. Cened. pr. & Canon. quæst. libr. 1. quæst. 50. n. 33. cum seqq. Gutier. de Matrimon. cap. 69. Franc. Molin. d. different. 11. num. 113. vbi num. 120. subdit vt nedum intelligere oporteat cùm quid agitur, sed vt videat: ego ipse d. allegat. 32. numer. 78. Idémque dicendum de illo Parocho, qui præsens corpore est, sed animo nihil omninò aduertens, sicut docent Sanch. d. l. 3. disput. 39. num. 5. Paul. Layman. d. cap. 4. num. 6. in princip. nisi, vt suprà dixi, affectatus esset non intelligere, vt aduertit Sanch. d. disp. 39. n. 6. & refert à Sacra Congreg. decisum Armendar. d. l. 1. de Matrimon. n. 24.

Parochus validè assistit Matrimonio etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit: Ita Nauar. cons. 20. num. 1. sub titul. de sponsal. in antiq. & cons. 11. sub titul de clandest. desponsat. in nouis, Salzed. d. cap. 76. vers. tertiò licèt, dub. 5. Sayr. in floribus decis. sub tit. de spons. decis. 24. Azeued. l. 1. numero 39. titul. 1. libr. 5. nouæ Recop. Spin. d. gloss. 15. princip numero 48. & 49. Henriquez libr. 11. cap. 3. §. 5. in fine, Ceuall. d. q. 604. num. 66. Piasec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 4. numer. 32. in fine, Sanchez d. lib. 3. disp. 39. numer. 10. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 182. Franc. Molin. d. different. 11. n. 119. Gutier. d. cap. 63. n. 3. cum seqq. Ego ipse d. alleg. 32. num. 88. 50

Contra Armendar. d. l. 1. de Matr. numer. 1. & 55. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss 48. numero 35. Bonacin. d. q. 2. punct. 8 numer. 20. Basil. Pont. de impedim. Matrim c. 26. §. in fine, & nouiss. tractat. de Sacrament. Matrim. lib. 5. cap. 21. num. 4. existimantes præsentiam Parochi, conuiuij, & confabulationibus, vel alterius negotij gratiâ vocati, non sufficere ad Matrimonium.

Validè etiam assistit matrimonio, quamuis sit putatiuus, Morl. in emporio Iuris, p. 1. tit. de fide instrum q. 2. num 6. Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 127. num. 25. Sacr. Congreg. Concil. 12. Martij 1593. Et licèt habeat suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectum examinatorum Synodalium, eadem Sacra Congregat. in Ceneten. 31. 51
Iulij 1627. † Aut licèt sit administratione in- 52
terdictus, suspensus, irregularis vel excommunicatus non toleratus, validè enim adhuc assistit Matrimonio, modò non sit actualiter depositus, ac possessionem beneficij retineat: Ita Petr. de Ledesma d. q. 45. art. 5. puncto 3. dub. 3. vers. vltimo. Henriq. d. lib. 11. c. 3. §. 4. & 5. Ceuall. d. q. 604. n 65. Sayr. sub tit. de sponsal. decis. 13. Galet. in marg. casuum Conscient. verb. Matrimon. pag. 163. col. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 1. capit. 219. concl. 10. Sanch. d. lib. 3. disp. 21. n. 4. Ægid. de Coninch. d. disp. 27. num. 24. Rebello d. lib. 2. q. 9. num. 9. Valer. Reginald. d. libr. 31. num. 177. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 243. in 1. edit. & resol. 213. num. 1. & in 2. edit. Gutier. de Matrim. cap. 62. num. 23. aliàs cap. 66. num 19. Bonacin. d. quæst. 2. puncto 8. num. 21. Molfes. d. tract. 4. cap. 8. num. 56. Mari. Alter. de censur. tom. 1. lib. 1. disput. 8. cap. 6. per tot. Gabr.

Vaſquez de excommunic. d.dub.4. Armendar.
d.l.1.de Matrim.numer.5.& 6.Diana p.3.tract.
4.cap.233.in princ.Machado d. lib. 4.p.2.tract.
2.docum.16.num.2. Paul. Layman. d.cap.4 n.3.
Hurtado de matrim. diſp.5.diffic.8.numer. 26.
Baſil.Pont.d.tract ne Sacrament. Matrim.lib.5.
52 cap.17. num.6. vbi num. 10. reſoluit † Parochum excommunicatum aſſiſtentem matrimonio non effici irregularem: & numer.11.
ſubdit peccare tamen,& grauiter,de quo etiam
Squillante de obligat. Cleric. part.3. numer.20.
Sanch.de Matrim.lib.3.diſput.21.numer.8.Villalob. in ſumm.tom.1.tract.13.diffic.18. num.7.
quos refert & ſequitur Diana d.p.3. tr.4. reſol.
233.verſ.verum,& p.5.tr.9.reſol.79.& Machado d.docum.16. num.3. exiſtimant non peccare
quia res eſt parui momenti, nec neceſſaria ad
Sacramentum.

53 Et quamuis ſit ſchiſmaticus ſaltem coloratum titulum habens, ſi non fuit vt talis declaratus,& Parochia priuatus, Nauar. conſ.8. numer.2 ſub tit.de clandeſt. deſponſ. in nouis. Sayr.
54 in floribus deciſ.ſub tit.de ſponſalib.deciſ.3. † Et
licet ſit notoriè fornicator, non tamen adhuc
in iudicio condemnatus, & confeſſus, Armendar. d.leg.1. de Matrim.num.19. Ego ipſe
55 d.alleg 32. num.91. † Vel habeat titulum iniuſtum beneficij, Sanch. d.lib.3.diſput.22.num.
62. Ægid.de Coninck d.diſp.27.dub 2. num.26.
Bonacin. d.q.2.punct.8.num.24. Baſil. Pont. d.
tract.de Sacram.Matrim lib.5.cap.19. per tot.
Ego ipſe d.alleg.32.num.103.

56 Item quamuis interdictus, ſeu prohibitus
ab Epiſcopo, aut eius Vicario ſit, ne aliquos
Matrimonio coniungat, quia adhuc validè aſſiſtit: Ita Petr. de Ledeſma d.q.45.art.5. & in
ſum.p.1. de Sacram. vbi de Sacram. Matrim.
cap.6.concl.4.dub 12.Salzed.d.cap.76. in 1. dub.
Fr.Emman. in ſumm.tom.1.cap.219. numer.10.
Henriq. lib.11.cap.3.§.4. Ceuall. d. q.604. n.7.
Poſſeuin. d.cap.10.n.14.verſ.Curatus, Sanch.
d.lib.3.diſp.21.n.11.& 12. & diſp.32.num.1. &
2. Rebello d.p.2 lib.2. quaeſt.9.numer.9. Aloyſ.
Ricc.in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.244. in 1.
edit. aliàs reſol.213. numero 2.in 2. edit. Valer.
Reginald.d.lib.31.num.179. Ægid.de Coninck
d.diſput.27.dub.2.numer.28.Trullench. d.lib.7.
cap.6.dub.2.num.9. Vgolin. d. c.15.§.10. num.8.
Gutierr. de Matrim.cap.63.num.25.Baſil.Pont,
in ſimili tract.lib.5.cap 17.num.13.Bonac.d.q.2.
punct.8.num.18. vbi etiam idem dicendum aſſerit quando huiuſmodi prohibitio fuit facta
Coadiutori, vel Vicario Parochiali, de quo
etiam Armendar. d.leg.1. de Matrim. num.23.
Ego ipſe d.alleg.32.n.93.

57 Et quamuis exiſtat in peccato mortali, Poſſeuin. de officio Curati,cap.5.num 40. Bonacin.
de Sacram.diſp.1.q.3.punct.2.§.1.num.10. Ego
58 ipſe d.alleg.32. num.106. † Et etiam ſi aſſiſtat
Matrimonio ſuorum Parochianorum in alterius Parochia, ſine licentia Parochi illius
loci, in quo aſſiſtit, quia aſſiſtentia non eſt actus
pertinens ad iuriſdictionem contentioſam,
imò neque ad voluntariam, Salzed. d. cap.76.
verſ.vndecimo, Poſſeuin. d cap.10.numerò 17.
Hurtado de Matrim.diſput.5.diffic.6.num.22.
vbi extendit etiam extra Epiſcopatum, Spin.
d. gloſ.15.n.42. Sanch. d.lib.3. diſp.19. num. 8.
& 14. Ægid. de Coninck d. diſp.27.n.22. Baſil.Pont. de impedim. Matrimon. cap.26. §.6.
verſ.addendum, Valer.Reginald.d.lib.21.n.177.
Bonac. d.q.2.punct.8.n.14. Gutier. de Matrim.
c.62.n.5.Ego ipſe d.alleg.32.n.95.

Contra Paul. Layman. d. cap. 4. in fine pu- 59
tantem peccare mort. Parochum ſi in aliena
Parochia ſponſis ſuis ſolemniter, ac publicè
aſſiſtat, & Segur. Daualos d.part.2.cap.15.numer.49. ac Fr.Molin. dict.differ.11. numer.236.
cum ſeqq. exiſtimantes id non eſſe Matrimonium.

Et quamuis aſſiſtens ſit delegatus Parochus, 60
quem Epiſcopus conſtituit,& ad nutum ipſius
amoueri poteſt, & Vicecuratus à Vicario proprietario inſtitutus, Sanch. d. lib.3.diſputat.31.
num.16.Rebello d.lib.2.quaeſt.9.num.8. Poſſeu.
d.c.10. n.14. in fine. Ego ipſe d.alleg.32. à numero 99.

Et denique quamuis Parochus ipſe non ſit
Sacerdos, puta quia illi collata fuit Parochia
dum eſſet in minoribus Ordinibus conſtitutus. Ita Nauar. conſ.30. ſub tit. de ſponſal. in
antiq. alias d.conſ.9. ſub tit.de deſponſat.impub.
in nouis, Veg. in ſylua,lib.6.c.119. in fine, Henriquez d.lib.11.cap.3.§.5. & lib.14.capit.6. §.3.
in fine. Franc.Leo in theſauro fori eccleſ.par.2.
cap.9. num.39. Petr.de Ledeſma de Matrim. q.
45.art.5.punct.3 dub.3. concl.3. Sahag. ad tit.de
ſponſal.n.88. Ceuall. d.q.604. à n.56. Fr. Emm.
in ſumm.tom.1. cap.218.num.9. Piaſec. in praxi
Epiſcop.p.1.cap.4.n.22.Zerol. in ſimili praxi p.2.
verb.Parochus,verſ.3.Gutier.de Iuram.confirm.
part. 1.cap.14.n.13.in fine, & de Matrim.c.62.à
num.16.Sanch. d.lib.3.diſp.20.num.2. Armend.
d.leg.1.de Matrim. n.8. Nicol.Garc. de benefic.
part.9.cap.2.n.295. Cened. canon.quaeſt. lib.1.q.
30.num.54.cum ſeqq. Franc. Molin. d.differ.11.
à num.128. Ægid. de Coninck d.diſp.27.dub.2.
n.21. Valer.Reginald. d.lib.31.num.377. Bonac.
d.q.2.puncto 8. n.16. Molfeſ. in ſumm.Theologiae
moralis,tract.4.cap.8.n.55. Filliuc. tom.1.tr.10.
p.1.c.6.n.203. Trullench. d.lib.7.c.6.dub.2.n.12.
Baſil.Pont.de impedim. Matrim.cap.2.§.5.verſ.
Parochus autem, & in nouiſſ.tr. de Sacramento
Matrimonij libr.5. capite 17.num.1. Paul.Layman. in Theologia morali, libro 5. tractat. 10.
part.2.cap.4.numero 4. Hurtado de Matrimonio, diſput.5. difficult.7. Ego ipſe d. allegat.32.
num.105.

Contra Addit.ad d.conſ.9. Nauarri, Fr.Emman. in ſum. tom.1. cap.219. Vgolin. de poteſt.
Epiſ

*Epiſcopi.cap.*15.§.10.*num.*5. Fernandez *in examine Theolog. moral. par.*3. *cap.*18.§.1. *num.* 13. Filliuc.*in quaſt.moral.tom.*1.*tract.*10.*num.*303. exiſtimantes, non ſufficere præſentiam Parochi, qui non ſit Sacerdos; per *Concil. Trident. d.cap.*1. dum dicit, *qui aliter quàm præſente Parocho,vel alio Sacerdote.* Sed facilè reſpondetur particulam *alius*, non ſemper denotare perſonam antecedentem eſſe ſimilis qualitatis, vt conſtat ex illo Lucæ 23. *ducebantur autem & aly duo nequam cum eo.* De Parocho, cui datus eſt Coadiutor defectu ſcientiæ, vel infirmitatis cauſa, modò tamen ſit ſanæ mentis; & de Parocho qui conſecutus eſt aliud beneficium incompatibile, ſed adhuc retinet primum; & de Parocho intruſo in beneficio, qui tamen habet titulum coloratum à legitimo eius Superiore conceſſum, & communi errore, quia defectus ille eſt occultus, & creditur verè Parochus, valide in his caſibus aſſiſtit Matrimonio, vt per Trullench. *in praxi reſol. Sacrament. libro* 7.*capite* 6. *dub.*2.*numero* 9. *&* 10.

61 Poteſt proprius Parochus deputare Sacerdotem ſui loco, & illi licentiam concedere ad aſſiſtendum Matrimonio, vt colligitur ex *Concil. Trident.d.cap.*1.*verſ.vel alio Sacerdote*,&c. refert deciſum Armend. *d.leg.*1.*de Matrimon. num.*12. Ego ipſe *d.alleg.*32.*num.*107. quamuis fictè concederet, valeret vtique Matrimonium coram eo celebratum, Sanch. *d. lib.*3. *diſp.*21.*num.*64. Bonac. *d.punct.*2.*qu.*8. *num.*24. Ego ipſe *d.allegat.*32. *num.*109. Et etiamſi qui deputatur Regularis eſſet, quia hoc ſupponi videtur *in Clem.*1.*Religioſi de priuil.* Lezana *in ſum.quaſt.Regular.tom.*1. *c.*21.*num.*9. Lud. Miranda *in man.Prælat.tom.*1.*quaſt.*48 *art.*1. Ego
62 ipſe *d. allegat.*32. *num.*108. † Dummodò omni caſu deputandus ſit Sacerdos, quia alteri, quàm Sacerdoti Parochus aſſiſtendi licentiam concedere nequit; Ita Nauar. *conſ.*6. *numer.*2. *ſub tit. de clandeſt. deſponſ. in nouis*, Petr. de Ledeſma *in ſumm.part.*1.*de Sacrament.* vbi *de Sacrament. Matrimon. cap.*6.*concl.*4.*verſ.ſegueſſe lo ſegundo*, Sahag.*in cap. quamuis*, *num.*13. *de offic.deleg. & ad tit.de ſponſalibus,num.*89. Ceuall.*d. quaſt.* 604 *num.*58. Sanch. *d. lib.*3. *diſputat.*20. *num.*9. *cum ſeqq.* Fr. Molin. *d. differ.* 11.*num.*133. Gutier.*de Matrim.cap.*62.*num.*22. Sayr. *in floribus deciſ.ſub tit. de ſponſalib. deciſ.*51. Baſil.Pont.*de impedim. Matrim. cap.*26. §.6. *verſ. is autem.* Paul. Layman. *d. tractat.* 10.*p.*2. *cap.* 4.*num.*4. Hurtado *d. diſputat.*5. *diffic.*7.*in fine num.*25. Ego ipſe *d.alleg.*32 *num.* 112. etiamſi qui deputatur, ab Epiſcopo deputatus non ſit, Rebel. *de obligat. Iuſtit. p.*2. *lib.*2. *quaſt.*8. *num.*5. Ludou. à S. Ioanne *de adminiſtr. Sacram. tit. de Matrim. ſub numero* 3. *verſ.nota* 2.

63 Habet quoque Parochus facultatem concedendi huiuſmodi licentiam alteri Sacerdoti validè aſſiſtendi Matrimonio ſuorum Parochianorum, quamuis eſſet irregularis, ſuſpenſus, excommunicatus non toleratus; quia hæc conceſſio non eſt actus iuriſdictionis. Ita Henriquez *d. lib.* 11. *cap.*3.§.5.*& lib.*13.*cap.*7.§.7. Sanch. *d.lib.*3. *diſp.*21.*num.*7. Gutier. *de Matrim.cap.*62.*num.*24. Baſil.Pont. *eod.tract.*7.*lib.*7.*cap.*17.*num.*14. Bonacin.*d.q.*2. *puncto* 8.*num.*2. Hurtado *de Matrimon. diſp.*5. *diffic.*8. *num.*26. *cum ſeqq.* Ego ipſe *d. allegat.* 32.*n.*110. Diana *part.*5. *tract.*9.*reſol.*79.*in fine*, Machado *d.lib.*4.*p.*2.*tract.*2. *docum.*16. *num.*4. Et ſaltem in caſu neceſſitatis admittit Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis*,*c.*6.*q.*3.

Contra Petr. de Ledeſma *de Matrimon. qu.* 45.*art.*5 *punct.*5.*dub.*4.*& in ſumm.par.*1. *de Sacrament.* vbi *de Sacrament. Matrimon.capit.*6. *concl.*4. Mari. Alter. *de cenſur.tom.*1.*lib.*1.*diſp.*6. *c.*6.*verſ.ſed dubitatur*, Auil. *in ſimili tr.part.*2. *c.*6. *diſput.*3.*dub.*1.*concluſ.*5. Ægid. Coninch *d. diſp.*27.*n.*21. Paul. Laym. *d.cap.*4.*num.*5. *verſ. credo*, exiſtimantes excommunicatum, aut ſuſpenſum, ſi toleratus non eſt, alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi nec licitè, nec validè committere.

Eandem etiam facultatem habet Parochus, 64
quamuis degradatus, qui alteri Sacerdoti licentiam aſſiſtendi licitè committere poteſt, ſecundùm Sayr. *de cenſur.lib.*5. *cap.* 22.*num.*26. Bonac.*d.q.*2.*punct.*8.*n.*23. quos refero Ego ipſe *d.alleg.* 32.*n.* 111.

Et poteſt quilibet Parochs facultatem 65
concedere alteri Sacerdoti coniungendi ſponſos in Matrimonium non ſolùm in propria Parochia, ſed etiam extra illam, ſicut docent Fr. Emman. *in ſumm.tom.*1. *capit.*228. *concluſ.*6. Ægid. de Coninck *dict. diſputat.*27. *dub.*2.*num.*23. *& dub.*3.*numer.*38. Gutier. *dict. cap.*62.*num.*10. Valer. Regin. *dict.lib.*31 *numer.* 180. Bonac. *dict.quaſt.*2.*punct.*8.*numer.*13. Homobon. de Bonis *de examine eccleſiaſtico,tr.*11. *cap.*10.*quaſt.*23.*reſolut.*3. Ego ipſe *dict.alleg.*32. *num.*114.

Contra Seguram, quem refert, & ſequi- 66
tur Franc. Molin.*d.differ.*11.*num.*136.*cum ſeqq.* exiſtimantem Matrimonium non poſſe contrahi in aliena Parochia, nec poſſe Parochum vel Ordinarium concedere licentiam ſuis Parochianis ad contrahendum Matrimonium extra ſuam Parochiam, vel diœceſim reſpectiuè.

An Parochi delegati, quos Epiſcopi con- 67
ſtituunt, & ad nutum ipſius amoueri poſſunt & Vicecurati à Parochis proprietariis, inſtituti poſſint alteri Sacerdoti hanc licentiam aſſiſtendi concedere: Affirmant Rebell. *d.part.*2.*quaſt.*8.*num.*8. *& in addit. lib.*4. *num.*67. Poſſeu.*d. c.* 10.*num.*14. *in fine*, quos re-

feto Ego ipse d. allegat. 32. numero 115. in med. addo Hurtado de Matrimon. disputat. 5. diffic. 10. num. 34. quod verum credit etiam in præsentia Parochi proprietarij, Basil. Pont. in suo nouissimo tr. de Sacram. Matrimon. lib. 5. cap. 28. n. 2. latè per conclusiones Sanch. d. lib. 3. disput. 31. ad quem se remittit Gutier. de Matrim. c. 66. num. 18. Contra Sot. & Barthol. Medinam, quos refert Hurtado vbi suprà, contrarium tenentes.

68 Parochus proprius nolens Matrimonio alioquin licito interuenire, vel licentiam interueniendi concedere, poterit ad id cogi per Superiorem, vt tradit Fr. Molin. d. differ. 11. n. 95. cum seqq. quem refero Ego ipse d. alleg. 32. num. 119. in princ.

69 Licentia assistendi, quam Parochus alteri Sacerdoti dat, debet esse expressa, non verò tacita, vt per Menoch. de arbitrar. casu 453 p. 13. & 14. & cons. 398. num. 15. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 76. versic. duodecimo. Petrus de Ledesma in sum. part. 1. de Sacrament. vbi de Sacrament. Matrimon. cap. 6. conclus. 4. dub. 14. Henriq. dict. lib. 11. cap. 3 §. 5. lit V. Ceual. dict. quæst. 604 numer. 114. Cened. dict. q. 30. num. 79. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 47. num. 52. Armend. d. l. 1. de Matrim. num. 31. Ægid. de Coninck d. tom. 2. disput. 30. dub. 2. n. 31. Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 181. Sanch. d. lib. 3. disp. 35. num. 15. Molfes. in sum. tractat. 4. c. 8. num. 63. Franc. Molin dict. differ. 11. n. 98. Basil. Pont. de imped. Matrim. c. 26. §. 6. vers. licentia, Filliuc. tract. 10. de Matrim. cap. 6. qu. 7. n. 218 cum seqq. Bonac. d. q. 2. puncl. 8. n. 11. Ego ipse d. alleg. 32. n. 126. me citato in illo loco Homob. de Bonis in examine ecclesiastico, tr. 11. c. 10. §. 22. resol. 5.

Et requiritur quòd actum præcedat, secundùm Salzed. dict. cap. 76. vers. decimotertio, Sanch. d. disp. 35. n. 18. Fr. Molin. d. differ. 11. n. 99. Cened. d. q. 30. num. 77. quos refero Ego ipse d. alleg. 32. n. 129.

70 Metu, vel dolo obtenta sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueat, vt docent Sanch. d. lib. 3. disput. 39. à n. 13. & disp. 21. n. 7. Ægid. de Coninch d. disp. 27. n. 37. Valer. Reginald. d. lib. 31. n. 182. Gutier. de Matr. c. 69. n. 14. & 15. Bonac. d. q. 2. punct. 8. n. 17. Ego ipse d. alleg. 32. num. 133. Et validè datur contra prohibitionem Episcopi ad effectum, vt Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit, prout resoluit Basil. Pont. de imped. Matrim. c. 26. §. 6. vers. vales. vbi testatur decisum, & in nouiss. tractat. de Matr. lib. 5. c. 29. n. 3. Ego ipse d. alleg. 32. n. 134. Et non requiritur in scriptis, sed sufficit verbalis, ex Nau. cons. 41. num. 1. sub tit. de spons. in antiq. aliàs cons. 12. de clandest. despons. in nouis. Henriq. d. capit. 3. §. 5. in commento lit. Z. Franc. Emman. in Sum. part. 1. capit. 219. num. 13. Vgolin. de irregul. cap 6. §. 7. num. 3. Sanch. dict. lib. 3. disp. 35. num. 10. Valer. Reginald. d. lib. 31. num. 180. Fr. Molin. d. differ. 11. n. 100. Cened. d. quæst. 30. n. 80. Sayr. in floribus decis. sub tit. de sponsa. decis. 48. Bonac. d. q. 2. puncto 8. num. 11. Ego ipse d alleg. 32. n. 128.

Licentia generalis administrandi omnia Sacramenta sufficit, vt illius vigore possit Sacerdos, cui data fuit à Parocho absentiam facere volente, vel infirmo, Matrimonio contrahendo interesse, sicut à Sacra Congregat. decisum referunt Rebello de obligat. Iustit. post l. 4. in declarat. sect. 3. Armend. d. leg. 1. de Matrim. n. 31. Bonac. d. puncto 8. n. 11. Ego ipse d. alleg. 32. n. 127. in princ. Rot. decis. 750. n. 6. p. 1. diuers. & in Vincentina Matrimonij 11. Martij 1624. coram bonæ men. Dunozetto. 71

Sufficit quoque licentia concessa à Parocho, vt possit quis intra suam parochiam omnia ad curam animarum spectantia exercere, vt per Nau. cons. 27. sub tit. de sponsal. in antiquis, quod deest in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 31. Rot. dict. decis. 750. num. 2. p. 1. diuers. Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. disput. 8. quæst. 2. Hurtado d. disp. 5. diffic. 11. Salzed. d. cap. 76. vers. duodecimo in fine, Sanch. d. lib. 3. disp. 35. num. 7. vbi num. 8. declarat non sufficere si Parochus, quando est præsens, concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, secus si absens relinquat substitutum: refero Ego ipse d. alleg. 32 num. 127. in med. & iuxta hæc intelligendi sunt Filliuc. quæst. moral. tom. 1. tractat. 10. de Sacram. Matrim. p. 1. c. 6. n. 218. Tamburin. dict. q. 2. num. 1. propè fin. absolutè existimantes non sufficere licentiam ministrandi Sacramenta à Parocho concessam, vt eius vigore possit Sacerdos deputatus, Matrimoniis assistere vel illa solemnizare, vt loquatur eo casu, quo non fuit à Parocho concessa licentia generalis administrandi omnia Sacramenta sine vlla restrictiua: sed vbi licentia fuit data administrandi Sacramenta magis necessaria, quia tunc ea extendi non poterit ad celebrationem Matrimonij; vt dicit Rot. decis. 643. num. vlt. p. 1. diuers. & in d. Vincentina Matrimonij. 72

Cuius licentiæ vigore poterit Sacerdos delegatus validè Matrimonio assistere, dum à Parocho concedente non reuocetur, quæ tunc reuocata censebitur quando iis, quibus concessa fuit, per certum nuncium, aut litteras significata sit reuocatio, vt resoluunt Sanch. d. lib. 3. disput. 36. n. 9. Ægid. Coninch d. disp. 27. n. 32. vers. sexto. Galet. in margar. casuum Conscientia. verb. Matrimonium, pag. 164. col. 2. Ego ipse d. alleg. 32. num. 131. resoluentes ante huiusmodi intimationem acta teneri, etiamsi Sacerdos ille aliunde sciret suæ facultatis reuocationem. † Non verò expirat 73 74

si

si interim Parochus moriatur, secundùm Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 111. quem refero Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 132. Sed contrarium fuit in Rota resolutum *in d. Vincent. Matrimonij* coram *bonæ mem. Dunozetto*, *arg. leg. mandatum*, *C. mandati*, *c. gratum*, *cap. relatum*, *de officio deleg.* cum vulgaribus, & ideo hoc tenendum.

75 Si Parochus concessisset licentiam Sacerdoti assistendi, sed hic nondum certificatus de ea notitia, assistat (vt si licentia fuisset concessa nuncio misso à Sacerdote) valebit Matrimonium; quia satis est esse cognitam, & acceptatam à nuncio: si verò Parochus motu proprio concedat, vel ad instantiam alterius non missi à Sacerdote, non valebit, quia talis licentia est quoddam priuilegium, hoc autem effectum sortitur à tempore notitiæ; vt tradunt Sanch. *d. lib.* 3. *disput.* 36. Filliuc. *d. tr.* 10. *n.* 220. Hurtado *de Matrim. disp.* 5. *diffic.* 13. *n.* 44. Trullench. *in praxi resol. Sacr. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 4. *num.* 7. Sed hac in re inueni Sacram Congreg. Concil. *sub die* 5. *Decembr* 1626. *&* *Aprilis* 1628. censuisse, Matrimonium contractum coram sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat se illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, esse inualidum.

76 Sacerdos credere non debet dicenti se licentiam habere à Parocho, vt possit coram ipso contrahere, nisi certa signa afferat, vel sit persona spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo posset. Ita Sanch. *dicto lib.* 3. *disp* 37. *n.* 1. Ægid. de Coninck *d. disput.* 17. *n.* 39. Valer. Regin. *dict. lib.* 31. *n.* 181. Basil. Pont. *d.* §. 6. *vers. concessa*, Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 38. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 8. *q.* 2. *in fine*, Ego ipse *d. alleg.* 32 *num.* 32. *&* *num.* 135. Nec etiam credendum est Sacerdoti asserenti se habere licentiam ad assisteudum Matrimonio, nisi sit persona valde digna fide, vt eum aliis resoluit Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 6 *dub.* 3. *n.* 3. vbi etiam quod eodem modo credendum non est asserenti se obtinuisse dispensationem ne præmittantur denunciationes; nisi is esset valde timoratus, & fide dignus.

77 Si autem re vera non esset vera huiusmodi licentia, Matrimonium cum illa contractum est nullum, vt censuit S. Congr. Concil. 7. *Se-*

78 *ptembris* 1620. † Et asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam non interuenisse, incumbit onus probandi, quando contra eam opponitur à tertio, ex Mascard. *de probat.* 982.

79 Proprij Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licenta, præsentia simultanea debet esse, & non sufficit successiua, Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 41. *num.* 1. Petrus de Ledesma *in summ. p.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacrament. Matrimon. capit.* 4. *concl.* 5. Rebell. *dict. p.* 2. *quæst.* 8. *sect.* 8 *à num.* 8. Ægid. de Coninck *dict. disputat.* 27. *numer.* 41. *concl.* 1. Bonac. *d. punct.* 8. *n.* 41. Filliuc. *d. tract.* 10. *num* 229. *cum seqq.* Ego ipse *dict. alleg.* 32. *n.* 137.

Testes duo, vel tres rationis compotes sufficiunt, quamuis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames, secundùm Spin. *d. gl.* 15. *princ. n.* 46. Henriq. *d. lib.* 11. *c.* 3. §. 9. Petr. de Ledesm. *de Matr. q.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *post* 4. *dub. vers. conclusio sit*, Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 219. *n.* 18. *in* 2. *edit.* Sanch. *d. lib.* 3. *disput.* 41. *numer.* 4. *cum seqq.* Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Matrimon.* §. 14. Ceuall. *d. q.* 604. *num.* 84. Gall. *in marg. Casuum Consc. verb. Matrim. p.* 164. Basil. Pont. *de impedimen. tis Matrim. c.* 26. §. 6. *in fine.* Fernandez *d p.* 3. *c.* 18. §. 1. *n.* 14. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 43. Buratt. *dec.* 713. *n.* 7. vbi Ferent. *in annot. n.* 11. Ludou. à S. Ioanne *d. lit. de Matr. n.* 6. Paul. Layman. *d. c.* 4. *n.* 7. *vers. secundo*, quorum plures refero Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 138. 80

Contra Franc. Molin. *de ritu nupt. libr.* 1. *comp.* 8. *n.* 64. *cum seqq.* existimantem testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri.

Et sufficiunt quamuis dolo, & ad aliud vocati sint, Sanch. *lib.* 3. *disp.* 39. *num.* 10. quem refero Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 139. *in fine*; vel vi detenti, dummodò intelligant consensus contrahentium, & aduertant quod agitur, vt docent Ceuall. *d. q.* 604. *num.* 81. Sanch. *d. disp.* 39. *num.* 9. Ægid. de Coninck *d. q.* 27. *num.* 44. Gutier. *de Matrim. cap.* 69. *num.* 13. Cened. *d. lib.* 1. *q.* 30. *num.* 108. *ad fin.* Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 8. *num.* 45. Trullench. *d. lib.* 7. *c.* 6. *dub.* 5. *n.* 3. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 139. *in med.* Et non desiderantur rogari, Greg. Lop. *l.* 1. *verb. sin testigos tit.* 3. *partit.* 4. Henriq. *d. c.* 3. §. 9. Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 41. *num.* 7. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 6. *num.* 22. Gutier. *de Matrim. cap.* 55. *in fine*, Posseuin. *d. c.* 10. *n.* 22. *vers. quæres*, Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi c.* 15. §. 10. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 44. Ego ipse *d. alleg.* 32. *n.* 139. *in princip.*

Vtrùm autem data vrgente necessitate possit Matrimonium absque Parochi præsentia, vel aliàs non seruata forma Concilij celebrari? In dubium soler ab aliquibus reuocari; nam videbatur dicendum Matrimonium celebratum vrgente grauissima necessitate valere, veluti si contrahens in articulo mortis constitutus bona fide nubat ex rationabili causa, ne salus animæ ipsius, quæ concubina ad illum vsque diem vixerat, periclitaretur, & vt prauæ affectioni in illo agone consultum esset: quo casu videbatur S. Concilium debere recipere interpretationem, vt etiamsi 81

etiamſi forma præſcripta ad vnguem non fuerit obſeruata, actus ſuſtineatur, cùm tunc legitimè impedita non potuerit formam præſcriptam adimplere, Brun. *in tr. de form. & ſolemnit. tit. de potent. & form. ſolemn. lim.* 34. iuxta deducta per Lap. *alleg.* 82. *n.* 1. & Dec. *in c.* 1. *num.* 21. *de elect.* vbi licèt iuxta diſpoſitionem *cap. quia propter, de elect.* requiratur pro forma ſubſtantiali, quòd electio fieri debeat per tres ſcrutatores; tamen ſi in collegio non adſint tres, qui poſſint eligi ſcrutatores, valet electio de minori numero, vel ſine illis facta. Ex quibus forſan hanc partem ſuſtinent Vega *in Summ. lib.* 3. *caſu* 361. & Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. part.* 1. *lib.* 2. *capit.* 86. *num.* 4. *verſ.* 2.

Contrarium tamen eſt omninò tenendum, quia licèt lex Eccleſiaſtica non obliget in extrema neceſſitate cum tanto rigore, vt non liceat aliquando contrauenire; nihilominus dum agitur de eſſentiali forma Sacramenti, neceſſitas non excuſat ab inualiditate Matrimonij, non tam ratione legis Eccleſiaſticæ, quàm legis naturalis, & diuinæ ibi incluſæ, quæ prohibet omnem acceſſum ad non ſuam vxorem, eo enim ipſo quod Eccleſia inhabilitat materiam, ideſt perſonas aliter contrahentes, daretur acceſſus ad non ſuam contra præceptum diuinum. Certum ſiquidem eſt ex doctrina Theologorum Sacramentorum conſtare ex materia apta, & forma, & Eccleſiam poſſe in Matrimonio hanc ineptitudinem materiæ conſtituere, qui defectus materiæ impedit Matrimonij perfectionem, & ſic nulla etiam grauis neceſſitas poteſt ſupplere hunc defectum, & validate actum à principio nullum, vt in iiſdem met terminis noſtris conſuluit Nau. *conſ.* 44. *de ſponſ.* aliàs 6. *de clandeſt. deſponſ.* & tenent Sarmien. *lib.* 1. *ſelect. capit.* 6. *num.* 7. Segura *in direct. Iud. part.* 2. *cap.* 15. *n.* 44. Henriq. *in ſum. lib.* 11. *de Matrim. c.* 3. §. 1. *&* 8. Gutier. *de Matrim. c.* 61. *n.* 4. *cum ſeqq.* Homobon. de Bonis *de exam. eccl. tract.* 11. *cap.* 7. *q.* 14. *reſol.* 3. cum multis aliis quos refert, & ſequitur Sanch. *de Matrimon. lib.* 3. *diſputat.* 17. vbi ex profeſſo hanc materiam tractat, & decidit refutatis Doctoribus contrariæ ſententiæ, Ægidius de Coninck *d. diſputat.* 27. *dub.* 1. Baſil. Pont. *de Matrim. libr.* 5. *cap.* 6. Hurtado *de Matrim. diſputat.* 5. *diff.* 3. Rot. *deciſ.* 646. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.*

Conſtat autem formam præſcriptam à Concilio non eſſe ſolemnitatem extrinſecam & accidentalem, vt ſunt publicationes, & denunciationes, ac aliæ ſimiles, ſed realem, eſſentialem, & ſubſtantialem, quæ nec poteſt adimpleri per æquipollens, & nunquam poteſt remitti ex quacunque vrgentiſſima cauſa, ſaltem ad inducendam actus validitatem, Dec. *conſ.* 466. *n.* 4. Boër. *conſ.* 66. *num.* 26. & in terminis, in quibus allegabatur impoſſibilitas, reſpondit Rot. *in vna Ferrar. bonorum.* 16. *Iunij* 1614. confirmata 10. *Decembris eiuſdem anni*, coram *Reuerend. Seleucien.* Vnde nullam poteſt aliam recipere interpretationem Sacri Concil. diſpoſitio, quæ voluit formam præciſam inducere ad hoc, vt Sacramentum Matrimonij ritè, & rectè celebraretur coram miniſtro Eccleſiæ proprio Paſtore, vel de eius licentia; aliàs actum corruere neceſſe eſt. Nec bona fides ſic contrahentis poteſt conualidare actum ipſo iure prohibitum, & nullum, præcipuè ſtante decreto irritante, quod afficit etiam ignorantes, licèt forſan quoad alias pœnas bona fides poſſit excuſare, gloſſ. *in Clem.* 2. *de hæreticis*, ibi Card. poſt *notab.* 6. Imol. *n.* 2. cum multis aliis citatis per Sanch. *d. diſput.* 17. *ſub fin. lib.* 3. Vnde ex his ſic tenuit Rot. *in Vincent. Matr. Martij* 1624. *coram Reuerendiſſ. Seleucien.*

Non tenentur iterum obtenta diſpenſatione coram Parocho, & teſtibus contrahere, qui iam ſemel coram eiſdem contraxere, inualidè tamen propter defectum conſenſus vtriuſque contrahentis, vel propter metum vtrique incuſſum, vel cum impedimento dirimenti, vt docent Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *c.* 208. *num.* 7. Henriq. *d. lib.* 11. *cap.* 3. §. 2. Nau. *in man. c.* 22. *num.* 70. Franc. Silu. *in addit. ad* 3. *p.* S. Thom. *art.* 2. *qu.* 2. *concluſ.* 4. Ægid. de Coninch *de Sacram. diſp.* 24. *dub.* 10. *n.* 83. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 98. *& in praxi fori eccleſ. dec.* 246. *in* 1. *edit.* Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 32. *num.* 13. Valer. Reginal. *d. lib.* 31. *n.* 183. *ad fin.* Gutier. *de matr. c.* 46. *n.* 15. Bonac. *d. q.* 2. *punct.* 9. *n.* 4. Rebello *d. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 9. *n.* 5. *& ſeq.* Diana *reſol. mor. p.* 2. *tr.* 1. *miſcel. reſ.* 5. Poſſeuin. *d. cap.* 10. *n.* 25. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 157. Machado latè *dict. lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *doc.* 19.

Contra Spin. *in ſpeculo teſt. gloſſ.* 15. *princ.* 83
num. 82. Gutierr. *de Matrim. c.* 76. *num.* 32. Cened. *ad Decret. collect.* 58. *n.* 4. *& Canon. quæſt.* 30. *numer.* 11. Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 120. *num.* 3. *& q.* 122. *n.* 3. Baſil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *c.* 6. *num.* 5. Zambran. *in deciſ. caſuum Conſc. tempor. mortis c.* 7. *dub.* 2. exiſtimantes inualidè contrahentes ob defectum conſenſus, vel cum impedimento dirimenti, obtenta diſpenſatione teneri iterum conſentire ante Parochum, & teſtes. Sed conciliari debet vtraque opinio, vt ſcilicet prima procedat in impedimento occulto, ſecunda verò in publico: quia

Qui ſubſiſtente aliquo impedimento oc- 84
culto publicè iuxta formam Concil. Trid. *d. cap.* 1. celebrarunt, etſi nullum fuerit Matrimonium, eo ſublato non coguntur denuò eandem formam obſeruare, vt per Petr. de

Ledesma *d. qu. 45. art. 5. concl. 2. ante vlt. dub.* Sanch. *lib. 2. disp. 37.* Valer. Reginald. *d. lib. 31. num. 183. ad fin.* Fr. Len *in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 9. num. 85. cum seqq.* Ægid. de Coninck *d. tom. 2. disp. 24. n. 83.* Franc. Molin. *d. differ. 11. n. 160.* Bonac. *d. q. 2. punct. 9. n. 10.* Ludouicus à Sancto Ioanne *vbi suprà numer. 7.* Matrimonium nullum ex aliquo defectu occulto, celebratum tamen iuxta formam Concil. *d. cap. 1.* si post ratificetur, non eget noua solemnitate, secundùm Henriq. *d. lib. 11. capit. 3. §. 6.* Seraphin. *decis. 900.* Sanchez *d. disputat. 37. num. 3.* Franc. Molin. *d. lib. 2. differ. 17. num. 39.* Verùm cùm hi Doctores loquantur, vel necessario intelligendi sint, quando impedimentum est occultum, hinc sequitur impedimentis non occultis, matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concilij Trid. & partes permanendo insimul liberè consentiant: quotiescumque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quòd omnia de integro ponantur, quot sunt necessaria, & de essentia matrimonij: ita Gutier. *canon. lib. 1. cap. 18. num. 9. cum seqq.* Zambran. *de casibus in articulo mortis c. 7. dub. 2. n. 4.* Seraphin. *decis. 900.* Rota apud Farin. *decis. 265. per tot. tom. 2. consil. crimin.* repetita inter impressas Greg. XV. *decis. 295.* vbi multis rationibus hanc partem sustinet, & præcipuè ex ea, quia omnis forma, & solemnitas quæ debet interuenire in actu, vt valeat interuenire debet in ratificatione; nec potest seruire solemnitas per prius sequuta, quia illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari: nec iuuare potest fictio, aut retrotractio, cùm non fiat quando actus est omnino nullus, &c. sequitur eadem Rota apud Farin. *dec. 204. n. 2. p. 2. recentissim.* aliàs *p. 4. recent.* cuius resolutionis ea mihi videtur principalis ratio, quam tradit Bald. *in l. mancipia,* per illum text. *C. de rebus alien.* videlicet quia ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.

85 Expressio verò, vel ratificatio consensus non est necessariò facienda coram Parocho, & testibus, vt Matrimonium infidelium fiat Sacramentum: Ita Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 230. n. 1.* Nauar. *cons. 4. in fine sub tit. de pactis antiq.* aliàs *cons. 2. in fine sub tit. de conuers. infid. in nouis,* Sanch. *lib. 2. disp. 9. n. 1.* Rebello *d. lib. 2. q. 7. n. 5.* Gutier. *de Matr. c. 42. n. 6.* Bonac. *d. q. 2. p. 2. n. 6.* Ego ipse *d. alleg. 32. n. 158.*

86 Præsentia Parochi, & testium requiritur vt Matrimonium celebratum per procuratorem, sit validum, vt per Henriq. *lib. 11. cap. 2. §. 6.* Sanch. *l. 2 disp. 12. n. 3. & lib. 3. disp. 8. n. 24.* Ægid. de Coninch *disp. 24. dub. 9. n. 78.* Gutier. *de Matr. c. 45.* Bonac. *d. q. 2. punct. 5. n. 5.* Vgol. *d. c. 15. §. 10. n. 4. vers. qua.* Ego ipse *d. alleg. 32. n. 159.* Andr. Victor. *in notis ad cap. 10.* Posseu. *n. 46.* vbi dicit quòd vt procurator validum Matrimonium alieno nomine cōtrahat, quatuor requiruntur conditiones. *Prima,* vt speciale mandatum habeat ad Matrimonium cōtrahendum. *Secunda,* vt mandatum fit ad ineundem Matrimonium cum certa persona. *Tertia,* vt procurator id muneris per se obeat, non enim substituere potest, nisi mandatum expresse hoc explicet. *Quarta,* vt dum consensum præbet, facultas reuocata non sit.

Tenetur Parochus interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam, sicut aduertunt Valer. Reginald. *d. lib. 31. n. 175.* Ægid. de Coninck *d. disput. 27. dub. 5. num. 74.* Gutier. *de Matrimon. cap. 69. ad fin.* Bonac. *in simili tract. q. 1. puncto 8. num. 40.* Ego ipse *d. alleg. 22. num. 168.* Filliuc. *d. tract. 10. n. 223.* Aliàs si omittat, grauiter peccare resoluit Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 6.* nisi certus esset de mutuo illorum consensu, tunc enim omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale docet Bonac. *d. n 40.* 87

Ad matrimonij validitatem minimè requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur in eius celebratione his verbis. *Ego vos in Matrimonium coniungo,* &c. de quibus *in d cap. 1. Conc. Trident.* vt docent Perez *l. 1. vers. præterea necessarium est, tit. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 39.* Petrus de Ledesma *de Matr. q. 43. art. 1. dub. 4. conc. fin. & q. 45. art. 5. punct. 3. ante primum dub. conc. 2. & in sum par. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim. cap. 1. conc. 15. in fine,* Henriq. *d. lib. 11. c. 2. §. 7.* Segura *d. part. 2. c. 15. n. 52.* Sanch. *lib. 3. disp. 38. n. 4.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 2. c. 9. n. 36.* Ceual. *d. qu. 604. n. 53.* Franc. Mol. *d. differ. 11. n. 125.* Basil. Pont. *loco proximè citato, cond. 7.* Ægid. de Coninch *d. disp. 27. dub. 4. n 55.* Valer. Reginald. *d. lib. 31. n. 175.* Sayr. *in floribus decis. sub titul. sponsalib. decis. 61* Ccned. *d. l. 1. q. 30. n. 38.* Filliuc. *d. tr. 10. n. 211.* Gutierr. *d. c. 69. n. 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 1. n. 50.* Bonacin. *d. q. 2. punct. 8. n. 39.* vbi etiam quod Parochus tenetur ex præcepto Concilij *dict. cap. 1.* vti prædictis verbis, vel saltem alijs, iuxta ritum, & consuetudinem patriæ, refero Ego ipse *d. alleg. 32. num. 169.* Quorum verborum omissio est peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptum, secundùm Salzed. *ad Bernard. cap. 76. lit. B. vers. secundo,* Henriq. *lib. 11. cap. 2. §. 1.* Rebello *d. lib. 2. quæst. 7. sect. 1. numer. 4.* 88

Contra Sanch. *lib. 8. disp. 38. num. 7.* Ægid. de Coninch *d. dub. 4. n. 45.* Gutier. *d. cap. 69 n. 16.* Bonac. *d. puncto 8. numer. 39. versic. rogabit,*

bis exiſtimantes eſſe tantùm peccatum veniale.

89 Parochus quicunque, in cuius parochia vagabundi ſunt, & commorantur, poteſt eorum Matrimoniis intereſſe, vt probant Sanc. *d.lib.3.diſp.25. n.*11. Baſil. Pont. *de impedim. Matrim.cap.26.§.4.verſ. alienigena*, etiamſi alter tantùm vagus ſit, quia adhuc ſatis eſt ſi quiuis Parochus interſit, Cened. *d.q.30.n.67. verſ.circa hanc*, Gutier. *de Matrim.cap.65.n.*8. diligenti tamen inquiſitione præmiſſa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expreſsè in *Concil. Trid.ſeſſ.24.de reform. Matr. cap.*7. ne fortè ſint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi, vt benè obſeruant Perez *l.*1.*in princip. titul.*14. *lib.*8.*Ordin.* Henriq. *d.lib* 11.*cap.*3.§.3. Petr. de Ledeſma *de Matrim. quaſt.45. artic.5. dub.4. verſ.dico ſecundo, & in ſum.p.1.de Sacram.* vbi *de Sacram Matrim.cap.7.concluſ.5.dub.3.* Fra. Emman. *in ſum.tom.2.cap.219. num.3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1.verb. Matrimonium, §.6.& part.2 verb. Parochus,pag.*81. Sanch. *d. diſp.26.à n.*8. Cened. *d.quaſtione 30.numer.66. cum ſeqq.* Ægid. de Coninck *d.diſput.27.num.*20. Rebello *d.p.2.lib.2.quaſtion.8. num.3.* Valer. Reginald. *d.lib.*31.*num.*239. Gutier. *d. cap.*65. Bonac. *d. puncto* 8. *n.6.* Si verò Parochus eam non adhibeat diligentiam, peccabit mortaliter, ſed valebit Matrimonium. Ita Veracr. *in append. ad quaſt. quomodo qui vagantur admittendi ſint ad Matrim. verſ. quamuis ſic fiat*, Henriq. *d.c.*3.§.3. Sanch. *d.diſp.25.n.*16.*&* 17. Cened. *d.q.3.num.68.in princ.* Baſil. Pont. *d.§.5.in fine.* Gutierr. *d.cap.65. num.*15. *& cap.67.n.3.* Vagus, ſeu vagabundus quoad hoc propoſitum is dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui priſtinum domicilium omninò deſerens, amiſit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi nouum: Ita Henriq. *d.§.3.* Cened. *d.quaſt.30. num.69. &* 70. Gutier. *d.cap.65.n.9.* Sanch. *d diſp.25. à n.*1. vbi *num.8.verſ.intellige.* dicit Tridentinum loqui de his, qui vagantur, & incertas habent ſedes: latè Alovſ. Riec. *in praxi fori eccleſ. p.4. reſol.353.cum ſeq.* nam *reſol.*354. reſoluit bannitum quoad hunc effectum non diei vagabundum. Et hoc iure alienigenarum gaudent etiam ij, qui ne coram proprio Parocho contrahant, aliò ſecedunt non habitaturi, nec manſuri, vt per Sanch. *d.lib.3. diſput.23. num.*13.*&* 14. *& diſp.25.num.11. in fine.* Gutierr. *d.cap.65.num.*11. Bonac. *d.puncto* 8.*n.4.* Quicquid dicant Fr. Emman. *d.cap.219.num.2.* Rebello *d.lib.2.q.8.n.6.*

90 Ad Matrimonium contrahendum coram Parocho, & teſtibus obligantur ij apud quos promulgatum eſt Concil. Tridentin. & receptum, iuxta illius ſtatutum *in d.cap.1. verſ. & huiuſmodi decretum*; qua publicatione nondum factâ nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibuſdam Galliæ, & Poloniæ partibus. Ita Petr. de Ledeſm. *in ſum.p.1.de Sacram.* vbi *de Sacram. Matrim.cap.6.concl 4. dub.5.* Ceuall. *d.q* 6c4. *n.*143. Nau. *conſil.8.n.1.ſub tit, de clandeſt. deſponſ. in nouis*, Henriquez *d.lib.11.cap.33.§.8.* Gallet. *in margar.caſuum Conſc. verb. Matr. pag.163.col 2.* Sanch. *d.lib.3.diſput.18.num.1.* Molfeſ. *in ſum. Theol. moralis tract.4.c.9.n.19.* Rebell. *d.l.2 quaſt.6.ſect.3.* Gutierr. *de Matr. cap.1.num.12.* Baſil. Pont. *d.cap.26.§.2.verſ.4.* vbi ſubdit huiuſmodi reſolutionem non naſci ex eo, quòd lex ad ſui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, ſed ex ſpeciali diſpoſitione Eccleſiæ in hoc caſu, quæ hanc legem obligare noluit, niſi poſt promulgationem ſingulis Parochis factam, trigintaque à à publicatione diebus elapſis, refero Ego ipſe *d.alleg.32.n.152.*

Vnde ij, qui ſunt incolæ vnius loci in quo 91
promulgatum, & acceptatum fuit Conci-
lium; ſi aliò migrent, vbi non eſt acceptatum,
poterunt validè contrahere, ſeruata quoad
fieri poſſit antiqua lege eccleſiaſtica, ſiue il-
lac tranſeant, ſiue domicilium ibidem collo-
cauerint, vt per Petr. Ledeſma *de Matrim.*
quaſt.45.art.4.puncto 3. Henriquez. *d. lib.*11.
c.8.§.8. Baſil. Pont. *d.c.26.§.2.verſ.hinc etiam*
fit eos: & de Matrimon.lib.5.cap.9. Rebello *d.*
*p.2.lib.2.quaſt.7.n.*15. Valer. Reginald. *d.lib.*
31.*num.*176. Ægid. de Coninch *d. diſput.27.*
*dub.1.num.*14. Sanch. *d.lib.3.diſp.17. num.*28.
Gutier. *d.cap.61.num.*14. Bonacin. *d.q.2.pun-*
cto 8.*num.2.* Molfeſ. *d.tract.4.cap.9 n.21.* Fil-
liuc. *d.tract.10.cap.5.num.200.* Homobonus
de Bonis *de examine eccleſiaſtico tract.11.cap.*
7.q.17.reſ.3. verſ ſecundo, Hurtado *de Matr.*
diſp 5.diffic....in princ. Quod ego verum cre-
do † ſi receſſus à loco habitationis fuiſſet fa- 92
ctus ad euitanda impedimenta: putà inimici-
tias, & obſtacula parentum; ſecus ſi receſſus
fuit factus per fraudem, quia aderat impedi-
mentum, vt cenſuit S. Congreg. Conc. *ſub die*
7. Februarij 1602. & ideò eadem Sacr. Congr.
in Colonien. Septembris 1626. & *in Antuer-*
pien.16. Decembris 1628. declarauit † Matri- 93
monium non eſſe legitimum ſi contrahatur
inter ſe transferentes ad locum, in quo Con-
cilium non eſt promulgatum, ſub animo ſi-
ne Parocho, & teſtibus contrahendi. Nam
Matrimonium contractum ab his, qui in frau-
dem Trident. receſſerunt, inualidum eſſe, &
decreto Trident. ſubiici clariſſimè in terminis
tradidêre Petr. de Ledeſm. *de matr. q.45.art.*
*5.dub.vlt.concl.1.& 3.fol.*198. Henriq. *in ſum.*
lib.11.de matrim.c.3.n.8. Barthol. à Ledeſma
*de matrimonio dub.21.fol.*1332. Fr. Emman.
in ſum.tom.1.cap.219. num.2.in fine, & num.3.
in 2. edit. Et in peregrinis, & captiuis, vbi
apparet

apparet fraus, vel intentio fraudandi Tridentioum, resoluunt Petrus Ledesm. *de matrim. quæst.45. art.5. ad fin.in solut.ad* 3. & *puncto* 3. *dub.pen.fol.* 196. §.*cuius rei explicatione*, Vega *de matrimon. casu* 39. *&* 94. Veracruz.*in append. de matrim. dub* 4. *fol.* 27. Henriq. *d.cap.*3. *num.* 8. Fr. Emman.*d.cap.* 219.*n.* 3. & in recedentibus io fraudem à sua Parochia ad alienam Parochiam; tradidêre Syluest. *in sum. verbo, Domicilium, & verbo, Parochia*, Henriq.*d. cap.* 3. *n.* 3. Vega *de matrimon. casu* 42. Fr. Emman. *d.tom.* 1.*cap.*218.*n.*5. *&* 6. Spin.*in speculo testam gloss.*5. *num.* 41. Heoric. Bottæ. *in tract.de Synodo Episcopi, artic.* 2. *numer.* 9. & 10. Et probatur à simili: nam licèt statuta solemnitatem contractus respicientia non ligent extra territorium, cùm in solemnitatibus locus contractus attendatur, *l. cum fundus, ff.de evict.* tamen hoc noo procedit data fraude, quando scilicet in fraudem statuti, & ad euitandum illios solemnitatem contrahentes data opera recedunt à loco, vbi viget statutum; quia tunc contractus nullus est, vt ioter alios quamplures tenuerunt Aretin. *cons.*54.*num.* 7. & *cons.* 73.*n.*5.6. *&* 7. Bart. *in l.cum fratis, C.de agricol. & cens.* Corset. *verbo Statutum* 11. Bald. *in l. multum interest. C.si quis alteri*; vbi Salicet. idem Bald. *cons.* 60. *lib.*5. Alex. *cons.* 41 *num*... *lib.* 5. Coro. *cons.* 89. *n.*9. *lib.* 3. Paris. *cons.*99. *num.*59. *lib.* 1. Marsil. *in l.fin.num.* 142.*ff.de iurisd. omn. iudic.* Roland. *cons.*33. *in fin. lib.* 3. Cephal. *cons.*70. *n.*29.*lib.* 2. Rimin. sen. *cons.*598.*in fine*, Rimin. iun. *cons.* 41. *à numer.*44 *libr.* 1. Tiraquell. *ad leg. connub. gloss.* 6. *numer.* 219. aliàs *gloss.*8. *numer.* 217. Bertach. *de gabell. p* 6. *quæst.* 5. *num.*9 Hieroo. Gabr. *cons.*1.*n.*2. *lib.*1. Ioann. Bapt. Caccialup. *in l.cunctos populos, num.*95.*C.de summ.Trinitat.* Borgnin. *decis.* 42.*num.* 35.*p.*1. & *decis.*21.*n.*38. *p.* 5. Horat. Carpan. *in statuta Mediolan. cap.* 319. *num.*4.*p.* 1. Lamberteng. *de contract. mulier. verbo, mulierum, gloss.* 2. *numer.*53. Aotoo. Sola *in statuta Sabaudia p.*3. *titul. de alienat. bonor. gloss.* 2. *num.* 32. *&* 33. Menoch. *cons.* 819. *num.* 14. *lib.*9. diceos de hoc casu neminem ambigere. Quibus omoibus in generali quæstioue ita tenentibus, sequeotes quoque addi possunt, qui in nostris specialibus terminis ita tenuerunt, Henriq. Bottæ. *de Synodo Episcopi, art.* 2. *num.* 9. *&* 10. Petrus de Ledesma *de Matrim quæst.*45. *art.*5. *dub. vlt. conclus.* 1. *&* 3. *fol. mihi* 198. Fr. Emman. *in summ. tom.* 1. *capit.* 219. *numer.* 2. *in fine, & numer.* 3. *in* 2. *edition.* Vega *de Matrimon. casu* 93. *&* 94. Henriquez *dict. libr.* 11. *cap.* 3. *numer.*8. Veracr. Bartbol. à Ledesma, & Spio. *citatis locis.* Nec ratiooes quibus mouetur Saochez *de Matrimonio libr.* 3. *disputation.* 18. *numer.* 29. euincont, dum existimat validom esse Matrimonium per incolas locorum, vbi Tridentiuum obligat, contractum in locis vbi oec obligat, nec publicatum fuit, etiamsi ad ea loca iuerint in fraudem Tridentini, vt ibi possent liberè absque Parocho, & testibus Matrimonio copulari. Arguit eoim primò quod qui iure suo vtitur, oon potest dici fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur, *l.nullus videtur* 55.*ff. de regul. iuris, l* 3. *paulo post princ. versic. is tamen, ff.de libero hom.* Cæterum hæc ratio ex eo vulgari brocardico desumpta facilè dissoluitur: nam verum est in dubio quòd is, qui iure suo vtitur, noo videtur fraudem committere, vel io fraudem facere; sed hoc procedit in dubio, oon verò vbi clarè apparet in fraudem facere, vt declarant Dec. *in dict. l. nullus videtur, numer.* 1 *versi. & hoc intelligitur, & procedit*, & meliùs Cagnol. *ibi, numer.* 1. ponderaos eum textum dum dicit, *nullus videtur*, quasi dicat io dubio, & inris præsumptione noo videri fraudem facere; secùs tamen quaodo manifestè, seu per coniecturas apparet quod principaliter fit io fraudem. Quando enim apertè constat actum directè ordinari ad fioem, siue effectum frandandi legem, licèt iocidenter alij respectus coocurrant, censebitur actus prohibitus, & in fraudem legis factus, iuxta doctrinam Stephani de Feder. *de interpret. iuris, part.* 1. *numer.* 48. quem sequitur Tiraquell.*de retract. lig in præfat. num.*77. Hic autem, & io casu proposito coostat quod cootrahentes ad migrandum ad Parochialem, io qua Coocilium Trideotioum publicatum non fuit, principaliter impolit animus & finis præcipuus contrahendi sioe solemnitatibus Trideotini; & vt, fraude de loco ad locum commissa, possent Sanctissimum illius decretum circunuenire, & liberè io illius fraudem contrahere. Secundò mouetur idem Sanchez ex resolutis à Couar. *de sponsal. part.* 2. *capit.* 8. §.1. *numer.* 10. & Sarmien. *select. lib.*1. *cap.*6. *numer.* 8. dum tradunt filios effici legitimos etiam quoad exclusiooem substituti per matrimooium in articulo mortis io fraudem substituti contractum. Sed omissa disputatiooe circa veritatem huius dicti, de quo, data fraude, dubitant Parisius *cons.*13. *numer.* 68. *libr.* 1. Anton. Gabriel. *commun. titul. de legitimation. conclusion.* 1. *numer.* 5. *&* 54. solutio est facilis, quia, vt *infra* dicam, sola mala intentio noceodi tertio oon efficit actus inualidos, nisi simul adsit fraus legis, vel de re ad rem, vel de loeo ad locum, vel de persona ad persouam; oam in

matrimonio contracto in fraudem ſubſtituti ſolùm adeſt praua intentio nocendi tertio; quæ bene inducit præiudicium ſubſtituto, non tamen inducit fraudem legis, cùm neque mutetur res, neque locus, neque perſona ad fraudandam legis diſpoſitionem, prout in præſenti caſu mutatur locus; & ſic in caſu illo, de quo Couar. & Sarm. quamuis agatur de damno, & præiudicio tertij, non tamen agitur de fraude legis. Eodem modo diſſoluitur vltimum argumentum Sanch. dum dicit quòd bona, vel mala intentio conferre poteſt ad committendum, vel non committendum peccatum, non tamen ad annullandum actũ, cùm intentio maneat in mente, nec effectum influat in opus externum, ex traditis à Nauarr. *de restit. lib. 3. cap. 5. n.* 7. Nam æquiuocatio ſtat in hoc quod ſola praua intentio fraudandi tertium abſque fraude legis non efficit actus inualidos; ſecùs tamen vbi vltra prauam intentionem adeſt fraus legis, tunc enim annullatur actus non ob prauam intentionem; ſed ob fraudem legi adhibitam.

Sic è contra incola illius loci, in quo non eſt acceptatum Concil. Tridentin. tenetur
94 † contrahere Matrimonium coram Parocho & teſtibus, ſi diuertat ad locum, in quo eſt receptum; ſicut reſoluunt Petrus de Ledeſma *d. q. 45. puncto 3. ad fin.* Sanch. *dict. lib. 3. disp.* 18 *num.* 26. Valer. Reginald. *d. lib.* 31 *num.* 176. Ægid. de Coninc. *d disput.* 27. *dub.* 1. *ad fin.* Molfeſ. *dict tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 20. Bonacin. *dicto puncto* 8 *num.* 5. Ego ipſe *dicta allegat.* 32. *num.* 155.

95 Inſuper Concil. *dict cap.* 1. Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, & teſtes qui ſine Parocho, vel Sacerdote de eius licentia huiuſmodi contractui interfuerint, necnon ipſos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri præcipit, cuius deciſione ſublata non eſt pœna ſuſpenſionis triennalis impoſita Parocho aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino *in cap. vlt. §. final de clandest. desponſ.* ſed præterea licebit Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere ad eius temeritatem, & præſumptionem coërcendam. Ita Veracruz *in append ad ſpecul. coniug. dub.* 11. *in fine*, Maiol. *de irregul. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 17. Salzed. *d. c.* 76. *verſ. octaue non eſt obliuiſcend.* Fr. Emman. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 221. *num.* 4. Ægid. de Coninc. *dict. disput.* 27. *num.* 84. Sanch. *dict. lib.* 3. *disput.* 48. *à num.* 3. Franc. Molin. *d differ.* 11. *num* 147. *cum ſeq.* Mar. Alter. *de cenſur. tom* 2. *disput.* 11. *de ſuſpenſ. c.* 5. *in princ.* Ego ipſe *d alleg.* 32. *n.* 162. vbi *n.* 163. addo Parochum ob licentiam conceſſam alij Sacerdoti aſſiſtendi Matrimonio clandeſtino non incurrere prædictam triennalem ſuſpenſionem, quia Concil. ſuſpendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, & non exprimit dantem licentiam, mandantem, vel conſulentem: & *n.* 165. dico ſuſpenſum ab officio, qui interfuit Matrimonio clandeſtino, non eſſe ſuſpenſum à beneficio, quia text. *in d. cap. vlt.* ſolùm mandat ſuſpendendum eſſe à beneficio. Contra Matienſ. *lib.* 1. *gl.* 7. *n.* 2. *in fine, tit.* 1. *lib.* 5. *noua Recop.* Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 48. *n.* 4. Gaſp. Hurtado *de Matrim. disp* 5. *diffic.* 17. *n.* 55. exiſtimantes ceſſare hodie dictam ſuſpenſionem triennalem per pœnã arbitrariam impoſitam à Conc. *citato c.* 1. In hac ſiquidem triennali ſuſpenſione diſpenſare non poſſe Epiſcopum, reſoluuot Cou. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 6. *in princ. num.* 14. Henriquez *in ſum. lib.* 13 *c.* 39. §. 3. Sanch. *dict. lib.* 3. *disp* 52. Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 166. nec virtute Conc *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 6. id Epiſcopo permiſſum eſt, vt tenent Sanch. *d. disp* 52. *n.* 4. Mar. Alter. *d. c.* 5. *prope fin.* Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 176. ex ea ratione, quia hæc ſuſpenſio non incurritur ipſo iure, ſed per ſententiam Iudicis cognitione præmiſſa de delicto, vnde ſupponitur deductum ad forum contentioſum.

Præterea hortatur eadem S. Synod. Trid. *d. cap.* 1. vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent, ſicut ex ea colligunt Ægid. de Conioc. *d. tom.* 2. *disp.* 17. *à n.* 71. Rebel. *d. part.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *n.* 2. Franciſc. Leo *in theſ fori eccl. p.* 2. *cap.* 9. *num.* 48. *verſ. nam licet*, Baſil. Pont. *d. cap.* 26. §. 2. *cond.* 4. *verſ. ex quibus*, Ego ipſe *d. alleg.* 32. *num.* 179. 96

Sublato tamen ſcandalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, maximè ſi probabile ſit incontinentiæ periculum, peccatum mortale non erit Matrimonium conſummare ante huiuſmodi benedictionem, ſicut reſoluunt Nauarr. *in man. c.* 22. *n.* 83. Couar. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 7. §. 1. *n.* 2. plures citati à Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 2. quibus addo Rebel. *d. p.* 2. *lib.* 2. *q.* 7. *num.* 2. Cened. *d. q.* 30. *prope fin.* Ægid. de Coninc. *d. disp.* 27. *n.* 72. *cum ſeq.* Baſil. Pont. *d. c.* 26. §. 2. *verſ. ex quibus.* Gutier. *de Matrim. c.* 48. *n.* 3. & *c.* 106. *n.* 13. Bonac. *eod tract. q.* 4. *punct.* 6. *n.* 1. *in fin.* & *n.* 4. *verſ. rogabis quartò*, Machado *d. lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 21. *n.* 1. *in fine*, vbi dicit de hoc eſſe dubium inter Doctores controuerſum: refero Ego ipſe *d. alleg.* 32. *n.* 181. 97

Statuit deinde idem Concil. *eod. cap.* 1. benedictionem à proprio Parocho fieri, neque à quoquam niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij Sacerdoti concedi poſſe, quacunque conſuetudine etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, non obſtante; † & debet Parochus recipere eleemoſynam occaſione benedictionis, & non alius; Sacr. Congregatio Rit. *in Acherontina* 98 99

100 *Acherontina* 25. *Ianuarij* 1602. † Ad id autem sufficere Parochum vtriusque contrahentis, tenent Cened. *ad Decretal. collectan.* 81. *num.* 8. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 82. *n.* 4. Armendar. *d. leg.* 1. *de Matrim. c.* 106. *num.* 8. & 9. Bonacin. *d. quæst.* 4. *puncto* 6. *num.* 3. Ego ipse *d. allegat.* 32. *numer.* 185.

Contra Caualcan. *par.* 2. *decis.* 12. *à num.* 21. Paul. Fusc. *de visit lib.* 2. *c.* 3. *num.* 21. Ceual. *d. q.* 604. *n.* 148. existimantes non integrum esse vtriusuis contrahentis Parocho benedictiones huiusmodi impartiri; sed id esse Parochi mulieris.

101 Eas verò omittere peccatum veniale esse tenent Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 82. *num.* 6. & Hurtado *de Matrim. disput.* 5. *diffic.* 23. *num.* 83. quia tantùm sunt sacramentale quoddam, quod non apparet magni momenti, neque valdè congruens progressui Matrimonij. Fieri autem non possunt nisi inter Missarum solemnia, vt censuit Sac. Congregat. Concil. *in Pisauren.* 13. *Iulij* 1630. cuius memini *in collect. Bullarij, verb. Benedictio.*

102 Benedictiones huiusmodi non debet Parochus facere secundò nubentibus, etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum: Ita Nauar. *in man. c.* 22. *n.* 83. Perez *l.* 1. *vers. est alia pœna, tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam.* Mozz. *de contract. lib. tit.* 5. *de Matrim. c. de naturalib. Matrim. num.* 10. Menoch. *de arbitr. casu* 417. *num.* 2. Cened. *ad Decret. collect.* 49. *n.* 1. Ægid. de ConincK *d. disp.* 27. *dub.* 8. *n.* 72. Gutticr. *d. cap.* 106. *n.* 14 *cum seqq.* Sanch. *lib.* 7. *disp.* 82. *num.* 15. Rebel. *d. p.* 2. *lib.* 3. *q.* 10. *n.* 3. Bonacin. *d. q.* 4. *puncto* 6. *num.* 4. Hurtado *d. diffic.* 23. *num.* 84. Seruata semper legitima diœcesis consuetudine, Pos-
103 seuin *de officio Curati, c.* 10. *n.* 48 † quæ quidem generaliter recepta obtinet, vt possit benedictio solemniter fieri si fœmina nondum fuisset benedicta, vt obseruant Couar. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 8. § 11 *numer.* 2. Gregor *l.* 2. *verb. no deuen ser velados, tit.* 1. *p.* 4. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap.* 59. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2. *disp.* 11. *de suspens. cap.* 4. *vers. tertiò dubitatur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. resolut.* 313 *in fine, in* 2. *edit.* Ego ipse *d. alleg.* 32. *num.* 184. Machado *d. tract.* 2. *docum.* 21. *n.* 1.

Licet Parochus pro benedictione huiusmodi nuptiarum prohibeatur aliquid exigere; sponte tamen oblatum recipere potest, vt tenent Selu. *de benef. p.* 1. *q* 7 *num.* 54. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 16. & 17. resoluentes etiam quòd si Sacerdos, ad quem spectat benedictio nuptiarum, nolit dare licentiam alteri Sacerdoti quòd benedicat nuptias nisi pro pecunia, siquidem non intendat vendere licentiam benedictionis, sed prouidere sibi de portione oblationis eidem contingenti, non est simonia; si tamen ex certa scientia, maiorem exigat summam, quàm præsumatur debere valere portio eidem contingens, meritò præsumi potest quod ipsam licentiam vendere voluit.

Quòd si quis Parochus, vel alius Sacerdos siue Regularis siue sęcularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat; alterius Parochiæ sponsos sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu suspensus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur: Ita Concil. Trident. *sæpè citato cap.* 1. Ex quo, 104

Primò colligo Sacerdotem tam sæcularem quàm Regularem coniungentem in Matrimonium, vel benedicentem subditos alterius Parochiæ, absque licentia Parochi, vel Ordinarij, remanere suspensum ab officio, donec ab Ordinario Parochi obtineat absolutionem: Ita Sanch. *libr.* 3. *disput.* 52. *num.* 4. Henriq. *d lib.* 13. *cap.* 38. §. 2. *in fine, lit. E.* & *c.* 39. §. 3 *lit. C.* Suar. *tom.* 5. *disput.* 31. *sect.* 2. *n.* 18. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst. q* 2. *art.* 1. Portel. *in dubiis Regular. verb. Matrimonium, num.* 1. Hurtado *de Matrim. & censur tract. de suspensione diffic.* 13. *num.* 40. *vers. nono* Bonac. *de censur. disp.* 3. *quæst.* 6. *puncto* 5. *n.* 16. & nouissimè *de suspension. omnibus in particulari disputat.* 3. *puncto* 5. Ego ipse *dict. alleg.* 32. *n.* 186. *cum seqq.*

Secundò colligo Sacerdotes Regulares Matrimonia solemnizantes non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra suspensionem præfatam, ipso facto excommunicatos esse excommunicatione Sedi Apost. reseruata, de qua *in Clem.* 1 *de priuileg.* Ita Nauar. *consil. num.* 7. *sub tit. de pœnis*, *in antiq.* & *consil.* 10. *sub tit. de consist. in antiq.* Maiol. *de irregul. lib.* 3 *cap.* 25. *num.* 12. *vers. clandestinum*, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 15. §. 12. *num.* 8. Sanch. *dict. libr.* 3 *disput* 48 *numer.* 8. & 9. Molfes. *d. tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 66. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2. *disputat.* 11. *cap.* 4. *vers. sed quæres*, Ludouic. Miranda *in man. Prelator. tomo* 1. *quæstion* 48. *articul.* 2. Ego ipse *dict. allegat.* 32. *num.* 192. 105

Contra Henriquez *in sum. libr.* 13. *c.* 38. §. 2. *in comment. lit. E.* Suar. *tom.* 5. *de censur. disp* 12. *sect.* 4. *n.* 13. Sayr. *in simili tract. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 20. Bonac. *eod. tract. disp.* 1. *q.* 6 *punct.* 5. *n.* 19. *in fine,* & *de Matr. q.* 4. *punct.* 6. *num.* 3. Basil. Pont. *de impedim. Matrim c.* 26. §. 2. *vers. ex quibus concedit.* 10. & §. 6. *in princ.* existimantes Religiosum benedicendo absque licentia, præter suspensionem non incurrere excommunicationem latam *in d. Clem.* 1.

Tertiò, colligo Sacerdotem benedictionem secundis nuptiis impartientem in casu 106

non permisso incurrere suspensionem, vt per Couar.*d.*§.11.*num.*2.Nauar *in man.cap.*25.*numer.*137.Clar.§.*fin.q.*75.*vers.Sacerdos*, Henriq. *d lib.*13. *cap.*39. §.3. *&* *d.c.*16. §.2. Perez *l.*5. *col.*5 *vers.intelligas titul.*1.*lib.*5.*Ordin.* Fr.Emman.*in sum. tom.*1. *c.*241. *in fin.* Marc. Anton. Genuens.*in pract.Archiep.Neapol.c.*59.*in addit.* Mar.Alter *d.c.*4.*vers. secundo.* Sanch.*d.disp.*82. *n.*27. Gutier. *d.cap.*106. *à num.*16. Ego ipse *d. alleg.*32.*n.*188.

Contra Bernard. & Salzed.*in pract. cap.*77. *num.*2.*& lit.E.*Iacob. de Graff.*in aureis decis. part.*1.*lib.*2.*cap.*82 *num.*2.*in fine*,Menoch.*de arbit.casu* 417.*num.*8. Ceuall.*d.q.*604. *num.*135. Aloys.Ricc.*d.resol.*113.*num.*1.Vgolin. *d.*§.12. *num.*6.*in fine* ,existimantes arbitraria tantùm pœna puniendum esse Clericum in casibus sibi non permissis nuptiales benedictiones indulgentem.

107 *Quartò*, colligo excusare à supradicta suspensione ignorantiam etiam crassam, dummodò non sit ita crassa, vt sit ingens temeritas. Ita Sanch. *d.lib.* 3. *disp.*48. *n.*7. Gutier. *de Matrim.c.*75.*n.*16.

Quintò, colligo hanc suspensionis pœnam nedum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse, vt per Hurtado *de Matrim.& censur.tract.de suspensione,diffic.*13. *numer.*40.*vers.nono*, Franc.Molin.*d diff.*11.*n.*149. vbi *num.*150. tenet eam ipso iure impositam esse, quia Concil. Trident. *d.cap.*1. ibi, *tandiu suspensus maneat*,&c. loquitur per verba præsentis temporis, quæ latam sententiam important.

CAPVT XXII.

De Extrema Vnctionis Sacramento per Parochum administrando.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos quiuis Sacramentum Extremæ Vnctionis validè confert.*

2 *Extremam Vnctionem ministrans cùm non sit Parochus, vel facultatem habeat à proprio Parocho, grauiter peccat.*

3 *Regulares Sacerdotes, qui clericis sæcularibus, siue laicis Extremam Vnctionem sine Parochialis Presbyteri speciali licentia ministrauerint, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolicæ specialiter reseruata.*

4 *Regulares Sacerdotes omnibus, & singulis Fratribus professis, conuersis, oblatis, donatis, & seruitoribus sæcularibus possunt Extremam Vnctionem, toties quoties necessarium fuerit, ministrare absque alicuius pœnæ incursu.*

5 *Ordinarij locorum permittere debent, vt Regulares teneant in suis Ecclesiis Oleum Sanctum pro ipsorum vsu duntaxat.*

6 *Parochus si absit, vel non possit, aut per manifestam iniuriam nolit Extremam Vnctionem ministrare, neque hoc casu Superior adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut suspensus, eam licitè poterit ministrare.*

7 *Extremam Vnctionem possunt plures Sacerdotes simul cum Curato eodem tempore dare, vrgente necessitate.*

8 *Parochus si inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, vel mortem absoluere non possit, tunc alter ei succedere debet.*

9 *Parochus si omnes vnctiones infirmi propè morituri perficere non posse credat, tunc plures Sacerdotes ad vngendum admittere poterit.*

10 *Parochus ratione officij obligatur Extremam Vnctionem subditis ministrare, itavt peccet mortaliter si pœnitenti sine iusta excusatione neget.*

11 *Extremæ Vnctionis capax est solus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vsus est, hócque Sacramentum recipere optauerit.*

12 *Extrema Vnctio non est neganda pueris rationis vsum sufficientem habentibus ad peccandum, & S.Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ capacibus.*

13 *Extrema vnctio neganda non est diuturno tempore amentibus, aut phrenesi laborantibus, modo priusquam in talem amentiæ statum peruenissent, Sacramentum hoc saltem interpretatiuè desiderauerint.*

14 *Parochus eo casu Extremam Vnctionem ministrare debebit, cùm viderit hominem de vita periclitari.*

15 *Parochus poterit Extremam Vnctionem ministrare cùm viderit hominem morti proximum esse ob pestem, ob tactum viperæ, ob vulnus, ob rabidum morsum.*

16 *Pestis tempore ad vitandum contagium inseruire potest vsus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum è loco remotiori.*

17 *Parochus non tenetur cum morali vitæ periculo Vnctionem præbere.*

18 *Senibus, qui senectute conficiuntur, absque alia infirmitate tenetur Parochus Extremam Vnctionem ministrare.*

19 *Parochus ad Extremam Vnctionẽ ministrandum non debet expectare articulum, quo infirmus omni prorsus sensu careat, aut quo* omninò

omnino ipsius desperata sit salus.

20 *Extrema Vnctio potest ministrari infirmo extra lectum iacenti.*

21 *Parochus poterit statim in principio morbi Extremam Vnctionem ministrare, etsi diuturnior morbus videatur, si tamen salus desperata sit.*

22 *Extrema Vnctio ministrari potest quamuis adhibito Medicorum iudicio probabiliter dubitetur an homo in periculo mortis sit necne.*

23 *Infirmus si dum inungitur moriatur, debet Parochus ab vnctionibus desistere.*

24 *Extremæ Vnctionis materia remota est oleum ex oliuis ab Episcopo priùs benedictum, vel saltem à simplici Sacerdote ex Papæ commissione.*

25 *Parochus peccat si oleum alterius anni in Extrema Vnctione ministranda adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas.*

26 *Oleum consecratum pro Extrema Vnctione ministranda, si creditur non sufficere pro toto anno licitè poterit Parochus miscere aliquam minorem quantitatem olei non consecrati.*

27 *Extremæ Vnctionis materia proxima est vnctio saltem quinque sensuum facta à Sacerdote.*

28 *In quinque sensibus vngendis non est necessarius ordo necessitate Sacramenti.*

29 *Vnctiones pedum, ac renum non sunt de essentia Sacramenti Extremæ Vnctionis.*

30 *Vnctio in renibus conuenientiùs omittitur, præsertim in fœminis, ac viris Religiosis.*

31 *Infirmus si manibus careat, vngenda est caro propinqua; si oculis careat, locus oculorum vngi debet, dum ei administratur Extrema Vnctio.*

32 *Sacerdotes non in palmis vbi sacro Oleo vncti sunt, sed infra palmam, vel in exteriori manus parte inungi solent, dum eis Extrema Vnctio ministratur.*

33 *Extrema Vnctio quando ministratur in casu necessitatis, eo quòd periculum sit in mora sine culpa, poterit vna auris, vel vna manus inungi.*

34 *Vnctiones sine Cruce fieri in Extrema Vnctione nihil obstat causâ celebrandi propter periculum instantis mortis.*

35 *Forma Extremæ Vnctionis quæ? ostenditur.*

36 *Extrema Vnctio ex consuetudine fermè vbique obtenta vltimo loco inter Sacramenta morituro confertur.*

37 *Extremam Vnctionem conferre infirmo antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, non est peccatum mortale.*

38 *Parochus non poterit Extremam Vnctionem iterum conferre durante eodem periculo morbi.*

39 *Parochus non potest prætermittere Orationes, & Psalmos qui in Extremæ Vnctionis administratione præscribuntur ab Ecclesia absque peccati mortalis incursu.*

40 *Psalmi septem Pœnitentiales ex præcepto Ecclesiæ non sunt necessary in administratione Extremæ Vnctionis.*

41 *Extremam Vnctionem non licet administrare in necessitate non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis.*

42 *Pestis tempore propter periculum contagionis satis est in administranda Extrema Vnctione adhibere ea, quæ essentialia sunt.*

43 *Parochus in administranda Extrema Vnctione vnum ministrum clericum, si haberi possit, adhibere debet, alioqui solus illam conferens reliqua etiam omnia peragere poterit.*

44 *Parochus non debet sine lumine Extremam Vnctionem deferre.*

45 *Interdicti tempore Extrema Vnctio nulli laico, vel etiam Clerico, aut Religioso, si sufficienti priuilegio muniti non sint, ministrari potest.*

46 *Extrema Vnctio Interdicti tempore ministrari poterit quando infirmus nullum aliud potest recipere Sacramentum.*

47 *Parochus infirmo moribundo qualiter assistere debeat, remissiuè.*

48 *Sepeliendi suos Parochianos quæ obligatio Parocho incumbat, ostenditur.*

LICET quiuis Sacerdos Sacramentum Extremæ Vnctionis validè conferat, vti proprius illius minister, quia eius administratio intrinsecè non est actus iurisdictionis, sicut absolutio à peccatis, Concil. Tridentin. *session.* 14. *capit.* 3. *de Extrema Vnction.* S. Thom. *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *artic.* 2. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Extrema Vnctio* §. 2. Sayr. *de Sacrament. in genere, lib* 2. *cap.* 2. *quæst.* 3. *artic.* 2. *vers.* 2. *de Sacramen. in med.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 5. *quæst.* 79. *art.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœniteat. lib.* 28. *à n.* 69. Ægid. de ConincK *de Sacrament. & censur. tom.* 2. *disput.* 19. *à num.* 27. Bonacin. *de Sacram. disputat.* 7. *quæst. vnica, puncto* 4. *num.* 1. Molfes. *in summa Theologiæ moralis tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 32. Homobon. de Bonis *de examine eccles. tract.* 4. *quæst.* 53. Ant. Fernandez *in examine Theolog. moralis, par.* 3. *cap.* 10. §. 1. *num.* 8. Filliuc. *in quæst. moral. tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 87. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 6. *n.* 1. Nihilominus tamen non potest licitè illud administrare nisi habeat iurisdictionem, & ab Ecclesia non impediatur 1 ac propterea † qui non est proprius Sacerdos, aut Parochus, 2 vel

vel qui facultatem non habet à proprio Parocho, grauiter peccat administrando hoc Sacramentum; siquidem Sacramenta fidelibus ministrare proprium est Pastoris officium, & nullus mittere debet falcem in messem alienam, sibique alienam iurisdictionem vsurpare: Ita Sot. in 4. distin. 23. q. 2. art. 1. Syluest. verb. Vnctio Extrema, n. 4. Zambran. de casibus in articulo mortis, c. 5. dub. 8. n. 2. Fernandez d. n. 8. ConincK d. disp. 19. n. 28. Bonac. d. puncto 4. n. 4. & 5. Paul. Layman. d. c. 6. n. 2. Tamburin. de iure Abbatum, tom. 2 disp. 7 q. 1. Trullench in praxi resol. Sacram. lib. 5. c. vnic. dub. 3. num. 4. Ludou. à Sancto Ioanne de admin. Sacrament. art. 5. de Extrema Vnctione, num. 22. vbi quòd sub ratihabitione Parochi poterit quilibet Sacerdos administrare hoc Sacramentum.

Vnde Sacerdotes qui extra casum necessitatis, vel sine licentia Episcopi, aut Parochi, seu absque spe ratihabitionis hoc Sacramentum præter eius consensum administrauerint, grauiter peccabunt, vt communiter docent Basse. & . b eo citati in floribus Theolog. verb. Extrema Vnctio 3. n. 1. Machado en su perfecto Confessor, lib. 4 p. 2. tract. 2. docum. 22. num. 2.

3 Regulares verò Sacerdotes, qui Clericis sæcularibus, siue laïcis Sacramentum hoc sine proprij Parochialis Presbyteri speciali licentia ministrauerint, ipso facto sunt excommunicati, cuius excommunicationis absolutio Sedi Apostol est specialiter reseruata, vt probat Clem. 1. de priuileg. & ex ea colligunt Henriq. in summa, lib. 13. cap. 40. §. 4. lit. N. F. Emman. quæst Regular. tom. 2. quæst. 60. art. 2. vers. decimo, Zerol. d. verb. Extrema Vnctio, §. 2. Azor. instit moral. p. 1. lib. 12. cap. 13. q. 5. vers. primum, Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 44. Ludou. Miranda in man. Prælator. tom. 1. q. 46. art. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 210. vers. duodecimo, Bonac. d. puncto 4. num. 6. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 50. n. 96. secundùm Lugdunen. impress. & me citato Lezana in summa qq. Regul. tom. 1. c. 9. n. 31. & c. 21. n. 10. Trullench. d. n. 4.

4 Omnibus tamen, & singulis Fratribus professis, conuersis, oblatis, donatis, nouitiis, & seruitoribus sæcularibus, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus possunt ipsi Regulares Sacramentum hoc toties quoties necessarium fuerit, ministrare absque alicuius pœnæ incursu, ex priuilegio Eugenij IV. Fratribus Minoribus concesso, cuius meminit Ludou. Miranda d. disp. 7. q. 3. in princ. Portel. in dub. Regular. verb. famuli, seu famulares, n. 1. Hieron. Roder. in compend. qq. Regular. resol 64.
5 num. 1. † & ideò permittere debent locorum Ordinarij, vt ipsi teneant in suis Ecclesiis Oleum Sanctum pro ipsorum vsu duntaxat, sicut censuit Sac. Congregatio negotiis Episcop. & Regul. præposita, sub die 13. Iuly 1589. Quamuis quoad Donatos, Oblatos, & seruitores sæculares id hodie habere locum tantùm in foro conscientiæ, siue occulto, dicendum videatur: ita vt si Parochus aliquod ius circa huiusmodi personas vendicare vellet, & in exteriori foro illud postularet, non posset ei virtute præfati priuilegij, seu aliorum resisti, nisi quatenus ea per Concil. Trid. restricta non sint; & sic quandiu ipse non resistit, integrum est Religiosis tuta conscientia suis priuilegiis vti iuxta Pij V. concessionem, qui viuæ vocis oraculo absolutè, & sine limitatione declarauit, vt gratiæ huiusmodi non censeantur derogatæ, nec restrictæ. Ita Suar. tom. 4. de Relig. tractat. 10 libr. 9. capit. 4. numer. 12. Tamburin. d. q. 3. in fine.

Si verò Parochus absit, vel non possit, aut 6
per manifestam iniuriam nolit hoc Sacramentum ministrare, neque etiam hoc casu Superior eius adiri queat pro petenda licentia, tunc quiuis alius Sacerdos non excommunicatus, aut suspensus licitè poterit illud ministrare; quia in tali casu, etsi ipsemet immediatus Pastor, seu Parochus inuitus sit, tamen eius Superior, saltem Summus Pontifex licentiam præbere censendus est, cum hoc Sacramentum animæ in extrema lucta valdè vtile sit, & quasi firmissimum præsidium contra Dæmonis infestationes à Christo institutum, testante Concil. Trident. in proœm. de Extrema Vnctione; quin etiam necessarium animæ remedium, si aliud eo tempore Sacramentum salubriter suscipi nequeat: Ideò sic docent Caietan. verb. excommunicatio, num. 64. Armil. eodem verbo, num. 49. Henriquez lib. 3. cap. 13. §. 4. Soar. tom. 3. disputat. 44 section. 2. Ægid. de Coninck. dictu disputat. 19. num. 9. Zambran. de casibus in articulo mortis, c. 5. dub. 8. Fernandez d. 5. 1. num. 8. prope fi. Ex qua ratione excommunicationem d. Clem. 1. de priuileg. non incurri à Religiosis administrantibus, in casu necessitatis absente Parocho pluribus citatis resoluit Bonac. d. q. vnica, puncto 4. num. 6. quibus addo Ludou. Miranda d. quæst. 49. art. 1. concl. vnic. in princ. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9. cap. 4. n. 9. Tamburin. d. disp. 7. q. 2.

Possunt plures Sacerdotes simul cum Cu- 7
rato eodem tempore Extremam Vnctionem dare, itavt vnus vnum sensum vngat, itidem prolata forma partiali: Ita Henriquez in sum. lib. 1. cap. 27. §. 2. Nald. verb. Extrema Vnctio, n. 6. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 28. num 62. Gallet. in margarita casuum Conscient. verb. Extrema Vnctio habet, Ægid de ConincK d. disp. 19. dub. 9. Posseuin. d. tract. de offic. Curati, c. 9. sub dub. 8. Bonac. d. punct. 4. n. 7. Ludou. à S. Ioan. d. loco n. 24. Filliuc. in q. moral. tom. 1. tr. 3. cap. 5.

cap. 5. *numer.* 92. Trullench. *in praxi resol. sacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 2. *numer.* 5. Sed non est faciendum fine necessitate, quia extra illam non potest Sacramentum à pluribus Sacerdotibus administrari absque peccato mortali, cùm fiat contra vsum, & praxim Ecclesiæ in re graui, qui habet vt vnus Minister omnes Vnctiones, ideoque totum Sacramentum perficiat; sicut obseruat Bonac. *d. num.* 7. *vers. dixi vrgente necessitate, &*
8 *n.* 8. † Necessitatis autem casus hac in re duplex esse potest, vnus communiter receptus ex parte Ministri, si inchoatas vnctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem absoluere non possit; tunc alter ei succedere debet, nihil repetens, sed quæ restant adiiciens: vt per Possevin. *d. num.* 8. Bonac. *d. puncto* 4. *num.* 9. Trullench. *d. lib.* 5. *cap vnic. dub.* 2.
9 *n.* 7. Alter est ex parte infirmi si antè moriturus videatur, quàm vnicus minister omnes vnctiones perficere possit; tunc permittit Suar. *d. disp.* 44. *sect.* 2. *num.* 8. vt plures Sacerdotes simul vngant, vnus oculos, & alter aures, &c. proferentes interim formas, quæ Vnctionibus respondent. Et fortassè *Iacobus Apostol. epist.* 5. idcircò Presbyteros nominauit, vt significaret plures ad huius Sacramenti ministrationem concurrere posse, nisi fortasse magis placeat dicere numerum pluralem pro singulari vsurpasse, ac si diceret, *inducite vnū ex Sacerdotibus ministris Ecclesiæ*; vide Doctores, quos citat Bonacin. *d. punct.* 4. *n.* 7. *vers. neque obstat.*

10 Parochus ratione officij ex iustitia obligatur hoc Sacramentum ad fidelium salutem à Christo institutum, subditis ministrare; vt proinde mortaliter peccet, si petenti sine iusta excusatione neget, vel differat cum probabili periculo ne interim infirmus decedat: Ita Nau. *in man. cap.* 25. *n.* 131. Basse. *in floribus Theolog. verb. Extrema vnctio.* 2. *n.* 2. Suar. *tom.* 5. *disp.* 62. *sect.* 2. Machado *en su perfetto Confessor y cura de Almas, lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *n.* 3. Possevin. *d. c.* 9. *num.* 9. Ludou. à Sancto Ioanne *d. art.* 5. *n.* 4. Bonac. *d. q. vnica, puncto* 5. *n.* 12. Chapeauille *d. tract. c.* 5. *q.* 1. Paul. Laym. *d. tract.* 8. *cap.* 7. *num.* 3. Trullench. *d. dub.* 2. *n.* 8.

11 Subiectum huius Sacramenti capax est solus homo baptizatus de vita periclitans, qui ratione vtitur, vel certè antea vsus est, hocque Sacramentum recipere optauerit: Ita Posseu. *d. cap.* 9. *n.* 4. Zerol. *in praxi de Sacram. Pænit. c.* 15. *q.* 7. Zambran *d. cap.* 5. *dub.* 3. vbi ait debere dari cuicunque infirmo, cuius mors timeatur, & creditur citò futura; modò infirmitas nascatur ex morbo, vel ex vulnere, vel veneno potato, vel ex alia quacumque causa intrinseca, non tamen proximo morti violentæ, vt suspendendo, vel suffocando, quia non infirmatur: & *numer.* 2 quòd non est necessarium, vt sit in lecto: *& dub.* 6. tenet in eadem infirmitate posse repeti Extremam Vnctionem, Bonacin. *d. quæst. Vnica punct.* 5. *n.* 1. Paul. Laymann. *t. d. tract.* 8 *cap.* 4 *num.* 1. Ludou. à sancto Ioanne *d. art.* 5. *à n* 5. Trullench. *in praxi resolut. Sacram. lib.* 5. *cap vnic dub.* 4. *à num.* 1.

Vnde neganda non est Extrema Vnctio pueris rationis vsum sufficientem habentibus ad peccandum, & sacræ Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ capacibus, non antea; cùm deuotionem, & affectionem erga ipsam tunc habere non possint: ac præterea cùm non sit institutum nisi contra reliquias peccatorum actualium, quæ ipsi ante vsum rationis non habent, sed nec habere possunt: & quamuis ordinetur etiam ad tollendas reliquias peccati originalis aliquo modo, id tamen est quatenus postmodum confirmatæ sunt per peccatum actuale: Ita docent Sot. *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 2. *concl.* 4. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 13. Emman. Sà *in aphorismis, verb Extrema Vnctio, numer.* 2. Iacob. de Graff. *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *num* 16. Soar. *in* 3. *p. tom.* 3. *quæst.* 70. *sect.* 1 Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 79. *art.* 2. Ludou. Miranda *d. concl.* 6. *q.* 49 *art.* 2. Trullench. *d. cap. vnic dub.* 4. *num.* 5. Ludou. à S. Ioann. *d. art* 5. *n.* 7. Possevin. *d. cap.* 9. *num* 4 *vers. pueris*, Zambran. *de casibus in articulo mortis, cap.* 5. *dub* 1. Bonacin. *d. quæst. vnica, puncto* 5. *numer.* 1. *vers. ratio*, Chapeauille *d. tract. cap.* 5. *quæst.* 17. Gallet. *in margar. casuum Conscient. verb. Extrema Vnctio, antepenult.* vbi quòd danda est pueris in decimo anno morientibus: & *in fine* addit dari debere etiam his, qui fuerunt baptizati in articulo mortis, quia licèt per Baptismum tollatur culpa, & pœna, remanet tamen pugna contra hostem, Paul. Laymann. *d. cap.* 4. *num.* 2. vbi subdit excusari Parochos si pueris ante annum ætatis x. vel aut xv. iuxta diœcesis consuetudinem Extremam Vnctionem negent, excepto tamen casu necessitatis, si puer, quem rationis vsum assequutum esse constat, aliud ante mortem Sacramentum suscipere non possit, idem Zambran. *de Extrema Vnctione dub.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. vbi ait quòd omnibus pueris capacibus Sacramenti Pœnitentiæ, atque adeò in omnibus post septennium, nisi constaret carere vsu rationis, danda est Extrema Vnctio, licèt non recipiant, nec sint idonei ad Eucharistiam recipiendam, Ioan. Sanci. *in select. disp.* 27. *per tot.* vbi tenet peccare Parochum, qui non administrat Vnctionem sacram puero habenti vsum rationis ad peccandum, quamuis ob defectum ætatis nunquam susceperit Eucharistiam, refert Machado *lib.* 2. *p.* 2. *tract.* 2. *docum.* 22. *numer.* 5. & quamuis 12

R. 4 Nugn.

Nugn. *in 3. p. tom. 2. q. 32. art. 2. diffic. 1.* & Ioan. Sanci. *d. diſp 17. n. 18.* putent Fidelem, qui nunquam peccauit, ſubiectum habile non eſſe huius Sacramenti; contrarium tamen tenent plures alij, meritò arbitrantes quod licèt Parochus cognoſcat per Confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe, teneatur miniſtrare Sacramentum Vnctionis, quia tunc indigebit illo infirmus, ad robur acquirendum contra tentationes dæmonum; ex quorum numero ſunt Villalob. *in ſum. tom. 1. tract. 10. diffic. 4. num. 7.* Suar. *tom. 4. diſp. 42. ſect. 2. num. 10.* Filliuc. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 108.* plures, quos refert, & ſequitur Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 181.* Machado *d. lib. 4. part. 2. tract. 2. docum. 22. num. 6.* Trullench *d. cap. vnic. dub 4. num. 6.*

13 Nec etiam neganda erit extrema Vnctio diuturno tempore amentibus, aut phreneſi laborantibus, modò priuſquam in talem amentiæ ſtatum perueniſſent, Sacramentum hoc ſaltem interpretatiuè deſiderauerint, ſi nimirum Chriſtianè vixerunt, atque ſalutis ſuæ memores fuerunt, quod quidem præſumendum niſi contrarium appareat: ita Henriq. *lib. 3. cap. 13. §. 1.* Ludou. à Sancto Ioanne *d. art. 5. de extrema Vnct. n. 13.* Poſſeuin. *d. cap. 9. num. 4. verſ. habitantibus*, Ludou. Miranda *d. q. 46. art. 2. concl. 5.* vbi quòd prædictum Sacramentum non eſt dandum amentibus, ſiue furioſis, niſi aliquibus vtantur lucidis interuallis, Zambran. *d. cap. 5. dub. 2. n. 4.* Bonacin. *d. punct. 5 num. 2. & 3.* Paul. Layman. *d. cap. 4. num 3.* vbi. *verſ. ſi porrò*, ſecus dicit de perpetuis amentibus, Fernandez *d. part. 3. cap. 10. §. 1. numer. 9.* In phreneticis verò, & furioſis aduertit Zambran. *d. dub. 2.* qui citat Palud. S. Anton Ledeſm. Henriq. & alios; eos, ſi reſiſtant, eſſe ligandos, excluſis tamen laicis ad tollendum ſcandalum: & quòd id facere aliquando erit neceſſarium, quando phreneticus non poſſet recipere aliud Sacramentum niſi extremam Vnctionem, refert Anton. Diana *reſolut. moral. p. 1. tract. de celebrat. Miſſar. reſol. 78. in fine.*

14 Eo caſu Parochus Sacramentum hoc miniſtrare debebit, cùm viderit hominem ita periclitari propter infirmitatem ex graui morbo, peſte, vulnere, veneno potato, vel ſimili cauſa intrinſeca? ita Syluest. *verb. extrema Vnctio*, §. 3. *& de Sacram. Pœnitent. cap. 15. quæſt. 7. verſ. dico ſecundò*, Galet. *in margarita caſuum conſcient. eodem verbo Extrema Vnctio, n. 1.* Poſſev. *d. cap. 9. num. 4. in princip.* Ægid. de ConincK *d. diſput. 19. dub. 7.* Trullench. *d. c. vnic. dub. 4. n. 4.* Ludou. Miranda *d q. 49. art. 2. concl. 2.* vbi quòd Sacramentum non quibuſcumque infirmis eſt exhibendum, ſed tantummodò graui morbo laborantibus, & iis, qui morti iam appropinquant.

Sic etiam poterit Parochus Sacramentum 15
hoc miniſtrare cùm viderit hominem morti proximum eſſe ob peſtem, ob tactum viperæ, ob vulnus, vel ob rabidum morſum, Bonac. *d. puncto 5. n. 6.* Ludou. à S. Ioanne *n. 6.* Poſſeu *d. c. 9 n. 4. verſ. rabido*, vbi aduertit cauendum eſſe ne tangatur rabidi ſpiritus, ſeu ſaliua, quia habet vim inficiendi rabie tangentem, ideò vngi debet loco oris pars
vicina. † Inſeruire etiam poteſt tempore pe- 16
ſtis ad vitandum contagium vſus virgæ argenteæ oblongæ ad vngendum à loco remotiori, de quo Suar. *diſp. 44. ſect. vlt. in fine*, Chapeauille *de modo miniſtrandi Sacramenta*
tempore peſtis, c. 5. q. 39 † Vt ſi impendat ve- 17
rum & morale vitæ periculum, quod vitare Parochus nequeat, non tenetur cum tam graui periculo Vnctionem præbere; tenetur tamen aptis Medicorum remediis vti, vt periculum vitet, vel illud præuenire: at ſi poſtquam omnia præſtitit, mortis periculum adſit, non tenetur; ſecùs ſi abſit. ita Suar. *tom. 4. de Pænit. diſp. 40. ſect. 3.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 10. dif. 6. n. 7.* Amil. Molfeſ. & alij, quos refert & ſequitur Diana *moral. reſol. p. 3. tract. 4. reſol. 174.* Machado *d. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. n. 4.* Trullench *d. lib. 5. cum dub. 2. n. 9.*

Senibus quoque, qui ſenectute conficiun- 18
tur, abſque alia infirmitate, tenetur Parochus hoc Sacramentum miniſtrare; ita Bonac. *d. punct. 5. num. 6. in princip.* Valer. Reginald. *d. lib. 28. n. 69.* Ludou. Miranda *d. q. 49. art. 2. concl. 8.* vbi idem dicit de mulieribus in partu iamiam deficientibus, & ſimilibus.

Quamuis ſupradicta ſint vera, nihilomi- 19
nus ad exhibendum præfatum Sacramentum, non eſt expectandus articulus, quo infirmus omni prorſus ſenſu careat, aut quo omninò ipſius deſperata ſit ſalus; ita Nald. *in ſum. verb. Extrema Vnctio, num. 1.* Ægid. de ConincK *d. diſput. 19. dub. 7. n. 25.* Poſſeuin. *d. cap. 9. num. 5.* Ludou. Miranda *d. q. 49. art. 2. concl. 3.* Bonacin. *d. puncto 5. num. 7.* Trullench.
d. dub. 4. n. 3. † Nec eſſe neceſſarium vt infir- 20
mus in lecto iaceat, quia etiam extra lectum inungi poteſt, v.g. peſte infectus, hydropicus, phthiſicus, Henriq. *in ſum. lib. 3. cap. 11. §. 1.* Zambran. *d. cap. 5. dub. 3.* Sed etſi diuturnior
morbus videatur, ſi tamen ſalus deſperata 21
ſit, poterit Parochus ſtatim in principio morbi Sacramentum hoc miniſtrare, ſaltem ſi aliqua cauſa exigat, vt quia morbus fallax eſſe ſolet, qui interdum inopinatò hominem occidit, vel quia in progreſſu maius contagionis periculum timetur, idque peſtis tempore obſeruandum monet Suar. *tom 4. de Pœnitent. diſput. 44. ſect. vlt. in fine.*

Si

22 Si autem adhibito etiam Medicorum iudicio probabiliter dubitetur, an homo peste infectus,& consequenter in periculo mortis sit,nec ne, Sacramentum hoc sub conditione celebrare posse Parochum, ait Chapeauille *d.tract cap.5. quæst.*11. Sic etiam poterit administrare infirmo de quo dubitatur an sit mortuus, sub conditione, si adhuc viuit, ne Sacramentum conferatur subiecto incapaci, ita Nau. *in man.c.*22. *n.*13. Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio, num.*15. Posseu. *d.c.*9. *num.*19. Bonacin. *d.punct.*5. *num.*9. Ludou. à S. Ioanne *d.loco n.*26. Paul. Laymann. *d. tract.*
23 8.*cap.*8. *num.*2. † Sed si infirmus dum inungitur ex hac vita decedat, debet Parochus ab Vnctionibus desistere, Bonac. *d.punct.*5. *numero* 8. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.*15.§.9. *num.*2.

24 Materia remota huius Sacramenti est oleum ex oliuis ab Episcopo priùs benedictum, Concil. Trid. *sess.*14. *de extrema Vnct.c.*1. Sayr. *de Sacram. in genere, lib.*1. *cap.*3. *quæst. vnica, art.* 3. *vers. de Sacramento*, Zerol. *in praxi Episcop.part.*1. *verb. Extrema Vnctio*, §.1. Petr. Ledesma *in sum p.*1. vbi *de Sacrament. Extrema Vnct.c.*2. Azot. *institutionum moralium p.*1. *lib.*2. *cap.*7. *vers. quotiescunque.in fine*, Zambran. *de extrema vnct. cap.*5. *in princ.numero* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 28. *numero* 50. *cum seqq.* Ægid. de Coninck. *d. disputat.*19. *à num.*5. Bonacin. *d. quæst. vnica, punct.*2. *num.*2. Fernandez *d.part.*3. *cap.*10. §.1. *numer.*1. Vel saltem à simplici Sacerdote ex Papæ commissione, vt contra Card. Bellarm. *de Extrema Vnctione, cap.*7. Ægid. de Coninck. *d. disput.*19. *dub.*2. rectiùs sentiunt Caiet. 2.2. *quæst.*72. *art.* 3. Victor. *de Extrema Vnctione, n.*216. Henriq. *d.lib.*8. §.2. Fernand. *loco proximè citato*, Zambran. *d.cap.*5. *in princip. num.* 3. Bonacin. *d.qu. vnica punct.*2. *num.* 3. vbi *n.*4. resoluit oleum oliuarum esse materiam sufficientem huius Sacramenti, quamuis benedictum sit alia benedictione, quàm benedictione consueta Ecclesiæ: & *n.*5. subdit non esse validum Sacramentum Extremæ Vnctionis, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.

25 Non videtur à peccato excusandus Parochus si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, vt resoluunt Bonac. *d.quæst. vnica.punct.*2. *n.*6. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.*7. §.2. *num.*1. Posseuin. *d.cap.*9. *num.*1. Ludou. à Sancto Ioanne *de administr. Sacrament. artic.*5. *de Extrema Vnctione, num.*1. quia debet esse benedictum eo anno, vt præcipitur *in cap. litteris, de consec. dist.* 3. Machado *en su perfecto Confessor y cura de Almas, lib.*4. *par.* 2. *tractat.* 2. *docum.*22. *numero* 7. & sic vbi necessitas vrgeret, poterit Parochus vetere oleo morituros vngere, vsquedum nouum ipsi ab Episcopo transmissum fuerit, Zambran. *d.cap.*5. *dub.*4. *num.*15. Vgolin. *d.*§.2. *n.*2. Paul. Laymann. *d. tract.*8. *cap.*2. *num.* 4 vbi aduertit, quòd si aduentante nouo, ex vetere aliquid remanserit, in lampadibus Ecclesiæ, quæ ante venerabile Sacramentum sunt, ponendum est, vt comburatur.

Verum eo casu, quo oleum consecratum creditur non sufficere pro toto anno, licitè poterit Parochus oleum non consecratum miscere consecrato, vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur sit minoris quantitatis consecrato: ita Posseu. *d.c.*9. *n.*2. Fusc. *de visitat.lib.*1. *cap.*6. *n.*10. Ludou. à S. Ioanne *d loco, n.*2 Zambran. *d.c.*5. *dub.*5. Bonacin. *d.punct.*2. *n.*8. me citato hoc loco Machado *d.docum.*22. *num.*7. Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. part.*2. *alleg.*31. *n.*17. 26

Materia verò proxima huius Sacramenti est vnctio saltem quinque sensuum facta Sacerdote, secundùm S. Thom. *in* 4. *dist.*23. *q.*2 *num.*1. Ægid. de Coninck *d.disp.*19. *dub.* 3. *num.*12. Zambran. *d.cap.*5. *in princ.num.* 3. Bonacin. *d.punct.*2. *num.*9. † In quibus vngendis non est necessarius ordo necessitate Sacramenti, quia mutato ordine adhuc completa manet significatio, vt per Posseuin. *d. cap.*9. *numer.*14. Bonacin. *d. quæst.vnica, puncto* 2. *numer.*20. 27 28

Circa reliquas verò duas Vnctiones, pedum videlicet, ac renum, seruanda est cuiusque Ecclesiæ consuetudo, cùm non sit de essentia Sacramenti, ex Palud. *in* 4. *dist.*23. *q.* 3. *art.*3. *conc.*1. & *ibi* Sot. *quæst.*1. *art.* 2. *concl.*2. Zambran. *d. cap.*5. *in princ. n.*4. Imò † Vnctio in renibus conuenientiùs omittitur, præsertim in fœminis, ac viris Religiosis, Henriq. *d.lib.*3. *c.*12. §.2. Emman. Sà *verb. Extrema Vnctio, n.*12. Card. Bellarm. *lib. de Extrema Vnct. cap.*10. *in fine*, Valent. *tom.*3. *disp.*8. *q.*1. *punct.* 2. Soar. *disp.*40. *sect.*2. *num.*6. Zambran. *d.cap.*5. *in princ.num.*4. 29 30

Quòd si ægrotus manibus careat, vngenda est caro propinqua, si oculis careat locus oculorum vngi debet, Sot. *d.q.*2. *art.*3. Henriq. *d.cap.*12. §.1. Emman. Sà *d.verb. Extrema Vnctio, num.*13. quia licèt homo, qui perpetuò caruit visu, non potuerit eo sensu peccare secundùm effectum, potuit tamen peccare secundùm concupiscentiam videndi. 31

Sacerdotes porrò non in palmis, vbi sacro oleo vncti sunt, sed infra palmam, vel in exteriori manus parte vngi solent, Posseuin. *d.cap.*8. *num.*15. Emman. Sà *d.verb. Extrema Vnctio num.*16. *Vers. Sacerdotes*, Bonacin. *d.pun.*5. *n.*19. quamuis nihil referat etiam in ipsis palmis inungi, cùm hæc Vnctio ab altera diuersa sit, vt notauit Palud. *in* 4. *dist.*23. *q.*3. *art.*3. *concl.* 32

concil. 3. Zambran. *d. cap.* 5. *in princ. num.* 5. quare cuiusque hac in re consuetudo diœcesis sequenda est.

33 In casu necessitatis, eo quòd periculum sit in mora, sine culpa poterit vna auris, vel vna manus inungi, Henriquez *dict. cap.* 12. §. 1. Emman. Sà *d. verb. Extrema Vnctio, n.* 12. Soar. *d. disput.* 40. *sect.* 2. *num.* 5. Zambran. *d. cap.* 5. *in princ. num.* 9. Bonacin. *d. punct.* 5. *n.* 21. Galet. *d.*
34 *verb. Extrema vnctio, num.* 21. † Et tunc causa celebrandi propter periculum instantis mortis Vnctiones sine Cruce fieri nihil obstat, vt aduertunt Suar. *d. sect.* 2. *num.* 3. Ægid. de Coninck. *d. disp.* 19. *dub.* 2. *in fine*, Zambran. *d. cap.* 5. *in princ. num.* 21. vbi *num.* 14. subdit quòd in necessitate potest dari Extrema Vnctio à solo Sacerdote sine ministro.

35 Forma huius Sacramenti (inquit Concil. Florent. *in decreto Eugenij*, §. *quintum Sacramentum*, est: *Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimã misericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum. Amen*, & similiter de aliis membris tradunt Zambran. *d. c.* 5. *in princ. num.* 2. Bonacin. *d. q. vnica, punct.* 3. *num.* 1. Fernandez *d.* §. 1. *num.* 3. Paul. Laymann. *d. cap.* 3. vbi *in vers. secundò*, animaduertit formam illam verborum ad singulas Vnctiones sensuum repetendam esse, saltem ex necessitate præcepti: at verò si periculum est in mora, vel morbus est contagiosus, puta tempore pestis, credunt aliqui non improbabiliter satis esse quòd vngatur organum sensus magis obuium, dicendo, *Per istam sanctam Vnctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus quicquid deliquisti per visum, auditum odoratum, gustum, tactum, & gressum*, ex horum numero sunt Victorel. *de Extrema Vnctione*, §. *de singulis Vnctionibus*, Suar. *tom.* 4. *disp.* 41. *sect.* 3. Ægid. de Conink. *d. disp.* 19. *dub.* 5. Posseu. *d. cap.* 9 *n.* 19. Bonacin. *d. q. vnic. puncto* 3. *num.* 5. Chapeauille *de modo administrandi Sacramenta tempore pestis cap.* 5. *qu.* 30. Paul. Layman. *vbi proximè.*

Fit autem forma huius Sacramenti modo deprecatiuo, quia Christus ita instituit, Iac. 5. *Inducat Presbyteros, & orent super eum*; tum quia infirmus eget deprecatione aliorum; tum denique quia ipse transit ex foro Ecclesiæ ad forum diuinæ Maiestatis, & ideò est de necessitate huius Sacramenti, vt proferatur per modum deprecatiuum, sicut resoluunt Fernandez *d.* § 1. *n.* 5. Viuald. *in candel. aureo, tit. de Extrema Vnctione*, vbi *de forma, n.* 5. Bonac. *d. puncto* 3. *num.* 3. Vnde videtur esse insufficiens forma per modum indicatiuum, nisi aliquid ei deprecatorium addatur, dicendo *Vngo te oleo Sancto, vt Deus tibi remittat quidquid peccasti*, &c. sicut existimauit Paul. Laymann. *d. cap.* 3. *num.* 4. quamuis aliqui affirment Sanctum Ambrosium vsum fuisse forma per modum indicatiuum.

Consuetudo fermè vbique obtinet, vt 36
Sacramentum Extremæ Vnctionis vltimo loco inter Sacramenta morituro conferatur, qui est Sacramentum exeuntium, & totius vitæ Christianæ consummatiuum; referunt tamen Stehpan. Durant. *d. ritib. Eccles. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 23. Suar. *d. disp.* 44. *sect.* 1. *n.* 8. Zambr. *d. cap.* 5. *dub.* 1. *n.* 5. quibusdam in locis olim Extremam Vnctionem ante Viaticum dari solitam esse; & colligi videtur ex *cap. ab infirmis*, 26. *qu.* 7. nec deest ratio, quod Sacra Eucharistia finis est, ac perfectio reliquorum Sacramentorum, quam proinde decet animæ præbere postquam aliis Sacramentis plenè purgata est, atque ipsum Viaticum significat dandum esse animæ mox migraturæ.

Vnde credo non esse peccatum mortale 37
conferre Sacramentum Extremæ Vnctionis infirmo antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quia infirmus potest per contritionem se disponere ad suscipiendum hoc Sacramentum; tum quia aliquando fieri potest, vt quis recipere possit Extremam Vnctionem, non verò Pœnitentiam, vel Eucharistiam; vt quando aliquis patitur vomitum, aut ita repentè morbo præuenitur, vt non dederit signa Sacraměti Pœnitentiæ. Seruanda tamen est consuetudo Ecclesiæ, cui nequaquam aduersatur, quominus post acceptam Sacram Eucharistiam, & Extremam Vnctionem, si infirmus aliquanto tempore viuat, & Viaticum iterum petat, ei ministrari debeat. Vide Trullench. *d. lib* 6. *cap. vnic. dub.* 4. *n.* 10.

Non poterit Parochus hoc Sacramentum 38
iterum conferre durante eodem periculo morbi, secus si aliud nouum sit periculum, quia videlicet infirmus postquam semel inunctus furat, meliùs haberi cœpit, vt Medicorum iudicio extra probabile, seu propinquum mortis periculum constitutus esset sed mutata corporis valetudine recidit, tunc iterum eum inungere poterit; licèt interuallum temporis non longum, sed paucarum tantùm hebdomadarum intercesserit, dummodò prudente practica consideratione cěseantur diuersa pericula, quibus homo constituatur in distinctis statibus, seu dispositionibus ad moriendum. Colliguntur hæc ex Syluest. *verb. Vnctio Extrema, quæstio n.* 8. Henriq. *lib* 3. *cap.* 9. §. 3. Petr. de Ledesma *d. par.* 1. vbi *de Sacrament. Extremæ Vnctionis, cap.* 8. Frater Emman. *d. quæstione* 79. *articulo* 4. Posseuin. *d. cap.* 9. *numer.* 18. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tractat.* 4. *cap.* 3. *num.* 55. Soar. *d. disputat.* 40. *in fine*, Zambr. *d. cap.* 5. *dub.* 6. Ægid. de ConincK *disput.* 19. *à numer.* 26. Valer. Reginald. *d. lib.* 28. *numer.* 49. Bonac. *d. quæstione*

vnica

vnica punct.6.num. 4. Paul Laymann. *d. cap.* 4. *num.*5.

39 Circa ritus, & cæremonias in hoc Sacramento administrando per Parochum adhibendas, standum est Rituali, consuetudini, & Constitutionibus Episcoporum. Orationes, & Psalmos, qui in huius Sacramenti administratione præscribuntur ab Ecclesia, non potest Parochus prætermittere absque peccati mortalis incursu, nisi periculum videatur esse in mora propter mortis accelerationem, quia tunc statim incipere debet ab Vnctionibus, & Orationes, ac Psalmos postea recitare; vide Zambran. *c.* 5. *in princip. numer.*10. Bonac. *d. quæst. vnica, puncto* 6.
40 *ex numer.* 6. vbi *num.*7. existimat † septem Psalmos Pœnitentiales ex præcepto Eccle-
41 siæ non esse necessarios: & *n.*8. tenet † non licere in necessitate administrare hoc Sacramentum non adhibitis vestibus ab Ecclesia præscriptis, Paul. Laymann. *d. tractatu* 8 *c.*8.
42 *numer.* 1. vbi animaduertit † tempore pestis propter periculum contagionis satis esse adhibere ea, quæ essentialia sunt cum breuissimâ mora quoad fieri potest; si tamen tempus patiatur, addit consultum esse Orationes, & Psalmos postea in Ecclesia supplere, de quo vide DD citatos *suprà*, *n.*17.

43 Vnum saltem ministrum clericum, si haberi possit, adhibere debet Parochus, alioqui solus etiam Sacerdos Extremam Vnctionem conferens, reliqua etiam omnia peragere poterit, quæ videtur esse responsio Alexandri *in c. quæsiui. de verbor. signific. iuncta glos.* ibi *ver. etiam solus*. Gard. Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.*7. *c* 2. *in fine*. Emman. Sà *d. verb. Extrema Vnctio, n.*9. Posseu. *d. c.*9 *n* 11. Bartholom ab Angelis *de Sacrament. dialogo* 3 §.153 Chapeauil'e *de modo ministrandi Sacramenta tempore pestis, cap.* 5. *quæst.* 36. Bonac *d quæst. vnica, puncto* 6. *num.* 6. Paul. Laymann *vbi sup. num* 2. *vers. secundo.*

44 Admonet tandem Possenin. *sæpè citato c.*9. *num.* 12. non debere Parochum sine lumine Extremam Vnctionem deferre, obseruando in hoc proprij Episcopatus Constitutiones, & existimat venialiter tantùm peccare illum, qui sic ferret sine causa; qui verò cum causa nullatenus. Et addit (seclusa Episcopi Constitutione) non bene agere eundem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum extremæ Vnctionis ad suum cubiculum, vt vocatus expedit ùs vadat, vel si de nocte reuersus ab Vnctione infirmi, vt se citiùs expediat, oleum non referat ad solitum locum, sed retineat domi vsque manè, nullum tamen credit peccatum mortale contrahere citra scandalum, vel periculum alicuius irreuerentiæ.

45 Interdicti tempore Sacramentum hoc Extremæ Vnctionis nulli laico, vel etiam Clerico, aut Religioso, si sufficienti priuilegio muniti non sint, ministrari potest, *cap. quod in te. de pœnitent & remiss.* Couarr. *in cap. alma mater. par.* 2. *§.*2. *num.*7. *vers. Extrema Vnctionis*, Vgolin. *de censur. tab* 5. *cap.*7. *§.*1. *& cap.* 10. *§.* 1. Henriquez. *in sum. lib.*13. *cap.*46. *§.*4. Soar. *tom* 5. *disput.* 33. *sect.* 1. *num.* 38. Fr. Emman. *qu. Regular. tom.*2. *quæst.*109 *artic.* 3. Sayr. *de censur. lib.*5. *cap.*7 *à num.*29. Auil. *eod. tract. part.* 5. *disp.* 4. *sect* 1. *dub.*7. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib* 32. *tract.* 3. *num.*27. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst. artic.*8. *concl.*3. *in med.* Zambran. *d. cap.*5. *dub.*7. Trullench. *d. cap. vnic. dub.*4. *num.*11. Verùm † quando infirmus 46
nullum aliud potest recipere Sacramentum, tunc Extrema Vnctio Interdicti tempore ministrari poterit, secundùm Henriquez *lib.* 3. *cap.* 10 *§.*3. *lit. F.* Zambran. *d. cap* 5. *dub.*7. *à num.* 5. & licèt aduertat hunc casum rarissimè posse contingere, eo tamen dato præcepti necessitatem continere fatetur Suar. *tom.* 4. *disput.*44. *sect.*1. *num.*7.

Qualiter Parochus infirmo moribundo assistere debeat postquam Ecclesiæ Sacramenta illi administrauit, dixi *suprà*, *cap.*17. *n.* 27 *cum seq.* 47

Restat modò videre quæ obligatio Parochis incumbat sepeliendi suos Parochianos: qua de re bene Machado *en su perfetto confessor y cura de Almas*, *lib.*4. *p.*2. *trat.* 2. *docum.*24. *n.*2. in hæc Hispanica verba: *Commençãdo pues por la obligation, que el Cura tiene de exterrar a sus feligreses, decanos que es tan grande (segun disposicion de derecho* in c. abolendæ, de sepultur. & in Clem. dudum §. huiusmodi, eod. titul.) *que a los pobres sin dada deue enterrarde balde y a todos los de mas tambien, si no fuesse en las partes donde huuiesse loable costumbre de daralguna limosna por el entierro, que enton es no solamente sa puede recebir legitimamente, si no que tiene accion segun derecho* in citatis iuribus *a pedir la por iusticia a los albaceas si ellos rehazessen el darla: pero contodo esse aconte jan. Possenin.* de officio Curati c 14. n. 3 *& Sot.* de iustit. lib.9. q. 6. art.2. *que antes que el Cura l egue a estos terminos deue vsar de otros m dios mas suaues, y nunca le a confesca antes de enterrar el defunto pedir por los derechos prenda, cedula, o qualquiera otros resguardo: porque todas las materias que tocaren a cnt res y cedi ta sin mas agenas de su ofie o ymai propias la de charidad y pirdad.* &c. Quibus autem personis Parochus Ecclesiasticam sepulturam denegare debeat, vide eundem Machado *dicto tract.* 2. *documenl.*25. 48

CAPVT XXIII.

Parocho an & quando ſit dandus coadiutor?

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor temporalis & reuocabilis dari ſolet Eccleſiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, ſeu corporis, facto inutili.*

2 *Epiſcopus poteſt dare ex cauſa coadiutorem Eccleſiæ Rectori.*

3 *Parochus inutilis effectus non eſt ſuo beneficio priuandus.*

4 *Declaratur* tex. in cap. tua nos, de cleric. ægrot.

5 *Leproſo Parocho* } *datur coadiutor.*

6 *Paralytico* } *datur coadiutor.*

7 *Dementi, vel furioſo* } *datur coadiutor.*

8 *Illiteratis, & imperitis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Parochis ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, deputat Epiſcopus coadiutores pro tempore.*

9 *Imperiti Parochi dicuntur illi, qui inhabiles ſunt ad exploranda ea, quæ incumbunt muneri, ac oneri beneficij, quod habent.*

10 *Appellatio ad effectum ſuſpenſiuum tantùm tollitur per decretum Concil. Trident.* ſeſſ. 21. de refor. cap. 6.

11 *Coadiutoris datio non cenſetur comprehenſa in generali Vicariatus commiſſione.*

12 *Parocho, ſeu Rectori de coadiutore prouidendum eſt propter auctam populi numeroſitatem.*

13 *Parocho, quando eſt ſuſpectus de dilapidatione bonorum Eccleſiæ, datur coadiutor.*

14 *Coadiutores ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rectores ipſi, tenentur.*

15 *Coadiutus etiam reſidere tenetur.*

1 EMPORALIS coadiutor, & reuocabilis dari ſolet Eccleſiæ Rectori ob ægritudinem, vel infirmitatem animi, ſeu corporis, facto inutili, & miniſtrare impotenti, vt pro eo miniſtret, & officium exerceat cum congrua portione ex redditibus beneficij ei aſſignanda: Ita Gonzal *ad reg* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 9. *ex num.* 19. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 4. *cap.* 5. *à*
2 *princip.* † Huiuſmodi autem coadiutoris datio fieri poteſt ab Epiſcopo, quia inſtituere, & deſtituere valet, à fortiori poterit coadiutores dare, ex Gãb. *de offic. & poteſtate Legati à latere, lib.* 5. *tit. de coadiutor. n.* 3. Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 36. Quam verò auctoritatem, & poteſtatem habeat huiuſmodi coadiutor, oſtendit Machado *en ſu perfetto Confeſſor y cura de Almas, lib.* 4. *p.* 2. *trat.* 4. *docum.* 1. *n.* 4.

3 Non eſt enim iuſtum vt Parochus inutilis vt ſuprà effectus ſuo priuetur beneficio, quia afflictis non eſt danda afflictio, *d. c. de Rectoribus, cap. ex parte, cap fin. de clerico ægrot. c.* 1. *eod. tit. in* 6. Nauarr. *conſ.* 1. *eod. tit.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 32. Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num* 5.
4 † Nec contrarium videtur firmare tex. *in cap. tua nos, illo tit.* ibi, *debet ab officio remoueri*, quia intelligitur quoad exercitium, & actum, non verò à iure, & titulo beneficij: ita Lancel. *in Inſtit. Canon. lib.* 1. *tit. de coadiutor.* §. 1. *& vlt.* Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 51. *ſect.* 2. *ad fin.* Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *num* 6. Campan. *in diuerſorio Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17 *num.* 160. *ante verſ. addo*, Salgado *de protect. Regia tom* 1. *par.* 3. *cap.* 2. *num.* 44.

5 Ex quibus autem cauſis coadiutor huiuſmodi aſſignari debeat, habetur latè *in tit. de clerico ægrotante, vel debil. in Decretalib. & in Sexto.* Vnde colliges quòd leproſo Eccleſiæ Rectori, ſiue Parocho datur coadiutor, vt *in cap. de Rectoribus, & in cap. tua nos, illo tit* Maiol. *de irregul lib.* 2. *cap.* 18. *col.* 3. Henriquez *in ſum lib.* 14 *de irregular. cap.* 8. §. 8. *in princip.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefi. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 20. *& lib.* 7. *quæſt.* 20. *num.* 8. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori eccleſ. reſol.* 494. *n.* 5. *in* 2. *edit. & par.* 4 *reſol.* 543 *n.* 5. latè Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 17. *à num.* 154. vbi *num.* 160. ſubdit, attenta Pij V. Conſtitutione, poſſe leproſum coram Ordinario liberè reſignare, non tamen ad id cogi inuitum, tametſi non dubitet quòd habenti curam animarum etiam inuito dandus ſit coadiutor.

6 Paralytico debet dari coadiutor, *cap. vlt. de clerico ægrot.* Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 24. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi rerum fori eccleſ. reſol* 494. *n.* 7. Scip. de Rubeis *in aphoriſmis Epiſcopalib. verb. coadiutor, n.* 6.

7 Dementi quoque vel furioſo datur coadiutor, vt *in cap. vnic.* §. *ſi verò, de clerico ægrot. lib.* 6. Nauar. *conſ.* 3. *num.* 2 *eod tit.* Anchar. *conſ.* 188. *Viſis, num.* 7. Bertachin. *de Epiſcopo, p.* 2. *lib.* 4. *num.* 24. Flamin. Pariſ. *d. lib.* 6. *quæſtione* 20. *num.* 9. Gonzal. *d.* § 9. *num.* 23. Card. Tuſch. *d. concl.* 402. *n.* 3. Aloyſ. Ricc. *in d. praxi p.* 4. *reſol.* 543. *num.* 4.

8 Illiteratis, & imperitis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Parochis, ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint, deputat Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtol. delegatus coadiutores pro tempore, ſecundùm diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de refor. c.* 6. tradunt Sbroz. *de officio Vicarij l.* 2. *quæſt.* 212. Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 21. *lit. G. in nouiſſ. edit.* Franc. Leo *in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 71.

Renat

Renat. Chopin. *lib.2. monastic. tit.3. numer.7.* Cam. Borel. *in sum. decis.p.1. tit.9. numer.21.* Gritenzon. *cons.5. numer.5.* Vgolin. *de officio Episcopi cap.54.in princip.num.3.* Scipio de Rubeis *d.verb. coadiutor. num.3.* Zerol. *in praxi Episcop.p.1. verb.Parochia* §.7. vbi subdit procedere in Parochiis exemptis, Campan. *in diuers.Iuris Canon.rub.5.cap.5.* Nouar. *in singular.Canon. concl.56. & 57.* Ego ipse *de officio, & potest.Episcopi p.3.alleg.63 num.7. cum seqq.* Sicut etiam poterit Episcopus modernus ex rationabili causa superueniente iterum examinare approbatum, & prouisum de Ecclesia Parochiali in forma *Dignum*, vt censuit Sacr.Cong.Conc.*in Placentina 26. Aug.*1628.cuius memini *in collect.Bullar.verb.approbare.*

9 Imperiti autem ad hunc effectum dicuntur illi, qui inhabiles sunt ad exploranda ea, quæ incumbunt muneri, ac oneri beneficij, quod habent; & secundùm dignitatem, statum, & officium, ad quod assumuntur, ex adductis per Aloys. Ricc. *in d. praxi part.4. resol.547.*

10 Quæ quidem coadiutoris datio vigore præfati Conciliaris decreti non est attentata, etiam si sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit, quia per illud decretum tollitur appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, vt ex Sacr. Congregationis, & Rotæ decisionibus probat Nicolaus Garc. *d.part.4.cap.5.num.9. & 10.* quem refero Ego ipse *d.alleg.63.n.10.* nouissimè Aloys. Ricc. *in d. praxi,resol.546.p.4.* Ioan. Sanci. *in select. disp.50. n.4.* vbi *n.7.* affirmat nec solum Concilij decretum permissionem continere, ex eo videlicet quod dicat posse Episcopum deputare coadiutorem illiteratis Parochis, sed præceptum sub mortali obligans: & *n.11.* probat posse Episcopum ad examen vocare Parochos, vt ei per experientiam innotescat, an illorum scientia sit extenuata, & boni mores mutati; nam quamuis à principio collationis Parochialis beneficij scientia Parochorum fuerit nota, decursu temporis diminui potest.

11 Comprehensa autem non censetur huiusmodi coadiutoris datio in generali Vicariatus commissione, vt resoluunt Sbroz. *d.q. 212.num.2.* Aloys.Ricc. *d.resol 494.n.10. & in d.praxi,p.4.resol.545.* Narbona *de appellatione à Vicario ad Episcopum ,p.1.n.210.* Nouar. *d. concl.56.num.3.*

12 Item propter auctam populi numerositatem prouidendum est Parocho, seu Rectori de coadiutore, vt per Cæs. de Graffis *decis. vnic.de Paroch.* Gonzal. *d.* §.9.*num.26.* Aloys. Ricc. *d. resol.494. num.8.* Quando enim solus Curatus eodem tempore pluribus infirmis prouidere non potest, non datur iusta causa diuidendi Parochiam, sed benè adhibendi ministros coadiutores, vt censuit Rota *in Aquilana Nullitatis erectionis, 10. Maij* 1613. coram *R.P.D.meo Pirouano*, impressa per Farin. *decis.484.num.5.p.1.recent.* Nec Episcopus in vim Concilij Tridentini *sess.21. de reformat. cap.4.* potest erigere coadiutoriam,sed vtique cogere debet Rectorem ad adiungendum sibi tot Sacerdotes, qui sufficiant Ecclesiis in Sacramentis ministrandis, vt attestatur resolutum Armendar. *in addition. ad recopil. legum Nauarræ lib.1.tit.18.l.7.de Episcopis,numer.43.* Vnde Sacr. Congreg. Concil. *in vna Ostunen.12.Iulij* 1631. censuit Episcopum non posse dismembrare partem curæ animarum ab Ecclesia Parochiali subiecta Religioni Hierosolymitanæ,& applicare alteri Ecclesiæ eiusdem loci,sub prætextu quòd populus esset numerosus.

Et similiter quando Rector est suspectus de dilapidatione bonorum Ecclesiæ, prouidendum est ei de coadiutore, vt ex Specul. Abb. & Mandos. resoluit idem Gonzal. *dict.* §.9.*numer.27.*& Aloys.Ricc. *in dict.praxi, part.4.resol.543.sub num.7.* 13

In his casibus, & aliis, si qui fuerint, tenentur coadiutores huiusmodi ad personalem residentiam, sicut Rectores ipsi, vt censuit Sacra Congregat. Concilij, prout nobis idonei testes sunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5.* §. 9. *numero* 17. Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. residentia* 1. Piasec. *in praxi Episcop.part.2. cap.3.num.27.* Campan. *in diuers.Iuris Canon. rub.7.cap.6. num.104.* Sanctarel. *var.resolut.quæst.4.num.17.* quos cum aliis refero *de officio & potestate Episcopi,part.3.alleg.53.num.58.* 14

Tenentur etiam coadiuti residere; licèt enim coadiutor ratione infirmitatis Parochi ei datus fuisset, nihilominus Parochus coadiutus debet residere in loco, vbi est Ecclesia Parochialis, sicut declarauit eadem Sacr. Congregat. Concilij, teste Armendar. *in addit. ad recopilat.legum Nauarræ, lib.2.tit.23. l.2.§.2. sub tit. sed an Parochi debeant residere, num.129.* Sic etiam si coadiutor detur inhabili, & illiterato, coadiutus per hoc abesse non poterit, ne sit melioris conditionis stultus, quàm litteratus, eadem Sacr. Congregat. teste Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloss.5.§.9.n.30.* 15

DE
PAROCHI OFFICIO ET POTESTATE,
PARS TERTIA.

In qua de Iuribus Parochialibus, *Oblationibus* scilicet, *Quarta Parochiali*, seu *Canonica Portione*, *Sepultura*, *Funeralibus*, *Primitiis*, & *Decimis* agitur.

CAPVT XXIV.

De Oblationibus.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes generaliter sumptæ quid importent, ostenditur.*
2 *Oblationum appellatione continetur quicquid fidelis offert Deo, & Ecclesiæ, siue sint res mobiles, siue immobiles.*
3 *Oblationum tres sunt species.*
4 *Oblationum vsus antiquissimus.*
5 *Oblationes, quæ in vsum ministrorum exponuntur sunt de iure Parochiali.*
6. *Laici non debent recipere à Clericis oblationes.*
7 *Parochus non debet candelas benedictas transmittere ad ædes sæcularium; sed in Ecclesia populus eas recipere tenetur.*
8 *Oblationes, & anniuersaria pertinent ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum Ordinum Militiarum, & non ad Commendatarios, seu Præceptores eorum.*
9 *Oblationes non debentur ex præcepto, nisi in quatuor casibus enumeratis, n.10.*
11 *Parochiani quando soliti fuerint in quibusdam festiuitatibus certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præstitis possint per Superiorem cogi ad illam consuetudinem seruandam.*
12 *Consuetudo, licèt à principio voluntaria, & minimè obligatoria, sensim potest habere vim legis, & obligare.*
13 *Oblatio vt verè dicatur oblatio, & sit Deo accepta, quæ requirantur, ostenditur.*
14 *Dissidentes fratres.*
15 *Pauperes opprimentes,*
16 *Sacrilegi,*
17 *Extrahētes seruos suos ab Ecclesia,*
18 *Raptores,*
19 *Pœnitentes,*
20 *Meretrices publicæ,*
} *oblationes offerre non possunt.*
21 *Oblationes extra Ecclesiam ad sustentationem debita exigi possunt ab illis, qui offerre prohibentur.*
22 *Oblationes alicui capellæ in Ecclesia existenti, non Capellano, sed Ecclesiæ, & Rectori debentur.*
23 *Oblationes, quæ fiunt in aliquo Altari, in dubio præsumantur fieri intuitu Ecclesiæ.*
24 *Oblationes, quæ fiunt in capella, vel Oratorio sito intra Parochiæ fines, non Oratorio, sed ipsi Parochiali adiudicari debent.*
25 *Oblationes factæ in capellis, vbi erectæ sunt distinctæ beneficia, Parochiali, & Parocho, non capellis, & Beneficiatis cedunt.*
26 *Oblationes factæ imagini depictæ in pariete domus alicuius personæ priuatæ, Parochiali quæruntur, nisi fierent contemplatione Domini domus.*
27 *Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, spectant ad Archipresbyterum eiusdem Ecclesiæ, non autem ad Episcopum.*
28 *Oblata celebranti in Ecclesia, cedunt Rectori.*
29 *Oblationes, quæ sacris Imaginibus deferuntur, an debeantur Episcopo, vel potius Parocho, ostenditur, & n.30.*
30 *Oblationes erogari debent in vsum à largientibus destinatum.*
31 *Consuetudo in materia oblationum admittenda.*
32 *Ius Luctuosa nuncupatum apud Lusitanos quid importet.*

1 BLATIONES, licèt generaliter sumptæ, importent omnes actiones, per quas quæcumque res ad diuinum cultum exhibentur, vt explicat Sot. *de iustit. lib.9. quæst.3. artic.1.* & ita in verbo *oblatio* sic accepto, decima & primitia continentur, vt aduerti in specie Syluest. *in sum. verbo, Decima, numero 2.* sicut continentur omnia illa, quæ Deo Opt. Max. offeruntur, prout in decima patet ex illo *Genes. capit.28.* in finalibus verbis ibi, *decimas offeram tibi,* &c. & *Numer. cap.18.* ibi, *decimarum oblationem:* in primitia probat text. *in cap.1.16. quæst.7.* ibi, *offerent,* iunctis verbis præcedentibus: strictè tamen, & propriè oblationes dicuntur res illæ, quæ intuitu Religionis immediatè Deo ab hominibus absque immolatione exhibentur, vt scilicet, vel in vsum Ecclesiæ, vel in vsum ministrorum cedant, iuxta illud Matth.5. *Si offers munus tuum ante Altare,* &c. & *Deuteron. c.23.* ibi, *Non offeres mercedem,* &c. & *Malachiæ c.1.* ibi, *Si offeratis,*
2 &c. explicat Sot. *d. quæst.3. art.1.* Et sic † oblationum appellatione contineri quicquid fidelis offert Deo, & Ecclesiæ, per *cap. cùm inter, de verb. signific.* docent Oldrad. *cons.293. in fine,* Isidor. Moscon. *de maiest. milit. Eccles. lib.1. p.3. cap.3. pag.466.* Card. Tusc. *tom.5. lit. O. conclus.11. numero 1.* quos refero *in tract. de appellatiua verb. vtriusque iuris signific. appel. 172. n.1.* quibus addo Bon. *de legib. q. vlt. punct. vlt num.3. & de suspen. omnibus in particulari, disp.3. q.3. puncto 6. n.3.* siue sint res mobiles, siue immobiles, nec refert testamento legentur, vel aliter donentur, *cap. qui oblationes, cap. clerici, 13. q.2.* Mar. Socin. *in tract. de oblation. libell.1.* Troil. Maluet. *in simili tractat. ferè per tot.* Azorius *institut. moral. p.1. lib.6. capit.27. quæst.8* Monet. *de decim. cap.2. numero 9. & capit.3. numero 2.* Galgan. *de iure publico, lib.3.*
3 *tit.53. numer.1.* Nam † oblationum tres sunt species: *prima* dicitur donatio rei inter viuos facta Deo, & Ecclesiæ; *secunda* dicitur donatio causa mortis quæ fit pro animæ redemptione, & solet mortuarium appellari, *c. indiguè, 12. q.2. Tertia* dicitur Vsualis, & est illa, quam faciunt fideles, dum offerunt ad Altare, vel ad manum Sacerdotis, *cap. causa, d.c. cùm inter, de verb. signific.* Rebuff. *de decim. q.1. n.27.* Hier. Carat. *in opusculo de iurib. Parochial. lib. tit.3. cap.3.*

4 Oblationum vsus antiquissimus: cœperunt autem tempore Caïn & Abel, vel secundùm alios tempore Noë, vt *Gen.4. & 8.* vbi dicitur: *Noë ædificauit Altare Domino, tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, & obtulit illi in holocausta super Altare:* & in *lib. Num. c.6.* vbi habet, quod Principes Israël obtulerunt munera coram Domino, seu plaustra tecta cum duodecim bobus, & alia quæ præcepit Dominus. Et in lege Gratiæ, dum pariter in Altari, vel Ecclesia, tempore Missæ, panis, oleum, vinum, mel, cera, & alia huiusmodi offerri consueuerunt, antiquissimus quoque vsus existit, vt constat ex Canonibus Sextæ Synodi: & *in can. 28. Trullano* declaratur qua ratione possint fructus aliqui offerri, vt verbi gratia, vuæ, non vt distribuantur cum Eucharistia; sed, vt benedicantur: at *Can. 57.* dicitur non oportere offerre ad Altare lac, & mel, quod Suar. *de relig. tom.1. lib.1. de diuino cultu, cap.4. numer.2.* causam putat propter aliquas superstitiones, quæ ex oblatione mellis, & lactis introducerentur; & quamuis ibi Suar. nullam exprimat causam, existimo tamen eam fuisse ad repellendam multorum Hæreticorum insaniam, qui putabant materiam sanguinis in sacrificio ecclesiastico esse lac, contra quos definitum fuit in *Conc. Bracharensi III.* celebrato circa annum 675. cùm malum adhuc serperet, iterum ablatum est à sacris oblationibus lac à Patribus, qui Canones Trullanos edidêre triginta plùsve annis post celebrationem tertij Bracharensis.

Oblationes igitur, quæ in vsus ministrorum reponuntur, sunt de iure Parochialis, 5
capit. quia Sacerdotes 13. capit. Sanctorum 14. 10. quæst.1. leg. Regia Castella, tit.19. partit.1. quia illis propter Sacramentorum administrationem sunt debitæ, Host. *in summ. titul. de Paroch. numer.3. vers. & hac Presbytero.* Roman. *cons.356. numer.3. vers. idem in oblationibus,* Ioann. Andr. *in cap. eum qui, numer.3. de preb. lib.6.* vbi Ancharan. *num.3.* Gemin. *in §. insuper, numer.9.* Rot. *in Hispalen. Primitiarum 13. May, 1622.* coram R. P. D. Nauarro. 6
Vnde † laicos non debere recipere à Clericis oblationes, nec aliquam in hoc consuetudinem esse admittendam resoluit Aloys. Riccius *in praxi part.4. resolut.265. numero 5.* vbi *numero 6.* id limitat si fuerit consuetudo introducta, prout est in tota Italia, per quam in festo Purificationis S. Virginis laici recipiunt oblationes candelarum benedictarum à Sacerdotibus. Sed an consuetudo quòd laicis in die Purificationis Virginis M. in Ecclesia per Presbyteros candelæ ceræ albæ, vel alterius coloris offerantur, sit valida, & obseruanda; vide latè Garcier. *Canon. lib.2. cap.21. num.156. & num.158. & seqq.* agit de consuetudine quod Parochi teneantur dare in Paschate suis Parochianis agnum Paschalem, vel Pascha, vel quid aliud. Caueat tamen
sibi † Parochus huiusmodi candelas benedictas transmittere ad ædes sæcularium, sed 7
iuxta laudabilem, & obseruatam ab Ecclesia vniuersali consuetudinem, in Ecclesia populus eas recipere teneatur, vt censuit Sacr. Congreg. negotiis Episcop. & Reg. præposita,

in vna Foglinen. de anno 1581. & celebrans, qui diſtribuit candelas, cineres, & palmas, de-tecto capite diſtribuere teneatur, vt cenſuit Sacrorum Rituum Congreg. *ſub die* 18. *Iulij* 1626.

Vnde oblationes, & anniuerſaria pertinere ad Rectores, & Vicarios Eccleſiarum Ordinum Militarium, & non ad Commendatarios, ſeu Præceptores earum, quia illa non veniunt appellatione decimarum, quæ tantùm conceduntur, & debentur Commendatariis, reſoluunt Frater Emmanuel *quæſtion. Regular. tom.*1. *quæſt.*34 *articul.*7. Didacus de la Motta *de confirmat. Ordin. S. Iacobi. libr.*2. *capite* 1. §. 10. *probat.* 8. *pagin.* 193. nouiſſimè Hier. Rudrig. *in compendio quæſt. Regular. reſolut.* 15. *num.* 18.

Quærit gloſſ. *verb. oblationes, in cap. ſtatuimus*, 16. *quæſt.* 1. an detur præceptum de ſoluendis oblationibus. In quo dubio ſecurè tenendum eſt oblationes non deberi ex præcepto, cùm id in ſacris Canonibus nunquam appareat: nam illud *Exodi cap.*23. eſt dictum cæremoniale, vt docent Cardinal. *conſ.*6. *ad fin. de religioſis domibus.* Armil. *in ſum. verb. oblatio, numero tertio*, Grilenzon. *conſ.*55. *à numero vigeſimo ſecundo, & conſ.*167. *numero vigeſimoſeptimo*, Azorius *inſtitution. moralium parte* 1. *lib.*7. *cap.*7. *quæſtione* 11. Leſſius *de iuſtit. lib.*2. *cap.*39. *dub.*6. *numero* 34. Suar. *de Religion. tom.*1. *tractatu* 2. *lib.*1. *cap.*5. *numero* 2. Gutier. *Canon. lib.*2. *c.*21. *num.* 153. vbi ait dictum huius gloſſ. ſic ſimpliciter prolatum iure non procedere.

10 Limitatur tamen hæc reſolutio in quatuor caſibus enumeratis à Sancto Thom 2. 2. *quæſtione* 86. *articulo* 1. & à Hieronymo Carrat. *in opuſcul. de iuribus Paroch. tit.* 3. *cap.*4. & nouiſſimè ab Aloyſio Riccio *in praxi*, *part.*4. *reſol.*295. *numero tertio*. *Primus* eſt, cùm debentur per modum cenſus, penſionis, aut conuentionis antea factæ cum Eccleſia, Ang. *in ſumm. verbo, Oblatio, numero* 1. Grilenzon. *dicto conſ.*167. *numero vigeſimo octauo*. *Secundus*, cùm debentur ex teſtamento, legato, donatione, voto. &c. Rebuff. *de decim. quæſtion.* 1. *numero* 24. *Tertius*, quando miniſtri Eccleſiæ non habent congruam ſuſtentationem: Tenentur enim Parochiani ex præcepto naturali, & diuino ad exhibendas oblationes quando presbyteri indigentes ſunt, nec habent vnde poſſint ſibi neceſſaria miniſtrare, Sot. *de Iuſtit. lib.*9. *quæſt.*3. *articulo* 1. Theſaur. *Pedemont. deciſ.*99. *numer.*17. Gutierrez *Canon. lib.*2. *cap.*21. *numer.* 139. qui addunt prædictos Parochianos per viam excommunicationis hoc caſu compelli poſſe ad eas ſoluendas, niſi tanta inopia laborent quòd eis ſufficienter prouidere non poſſint: quo caſu Parochus manibus victum quærere debet ne Parochianis oneroſus exiſtat. *Quartus*, cùm alicubi oblationes conſuetudine ſunt introductæ: nam, vbi extaret, quòd † in quibuſdam feſtiuitatibus Parochiani ſoliti ſint certas facere oblationes, illis neglectis, aut non præſtitis, poſſunt per Superiorem cogi ad illam conſuetudinem ſeruandam; & videtur dici de conſuetudine per decem annos recepta: ita Nauar. *in man. capit.*13. *numero* 19. referunt Azor. & Suarez *citatis locis*, ſubdens ipſe Suar. *numero ſeptimo*, circa tertium caſum eſſe aduertendum, obligationem, de qua *ibi*, verificari, quando neceſſitas miniſtrorum oritur ex eo, quòd Parochiani non ſoluerent decimas ſufficientes ad ſuſtentationem: nam, ſi ſoluerent, non daretur talis obligatio: addítque *numero octauo*, non currere hanc obligationem Parochianis, quando adeò pauperes, & tenues ſunt, vt non poſſint conferre ad congruam Parochi ſuſtentationem. Sed circa vltimum caſum aduertendum † hanc conſuetudinem, licèt à principio voluntariam, & minimè obligatoriam, ſenſim poſſe habere vim legis, & obligare, quia acceptata eſt, & præſcripta, vt obligatoria: ita Gutierrez *canon. libr.*2. *capit.*21. *numer.*140. *cum ſequentib.* Azorius *dicto libr.*7. *capit.*30. aliàs 27. *quæſtione* 12. Leſſius *de iuſtit. libr.*2. *capit.*39. *dubio* 6. *numero* 34. Suarez *dicto capit.* 5. *numer.* 12. vbi *numero* 21. & Leſſius *numer.* 39. *citato loco*, addunt ad huiuſmodi præſcriptionem ſufficere decennij tempus, Perez de Lara *de appellation. capit.*12. *à numero* 21. Ad hoc autem vt valeat prædicta conſuetudo offerendi clericis in Eccleſia, & poſſint compelli laici ad eam obſeruandam tanquam laudabilem, tria requirit Guttierez *dicto libr.* 2. *canon. capit.* 21. *à numer.*148. *Primum* quod Parochiani gratis, ſponte, purè, & ſimpliciter, nulla neceſſitate cogente, vel pactione, ſeu pignore præcedente, ſed ex deuotione principaliter obtulerint, & ſoluerint. *Secundum* vt quod à Parochianis ſoluitur, ſit certum, taxatum tamen arbitrio Parochianorum, non autem Rectoris Eccleſiæ. *Tertium* quod totus populus, vel maior pars perſiſtat in ſeruando prædictam laudabilem conſuetudinem, quia tunc cogi poterunt ſingulares eam non ſeruantes.

11 (beside "vbi extaret") 12 (beside "vltimum caſum")

13 Vt oblatio verè dicatur oblatio, & ſit Deo accepta; tria requiruntur, ſecundùm Panormitan. *in cap. fin. de verbor. ſignific. Primum*, quòd offerens ſit Chriſtianus, quia Eccleſia ab infidelibus non recipit oblationes, niſi fortè damnum paſſa ſit ab eiſdem, pro quo tamen non oblationes, ſed earum recipit æſtimationem, vt notatur *in capit. quanto, de vſur.* ſed nec aliquid, quod fuerit oblatum idolo, Eccleſia recipit, vt *in Concil. Illiber.* eſt conſtitutum. *Secundò* requiritur

ritur, vt offeratur Ecclesiæ: nam quod priuatæ personæ offertur, non est propriè oblatio, sed donatio, aut eleemosyna, etiamsi ecclesiasticæ personæ donetur. *Tertiò*, vt res oblata sit licitè, & honestè acquisita, alioquin pro oblatione oon recipitur, *dict. capit. causa, de verb. signific. capit. quia in omnibus, de vsur. capit. ex transmissa, de decim.* Illicitè autem intelligitur acquisitum quicquid ex furto, vsuris, vel alio illicito exercitio, aut ex meretricio est acquisitum: nam *Eccles. 38.* legitur: *Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.* Hoc idem affirmat Sanct. August. *lib. de verb. Dom. serm. 35.* & S. Gregor. *in præfat. in Iob.* ait: *Victima impiorum abominabiles Deo sunt, vota iustorum placabilia; neque enim Omnipotentis iudicio, quid, sed à quo detur, inspicitur, hinc scriptum est: Respexit Dominus ad Abel. & ad munera eius; ad Cain autem, & ad munera eius non respexit.*

14 Ideò gloss. *verb. dona, in cap. 2. distinct. 90.*
septem enumerat personarum genera, quibus prohibitum est, oblationes offerre. *Pri-*
15 *mum*, † dissidentium fratrum. *Secundùm*, pauperes opprimentium, *dicto capit. 2.* Fusc. *de visitation. lib 1. cap. 24. à num. 10.* Sanct. Thom. *2. 2. quæst 86. artic. 3.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 6. à numer. 4.* vbi *numero* 10. intelligit de oblationibus tantùm, quæ
16 fiunt ad Altare. *Tertiùm*, † sacrilegorum, *c.*
17 *diuino, 12. quæstion. 2. Quartum*, † extraheotium seruos suos ab Ecclesia, ad quam confugerant, *cap. miror, 17. quæstion. 3.* Gambacurt. *de immunit. Eccles. lib. 8. cap. 1. num. 10.* Ludouicus Correa *in repet. cap. inter alia, de immunitate Ecclesiæ, part. 4. n. 7. prope finem,*
18 *vers. quinta. Quintum*, † raptorum, *cap. super, de raptor.* Suarez *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 6. Sextam* vsuratiorum, *cap. quia in omnibus, de vsur.* Suarez *tom. 5. de censur. disputat. 31. section. 2. num. 7.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 23. num. 95.* Azor. *institution. moral. part. 1. lib. 7. cap. 38.* aliàs *27. quæst. vlt.* qui intelligunt de oblationibus, quæ fiunt in Altari ad offertorium Missæ, Squillante *de obligation. Cleric. part. 4. num. 90.* nouissimè Bonacin. *de suspensionibus omnibus in particulari, disputation. 3. quæstion. 3. puncto 6. Septimum*
19 † pœnitentium, *cap. eos quos, de consecrat. distinction. 4.* vbi colligit gloss. hanc pœoam extendi non debere, nisi quatenus reperitur dictum: quod idem est ac non extendi debere ad alios casus, etiamsi similes esse videantur, Syluest. *verb. Decima, numero 8.*

20 Sentit eadem gloss. *dict. verb. dona,* publicas meretrices non posse oblationes offerre: quia eas recipi prohibentur *Deuteronom. 23. num. 17.* & admittit Sanct. Thom. *2. 2. qu. 86. articulo tertio, ad 1.* dum ait io veteri Lege tales oblationes propter immunditiam prohiberi; in noua autem Lege propter scandalum, & similiter *quæst. 32. artic. 7. ad 2.* eaodem reddit rationem, tum propter scandalum, tum propter reuerentiam; & ideò Suarez *dicto capit. 6. numer. 8.* docet, secluso scandalo bene posse Ecclesiam oblationes meretricum accipere, vt etiam aliorum peccatorum, licèt publici sint, dummodo scandalum non detur, nec ipsorum oblata ita malè parta sint, vt veris dominis restitui debeant, aut alits operibus charitatis sint obnoxia, puta sustentationi parentum, filiorum, &c. de quibus idem Suarez *dicto capit. 6. numero 6. & 7.*

Videtur hæc prohibitio ex parte offeren- 21
tis esse pro oblationibus spontaneis tantùm, de quibus Amos *capit. 4. numer. 5.* ibi, *vocate oblationes voluntarias*, & *Numer. capit. 29. numero 39.* & *Deuteron. 16. numero 10.* alioquin suprà enumerati mercedem reciperent de sua iniquitate, vt gloss. Archid ac. & Turrecr. *numer. 2.* sustinent *in dicto capit. 2.* At Suarez *dicto capit. 6. numer. 10. cum sequentibus*, meritò pro omnibus esse intelligit, subditque eas in Ecclesia inter Missarum solemnia accipiendas non esse, vt tales peccatores confundantur, licèt tamen oblationes debitæ ad sustentationem exigi possint, & compelli Parochiani, vt eas tradant extra Ecclesiam, quia modus, & locus, vbi offeruntur, est valdè accidentarius; & probat ex *capit. quanto, de vsur.* addit verò pretium oblationum, quæ ex consuetudine debentur, sed non ad sustentationem, accipi posse ab iis peccatoribus extra Ecclesiam, sed non exigi.

Oblationes factæ alicui capellæ in Eccle- 22
sia existentis non capellano, sed Ecclesiæ, & Rectori debentur. Felin. *in cap. dilectus, numero 1. de officio Ordin.* Socio. *de oblatione libel. 18. quæst fin.* nisi appareat relictum esse intuitu ipsius capellæ, non Ecclesiæ, Marc. Antonin. Genuens. *in pract. Archiepiscop. Neap. cap. 72. num 14.* Aloys. Rioc. *in praxi, parte 4. resolution. 296. numer. 2.* Hieronym. Carat. *in opuscul. de iuribus paroch. tit. 3. cap. 9.* vbi sub-
dit, quòd in dubio † oblationes, quæ fiunt 23
in aliquo Altari, præsumuntur fieri intuitu
Ecclesiæ: sic etiam † oblationes, quæ fiunt 24
in Capella, vel Oratorio sito intra Parochiæ fines, non Oratorio, sed ipsi Parochiali adiudicari debere resoluunt Troil. Maluet. *de oblation. dub. 4. num. 29.* Mat. Socin. *eodem tractat. dicto libel. 18. n. 9. & 10.* Franc. Marc. *Delphin. decis. 385. num. 2. parte 2.* Rebuff. *de decim.*

decim.quaſt.2. num.29. Ferret. conſ.143.num. 4. Ripa de oblation. Eccleſ. reſp.1. numer.2. cum ſequentibus. Decian.conſ.16.num.8.libr.2. Borgnin. deciſ.16.numer.7t.parte 2. Theſaur. Pedem. deciſ.99. numer.2. Gutierrez canonic. libro 2.capit.vigeſimo primo, numer.139. Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſ.part.2. capite 28. numer.decimonono, & 31. Marc. Antonin. var. reſolut.112. caſu 2. Hieronymus Carat. dicto titul.3. capit.10. Rot. dec.256. part.1. recent. Adeò vt procedat, etiam-
25 ſi † oblationes fierent in capellis, vbi erecta eſſent diſtincta beneficia: quia nihilominùs Parochiali, & Parocho: non capellis, & Beneficiatis cederent, Abb. in d.cap. paſtoralis, numer.ſecundo. Socin. dicto libell.18. bell.18.numer.decimo. Fuſcus de viſitat. libro primo, cap.14. numer. duodecimo. Maluet. dicto dub 4.numer. vigeſimonono. Rot. deciſion. 308.numer. ſecundo. part.2.recent.& in Hiſpalen. Primitiarum, 13. May, 1612. coram Reuerendo Patre Domino Nauarro. Addit
26 Carat. dicto titul 3.cap.31. † Oblationes factas imagini depictæ in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ, Parochiali quæri, intra cuius fines ſitus eſt paries, niſi offerens obtuliſſet contemplatione domini domus, putà ſi talis eſſet pauper, vel offerens ſciret dominum domus ex conſuetudine conuertere oblationes in ſuas neceſſitates, vel in pios vſus: additque non obſtare caput hanc conſuetudinem, cauſa 11. quaſt.1. quia loquitur de oblatis in Eccleſia, non in loco profano.

27 Oblationes, quæ fiunt tempore Iubilæi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, ſpectant ad Archipresbyterum eiuſdem Eccleſiæ, non autem ad Epiſcopum: nam, cùm Archipresbyter habeat curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, habet per conſequens de Iure communi fundatam intentionem in omnibus oblationibus, idque priuatiuè ad Epiſcopum, vt per Abbat. in capit. quoniam, notab.1. de decim. Maluet. de oblation. dub.4. numero 401. Ferret. conſ.143. numero 4. Hieronym. Carat. dicto titul.3. capit.12. Aloyſ. Ricc. dicta reſol.296. numero 6. Rot. in Beneuentana ſpolij, 2. Decembris, 1585. coram Orano, quam citat Beller. diſquiſit.clerical. part.1. titul. de bonis Clericor. §.3. numero 49. vbi numero 50. refert plura, quæ veniunt oblationis no-
28 mine. † Oblata celebranti in Eccleſia cedunt Rectori, Hieronymus Carat. dicto titul.3. capite 13. in princip. vbi in fine reſoluit, quòd oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à Parocho in aliena Parochia, debent eſſe celebrantis, cùm eius contemplatione dentur.

Quæſtio eſt dubia, an oblationes, quæ 29
ſacris Imaginibus deferuntur, debeantur Epiſcopo, vel Parocho, & multi partes Epiſcoporum tuentur, vt Angel. in diſputat. incip. In re fulgenti in 2. dub. Maluet. de oblation.in 4. dubio numero 14. Petrus de Vbald. de canonica portione, capite 4. quaſtione 16. refert Decian. conſ.16. numero 6. libel.2. Attamen verior, & hodie receptiſſima eſt ſententia, quòd, ſiue in Eccleſia Parochiali poſitæ ſint huiuſmodi imagines ſacræ, ſiue extra; intra tamen limites Parochiæ, habet fundatam intentionem Parochus ſuper omnibus obuentionibus contigentibus intra limites ſuæ Parochiæ, & ad eum ſpectant: vrgenſque eſt text. in capit. paſtoralis, & ibi Canoniſtæ, de de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli, & text.in cap.hanc, 10. quaſtion.1. & in capit. dilectas, de officio Ordinar. vbi Abb. numero 4. qui ſubdit in verſicul.quoad primam, Epiſcopo ſolùm deberi oblationes, quando ſacræ Imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, Felin. ibidem in princip. & numero tertio, & Abb. in cap.quoniam, numer. primo, de decim. vbi ſignanter, quòd ſpectant ad Parochum, & non ad Epiſcopum: Capella Tholoſana deciſ.483. Ferret. conſ.143. qui benè diſtinguit numer.2.3.& 4. Azorius inſtitut. moral. part.1. lib.7. capit.38. quaſito 13. Decianus, qui fusè pro Parocho contra Epiſcopum in his oblationibus quæ iconi Sanctiſſimi Crucifixi offerebantur, conſuluit dicto conſ.16. per tot.libr.2. Gutierrez canon. quaſtion.lib.2. capit.21.numer.162. Mareſc.var.reſolut.lib.2. cap.42.numer.6.7. & 8. Beller. diſquiſit. cleric. part.1. tit.de bonis Cler.§.3.num.3.& 6. Aloyſ. Riccius in deciſion. Curia Archiepiſcop. Neapolit.pagin.4.deciſion.170. numero 7. & hanc eandem opinionem videtur amplexus Sanct. Thom. 2. 2. quaſtion.86. articul.2. praſertim in reſponſ. ad 2. argument. & expreſsè ſequuta eſt Rot. in Aquilana Nullitatis erectionis, 20. Decembris, 1610. coram Reuerendo Patre Domino meo Pirouano, quæ eſt deciſio 256.pars.1.recent.& in Beneuentana Spolij, 2. Decembris, 1585. & eadem die 1587. coram Orano: vbi dictum fuit, oblationes factas in Eccleſia Cathedrali ſpectare non ad Epiſcopum, ſed Archipresbyterum, qui curam animarum ibi exercebat: & idem reſpondit Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Interpretum Concilij Tridentini in vna Cauen. Ius enim vniuerſale habet Parochus intra limites ſuæ Parochiæ, mediúſque eſt inter Deum, & populum; vnde quemadmodum dogmata, & Sacramenta, quæ proueniunt à Deo, exhi-

bet

bet populo; ita vice versa exhibet Deo ea, quæ sunt populi, nempe, preces, & oblationes, & qui Altari seruiunt, de Altari participant, vt egregiè ratiocinatur Sanctus Thom. *d.art.2.*

30 Et quamuis hæc conclusio sibi locum vendicet, nisi oblationes in certum vsum ex piorum offerentium voluntate fuerint destinatæ; in dubio enim solummodò spectant ad Parochum: at quoties à Fidelibus præstantur ad certum finem, pro Missis scilicet, & fabrica, tunc ad Parochum nullo modo spectant, & voluntas eorum qui eleemosynam, seu oblationes dederunt, præcisè seruari debet, vt præcitati Doctores monent, & præsertim Addentes ad Cappellam Tolosan. *dict.decis. quadringentesima octuagesima tertia* Marelcot.*dict.capit.42.numer.1. lib.2.* Aloysius Riccius *decis.170.num.1.* Rota *Braccharen. Oblationum, decimoseptimo Decembris,* 1612. coram *Cardinali Pamphilio iuniore.* nunc Sanctissimo D. nostro *Innocentio X.* Attamen aduertendum est, quòd non habet quidem fundatam intentionem Parochus ad effectum, vt hoc casu oblationes conuertat in proprium, cùm debeant in vsum à largientibus destinatum erogari; Verùm administratio harum oblationum, etiam tali casu ad Parochum videtur spectare. ex eodem iure parochialitatis; & qua ratione oblationes spectant ad Parochum, nisi fuerint in determinatum vsum datæ, eadem, imò & maiori ratione ad eundem Parochum spectat saltem administratio oblationum, quoties in certam causam sunt erogandæ, cùm & regulariter de istis oblationibus Parochus debeat esse fidelis administrator, ac dispensator, partim conuertendo in proprium vsum, partim erogando in iis, quæ concernunt cultum diuinum, & partim ad pauperum inopiam subleuandam, vt per Sanctum Thomam *loco praallegato*, & de harum oblationum distributione idem sancitum fuit *in capit. Vulterana, & in capit. quatuor,* 12. *quastion.*2. & quòd huiusmodi oblationum solus Parochus habeat administrationem, dixit Abb. *in capit.postulastis,numer.2.versic.administrationem autem, De his, qua fiunt à Pralat. sine consf.Cap.* & Ferret. *dicto consf.*143. *numer.* 4. *versic. & quod*: plurimùm tamen admit-

31 tendam esse † consuetudinem in hac materia oblationum tradunt omnes, vt per Mar.Soein. *de oblatione,libr.* 18.*numer.*17.18. *&* 26. Maluet *eodem tractat.part.*4. *numer.*62. Ferret.*consf.*278.Decianus *dicto consf.*16.*numer. primo,* Aloysius Riccius *dict.decis.*170.*numero secundo,*Srephanus Gratianus *disceptat. forens.cap.*395 *numero* 25. Et ex Theologis admittit Sot *deiustit. lib.2. quastion.3. articul.* 2.*versic. quidquid.* Ita eleganter Rot. *in Lunen. Sarzanen.Oblationum, octauo Februarij,* 1627. coram *Reuerendo Patre Domino Merlino*, postea eiusdem Sacræ Rotæ Decano.

In plerisque Diœcesibus Regni Portugaliæ, & alibi, viget antiqua consuetudo, vt ex bonis & rebus à defuncto relictis debeatur ac danda sit Parocho melior vestis seu supellex, aut vas aliquod argenteum, seu alia res mobilis, quam ipse Parochus elegerit: pro cuius consuetudinis validitate pugnant Cassador.*decis.vnic.de consuetudine, in princip.& numer.primo.* Couarruu. *var.lib.* 1.*cap.*17.*numero tertio,versic.sic sanè,*latè Gutierrez *canonic. libro* 2.*cap.*21.*numer.*160. vbi *numer.*161. idem procedere ait, ac seruandum esse in veste scissa parochiani decedentis existente penes sartorem, nondum sura nec completa, electa vigore dictæ consuetudinis à Rectore Ecclesiæ Parochialis.Hoc ius Parochi ad meliorem supellectilem defuncti, *Luctuosa* vocatur apud nostros Lusitanos quia ex luctu ob mortem defuncti exigitur siue fertur ex prædicta consuetudine, quamuis magis propriè ab effectu posset vocari *Gaudiosa* eam habere debentibus, vt aduertit Gutierrez *dict.capit.*21.*numer.*161.*in fine,* qui affirmar *Luctuosam* quoque vocat apud suos Ciuitatenses. 32

CAPVT XXV.

De Quarta Parochiali, seu canonica portione.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio inducta est Iure Canonico propter Sacramenta, qua ministrat Parochus suis Parochianis.*

2 *Canonica portio de Iure est Quarta,& potest induci per consuetudinem, quòd sit medietas, vel tertia, & qua consuetudo in hoc attendenda sit? ostenditur.*

3 *Ecclesia illa, apud quam defunctus fuerit sepultus, tenetur partem eorum, qua ille pro anima sua eidem Ecclesia reliquit, Parochiali Ecclesia tradere, in qua domicilium defunctus habebat.*

4 *Religiosi omnes etiam Mendicantes, tenentur soluere Quartam funeralem, quando quis eligit sepulturam apud suas Ecclesias: & quid apud Ecclesias Monialium? ibid.num.*5.

6 *Quarta funeralis super pro relicta censetur, etiamsi id non exprimatur.*

7 *Quartam funeralem soluere non tenentur Religiosi, seu alij, qui sunt exempti à solutione Quartæ, per priuilegia concessa ab habente potestatem.*

8 Clem. dudum, de sepultur, *debet specialiter derogari, non autem generaliter, vbi Religiosi eximuntur à solutione Quartæ funeralis,*

9 *Communicatio non extenditur ad ea, quæ sunt altis praiudicialia.*

10 *Claus.* salua iustitia Ecclesiarum Parochialium, *apposita in priuilegio specialiter derogante* Clem. dudum, de sepult. *non efficit, quin per talia priuilegia non concedatur exemptio à solutione Quartæ funeralis.*

11 *Priuilegia habentes non soluendi Quartam funeralem, si licentiam obtinuerint ædificandi aliquod Monasterium cum conditione, vt ædificaretur sine præiudicio iurium Ecclesiarum Parochialium, à solutione eiusdem Quartæ non eximuntur.*

12 *Regulares, qui 40. annis ante confirmationem Concilij erant soliti soluere Quartam Parocho, vel Episcopo, eam etiam post Concilium tenentur soluere, licèt ex priuilegio soluere non tenerentur Episcopo, vel Parocho, sed alijs personis.*

13 *Regulares non tenentur ad solutionem Quartæ, quorum Ecclesiæ sunt ædificatæ ab annis 40. citra, & sunt exempti per priuilegia.*

14 *Constitutio Pij V.* Etsi Mendicantium, *fuit per Gregorium XIII. redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata.*

15 *Ecclesiæ, vel Monasteria ædificata 40. annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant solita soluere Quartam funeralem, ad illam etiam post Concil. non tenentur.*

16 *Quarta funeralis vsque ad quartam exclusiuè potest præscribi spatio decem annorum absque titulo: at consuetudo 40. annorum cum titulo, aut immemorabilis requiritur vt præscribatur infra quartam, vel vt nihil debeatur.*

17 *Quartam funeralem tenentur hæredes mortuorum soluere Parocho.*

18 *Parochianus, quando eligit sepulturam in aliena Ecclesia, & legatum æquiualens relinquit propria, an censeatur legasse animo compensandi in quartam portionem legatorum, quæ reliquit Ecclesiæ extraneæ, ostenditur.*

19 *Quarta funeralis debetur Ecclesiæ, in qua Parochianus consueuit audire diuina, & Sacramenta recipere.*

20 *Rectoribus Parochialium de iure debetur Quarta funeralis.*

21 *Vicario perpetuo, vel temporali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti curam Parochianorum, debetur Quarta funeralis, si nullus adesset Rector.*

22 *Cathedrali Ecclesiæ debetur Quarta funeralis, vel præscriptione, vel ex eo, quòd illam sibi reseruauit, quando Parochiæ fuerunt erectæ in signum superioritatis.*

23 *Quarta funeralis non debetur Parocho, intra cuius fines viator decessit stante consuetudine in ciuitate, quòd ius sepeliendi peregrinos, & viatores spectet ad Ecclesiam Cathedralem.*

24 *Parochianus, si in vna Ecclesia solet audire Missam, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta.*

25 *Quarta funeralis quando non constat ex consuetudine, vel alia ratione, cui debeatur, Episcopone, vel Parocho, in hoc dubio præfertur Parochus.*

26 *Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi quis habet domicilium, licèt obierit defunctus in villa, ad quam se contulerat animo redeundi.*

27 *Quarta funeralis suæ Parochiali Ecclesiæ debetur, etiamsi quis ægrotus ad aliam deferri se fecerit, & ibi mortuus fuerit.*

28 *Quartam funeralem Ecclesiæ Parochiali debet, qui in ægritudine constitutus se cum bonis suis ad Religionem in alia Ecclesia transtulerit: secùs si sanus bona sua Monasterio, aut alteri Ecclesiæ dederit.*

29 *Sepultura electa apud Ecclesiam, vbi defuncti Maiores solent ab antiquo sepeliri, Quarta funeralis ei non debetur, sed Ecclesiæ, in qua consueuit audire diuina, & recipere Sacramenta.*

30 *Parochialis Ecclesia culpa Parochi interdicta, si in alia eius Parochianus sepeliatur, nihil percipit de iis, quæ occasione illius se pultura obuenerunt.*

31 *Defunctus, si dum vixit, elegit sepulturam in alia Ecclesia priusquam Parochialis esset interdicta, huiusmodi sequens interdictum non tollit Quartam parochialem quæ antea deberi cœperat.*

32 *Parochus Quartam funeralem qua actione petere possit, ostenditur.*

33 *Renunciatio canonicæ portionis in damnum Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis facta nullius est valoris.*

34 *Compositiones, & pacta super iuribus Parochialibus facta inter Prælatos Conuentuales, & Parochos, quando sint valida, ostenditur.*

35 *Renunciare iuri quæsito de non soluendo Quartam, quando per vnum, vel binos actus contrarios censeantur Religiosi, ostenditur.*

56 Quar

36 *Quarta funeralis debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris.*
37 *Funeralia dicuntur, quæ ratione sepulturæ obueniunt, & quæcunque occasione funerum ad Ecclesiam perueniant, & ea, quæ cum funere portantur.*
38 *Quarta funeralis debetur Parocho ex funeralibus sequenti die post funus solemniori pompa factis.*
39 *Quarta funeralis non debetur Parocho de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in funeralibus pro manibus deportare solent.*
40 *Intortitiorum, seu cereorum Confraternitatum sæcularium funera associantium quarta funeralis Parocho minimè debetur.*
41 *Quarta funeralis debetur de candelis, seu cereis accensis, quæ circa Crucem, & cadauer deferuntur.*
42 *Intortitia, cerei, & candela, quæ per viam deferuntur, & circa cadauer accenduntur, sunt diuidenda pro æquali portione inter Parochum defuncti, & illum ad cuius Ecclesiam defunctus defertur.*
43 *Quarta funeralis debetur de illis, quæ dantur pro Missis dicendis.*
44 *Quarta funeralis debetur de armis, libris, banderiis, culcitra, seu pallio, quæ in feretro deferuntur, nisi aliter sit ex consuetudine, vel priuilegio.*
45 *Quarta funeralis non debetur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Ecclesiis, verbi gr. tempore Interdicti sepelitur.*
46 *Quarta funeralis an, & quando debeatur de illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij, ostenditur.*
47 *Quarta funeralis non debetur de legatis factis Ecclesiis, vel locis piis pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus, & anniuersario post sextum diem.*
48 *Canonica portio debet solui de rebus quomodolibet donatis, seu relictis, siue sis donatam vni ex Regularibus, siue toti Monasterio.*
49 *Quarta funeralis non debetur de vestibus datis Pauperibus.*
50 *Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure institutionis relinquuntur Monasteriis, siue aliis piis locis, non verò de iis, quæ testator in pios vsus iussis distribui.*
Quarta an debeatur de illo quod relinquitur vni ex Regularibus remissiuè. ibid.
51 *Quarta funeralis debetur de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam, si relinquatur ratione loci, non autem ratione personæ, neque in fraudem.*
52 *Quarta funeralis non debetur ex legatis facti Monasterio, quod sit exemptum per priuilegium, & ex legatis factis Ecclesiæ, in qua testator non sepelitur, & ex legatis factis Ecclesiis, vel locis piis, ornamentis, cereis, luminaribus, anniuersario post sextum diem, & ex legatis relictis Ecclesiæ pro fabrica.*
53 *Subsidium Hispanicum à diuersis Pontificibus concessum.*
54 *Subsidium item quod vocant,* Excusatum.

CANONICA portio, quæ ab aliis Quarta Parochialis dicitur, inducta est Iure Canonico propter Sacramenta, quæ ministrat Parochus suis Parochianis, id est, propter onus, quod in eorum administratione subdit, *cap.* 1. *cap. relatum, c. de his, de sepult.* Nouat. *Forens. q.* 22. *num.* 8. *tom.* 2. Aloys. Ricc. *in praxi, p.* 4. *resol.* 299. *n.* 2. & 3. Hier. Rod. *in compend. quæst. Regular. resol.* 18. *n.* 1. † De Iure est Quarta, *c. cùm super, de sepultur. Clem. dudum, eod. titul.* potest tamen induci per consuetudinem, quòd sit medietas, vel tertia, *cap. antiquos,* 10. *q.* 1. *c. certificari, de sepultur.* Bald. *lib.* 4. *consi.* 70. Lap. *de Canonica portione, cap.* 1. *num.* 4. Iul. Lauor. *var. lucub. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 17. *ex num.* 4. Card. Tusc. *lit. Q. conclus.* 23. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 17. *numer.* 2. Hier. Rodet. *vbi sup.* Quæ consuetudo debet esse rationabilis, & legitimè præscripta spatio 40. annorum, quod intelligitur de Quarta non expressa à Iure: si verò sit expressa à Iure, sufficit consuetudo etiam non præscripta, Petr. de Vbaldis *de Canon. port. pars.* 2. *c.* 5. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *qu.* 48. *art.* 5. *concl.* 1. vbi intelligit necessarium tempus illud quadraginta annorum ad hoc, vt valeat consuetudo, quòd detur Episcopo, vel Ecclesiæ Parochiali vltra dimidiam partem, vt putà quòd dentur duæ partes ex tribus, vel quòd detur citra quartam partem, id est, minùs quarta parte: at verò ad hoc, vt detur infra dimidiam, vel vltra quartam partem non est necessum, quòd huiusmodi consuetudo sit præscripta supradicto 40. annorum numero: sed sufficit numerus decem annorũ, Iul. Lauor. *loc. proximè cit.* vbi *n.* 8. post Sebast. Medic *d. sepult. q.* 7. aduertit, quòd quando in Ecclesia Parochiali non est certa consuetudo, quantum exigat, tunc ea seruari debebit, quæ viget in Ecclesia, cui legatũ: si verò in Ecclesia Parochiali est vna consuetudo, & in Ecclesia, cui legatur, est altera, tunc inspicietur consuetudo Ecclesiæ Parochialis, quæ prætendit titulum onerosum propter administrationem curæ: sed Ecclesia, cui legatur, prætendit titulum lucratiuum, & duobus titulis concurrentibus potior est conditio tituli onerosi, quàm lucratiui. Si denique nulla est consuetudo in Parochiali Ecclesia, &

& nulla in Ecclesia legataria, sed in aliis Ecclesiis eiusdem diœcesis est aliqua consuetudo, tunc si est vniformis, debet seruari; si difformis, seruabitur quæ est magis conformis Iuri communi.

A quo debeatur Quarta Parochialis?

3 Ne Parochialium Ecclesiarum Rectores, quibus cura incumbit animarum, debitis fraudentur subsidiis, statutum fuit *in cap.1. de sepultur. & in Clem. dudum. eod. tit.* vt Ecclesia illa apud quam talis fuerit sepultus, teneatur partem eorum, quæ defunctus pro anima sua eidem Ecclesiæ reliquit, Parochiali Ecclesiæ tradere, in qua domicilium defunctus habebat: ita docent Lxl. Zech. *de Republ. eccles. cap.28. de Parochis, n.*18. Menoch. *de præsumpt. lib.*1.*præs.*109.*n.*56. Fr. Emman. *quæstion. regul. tom.*1.*q.*39.*art* 2.*in princ.* Fr. Archang. Carracc. *in tr. de Quarta funeral. cap.*1. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.*2.*q.*48.*art.*10 *concl.*1. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.*2.*titul.*2.*capit.*17. *num.*33.

4 Amplia, vt omnes Religiosi etiam Mendicantes, teneantur soluere huiusmodi Quartam, quando quis elegit sepulturam apud suas Ecclesias, *d. Clem. dudum. §. verum.* Vt de Fratribus B. Mariæ de Victoria Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula dixit Rot. *in Granaten. Quarta funeralium*, 21. *Maij.* 1610. coram bonæ mem. Card. *Cauaierio*, inter eius impressas *decis.*101. & quamuis Azor. *d. par.* 5 2.*lib.*9.*capit.*13.*quæst.*5.*§ insuper*, crediderit † id non extendi, quando quis elegit sepulturam apud Monasteria, seu Ecclesias Monialium Ordinis Minorum, & Prædicatorum, ibique de facto sepelitur, quia, inquit, dicta *Clem. dudum*, loquens de Fratribus, cùm sit pœnalis, non est extendenda, sed restringenda: tamen hoc nullo Iure probatur post Concilium Trid. *d. capit.*13. cùm in illo generaliter in quibuscunque locis piis, ac Monasteriis, vbi solita esset persolui, id obseruari præcipiatur, vnde quantum ad hoc, consuetudini loci standum esse omninò censeo, idque innuere videntur illa verba Tridentini, *solita esse persolui*, ideóque id absolutè tenet Portel. *d. verb. Canonica portio, n.*8. referens quamdam Bullam pij V. vbi expressè fit mentio de Monialibus, & earum Monasteriis, & declarat Pontifex non deberi Quartam, seu portionem canonicam de Missis, & aliis relictis Fratribus & Monialibus, ac eorum Monasteriis: refert & sequitur Hieron. Roderic. *in* 6 *compend quæst. regular. resol.*18.*n.*18. † Et istam Quartam ita Ecclesiæ Parochiali deberi, vt electio sepulturæ in aliquo Monasterio nulla sit, si Parocho non relinquatur Quarta, existimauit Host. *in sum. de sepult. §. apud quam Ecclesiam, vers. vel non reddatur.* Sed contrarium est verius, quia semper debetur Quarta, & pro relicta censetur etiamsi id non exprimatur, Abb. *in cap. de his, in* 2.*notab. de sepultur.* Greg. Lop. *lib.*5.*vers. ò si non dexasen. tital* 13. *part.*1. Fr. Emman. *d. quæstion.*39.*art.*6. Miranda *vbi suprà, art.*11. Hieron. Roder. *d. resolut.*18. *num.*7.

Limita *primò* In Religiosis, seu aliis, qui sunt 7
exempti à solutione Quartæ per priuilegia concessa ab habente potestatem, Fr. Emman. *d. quæst.*39.*art.*2. Archaugel. Carrac. *de quarta funerali, cap.*1. Gutier. *de iuram. confirm. par.*2. *cap.*4.*n.*3. vbi loquitur de Bulla Pij V. de Patribus Theatinis Clericis Regularibus dixit Rot. *in Lucien. Quarta funeral.*15. *Ianuary* 1618. coram *Reuerendiss. D. meo Decano*; & de Fratribus Prædicatoribus *in Hispalen. Quarta funeralium*, 4. *Ianij*. 1590. coram *bonæ mem. Card. Pamphilio sen.* de quibus etiam Stephan. Gratian. *discept. forens. c.*925.*à princ.*

Declara, hanc limitationem procedere, 8
dummodò per priuilegia fuerit specialiter derogatum *d. Clem. dudum, de sepult.* non autem generaliter, Rot. *in d. Granaten. quarta funeralium, per cap. ex parte, de Capellis Monach.* Rot. *decis.*122.*par.*1. *diuers.* de qua re bene Petrus de Vbaldis *de canon. Paroch. cap.*6. *num.*8. vbi quòd *dicta Clem. dudum.* derogatur etiam per clausulas generales, si constet de voluntate Principis derogare volentis, omnibus in contrarium obstantibus.

In tantum est necessaria derogatio dictæ 9
Clem. dudum, vt si in aliquibus priuilegiis concessis, v.g. Prædicatoribus, fuerit *dicta Clem* specialiter derogatum, & hæc eadem priuilegia fuerint communicata Religioni Sancti Francisci de Paula, non communicetur, nec extendatur dicta derogatio in fauorem Religionis Sancti Francisci de Paula, vt in his terminis fuit tactum *in d. Granat. Quarta funeralium*, *& in Valissoletana Quarta funeralis*, 19. *Aprilis* 1606. coram *Iusto*; quia communicatio non extenditur ad ea, quæ sunt aliis præiudicialia.

Et licèt huic *Clem.* per aliquod priuilegium 10
sit specialiter derogatum; si tamen fuit apposita clausula *Salua iustitia Ecclesiarum Parochialium*, non censetur Pontifex per talia priuilegia concessisse exemptionem, ita vt non teneatur soluere quartam funeralem, Rot. *in d. Valissoletana Quarta funeralis.* Contrarium tamen tenebat Reuerendiss. D. Coccinus in suo voto, quia stante specifica derogatione dictæ *Clem. dudum*, hæc clausula debet intelligi quoad alia, non quoad expressa, aliàs priuilegium inseruiret de vento, & hoc credo verius: quia licèt priuilegia debeant strictè interpretari, non tamen ita debent intelligi, vt destruantur.

Sublimi

Sublimita, vt non procedat, quando habentes huiusmodi priuilegia habuerunt licentiam ædificandi aliquod Monasterium cum conditione, ædificaretur sine præiudicio iurium Ecclesiarum Parochialium, Rot. *in d. Granaten. Quartæ funeralium* 31. *Maij* 1610.coram *bonæ mem. Card. Caualerio*, inter eius impressas *decis*..... quia hæc conditio est valida, cùm res ad suam naturam redeat, *ex capite* 1. *& vltim. de pactis, in* 6. *cap. ab exordio,* 35. *dist.*

12 *Secundo* limita vt non procedat in Regularibus, qui 40. annis ante confirmationem Concilij erant soliti soluere Quartam Parocho, vel Episcopo: hi enim etiam post Concilium tenentur soluere eandem Quartam Episcopo, vel Parocho, licèt ex priuilegio hæc Quarta non solueretur Episcopo, vel Parocho, sed aliis personis, vel locis: Rot. *in d. Vallisoletana Quartæ funeralis*, 19. *Aprilis*. 1606. coram *Iusto*, & in *Licien. Quartæ funeralis*, 15. *Ianuarij*, 1618. coram *Reuerendiss. D. meo Decano*. & clara sunt verba Concilij Trident. *sess*. 25. *de reform. c*. 13. quæ sequuntur: *Decernit sancta Synodus, vt quibuscunque in locis iam ante annos* 40. *quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuilegio aliis Monasteriis, Hospitalibus, aut quibuscunque locis piis concessa, eadem posthac integro iure, & eadem portione, qua antea solebat, Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persoluatur, non obstantibus concessionibus gratiis*. &c.

13 Ex hac secunda limitatione colligitur, illos Regulares non teneri ad solutionem Quartæ, quorum Ecclesiæ sunt ædificatæ ab annis 40. citra, & sunt exempti per priuilegia, vt censuit S. Congreg. Concilij *ad d. cap*. 13. Rot. *in d. Licien*. Fr. Archang. Carac. *d. capit*. 1. *fol*. 20. §. *nec sacri Concilij*, Hieron. Roderic. *in compend. quæstion. Regular. resol*. 18. *numer*. 2. & declarauit Pius V. *Constit. sua* incip. *Etsi Mendicantium* 17. *Kalend. Iuly*. 1567. vt refert Caraccia *loco citato*, & Gutier. *de iuram. confirm. par. 2. capit. 4. numer*. 3. Cuius Constitutionis verba, quæ hac de re agunt, sunt quæ sequuntur: *Quartam autem funeralium, de qua sess*. 25. cap. 13. *nequaquam soluere teneantur Monasteria, quæ à 40 annis citra fundata existunt, postquam Concilium ipsum loquitur tantùm de Monasteriis ante annos 40. fundatis, quæ ipsam Quartã soluere consueuerunt: & vbi solui consueuit, id tantùm ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contingerit tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur; non autem de Missis, seu legatis, vel aliis Fratribus ipsis, seu Monialibus relictis, aut aliàs quomodolibet donatis solui debet, sicque intelligi Concilij decretum quoad Quartam huiusmodi soluendam debere decernimus. Vbi verò non est Consuetudo soluendi Quartam huiusmodi de nullo suprascriptorum solui debere declaramus*.

Quæ constitutio licèt loquatur simpliciter de Monasteriis ædificatis à 40. annis citra Concilij confirmationem, nulla facta mentione de priuilegiis; tamen ita est intelligenda: quia per Gregorium XIII. *die* 10. *Octobris*, 1586. cuius Constitutionem refert Nauar. *in Man. cap*. 17. *in fine*, fuit redacta ad terminos Concilij, non autem reuocata, vt in declaratione, quam refert Fr. Archang. Garac. *in fine tract*. & in declarationibus impressis Conc. *sess*. 23. *de refor. c*. 15. §. *ab Episc*. & sequitur Rot. *in d. Licien*. cuius particula quæ ad rem plurimùm facit, ita se habet: *Nec obstat Concil. sess*. 25. *c*. 13. *de Regularibus, quia cùm istud Monasterium sit fundatum post publicationem Concilij, & quatenus esset fundatum antea, cùm non esset solitum soluere dictam Quartam; Concilium non obstat, vt declarauit Sanctissim. Pius V. in sua Constit. de anno* 1567. *quam refert Archang. Caraccia de Quarta funer. cap*. 1. *Gutier. de iuram. confirm. par. 2. cap. 4. n* 3. *Emman. Roder. in q. regul. tomo*. 1. *q*. 41. *art*. 2. & ita resoluit Congr. Illustriss. Interpretum vt refert Rot. *loco prædicto*. 14

Nec est verum, quòd prædicta Constit. Pij V. fuerit reuocata per Greg. XIII. vt in eius Bulla, quam refert Nau. in man. capit. 27. in fine: Quia cùm dicta Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilij, vt censuit Congreg. Illustriss Interpretum, sicut testatur Caraccia loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipsam declarationem, & benè aduertit Gutier. vbi suprà. Vide post hæc scripta visum Lezanam *in summ. quæst. Regul. tom*. 1. *c*. 3. *num*. 12. *&* 13.

Tertiò limita in Ecclesiis, vel Monasteriis ædificatis 40. annis ante Concilij confirmationem, quæ non erant solita persoluere dictam quartam: nam tunc ad illam etiam post Concilium non tenentur, vt *in d. c*. 13. *Conc*. Fr. Archang. Caraccia *d. cap*. 1. §. *secundum est, fol*. 20. Pius V. *in d. Constit*. quam referunt idem Caracia, & Fr. Emman. *citatis locis*. 15

Quartò limita vt non procedat in iis personis, seu Ecclesiis, quæ præscripserunt portionem canonicam: nam, cum alibi soluatur dimidium, alibi pars tertia, alibi pars quarta, vsque ad quartam exclusiuè, potèst præscribi spatio decem annorum absque titulo: ad hoc autem vt præscribatur infra quartam, vel vt nihil soluatur, requiritur consuetudo 40. annorum cum titulo, aut immemorabili, Alex. *cons*. 196. *numero* 15. *vers. de præscriptione, lib*. 2. Syluest. *in sum. verbo, Canonica portio, n*. 2. *&* 3. Lap. de Castellione *de canon. portione c. 2. n*. 64. *&* 65. Petr. de Vbald. *de canon. Parochiali c*. 5. *n*. 3. *& seq. & c. 6. num*. 34. *& seq*. Molin. *de iustit. tract. 2. disp*. 215. *num*. 7. 16

Et

17 Et quamuis quartam funeralium non teneri hæredes mortuorum ſoluere Parocho, nec aliquid aliud exiſtimauerit Fr. Archangel. Caraccia *de Quarta funerali, c.4. ante med. verſ. hæc ſi mea ſententia, per c. 12. 14. 15. 13. qu. 2. non ſatis, &* cap. *cùm Eccleſia, de ſimonia*; contrarium tamen videtur verius, vt tenent Couar. *in cap. officij. num. 9. verſ. nec obſtat, de teſtamen. ſub tit. de legatorum imputat. in debitum, in noua impreſſ. Anturpienſi*, Molin. *d. diſp. 215. num. 5.*

18 Sed quando Parochianus elegit ſepulturam in aliena Eccleſia; & legatum æquiualens relinquit propriæ, an cenſeatur legaſſe animo compenſandi in quartam portionem legatorum, quæ reliquit Eccleſiæ extraneæ? Quæſtio dubia eſt, in qua vna ſententia tenet tale legatum imputari in Quartam: ita Gregor. Lop. *lib. 5. verb. de mas, tit. 1. par.* 1. Fr. Emman. *d. q. 39. art. 6.* vti refert Feder. de Senis *conſ. 3.* vbi latè, & loquitur etiam in caſu quo legatum eſſet minus Quarta canonica, Anton. Imol. Aab. *in d. cap. officij*, Salyc. Alex. & Corn. *in auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.* idem tenent Lud. Mirand. *d. tom. 2. q. 48. art. 11. concl. 2.* Portel. *in dub. Regularib. verb. Canonica portio, numer. 7.* nouiſſimè Hieron. Roderic. *in compend quæſtion. Regular. reſol.* 18. *num.* 8. Altera verò tenet legatum, & portionem integrè ſoluendam eſſe Eccleſiæ Parochiali ab Eccleſia extranea: bonus tex. *in Clem.* 1. §. *verum*, ibi, *largiri integrè teneant, de ſepult.* vbi gloſſ. *verb. integrè*, interpretatur non eſſe minuendam canonicam portionem. Iuuat *capit.* 1. ibi, *integraliter faciendam, eod. tit. libr. 6. Secundò* expenditur, quòd reſpectu canonicæ portionis ſoluendæ ab Eccleſia extranea, teſtator non eſt debitor, ſed ſolummodò Eccleſia ipſa: patet ex *d. capit.* 1. cùm ergo non eſſet debitum ex parte teſtatoris, quamuis à tertio verè debitum ſit, deficiunt termini neceſſarij ad compenſationem. *Tertiò* facit, quia, vt ſupponimus, teſtator abſolutè abſque conditione legauit Eccleſiæ Parochiali, ſicut in terminis huius Quartæ legauerat Epiſcopo: ergo ſicut quando abſolutè legat Epiſcopo, poteſt ille & legatum, & canonicam portionem petere, vt per text. *in d. capit. officij, de teſtament.* infrà reſoluimus; ita quando abſolutè legat Eccleſiæ Parochiali; poterit Eccleſia & legatum, & portionem ab Eccleſia extranea ſibi debitam exigere abſque vlla compenſatione. *Vltimò*, & fortiùs vrget *d. cap. requiſiſti verſ. ſecùs autem, de teſtam.* vbi, quando aliquid legatur Epiſcopo, & aliud Capellis, Monaſterijs, aut alijs pijs locis; quod legatur Epiſcopo, eius eſt inſimul cum canonica portione, quam habet ex legatis Eccleſiarum inferiorum: ergo ſimiliter in propoſito Parochus legatum obtinebit, & canonicam portionem abſque vlla compenſatione. Propter quæ hanc partem ſequuntur gloſſ. *d. verb. integrè*, gloſſ. *verb. largiri, in d. § verum.* Card. *numer. 20.* Couar. *in d. capit. officij, numer. 6.* aliàs *num. 9. ſub tit. de legatorum imputatione in debitum, in noua impreſſ.* Non obſtat *capit. ex his 4. de ſepultur.* vbi probari videtur Parochianum debere canonicam portionem Eccleſiæ Parochiali, à qua Sacramenta percipit, in ſtipendium ſui laboris, ſicut reſpectu decimarum, quas ſoluere tenetur, verè debitor eſt ipſi Parocho, à quo ſpirituale pabulum recipit, *c. cùm contingat, de decim.* Quia reſpondetur extraneas Eccleſias, quibus Parochiani ibidem ſepulturam eligentes legata relinquunt, debitrices eſſe Canonicæ portionis, non verò Parochianos ipſos: patet, ſi recurramus ad verba dicti §. *verum*, ibi, *dictorum Ordinum Fratres*, & ibi, *largiri integrè teneantur*, quæ verba relata ad Monaſteria, ſeu Eccleſias extraneas, ſatis demonſtrant ipſaſmet teneri ad ſolutionem huiuſmodi portionis, *d. cap. de his*, ibi, *ipſis Eccleſiis, à quibus aſſumpti ſunt.*

Cui debeatur Quarta funeralium, & qua actione peti poſſit.

Quarta funeralis debetur Eccleſiæ, in qua 19
Parochianus conſueuit audire Diuina, & reci-
pere Sacramenta, *cap. cùm quis, de ſepultur. in 6.*
Frater Emman. *quæſtion. Regular. tom. 1. qu. 39.*
art. 5. Rot. *dec. 376. numer. 1. part. 1. recent.* vbi
de Eccleſia Parochiali. Et ſic † de Iure debe- 20
tur Rectoribus Parochialium, *d. Clem dudum,*
§. *verum.* Vgol. *de officio Epiſc. cap. 17. numer. 11.*
Mantic. *deciſ. 294.* Caualer. *deciſ. 101. numer. 1.*
Rot. *in Mediol. Quarta funeralium, 14. Martij*
1622. coram *R. P. D. Merlino.* vbi etiam fuit di-
ctum ex hac ſola Iuris aſſiſtentia Rotam non
ſolere manutentionem impartiri in alijs cauſis
non iuriſdictionalibus, & ſic † vbi nullus adeſſet 21
Rector, debetur Vicario perpetuo, vel tempo-
rali, & etiam Sacerdoti conducto, ac habenti
curam Parochianorum, *c. requiſiſti. de teſtam. c.*
cùm ex eo, de elect. Aloyſ. Ric. *in praxi p. 4. reſol.*
299. *num. 4.*

Item debetur Eccleſiæ Cathedrali, vel præ- 22
ſcriptione, vel ex eo, quòd illam ſibi reſeruauit,
quando Parochiæ fuerunt erectæ in ſignum
ſuperioritatis, Rot. *d. dec 376. numer. 2. & 3.* &
tunc inter Clericos Eccleſiæ diuidetur cura
non reſidente penes certam perſonam, Aloyſ.
Ricc. *d. reſol. 299. n. 4.* Vnde ſtante conſuetudi- 23
ne in ciuitate, quòd ius ſepeliendi peregrinos,
& viatores ſpectet ad Eccleſiam Cathedralem,
Quarta funeralis non debetur Parocho intra
cuius limites viator retentus pro delicto, &
habilitatus cum cautione decedit; vt cen-
ſuit S. Congreg. Conc. *in Piſaurien. 22. Ianuarij*
1628.

Et

24 Et si in vna Ecclesia solet Parochianus audire Diuina, in altera verò recipere Sacramenta, canonica portio debetur ei, à qua recipit Sacramenta, *c.* 1 *de sepult.* Fr. Emman. *d. q.* 39. *art.* 5. Syluest. *in sum. verb. Canonica portio, num.* 11. Sed si vtraque habet ius funerandi, credit Greg. Lop. *l.* 1 *in gloss. los Sacramentos, tit.* 13. *p.* 1. quòd sit locus præuentioni, per *c duobus, de rescript. in* 6.

25 At in dubio, quando non constat ex consuetudine, vel alia ratione cui debeatur, Episcopóne, an Parocho; præfertur Parochus, quia habet magis specialem curam, quam Episcopus, qui habet generalem; & quia Parochis debetur Quarta ex causa onerosa, *d. c.* 1 *de sepult.* Petr. de Vbaldis *de Quarta canonica* 2. *p. c.* 8. *n.* 14. *in fine*, & vti æs alienum, Abb. *in c. certificari, à n.* 11. *de sepult,* Episcopo vero ex causa lucratiua, Vbald. *vbi suprà n.* 14. & potior est conditio prætendentis ex causa onerosa, ad text. *in l. Sanctorum. C. de iure delib.* Rot. *in Nertonen. Quartæ funeralis, 9. Iuny* 1608. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo.*

26 Amplia *primò* principalem conclusionem, vt procedat, etiamsi quis propter bellum, aut pestem in villam, seu alium locum se contulerit, & ibi diem suum obierit; quia nihominùs Quarta funeralis debetur Parochiæ, vbi habebat domicilium, si discessit animo redeundi, vel animi gratia: Ita Fr. Emmanu. *qq. Reg. tom.* 3. *qu.* 46. *artic.* 3. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 2. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *num.* 3. Fr. Hier. Rod. *in comp. qq. Regul. resol.* 18. *num.* 12. per Ioan. Andr. *in c. is qui de sepult. in* 6. & Abb. *in c. de his, eod. tit. in Decretal.* vbi quatuor casus considerat.

27 Amplia *secundò*, vt procedat, etiamsi quis ægrotus in vna Parochia, ad aliam deferri se fecerit; quia nihilominus Primæ Ecclesiæ, sua portio debetur, Syluest. *in sum. verb. Canonica portio, num.* 15.

28 Amplia *tertiò*, etiamsi quis in ægritudine constitutus se cum bonis suis ad Religionem in alia Ecclesia transtulerit; quia nihilominus si ex eadem infirmitate decesserit, canonica portio Ecclesiæ Parochiali debetur; secus autem, si sanus bona sua Monasterio, aut alteri Ecclesiæ dederit: casus est *in c. de his, de sepult.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Pral. tom* 2. *q.* 48. *art.* 9. *concl.* 3. refert, & sequitur Fr. Hier. Rod. *in compend. quæst. Reg. resol.* 18. *num.* 15. Vnde Tiraquel. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 23. colligit Canonicam portionem non deberi Ecclesiæ, cuius Parochianus Religionem ingreditur, & pendente anno professionis obiit, nisi ingressus esset animo exeundi, vt obseruat Lxl. Zech. *de Republ. Eccles. c.* 28. *de Parocho, num.* 18. *fallent.* 3.

29 Amplia *quartò*, vt procedat, etiamsi quis Ecclesia vna dimissa, vbi Maiores sui sepulturam elegerant, licèt sua Parochialis non esset, alibi sepulturam elegit: quia etiam tunc non Ecclesiæ dimissæ, sed Parochiali debebitur Canonica portio, vt habetur *in c.* 2. *de sepult. lib.* 6. Lud. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *artic.* 9. *concl.* 4. quia electâ sepulturâ apud Ecclesiam vbi defuncti Maiores solent ab antiquo sepeliri, quarta funeralis ei non debetur, sed Ecclesiæ, in qua consueuit audire Diuina, & recipere Sacramenta, Azor. *in d. cap.* 3. *q.* 8. Villal. *in sum. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *n.* 3.

Limita, si eo tempore, quo defunctus est in alia Ecclesia sepultus, Parochialis Ecclesia erat interdicta: quia, cùm nullus posset in ea sepeliri, habet alia Ecclesia ius relicta integrè percipiendi, quæ occasione illius sepulturæ obuenerunt: Ita Gemin. *in c.* 1. *de sepult. lib.* 6. Fr. Lud. Miranda *d. tom.* 2. *qu.* 48. *art.* 10. *concl.* 10. Syluest. *d. verb. canonica portio, n.* 8. §. *sepeimus.* vbi loquitur, quando Ecclesia culpa Parochi erat interdicta, non defuncti Parochiani: quod etiam tradunt Fr. Emm. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. Azor. *d. part.* 2. *lib.* 9. *c.* 13. *q.* 4. *casu* 5. *&* 6. Miranda *d q.* 48. *art.* 10. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. canonica portio, n.* 3. Hier. Rod. *d. resol.* 18. *num.* 4. 30

Quod si talis defunctus antea elegerat sepulturam in alia Ecclesia, priusquã Parochialis esset interdicta, non videtur Interdictum sequens tollere quartam Parochialem, quæ antea deberi cœperat. Idem respondendum videtur in aliis casibus, quibus non defertur defunctus ad Parochialem Ecclesiam, si antea alibi elegerat sepeliri, quàm dictus casus euenerit; imo etsi nullam antea elegerit sepulturam, sed erat ad Parochiam deferendus alibi tamen citra culpam Parochi sepeliatur, non debet quartam suam amittere, quam tamen perderet, si culpa sua, vel negligentia, defunctus ad aliam Ecclesiam esset delatus: est enim ratio attendenda, ob quam huiusmodi portiò est instituta, non enim pro sepultura tantummodo est instituta, sed pro onere etiam, quod ipsis Curatis incumbit, subditis suis ea, quæ ad salutem pertinent, ministrandi, ne debitis, & necessariis beneficiis defraudentur, *d. c.* 1. *e. de his, de sepultur.* cùm operariis mercedis exhibitio debeatur, vt dicitur *in d. Clem. dudum vers. verum.* 31

Vnde Parochus quartam funeralium potest petere tanquam debitum, & mercedem laboris quasi actione locati, Feder. de Senis *cons.* 3. *num.* 9. vel condictione ex canone, vel actione ex testamento, Petr. de Vbaldis *de canonica Parochiali, cap.* 3. *n.* 2. vbi latè Lap. de Castellione *de canon. portione, n.* 56. 32

Renunciatio canonicæ portionis in damnum Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis facta, nullius est valoris, nisi fiat cum prote- 33

statione, quòd per hoc non fiat præiudicium
34 iuri Ecclesiæ: † Compositiones tamen, & pacta super iuribus parochialibus, facta inter Prælatos conuentuales, & Parochos, sunt valida, etiamsi celebrata sint absque licentia Superiorum, Prouincialium, scilicet, vel Generalium, dummodò sint licita, & honesta, & fiant cum consensu Conuentus, nec irritentur per sequens Capitulum generale, vel Prouinciale, ex decreto Leonis X. *in Concilio Lateranen.* Imò, etiamsi dictæ compositiones, seu conuentiones sint repugnantes *d. Clem. dudum. §. cæterum*, quia ibi tantùm reuocantur factæ ante illam, non verò faciendæ de nouo, vide Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 39. art. 8. & tom. 3. qu. 46. art. 4.* Azot. *distinct. part. 2. lib. 9. cap. 12. q. 4.* Syluest. *verb. canonica portio, qu. 2.* Fr. Ludou. Miranda *vbi suprà, artic. 12.* licèt ibi contendant *in d. Clem.* etiam reuocati conuentiones futuras: non tantùm præteritas: sed Leo X. fuit post illam, & potuit Ius commune reuocare, vt benè notat Portel. *verb. canonica portio, num. 9. & 10.* Ita Fr. Hieron. Roder. *in compend. quæst.* Regul. *resol. 18. num. 9.*

35 Neque per vnum, aut binos actus contrarios censendi sunt Religiosi renunciare iuri quæsito de non soluendo quartam, nisi talis solutio facta sit per spatium 40. annorum, iuxta dispositionem Iuris *in cap. accedentibus & in c. si de terra, de priuil.* quia priuilegium ad non faciendum non perditur vno, aut bino actu, *cap. cùm accessissent*, vbi gl. *de Const.* imo, etiamsi per dictum spatium 40. annorum soluta sit quarta, adhuc præscriptio non tenet: quia contra bona, & iura Regularium, nonnisi centenaria currit præscriptio, ad instar Ecclesiæ Romanæ, ex quodam singulari priuilegio Eugenij IV. Vide Miraud. *d. q. 48. art. 13.* Portel. *vbi suprà, n. 8.*

De quibus solui debeat Quarta Parochialis?

36 Quarta funeralis, seu canonica portio debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, scilicet, in die funeris, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 39. artic. 2. in princip.* Couar. *in c. vlt. num. 9. de testament.* vbi post Abb. ait moribus receptum esse, vt Ecclesiæ Parochiali quarta portio à Monachis soluatur ex his tantùm, quæ offeruntur tempore, quo funus, seu exequiæ defuncti celebrantur Molin. *de iust. tract. 2. disp. 215. numer. 4.* vbi quòd debetur de omnibus oblationibus, & commodis funeris, Syluest. *in sum. verb. canonica portio, num. 7. & 15. §. tertia.* vbi quòd hoc procedit de consuetudine, Petr. de Vbaldis *de Canon. Parochiali, c. 4. num. 10.* Pius V. *in d. sua Const.* incip. *Etsi Mendicantium.* declarauit huiusmodi quartam debere solui de iis, quæ offeruntur in funere, ex *Concil. Trid.* quod ita interpretatur. Sequitur hanc declarationem Fr. Emm. *d. art. 2. in fine*, Archang. Carracia *de quarta funerali, qu. 3. vers. forsan, fol. 45.* Gutier. *de iuram. confirmator. p. 2. capit. 4. numer. 3.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. p. 2. cap. 9. dub. 5. vers. tertia conclusio*, & Benedictus XV. *inter Constitutiones Prædicatorum, pag. 72.* sic ait, *funeralia verò intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur*, & idem declarasse Sixtum, dicit Molin. *dicta disp. 215. n. 9.*

Funeralia igitur dicuntur, quæ ratione se- 37
pulturæ obueniunt, *c. cùm liberum, c. nostra, de sepult.* Alberic. *in l. seruo alieno 131. §. ineptas, numer. 13. ff. de legat. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesi. dec. 670. numer 4.* aliàs *resol. 572. num. 4. in 2. edit. & p. 4. resolut. 300.* & quæcumque occasione funerum ad Ecclesiam perueniunt, Federic. de Senis *cons. 6. numero 2. in princip.* vbi subdit, quod mortuaria, seu funeralia dicuntur, quæ occasione funeris deueniunt, etiam præter voluntatem morientis. Item & ea, quæ cum funere portantur, gloss. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum*, vbi Zabarel. *vers. verum, num 4.* Azot. *instit. moral. part. 2. lib. 6. c. 14. qu. 13. vers. funeralia*, Vbald. *d. tract. 1. 4. n. 16.* Rub. *cons. 23. numer. 5.* Bertachin. *in repertor. verb. Quarta Parochialis*, Enriquez *cons. 86. numer. 9.* Portel. *in dub. Regul. verb. canonica portio, numer. 5.* Hieron. Roder. *in compen. q reg. resol. 18. numero 3.* Siue antequam corpus sit in terra conditum, siue post, & vsque ad trigesimum diem, & quandiu fit memoria de funere, Caldet. *cons. 4. de sepultur.* vbi in casu, quod propter pestem non potuit in die obitus solemniter tumulari. Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 14. numer. 12.* Aloys. Ricc. *d. resolut. 571.* vbi in casu, quo exequiæ post diem funeris fuerunt factæ cum maxima pompa, Syluest. *in sum. verb. canonica portio, numer. 15. vers. tertia.* Zabarel. *in d. Clem. dudum, §. verùm, vers. tertiò quæro.* vbi refert opinionem aliquorum, qui, cùm funes, quibus mortui ligari consueuerunt, & postquam mortuus terræ est conditus, funes ampliùs locum non habeant, putant funeralia non dici, nisi quandiu corpus est in funeralibus extra terrã. *Sed, inquit, desipit, qui sic sapit, nec insistendum est in hoc scientia Grammaticorum, 36. dist. cap. si quis.* Dic ergo meliùs, quòd, *siue ante corpus reconditum terra, siue postea obueniant occasione funeris, dicuntur funeralia, & debetur canonica.* Quicquid dicant Couar. *in cap. vlt. de testam. numer. 6.* Fr. Emman *d. tom. 1. q. 39. art. 2. in fine*, Ioann. de la Cruz *de statu Relig. p. 2. c. 9. dub. 5.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. c. 4. numer. 3.* Caraccia *de quarta funer. c. 1.* Molin. *d. disp.*

*d. disp.*215.*num.*9. vbi quòd hoc concessum est Mendicantibus per priuilegium, & ita consuetudine seruatur.

38 Ex his forsan patet resolutio ad quæstionem præteritis temporibus vẽtilatam, vtrùm si Parocho in die funeris data sit sola candelarum, & facularum quarta; & deinde sequenti die solemniori pompa, magno scilicet adhibito Religiosorum, Confraternitatum, & Presbyterorum numero in alia Ecclesia, vbi mortuus sepulturæ mandatus fuerat, pro eius anima solemnis Missa cantetur cum distributione candelarum, & intorstitiorum in maiori quantitate quàm diei præcedentis, debeatur ex his quoque Parocho quarta? In qua controuersia Sacr. Congregatio negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, semel, & iterum partibus hinc inde auditis *die* 3. *Augusti* 1621. nemine discrepante, censuit deberi quartam Parocho ex funeralibus secundo loco factis.

39 Non loquitur de candelis, quas Fratres, & alij Presbyteri in huiusmodi funeralibus præ manibus portare solent, has enim deferentes sibi quærunt, nec alia portio de eis debetur, vt declarauit Benedictus XI. *vbi suprà*, ibi, *de candelis autem, quas Fratres portant, portio non petatur.* tradunt Hieron. à Sorbo *compendio priuileg. verb. canonica portio, pag.* 103. Piasec. *in praxi Episc. part* 2. *cap.* 3. *de visitat. Regular* §. *funeralium etiam pag.* 198. Fr. Emman. *d. q.* 39. *art.* 2. Fr. Archang. Caraccia *de quarta funer. c.* 3. Quicquid teneant gloss. *verb. funeralibus, in fin. in d. Clement. dudum.* Calder. *cons. fin. de sepultur.* Federic. de Senis *cons.* 4. *n.* 8.

40 Item Sacra Congr. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, *sub die* 5. *Martij* 1616. à Parochis montis S. Petri Angelorum Firmanę diœcesis consulta, Eminentiss. Lancelloto referente, respondit, intorstitiorum, seu cereorum Confraternitatum sæcularium funera associantium quartam funeralem eisdem Parochis minimè deberi. Et idem de intorstitiis, quæ portantur à locis piis ad associandum pauperes personas ad sepulturam, declarauerat eadem S. Congreg. 29. *Nouembris* 1588.

41 Debetur quoque quarta funeralis de candelis, seu cereis accensis, quæ circa Crucem & cadauer deferuntur, Petr. de Vbaldis *de canon. Paroch. c.* 4. *num.* 10. Fr. Archang. Caraccia *de quarta funerali, cap.* 3. *vers. præfata etenim.* Et de candelis oblatis, Feder. de Senis *d. cons.* 4. *num.* 8. Et hac de re sciendum est, quòd *die* 21. *Martij* 1629. S. D. N. Vrbanus VIII. approbauit decretum Congregationis RR. DD. Præfectorum Vrbis, habitæ coram Eminentissimo Vrbis Vicario, in qua ad effectum remouendi dissensiones, 42 fuit declaratum† *tam instortitia, cereos, & cãdelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa cadauera, antequam terræ tradantur, in quibuscunque priuatis Ecclesiis diuidenda fore, & esse pro æquali portione inter ipsos Parochos, & ministros aliarum Ecclesiarum quorumcumque, etiam Regularium, & Nationalium, seu aliàs priuilegiatarum. Ac propterea quando huiusmodi intorstitia, seu cerei, & candelæ in præfatis Ecclesiis pro celebrandis diuinis officiis præsenti corpore accenduntur, finito Officio extinguenda, & cuiquam medietatem consignandam esse.*

43 Item debetur quarta de illis, quæ dantur pro missis dicendis, gloss. *verb. funeralibus, in d. Clem. dudum.* §. *verum*, Bald. *in repet. cap. si pater. de testam. lib.* 6. *in* 6. *quæst.* Alex. *cons.* 195. *num.* 6. & 16. *vers. nec excusarentur, in fine, lib.* 2. Sylu. *in sum. verb. Canonica portio, num.* 9. vbi quòd de legato facto Rectori Ecclesię, in qua quis elegit sepulturam, pro Missis dicendis, debetur quarta, Vbald. *de Canon. portione, cap.* 4. *num.* 5. Ego ipse *de offic. & potest. Episc. p.* 3. *allegat.* 86. *num.* 20. *cum seq.* Quicquid dicat Fr. Emman. *d. q.* 39. *n.* 2. *in fine*, nisi eius opinionem procedere dicamus de consuetudine, vel propter priuilegia.

44 Item debetur de armis, libris, banderiis, culcitra, seu pallio, quæ in feretro deferuntur, Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *numer.* 10. Oldrad. *cons.* 211. *num.* 7. vbi de rebus, pannis sericis, seu aureis, vestibus, putà stamine, vel cilicio, per *cap. cùm inter nos, de verb. signifi. & c. in nostra, de sepult.* vbi speciale dicitur in Hospitalariis, in equis, &c. ergo in contrarium est Ius commune. Contrarium tenet Caraccia *de quarta funerali, cap.* 1. *vers. adsunt indumẽta:* quod credo procedere de consuetudine, vel priuilegio, & declarauit Pius V. *in d. sua Constit.* incip. *Et si Mendicantium*, quam refert Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 49. *art.* 2. Fallit in equis, & armis, quæ relinquuntur in subsidium terræ Sanctæ, Mol. *d. tr.* 2. *disp.* 215. *n.* 2. per *c. in nostra de sepult.*

45 *Primò* limita, principalem resolutionem in illis, quæ offeruntur in funere alicuius, qui de facto contra voluntatem Fratrum in eorum Ecclesiis, v. g. tempore Interdicti, sepelitur, Alber. *in l. seruo alieno.* 213. §. *ineptas. num.* 22. *ff. de legat.* 1. Feder. de Senis *cons.* 119. Gemin. *in c.* 1. *de sepult. libr.* 6. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. quia non debetur quarta in casu prohibito, *c. ex parte, c. liberum, c. in nostra, de sepult.* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8 §. *septimus*, vbi quòd tenetur corpus, & omnia, quæ habuit, restituere, Fr. Emman. *tom.* 1. *q.* 39. *art.* 3. vbi restringit in illis Religionibus, seu Ecclesiis, quæ habent priuilegia, vt tempore Interdicti possint in eorum Ecclesiis aliquos sepelire.

46 *Secundò* limita in illis, quæ offeruntur in funere alicuius nouitij mortui in Religione, Anchar. & Franch. *in cap. nullus, tempor. ordin. in 6.* Syluester. *d. verb. canonica portio, numer.* 8. §. *quartus*, Fr. Emman. *d. tom.* 1. *quæst.* 39. *artic.* 4. vbi extendit limitationem, etiamsi mortuus fuerit in domo parentum, ad quam se contulerat, vt curaretur, de quo etiam Villalob. *in summ. p.* 2. *tract.* 31. *diffic.* 7. *numero* 10. Fr. Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 48. *art.* 9. *conc.* 3. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 9 *cap.* 13. *quæst.* 4. *vers. quòd si in Monasterium, casu* 3. Hieron. Roder. *in comp. quæst. Regul. resol.* 18. *num.* 5. Restringitur tamen limitatio multis modis: & *primò*, vbi quis morbo iam affectus ingressus est in Religionem, & ibi Nouitius ob illum morbum mortuus est, quia tunc quarta debetur, Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. *vers. quintus*, Molin. *d. disputat.* 215. *numer.* 4. *Secundò* restringitur in eo, qui petijt eum habitu Fratrum sepeliri, Syluest. *loco proximè citato. Tertiò* restringitur in Nouitio, qui non habuit propositum mutandi vitam, Petr. de Vbaldis *de Canon. Paroch. c.* 6. *num* 24. Syluest. *d. numer.* 8. *vers. quintus. Quartò* restringitur in iis Confratribus, qui ingrediuntur in loca religiosa retentis bonis suis: quia etiam de legatis factis per ipsos debetur canonica portio, Syluest. *d. verb. Canonica portio, n.* 12.

47 *Tertiò* limita in legatis factis Ecclesiis, vel locis piis, pro fabrica, ornamentis, cereis, luminaribus: anniuersario post sextum diem, & aliis ad cultum diuinum perpetuum, Molin. *d. disput.* 215. *numer.* 8. Quicquid teneat Paul. de Eleazar. *in Clement. dudum.* §. *verum, de sepultur.* Alex. *cons.* 196. *numer.* 3. *lib.* 2. Syluest. *d. verb. Canonica portio, numero* 15. § *secunda cum seq.* vbi quòd debetur de relicto pro construenda capella. Petr. de Vbald. *de Canon. Paroch. c.* 4. *num.* 22. Calder. *cons. fin. de sepult.* vbi de relictis pro planeta.

48 Canonica portio debet solui de rebus quomodolibet donatis, seu relictis, *d. Clem. dudum.* §. *verum*, & *ibi gloss. de sepultur.* siue sit donatum vni ex Regularibus, siue toti Monasterio, *d. Clem. dudum*, vbi *gloss. verb. indirectè*, Feder. de Senis *cons.* 4. *num.* 4. latè Gemin. *cons.* 46. vbi etiamsi fuerit donatum vni Fratri, & consanguineis, Syluest. *d. verb. Canonica portio, num* 15. §. *sexta*, Petr. de Vbaldis *d. c.* 4. vt de donatis causa mortis loquitur *d. Clem. dudum, in* §. *verùm*, Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *num.* 19. etiamsi donatio causa mortis vel legatum factum in infirmitate sit solutum in vita, *gloss. verb. datis, in d. Clem. dudum.* Sed contrarium tenent propter priuilegia, vel consuetudinem, Fr. Emman. *d. q.* 39. *artic.* 2. vbi refert declarationem Pij V. Molin. *d. disputat.* 215. *numero* 4. vbi ait hoc non procedere, si fiat in fraudem, per Abb. *in cap. de his, de sepult.*

Et † quòd non debeatur de vestibus datis pauperibus, tenet Fr. Archangel. Caraccia *de Quarta funer. cap.* 3. *vers. insuper cum funere.* Ioan. à Cruce *de statu Relig. p.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. Nec de frumento in illis Religiosis quibus datur, Caraccia *vbi suprà, verb. de frumento verò.* Non procedit supradicta resolutio in donatis in vita, & in sanitate, Oldrad. *cons. cons.* 225. *num.* 3. Petr. de Vbaldis *d. cap.* 4. *numer.* 21. 49

Quarta funeralis debetur de omnibus illis, quæ iure institutionis relinquuntur Monasteriis, siue aliis locis piis, Molin. *d. disputat.* 215. *num.* 4. per Abb. *cap.* 1. *numer.* 7. *de sepult.* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 10. Alex. *cons.* 196. *n.* 6. *lib.* 2. Item debetur de relictis pro anima, Alex. *d. cons.* 196. *num.* 7. Non tamen debetur de iis, quæ testator in pios vsus iussit distribui in vasa, luminaria, & ornamenta Ecclesiæ, Con. *in c. vlt. num.* 8. *de testam.* quia ab ipso testatore censetur facta hæc distributio, *l. vnum ex familia*, 81. *ff. de legat.* 1. vbi Din. Bart. & Doctores, Fr. Archang. Caracc. *d. cap.* 4. *vers. quare non video.* Declaratur tamen hæc resolutio, vt non procedat, quando aliquis Regularis electus est executor, vt distribuat aliquam summam pro suo arbitrio, & ipse in Fratres distribuit, quibus nihil erat relictum, gloss. *verb. obuentionibus*, & *verb. indirectè, in d. Clem. dudum.* Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 15 *vers. secunda*, vbi loquitur etiam, quando Fratribus nihil est relictum, sed mandatur executoribus, vt dent, vel promittant aliquid Fratribus. An quarta debeatur de illo, quod relinquitur vni ex Regularibus? Vide Federic. de Senis *cons.* 4. Calderin. *cons. fin. de sepultur.* Albet. *in l. seruo alieno* 115. §. *ineptas, num.* 10. *ff. de leg.* 1. & *n.* 12. & 13. *d. c.* 4. 50

Debetur etiam quarta funeralis de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis elegit sepulturam, *cap.* 1. & 2. *de sepultur.* Oldrad. *cons.* 225. *numer.* 18. Syluest. *d. verb. Canonica portio, in fine*, Couar. *in cap. vlt. numer.* 2. *de testam.* Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 2. *in princ.* Molin. *d. disp.* 215. *num.* 4. vbi quòd quarta debetur de omnibus, quæ relinquuntur in vltima voluntate, etiamsi legata facta sint Prædicatoribus, aut Mendicantibus, Alber. *in d. l. seruo alieno* §. *ineptas, num.* 10. *Dig. de legat.* 1. Couar. *in cap. vlt. num.* 1. *de testam.* per *d. Clem. dudum.* Quæ tamen procedunt, si legatum relinquatur ratione loci, non autem ratione personæ, neque in fraudem, Syluest. *d. verb. Canonica portio, numer.* 7. Oldrad. *cons.* 225. *numero* 17. qui tamen indistinctè dicit quartam deberi. 51

Id limitatur aliquibus modis, & *primò*, vt non procedat in legatis factis Monasterio, 52

quod

quod ſit exemptum per priuilegium, Sylueſt. *d. verb. Canonica portio, numer.* 8. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom* 3. *q.* 46. *art.* 1. *& tom.* 1. *quaſt.* 39. *art. vlt.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. p.* 2. *q.* 9. *dub.* 5. Archangel. Caraccia *de quarta funerali, cap.* 2. *Secundò*, vt non procedat in legatis factis Eccleſiæ, in qua teſtator ſepelitur, Alber. *d. numer.* 10. Oldrad. *conſ.* 225. *num.* 15. Syluest. *d. verb. Canonica portio, num.* 8. §. *ſextus*, per gloſſ. *in c.* 1. *de ſepult.* Quod non procedit, ſi tale legatum factum eſt Eccleſiæ, ad hoc vt conſtruat capellam in Eccleſia, in qua eſt ſepultus, Alex. *conſ.* 196. *n.* 5. *lib.* 2. Zabarel. *in d. Clem. dudum.* §. *verum, q.* 16. vel ſi eſt factum in fraudem Eccleſiæ Parochialis. *Tertiò.* vt non procedat in legatis factis Eccleſiis, vel locis piis pro ornamentis, cereis, luminaribus anniuerſario poſt ſextum diem, Oldrad. *d. conſ.* 225. *num.* 20. Molin. *d. diſp.* 215. *num.* 8. *Quartò*, vt non procedat in legatis relictis Eccleſiæ pro fabrica, quia ex tali legato non detrahitur quarta, Couar. *in c. vlt. num.* 5. *de teſtam.* quod verum eſt, ſi Eccleſia tunc indiget reparatione, ſecùs ſi non indigeat, Couar. *vbi ſuprà.*

53 Subſidium Hiſpanicum, quod ab hoc charitatiuo plurimum diſtat, *primò* Regi Catholico conceſſum fuit à Pio IV. *in quadam ſua Conſtit.* incip. *Ad Romani Pont. indefeſſam, ſexto Non. Martij* 1561. de trecentis millibus ducatis auri annuis vſque ad quinquennium duplex ſuper omnium, & ſingularum Cathedralium & Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum cura, & ſine cura, ſæcularium & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatum etiam poſt Pontificales maiorum, & Capitularium, Conuẽtualium, & aliarum Eccleſiarum fructibus, redditibus, & prouentibus, iuribus, obuentionibus & emolumentis, &c. ipſis S.R.E. Cardinalibus, & Militibus Hieroſolym. duntaxat exceptis. *Secunda* conceſſio facta fuit à Pio V. *in ſua Conſtit.* incip. *Cùm ſicut, ſub die* 16. *Martij* 1566. *Tertia* conceſſio ab eodem Pio V. *in alia ſua Conſtit.* incip. *Cùm ſicut accepimus, ſub die* 21. *Maij* 1571. qui etiam per aliam ſuam Conſtit. incip. *Decet Romanum Pont. ſub die* 7. *Martij* 1572. exactionem huius ſubſidij à Capitulis, & Collegiis Prouinciæ, ſeu Epiſcopatus ſuſcipi mandat Gregorius XIII. *in Conſt.* incip. *Conceſſit aliàs, ſub die* 11. *Februarij* 1573. declarat Milites S. Iacobi de Spatha (excepta tamen magiſtrali menſa) necnon quatuor Mendicantium Ordinum Fratres bona immobilia, ſeu quæ Immobilium loco habentur, poſſidentes, ad ſubſidiorum hactenus non ſolutorum ſolutionem teneri. Et demum Paulus V. *in Conſtit.* incip. *Pro noſtro munere, ſub die* 31. *Octobris* 1614. poſt alias conceſſiones confirmauit concordiam ſubſidij huiuſmodi inter vniuerſum clerum Regnorum Caſtellæ, & Legionis, & Regem Catholicum initam.

Aliud ſubſidium, ſeu ſuperadditionalia ſeruitia Regi Catholico conceſſit Gregorius XIII. *in ſua Conſtit.* incip. *ad auxilium die* 16. *Auguſti* 1591. ad ſexennium durantia ſuper victualibus in Regnis Coronæ Caſtellæ vendendis, ſeu conſumendis, ad quæ contribuenda declarat omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas ſæculares & cuiuſuis Ordinis Regulares teneri. Clemens VIII. *in ſua Conſtitut.* incip. *Aliàs per nos, die* 11. *Auguſti* 1603. ſubdit huiuſmodi gabellam, ſeu ſiſam imponi poſſe ſuper tribus rerum ſpeciebus, vini ſcilicet, olei, & carnis, dummodo ſumma tantùm decem & octo decies centena millium nummorum aureorum fiat, & non vltra. Et poſt aliàs conceſſiones S.D.N. Vrbanus VIII. *in ſuo Motu proprio*, incip. *Ad vniuerſalis* 5. *Martij* 1633 ſtatuit vt omnes & ſingulæ Eccleſiaſticæ perſonæ tam ſæculares, quàm cuiuſuis Ordinis Regulares in regnis Caſtellæ & Legionis commorantes, teneantur ad conferendum & contribuendum prout laïci in ſubſidio ad ſummam decem & nouem millionum nummorum aureorum cum dimidio alterius durante ſexennio, mediante ſcilicet ſolutione gabellarum, ſeu ſiſarum ſuper vino, aceto, oleo, & carne in dictis Regnis colligendis & conſumendis impoſitarum; non tamen quoad præfatas rerum ſpecies, quas ex propriis terrenis, ſeu decimis, aut aliis quibuſcumque redditibus propriis per ſe, vel alios etiam affictuarios ſuos, vel etiam eleemoſynis percipiũt, & pro diuino cultu, ſeu propriis, vel familiarum ſuarum vſibus conſumunt.

Aliud denique eſt ſubſidium, quod noſtri 54
Hiſpani *Excuſatum* vocant ex conceſſione Pij V. qui *in ſua Conſtit.* incip. *Circa paſtoralis, die* 15. *Iulij* 1567. Regi Catholico ad quinquennium conceſſit plenam, liberam, & omnimodam facultatem, petendi, exigendi & leuandi ac recuperandi decimas tritici, hordei, vini, agnorum, lanæ, olei, caſei, & aliorum quorumcumque fructuum & rerum, ex quibus decimæ tam de iure, quàm de conſuetudine & priuilegio ſolui & dari conſueuerint, ex vna domo, illiuſque domino, poſt duas, quæ vberiores, & opulẽtiores decimas habuerint, quam maluerint in qualibet Parochia tam ſæculari, quàm cuiuſuis Ordinis Regulari ex vniuerſis Parochiis in Regnis, & dominiis Hiſpaniarum & Inſulis eiſdem Regnis adiacentibus. Ad aliud quinquẽnium extendit idem Pius V. *in alia Conſt.* incip. *Sanè aliàs, ſub die* 21. *Maij* 1571. & ad aliud quinquennium Gregorius XIII. *in Conſtit.* incip. *Aliàs felicis, ſub die* 13. *Maij* 1575. Idem per aliam

suam Constit. inc. *Decet Romanum, sub die* 4. *Ianuarij* 1573. confirmat concordiam initam inter Clerum Regnorum Coronæ Castellæ, & Legionis, cum Rege Catholico, vt scilicet pro & loco huiusmodi concessionis, status Ecclesiasticus dictæ Coronæ soluat suæ Maiestati, & illi, qui suo nomine illud habere deberet, videlicet ducentos quinquaginta mille ducatos annuos in duabus solutionibus pro medietate, diuidendos pro certis quantitatibus cuilibet diœcesi dictæ Coronæ prout diuiduntur: dummodo tamen extra hanc concordiam, & diuisionem remaneant Regna Aragoniæ, Cathaloniæ, & Valentiæ, & insulæ illis adhærentes. Confirmationem eandem fecit etiam Paulus V. vt *in eius Const.* inc. *Pro nostro, sub die* 23. *Iulij* 1620. At Clemens VIII. *in constit.* incipien. *Propensa nostra, sub die* 11. *Aprilis* 1601. absoluit & plenissimè liberat Regem Catholicum, eique remittit & condonat notabilem, ac etiam notabilissimam summam subsidij & Excusati per illum in alios vsus conuersam, quàm in illos, ad quos fuit destinata, videlicet ad sustentandum sexaginta triremes, &c. Et S.D.N. Vrbanus VIII. *in sua Const.* incipien. *Apostolatus officium, die* 9. *Martij* 1634. statuit ne commissarius Cruciatæ post elapsum concordiæ, & confirmationis Apost. tempus quidquam à Clero exigat ratione Subsidij, & Excusati, donec alia cum eodem Clero concordia desuper inita & Apostolica auctoritate confirmata fuerit, necnon eundem Commissarium monere mandat ne, Notariatus, & Officia Cruciatæ, Subsidij, & primæ decimæ Excusati, cum Ecclesiastica Officia sint, à ministris Regiis vendi, seu alienari quoquomodo permittat, minúsque cogat Clerum ad solutionem aliquam faciendam eis, qui Officia huiusmodi, siue alterum eorum ement, seu iam forsan de facto emerint, &c.

CAPVT XXVI.

De sepulturis & funeribus ducendis.

SVMMARIVM.

1 *Parochus suos Parochianos, omnesque alios intra Parochiam degentes sepelire debet.*

2 *Sepultura tripliciter sumi potest.*

3 *Sepelire mortuos opus piissimum, & multum commendandum, & n 4.*

5 *Cadauera intra Vrbes sepeliri prohibitum erat lege duodecim tabularum.*

6 *Cœmeteria pro fidelium mortuorum corporibus sepelienda instituta sunt.*

7 *Sepultura honor intra Ecclesiam Episcopis deferri cœpit, alijsque personis insignibus.*

8 *Sepeliri in Ecclesia quibuscunque, siue Cleris siue laicis licitum est.*

9 *Sepultura ius concedere, spectat ad Episcopum.*

10 *Sepeliendus nemo est prope Altare, seu sub bradellis.*

11 *Sepultura locus quibus modis, & cuius auctoritate dari possit, ostenditur.*

12 *Sepulchrum proprium potest quis habere quoad vsum, & prohibere ne absque eius assensu quis in eo sepeliri queat.*

13 *Sepeliendi ius quasitum non censetur ex solo cursu decennali, & cadauerum illatione, nec ex iurepatronatus, quod quis habet in Ecclesia.*

14 *Ecclesia etiam non Parochialis capax est, vel ex consuetudine, vel Episcopi auctoritate habendi cœmeterium, & ius sepeliendi.*

15 *Sepulchum probatur commune esse familia ex inspectione litterarum.*

16 *Simoniacum est aliquid tanquam pretium exigere pro iure sepultura, siue vt aliquis in certo loco Ecclesia, aut cœmetery sepeliri possit.*

17 *Sepulchri hereditary vsus est pretio æstimabilis, & vendi potest pro debitis defuncti.*

18 *Gabella non soluitur de venditione sepultura, ratione situs, vel dignioris loci.*

Consuetudo certum quid exigendi pro sepultura, seu officio sepultura, an sit valida, ibid.

19 *Electio sepultura omnibus adultis est libera, dummodò non prohibeantur à iure.*

20 *Sepultura eligi potest in Fratrum Prædicatorum, & Minorum Ecclesiis, relicta Parochiali.*

21 *Electio sepultura in Ecclesiis Regularium non potest à Parochis impediri.*

22 *Parochus non potest prohibere, quin Defunctus sepeliatur in Ecclesia per ipsum ædificata, & electa, reseruata ipsi Parocho Quarta funerali.*

23 *Curatus requisitus, vt intersit Defuncti sepultura in Ecclesia per ipsum Defunctum ædificata, si interesse recuset, vel petitam licentiam deneget, poterit sine ipsius interuentu, & licentia tradi sepultura.*

24 *Electionem sepultura potest quis reuocare vsque ad finem vita.*

25 *Religiosi, sæculares Clerici nullum inducere possunt sub pœna excommunicationis ad eligendam sepulturam sub voto, vel promissione de non mutando illam electionem, etiam non sequuto effectu. vt numero 26.*

26 *Parochus violenter rapiens, vel sp[...]ans funus*

funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & Quartam Canonicam.

28 Pater eligit sepulturam pro filio impubere, si consuetudo terræ id habeat; si verò non sit, sepeliri debet in sepultura Maiorum.

Vxor præmortua, non electâ sepulturâ, si maritus habet proprium sepulchrum, in ipso etiam tumulari debet. ibid.

29 Mulier nupta, liberè potest sibi eligere sepulturam sicut vir.

Mulier, quæ habuit plures viros, si non electâ sepulturâ moriatur, est sepelienda in sepultura vltimi viri. ibid.

30 Religiosi sepeliendi sunt in propriis Monasteriis, etiamsi extra claustra decedant, nisi fiat ita remoti à propriis Monasteriis, vt commodè portari nequeant.

31 Sepulturâ non electâ vbi quis decedit, in ea sepeliendus est in qua Maiores sui sepeliri consueuerunt, solutâ Quartâ Parochiali.

32 Maiores dicuntur Pater, Auus, & alij superiores.

33 Sepeliendus est quis in Parochia vbi Sacramenta suscipit, si in alia Ecclesia Maiores sui sepulturam non habebant.

34 Sepulturæ ius pendet multum ab administratione Sacramentorum.

35 Peregrinus si moriatur dum est in via, sepelitur in Cathedrali.

36 Canonicus Ecclesiæ Cathedralis an in ea sit sepeliendus, vel potiùs in Parochia vbi habet domicilium, remissiuè.

37 Parochus quanto tempore à morte tenere debeat mortuum super terram antequam sepeliatur & an sepeliri possit omni die, & hora, ostenditur.

38 Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, debet in genere interrogare eũ, in qua Ecclesia velit sepeliri, nõ verò in specie.

39 Sepulturæ ius quibus casibus amittatur, ostenditur.

40 Excommunicati notorij, & denunciati,
41 Interdicti notorij, & denunciati,
42 Vsurarij publici, & manifesti,
43 Infideles, Pagani, Iudæi, Hæretici,
44 Raptores manifesti,
45 Decedentes in torneamentis, vel in duello,
46 Qui semel in anno cõfessus non est,
47 Religiosus vtriusque sexus proprietarius,
48 Peccator notorius decedens in peccato mort.
49 Occidentes seipsos ex industria,
50 Decimas Ecclesiæ non restituẽtes,
51 Parricida,
52 Blasphemantes Deum publicè,
53 Clericus notoriè concubinarius,

} sepulturâ Ecclesiasticâ carent.

54 Legatum factum Ecclesiæ sepulturæ, adhuc ei debetur, etiamsi testator ob culpam suam sepulturâ priuaretur.

55 Parochi nõ debent propter ius sepulturæ minime solutũ, cadauer exhumatum retinere.

56 Sepulturâ concessâ, conceditur quoque delatio mortui processionaliter.

57 Hæredes defunctorum, numerum Sacerdotum & ceræ sibi benè visum pro defuncto ad sepulturam associando conuocare, & subministrare possunt.

58 Parochus destinatos Clericos ab hæredibus defuncti pro eo ad sepulturam associando conuocare potest, & non alios.

59 Parocho competit ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus, si nullos ipsi hæredes destinauerint.

60 Parochus potest ad libitum vocare ad funus Clericos, quot voluerit, non cogitur vocare viciniores, nisi aliter disponant hæredes.

61 Confraternitates non possunt accedere ad funeralia mortuorum nisi specialiter, & expressè vocentur.

62 Parochus proprius nullatenus excludendus, quantumuis ad sepeliendum cadauer Regulares duntaxat à defuncto accersiri iubeantur.

63 Vocati omnes ad funus, debent conuenire ad Parochialem defuncti.

64 Regulares vocati ad sepeliendos mortuos etiam in eorum propria Ecclesia, debent accedere ad Ecclesias, ex quibus cadauera amouentur.

65 Regulares, casu quo cadauer in aliqua Ecclesia deponi contingat, ad eandem Ecclesiam, vbi depositum erit, conuenire debent.

66 Parocho proprio irrequisito, cadauera leuarẽ non possunt.

67 Religiosi non possunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud suas Ecclesias sepelienda, nisi monito priùs, & requisito Parocho.

68 Regulares extra claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri, Parochis inconsultis.

69 Tertiarij quando in Fratrum Ecclesiis sepeliendi sint, ostenditur.

70 Defunctorum cadauera in alterius Parochia existentia, quæ in Ecclesiis Fratrum sepeliri debent, priùs ad Ecclesiam Parochialem deferenda sunt.

71 Mortui sepeliri possunt in Ecclesia, in qua sepulturam elegerunt, sine præsentia Parochi, si ipse requisitus interesse recuset, vel petitam licentiam deneget.

72 Ecclesiæ Parochiali nihil debetur exceptis iuribus Parochialibus, si in ea deponatur defunctus, vt inde transferatur ad Ecclesiam Regularium, in qua elegit sepulturam.

73 *Habitum suscipientes à Guardiano, & cum eo decedentes quando in Ecclesiis eiusdem Ordinis sepeliendi sint, ostenditur.*

74 *Parocho spectat declarare per quam viam sit exportandus defunctus.*

75 *Funerale ducere, & prosequi tenetur Parochus vsque ad ianuam Ecclesiæ Regularium, in qua sepeliendus est defunctus.*

76 *Parochus sæcularis sicut defert stolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum, dum defuncti corpus in eorum Ecclesia sepelitur, ita Parochus Regularis.*

77 *Parochus Monachus ita potest cum stola ingredi Parochiam sæcularium, sicut sæcularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet.*

78 *Crux vnica illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, deferenda est in funeralibus.*

79 *Crux propria Parochiæ defuncti deferenda est in funeralibus.*

80 *Parochi defunctorum in Regularium Ecclesiis humandorum corpora vsque ad easdem Ecclesias associare possunt.*

81 *Clerus sæcularis in Ecclesiis Regularium super cadaueribus Officium Defunctorum, Psalmos, Responsoria, aliasue Preces recitare non potest.*

82 *Officium in tumulandis cadaueribus in Ecclesiis Regularibus non per Parochum, sed per eosdemmet Regulares fieri debet non obstante quauis contraria consuetudine.*

83 *Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quàm ciuium.*

84 *Pauperum cadauera gratis sepeliri debent.*

1 ARochvs suos Parochianos omnésque alios intra Parochiam degentes cum testamento, vel sine testamento decedentes, sine tamen speciali circa sepulturam dispositione, sepelire debent in sua Ecclesia Parochiali, nisi fortè alibi habeant sepulchrum, in quo Maiores eorum sepeliri ab antiquo consueuerunt, *cap. is qui, de sepult. in 6.* hoc enim ius Parochiale est, vt habetur *in Clem. dudum, §. huiusmodi, de sepultur.* Ita Abb. *in rub. de Paroch. n. 2. & in capit. abolenda, num. 6. de sepult.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 17. in princ. n. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi par. 4. resol. 292. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 2. decis. 215. à n. 4.* itaut etiam Parochus præferatur, & ante omnia sit restituendus, si fuerit spoliatus, corpore iam sepulto, cùm illud possit extrahi auctoritate Superioris tanquam non iustæ sepulturæ traditum, & restitui ei, qui ius prælationis habet, iuxta opinionem, de qua per Chassan. *in catal. gloriæ mundi, part. 2. consid. 5. col. pen. in princ. vers. de gloria autem*, quem refert, & sequitur Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 198. num. 5.*

Quod vt bene explicetur, & Parochi non ignorent iura Parochiarum suarum circa sepulturas, præmittendum est sepulturam tripliciter sumi posse, *Primò* pro officio ipso, quod impenditur corporibus humandis, *c. dictum. 1. q. 1. Secundò* pro loco in quo quis sepelitur, siue sit terra, siue arca, *d. c. abolenda, de sepultur. Tertiò* pro iure sepeliendi, quod quis habet in aliquo loco. 2

Quoad primum non possum non commendare omnibus, charitatis officium, quod agimus dum pro humandis mortuis curam adhibemus; nam viuis primò consulendum, deinde mortuis, qui cum longè maiori miseratione digni sint, hoc quod erga illos exhibetur, maximæ misericordiæ opus meritò iudicabitur, quod mitissimus Rex Dauid sentiens, bene precatur iis, qui Saul & Ionathæ cadauera sepelierant *2. Reg. 2.* & hæc est gratia, quam Salomon dicebat mortuo non esse prohibendam, dum *Ecclesiast. capit. 6.* ait, *mortuo non negabis gratiam*, hoc est, sepulturam. Natura certè admonet, vt quem viuum fame, & siti enectum recreare, nudum operire, in hostium manibus positum liberare conabamur, aut hospitio indigentem excipere, aut ægrotantem visere solebamus, nunc sensibus omnibus destitutum misericordia prosequamur, sepulchróque communi omnium domicilio, ac diu duraturo, itaut conuenit, inferamus. 3

Eleganter igitur S. Gregor. *serm. 1. de consolat. mortuorum, in initio*, sic alloquitur, *Iacet corpus exanime, ac gelidum, homo sine homine, cadauer sine spiritu; acclamatur, nec respondet; vocatur, & non exaudit, deperditis vitalibus functionibus: qui fuit, non est: nemo suorum adiuuat, nec ipse auxilium postulare potest: quam ob causam nos eò magis commoueri æquum est. Potest enim qui fame, aut siti laborat, vel ex puteo, vel ex profluente recreari; qui nudus est, foliis vestes contexere; qui ægrotat maiorem in aliis miseriam cogitando se cōsolari, & captiuus in captiuitate, & peregrinus frigido cœlo respirat: At mortuus, cùm anima, sensúque careat, nec quò se vertat, nec quid imploret amplius, nec vim habet implorandi. Nil mirum igitur si insit à natura in humanis pectoribus singularis erga defunctos pietas, ac miseratio.* Formicis quoque à natura inditum viri prudentes obseruarunt, vt si dum in granis colligendis toto agmine sint occupatæ, earum aliqua, vel onere, vel casu conciderit, cæteræ illam quasi ad tumulum ea in loca, quæ sub cauernis ab horreo separata sunt, onus suscipientes inferunt, comitante, ac propemodum funus ducente alia multitudine, vt refert 4

fert Plutarch. *in lib. de soler. animal. paulo ante med.*

5 Quoad secundum de loco in quo sit collocanda sepultura, notandum est *lege duodecim tabularum* cautum fuisse ne cadauera intra vrbes sepelirentur, verba erant, *Hominem mortuum in vrbe ne sepelito, néve vrito:* huius prohibitionis meminit Iurisconsult. *in l. 3. §. diuus, ff. de sepulchro violato, & in l. mortuorum, C. de Relig. & sumpt. funer.* in quo proposito multa ex bonis Auctoribus prosequitur Petr. Greg. *syntagm. iuris lib. 33. c. 21. num. 4.* & Spin. *in speculo testam. glos. 2. princ. a n. 30.* Duplex autem causa fuit sepeliendi extra vrbem, vna afferebatur diuina, ad cauendam pollutionem Sacrorum publicorum, quæ contaminatum iri existimabatur, si intra vrbis mœnia mortui sepelirentur; altera fuit ciuilis, ne aër putrefieret. Loca destinata extra vrbem pro sepultura alia erant publica, alia priuata. Publica Romæ duo erant, nempe locus pauperum, & vilium mancipiorum, non procul ab vrbe, extra portã Exquilinã in campo Exquilino dictus: & alius Virorum præclarè de Republ. meritorũ in campo Martio, de quo Appian. *Alex. de ciuilibus*, ita inquit: *Lecticam subiere potentiores è Senatu omnes, iidémque Cãpo Martio intulere, quo in loco dũtaxat humari Reges consueuerunt.* Priuata autem loca extra Vrbem destinata pro sepultura illa erãt, quæ in vnoquoque fundo suo quis habebat, *l. tumulus, ff. familiæ hercisc. l. ade sacra, ff. de contrah. empt. l. 1. ff. de religios. & sumpt. funer.* & solebãt antiqui ĩ fundũ viæ publicæ proximũ haberent, in ea parte, quæ viã spectaret, sepulchra condere, vt viatores mortalitatis monerentur, ita tamen vt viã ipsam sepulchra non impedirẽt, *l. 2. ff. de locis publ.* Vnde viæ sepulchris nobiles Romæ fuerunt, Appia, Aurelia, Flaminia, Latina, Lauicana, Laurẽtina, Ostiẽsis, Prænestina, Salaria, Tyburtina, de quibus etiam in Breuiario Romano fit mentio, dum agit de Martyrum corporibus sepeliendis. Et in Sacra Scriptura de sepulchris extra Vrbem multa patent exempla; vt de Iacob in terrã Chanan. *Genes. 50.* de Lazari sepultura extra Bethaniam, de iuuene mortuo, quem suscitauit Iesus, *Luca 7.* & de Christo ipso in horto sepulto, *Ioan. 19. & Matth. 27.*

6 Deinde ab ipsis nascẽtibus Ecclesię primordiis piè Maiores nostri instituerunt cœmeteria pro fidelium mortuorũ corporibus sepeliendis, vt latè tradit Steph. Durant *de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. c. 21. à princ.* melius quàm Spino explicans nominis etymologiam; erat quippe magna circa Templa veterum religio, ac subinde strictè erat prohibitum ne intra Ecclesiã aliqui sepelirentur. *c. præcipiendum, 13. qu. 2.* vbi Card. Turrecrem. quatuor illius prohibitionis affert rationes, indéque magno honore affectum Constantinum asserit Sãctus Chrysost. *homil. 66. ad populum Antioch.* quòd pro foribus Piscatoris corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandatum fuerit, factúsque si Constantinus Piscatoris Ianitor, & de vtroque Theodosio, & Arcadio simile in Apostolorum porticu ex Nicephoro, atque aliis adducit Stephan. Durant. *d. cap. 23. n. 6.*

Sed deinde honor iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis deferri, cœpit, aliísque personis insignibus, vt probat tex. *in c. nullus, 13. quæst. 2.* iuxta communem intellectum, de quo post. gloss. Turrecrem. *ibi in fine*, quem alij sequuntur, vt constat ex Conrad. Brun. *de ceremon. lib. 2. c. 2. vers. illud tamen.* Pet. Greg. *syntagm. iuris libr. 2. c. 13. n. 12.* & aliis, de quibus Cened. *ad Decretum collect. 46. n. 1.* interpretantibus tex. ibi, *fideles laici*, non de omnibus fidelibus ex fide Baptismi, sed de iis, qui ex fidei virtute, & constantia Sancti habiti sunt, miraculisve coruscant, vel aliàs insignes personæ extiterunt. 7

8 Sed tandem consuetudine effectum est, vt quòd solis Episcopis, & personis insignibus concedebatur, quibuscunque sine clericis, siue laicis licitum, & liberum iam sit, ac proinde indultum, vt in Ecclesia, si vellent, tumularentur, *cap. nullus.* 13. q. 2. vbi glos. *verb. fideles, c. Ecclesiã, de consecr. dist. 1. c. ex parte, c. cũm liberum, de sepultur.* Gregor. *lib. 4. dialog. c. 50.* Rodoan. *de simonia mentali, p. 3. quæst. 16. n. 32.* Syluest. *de benefic. p. 1. q. 5. n. 102.* Stephan. Durant. *d. c. 23. n. 7. & 8.* Spin. & alij, de quibus Cened. *citato loco*, Caualer. *decis. 15. n. 1.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 31. diffic. 1. n. 3. & 4.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol. 128. n. 1.* & quotidiano vsu satis compertum est, nec sine maxima ratione, vel ex illa, quæ colligitur ex S. Gregor. & refertur *in c. cum gravis, 13. q. 2.* ibi, *proximi quoties ad loca sacra conueniunt, suorúmque sepulturam aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt.* Vel ex ea, quam reddit tex. *in c. non æstimemus, in fine, eadem causa & quæst.* quòd eorũ Martyrum, & Sanctorum, quibus Ecclesia dicata est, patrocinio, & intercessione releuantur, vel quia minus in Ecclesiis ab immundis spiritibus vexantur; vel ex aliis, quas ex Lopo, Sot. Azin. multisque aliis prosequuntur Durant. & Cened. *dictis locis.*

Ius sepulturæ concedere, (vt ad tertium illius modũ accedamus) spectat ad Episcopum, Abb. & alij *in c. penult. de sepult.* Sebast. Medic. *in tract. illius titul. quæst. 6. n. 6.* Caualer. *d. decis. 15. n. 2.* vbi subdit Legatum de Latere posse concedere istud ius sepulturæ. Et *in Actis Ecclesiæ Mediolanens. p. 2. titul. de sepult. vers. verùm curetur*, prohibentur fieri sepulchra noua in Ecclesia absque licentia in scriptis obtenta ab Episcopo, & in Ecclesiis Regularium 9

faltem

ſaltem à Prouinciali, qui eiuſmodi licentiam
dare non poſſit niſi ea ſepulchra conſtruantur
iuxta formam præſcriptam *in Conſtit. ſanctæ
mem. Pij.V.* incip. *Cùm primùm Kalendis Aprilis
1569.* in qua mandatur vt defunctorum cor-
pora ſuper terram exiſtentia in tumbis pro-
fundis infra terram collocarentur. Et *eiſdem*
quoque *Actis, p.2. decr. Viſit. Apoſt. verb. ſepul-
tura*, ſic habetur: *Sepulchrorum ipſorũ in poſte-
rum adificandorũ oſtium longè abſit ab Altaris
ſcabellis ligneis vel bradella, cubitis ad minus
tribus, ſepulchra verò ipſa ad ſcabellum ligneũ*
10 *non pertingant.* Et quòd † nemo ſit ſepelien-
dus prope Altare, ſeu bradellis, cenſuit S.
Cong. cauſis Epiſcoporũ & Regul. præpoſita,
in vna Tremular. 8. *February* 1594. & in alia
Interamnen. 13. *Septembris* 1593. *& in Meſſa-
nen.* 2. *Maij* 1601. Et ſi contra huiuſmodi pro-
hibitionẽ ſepulturę ibi reperiãtur conſtructę,
non debet in illo Altari celebrari donec cor-
pora aliò tranferantur, vt declarauit eadem
S.Cong. *in vna Tranen.* 10. *Nouembris* 1599.
11 Tribus modis, (vt verbis vtar Nauarri *loco
infrà citando*) locus ſepulturæ dari poteſt,
primo vt is, cui datur, fiat dominus eius; *ſecũdo*
vt habeat ius ſepeliendi in eo mortuos ſuos, &
impediendi ne alij ſepeliantur in eo; *tertio* vt
poſſit ſepelire aliquem in eo, vt ſatis videtur
colligi ex tex. *in c. abolenda, de ſepult.* & nota-
tis per Innoc. Panormit. & alios *ibi, & ex Clem.
dudum, §. huiuſmodi, eod. titul.* iunctis traditis
per Card. & alios, & per Hier. Roder. *d. reſol.*
128. *n.* 11. Primo modo nulli poteſt dari locus
ſepulturæ etiam cum auctoritate Epiſcopi,
quia rei ſacræ dominium nullus poteſt ha-
bere. Secundo modo non poteſt dari ſine au-
ctoritate Epiſcopi, nec cum illa ſine iuſta cau-
ſa, & ſeruata forma in alienandis rebus Eccle-
ſiæ ſeruanda; quia licèt per illum modum nõ
transferatur rei dominium, transfertur tamen
vſus eius, & quoddã ius ſepeliendi, quod fieri
nequit, niſi ſeruatis Canonibus de non alie-
nandis rebus Eccleſiæ. Tertio modo poteſt
dari à quolibet habẽte liberã ſepulturam, vel
ius admittendi ad ſepulturam in ſua Eccleſia,
per *prædict. Clem. & ei annot.* ſine auctoritate
ſpeciali Epiſcopi, per auctoritatem quam ipſe
habet à Iure cõmuni, vel priuilegio aliquo le-
gitimo, ita elegãter Nau. *cõſ.* 1. *de ſepul. in nouis.*
12 Poteſt igitur quis quoad vſum habere ſe-
pulcrum proprium, & prohibere ne abſque
eius aſſenſu quis in eo ſepeliri queat, Adden.
ad Greg. XV. *deciſ.* 145. *n.* 5. & ad hoc ius ſe-
pulturæ acquirendum quoad alios priuatiuè,
requiritur licentia ædificandi ab initio ſepul-
turam vnà cum ipſa ædificatione ſubſequu-
ta. Lambert. *de iurepatron. p.* 1. *art. vlt. verſ.
bene verum, & verſ. ſi de cætero*, Rot. *in Burgẽ.
Sepulturæ* 9. *Decemb.* 1605. coram *Ortembergo*,
13 & non cenſetur † tale ius quæſitum ex ſolo
curſu decennali, & cadauerum illatione, vt
in d. Burgen. & in Calagurıtana Sepultura 21.
Martij 1616. coram *Reuerẽdiſſ. D. meo Coccino
Decano*, nec etiam ex iurepatronatus, quod
quis habet in Eccleſia ex Lambertin. *d. part.* 1.
quæſt. 11. *in princip. art.* 13. Rot. *in Toletana
Capellania, & ſepultura.* 27. *Iulij* 1616. coram
bonæ mem. Vbaldo, vbi quoque fuit dictum
quod † de Iure quælibet Eccleſia poteſt re- 14
cipere ad ſepulchrum, quem vult, illa enim
licèt Parochialis non ſit, capax eſt vel ex
conſuetudine, vel Epiſcopi auctoritate ha-
bendi cœmeterium, & ius ſepeliendi, Hoſt.
in c. quia nonnulli, n. 7. *ad fin. verſ. quod ſi ali-
quis, & ibi* Ioan. Andr. *n.* 8. Burr *n.* 10. Zabarel.
q. 11. *de cleric. nõ reſid.* Hojed. *de incomp. benef.
p.* 1. *c.* 13. *n.* 19. Rot. *deciſ.* 228. *n.* 7. *p.* 1. *recent. &
in Mediolan. Quarta funeral.* 14. *Maij* 1622.
coram *R.P.D. Merlino.*
Ex inſpectione verò literarum probatur 15
ſepulchrum commune eſſe familiæ, Maſcar.
de probat. concl. 1297. *n.* 4. Sebaſt. Neu. *ad l.* 2. *ff.
de operib. pub. n.* 4. & faciunt tradita per Me-
noch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 59. *n.* 2. Zerol. *in
praxi Epiſc. p.* 1. *verb. Arma*, quæ ſi deficiat, li-
berè ius illud redit ad Eccleſiam, quæ deinde
poterit eundem locum alijs denuo concede-
re, Sylueſt. *verb. ſepultura, q.* 3. Petr. de Vbald.
cap. 10. *n.* 6. Rot. *in d. Calagurıtana Sepultura.*
Pro iure ſepulturæ, ſiue vt aliquis in certo 16
loco Eccleſiæ, aut cœmeterij ſepeliri poſſit,
aliquid tanquam pretium exigere ſimoniacũ
eſt, illa namque vendi non poteſt, ſed gratis
præſtanda eſt defunctis per eorum Parochos,
c. abolenda, de ſepultur. Verùm vſus vendendi
capellas pro ſepultura defunctorum poteſt
facere licitum quod accipitur, quia datur per
modum eleemoſynæ ad reparationem Eccle-
ſiæ, vel ad ſuſtentationem miniſtrorum illius,
& non pro pretio, ſicut datur ſtipendium pro
diuinis, & Miſſis celebrandis: ita Suar. *d. tom.* 1.
tract. 3. *c.* 14. *n.* 22. Portel. *in dubiis Regul. verb.
Sepultura, n.* 8. *in ſum. p.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 12. *n.* 3.
& 6. Hieron. Roderic. *d. reſol.* 129. *n.* 2. ſicut ra-
tione ſitus, vel dignioris loci licita poterit eſſe
pretij receptio pro ſepultura, quaſi hoc non
videatur concernere ſpiritualia, ſed tantùm
honorem, & præeminentiam, & quæ poteſt
pretio æſtimari, & vendi. Vide Sor. *de Iuſtit.
libro* 9. *quæſt.* 7. *art.* 1. Petr. de Aragon. *in* 2. 2.
quæſt... *art.* 4. *relict.* 2. *de ſimon. num.* 10. Gregor.
l. 1. *v. vendere, tit.* 13. *part.* 1. Didac. à Roſario
in addition. ad ſum. Caiet. verb. ſimonia; Molin.
de primogen. lib. 1. *cap.* 24. *numer.* 40. Menoch.
de arbitrar. caſu 277. Tolet. *in inſtruct. Sacerd.
lib.* 5. *cap.* 89. *in fine*, Spin. *in ſpeculo teſtament.
gloſſ.* 2. *princip. numer.* 44. Læl. Zechi. *de Re-
publ. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 28. *de Parocho, numer.* 19.
verſ. caueat etiam. Fr. Emman. *in ſum. part.* 2.
cap. 58. *numer.* 2. *& quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.*
58.

58. *art.* 2. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 2. *verb. sepultura*, §. 2. Cabed. *de patron. Regiæ Coronæ, cap.* 22. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 2. *tract.* 12. *concl.* 34. Nicol. Garc. *de benefic p.* 5. *cap.* 9. *num.* 237. *in addit.* Humad. *ad Greg. l.* 55. *gloss.* 5. *tit.* 6. *partit.* 1. Salazar *de vsu, & consuet. c.* 10. *num.* 24. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 17. Sà *verb. simonia, num.* 2. Philiarch. *de offic. Sacerd. tom.* 2. *p.* 2. *lib.* 6. *c.* 9. Arag. *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 4. Nald. *in sum. verb. sepultura, num.* 8. Raguc. *de ecclesiast. discipl. q.* 86. *n.* 3. Portel. *in dub. Reg. verb. sepultura, n.* 8. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 40. *num.* 19. *in* 1. *edit. aliàs cap.* 32. *num.* 16. *in* 2. *edit.* Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 26. *à princ. & discept. forens. c.* 110. *num.* 6. *cum seqq.* Valer. Reginal. *in praxi fori pænit. lib.* 23. *num.* 208. *& num.* 226. Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 3. *à numer.* 27. Azor. *instit. moral. par.* 3. *lib.* 12. *capit.* 17. *q.* 2. Filliuc. *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 45. *c.* 3. *q.* 11. *n.* 26. Bonacin. *variar. tract. vbi de simon. p* 4. § 6. Binsfel. *super capit. audiuimus, de simon. q.* 1. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 10. *c. vlt.* §. 6. *n.* 36. Ioan de la Cruz *in direct. conscient. p.* 1. *in prac.* 7. *q.* 4. *dub.* 9. *concl.* 2. Diana *resol. mor. p.* 2. *tract.* 1. *miscel. resol.* 57. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 37. *diffic.* 12. *n.* 3. *&* 9. Hier. Rod. *in comp. q. Regul. resol.* 128. *n.* 2. Melch. Phœbo *Lusit. decis.* 8. *n.* 8. 17 *&* 9. vbi *num.* 13. resoluit quòd † vsus sepulchri hæreditarij est pretio æstimabilis, & vendi potest pro debitis defuncti; & *num.* 14. 18 subdit quòd † non soluitur gabella de venditione sepulturæ ratione situs, vel dignioris loci, Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *l.* 4. *de simon. c.* 14. *n.* 19. vbi *n.* 22. tenet emptionem simplicis sepulturæ, seu iuris sepulturæ fieri posse, ex illa ratione maximè obligationis, quòd nullus alius ibi sepeliatur, non verò ex suprà relata de situ, & digniori loco, dicens; quòd licet simonia sit aliquid accipere pro honoratiori loco sepulturæ, secus vero erit si quis velit onerare Ecclesiam, & ita possidere in illa ius sepulturæ in aliquo certo loco illius, vt non possit alius ibi sepeliri, tunc enim videtur illam obligationem ex parte Clericorum, seu Ecclesiæ posse vendi; saltem auctoritate Prælatorum Ecclesiæ, cùm circa hoc non inueniatur facta prohibitio; quia aliud est vendere sepulturam, quod prohibetur; aliud vendere obligationem non sepeliendi alium, vt per se constat: vnde neque tunc venditur aliquid spirituale, neque spirituali annexum, illa enim obligatio est onus accidentarium, quod æstimabile pecunia est, ita etiam (Suar. non tacito) dicit Fr. Raph. de la Torre *de Relig. tom.* 2. *q.* 100. *art.* 4. *disp.* 7. Malder. 2. 2. *tract.* 9. *c.* 3. *dub.* 9.

Sed illa ratio de honorabiliori loco non videtur reiicienda, si locus est honoratior ob rationem & respectum aliquem temporalem, quia tunc non emitur res sacra, sed honor quidam humanus, qui in hominũ existimatione, & appretiatione positus est, tum quia emens locum honoratiorem, in quo sedeat, non committit simoniam, Gabriel *in* 4. *dist.* 25. *d.* 2. *dub.* 10. Suar. *d. lib.* 4 *cap.* 28. *n.* 23. ergo nec simonia committitur dum honoratior sepulturæ locus emitur, vt optimè considerat Bonacin. *d.* §. 6. *n.* 4. Illud tamen aduertendũ duxi cum eodem Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 18. quod si quis habeat sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel ædificatum pro se, & suis, non est materia simoniæ si vendatur quoad proprietatem iuxta valorem fundi, & respectu habito ad solas expensas in eo ædificando factas; quia ibi non venditur benedictio, nec proprium ius sepulturę, sed materiale illud, ad quod alia sequũtur. Vnde similia loca iure hęreditario transferri solent à parentibus ad filios ratione temporalitatis, quæ in his est, vt suprà diximus.

Vtrùm autem valeat consuetudo quòd quid certum exigi possit à Curato pro sepultura; pro officio sepulturæ? Abb. *in capit. cùm M. Ferrariensis, de constit.* & *in d. c. abolenda*, post gloss. *ibi*, tenet talẽ consuetudinẽ post traditum sepulturę corpus esse obseruandam, quia habet principium voluntarium. Contrariam verò opinionem, immo consuetudinem soluendi aliquid pro sepultura, seu pro officio sepulturæ non teneri, etiamsi solutio fiat postquam corpus esset traditum sepulturæ, sustinent Gemin. *in d. cap. cùm M. Ferrariensis*, Host. Card. & Anton. de Buttrio *in d. cap. abolenda*, Paul. de Castro *cons.* 361. *p.* 1. Marc. Mantua. *cons.* 293. *per tot.* Rip. *in tract. de peste, tit. de remed. præseru. contra pestem, n.* 109. *cum seqq.* Petr. Rebuf. *super concord. sub rub. de public. cõcub.* §. *quia verò, glos. vnic. in fine*, latè Alex. Trẽtacinq. *cons.* 57. *per tot. vol.* 2. vbi à *n.* 4. post Paul. de Castro & alios *locis citatis*, plura requiri ait ad hoc vt valeat consuetudo dandi certum quid pro quolibet mortuo. *Primum* quod huiusmodi consuetudo habeat principiũ voluntariũ, hoc est, quod primo tale quid liberaliter soluerint, ita quod non sit iniustè ab eis exactum. *Secundum* quod actus ab eo fiant eo animo, seu intentione vt consuetudo inducatur. *Tertium* quòd testes deponant de actuum visu, cuius consuetudo allegatur, & quod deponant de actuum frequentia, & de tẽporis diuturnitate, & tales actus factos fuisse ita & taliter quod appareat interuenisse tacitum consensum populi, vel maioris partis. *Quartũ* quod illud, quod soluitur, sit certum, arbitrio Parochianorum taxatũ, non enim taxari debet per Sacerdotem, quia illud speciẽ manifestam exprimit cupiditatis, & simoniæ.

Electio sepulturæ omnibus adultis est 19

libera,

libera, dummodo non prohibeantur à Iure,
cùm ſit actus propriæ voluntatis, cap. cum li-.
berum 6. de ſepultur. Nat. conſ.432. numer.6.
cum ſequentib. Cæſ. de Graffis deciſ.1. num.1.
de ſepultur. Lel. Zechi. de Republ. Eccleſ. capit.
28. de Parocho. num.17. fallent.2. Aloyſ. Ricc.
in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.563. in 2.
edit. Bellet. diſquiſit. clersc. par. t. tit. de clerico
20 debitore, §.3. num.13. † etiam in Fratrum Prædicatorum, & Minornm Eccleſiis, relicta Parochiali, vt probatur in Clem. dudum, §. huiuſmodi quoque ſtatuto, de ſepultur. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap.17. n.2. Card. Tuch. in pract. concluſiòn. lit. P. concl.97. num.5. Hieron. Roder. d. reſol.128. numer.3. quod Pius V. ad reliquos
21 Religioſos ampliauit; & ſic † electio ſepulturæ in Eccleſiis Regularium non poteſt à Parochis impediri, vt reſoluit nouiſſimè Aloyſ. Riec. in praxi rerum Eccleſ. p.4. reſol.293. num. 32. & hinc S. Rituum Cong. in vna Capuana ſub die 31. Martij 1629. reſpondit ad relatio-
22 nem Eminentiſſimi Cardinalis Pij † Curatum Caſalis Caſa pulla Capuana Diœceſis non poſſe prohibere Alicornio Natali eiuſdẽ terra ius ſepultura pro ſe, & ſucceſſorib. in Eccleſia per ipsũ Alicorniũ ædificata, reſeruata Quarta funerali proprio Parocho. Poſteà dubitatum fuit an eueniente caſu liceat ſepelire mortuos in dicta Eccleſia ſine præſentia dicti Curati ſi vocatus venire nolit, & an idem fieri poſſit abſque ipſius licentia ſi petitam dare recuſet? Eadem Sac. Rituum Congr. eodem Eminentiſſ. Card. Pio referente ſub die 22. Decembr.
23 1629. cenſuit, † ſi Curatus requiſitus intereſſe recuſet, vel petitam licentiam deneget, poſſe in dicta Eccleſia tradi ſepultura ſupradictorum corpora ſine ipſius interuentu, & licentia.
24 Ex qua libertate in eligenda ſepultura prouenit, vt eam poſſit quilibet reuocare vſque ad finem vitæ, Gemin. in cap. licet §. quamuis, de ſepultur. lib.6. Cæſ. de Graſſis deciſ.1. num. 5. de ſepul. Anch. conſ.214. numer.5. cum ſeqq. Mari. Anton. var. reſol. lib.1. reſol.112. caſu 59. verſ. tertiò. ad quam electionem ſepulturæ probandam ſufficiunt leuiores probationes, itavt etiam tacitus conſenſus admittatur, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.817. num. 13. & 14.
25 Hinc etiam fit vt nullum poſſint ſub pœna excommunicationis inducere Religioſi, & ſæculares Clerici ad eligendam ſepulturam ſub voto, vel promiſſione de non mutando illam electionem. cap.1. de ſepultur. lib.6. Corduba de Lara in leg. ſi quis à liberis. §. parens, n. 96. & ſeqq. ff. de liber. agnoſcen. Gutier. de Iuram. confirmator. part.2. cap.4. num.11. cum ſeq. Vgolin. de officio Epiſcopi, cap.17.1. num. verſ. item locum, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom.3. q. 58. art.7. Bonacin. de cenſ. extra Bullam, diſp.2. quæſt.5. puncto 4. Melch. Phœbo Luſitan. deciſ.
8. in fine tom.1. Iul. Lauor. var. lucub. tom.1. tit. 2. de priſco, & recent. funer. more, cap.11. num.
1. † etiam non ſequuto effectu ſepulturæ, vt 26
tenet Fr. Emman. tom.4. ſum cap.130. numer.7. ſe corrigens de eo, quod dixerat d. art.7. §. quintò circa, quia, inquit, verba prohibitionis iam hic ſortiuntur ſuum effectum, ſiquidem actus talis inductionis conſiſtit in quadam ſucceſſione continua; qui vbi primùm incepit, iam pro conſummato habetur, refert Fr. Hieron. Roder. in compendio quæſt. Regul. reſol.128. retract.1.
Et ideo Parochus violenter rapiens, vel 27
ſpolians funus antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit ius, quod habet, & quartam Canonicam, tenetúrque reſtituere cum corpore quicquid accepit, Fr. Emman. tom.3. q.61. art.3. Portel. in dubiis Regularib. verb. Canonica portio, num.6. Hieron. Roderic. vbi ſuprà reſol.18. num.14.
Pro filio tamen impubere eligit pater ſe- 28
pulturam, ſi conſuetudo terræ id habeat; ſi verò non ſit, ſepeliri debet in ſepultura Maiorum, cap. licet pater, de ſepultur. lib.6. Sebaſt. Medices de ſepultur. q.8. Bellet. d. §.3. numer. 17. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. capit.94. num.79. quia minor illam ſibi eligere non poteſt, d. cap. licet pater, Tiraq. de priuileg. piæ cauſa, priuileg.9. verſ. contrarium tamen, Zecol. in praxi Epiſcop. parte 1. verb. ſepultura, §.1. cùm filia Antonij Scarpellini in minori ætate ex hac vita migraſſet, Præpoſitus S. Martini ſub noui Ritualis prætextu in eius Eccleſia illam ſepeliri prætendebat, non obſtante quòd illius Maiorum ſepultura in Eccleſia Fratrum Minorum Conuentualium S. Franciſci exiſteret; quapropter Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita in vna Aſculana 21. Octobris 1616. dicta filia cadauer dictorum Fratrum Eccleſia reſtituendum cenſuit, cùm qui ſepulturam ſibi eligendi facultatem non habet, in Maiorum ſuorum ſepultura humari debeat.
Vxor præmortua non electâ ſepulturâ, ſi maritus habet proprium ſepulchrum, in ipſo etiam tumulari debet, quamuis extra limites Parochiæ vbi mortua eſt, S. Congr. Rituum in Senogallien. 15. Ianuarij 1633.
Mulier nupta liberè poteſt ſibi eligere ſe- 29
pulturam, ſicut vir, capit. de vxore 7. de ſepult. Spin. in ſpeculo teſtam. gloſſ.2. princ. numer.41. Læli Zechi. de Republ. Eccleſiaſt. capit.28. de Parocho. num.17. verſ. fallit, prope fin. Alexand. Trentacinq. conſ.56. per tot. vol.2. Iul. Lauor. var. lucubrat. tom.1. titul.2. capit.11. num.130. Bellet. diſquiſit. clerical. part.1. titul. de clerico debitore §.3. numer.15. Si verò deceſſerit non electâ ſibi ſepulturâ, debet ſepeliri in ſepulchro mariti, ſi inter eos ſequuta ſit carnalis copula, Petr. de Vbaldis de Canonica

portione,

*portione,c.*11.*numer.*20. Aym. Crauet.*conf.*11. *num.*6.*vol.*1.Bellet.*d.*§.3.*numer.*16.Iul.Lauor. *d. c.*11.*num.*131.vbi *numer.* 135. ampliat pro-

29 cedere etiamsi mulier accusata sit de adulterio,si pendente lite moriatur: Alexan. Trentacinq. *d.conf.*56. *numer.*11. vbi cum Abb. *in d.c. de vxore , n.* [illegible] *sed hic cadit pulcherrima quæstio*,circa [illegible]ietem decedentem viuente viro non electa sepultura,sic distinguit: aut adest consuetudo, & illi est standum: si non adest , subdistinguit, aut maritus præparauit sibi sepulchrum,& sic vir elegit sepulturam pro se ipso , tunc vxor in eo sepulchro est sepelienda : sed quando non præparauit, seu vir non elegit sepulturam , quia non vult declarare, tunc vxor sepelienda est in sepulchro maiorum ipsius vxoris. Mulier verò, quæ habuit plures viros si non electâ sepulturâ moriatur,est sepelienda in sepultura vltimi viri,*capit.* 1.§. *mulier, de sepultur.in*6. Iul. Lauor.*var.lucubrat.tom.*2.*tit.*2.*cap.*11.*n.*136. *cum seq.*Nouat.*de elect. fori q.*3.*sect.*3. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.p.*4. *resol.*295. *num.*11.

30 Religiosi,cùm non habeant electionem sepulturæ,sepeliendi sunt in propriis Monasteriis,*cap.vlt.de sepultur.lib.*6.Fr.Emman.*quæst. Regul. tom.*3. *q.*60 *art.*1.*&* 2. Vgolin. *de officio Episc.c.*17. *numer.*9.latè Sanch.*in præcepta Decalogi tom.*1.*lib.*6.*capit.*14.nouissimè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.p.*4. *resol.*293. *n.* 39. etiamsi extra claustra decedant , quia tunc etiam Parochis inconsultis ad eorum Ecclesias deferri debent, vt censuit S.Congr. Eminentissimorum Card. Conc. Trid.interpretum , *sub die* 2. *Iulij* 1620. vt refert Laurent.de Peirinis *in constit.sui Ordinis Miaimorum,tom.*2. *const.*7. *Pij V.numer.*13 *vers.ad decimum,pag.*194. nisi sint ita remoti à propriis Monasteriis , vt commodè portari nequeant, quia tunc possunt eligere sepulturam, *d.cap. vlt.* Nauat. *commento* 2.*de Regularib.num.*43. Fr.Emman. *d.q.*60.*art.*2. *vers. aduertendum tamen est*,Sanch.*d.cap.*14.*n.*3.Si verò in partibus sic remotis à Monasteriis moriantur non electâ sepulturâ,sepeliendi erunt in Ecclesia, Parochiali, in qua decessetint, instar sæcularium in itinere morientium , vt tenent Dyn. Anchar.& Franc.*in d.cap.vlt.*Sanch.*d.cap.*14. *n.*4. subdens contra gloss.*ibi.* in casus positione, sepeliendos adhuc in Ecclesia Parochiali, quamuis ibi sit Monasterium aliquod sui Ordinis, nisi ibi fuerint causa perpetuæ residentiæ:& *num.*5.subdit quòd tenetur expensas factas in Monachi sepultura soluere. Et de quæst. illa , an Religiosus viator mortuus in hospitali , vel aliqua domo priuata, debeat sepeliendus deferri ad suum Conuentum,vel in Parochialem Ecclesiam? Vide Lauret. de Franchis *de controu. inter Episcopos & Regulares,q.*60.*pag.*382.*cum seq.*& *q.*61. differtur an Religionis Prælatus possit sibi eligere sepulturam? vbi affirmatiuè respondit in supremo Religionis Prælato, qui est Generalis:vbi eti[illegible]ost Fr. Emman.& alios subdit , quòd si P[illegible]tus hic eligeret sepulturam, & postea decederet finitâ Prælaturâ,non esset sepeliendus in loco electo,sed in suo monasterio,quia inspicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ sepulturæ discernendam.

De quæstione contingente agit Cyn. post Pett.de Bellapett. *in l.*1.*vers.*6.*quæro.C.de sacros.eccles.* dicens quòd quando testator relinquit Ecclesiæ Parochiali decem, & tempore testamenti habitabat in vna Parochia,& tempore mortis in alia, in qua sepultus fuit, recurrendum est ad coniecturas, vt sciatur cui earum illa decem tradi debent ; coniecturis cessantibus, si legatum erat modicum respiciens sumptus tantùm funeris,tunc debentur illi in qua est sepultus ; si verò erat magnum, tunc debetur Ecclesiæ Parochiali in qua erat tempore facti testamenti, cuius contemplatione fecisse videtur,sequuntur Feder. de Senis *conf.*10. incip. *Casus talis*, Lauret.de Franchis *vbi suprà q.*62.

Quando quis decedit non electâ sepultura,in ea sepeliendus est,in qua Maiores sui sepeliri consueuerunt , soluta quarta Parochiali,*c.Hebron.c.placuit*,13.*q.*2.*c. fraternitatem,de sepultur.c.*1.*qui eod.tit.in*6.Spin. *in speculo test.glos.*2.*princip.n.*38.Ioan.Garc. *de expens. c.*8.*n.*4.Cardin.Tusch. *tom.*7.*litt.S.concl.* 194. 31
Vgolin. *de officio,& potest.Episcopi,c.*7.*n.*3.*in fine*,† Maiores dicuntur pater,auus,& alij superiores,*l.maiorum,ff.de verborum signif.*citatiper me *de appellat. verbor. vtriusque iuris signif. appellat.*137.*à n.*4. latè ad propositum Lxl.Zech.*d.c.*28.*de Parocho,n.*17.*vers. fallit*, vbi tenet quòd si pater,& auus sint sepulti in vno loco,& proauus,& tritauus in alio, sepelietur filius cum patre, & auo ; si verò in vno sepulchro non sunt plures Maiores , sed in vno pater,in alio auus,sepelietur in Parochia vbi audit Diuina. Sed credo sepeliendum apud sepulchrum patrentum,non vero Abaui, & aliorum ascendentium , nec apud Ecclesiam in qua audit Diuina , quia sepultura inter mortuos comparatur domicilio inter viuos,filius autem sequitur domicilium parentum,& non aliorum ascendentium , *l. assumptio,ff.ad municip.c.fraternitatem.de sepult.*& ideo sic docent Villalob. *in sum.p.*2. *tract.*31. *diffic.c.*3.*n.*4 Hieron.Roderic.*d.resol.*128.*n.*28. Fr.Emman. *in addit.sum.tom.*4.*c.*130.*num.*12. vbi se corrigit de eo, quod priùs scripserat *quæst.Regul.tom.*3.*quæst.*56.*art.*8. 32

Sed si nullam sepulturam Maiores sui habebant tunc sepeliendus est in Parochia sua, *cap.ex parte ,cap. in nostra , de sepultar.* Me- 33

V dic.

dic. *in tract. illius tit. part. 2. q. 6. n. 1. & 2.* Mari. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 59. & notatur in c. 1. de sepultur. lib.* 1. Bursat. *cons. 226. n. 119. vol. 3.* Bellet. *d. §. 3. n. 19.* vbi *n. 20.* subdit quòd eodem modo si clericus sep[illegible]am non habeat, neque illam sibi eligat, [illegible]peliri debet in Ecclesia, cuius administrationem, vel curam gessit, vel vbi residere tenebatur, &
34 citat Bursat. *d. cons. 226. n. 18. & 19.* † Ius enim sepulturæ pendet multùm ab administratione Sacramentorum. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 94. num. 74.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 23. num. 74.*

35 Peregrinus si moriatur dum est in via, sepelitur in Cathedrali, vt censuit S. Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium præposita, *sub die 9. Iunij 1592.*

36 Canonicus verò Ecclesiæ Cathedralis an in ea sit sepeliendus, vel potiùs in Parochia, vbi habet domicilium; vide Lap. *allegat. 63. numer. 4.* Archid. *in cap. statutum, § cùm verò, de rescript. in 6.* Anchar. *cons. 369.* Petr. de Vbaldis *de Canonica portione, c. 9. ex num. 28.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 6. lit. P. concl. 99. num. 5.*

37 Quanto autem tempore à morte Parochus tenere debeat mortuum super terram, antequam sepeliatur, & an sepeliri possit omni die, & hora; Vide Posseu. *de officio Curati, c. 14. numer. 1. & 2.* vbi monet in hoc obseruandas esse proprij Episcopatus Constitutiones: & *num. 3.* resoluit Parochum teneri sepelire suos mortuos, & gratis, vbi ita sit consuetum, at posse recipere solitum dari, vbi est laudabilis consuetudo aliquid tribuendi pro funere, pretendo consueram largitionem post mortuum à se liberè sepultum.

38 Caueat quàm maximè Parochus ne aliquem inducat ad promittendum, aut iurandum se accepturum sepulturam in sua Ecclesia, aut quam iam antea accepisset non mutaturũ; quia id prohibitum est *tit. de sepult. lib. 6.* Melch. Phœbo *Lusit. decis. 8. in fine tom. 1.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. c. 11. n. 3.* cum aliis *suprà* citatis *n. 25.* Vnde si Parochus dum vadit ad infirmum communicandum, ipsum interrogat non in genere in qua Ecclesia vult sepeliri, sed in specie dicendo, vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia, ipsam specialiter nominando, non valet hæc electio tanquam facta ad suggestionem, sed deberi in genere interrogare, Bursat. *cons. 226. n. 18. vol. 3.* Aloys. Ricc. *in praxi p. 4. resol. 293. n. 30.*

39 Ius sepulturæ in aliquibus casibus amittitur & præcipuè per simoniam, per occisionem Rectoris, hæresim, & crimen læsæ maiestatis, aut si viuus in ea sepeliatur, & aliis modis, de quibus Lamber. *de iurepatr. lib. 3. q. 8. art. 2.* Sebast. Medic. *q. 16. n. 43.* & tunc Ecclesia fit libera si vnus tantùm erat dominus, qui aliquod ex illis criminibus commisit, secus si plures, quia in casu amissionis vnius accrescit alteri si erat sepulchrum familiare.

Excipiuntur plura hominum genera, qui 40
Ecclesiastica sepultura carent, hi enim nec in Parochia, nec alibi in loco sacro sepeliri debent, cuiusmodi sunt[illegible]

Primò excommuni[illegible]otorij, & denunciati, *cap. sacris, de sentent. excommun. c. 11 qui, eod. tit. in 6. Clem. 1. de sepult.* Galganet. *de Iure publico lib. 3. tit. 109. num. 35.* Henriq. *in sum. lib. 13. c. 11. §. 3. & c. 43. §. 3.* Azeued. *lib. 6. n. 8. cum seq. tit. 18. lib. 4. noua Recopil.* Posseuin. *de officio Curati, c. 14. n. 4.* Vgolin. *de censur. tabul. 2. c. 9. §. 5. & 6. & de officio Episcopi cap. 17. n. 4. vers. septimo.* Ego *in collect. ad cap. ad hæc, n. 2. de priuileg.* Suar. *tom. 5. de censur. disput. 12. sect. 4. n. 4.* Auil. *eod. tract. p. 2. c. 6. disput. 4. dub. 8.* Villal. *tom. 2. tract. 31. diffic. 3.* Sanci. *in select. disp. 36. n. 1.* nisi talis excommunicatus in articulo mortis pœnitentiæ signa dedisset, vt declarauit S. Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, nam *cùm Ioannes Baptista Mastrillus dum excommunicatus esset, interfectus fuisset, proindeque extra Sacrum humatus, eiusdem consanguinei Sac. Congregationi supplicarunt quatenus stante quòd idem Mastrillus in mortis articulo pœnitentiæ signa dedisset, eius cadauer in Sacro humari ordinaret, cumque eadem S. Congreg. super pœnitentia huiusmodi signis per Episcopum informari voluisset, idem Episcopus retulit quòd prædictus Mastrillus in mortis articulo dixit.* Confessione, Madonna Sanctissima adiodame, *qua relatione stante, Sacra eadem Congregatio prædictum cadauer Ecclesiastica sepulturæ tradi mandauit, in vna Nolana sub die 19. Iuly 1619.*

Secundò interdicti notorij, & denunciati, 41
d. Clem. 1. de sepult. Vgolin. *d. tract. tab. 5. cap. 13. §. 4. & c. 15. §. 4.* nam & generaliter per omne interdictum siue locale, siue personale vsus Ecclesiasticæ sepulturæ prohibetur, *cap. cùm & plantare, §. quod si Templary, de priuileg.* vbi plures citant Doctores *in collect. n. 40.* Et de suspensis ab ingressu Ecclesiæ *capit. is cui 20. §. talis quoque. de sent. excommunic. in 6.* Galganet. *d. tit. 109. n. 36.*

Tertiò publici, & manifesti vsurarij, nisi alie- 42
num restituerint, vel idoneam dederint de restituendo cautionem, *cap. quia, de vsur. capit. quanquam, eod. tit. in 6.* Cou. *lib. 3. var. capit. 3. num. 9. vers. 12.* Galganet. *d. tit. 309. numer. 37.* Posseuin. *vbi sup.* Sayr. *in Claui Regia lib. 10. cap. 5. tract. 10. n. vlt.* Vgolin. *de officio Episcopi cap. 17. num. 4. vers. 5.* Vnde vsurarios manifestos publicè excommunicatos, & nominatim interdictos exhumari facere potest Episcopus, etiam de Monasteriis exemptis Regularium, & procul proijci ab Ecclesia, vt innuit

Clem.

Clem.1.de sepult. quam ad hoc citat Hieron. Roder. *d.resol.*128.*num.*24.

43 *Quartò* infideles, pagani, Iudæi, hæretici, etiamsi post mortem appareat de hæresi, *cap. excommunicatum, §. credentes, de haeret.* vbi *in collect.num.*39. plures citaui Doctores, Azori. *institut. moral.part.1.lib.8.capit.*13. *q.*8. *vers. sexta*, Sanctarel. *de haeresi cap.*28 *num.*12.

44 *Quintò* manifesti raptores, nisi restitutione sequuta, vel alius velit pro illis restituere, *cap. super eo, de raptoribus.*

45 *Sextò* decedentes in torneamentis, *c.1.& 2. de torneament.* Fr Emman. *quæst. Regul.tom.*3. *quæst.*68. *art.*2. *vers.*10. Vgolin. *d.c.*17. *num.*4. *in princ* Posseuin. *de offic. Curati c.*14. *sub n.*3. *vers. caret item*, vel in duello morientes: Conc. Trid. *sess.*25. *de reform.cap.*19. Galet. *in margarita casuum Conscientiæ, verb. sepultura, ult.* Martin. Carillo *en la explicacion de la Bulla de los defunctos, p.*2. *cap.*4. *numer.*55. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*22. *n.*79. *vers. accedit.* Vgolin. *d.capit.*17. *num.*4 *vers.*2. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. capit.*410. vbi dicit quòd nec sufficit ostendere ante obitum signa pœnitentiæ: & quamuis Pereg. *de duello, q.*7. *num.*4. existimauerit priuari debere Ecclesiastica sepultura, qui in ipso conflictu duelli vulneratus, eodem die, vel alio postea moritur; tamen probabiliter sustineri potest decertantem in duello priuandum esse Ecclesiastica sepultura, etiamsi ob vulnus in duello acceptum non statim, sed alio die moriatur, quamuis fortè constet ante mortem pœnitentiæ signa dedisse, vt per Ioan. Sanc. *in select. disp.*36. *num.*7. Diana *resol. moral. par.*2. *tract.*2. *miscel. resol.*54. Bonacin. *de cens. extra Bullam disp.*2. *q.*3. *puncto* 48. *num.*22. vbi addit Parochum non debere illos sepelire, nec ecclesiasticam sepulturam denegare, si non sit notorium delictum, sed rem ad Episcopum, seu ad ipsius Vicarium deferre debere.

46 *Septimò*, qui semel in anno confessus non suscepit, nisi de consilio Sacerdotis protogasset, *cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi capit.*17. *num.*4. *vers. tertio.*

47 *Octauò* Religiosi vtriusque sexus proprietarij si moniti à Superiore absque emendatione, & pœnitentia decesserint, *capit. Monachi, de statu monachoe.* Vgolin. *d.capit.*17. *numer.*4. *vers. quarto*, Galganet. *d.titul.*109. *numer.*38. Posseuin. *d.loco*, Pottel. *in dubiis Regular. verb. sepultura, num.*11. Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.*128. *numer.*20. Lauor. *de Iubilæo, p.*2. *cap.*39. *numer.*129. vbi adducit exemplum de Iusto Monacho, quem repertum proprietarium, licèt postea pœnituerit, & pœnitentiam fecerit, adhuc S. Gregorius voluit eum (ad terrorem forsan aliorum) sepeliri in sterquilinio. Existimo tamen non esse ita præcipitanter priuandum Ecclesiastica sepultura Religiosum inuentum mortuum cum bursa denariorum; præsumi enim debet denarios non esse proprios, vel quòd ex obliuione, aut negligentia alterius inibi remanserint, vt bene resoluunt Pottel. & Hieron. Roderic. *locis proximè citatis*: & *n.*2. dicit idem de Fratre Minorita: item Villalob. *d.diffic.*3. *n.*6. idem docet cum Nauar & Fr. Emman. de Religioso Carthusiensi inuento mortuo cum duodecim denariis, non obstante huius Ordinis statuto, quia id debet intelligi quando constaret per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi id fecisse.

Nonò peccator quilibet notorius decedens 48 in ipso peccato mort. & impœnitens nullo dato signo contritionis, gloss. *verb. communicabatur, in cap. ex parte* 11. *de sepultur.* Couar. *in capit. alma mater. part.*1. *§.*6. *numer.*4. Petr. Gregor *syntagm. Iuris, lib.*2. *cap.*13. *numer.*10. Vgolin. *d.cap.*17. *num.*4. *vers. postremo*, Gutier. *canon. lib.*2. *capit.*3. *numer.*2. *cum seqq.* Sanci. *in select. disp.*36. *num.*2. Petr. Nauar. *de restit. lib.*3. *cap.*2. *num.*26. Martin. Carill. *en la explicacion de la Bulla de los defunctos, p.*2. *capit.*4. *num.*53.

Decimò occidentes seipsos ex industria, 49 *c. placuit.*23. *q.*5. Roman. *sing.*264. Cou. *lib.*2. *var.cap.*1. *num* 11. Nauar. *cons.*6. aliàs 7. *de sepultur.* Savr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis.*6. Beller. *disquis. cleric. p.*1. *titul. de clerico dubit. §.*3. *n.*33. Hieron. Carat. *de iurib. Paroch. tit.*7. *cap.*8. Galganet. *d.tit.*109. *num.*34. Posseuin. *d. cap.*14. *num.*4. *vers. occidens se*, Azor. *instit. moral. part.*1. *lib.*9. *capit.*31. *quæst.*5. Farin. *in praxi crimin. p.*1. *q.*20. *n.*133. & *p.*5. *q.*128. *numer.*16. Vgolin. *d.cap.*17. *num.*4. *vers. item qui se ipsos*, vbi excipit illum, qui se præcipitem dedit, non quò se interficeret, sed quoniam malum ipsi impendens, aliter euitare non posset, vt in muliere, quæ per fenestras se proiecit, vt fugeret volentes eam violare, vel ne in manus inimicorum incideret; item in eo, qui in flumine se proiecit ob huiusmodi causas. Vbi tamen aliquis reperiretur mortuus in puteo, vel laqueo suspensus, non debet priuari Ecclesiastica sepultura, quia vbi non constat quòd se ipsum interfecerit, vel præcipitauerit, non est præsumendum, cùm potuerit per insidias, aut vim in puteum proiici, vel suspendi, aut ex furore, seu mentis alienatione id facere: ita Mari. Socin. *cons.*51. *vol.*2. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. c.*61. *num.*20.

Vndecimò non restituentes Ecclesiæ decimas, 50 *cap. prohibemus, de decim.* Petr. de Vbald. *de Canon. Episcop. c.*14. *num.*3. *in fine*, Spin. *in speculo testam. glos.*2. *princip. num.*20. Rebuff. *de decimis quæst. vlt. num.*16. Monet. *eod. tract. cap.*8. *num.*74. & vidè infrà *c.*20. *§.*4. *num.*16.

51 *Duodecimò* parricida, Menoch. *de arbitr. caſu* 387.*per tot.*

52 *Decimotertiò* publicè blaſphemantes Deū, ſi pœnitentiam eis iniunctam non egerint, *c.2.in fine, de maled.* Poſſeuin.*d. loco*,Vgolin. *d.cap.*17.*n.*4.*verſ.ſexto.*

53 *Decimoquartò* clericus notoriè concubinarius viuens, & ſic perſeuerans vſque ad mortem ſine pœnitentia, iſte enim non eſt eum aliis fidelibus ſepeliendus,vt per text. *in cap. quaſitum, & in capit. quibus*,13. *quaſt.*2. *& in cap.placuit,in fine*,23.*quaſt.*5. docent Turrec. *in cap.prater* 6.*concl.*6.*diſt.* 32.Nauar. *in man. cap.*25.*n.*8. mirum in modum commendans notanſque contra eos,qui cùm ſupremæ vitæ diem agunt concubinarij, candelam tenendam concubinæ tradunt,proſequitur eleganter Paul. Comitol. *reſponſ.moral. lib.*1. *q.*58. Si Parochi ſupradictos à iure ſepulturæ priuatos apud locum ſacrum ſepelierint,peccant mortaliter,& tenentur reſtituere funus etiam à multo tempore ſepultum ſi petatur,& quicquid ratione illius perceperunt,excepta quarta funerali: ita gloſ.per text. *ibi in c.cùm liberum, de ſepultur.* Fr.Emman. *q.Regul. tom.*3. *q.*61.*art.*3.*& in ad d.ſum.tom.*4.*c.*131.*numer.*6. Soar.*de cenſur.diſp.*23.*ſect.* 5.*num.*2. Villalob. *d.diffic.*3.*n.*13. Hieron.Rodet. *d. reſolut.*128. *num.*23.

54 Nota quòd legatum factum Eccleſiæ pro ſepultura, adhuc ei debetur, etiamſi teſtator ob culpam ſuam ſepultura priuaretur, Philiarch. *part.*2.*lib.*6. *capit.*21. *concl.*4.Galer. *in margarita caſum conſc. verb. legatum factum Eccleſia.*

55 Caueant Parochi ne propter ius ſepulturæ minimè ſolutum, cadauer exhumatum retineatur; cùm enim S.Congregationi innotuiſſet per Epiſcopum Cottonen. ne cuiuſdam Leonoræ Foreſtæ cadauer occaſione iuris ſepulturæ humaretur prohibitum fuiſſe, Sacra eadem Gongregatio prædicto Epiſcopo litteras iniungi mandauit, vt ſtatim atque eaſdem receperit, prænominatum cadauer ſepulturæ tradi faciat,cùm nulla ratio id patiatur, Chriſtianæque pietati repugnans videatur, maximè verò ob pecuniarum intereſſe cadauer inſepultum remanere.Nec etiam ſub quouis prætextu compoſitionis quartæ funetalis ſepultura mortuorum retardari, aut impediri debet,vt eadem S.Congreg.cenſuit *in Caſſan.*5.*Maij* 1617.

56 Supradictis igitur tantummodo exceptis, aliis ſepultura negari non debet, & quia ea conceſſa, conceditur quoque delatio mortui proceſſionaliter,ita Oldrad. *conſ.*225.*num.*13. *&* 14.Sebaſt.Medices *de ſepultur. part.*2.*q.*7. Card.Tuſch.*lit. A. concl.*77.*num.*9. *&* 10. Ego ipſe *in collect. ad cap.acceſſoriam,n.*3.*de Regul. Iuris lib.*6.ideo videndum quæ ſint partes Parochi in ſepeliendis defunctis,& eorum funeribus ducendis.

Nam licèt pompa funeralis non ſit de neceſſitate ſepulturæ,vt inquit S. Auguſt.*de Ciuitate Dei.*Sepulchrorum memoria,ſumptuſque funeris magis viuorū eſt conſolatio quàm defunctorū vtilitas:& Ambroſ. *in ſerm. Quid profuit*, inquit, *ſepulchrorum ſuperbia damna ſunt potius viuentium, quàm ſubſidia mortuorum* Et S.Gregorius, vt habetur *in c. anima:* 13.*q.*2. ait,*curatio funeris, conditio ſepultura, pompa exequiarum, magis ſunt viuorum ſolatia,quàm ſubſidia mortuorum*,cùm aliis adductis per Chaſſan.*in catal.gloria mundi,part.*2. *conſid.*6. Nihilominius tamen cùm hæc fiant iam ex conſuetudine pro euiuſque perſonæ qualitate, Parochus indutus ſuperpelliceo, & ſtola nigri coloris pro conſuetudine, aut ſi videbitur ratione loci, vel perſonæ, alioquin ſine eo cum ſuo clerico, cum aliis Presbyteris, & clericis, qui adfuerint præcedente Cruce illius Eccleſiæ, ad quam corpus portandum eſt; cùm ad domum defuncti peruenerit, ipſe ſolus cum clerico deferente vas aquæ benedictæ, ingreditur locum, vbi defunctus iacet, quem priùs aqua benedicta aſpergit, deinde linteo corpus defertur in feretrum, ordinatur proceſſio, præcedunt Confraternitates laicales, tum deferens Crucem, & ſequitur Clerus Regularis, & ſæcularis per Ordinem,ac vltimo loco Parochus, vt ſuprà indutus; qui incipit Reſp. *Subuenite Sancti Dei*, &c. Ita ſcriptum reliquiſſe Cardinalem Sanctorium *in ſuo*, quod compoſuit, *Sacerdotali*, refert Theodoſ. de Rubeis apud Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ. cap.*298.*num.*97.

Defunctorum corpora ſi deponantur in Parochiali vt inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, S.Congregat.Rituum *in Placentina*,23. *Martij* 1619. cuius memini *in collect. Bullarij verb. defunctus* 3. Poſſunt tamen directè deferri ad Eccleſiam, in qua ſepeliendi ſunt, non obſtante conſuetudine quòd prius deferantur ad Eccleſiam Matricem,dummodo Curato ſoluantur iura ſepulturæ,& emolumenta ſolita. Eadem S.Cong. *in Vmbriaticen.*25. *February* 1606. *& in Polignanen.*22.*May* 1618.

Defunctorum hæredes pro defuncto ad ſepulturam aſſociando numerum Sacerdotum ſibi bene viſum conuocare poſſunt, & numerum ceræ ſibi bene viſum ad cadauer in ſepultura aſſociandum, quolibet contrario prætextu per Parochum deducto non obſtante, ſubminiſtrare valent, vt reſpondit Sacr. Cong.Epiſcop. & Regular. negotiis præpoſita *in d. Caſſan.*5. *May* 1617. & tunc † deſtinatos 57 58

natos clericos ab eis, & non alios vocare debebit Parochus, vt censuit S.Congreg.Rit. *in Lauden.*20. *Augusti* 1601. Ioan.Sanct. *in se-*
59 *lect.disp.*47.*numer.*24. † Si verò dicti hæredes nullos destinauerint, tunc, & eo casu ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus Parocho competet, Rot. *in Alexandrina funeralium* 1. *Iuly* 1630.coram R.P.D. Merlino, & ideò dicta S. Congr. Rituum *in Vna Ferrarien.* 7. *Septembris* 1613. censuit
60 † Parochum posse ad libitum vocare ad funus clericos, quos voluerit, nec cogitur vocare viciniores, nisi aliter disponant hæredes defuncti, quorum voluntas est seruanda.

61 Confraternitates non possunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi specialiter, & expressè vocentur, vt fuit decisum à S.Congr. Rituum *in Bononien.*9. *Decembris* 1617. Et quando accedunt in actu associationis cadauerum, nullo modo possunt erigere Crucem, ead.S.Congr. *in Andrien.*22.*Nouembris* 1631. *ad* 2.

62 Proprius Parochus nullatenus excludendus, quamuis ad sepeliendum cadauer Regulares duntaxat à defuncto accersiri iubeantur, vt fuit resolutum à S.Cong. negotiis Episcop.& Regularium præposita, *in vna Montis pilosi de anno* 1518.

63 Vocari omnes ad funus debent conuenire ad Parochialem defuncti, vt censuit S.Congreg.Rit. *in d. Bononien.*9. *Decembris* 1617. & *in Tropien.*16.*February* 1631. refert me citato in hoc loco Lezana *in sum.quæst.Regul.tom.*1. *c.*12.*num.*41.*vers.ad* 4. Vel ad aliam Ecclesiam iuxta loci consuetudinem; & nullo modo permittendum expectari per vias, vel ad domum defuncti, non obstan. contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti, eadem S.Congr.Rit. *in Thelesina* 12.*Februa-ry* 1633.

64 Vnde Regulares vocati ad sepeliẽdos mortuos etiam in eorum propria Ecclesia, debent accedere ad Ecclesias, ex quibus cadauera amouentur, & inde cum clero sæculari discedere, non autem expectare extra ianuam Ecclesiæ, & aliis se postea associari, prout fuit resolutum per S.Congr.negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam *in Vigleuanen.* 13.*Nouemb.*1600. Regulares enim vocati ad funus conuenire debent in Parochiali, aut in alia Ecclesia, iuxta loci consuetudinem, & nullo modo expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, eadem Congr. Rit. *in Liman.* 15.*Decembris* 1632.

65 Debent enim Fratres, cùm ad aliquod funus conuocari contigerit, ad Parochialem Ecclesiam accedere, & exinde cum Parocho ad domum ex qua cadauer extrahendum est, se conferre: casu autem, quo dictum cadauer in aliqua Ecclesia deponi contingat, ad eandem Ecclesiam, vbi depositum erit, conuenire debent. vt censuit eadem S.Congreg. *in Senogallien.*26.*Augusti* 1616.

Leuare autem de domo cadauera irrequisito proprio Parocho non licet Regularibus, & Presbyteris sæcularibus, vt videtur sentire S. Congr. Rituum *in Thelesina* 18. *Augusti* 1629. dum censuit cadauera decedentium in Parochia, ad cuius Ecclesiam Capitulum Cathedralis translatum est, non posse leuari per ipsum Capitulum, seu Canonicos Cathedralis Ecclesiæ, nisi requisito Parocho dictæ Ecclesiæ: & expressiùs eadem S.Cong. *in Andrien.* 29. *Nouembris* 1631. *ad* 1. & tenent Vgolin. *de potest.Episcopi cap.*17.*numer.*3.Stephan.Gratian. *tom.*3.*cap.*492.*à numer.*59.Nec 66
† Religiosi possunt cum Cruce intrare Parochias ad leuanda corpora defunctorum apud suas Ecclesias sepelienda, nisi præmonito priùs, & requisito Parocho, vt resoluunt Villalob, *in sum p.*2.*tract.*31.*diffic.*5.*n.*3. Gratian. *d.cap.*492.*à num.*45. Hieron. Roderic. *in compendio quæst.Regul.resol.*109.*numer.*7. Ideo per Bullam Leonis X. sacro approbante Concilio tenent Fr.Emman.*tom.*3.*Regul.q.*28.*art.*2. & Laurent. de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regular.q.*67. quod Regulares Mendicantes quando vocantur ad funus non possunt deferre Crucem inuito Parocho per eius Parochiam; limitat tamen dicta Bulla stante consuetudine, prout in multis partibus Regni Portugaliæ obseruari vidi: Lezana *in sum.q.Regul.cap.*10.*numer.*18. Vnde S.Congr. Rit. *in Squilacen.* 18.*Nouemb.*1606. censuit Curatos, in quorum Parochia defunctus obiit, & non Regulares, ad quorum Ecclesiam defunctus portatur, debere benedicere corpus defuncti. 67

Regulares verò extra claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri Parochis inconsultis, vt declarauit S.Congr.Conc. *sub die* 2.*Iuly* 1620. referente Laurentio de Peirinis *in Constitutiones sui Ordinis Minimorum, tom.*2.*Const.*7.*Py V.num.*13.*vers. ad decimum, pag.*194.& me citato in hoc loco Lezana *c.*12. *n.*41. *vers.ad* 10. nec id eisdem Regularibus prohiberi potest sub prætextu quòd debeant prius ius sepulturæ soluere, quia ab huiusmodi prætensionibus Parochos abstinere debere mandauit S.Congr. negotiis Episc. & Regul. præposita *in Puteolana* 22.*Maij* 1615. 68

Fuit tamen dubitatum in dicta S. Congr. Concilij *sub illa die* 2. *Iulij* 1620. an quando moritur aliquis Superior Religiosorum, vel Magister, aut Cathedraticus, possint Regulares corpus illius portare per Ciuitatem, per plateas & alias Parochias cum musica, & ritibus extraordinariis, aut illi imponere Pluuiale sine interuentu Parochi? & rescripsit

Cardinali Ludouisio Archiepiscopo Bononiensi non posse, vt refert Lezana *in sum. q. Regul. c. 12. n. 41. vers. ad vndecimum.*

69 Eodem modo Tertiarij, si qualitatibus *in Bulla fel. record. Leonis X.* præscriptis sint præditi, videlicet si viri collegialiter aut claustraliter viuant, mulieres verò virginalem, vel cœlibem, aut castam vidualem sub expresso voto, & Tertiariorum habitu vitam ducant, possunt, & debent etiam inuito, ac minimè requisito Parocho, in Fratrum Ecclesiis sepeliri; secus verò si supradictis qualitatibus careant, vt fuit resolutum ab eadem S. Congr. *in Nepesina 11. Decembris 1615.*

70 Sed vbi defunctorum cadauera in alterius Parochia existerent, & in Ecclesiis Fratrum sepeliri debent, prius in Ecclesiam Parochialem ad benedictionem, ac vltimum vale à Parocho recipiendum deferenda sunt. Sed si Parochus ab eisdem Fratribus monitus, requisitus, & expectatus venire recuset, tunc ipsi Fratres poterunt cadauera huiusmodi ab ædibus, vbi fuerint, ad suas Ecclesias recto tramite deferre ipso Parocho etiam inuito, eadem S. Congr. *in d. Nepesina ad 4.*

71 Mortui enim sepeliri possunt in Ecclesia, in qua sepulturam elegerunt sine præsentia Parochi, si ipse requisitus interesse recuset, vel petitam licentiam deneget, S. Congr. Rituum *in Capuana 22. Decembris 1629.*

72 Si autem deponantur in Parochiali, vt inde transferantur ad Ecclesiam Regularium, in qua elegerunt sepulturam, nihil debetur Ecclesiæ Parochiali, exceptis iuribus Parochialibus, ex S. Congregat. Rituum *in Placentina 23. Martij 1619.*

73 Suscipientes habitum à Guardiano, vel ab alio: cui ille committendum duxerit, & cum eo decedentes, in Ecclesiis eiusdem Ordinis Ecclesiasticæ sepulturæ sunt tradendi, si Guardianus propter habitus concessionem, & receptionem præmouit eorum cadauera, recenluit S. Congr. *in d. Nepesina 11. Decembris 1615. ad 2.*

74 Parocho spectat declarare per quam viam sit exportãdus defunctus, & omnia necessaria vsque ad ianuam Ecclesiæ Regularium, vbi sepeliendus est, S. Congr. negotiis Episcoporum, & Regularium præposita *in Castellana-*
75 *ten. 3. Ianuarij 1594.* Et ita † tenetur vsque ad eandem ianuam funerale ducere, & prosequi, eadem S. Congr *in Brixien. 18. Iunij 1591. & in Nicoteren. 4. Iunij 1615.*

76 Parochus sæcularis sicut defert stolam in propria Parochia, & in Parochia Fratrum, dum defuncti corpus in eorum Ecclesia sepelitur, ita Parochus Regularis in eodem casu, & eodem tempore poterit stolam deferre, non solùm in propria Parochia, sed etiam in Parochia defuncti: ita S. Congr. Rituum *sub die vlt. Septembris 1628.* nam † Parochus 77
Monachus ita potest cum stola ingredi Parochiam sæcularium, sicut sæcularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet, Sac. Congreg. *in Asculana 29. Ianuarij 1629.*

In funeralibus est deferenda vnica tantùm 78
Crux illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, S. Congr. Rit. *in Baren. terræ Medugni 2. Augusti 1631. & in Messanen. 21. Februarij 1633.* post quam sequi debent immediatè personæ illius Ecclesiæ, & deinde cæteri secundùm antianitatem, vt censuit S. Congreg. Rituum *in Narnien. 30. Septembr. 1614. & in Adrien. 22. Nouemb. 1631. ad 3.* vbi intelligit, dummodò non interueniat Capitulum Cathedralis, sub qua omnes funus associantes incedere debent. Et hinc Curatus & Sacrista Cathedralis etiam quòd sint amouibiles, quando interuenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti, eadem S. Coug. Rit. *in Pisauren. 22. Martij 1631.*

Crux propriæ Parochiæ defuncti deferen- 79
da est in funeralibus, non autem Crux antiquæ Parochiæ, ex qua dismembrata fuit Parochia noua, de qua est defunctus, & vocari ad funus in eadem propria Parochia debent conuenire, S. Congr. Rit. *in nullius Prouincia Baren 22. Martij 1631.*

Parochi defunctorum in Regularium Ec- 80
clesiis humandorum corpora vsque ad easdem Ecclesias associare, ac etiam in illis permanere possunt, absque tamen eo quòd in officio decantando vllatenus se intromittant, S. Congr. negotiis Episcop. & Regular. præposita *in Nicoteren. 6. Iulij 1615.* Possunt enim iidem Parochi omnia officia circa corpus defuncti, qui sepeliendus est in Ecclesia Regularium, vel in alia, domi, & per viam facere: postquam verò cadauer fuerit collocatum intus Ecclesiam, debet Parochus recedere, & officium facere debent ipsi Regulares, vel Parochus Ecclesiæ, S. Congreg. Rituum *in Eugubina 12. Maij & 5. Iulij 1614. & in Placentina, & Licien. 23. Maij 1619. & in Catanien. ciuitatis Platiæ 12. Octobris 1619.*

Officium facere super cadaueribus pertinet ad Parochum intra limites cuius Parochiæ adest Ecclesia, in qua cadauer tumulatur, non autem ad Sacerdotes talis Ecclesiæ, & ita responsum fuit à S. Congr. Rituum *in causa defunctorum, qui sepeliuntur in Ecclesia S. Celsi Mediol. sub die 29. Nouembr. 1632.* Et in tantum verum Parochum debere facere officium supra corpus defuncti, vt procedat etiamsi adsint Canonici in sua Parochiali Ecclesia, S. Congreg. Rituum *in Ostien. Ceren. 28. Aprilis 1607. & in Prænestin. Cauarum 18. Augusti 1618.*

Nam

81 Nam Clerus sæcularis postquam Christi fidelium cadauera in fratrum Religiosorum Ecclesiis sepelienda associauerit, in eisdem Ecclesiis super huiusmodi cadaueribus officium Defunctorum, Psalmos, Responsoria, aliásve preces, vel orationes recitare, aut psallere non potest, sed ab ipsis Fratribus duntaxat hæc omnia peragenda sunt, eadem S. Congr. Episcop. & Regularium negotiis præposita *in Turritana 24. Nouembris* 1617.

82 Officium enim in tumulandis cadaueribus in Ecclesiis Regularium non per Parochum, seu alios Presbyteros sæculares, sed per eosdemmet Regulares fieri debet, non obstante quauis contraria consuetudine, vt censuit S. Congr. Rituum *in Eugubina 12. Martij* 1612. *& 5. Iuly* 1614. *& in Placentina, & Licien. 23. Martij* 1619. *& in Catanten. Ciuitatis Platia 12. Octobris eiusdem anni, & in Sulmonen. 8. Augusti* 1629. *& in Andrien. 12. Februarij, & 2. Martij eiusdem anni*, & nouissimè *5. Iulij* 1631. ad relationem Eminentissimi & Reuerendissimi Cardinalis S. Georgij respondit *immemorabilem per Capitulum Andrien. prætensam non esse probatam, & officium super cadaueribus in Ecclesia S. Mariæ veteris Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia ad ipsos spectare, non obstante consuetudine immemorabili allegata*; quæ quidem consuetudo immemorabilis an sit sufficiens? latè Gratian. *discept. forens. tom. 3. c. 492*.

83 Parochi non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quam ciuium. S. Congr. Conc. *sub die 27. May* 1617. immò pauperum cadauera gratis sepelire debent, S. Cong. Episc. *in Cassan. 5. Maij* 1617.

84 Et † admonet Ioan. Sanci. *in select. disput. 47. n. 18.* his verbis. *Si autem defunctus pauper sit, noscas tibi non licere pretium exigere, quod si tibi onus videatur, subit idem etiam corporalis Medicus, Aduocatus, & alij: potius ergo tu qui munere superas. Nec fidas hoc in totum à Vicecurato agendum; iste enim quia pauper, strictè forte pauperem & viduam premet, per temetipsum si feceris, exemplum dabis, nec sufficisse sat esse putes*, &c.

Capvt XXVII.

De Primitiis.

SVMMARIVM.

1 *Primitiæ dicuntur, quasi primi fructus terræ eo anno collecti.*

2 *Primitiæ sunt res per quas initia, seu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij Deo Creatori rependuntur.*

3 *Primitiæ non solum dabantur ab hominibus in veteri Lege, sed etiam à Gentilibus.*

4 *Primitiæ ex sua origine videntur esse de consilio, non de præcepto.*

5 *Ingratitudo contra Deum inducitur ex consuetudine non dandi illi primitias de frugibus terræ, qui abundanter nobis dona concedit.*

6 *Primitiæ debentur de præcepto, vbi extat consuetudo illas dandi.*

7 *Primitiæ quantitas non est determinata in Iure, ideò consuetudini standum est.*

8 *Primitiæ debent solui illi Parochiæ, in qua prædia existunt, si consuetudo non sit in contrarium.*

9 *Primitiæ sunt onus prædiale, non personale.*

10 *Clerici, qui terras colunt, tenentur soluere primitias.*

11 *Regularibus non prohibetur recipere triticum, & vuas, ac similia, antequam Parochus receperit Primitias.*

Rimitiæ dicuntur quasi primi fructus terræ eo anno collecti; quia dantur primæ res, vt aduertit Sylu. *in Sum. verb. decima, numer. 1. in fine*, Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 27. quæst. 1.* Palac. *tractat. 20. disputat. vnic. part. 17. numer. 1.* Machado *en su perfetto Confessor y Cura de Almas lib. 2. p. 4. tract. 10. docum. 5. numero 1.* † Sunt res, per quas initia, seu primitiua frugum in recognitionem diuini beneficij, quo iucundissimos terræ fructus suscipimus, Deo tanquam Creatori, & Datori illorum, rependuntur: & quasi damus Domino, quod ab eo accepimus, & ideò meritò primum, & optimum damus horum bonorum primo, & optimò Auctori. De his primitiis loquitur *Exod. capit. 20.* ibi, *Decimas, & primitias non retardabis reddere.* & cap. 23. *Primitias frugum terræ deferet in domum Domini Dei tui.* & cap. 26. *Primitias ab omni homine*, &c. & *Deut. cap. 26.* ibi, *Tolles de cunctis frugibus tuis primitias*, & capit. 18. *Omnes primitias*, &c. & de eis agit text. *in capit. decimas, vers. oportet autem, 16. quæstion. 7.* † Quæ non solum dabantur ab hominibus in veteri Lege, vt à populo Dei, sed etiam à Gentilibus: & Romani non gustabant vina, aut nouas fruges, priusquam Sacerdotes primitias libassent, vt referunt Alex. ab Alex. *dierum genial. lib. 5. cap. 18.* Plin. *lib. 18. cap. 2.* Et Athenienses Apholini dabant primitias crinium, cùm ex ephebis excessissent, ad exemplum Thesei, qui post suam pueritiam primas comas, quas primo tondit, Phœbo, & Æsculapio, aut Libero in primitias obtulit. 1 2 3

4 Quamuis videatur Primitias ex sua origine esse voluntarias, non necessarias, & sic de consilio, non de præcepto: Deus enim

enim illas non vult, niſi ſponte oblatas, vt
legitur *Exodi cap.* 25. vbi Dominus loquens
Moyſi dixit: *Loquere filÿs Iſraël, vt tollant*
mihi Primitias: ab omni homine, qui offeret vl-
5 *troneus, accipietis eas.* † Tamen dicendum,
quòd ex conſuetudine non dandi Primi-
tias Deo de frugibus terræ, inducitur ingra-
titudo contra Deum, qui abundanter nobis
dona concedit, Rebuff. *de decim. quæſt.* 1. *nume-*
ro 21. Vnde ne eius benignitatis obliti videa-
mur, tales Primitias ſic de iure naturæ ſolue-
re tenemur, vt benefacienti benefacere de-
beamus, *cap. Chriſtianis*, 11. *quæſt.* 2. & vox
Dei talem datorem dilexiſſe oſtenditur, *cap.*
quia tua, 12. *q.* 1. nam primitiæ eiuſdem iuris
diuini eſſe videntur, cuius ſunt decimæ, vt
patet ex *c. reuertimini, in princ.* ibi, *in decimis,*
& primitiis, 16. *quæſt.* 1. & probat gloſſ. *verb.*
& primitias, in cap. Eccleſias, 13. *quæſt.* 1. Gu-
6 tierr. *Canon. lib.* 2. *cap.* 21. *numer.* 6. † vbi maxi-
mè extat conſuetudo illas dandi, tunc enim
debentur de præcepto, Suar. *de Relig. tom.* 2.
lib. 1. *cap.* 8. *num.* 16. Palao *tract.* 10. *diſp. vnic.*
p. 17. *num.* 2. Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 33.
lib. 5. *numer.* 2. Machado *en ſu perfetto Confeſ-*
ſor, lib. 2. *p.* 4. *tract.* 10. *docum.* 5. *num.* 4. Hieron.
Carar. *in opuſculo de iuribus Paroch. tit.* 4. *cap.*
7 3. vbi *cap.* 4. dicit, † quòd quantitas non re-
peritur determinata in libris Moyſis. Sed S.
Hieronymus *ſuper Ezech.* dicit quòd ex Ma-
iorum traditione inductum fuit, vt maior
pars Primitiarum eſſet quadrageſima, minor
ſexageſima; & erat in arbitrio ſoluentis dare
maiorem, vel minorem partem de fructibus
terræ; de animalibus autem dabant tantùm
primogenituram, quamuis alij dicant, quòd
de ducentis daretur vnum; & qui tot anima-
lia non habebat, dabat æſtimationem pro pre-
tio: alij quòd de centeſimo numero daretur
vnum, ſed in hoc, cùm nihil ſit determina-
tum in iure, ſtandum eſt conſuetudini: quod
etiam aduertit Azor. *d. capit.* 27. *quæſ.* 4. & ſic
ex determinatione Eccleſiæ homines hodie
obligantur vt primitias ſoluant ſecundum pa-
triæ conſuetudinem, *l.* 4. *tit.* 19. *partit.* 1. Gu-
tier. *d. lib.* 2. *canon. cap.* 21. *n.* 11.

Poſt aliquas huius tractatus impreſſiones
vidi nouiſſimè Theodoſ. de Rubeis *in ſingula-*
ribus Rotæ tom. 2. *p.* 3. *verb. S. Thomas, pag.* 229.
vbi ait quòd licèt S. Th 2. 2. *quæſt.* 86. *art. vlt.*
velit primitias non eſſe de neceſſitate ſoluen-
das, nihilominus Rota coram Achil. *dec.* 307.
aliàs 2. *de decim. incip. In eadem*, tenet iſtam
opinionem Iuribus non ſubſiſtere, quia licèt
libertas ſit fortè quoad quantitatem, non ta-
men quoad neceſſitatem ſoluendi.

8 Solui autem Primitiæ debent illi Parochiæ,
in qua prædia exiſtunt, ſi conſuetudo non ſit
in contrarium, vt per Rebuff. *de decim. quæſt.* 1.
à num. 16. Azor. *d. c.* 27. *quæſ.* 7. Ludou. Beja
reſponſ. caſuum conſcient. part. 1. *caſu* 52. *verſ.*
his prænotatis, Fagundez *in quinque Eccleſiæ*
præcepta, præc. 5. *lib.* 4. *c.* 2. *n.* 4. vbi reddit ratio-
nem, quia † primitiæ ſunt onus prædiale, non 9
perſonale, offeruntur enim Deo pro recogni-
tione dominij naturalis, quod habet in om-
nes fructus terræ: & *n.* 5. poſt Nauarr. Fr. Em-
man. & alios ſubdit † Clericos, qui terras co- 10
lunt, teneri ſoluere primitias.

Dubitatum fuit in ſacra Congreg. Concilij 11
in vna Bononien. ſub die 2. *Iulij* 1620. an Re-
gulares poſſent recipere triticum, vuas, ligna,
& ſimilia antequam Parochus receperit ſuas
primitias, *& reſpondit non eſſe id prohibitum*
Regularibus, prout refert Lezana *in ſum. q. Reg.*
c. 12. *n.* 41. *verſ. ad tertiumdecimum, tom.* 1.

Capvt XXVIII.

De decimis.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſunt res, quæ Eccleſiarũ miniſtris ratione miniſterij Sacramentorũ perſoluũtur.*
2 *Decima definiri ſolet, vt ſi omniũ bonorum licitè quæſitorum quota pars Deo, eiuſque miniſtris diuina inſtitutione, humana verò conſtitutione, dictante etiam naturali ratione, debita.*
3 *Decimæ, prout in iure conſiſtunt, ſunt ius ſpirituale, ſeu ſpiritualibus annexũ dependenter.*
4 *Decima potiùs, quàm vigeſima, vel alia quota electa fuit à Domino: quia denarius numerus erat primus terminus numerorũ, cùm vltra eum non procedatur, niſi iteretur.*
5 *Decimæ duplici modo conſiderantur, vel reſpectu congruæ ſuſtentationis, vel habito reſpectu ad quotam.*
6 *Decimæ reſpectu congruæ ſuſtentationis non ſolùm humano, ſed etiam ex iure diuino poſitiuo, & naturali debitæ ſunt.*
7 *Decimæ non habito reſpectu ad congruam, ſolummodo iure humano debitæ ſunt.*
8 *Leges tam ceremoniales, quàm iudiciales euangelica Lege lata ceſſarunt.*
Conſuetudine, vel vſu longiſſimi temporis an præſcribatur, & requiratur liberatio à ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſiæ. ibid.
9 *Decimæ aliæ prædiales, aliæ perſonales appellantur; priores debentur ex fructibus prædiorum; poſteriores ex fructibus hominis induſtria, & miniſterio quæſitis.*
10 *Decimæ prædiales ex Lege veteri debebãtur, & percipiebãtur, perſonales verò licèt olim poſſent ſolui, non tamẽ erant in obligatione.*
11 *Decimæ tam prædiales, quàm perſonales, ſtante congrua ſuſtentatione, pro temporum, locorum, & perſonarum qualitate mutationem recipere poſſunt.*
12 *Decimæ, & primitiæ sũt in præcepto obligãte.*

13 Oblatio

13 *Oblationes regulariter in praecepts esse non dicuntur.*

14 *Decima, Primitiae, & Oblationes in quo differant, breuiter ostenditur.*

Materia decimarum passim tractatur tam à nostris, quam à Theologis, quos omnes plena manu citaui *in collect. ad rubr. de decimis. in Decretal.* Sed quia fuit hac in re plures Sacrae Rotae decisiones, & doctrinae non vulgares, alijs, qui in Romana Curia non versantur, prorsus ignotae, ideò illis Lectorem priuandum non esse existimaui; ac proinde pro faciliori totius materiae dispositione eam in §§. diuidendam duxi, & in primis ostendam, quid sit decima? quomodo diuidatur? & in quo differat a primitiis, & oblationibus? deinde ex quibus rebus persoluatur? vt in §.1. & quibus personis soluenda, vt in §.2. & a quibus personis, vt in §.3. & quis sit competens Iudex in causa decimarum, an, & quando sit summaria, & executiua, & quibus poenis afficiantur illas non soluentes? & demum quid possit compositio, & transactio in decimis auctoritate Papae, & Episcopi facta? vt in §.4.

1 Et primò sciendum, decimas esse res, quae ab Ecclesiarum ministris, ratione ministerij Sacramentorum persoluuntur, de quibus agit illud *Leuit. c. 27. & Genes. c. 8. in fine*, ibi, *Decimas offeram tibi*, & *Num. c. 18.* ibi, *Decimarum*, & *Deuter. cap. 14.* ibi, *Decimam partem sepa-*

2 *rabis, &c.*† Definiri solet, vt sit omnium bonorum licitè quaesitorum quota pars Deo, eiusque ministris diuina institutione, humana verò constitutione, dictante etiam naturali ratione debita, secundùm Turrecr. *in cap. reuertimini, n. 7. 17. quaest. 1.* Sot. *de iustit. lib. 9. q. 4. art. 6.* Couar. *lib. 1. var. c. 16. n. 2.* Rebuff. *de decimis, q. 4.* Monet. *in simili tractatu, cap. 2. à princ.* Vel secundùm alios, vt sit decima pars fructuum, ad quam petendam ius competit Ecclesiis Parochialibus ratione ministerij Sa-

3 cramentorum. Sic sanè † decimae, prout in Iure consistunt, sunt ius spirituale, seu spiritualibus annexum dependenter; eò quod illae dependent ab officio spirituali, nempe ministerio Sacramentorum, prout censet S. Thom. *2. 2. quaest. 87. art. 3.* idque procedit, siue decimae competant in titulum, siue in proprietatem, ex Card. *in Clem. dispendiosam,*

4 *quaest. 13. de indic.* † Decima igitur pars potius quàm vigesima, vel alia quota electa fuit à Domino; quia decennarius numerus erat primus terminus numerorum, cùm vltra eum non procedatur, nisi iteretur, & sic aliquid perfectionis habet, vt per S. Thom. *d. quaest. 87. art. 1.* Tiraq. *de praescript. §. 1. gloss. 4. in princ.* Petr. Burg. *de myster. num. tit. de numdenario*, Tyndar. *de decim. n. 29.* Rebuff. *eod. tract. quaest. 2. num. 8.*

Decimae duplici modo considerantur, vel 5
respectu congruae sustentationis: vel rursus habito respectu ad quotam, seu partem, quae de rebus acquisitis soluenda est: meminit huius diuisionis S. Thom. *2. 2. quaest. 87. art. 1. in corpore*, Sot. *d. q. 4. art. 1. vers. prima conclusio*, Couar. *d. cap. 17. n. 2.*† Inter vtrumque mo- 6
dum illa est differentia, quia si decimae priori modo considerentur, non solùm humano, sed etiam ex Iure diuino positiuo, & naturali debitae sunt, vt resoluunt plures relati à Couar. *d. num. 2.* de Iure humano probat text. secundùm vnum intellectum *in cap. parochianos, de decim.* de Iure diuino positiuo deducitur ex illo Christi Domini *Lucae cap. 10.* ibi: *Dignus est operarius mercede sua*, & ex illo D. Pauli *1. ad Corinth. cap. 9. Nemo suis stipendiis militauit vnquam, &c.* de Iure naturali similiter constat; siquidem euidenti ratione naturali oportet stipendium, seu sustentationem accipere ab illis, quibus seruitium aliquod necessarium ministratur; constat autem, administrationem diuini cultus, & rerum spiritualium maxime esse necessarium: vnde iure naturali conuincitur aliquod stipendium, seu sustentationem esse soluendam, vt concludit illud D. Pauli *d. c. 9.* ibi, *si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum nō est, si nos carnalia vestra metamus.* Facit illud Christi Domini *Luc. d. c. 10.* & ita in hunc sensum accipienda est communis Canonistarum sententia, qui docent decimas à Deo institutas esse, & iure diuino nunc quoque deberi, ex quorum numero sunt, Gloss. *in cap. à nobis, & in c. nuper de decim.* Tyndar. *d. tract. à n. 10.* Rebuff. *eod. tract. q. 1. n. 14.* Bonacos. *commun. opin. lib. 1. tit. 10. n. 2. cum seqq. pagin. 185.* Nicol. Reusner. *decis. ... n. 4. lib. 4.* Ioseph. Lud. *Perus. dec. 106. n. 33.* Grilenzon. *cons. 165. n. 22.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib. 2. cap. 21.* Anastas. Germon. *de sacror. immun. lib. 3. c. 19.* Camill. Borrell. *cons. 20. n. 14. cum seqq. cent. 1. & compromiss. §. 2. gloss. 1. n. 314. & in sum. omniū dec. tom. 1. tit. 19. de decim. à n. 2.* & ex Theologis sequuntur Andr. Hispan. *in reg. decimarum, vers. decima est de iure naturali, numer. 1. 5. 6. & 15.* Albert. Pigh. *lib. 5. hierarchiae eccles. cap. 7.* Fagundez noster *in quinque Ecclesiae praecepta, praec. 5. lib. 1. cap. 1. n. 2.* Villalob. *in sum. p. 2. tract. 33. diffic. 1. num. 2.* Castr. Palao *in opere moral. tom. 2. tract. 10. disput. vnic. puncto 1. num. 4.* me citato Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 3. dub. 1. n. 4.*

Si verò decimae posteriori modo conside- 7
rentur, solùmmodò iure humano debitae sunt, vt patet ex text. *in d. cap. Parochianos, & in cap. in quibusdam, ff. ille quippe* cum multis *ibidem, de decim.* in quibus terminis procedit sententia

ſententia Theologorum, aſſerentium de iure humano, & Pontificio decimas deberi, qui ſunt Hugo de S.Victore *lib.1.de ſacram. part.11.cap.4.& 11.* S.Thom. *d.q.87.art.1.in corpore,* S. Anton. *part.2.ſum.tit.4.cap. 3.§.5.* Aſten.*p.2.ſum.lib.6. tit.35.rub.de decim.* Abulen. *in Matth.cap.23.q.90.* Henriq.*in ſum.lib. 7.cap.27.§.1.& lib.14.cap.1.§.vlt. lit.T.* Azor. *inſtitut.moral.part.1.lib.7.c.23.quaſ.4.* Monet. *de decim. c.1.à numero 11.* Leſſ. *de iuſtit.lib.2. cap.39.dub.1.n.5.cum ſeqq.* Suar. *de Rel.tom.1. tract.2.lib.1.cap.9. n.5.* Villalob. *d. tr.33. diffic.1.à num.1.* Bonac. *in quinto præcepto Eccl. puncto 1.* Filliuc. *in quæſt. moral. tract.27.c.7. q.6.* Caſtr.Palao *d.tom.2. tract.10. diſp. vnic. puncto 1.n.4.* Fagundez *d.cap.1.num.3.* Trullench. *d.dub.1. num.7.* & ex noſtris Canoniſtis Couar. *lib.1.var.cap.17.n 2.& 3.* Nauarr. *in Man.c.21.num.28. & 31. & de reddit. eccl. quæſtion.59.num.1. & conſ.2. num.3. de decim.* Gutierr. *Canon.lib.2.c.21.num.2.& 7.* Menoc. *illuſt.cap.89.numero 1.in fine,* Cenall.*commun. contra commun.quæſt.437.* Azeued. *lib.1.num. 4.& 5.tit.5. lib.1. Recop.* Mari. Anton. *var. lib.1.quæſt.77.num.3.in fine,* Fontan.*de pactis nupt.tom.1.clauſ.4.gloſſ.19. p.1.& n.3.* Franc. Carraſc. *ad leg.Reg.cap.6.de decim. ex num.6.* Ramirez *de lege Reg.§.31.num.3.& 4.* Caſtill. *tom.7. de tert.cap.10.n.8.& 9.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.2.p.4. & tract.10.doc.1. n.7.* & hoc modo decimæ nec iure naturali, nec diuino poſitiuo obligante debitæ ſunt. De iure naturali patet; quia ius naturale, licèt dicat ſoluendum eſſe ſtipendium, ſeu dandam ſuſtentationem, vt ſupradictum eſt; non tamen concludit, decimam partem magis, quàm tertiam, vel quartam eſſe perſoluendam. De iure poſitiuo obligante idem conſtat, ſiquidem non apparet aliquod ius diuinum obligans, quòd determinet decimam partem eſſe perſoluendam; ſolùm enim dicit operarium dignum eſſe mercede ſua, in loco *ſuprà* citato. Quòd autem decima iubeatur dari in Lege veteri, illa quidem non obligat, ſiue aliquo modo decima cenſeatur ad legem cæremonialem pertinere, ſiue, vt verum eſt, te vera iudicialem legem in decima conſideremus, prout conſiderat Sanct. Thom. *d.q.87.art.1.in corpore,* Sot. *d.4.art.2.* Archid. *in d.cap. decimæ n.3.16.qu.1.* & quòd

8 † leges illæ, tam cæremoniales, quàm iudiciales, Euangelica Lege lata ceſſarunt, & vim legum amiſerunt, iuxta illud Pauli *ad Galat. cap.3.& 4.& ad Hebr.cap.7.& 8.& ad Epheſ. cap.2.* reſoluunt per text. *ibi in cap. vnic. de purificat. poſt partum,* tradunt in ſpecie S. Thom.Sot. & Couar. *vbi ſuprà.* Ex quibus infertur decimam, quatenus eſt neceſſaria ad ſuſtentationem Eccleſiæ & miniſtrorum, præſcriptione non tolli, vt ex Couar. optimè reſoluit D.Barboſ. ad *l.competit.6.n.79.C.de præſcriptione 30.*

Vtrùm autem conſuetudine, vel vſu longiſſimi temporis præſcribatur, & acquiratur liberatio à ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſiæ? Quæſtio dubia eſt, in qua ex ea ratione, quia debitæ ſunt iure diuino, liberationem huiuſmodi præſcribi non poſſe, tenuerunt Barbat. *conſ.35.col.6.lib.2.* Rebuff.*de decim.q.13.n.55.* Balb.*de præſcr.in 1.p.5.partis princ.n.44.* latè Pereg.*tom.1.conſ.14.n.18.* vbi *n.19.cum ſeqq.* diſputat an idem, ſi ab Eccleſia infeudatum laico?

Nonnulli Doctores, decimas in triplici conſtituunt differentia: putant enim quaſdam eſſe prædiales, ſeu reales, prout ſunt illæ, quæ ex fructibus prædiorum colliguntur, nonnullas appellant perſonales, vt ſunt illæ, quæ nomine perſonæ, putà ex lucro humana induſtria quæſito comparãtur: alias denique mixtas eſſe arbitrantur, prout dicunt eſſe illas, quæ ex fructibus pecorum percipiuntur, eò quod partim ratione loci, in quo paſcunt, partim ratione perſonæ, cuius induſtria cuſtodiuntur, exiſtimant debitas eſſe, prout in ſpecie tradunt Hoſtienſ.*in ſum.huius tit.§.1.* Maior.*in 3.ſent.diſt 37.q.73.in princ.* Sylu.& Ang. *in ſumm.verb. decima, in princip.* Azor.*d.lib.7. c.34.q.3.* Monet.*art.3.n.9.* Fagund.*d præcept. 5.lib.1.c.2.n.1.* Palao *tom.2.tract.10 p.1.num.2.* Machado *en ſu perfetto Confeſſor,lib.2.c.10.p. 4.tract.10. doc.1.* Sed hæc triplex diuiſio nequaquam placet, tum propter text. *in l.pecudum.ff.de vſur.* tum etiam, quia vix dari poſſunt reales, quarum perceptio etiam perſonæ induſtriam non requirat. 9

Quare dicendum eſt, decimas ad duas tantùm ſpecies attento iure reduci poſſe, iuxta text. & quæ ibi notant Doctores *in capit. ad Apoſtolica, de decim.* & ita aliæ ſunt prædiales, aliæ vero perſonales appellantur: priores ſunt, quæ debentur ex fructibus prædiorum; poſteriores vero, quæ debentur ex fructibus humana induſtria, & miniſterio quæſitis. † Inter quas ſpecies illud eſt diſcrimen; 10
quia priores ex Lege veteri debebantur, & percipiebantur. At vero poſteriores, licèt olim poſſent ſolui; non tamen erant in obligatione, vt aduertit S.Thom. *d q.87.articulo 2. in corpore,* modo tamen à Romanis Pontificibus conſtitutæ inueniuntur, iuxta text. *in dicto capite ad Apoſtolica, & in capit. paſtoralis. de decim.* tradit S. Thom. *vbi proximè,* Couar. *dict.capit.17.à numer.8.verſ.tertio,* Nauarr. *conſ.1. à num.7. de decim.* †. Da- 11
tur tamen in prædictis decimis quædam conuenientia, quod ſtante congrua ſuſtentatione prædictæ decimæ pro temporum, locorum, & perſonarum qualitate mutationem recipere poſſunt, & ſic ex

conſuetu

consuetudine, priuilegio, vel constitutione Ecclesiæ potest maior, vel minor quantitas secundum illius iudicium institui. Nam, cum pro prædictis qualitatibus leges humanæ mutationes recipiant, ex text. *in cap. non debet, in princ. de consang. & affinit.* & decima tam prædialis, quàm personalis respectu certæ, & determinatæ partis sit à Lege humana instituta, meritò effectum est, vt stante congrua sustentatione intra illius limites circa extensionem, vel diminutionem decimæ maior, vel minor pars designari possit ex Ecclesiæ priuilegio, seu constitutione, vel consuetudine legitimè præscripta, prout in specie resoluit Sot. *d. quæst.4. art.1. vers. quarta conclusio*, & antea S.Thom. *d. art.1. in corpore, in finalibus verbis*, Couar. *d. cap.17. num.8.* Syluest. *verb. decima, num.10.* Quicquid contrarium teneant *gloss. vlt. in d. cap. in quibusdam, §. ille quippe, de decim.* quam explicat Sot. *in d. art.1. col. pen.* dum in decimis prædialibus talem improbant consuetudinem ex defectu rationabilitatis, quæ quidem rationabilitas necessariò supponenda est, vt consuetudo operetur.

12 Inter oblationes, primitias, & decimas, illud est discrimen, quòd licèt decimæ, & primitiæ sint in præcepto obligante, prout in decimis probat text. *in cap. decimas*, ibi, *seu tardius dare, peccatum est*, & ibi, *decima ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuadit.* 16 q.1. S.Thom. *d q.87. artic.1.* Sot. *d. q.4. art.1.* in primitiis probat text. *in c.1. vers. oportet autem, 16. quæst.7.* tradit gloss. *in cap.1. de decim.* optimè defendit S.Thom. *2.2. q.86. artic.4.* Sot. *vbi supr. art.4.* nihilominus tamen oblationes regulariter in præcepto esse non dicuntur: de ratione enim oblationis est, quòd sponte fiat, iuxta illud *Exod. cap.5.* ibi, *ab omni homine, qui offert vltroneus accipietis eas:* qualis spontanea oblatio dici non potest illa, quæ ex vi præcepti facta est, arg. text. *in princip. Instit. de obligat.* in aliqui-

13 bus tamen casibus † oblatio poterit esse in in præcepto, putà præcedente promissione, consuetudine, seu alio actu obligationem inducente, iuxta text. sic intelligendum *in cap. qui oblationes*, il 1. *cum sequent.* 10. *quæst.1.* vel si Parochus non sufficientibus decimis egeat respectu congruæ sustentationis, tradit gloss. *in cap. omnis Christianus, de consecr. dist.1.* recepta communiter ex Couar. qui alios refert *d. cap.15. num.3.* vel aliis similibus casibus, iuxta quæ intelligendus est text. *in d. cap. omnis Christianus, & in cap. statuimus. 16. quæst.1.* vt aduertit Sot. *d. quæst.3. articul.1. col.4.* de quo latè diximus *capit.24. à numer.6.* Breuior autem & communis illa est distinctio, quòd † decimæ sunt quota pars frugum, & aliorum licitè acquisitorum, debita ex præcepto Ecclesiæ ministris: at verò primitiæ sunt solùm primæ, quæ nascuntur fruges, seu prima frugum pars: oblationes autem quicquid Deo, vel Ecclesiæ, eiusve ministris voluntariè exhibetur, regulariter loquendo. Ita Sot. *d. q.3. art.1. & q.4. art.1.* Rebuff. *q.1. n.17. cum seqq.* Tyndar. ex *n.84.* Monet. *cap.2. numero 10.*

---

§. I.

De rebus, ex quibus decimæ persoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, tam prædiales, quàm personales, de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis ministerio productis, ex quibus petitæ fuerint, ex necessitate præcepti sunt soluēdæ.*

decimæ soluunt.:

2 *Frumentum, & granum,*
3 *Palea,*
4 *Vinum,*
5 *Faba, & alia legumina,*
6 *Nuces, amygdala, & castanea,*
7 *Oliua,*
8 *Folia mororum,*
9 *Saccharum,*
10 *Pisces,*
11 *Apes, seu fructus earum,*
12 *Lac, lana, & fœtus animalium cum nutriti sunt.*
13 *Venatio, & aucupium,*
14 *Pascua,*
15 *Ligna,*
16 *Fœnum,*
17 *Linum, & canape.*
18 *Negotium, & artificium.*
19 *Stipendia militum,*
20 *Aduocatio, procuratio, merces, & salarium,*
21 *Furna.*
22 *Lapidicina,*
23 *Fodina metallorum,*
24 *Molendina,*

25 *Decima an ex hæreditate, legato, vel donatione sit soluenda, ostenditur, & n. seqq.*

29 *Decima de fructibus illicitè acquisitis soluenda non est.*

30 *Fructus, qui ex actu hominis, & illius ministerio personali acquiruntur, in duplici sunt differentia.*

31 *Fructus acquisiti ex causa iniusta, & iniuriosa, licitè tamen retenti, dupliciter considerati possunt.*

32 *Meretrices, & histriones tenentur de rigore iuris ex proprio ministerio acquisitis decimam persoluere, & post peractam pœnitentiam est ab illis accipienda.*

33 *Decima est soluēda ab vsurario, vel ab alio iniustè*

iniuſtè detinente ex fructibus prædij, quod pecunia vſuraria, vel malè retenta comparauit.

34 *Decimæ prædiales ex fructibus ſunt ſoluendæ abſque aliqua impenſarum deductione.*

35 *Expenſæ in decimis prædialibus quare non deducantur, oſtenditur, & num. ſeq.*

36 *Fructus aliquando accipiuntur ciuiliter, aliquando naturaliter.*

37 *Fructus diuerſimodè accipiuntur in decimis prædicalibus, ac in decimis perſonalibus.*

38 *Expenſæ in decimis perſonalibus quare deducantur, oſtenditur.*

39 *Colonus partiarius proportione ſua in ſoluendis decimis non deducit expenſas.*

40 *Decimæ integrè, & ſine diminutione ſoluendæ ſunt, priuſquam ex fructibus deducantur expenſæ, tributa, & cenſus.*

41 *Decima, vbi debetur, integra ſolui debet.*

42 *Parochus ad excludendas fraudes poteſt cuſtodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris efferantur, niſi ſoluta priùs decima, vel quòd ipſe, aut eius nuncius ſit præſens.*

43 *Fructus omnes Eccleſiæ debiti, excepto caſu decimarum prædialium, non aliter intelliguntur quàm deductis expenſis.*

44 *Decima duplex de vna & eadem re, ſiue de eodem aceruo ſolui non debet.*

45 *Redecima eſt contra ius.*

46 *Redecima poteſt acquiri præſcriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.*

1 DECIMÆ tam prædiales, quàm perſonales de omnibus fructibus ex prædio, vel hominis miniſterio productis, ex neceſſitate præcepti ſunt ſoluendæ, *c. non eſt, c. nuncios, c. ex parte, il 1. de decim.* Andr. Hiſpan. *in reg. decimarum, verſ. decimo fui interrogatus,* Monet. *de decim. cap. 4. numer.* 1. Suar. *de Relig. tom. 1. tractat. 2. lib. 1. cap. 34. numero* 3. *&* 4. Grilenzon. *conſ. 165. ex num.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea. reſol.* 109. Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta, præc. 5. lib. 1. cap. 2. num. 2. & cap. 4. à num.* 1. Hieron. Carac. *de iurib. paroch. tit. 5. cap.* 17. Caſtil. *tom. 7. de tert. cap. 2. numer.* 16. me citato Trullench. *in expoſit. Decal. lib. 3. cap. 3. dub. 2. à numero* 2. Probatur. ſiquidem decimæ, tam prædiales, quàm perſonales, debet correſpondere ſpiritualibus, ratione quorum adminiſtratori debitæ ſunt, & conſtat omnia ſpiritualia fidelibus adminiſtrari: vnde neceſſariò dicendum eſt, ratione omnium temporalium ex illorom fructibus decimas, tam prædiales, quàm perſonales, ex neceſſitate præcepti eſſe perſoluendas, vt deducit S. Thom. 2. 2. *qu. 87. art. 1. in corpore*, ex auctoritate D. Pauli 1. *ad Corinth. c. 9.* Accedit, quòd decimæ ex intentione Eccleſiæ ſunt inſtitutæ ad congruam ſuſtentationem miniſtrorum, vt ſuprà dictum eſt; ac proinde æquiſſimum erat, vt non certis tantum rebus, ſed omnibus, quæ vnuſquiſque ad ſuæ vitæ ſubſidium acquirit, conſtituerentur. Dixi, *ex neceſſitate præcepti*, ad ſignificandum teneri omnes ad decimas ſoluendas ſub præcepto peccati mortalis, iuxta text. *in c. peruenit, & in c. frequenti, de dec.* iuncto text. *in cap. nemo, 11. q. 3.* eò quòd ſubtrahunt illud, quod ſpiritualium miniſtris debitum eſt, ex lege iuſtiſſima prout reſoluunt Couar. *var. lib. 1. c. 17. n. 4.* S. Thom. *2. 2. q. 87. art. 1. ad* 4. Sot. *lib. 9. de iuſt. q. 3. art. 1. col. 9. verſ. primò ergo,* Caſtr. *aduerſus hæreſes, verſ. decima*, vbi conuincit contrariam opinionem hæreticorum, qui voluerunt arguere iniuſtitiam in iuſtiſſimo, & ſanctiſſimo præcepto. Ex his ergo fructibus debetur decima.

Primò, ex omni frumento, & grano, *capit.* 2
non eſt. de decim. Rebuff. *q. 8. num.* 3. Monet. *c.*
4. num. 2. vbi *n. 3.* idem dicit † in palea, Suar. 3
tom. 1. de Religione, lib. 1. de diuino cultu. c. 34.
n. 2. Fagundez *à præc. 5. lib. 1. c. 4. n. 2.*

Secundò, ex vino, *d. c. non eſt.*

Tertiò, de oleo, & melle, Rebuff. *d. q. 8. n. 8.* 4
Monet. *d. c 4. num.* 10. Mauric. *dec. 341. n. 1.* vbi etiam de croco.

Quartò, ex faba, & aliis leguminibus, *cap.* 5
3. de decim. ibi, *de blado, & vniuerſis leguminibus,* Rebuff. *d. tract. q 5 n. 4.* Fagundez *d. lib. 1. cap 4. num. 3.* Monet. *d. cap. 4. n. 4.* vbi *num. 11.* ſubdit quòd ſi huiuſmodi legumina colligantur in parua quantitate, ita vt non ſolùm ſufficiant ad quotidianum vſum, tunc ad vſum Rectoris ex illis decima ita dari poſſet, vt hodie ex meo horto Curatus ſumat, quantum ſibi opus eſt illo die: ſi autem in magna quantitate, ita vt aliis vendantur, tunc de his integra decima ſoluetur: & idem eſt dicendum de hortis olitoriis, in quibus tantùm herbæ, vt caules, & alia olera creſcunt veſcendi graria: ſeruanda tamen eſt conſuetudo, quòd decimæ olerum ſoluantur in pecunia, & non in ſpeciebus, vt tenuit Rot. *in, Pampilonen. Vicariæ, 5. Iuly* 1593. coram *Giptio.*

Quintò ex nucibus, amygdalis, caſtaneis, & 6
aliis fructibus arborum, *c. decimæ, 16. quæſt. 1. d. c. non eſt, c. cùm homines, de dec.* Bertrand. *conſ. 247. vol. 3.* Rebuff. *d. q. 5. num. 5.* Monet. *d. cap. 4. num. 5.*

Sextò, ex oliuis, niſi propter earum exigui- 7
tatem per multum temporis ſpatium decima ſoluta non fuerit, vt dictum extitit *in Ciuitat. decimarum 26. Marty* 1618. coram *Card. Veroſpio.*

Septimò, ex foliis mororum, ſaltem ex con- 8
ſuetudine, Seraphin. *deciſ.* 827.

Octauò, ex ſaccharo, Ferret. *conſ. 195. n. 2.*

Rot.

Rot. *in Mediolanen. Decimarum.* 8. *Februarij*, 1610. coram *bonæ mem. Card. Marquemont.* impressa per Farin. *decis.* 223. *p.* 1. *recent.* Putc. *decis.* 80. *lib.* 1. *in correctis*. vbi habetur, quòd ad effectum decimarum, saccharum dicitur fructus naturalis, & ex re elementarâ proueniens potius, quàm fructus industrialis: nam licet, simpliciter loquendo, saccharum dicatur fructus industrialis, iuxta Glo. *in l. ex diuerso, ad lit. G. ff. de rei vendicat. & in capit. grauis, verb. fructus de restit spoliat.* cùm in eo magna industria hominis requiratur, prout dicitur in segetibus, vt in grano, viuo & oleo, tamen quoad effectum decimarum reputatur fructus naturalis: quia, nisi prouidentia Dei operaretur, vana esset omnis industria personæ, vt dicit Abb. *in capit. cùm non sit, not ab.* 1. *de decim. & in capit. non est, notab. etiam* 1. *eod. tit.*

10 *Nonò*, ex piscibus, vt fuit dictum *in Vlixbonen. Decimarum piscium*, 22. *Ianuarij*, 1568. coram *Oradino*: Abulen. verò *in Matth. c.* 23. *q.* 160. vult, de piscatione, quæ fit in flumine publico, siue priuato, siue proprio, absque solutione pensionis, soluendas esse decimas de lucro piscationis: de piscatione verò, quæ fit in stagno, vel flumine, aut alio loco, propter quam soluitur pensio, soluendam esse decimam de prouentibus, per *capit. peruenit. de decim.* de quo etiam Fagundez *d. lib.* 5. *c.* 5. *numer.* 4. deducendæ tamen sunt expensæ, & pecuniæ factæ in emendis, & reficiendis retibus, & cymbis ad piscationem destinatis, & in coëmendis hamis, Fagund. *d. prac.* 4. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 20.

11 *Decimò*, de apibus, seu fructu earum, hoc est, cera, & melle, *cap. nuncios, de decim.* vel de pecunia, quam ex melle & cera habuerunt vendentes, Rebuff. *d. quæst.* 8. *num.* 15. Monet. *d. c.* 4. *num.* 18. subdunt, solui debere, vbi apes consistunt, quod etiam ait Fagund. *d. capit.* 5. *num.* 13. De apum examinibus, alueatibusve soluendam esse decimam, vbi habet consuetudo, tenet Azor. *d. cap.* 35. *quæst.* 9.

12 *Vndecimò*, ex lacte, lana, fœtu, & aliis fructibus animalium, quorum decima soluitur illi Ecclesiæ, in cuius Parochia animalia pascunt, & morantur, glos. *verb. personales, inc. ad apostolicæ* 20. *de decim.* Si verò in vna Parochia pascant in hyeme, & in æstate, in alia; vel in vna pascant continuò, & in alia iaceant, & dormiant, tunc diuidi debent decimæ inter has duas Parochias, vt per Greg. Lop. *l.* 6. *tit.* 20. *p.* 1. Rebuff. *d. tract. q.* 6. *n.* 25. *cum seqq.* Perez *ad titul.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 116. Menoch. *consi.* 398. *n.* 36. *& n.* 40. Suar. de Pace *in pract. tom.* 2. *p.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. *cum seqq.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 8 *cum seqq.* Stephan. Fagund. *de septem Ecclesiæ præceptis, prac.* 5. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 3. *cum seqq.* Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. lib.* 6. *capit.* 13. §. 3. *numer.* 13. *&* 14. vbi *num.* 25. resoluit, quando huiusmodi oues nec pascuntur, nec morantur per vllam anni partem in terris Ecclesiæ domini sui, sed in aliis, nullam partem decimarum deberi Ecclesiæ Parochiali domini, sed illis, vbi pascuntur, & morantur. Monet. *d. cap.* 4. *numer.* 16. vbi *n.* 17. resoluit decimam lactis deberi illi Ecclesiæ, vbi extrahitur; & caseorum illi, in qua fiunt. De fœtibus decimæ non debentur statim vbi nati sunt, sed cùm illi nutriti sunt, nec indigent lacte maternorita Andr. Hispan. *in reg. decimarum, quæst.* 14. *n.* 5. Rebuff. *d. tract. q.* 6. *num.* 3. 30. *&* 31. Vincent. de Franch. *decis.* 114. Suarez *d. lib.* 1. *c.* 37 *num.* 6. Fagundez *d. cap.* 5. *n.* 2. *&* 14. Monet. *de decim. c.* 6. *num.* 14. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 252. ibi rationem assignat; quia si animalia ipsis statim natis consignarentur, esset inutilis talis decimatio, & sic melius esset illam non præstare. Sed quid si animalia propter bullam fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ est soluenda decima de eis? Resp. quòd decima solui debet Parochiæ, in quam fugerunt, ex Bald. Alber. & Paul. *in §. si quis igitur, in Auth. quibus modis nat. effic. sui*, Lauret. de Franch. *de controu. inter Episcop. & Regulares, q.* 82. Vide infrà §. 2. *n.* 37. *cum seqq. hoc eod. cap.*

Duodecimò de venatione, *d. c. non est*, Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 15. Monet. *d. cap.* 4. *n.* 19. vbi *n.* 21. idem dicit de aucupio. 13

Decimotertiò, de pascuis, hoc est, pastura iumentorum, quæ locatur, vel venditur, *c. commissum, de decimis.* Card. *in Clem.* 1 *num.* 15. *de decim.* Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 22. 14

Decimoquartò de lignis, Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 28. Azor. *d. c.* 35. *q.* 9. nimirum, vt ex decem fasciculis decimus soluatur Rectori illius Parochiæ, vbi ligna creuerunt. Moner. *d. c.* 4. *n.* 13. 15

Decimoquintò ex fœno, quod in fasciculos alligarum redigitur, *cap. peruenit* 5. *de decim.* Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 9. Fagundez *d. prac.* 5. *lib.* 1. *capit.* 4. *num.* 4. Monet. *d. c.* 4. *numer.* 6. vbi addit, quòd si herba exsecat solùm pro pascuis iumentorum, id tunc faciendum, quod de leguminibus, & herbis hortorum suprà diximus. 16

Decimosextò ex lino, & canape, Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 8. Monet. *d. c.* 4. *n.* 8. vbi idem dicit de croco. 17

Soluitur quoque decima de omni negotio, & artificio, *capit. decima*, 16. *q.* 1. ibi *de negotio, & artificio solue decimas*, Reb. *ff. d. q.* 8. *num.* 19. Moner. *d. cap.* 4. *n.* 24. vnde colligitur de negotiatione soluendam esse decimam, *d. cap. non est, c. pastoralis, de decim.* Rebuff *d. q.* 8. *num.* 18. Monet. *d. c.* 4. *n.* 25. item de militia, seu captis in iusto bello, *d. capit. non est*, quin & † de stipendiis, quæ milites habent, Rebuff. *d. q.* 8. *num.* 11. vbi *numeris seqq.* idem dicit † de aduocatione, procuratione, mercede, salario, & de omni lucro aduentitio, & profectitio. 18 19 20

21 De furnis quoque decima soluitur, hoc est de commodo illorum, siue illud in pane, siue in pecunia, siue in quauis alia re consistat, Rebuff. *q.8.n.20.* Monet. *d.cap.4.num.32.*

22 Item, de lapidicinis decimæ soluuntur, Azor. *d.c.35.q.9.* non quòd ex decem lapidibus detur vnus, sed ex pecunia, quam inde quis lucratur, Ecclesiæ, vbi audit Diuina, decimam soluit, Rebuff. *d.quæst.8.num.23.* Monet. *d.cap.4.num.33.* vbi *num.34.* idem dicen-
23 dum ait † de argenti, & auri, aliorumque metallorum fodinis.

24 Et denique de molendinis, vt si decem sextaria siliginis, tritici, aut alterius grani molendini nomine quis lucretur, tenetur vnum pro decima soluere, *cap. ex transmissa, de decim.* quòd si pecunia pro molendini pensione soluatur, de illa pecunia decima soluitur Ecclesiæ, in qua situm est molendinum. Rebuff. *d.quæst.8.num.6.* Monet. *d.cap.4.n.35.*

25 Ex quibus infertur *primò* resolutio ad illam *quæst.* an ex hæreditate, legato, vel donatione decima sit soluenda? In qua partem affirmatiuam tuentur Abb. *in cap. pastoralis, à num.3.* dicens contrarium ex consuetudine obseruari, *& in cap. peruenit, num.2. de decim.* Fagundez *d.præcepto 5.lib.1. cap.2. à num.5.* Pro qua sententia facit primò, quia decimæ attento iure soluendæ sunt de omni lucro: patet ex text. *in d.cap. pastoralis,* ibi, *quasi de lucro decimas persoluendas,* &c. & non est negandum hæreditatem, legatum, & donationem lucrum continere, & à titulis lucratiuis prouenire. Facit insuper quòd res hæreditariæ, legatæ, vel donatæ sunt bona mobilia, vel immobilia, provt in constitutione, legato, vel donatione reperiuntur: hæreditas enim nihil aliud est, quàm successio in vniuersum ius defuncti, ex text. *in l. hæreditas, ff. de regul. iuris;* & tamen constat, de omnibus bonis acquisitis decimam esse persoluendam, vt expressè probat text. *in d.cap non est,* ibi, *de omnibus bonis decima sunt ministris* &c. Facit denique, quia decimæ soluuntur in recognitionem vniuersalis dominij, iuxta text. *in cap. tua nobis 26. vers. cùm enim, de dec.* & in honorem Dei, qui dignatus est totum dare, iuxta text. *in cap. decima, 16.q.1.* quæ quidem recognitio, & honor verificatur in soluenda decima de hæreditate, legato vel donatione.

26 Contrariam tamen sententiam tenuerunt Innoc. *in d.cap. non est, num.2.* Syluest. *in Sum. verb. decima, n.12.* Rebuff. *d.q.8.n.21.* Monet. *dict. cap.4. num.37.* Pro qua facit primo, quia decimæ solummodo soluuntur ex fructibus à terra, vel ab hominis ministerio productis, vt suprà notauimus; & videmus res hæreditarias, legatas, vel donatas non esse fructus ex terra vel hominis ministerio productos, sed ex alterius hominis voluntate dependere; vnde videtur dicendum, quòd de illis decimæ non debentur. Facit secundo, quia in Lege veteri Dominus dedit ipsas terras, & possessiones; tamen constat, non ex ipsis, sed ex ipsarum fructibus sibi dari decimas iussisse, iuxta illud *Num. cap.18.* ac proinde cùm Romani Pontifices circa decimas constituendas imitarentur Legem veterem, necessariò videtur dicendum voluisse, vt magis de ipsarum rerum (quæ per illos titulos transferuntur,) fructibus, quàm de eisdem rebus decimæ soluerentur. Facit denique, quia, si de rebus hæreditariis, legatis, vel donatis decimæ soluentur, vtique quàm citò res, præsertim immobiles omnes, ad Ecclesiam peruenirent, quod quidem non conuenit.

Gloss. igitur *verb. negotio, in d.c. decima. 16.* 27
quæst.1. existimat faciendam esse differentiam inter hæreditatem, quæ prouenit ex testamento, & inter illam, quæ accipitur ab intestato; ita vt in priori casu decima debeatur; minimè verò in posteriori: sequitur Azor. *instit. moral. part.1. lib.7. cap.35. quæst.8.* Quæ distinctio fundatur in eo, quòd in priori casu lucrum cernitur, & ita procedat prior sententia: in posteriori verò casu debitum reperitur iuxta text. *in l. scripto, §. vlt. ff. vnde liberi.* quæ conciliatio placere non potest: in primis, quia licèt hæres ab intestato ex voluntate expressa defuncti non succedat, *l. qui liberis, 7. §. hæc verba, ad finem, ff. de vulgari,* nihilominùs tamen contra illius voluntatem succedere non dicitur, immò magis ex ipsius verosimili mẽte, in qua lex ipsa fundatur ad hæredis successionem constituendam; ac proinde quamuis supposita lege debitum videatur, tamen censetur procedere ex tacita voluntate defuncti, qui potens de hereditate disponere, non disposuit: ita dicendum est hæreditatem quantumcunque ab intestato lucrum recipere. Conuincitur rursus: quia illud, quod Aduocato pro parrocinio, mercenario pro mercede tribuitur, debitum est, & quidẽ efficax, vt probat text, *in l. qui operas 38.* vbi omnes, *ff. locati,* resoluunt Duen. *reg.66. lim.1.* Anton. Gom. *variarum tom 2.c.3.n 3.* ex quo lucro dato decima persoluenda est, vt fatetur glos. *d. verb. negotio,* & omnes suprà citati, propter text. *in d.cap. decima,* ibi, *de artificio,* &c. & in stipendio multis aduertit Innocent. per text. ibi, *in d.c. non est.* Sot. *lib.9. de Iustit. q.4. art.2. col.4.* quod quidem debitum esse nemo negabit. Vnde gloss. *verb. quasi de lucro, in d.cap. pastoralis,* aliam facit distinctionem inter hæredem filium, qui suus est, & inter hæredem extraneum, ita vt in priori casu decima minimè sit soluenda. & posterior opinio procedat; contrà verò in posteriori casu, in quo prior opinio procedere potest: sequitur eandem

senten

sententiam Syluest. *d. verb. Decima, num.* 12. Mouetur gloss. quia, cùm filius post mortem patris respectu hæreditatis illius non dicatur de nouo acquirere, sed magis dominium rerum continuare, iuxta text. *in leg. in suis, ff. de liber. & posthum.* ibi, *vt nulla videatur hæreditas fuisse*, &c. & ibi, *non hæreditatem percipere*, &c. decimam soluens, magis ex re propria, quam ex lucro, illam soluere diceretur, quod est inconueniens. Contrà verò in posteriori casu, in quo cum re vera lucrum acquiratur, decimam soluendam esse putat secundùm priorem opinionem. Mouetur etiam, quia inspecto iure, pater & filius vna persona censentur, *l. vlt. C. de impub.* & aliis: vnde, cùm pater ex eisdem bonis decimam non debebat, *d. l. in suis*, ibi, *quia etiam viuo patre quodammodo domini existimantur.* Sed hæc glossæ consideratio similiter non placet, siquidem licèt filius post mortem patris dicatur tunc de nouo non acquirere propter continuationem dominij, non tamen negandum est, aliquo tempore de nouo acquisiuisse, & tunc saltem quoad possessionem, ac subinde respectu illius acquisitionis verificantur fundamenta prioris sententiæ. Accedit, quòd licèt filius de nouo non acquirat dominium ciuile, quod aliàs in vita patris eidem communicatur, non tamen negandum est, de nouo acquirere dominium naturale, quod mediante traditione transfertur, & sic lucrum comparare.

28 Quare ego resoluendum existimo, quòd si hæreditas, legatum, vel donatio fiat de ipsis rebus fructiferis, simul cum fructibus, sine dubio decima persoluenda est, eò quod tunc temporis censentur dari, seu relinqui cum suo onere, vt expressè probat text. *in d. pastoralis, vers. fructus autem.* Si verò fieri contingat de ipsis rebus, in quibus fructus non reperiuntur, tunc decima non debetur, iuxta fundamenta posterioris sententiæ. Nec pro priori contraria refragatur text. *in d. cap. pastoralis*, dum agit de lucro, & *in dict. cap. non est*, dum agit de bonis; siquidem respondetur iura illa esse intelligenda de lucro, & de bonis, quæ ex fructibus dicuntur resultare, propter quod fructus esse censentur, in quibus ratio prædictæ recognitionis verificatur.

29 *Secundò* infertur de fructibus illicitè acquisitis decimam non esse soluendam. Diximus *suprà* soluendas esse decimas de omnibus fructibus, ex quibus fuerint petitæ: atqui ex fructibus illicitè acquisitis decimæ non petuntur. Igitur, &c. Probant Corollarium text. *in cap. ex transmissa* 23. vbi gloss. *verb. licitè.* Abb. *num.* 3. Innocent. & alij *de decim.* Sanct. Thom. 2 2. *quæst.* 87. *artic.* 2. *ad* 2. Sot. *lib.* 9. *de Iustit. quæst.* 4. *art.* 2. *col.* 5. Pro pleniori tamen huius articuli declaratione sciendum, quod fructus, ex quibus decimæ soluuntur duplicitet considerari possunt: vel enim sunt reales, qui ex aliquo prædio producuntur; vel rursus sunt personales, qui per ministerium personæ acquiruntur. Inter vtrumque modum illud est discrimen, quod de prioribus, siue licitè, siue illicitè acquirantur, seu percipiantur, semper decima soluenda, & recipienda est. Patet, si expendamus tales fructus ab ipsa terra, quæ de illis decimam præstare obligata est, produci, & in illa inesse, ac subinde à quocunque possessore de illis decimam esse persoluendam, iuxta text. *in c. à nobis* 24. *de decim.* & idem sic resoluunt gloss. *verb. negotio, in d. c. decima.* vbi Turrec. *n.* 5. *& verb. licitè, in d. c. ex transmissa.* Abb. *in cap. pastoralis, num.* 3. *& in c. commissum*, etiam *num* 3. *& in c. cùm homines, num.* 6. *de decim.* Tyndar. *dict. tract. num.* 39. Rebuff. *eod. tract. quæst.* 5. *n.* 18. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæst.* 13. Monet. *dict. cap.* 4. *n.* 39. contra vero in posterioribus secundum distinctionem modo referendam.

Deinde sciendum est fructus, qui ex actu hominis, & illius ministerio personali acquiruntur, in duplici esse differentia: quidam enim sunt, quorum acquisitio, & retentio iniusta est, & iniuriosa, veluti furtum, & aliud simile: alij vero sunt quorum acquisitio, licet respectu actus sit iniusta: retentio tamen non est in se iniuriosa, nec iniusta, prout in meretrice, & histrione. Inter vtrumque modum illud est discrimen, quod de prioribus nequaquam decima recipienda est; nec persoluenda. Patet, si expendamus, huiusmodi fructus necessario esse veris dominis restituendos iuxta *reg. peccatum, de regul. iuris, lib.* 6. & circa illos dari repetitionem, & vti tales in effectu non dici fructus ipsorum acquirentium, ex regula *l. non possunt, ff. de iure fisci*, ac proinde decimari non possunt, vt concludunt Tyndar. *num.* 5. Rebuff. proximè *citatis locis* Fagundez *dict. precept.* 5. *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 14. *cum sequentibus*, Monet. *cap.* 4. *ex num.* 42. ne aliàs acquirens contra domini voluntatem, de eisdem fructibus disponere dicatur: non sic dicendum in posterioribus, iuxta distinctionem modò ponendam. 30

Denique sciendum fructus acquisitos ex causa iniusta, & iniuriosa, licitè tamen retentos dupliciter considerari: vel enim acquirens non persistit in tali causa iniusta, turpi, seu iniuriosa; vel rursus adhuc in eadem perseuerat. Inter vtrumque modum illa est differentia, quòd in priori casu, attento iure, fructus decimari possunt, & decimæ ex illis recipiuntur, contrà verò in posteriori casu, in quo licet debeantur, Ecclesia tamen decimas, attento iure, non recipit, ne aliàs recipiendo videatur acquirentium improbitatem approbare, 31

approbare, & illorum peccatis communicare: ad quod illudere videtur *Deuteron. capit.* 23. ibi, *Non offeres mercedem prostibuli*, &c.

32 Ex his colligo *primò* meretricem, & histrionem teneri de rigore iuris ex proprio ministerio acquisitis decimam persoluere, & post peractam pœnitentiam esse ab illis recipiendam. Constat, siquidem tales acquirentes, licèt turpiter faciant in acquirendo, non tamen turpiter retinere dicuntur, *l.* 4. §. *sed quod meretrici, ff. de condict. ob turpem causam*, ac proinde de rigore iuris teneri ex prædictis acquisitis decimam persoluere: & postquam pœnituerint, ab illis esse recipiendam, prout in specie resoluunt gloss. *verb. licitè*, Innocent. Abb. *num.* 3. & alij *in dicto cap. ex transmissa*, Sanct. Thom. 2. 2. *quæstion.* 87. *arti.* 2. *ad* 2. Couar. *in reg. peccatum, partit.* 2. §. 11 *num.* 1. *cum sequentibus*, Moner. *d. cap.* 4. *num.* 49. licet Sot. *lib.* 9. *de Iustit. quæst.* 4. *art.* 2. *vers. ad* 2. dicat, talem opinionem nollibi practicari, nec talium decimarum obseruationem præstari.

33 Colligo *secundò*, decimam esse soluendam, & recipiendam ab vsorario, vel alio iniustè detinente ex fructibus prædij, quod pecuniâ vsurariâ, vel malè retentâ comparauit: nam, licèt vsurarius pecuniam mediante vsura acquisitam restituere teneatur, quam soluens condicere potest, vt tradit Gloss. *in c. debitores, de iureiur.* communis ex Couar. *lib.* 3. *var. c.* 4. *num.* 7. Baptista *comment. vlt. de vsuris, num.* 46. nihilominus tamen prædium illud tali pecunia comparatum, & ipsius fructus (dum aliunde potest) restituere non tenetur ex regul. text. *in l. si ex ea* 6. *C. de rei vendicatione*, tradunt in specie plures, quos refert, & sequitur Couar. *dict. cap.* 3. *n.* 6. Baptist. *d. loco, num.* 56. Sot. *lib.* 6. *de iustit. quæstion.* 1. *artic.* 4. Nauar. *in man. cap.* 17. *num.* 25. Medina *de rebus per vsuram quæsitis, quæstion.* 4. Quicquid aliter intendant Bald. *in l.* 1. *n.* 12. *C. pro socio*, Dec. *in l. certi condictio*, §. *vltim. num.* 3. *ff. si certum petatur*, & alij, quos referunt Adrian. *de restit. tract. de vsura*, §. *occurrit. vers. ad* 3. Accedit, quòd fructus prædij reales sunt, ac subinde cùm decimæ prædiales sint illæ, quæ ex illis colliguntur, necessariò, siue licitè, siue illicitè recipiantur, decimæ persoluendæ sunt, iuxta suprà resoluta: sic cessat opinio Baldi, & eius fundamentum, & hanc sententiam tenet Moner. *dict. cap.* 4. *num.* 48. aduertens *ibi* post Tyndar. *num.* 52. & Petr. Roiz. *Lituan. decis.* 5. *num.* 219. de vsuris, aliisque per vsuram acquisitis solui non posse decimam personalem. Verùm vero de minimis, etiam licitè acquisitis, decima sit soluenda, dicendum est, quod non: siquidem indecens est, & rationi minimè consentaneum, quòd ministri Ecclesiæ sint exactores minimorum, cùm id virtuti liberalitatis repugnet, & vitium auaritiæ in personis maximè Ecclesiasticis improbetur, iuxta text. *in cap. auaritia, de elect. in* 6. iuuat decisio text. *in cap. suam, de pænis.* Nec obstat reg. generalis, quòd de omnibus fructibus soluenda est decima, siquidem appellatione omnium non veniũt minima, arg. *l. scio. ff. de in integr. restit.* vbi tamen consuetudo loci aliud suaderet, illi standum erit.

Tertiò infertur, decimas prædiales ex fructibus esse soluendas absque aliqua impensarum deductione, probant text. *in cap. non est, vers. volumus*, text. melior *in c. pastoralis, vers. expensas*. text. opt. *in c. tua nobis, de decim.* tradunt Gloss. *verb. præcedat, in cap. pen. illo titul. & verb. fructus, in cap. grauis*, vbi Doctores *de restitut. spol.* Doctores *in l. fructus, ff. soluto matr.* Tiraq. *de retr. lig.* §. 15. *gloss.* 1. *n.* 10. *& de primogen. quæst.* 47. *num.* 9. Ioan. Garc. *de expens. capit.* 1. *num.* 17. Sot. *de iustit. lib.* 9. *quæst.* 4. *art.* 2. Cened. *ad Decretal. collect.* 66. D. Barbos. *in d. l. fructus à n.* 7. *&* 16. Rebuff. *quæst.* 11. *num* 3. Menoch. *de arbitr. casu* 215. *num.* 2. Gam. *Lusit. decis.* 150. *n.* 1. *& dec.* 232. *num.* 1. Ranchin. *part.* 3. *concl.* 301. Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 17. *num.* 10. Perez *tit.* 5. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 125. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. decima* §. 9. Cald. Pereira *de empt. cap.* 27. *num.* 74. Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 19. *num.* 101. Suarez *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 4. Less. *de iust. lib.* 2. *cap.* 39. *de decimis, dub.* 3. *num.* 16. Camill. Borrel. *in summ. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 19. *de decim. n.* 10. Monet. *de decim. cap.* 6. *q.* 4. *à n.* 28. Castr. Palao *in opere morali tom.* 2. *tr.* 10. *disp. vnic puncto* 8. *n.* 1. Trullench. *in exposit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 3. *à n.* 1. 34

Rationem autem, quare expensæ ex his decimis non deducantur, cùm aliàs fructus intelligantur deductis expensis, ex *d. l. fructus* cum similibus, difficile erit inuestigare: nam Gloss. *verb. credimus, in d. cap. pastoralis*, existimat limitandam esse regulam *d. l. fructus* in decimis prædialibus, in quibus speciale esse putat, vt expensæ non deducantur: sequitur Bart. *in d. l. fructus, n.* 6. dicit communem Legistarum Addit. ad Bernard. *reg.* 302. *vers. sextò*. Sed conuincitur manifestè, in primis, quia prædicti non assignant congruam rationem talis specialitatis; tum quia *l. fundus qui* 52. *ff. famil. hercisc.* ibi, *nullus casus*, &c. propter signum vniuersale, *nullus*, talem specialitatem non solùm in decimis, sed etiam in quocunque alio excludere, seu denegare videtur; quemadmodum enim dicto *omne* nihil excludit, iuxta reg. Iurisconsult. *in l. Iulianus*, alias incip. *Testatorem, ff. de legat.* 35

legat. 3. cum aliis citatis per me *de diction. vsufreq. dict.* 241. *n.* 1. ita quoque dictio, *nullus*, nihil admittit, & omnia excludit, *dict.* 229. *num.* 1. *&* 2. tum denique quia *d. cap. tua nobis, vers. cum enim*, apertè significat id ipsum, quod disponitur in decimis procedere etiam in fructibus, qui debentur dominis temporalibus, quorum prædia ab aliis coluntur. Secundo loco alij Doctores existimant, propterea expensas non deduci, quia decimæ prædiales iubentur solui integræ, vel cum integritate, vt probatur *in d. cap. non est, ad fin.* ibi, *cum integritate*, &c. *& in d. cap. tua nobis, in fine*, ibi, *cum integritate*, &c. Concil. Trid. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 12. ibi, *integrè persoluant*, ac subinde, cùm deducantur, vbi quis integros fructus reddere tenetur, arg. *l. vlt.* ibi, *super integra*, &c. *C. ad leg. falcid.* meritò inquiunt illi deductio expensarum non contingit in decimis prædialibus persoluendis: ita in specie Roman. *in d. l. fructus*, post alios Tiraq. *d.* §. 15. *glass.* 1. *n.* 9. Addit. ad Bernard. *vbi sup.* Sed neque hæc ratio placet; siquidem prædicta iura, & alia similia, dum de integritate decimarum loquuntur, non constituunt aliquod ius nouum, imò respondent consultationibus, vt patet ex *d. c. tua nobis, in princ.* ibi, *Tua nobis fraternitas intimauit*, ac subinde ex eo, quòd respondent, attento iure decimas esse soluendas absque expensarum deductione, iubent easdem cum integritate persolui: tum quia verior, & receptior sententia est impensas esse deducendas, etiamsi quis integros fructus restituere teneatur, vt resoluunt plures citati à Tiraq. *vbi suprà num.* 8. Tertio loco, nonnulli pro vera ratione indaganda existimarunt faciendam esse distinctionem inter restitutionem omnium fructuum, & inter illam, quæ fit aliqua certa illorum parte, seu quota: veluti quando agitur de quarta, vel quinta restituenda, itavt in priori casu procedat reg. *d. l. fructus*, & intelligatur *d. cap. grauis, de restit. spoliat.* minimè verò in posteriori casu: tunc enim putant absque vlla expensarum deductione, semper verbum *fructus*, esse intelligendum: ita in proposito Abb. *num.* 9. & alij *in d. cap. pastoralis*, plures relati à Tiraq. *vbi suprà numero* 17. *& de primogen. quæst.* 74. *num.* 9. Capic. *decis.* 20. *à numer.* 12. Viu. *decis.* 4. *numer.* 13. Monet. *d. cap.* 6. *num.* 31. Sed nec hæc ratio placet; repugnat enim decisioni text. *in d. l. fructus*, vbi non ponitur verbum *omnes*, sed simpliciter, & absolutè agitur de fructibus, & sic de parte, seu quota illorum, in qua quoad hoc non apparet diuersa ratio; licèt enim verbum indefinitè prolatum, si negatiuè concipiatur, æquipolleat vniuersali, iuxta text. *in d. l.* 1. §. *quod autem*, ibi, *iudicium non dabo, Digest. de alea lusu, & aleat.* si tamen affirmatiuè fuerit conceptum, particulari censetur æquipollere, vt deducitur ex text. *in cap. licet, canon*, iuncto *cap. statutum, de elect. lib.* 6. ac proinde necessario succedit reg. *l. quæ de tota. ff. de rei vendic.*

36 Quare ex mente S. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *artic.* 2. pro declaratione, & vera ratione indaganda sciendum est primo, verbum *fructus*, duplici modo accipi; aliquando enim accipitur ciuiliter, aliquando vero naturaliter. Priori modo capitur verbum *fructus*, secundùm censuram & interpretationem iuris ciuilis: posteriori verò sumitur secundùm naturam, & veritatem rei, & iuxta verbi proprietatem. Inter hos duos modos illud est discrimen, quod verbum *fructus*, ciuiliter acceptum, non aliter intelligitur, quàm deductis expensis factis gratia eorumdem fructuum, eo quod illis deductis expensis in residuo interpretatur lex Ciuilis consistere vtilitatem, quæ ex fructibus recipitur; sic procedit text. *in d. l. fructus, & in l.* 1. *C. de fructibus & litium expens. & d. l. fundus qui, Dig. famil. hercisc.* Non sic dicitur, si verbum *fructus*, naturaliter accipiatur: tunc enim fructus absque expensarum deductione considerari debent. Patet, si expendamus fructus, prout Dei auctoris beneficio proueniunt, esset quotquot in fundo nascuntur, & percipiuntur, & vidimus omnes fructus absque vlla expensarum deductione nasci in fundo, & Dei beneficio prouenire. Sic aliàs solent homines, præsertim rustici, & iuris Ciuilis ignari dicere tot se fructus percipere, quot nati, & collecti sunt in fundo, intelligentes verbum *fructus*, naturaliter, & secundùm rei veritatem absque vlla impensarum deductione.

Deinde sciendum est verbum *fructus*, diuersimodè accipi in decimus prædialibus, ac in decimis personalibus: siquidem in prædialibus accipitur naturaliter; & secundùm rei naturam, & verbi proprietatem; in personalibus verò ciuiliter, hoc est, secundùm interpretationem, & censuram iuris Ciuilis. Ratio huius diuersitatis illa est: quia Deus Opt. Max. in lege veteri instituens decimas prædiales, quas Leuitis præstari iussecat, & respexit ad ius Ciuile futurum, nec ad illius futuram interpretationem, & censuram sed ad naturam & veritatem rei; ac proinde, cùm decimæ prædiales, licèt hodie ex auctoritate Ecclesiæ debeantur, sint tamen institutæ ad exemplum, & similitudinem illarum, quæ in Lege veteri debebantur; vnde meritò effectum est, vt in decimis hodiernis prædialibus verbum *fructus*, intelligatur naturaliter, prout in fundo percipiuntur, & ex Dei beneficio proueniunt. At vero cùm personales debeantur ex sola auctori 37

auctoritate Ecclesiæ, nec vllum de illis in lege veteri sit præceptum, vt aduertit S. Thom. *d. quæst.*87.*art.*2. *ad* 1. merito effectum est, vt in illis iure humano inuentis,& post ius Ciuile,institutis,verbum, *fructus*, non naturaliter accipiatur, sed ciuiliter, hoc est, secundùm eiusdem iuris humani, & Ciuilis interpretationem, & sic decimas personales regulariter deberi expensis priùs deductis, per text. *in d. cap. pastoralis*, docent Rebuff. *d. tract. quæst.*11. *num.*4. Viu. *d. decis.*4.*num.*21. *&* 22. Tiraq. *d. d.* §.15.*gloss.*1.*num.*14. Less. *d. cap.*39.*dub.*3.*numero* 16. *vers. secundo*, Suarez *d. lib.*1.*cap.*33. *n.*2. Filliuc. *d. tract.*27.*p.*2.*c.*10. *quæst.*8. Castr. Palao *d. tom.*2.*tract.*10 *disp. vnic. puncto*6. *n.*7. *&* 8. Trullench. *d. lib.*3.*c.*3.*dub.*3.*n.*3. Monet. *c.*6. *n.*32. vbi *n.*33. subdit deberi non solùm deductis expensis vtiliter erogatis, vt in mediatoribus, verùm etiam voluntariis, dummodo in fraudem factæ non sint. Nec refragatur text. *in d. c. non est, de decim.* ibi, *de bonis prædictis*,&c.iunctis verbis præcedentibus,ibi *de negotiatione, de ipsa militia*, &c. Satisfit enim, si dicamus text. illum in sua generalitate circa expensas non deducendas, ad decimas prædiales esse restringendum, ne aliàs absurdum sequatur,contra text. *in dicto c. pastoralis*; & licèt determinatio respiciens plura determinabilia soleat illa æquè determinare, iuxta text. *in l. iam hoc iure, vers. incongruens enim, ff. de vulgari*; id tamen non procedit, quando colligitur expressè contrarium ex alia decisione,quæ expressè obstare videtur, prout text *in d. c. pastoralis*.

38 Ex his *primò* colliguntur rationes, propter quas decimæ prædiales absque deductione expensarum sunt soluendæ; minimè verò personales: & vlteriùs id ipsum non ineptè deprehenditur ex text. *in d. cap. tua nobis*, & aliis, de quibus *in tit. de decim.* dum in proposito expendunt, quòd Deus, Dominus est terræ,& plenitudinis eius,& sibi reseruauit decimas omnium fructuum terræ in signum vniuersalis dominij; ac subinde videtur dicendum decimam partem fructuum accipi debere eodem modo, quo Deus, Dominus est terræ & plenitudinis eius. Nec refragatur dicere, quod quando Domino restituuntur fructus à colono in quota, verbum, *fructus*, non ciuiliter, sed naturaliter accipitur, & sic fit restitutio absque impensarum deductione, *dict. capit. tua nobis*. Satisfit enim, si aduertamus, id procedere supposita natura conuentionis, quæ quidem inter dominum, & colonum fieri solet fructibus naturaliter consideratis, hoc est, de fructibus, quos Deus de terra dederit; ac proinde nil mirum, si debeant restitui sine deductione impensarum, prout dicit text. sic intelligendus *in dict. cap. tua nobis*; secus vero, si fiat mentio de fructibus simpliciter; & non detur alia coniectura, vel consuetudo, qua stante supponatur prædicta natura conuentionis, iuxta suprà resoluta:quod tamen limitandum est, stante rationabili consuetudine, qua data expensæ deducentur ex decimis prædialibus; si tamen congrua portio remaneat ministrantibus spiritualia: quoniam, sicut consuetudo efficere potest, vt decima alteretur, vel diminuatur,manente congrua sustentatione,iuxta *suprà* resoluta; sic etiam eadem consuetudo efficere potest, vt ex decima parte fructuum deducantur expensæ, quarum deductio in effectu nihil aliud importat, quàm quod minor efficiatur portio,quæ illis non deductis maior erat.

Colligitur *secundò* colonum partiarium 39 pro portione sua in soluendis decimis non deducere expensas, vt probat *d. cap. tua nobis*, ibi, *sicut colonus de parte fructuum*, &c. Valasc. *de iure emphyt. quæst.*30. *num.*9. Menoch. *de arbitr. casu*215.*n.*2. Ioan. Garc. *d. c.*1.*num.*22. Surd. *decis.*294.*num.*1. D. Barbos. *in d. l. fructus,num.*18. Suar. *de Relig. tom* 1.*tract.*2.*lib.*1. *cap.*19. *num.*13. latè Monet. *d. cap.*6.*num.*40. *cum seqq.* vbi *num* 42. eum Azor. *instit. moral. part.*1.*lib.*7. *cap* 24. *quæst.*4. agens de colono, & quomodo, & cui Ecclesiæ soluere debeat decimam; distinguit in hunc modum: Aut colonus colit nummis, seu pro certis mensuris à domino dandis, & tunc soluit Ecclesiæ Parochiali personalem decimam, tanquam de lucro suæ personæ: quo casu intelligendus est text. *in d. c. quæsiti, in fine*, 16. *quæst.*1. aut demum colonus conducit totum prædium siue nummis,siue pro certis mensuris domino soluendis, & tunc debet colonus soluere integram decimam ex omnibus fructibus Ecclesiæ parochiali.

Colligitur *tertiò*, integrè,& sine diminutione soluendas esse decimas priusquam ex fructibus deducantur expensæ,tributa, & census, aut vlla alia debita, *d. cap. tua nobis*, ibi, *decimam reddere sine diminutione*,&c. Couar. *var. lib.*1.*cap.*17.*n.*13.*col.*1. Less. *de Iustit. lib.*2. *cap.* 39.*dub.*3.*num.*16. Suar. *d. lib.*1.*c.*35. Cald. Pereira *de empt. cap.*9. *num.*7. 40

Decima enim,vbi debetur,integra solui debet, Rot. *decis.*469.*n.*1.*& decis.*541.*in fin. part.*1. *recent.* & ideo nec propter sterilitatem deneganda est, Rebuff. *quæst vlt.n.*22. Monet. *cap.*8. *num.*62. nec prætextu, quod sibi debetur, cùm in futuris decimis non admittatur compensatio, Rebuff. *dict. quæst. vltim. num.*19. Cened. *ad Decretum collect.* 66. *num.* 2. Monet. *d. cap.* 8. *num.*61. 41

Ad excludendas igitur fraudes potest Curatus custodes apponere, vel prohiberi facere, ne fructus ex agris afferantur, nisi soluta prius decima, vel quod ipse, aut eius numerus 42

sit

sit præsens, vt aduertunt Couarr. *d.cap.17.n.8.* Valasc.*d.q.30.num.15.col.2.* Perez *lib.2.tit.5.libr.1. Ordin.pag.132.* Hier.de Laur. *Auenion.decis.54.in fine,* Suar.*d.lib.1.cap.37.num.7.* Rebuff.*q.5.num.23.* Cened.*d.Collect.66 numer.3.* Camill.Borell. *in sum.omnium decis.tom.1.tit.19.num.78.* Monet.*q.6.numer.4.* Immò qui soluere tenetur decimam, debet ad instantiam Parochi, & eius conductorum iurare de vera quantitate decimæ, itaut collector decimæ non teneatur stare libero coloni arbitrio, ita latè Pereg.*cons.21.per tot.lib.2.*

43 Colligitur *quartò*, excepto casu decimatum prædialium, reliquos Ecclesiæ fructus debitos non aliter intelligi, quàm deductis expensis, Fagundez *d.prac.5.lib.1.cap.2.n.18.* Patet, si expendamus Ecclesiam nullibi habere priuilegium, quòd ex fructibus eidem debitis non deducantur expensæ, ac proinde in illa procedere regulam tex. *in d. l. fructus*, cùm contrarium non reperiatur expressum, prout in specie aduertit Tiraq.*vbi suprà,num.3.* pro quo facit etiam text.*in d.cap.grauis*, qui agens de fructibus debitis Ecclesiæ, intelligitur deductis expẽsis, prout intelligit *gloss.vlt.* & omnes *ibi.* Sic sanè in hoc sensu rectè defendi potest communis explicatio Legislatorum *suprà* relata, dum dicit, speciale esse in his decimis prædialibus, ita vt specialitas in eo verificetur, quòd in decimis prædialibus fructus non accipiantur secundùm censuram Iuris Ciuilis, de qua *in d.l.fructus*, sed secundùm rei naturam, & veritatem.

44 *Quintò*, & vltimò infertur de vna, & eadem re, siue de eodem aceruo duplicem decimam solui non debere. Gloss.*verb.deducendas, in c. pastoralis,de decim.* Gig. *de pens. quæst.58.n.3. & 4.* Azeued. *l.7.in princip. titul.5.lib. 1. noua Recop.* me citato Trullench. *in exposit.Decalo-*
45 *gi,lib.3.cap.3.dub.2. n.10.* Et ideo † redecima, seu duplex decima est contra ius, Innocent. *in cap.cùm non sit,à numer.1.de decim.* Abb.*in cap.cùm sint,num.6.ante fin.vers.aliàs sequeretur,eod.titul.* Sot.*de Iustit.lib.9.quæst.4. art.2. vers.hinc superiùs colligebamus,in fine,* Honcala *de decim. part.2.proposit.6.* Seraphin. *decis.148.numer.9.* Rot.*in Cordaben. decimarum 19. Nouemb.1607.& 27.Martij & 10. May,1613.* coram *Reuerendis. Dom. meo Coccino Decano.* Quatenus scilicet petitur secunda decima, seu redecima de tributo, vel pensione, quam recipit dominus propter locationem prædij, ex cuius fructibus decima fuit antè soluta: tunc enim cùm semel decima de fructibus prædij sit soluta, non debet solui secunda decima de pensione, quia locatio censetur facta salua decima. Ita Ioan. Andr. *in capit.cùm non sit n.4.vers.vnde dicit.* Innocent. *ibid.n.2. vers.in domino autem fundi.* Collect.*n.3.* Anch *n.4.* Host.*n.2.* Butr.*num. 6.* Card.*numer.2.vers. & ex hoc,de decim.* Vitalin. *in Clem.Religiosi. n.25.cum seqq.eod.tit.* Rot. *in d.Cordaben. Redecimarum,19.Nouemb.1607.*coram *Reuerendissimo D.meo Coccino Decano.*

Præscriptione tamen immemorabili, vel 46
quadragenaria cum titulo potest redecima acquiri, vt censuit Rota *in Concheu.Redecimarum,1.February,1591.* coram *Giptio, & in dicta Cordaben.Redecimarum.18 Maij,1618.* coram *Reuerendissimo Domino Coccino Decano*; & illam sic acquisitam soluendi obligationem, eiúsque substantiam non alterat, nec mutat seminis, seu qualitatis mutatio in prædio decimatorio facta, secundum Hostiens.*in summ. §.& vtrùm præscribi,vers.decimò quæro,de decim.* Rebuff. *quæst.5.num.34. cum seqq.* Rot.in *d.Conchen.Redecimarum,* coram Giptio. Quia terra licèt mutet qualitatem, veluti si de vinearia frumentaria fiat, aut vice versa, vel alio quocunque modo, decima nihilominus soluenda est, Valenzuel. *cons.33 n.51. & 52. tom 1.* Salgad. *de protect.Reg.p.3.cap.10.n.143. & seqq.* Castill. *tom.7. de tert.cap. 15. à n.4.* Et possessio ex priuilegio decimandi in toto territorio respectu fructuum, qui aliàs ibi nascebantur, iuuat etiam respectu noualium postea receptorum, aut diuersorum fructuum, qui de nouo colliguntur. Couar. *pract.cap.37. numer.5.* Marescot. *var.resolut.lib.1.capit.11. n.31.& 32.* Salgad.*d.cap.10.numer.144.* Castill. *d.cap.15.numer.5.* sicut etiam priuilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo conseruatur, & retinetur, etiamsi varietur modus seminis, & fructuum, ex multis Salgad.*d.cap.10. num.314.cum seqq.* vbi addit quòd consuetudo soluendi decimam ex tritico fundi, procedit vsque adeo, vt si seminaretur milium, etiam soluenda sit, refert Castill. *d.capit.15. n.6.& 7.* In cuius consequentiam (infert Valenzuel. *d.cons.33.num.26.& 27.& numer.33. & 34.*) habet ius, & intentionem fundatam etiam quoad fructus decimatorios oliuarum, olei, & croci, qui processerunt ab eisdem prædiis, in quibus colligi solebant, & persolui decimæ specierum grani, & vini, nam qui præscripsit decimas in prædiis, in quibus satum fuit frumentum, si ibi seminetur auena, aut lolium, vel milium, consequi debet etiam eorum decimam; idem tenet Valasc.*cons.58.num.14.* quos refert.Castill. *dict.cap.15.ex num.8.*

§. II.

De personis, quibus decimæ soluendæ sunt?

SVMMARIVM.

1 *Decima aliquando sumitur pro iure ipso percipiendi fructus decimarum, aliquando importat ipsam perceptionem, seu ipsos fructus.*

2 *Decima, quatenus importat ipsum ius percipiendi fructus decimarum, in laicos cadere non potest, secus si ipsam perceptionem.*

3 *Decima considerata, vt ius percipiendi fructus decimarum, post diuisionem Parochiarum adeò solis Parochis competit, vt nullus alius illam habere possit.*

4 *Decimæ totius diœcesis ante Parochiarum diuisionem ad solos Episcopos spectabant.*

5 *Parochiæ singulæ singulis Presbyteris in diuisione fuerunt constitutæ, singulisque Parochis territoria per suos terminos diuisa.*

6 *Parochia vulgò dicitur totus ille ambitus, quo plebs eidem Parochiæ deputata continetur.*

7 *Decimarum perceptio ad solos Parochos de Iure communi pertinet.*

8 *Parochus, & alij, quos ipse ad participandum de Iure communi habent fundatam intentionem respectu omnium decimarum intra suæ Parochiæ limites existentium.*

9 *Parochi in petitorio non tenentur aliter probare decimas sibi competere, sed contrarium asserenti incumbit onus probandi.*

10 *Iuris communis assistentia in decimis non suffragatur Parocho ab effectum obtinendi manutentionem.*

11 Cap. quoniam, de decimis, *declaratur.*

12 Cap. dudum eod. tit. *declaratur.*

13 *Episcopus respectu Cathedralis dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliorum Parochianorum.*

14 *Decimæ, quæ non sunt intra certam Parochiam, spectant ad Episcopum.*

15 *Decimæ spectant ad Episcopũ in illis diœcesibus, in quibus Parochiæ non sunt distinctæ.*

16 *Decimarum perceptio Iure communi attento pertinet ad Capellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur.*

17 *Ecclesia Matrix de iure cõmuni fundata est quoad decimas prædiales suæ Parochiæ.*

18 *Ecclesia Matrix, si consentit assignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc censetur remisisse ius decimandi, & alia Iura Parochialia quoad illam portionem limitum.*

19 *Ecclesia Parochialis de nouo erecta fundatã habet intentionem super decimis contra Ecclesiam matricem, cui priùs decimæ debebantur, si Episcopus illas nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauit.*

20 *Noualia debentur Parochiæ, in cuius finibus surgunt.*

21 *Parochiani tenentur denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas prædiales recipiendas, statimque post collectos fructus illas persoluere, nisi aliud consuetudine sit introductum.*

22 *Decimas consuetas tardiùs dantes peccant mortaliter.*

23 *Decimæ debentur statim, absque eo quòd à Parocho petantur.*

24 *Parochiani non tenẽtur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamsi sint publica, nisi consuetudo sit in contrarium.*

25 *Parocho alij decima non est soluenda, præterquam illi, apud quem Ecclesiastica Sacramenta suscipiuntur.*

26 *Decimæ personales attento iure alij Parocho non debentur quàm illi, apud quem suscipiuntur Ecclesiastica Sacramenta.*

27 *Decimæ personales in multis Hispaniarum partibus sunt in vsu.*

28 *Decimæ personales non spectãt ad Ecclesiam habitationi connexam, sed domicilio.*

29 *Parochianus habens duo domicilia, si vnum accessorium est principali soluet decimam principali: si verò in vtroque æqualiter se collocat, inter vtrũq; Parochum diuidetur.*

30 *Artifex, si habeat domicilium in confinio duarum Parochialium, tenetur decimas soluere illi Parochiæ, vbi est pars domicilij, in qua semper laborat.*

31 *Decimæ prædiales soluuntur ex prædijs sitis intra propriam Parochiam, vel in aliena Parochia.*

32 *Decimæ personales, & prædiales, intra propriam Parochiam constituta, non alij, quàm proprio Parocho sunt persoluenda.*

33 *Decima in aliena Parochia constituta, cui Parocho, prædiali scilicet, an sacramentali, sint soluenda, recurrendum est ad consuetudinem.*

34 *Decima in aliena Parochia constituta, cui Ecclesiæ debeantur non est iure expressum.*

35 *Decennium sufficit ad introducendam consuetudinem, cui ex duabus Ecclesiis Parochialibus debeantur decimæ; immemorialis verò, aut quadragenaria cum titulo requiritur, si agatur inter Ecclesiam Parochialem, & alteram cui ius resistit.*

36 *Decima in aliena Parochĩa constituta, semota consuetudine, potiùs prædiali, quàm baptismali Ecclesiæ sunt soluendæ.*

37 *Ouium fructus dicuntur industriales, & non naturales.*

38 *Oues, si dimidia parte anni pascãt in Ecclesia prædiali, dimidiũ totius decimæ illi persoluendum*

uendum est, reliquum verò dimidium pro rata temporis Ecclesiæ Parochiali, si altera dimidia parte anni in eadem oues pascãt.

39 *Decima ouium diuidenda sunt inter duas Parochias, si in earum vna iaceant, seu dormiant, & in alia pascant.*

40 *Oues quando nec pascuntur, nec morãtur per vllam anni partem in Ecclesia domini sui, sed in alijs; nulla pars debetur Ecclesiæ parochiali domini, sed illi, vbi pascuntur, & morantur.*

41 Cap. Commissum, de decim. *declaratur.*

42 *Decima ex ouibus non soluenda Ecclesiis illarum regionum, per quas pascendo transitum faciunt, & redeunt in domicilium.*

45 *Spoliatus per Parochum à perceptione decimarum, quas in ipsius Parochia possidebat, non aliter est restituendus, quàm si ostendat titulum, vel causam iustam qua possessio eiusdem iustificetur.*

44 Cap. in litteris, de restit. spoliat. *declaratur.*

45 Cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa poss. & prop *declaratur.*

46 *Laici spoliati decimis agentes interdicto,* vnde vi, *an sint ante omnia restituendi, ostenditur, & num. seq.*

47 *Decima absq; Parochia an præscribi possint, ita vt virtute præscriptionis aliquis illas exigat à Parochianis, ostenditur, & n.* 48.

49. *Præscriptio non est admittenda, si non detur capacitas possidendi in præscribente.*

50 *Laici decimas possidere, & præscribere non possunt.*

51 *Laicus potest possidere decimas, quas vere, & præsumptiuè constat obtentas esse ante Lateranen. Concil. & præscribere contra laicum qui ante Lateranen. acquisierat.*

52 *Laicus decimas præscribere potest, si priuilegium Papæ accedente eius fama allegat, & ad eius probationem tempus immemoriale ostendat, ex quo, præsumptione Iuris, resultat titulus priuilegij allegatus.*

53 *Laicus in decimis percipiendis tutus est, si accedat fama priuilegij, seu feudi obtenti ante Concilium Lateranen. immemoriali præscriptioni allegata.*

54 *Decimas quæ iustè, & ex legitima concessione à laicis obtinentur, potest laicus contra laicum præscribere.*

55 *Decima absque Parochia an præscribi possunt, præcedente titulo cum spatio quadraginta annorum.*

59 *Præscribenti cõtra illum, qui habet decimas, de Iure speciali sufficit bonam fidẽ probare.*

57 *Ecclesia vna, vt præscribat decimas Episcopo de Iure communi debitas, quas tamen Episcopus nunquam possedit, sufficit præscriptio sola quadragenaria cum scientia, & patientia Episcopi.*

58 *Præscriptio percipiẽdi decimas intra alienã Parochiam ad noualia non extenditur.*

59 *Interpretatio stricta facienda est in præscriptione.*

60 *Decimas tritici in aliena Parochia præscribens seminato milio, vel alio, non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi seruntur.*

61 *Decimas præscribens in vna parte fundi maximè per limites designati, ita vt vnus dicatur, si postea in altera Parochia fiat noualis, decima præscribenti soluenda est.*

62 *Decimas Personales Parochianorum habitantium in aliquo loco præscribentes, si aliquis de nouo ad illum locum venerit, præscribens ab illo decimas habebit.*

DECIMA, quoad hoc propositum, 1
duobus modis potest considerari: aliquando enim sumitur pro iure ipso percipiendi fructus decimarum; aliquando verò importat ipsam perceptionem, seu ipsos fructus, qui decimarum nomine capiuntur. Meminit huius diuisionis S. Thom. 2.2. *quæst.* 87. *art.* 3. Inter quos modos illud est discrimen; quia, si priori modo consideretur ius illud, est ius spirituale dependenter. Ratio est; quia cùm competat propter ministerium spirituale, ab eodémque ministerio dependeat, meritò veluti quoddam accessorium eidem ministerio ius spirituale dependenter appellabitur: non sic dicendum de perceptione fructuum, quæ quidem res temporalis est, eò quòd in rebus temporalibus consistit, quas res constat ad hominis alimoniam ordinari. † 2
Sic sanè priori modo considerata in laïcos cadere non potest, prout notauit Glos. & communis *ibi*, *in cap. causam quæ, de præscript. gloss.* 2. & communis *in cap. quamuis* 17. *de decim.* post alios Conar. *var. lib.* 1. *capit.* 17. *num.* 6. Menoch. *illustrium capit.* 89. *numero* 6. Gutier. *canon. lib.* 2. *capit.* 21. *num.* 64. *&* 71. eò quòd laici non possunt administrare spiritualia, à quibus inseparabiliter dependet, iuxta text. *in capite primo*, ibi, *iure Sacerdotum*, 16. *quæstione septima, & in cap. tua* 25. *in princ. de decim.* obseruat S. Thom. *d. artic.* 3. Sot. *lib.* 9. *de iustit, quæstione quarta, artic.* 3. Couarr. *d. cap.* 17. *numero* 1. Contra verò erit, si posteriori modo decima consideretur; tunc enim in laïcos cadere potest, vt docet Pontif. *in cap.* 2. *de locato*, fatetur communis ex Tiraq. *de retract. lig.* §. 1. *gloss.* 7. *num.* 11. Rebuff. *de decim. q.* 10. *num.* 34. dummodò tamen non sit per titulum habilem ad transferendum dominium, & producentem vsucapiendi conditionem, prout colligitur ex tex. sic intelligendo *in d. cap.* 2. *de locato, in vers. ita tamen*, eò quòd per talem titulum laïcos habere decimas, datur iuris resistentia, de quo

in

*in d. cap.*1.16.*q.*7.*in cap. fin. verſ. quod autem,*
16.*q.*1.*& in cap.peruenit.*1.*q.*3.qua quidem re-
ſiſtentia inficitur, & impeditur, ſaltem poſ-
ſeſſio ciuilis & iuſta, hoc eſt, habilis, ſine
qua præſcriptio non procedit, iuxta *reg.ſine*
poſſeſſione, de regul.iuris,lib.6. & ita etiam in-
telligi poteſt deciſio tex.*in d.cap.cauſam quæ,*
vt procedat quoque in decima poſteriori mo-
do conſiderata;non enim par credere eſt in il-
lo text.imò omnino ineptum videtur, laicum
ibi contendiſſe decimas ad ſe pertinere, tan-
quam proprium ſtipendium pro ſpirituali mi-
niſterio, quod conſtabat ab ipſo præſtari non
poſſe.

3 Quibus præmiſſis, iam patet decimam
priori modo conſideratam poſt diuiſionem
Parochiarum adeò ſolis Parochis competere,
vt nullus alius illam habere poſſit. Probatur
etenim cùm decima priori modo conſiderata,
illis ſolummodo competat,qui ad populi ſol-
uentis ſalutem ſpiritualia ex obligatione offi-
cij miniſtrant, & ſoli Parochi hoc efficiunt
miniſterium, vt per Sot. *lib.9. de Iuſtit. quæ-*
ſtione 4.art.3. col.3. Suar. *de pænit.part.2.diſp.*
32.*ſect.*1.*à n.*2.rectè fit,vt illi ſoli præſtetur,&
nullus alius talem decimam recipere poſſit
poſt factam Parochiarum diuiſionem; quia
4 † ante illam decimæ totius diœceſis ad ſo-
los Epiſcopos ſpectabant, qui ſoli pro illo
tempore erant Parochi, quibus ſcilicet to-
tius plebis diœceſanæ cura imminebat, iux-
ta tex.*in cap.Epiſcopus, & in c.præcipimus,* 12.
*q.*4. cæteri autem Presbyteri, veluti eorum
conſtitutores,ex text.*in cap.in nouo,*21.*diſt.*ad
eorundem Epiſcoporum nutum promiſcuè
modò in hac, modò in illa Parochia paſtora-
le munus exercebant.Poſtmodum verò facta
redditũum Eccleſiaſticorum diuiſione, iuxta
text. *in d.cap.de redditibus,& in cap.quatuor.*
5 12.*q.*2. † Parochiæ ſingulæ ſingulis Presby-
teris fuerunt conſtitutæ,ſingulisque Parochiis
territoria per ſuos terminos ſunt diuiſa, vt
tandem vnicuique Presbytero tota ſuæ Paro-
chiæ cura remaneret, text. opt. *in capit.*1.13.
*q.*1.reſoluit Nauarr. *in cap.placuit, in princ.de*
*Pænit.diſt.*6.Selu.*de benefic.p.*1.*q.*4.*n.*12.Duen.
6 *reg.*72.*à princip.*Sic ſanè † Parochia vulgo di-
citur totus ille ambitus, quo plebs eidem Pa-
rochiæ deputata continetur, Syluest. *in ſum.*
verb.Parochia, iuxta quæ dicendum eſt,quod
Parochus eſt Presbyter ille, qui habet curam
totius Parochiæ in foro Conſcientiæ, contrà
vero Parochiani ſunt ſinguli de ipſa plebe,
Ex quibus,

7 *Primò* infertur perceptionem ipſam deci-
marũ ad ſolos Parochos attento Iure commu-
ni pertinere.Dixi *ſuprà* decimam priori modo
conſideratam,hoc eſt ius percipiẽdi decimas,
ſolis Parochis competere:atqui perceptio ipſa
fructuum attento Iure communi ſpectat ad
illum,qui ius percipiendi habeat,vt docet Iu-
reconſ.*in l.vſusfructu legato 7.in princ.ff.de v-*
*ſufr.*igitur,&c.Probant corol.tex.*in c.*1.ibi,*iu-*
*re Sacerdotum,& in dict.c.ſtatuimus,*16. *quæſt.*
1.text.melior *in cap.vltim. de Paroch. & in d.*
*c.cùm contingat, de decim.*vbi Abb. *numero* 7.
Sanct.Thom.2.2.*quæſtion.*87.*art.*3.*in corpore,*
Syluest. *verb.decima,n.*14. Couarr. *lib.*1. *var.*
*c.*17.*num.*7. Piaſec. *in praxi Epiſcop par.*2.*c.*4.
*n.*61.Rebuff. *de decim.quæſt.*4.*n* 4.Gonzal. *ad*
*reg.*8.*Cancell.gloſ.*5.*n.*75. Ioſeph.Ludou.*deciſ.*
72.*n.*3.9.*&* 10.Seraphin. *deciſ.*1449.*numero* 5.
Gregor. XV. *deciſ.*519.*n.*2. Caualer. *deciſ.*73.
Machado *en ſu perfetto Confeſſor lib.*2.*part.*4.
*docum.*3.Rot.*in Nouarien.Decimarum,*7.*Maij,*
1627. corã *R.P.D.Pirouano,*& *in Sabinen. De-*
*cimarum,*16.*Martij,*1627. coram. *R.P.D.Piro-*
*uano, & in Sabinen.Decimarũ,*16.*Martij* 1609.
coram *Reuerendiſſ.D. meo Coccino Decano, &*
*in Abulen. Decimarum,*28.*Martij,*1631.coram
R.P.D.Vbaldo.

Parochus enim de Iure communi habet 8
fundatam intentionem reſpectu omnium de-
cimarum intra ſuæ Parochiæ limites exiſten-
tium;*cap.cùm contingat, & capit.cùm tua, de*
*decim.*Aloyſ.Ricc. *in praxi par.*4. *reſolut* 294.
*num.*1. Rot. *deciſ.*178.*num.*5.*p.*2. *& deciſ.*135.
& 192.*n.*5. *& deciſ.*147.*n.*1.*p.*2.*recent.* & fuit
dictum *in Conchen.Decimarum.*11.*Maij,*1615.
coram *R.P.D. meo Pirouano, & in Ciuitaten.*
*Decimarum,*18.*Iunij,*1618. coram *Card. Vero-*
ſpio, ead. Rota coram Seraph. *deciſ.*802.
*numer.*1.2. & 10. & coram Gregor. XV.*deciſ.*
449.*num.*1.& coram Coccin. *deciſ.*16. *num.*1.
*& deciſ.*55.*n.*8.*& deciſ.*134.*in fin.*& apud Poſt.
poſt *tr.mandati de manutenendo,deciſ.*157. *&*
*n.*2.*& deciſ.*187.*n.*6.*& deciſ.*211.*n.*4.etiam ad
excluſionem Epiſcopi,Seraphin. *d.deciſ.*802.
*n.*1.& hæc iuris aſſiſtentia ſuffragatur nedum
ipſis Parochis, verùm etiam aliis; quos iidem
ad participandum de decimis admittunt, Se-
raph.*deciſ.*899.*num.*3.*&* 4.*& deciſ.*908.*n.*3.&
fuit dictum *in allegata Ciuitaten. Decimarum,*
coram *Card. Veroſpio,* Poſti. *d.obſeruat.*45.*n.*
56.& Rot.*poſt ipſum deciſ.*157.*n.*3.

Quæ quidem aſſiſtentia prodeſt Parochis 9
in petitorio, vt non teneantur aliter probare,
decimas ſibi competere; ſed contrarium aſſe-
renti incumbit onus probandi, cùm habeat
contra ſe iuris reſiſtentiam, Rebuff.*de congrua*
*portione,num.*10.*cum ſeqq.*Mateſcot.*var.reſol.*
*lib.*1.*cap.*12.*n.*10.Rot.*d.deciſ.*135.*in fine, & d.*
*deciſ.*193.*n.*5.*in fine,part.*2. *recent.* Non † ſuf- 10
fragatur tamen ad effectum obtinendi ma-
nutentionem, quæ ex ſola Iuris communis
aſſiſtentia non datur, niſi in iuriſdictionali-
bus, iuxta opinionem, quam hodie Rota ſer-
uat, quicquid alias tenuerit, vt notauit Fe-
rentil.*in annot.ad deciſ.*219.*Buratti, littera A.*
& ſic iuxta opinionem, quam frequentiùs te-
nuit

nuit Rota, non suffragatur Parocho, & Parochiali Ecclesiæ pro manutentione solum fundamentum huiusmodi iuris assistentię absque possessione probata, vt ipsamet Rota censuit *decis.685. n.2. p.1.recentior. & decis.291.n.14. post vol.2.concil.Farinac.* Adden.*ad decis.312. in fin. Greg. XV.* Aloys. Ricc. *in collect.* 1313. Post.*d.obseruat.45.num* 47.

Nec etiam in his terminis Parocho danda est manutentio in perceptione decimarum ex sola iuris assistentia quando constat de possessione alterius, Rot. *d.decis.291.n.14.in fin. & num.17.post vol.2.consil.Farin.& decis.685.sub num.2.part.1.recent.* Nec quando ex aduerso allegatur, & iustificatur priuilegium Seraph. *d.decis.1497.n.2.in fin.* siue ex aduerso probatur præscriptio ad fauorem aliorum in illarum perceptione, Rot. *in nouis decis.*11. aliàs 259.*de restit.spoliat.* licèt secùs si validitas priuilegij sit in controuersiam deducta, & dum de ea discutitur, Rota post tract.Postij *decis.* 157.*num.5.*

Et quod dictum est de decima respectu Parochi, etiam in quarta decimarum respectu Episcopi pro sua portione Pontificali locum habere est dicendum: nam licèt Episcopus habeat in ea intentionem fundatam intra limites suæ Diœcesis, vel de Iure communi, vel de consuetudine, Seraphin. *decis.*1449. *n.4.* Rota *apud Marchesan.de commission. p.1. pag.682. num.2. & decis.401.n.1.p.2.recentior.* Attamen sine possessione non debetur illi mandatum de manutenendo, Seraphin.*d.decis.*1449. sed probata quasi possessione illi manutentio datur, Seraphin.*decis.*1380.*n.*1. Rot. *decis.402.n.2.p.2.recentior.*

11 Non obstat tex. *in d.cap.quoniam* 13.*de decim.* dum probat ad Episcopum etiam pertinere perceptionem decimarum: quia omissa responsione gloss.*in dict.cap.cùm contingat, & verb.decimationum in cap.conquerente de offic. Ordin.* contendentis tex. illum loqui de consuetudine, secundùm quam putat Episcopos habere quartam decimarum in Parochiis suæ diœcesis, contra tex.*in d.cap.conquerente*, vbi enumerantur illa, quæ de iure pertinent ad Episcopos, prout est visitatio, iurisdictio Ecclesiastica, & alia plura, cum quibus quarta decimarum comparatur; Responderi potest prædictam Quartam, de qua *in d.capit. quoniam*, de iure debitam Episcopis, non dari illis, quasi eam exigere possint immediatè à prophanis, sed ab ipsis Parochis, prout expendit Abb.*num.2.in dict.capit.quoniam, & in d. cap.cùm contingat n.7.* idem Abb. & communis *in d.cap. conquerente, & in cap. de quarta, de præscript.* iuxta quam responsionem verba illa tex.*in d.cap. quoniam.* ibi, *sua parte retenta*, sunt intelligenda, vt videlicet, pars illa ducenda sit è manibus Parochorum, nempe, ex toto decimarum cumulo, qui obuenit Parochiali Ecclesiæ, quam quidem Quartam iam antea dicit institutam text. *in capit. concesso*, cum multis *ibidem*, 12. *quæstion.2.* & de illa agit text. *in dict. cap.conquerente.*

Nec etiam obstat tex. *in cap. dudum.de decim.* Nam satisfit, si dicas tex. illum, dum dicit 12
Episcopum habere fundatam intentionem Iure communi super decimas, agere de decimis, quæ debentur Parochiæ ipsius Episcopi, qualis est Ecclesia Cathedralis, † respectu cuius 13
dicitur propriè, & immediatè Parochus, non verò aliarum Parochiarum, Abb. *in d.cap.cùm contingat, num.7.* Rebuff. *de decim.q.7.num.7.* Monet. *eod.tract.c.7.num.7.* Coccin. *decis.38. num.1.& decis.254.num.4.* Post. *d.obseruat.45. num.45.*

Sic similiter, quando prædia, ex quibus 14
decimæ petuntur, non sunt intra certam Parochiam, tunc remanent prædicta prædia immediatè in Parochia Episcopi, ac proindè decimæ illorùm Iure communi ad Episcopum tanquàm ad proprium, & immediatum Parochum pertinere dicuntur, *d.c. quoniam, in fine.* sic necessariò intelligendum: vbi Abb. *num.2.& 4.*gloss.*verb.iure communi, in d.cap. cum contingat.* Rebuff.*q.7.num.*8. Verall. *decis.* 340.*num.2.parte* 3. Azor.*instit.moral.p.1.lib.7. cap.25.quæs.9 vers. deinde.* Monet. *c.7.num.9.* Basil.Pont.*de Sacram.matrim.lib.5.capit.13.§. 3.n.21.* Machado *d.lib.2. p.4. tract.10. docum. 3.num.2.* Rota *in Pacen. Decimarum dell Hebrero, 9. Iunij, 1603. & 21. Iunij, 1604.* coram *Reuerendiss. Dom. meo Coccino Decano,* & *in Placentina Decimarum personalium de Trugillo,* 18. *Martij*, 1618. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius impressas *decis.164. & in Conchen. Decimarum del Infatando*, 18. *Decembris*, 1617. coram *bonæ mem. Martino Andrea.*

Sic etiam in illis Diœcesibus, in quibus Pa- 15
rochiæ non sunt distinctæ solus Episcopus dicitur totius Diœcesis vniuersalis Parochus, ac proinde ei debentur decimæ, *cap fin.* vbi gloss. *de Paroch.* Rebuff.*d.quæst.7.n.9.* Azor. *instit. moral.part.1.lib.7.c.36.q.9.* Rot.*decis.309.n.5. par.2.diuers.* Monet. *d.cap.7.num.*10. Buratt.*d. decis.164. numer.2.* & fuit resolutum *in dicta Ciuitaten. Decimarum.* coram *Card.Verospin.* & coram Coccino *decis.118.n.5. & decis.237. num.2. & decis.485.numer.1.* Et in Regnis Hispaniarum Ecclesiæ Cathedrales, Dignitates, & nonnulla alia beneficia sunt fundata super decimis, & ideò Parochi in illis Regnis non possunt dici habere intentionem fundatam contra huiusmodi Beneficiatos super decimis, sed tenentur probare, vt dixit Rot. coram Greg. XV. *decis.429.num.6.* Ex his

Colligitur *primò*, decimarum perceptio- 16
nem, Iure communi attento, pertinere ad Capellam

pellam, quæ nouiter, & legitimè in Parochiam fuerit erecta, quantumcunque intra limites alterius Parochiæ erigatur. Paret, ſi expendamus in illa reperiri Parochum, quem ſupponimus legitimè obligatum ad adminiſtranda ſpiritualia in ſui Populi ſalutem: ac proinde nil mirum, ſi Iure communi inſpecto perceptio decimarum ad illum ſpectare dicatur, iuxta ſuprà reſoluta, ita in ſpecie reſoluunt Abb. *numer.*8. & Doctores communiter *in d. cap. cùm contingat.* Nec refragatur tex. *in cap. Eccleſia, & in cap. quicunque, 16. quæſt.*1. dum dicunt nouas Eccleſias conſtruendas non eſſe cum præiudicio antiquorum, ſaltem quoad decimas: Satisfit enim, ſi aduertas, iura illa non procedere, quando ex iuſta cauſa, & concludente iuſtitiam, interueniente Epiſcopi auctoritate, & aliis requiſitis non deficientibus, Capella in Parochiam erigitur, iuxta terminos tex. *in cap. ad audientiam. il* 1. *de Eccleſ. ædific.* Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reformat. c.*4. prout in ſpecie intendit gloſſ. *in d. c. Eccleſia:* facit tex. *in cap. ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* Sic ſanè ſine prædicta, iuſta cauſa, & neceſſaria non poteſt Epiſcopus capellæ nouiter erectæ deputare certam Parochiam cum præiudicio Eccleſiæ Baptiſmalis, cuius conſenſus ad talem deputationem neceſſarius eſt, prout in ſpecie aduertit gloſſ. *verb. antiquiores, in d. c. quicunque,* Lambertin. *de iurepatron. lib.*1. *qu.*4. *art.*8. Rebuff. *quæſt.*6. *à num.*6. & multoties prædictæ Capellæ erectio ſolet fieri cum quadam tranſactione, & compoſitione celebrata inter Eccleſiam antiquam, & ipſam Capellam circa decimas, fructus, & oblationes recipiendas, non conſtituendo Vicarium in eadem Capella, ſed mercenarium per Parochum Eccleſiæ antiquæ deſignandum; quòd ſi Capella habens Parochiam intra limites alterius inueniatur, & non conſtet de iuſta, & neceſſaria cauſa Parochiæ deputationis, & ſic dubium proponatur, illam quidem interueniſſe, & reliquas ſolemnitates, præſumendum eſt, iuxta reſoluta per Archid. *in cap. nemo, numero tertio de conſecr. diſt.*1. Felin. *in capit. de quarta, numero* 12. *de præſcript.* quæ ſententia data temporis diuturnitate, putà decem annorum, extra controuerſiam procedit, ſiquidem licèt ſolemnitas extrinſeca, qualis eſt Epiſcopi conſenſus, interuentio iuſtæ, & neceſſariæ cauſæ ex ſe non præſumatur, iuxta reg. tex. *in l. quæcunque* 15. §. *vlt. ff. de Publ. in rem act.* reſoluit Boër. *deciſ.*34. *numer.*2. Gam. *Luſit. deciſ.*48. *à num.* 3. diuturnitate tamen temporis interueniente neceſſariò præſumuntur, iuxta reg. tex. *in l. filius, C. de petit. hæred.* tradit communis per tex. ibi *in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſuris. & in capit. peruenit, de empt.*

17 *Secundò* colligitur Eccleſiam Matricem de Iure communi fundatam eſſe quoad decimas prædiales ſuæ Parochiæ, Gloſſ. *verb. de iure communi, in dicto c. cùm contingat,* Rebuff. *q.*6. *n.*12. Suar. *de Relig. tom.*1. *libro primo, de decim. c.*28. Rot. *in Nouarien. Decimarum, ſeptimo Maij,* 1627. coram *R. P. D. meo Pirouano.*

18 † Si verò Eccleſia Matris conſentit aſſignationi limitum, & fundationi Parochiæ, tunc cenſetur remiſiſſe ius decimandi, & alia iura Parochialia quoad illam portionem limitum, qui nouæ Eccleſiæ aſſignati ſunt, Rebuff. *d. qu.* 6. *num.*20. Monet. *d. cap.*7. *num.*30. Rot. *deciſ.*313. *n.*6. *p.*2. *recentiſsim.* aliàs *p.*4. *recentior.* vbi quòd erecta noua Parochia intra fines antiquæ, noua Parochia habebit decimas, quæ aliàs competiiſſent antiquæ, etiamſi hoc in noua erectione minimè caueretur, Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3. *cap.*458. *n.*14. ita
vt † Eccleſia Parochialis de nouo erecta fun- 19
datam habeat intentionem ſuper decimis contra Eccleſiam Matricem, cui priùs decimæ debebantur. Rot. *in Mediolan. decimarum, de Carlatto,* 18. *Martij,* 1616. coram *bon. mem. Martino Andrea, & in Commen. Decimarum,* 28. *Iunij* 1602. & 27. *Nouembris,* 1616. coram *Card. Sacrato,* & *in Conchen. Decimarum,* 11. *Maij,* 1615. coram *R. P. D. meo Pirouano,* & *in Mediolanen. Decimarum S. Iuliani,* 16. *Ianuar.* 1613. coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctiſſimo D. N. Inocentio X. vbi vult hoc procedere, quando diſmembratio eſt facta ſimpliciter; non autem quando eſt facta cum clauſ. *ſine præiudicio alicuius,* Calderin. *conſ.*2. *de decim.* Abb. *in d. cap. cum contingat, num.*8. *in* 4. *caſu.* poſt Butr. *numero* 8. *in fine, verſ. quandoque intra limites.* idem Abb. *in cap. ad audientiam, n.*14. *de Eccleſ. ædific. & conſ.*58. *ad fin. verſ. hanc inſuper. lib.*1. Pariſ. *conſ.*73. *n.*1. *lib.*4. Menoch. *conſ.*39. *n.*20. Ruin. *conſ.*169. *num.*79. & non eſt neceſſe, quòd reales limites aſſignentur: ſed ſufficit, quòd Matrici, cui debebantur decimæ, & primitiæ, in erectione nouæ Parochiæ, relinquantur ſolæ primitiæ ex gratia, Rot. *in d. Mediolanen. Decimarum de Carlatio:* per incluſionem enim primitiarum excluduntur decimæ, & cenſentur aſſignatæ parochiali nouiter erectæ, arg. text. *in l. cùm Prætor. ff. de iud. in l. maritus,* vbi Gloſſ. *verb. præſcripſerit. C. de procurat.* ſtante maximè conſenſu Præpoſiti Eccleſiæ Matricis in ipſa diſmembratione. Aduertendum quoque eſt Rot. *in d. Mediolanen. Decimarum de Carlatio,* de hac concluſione dubitaſſe, an ſcilicet decimæ abſque alia aſſignatione, & diſmembratione facta per Epiſcopum tranſirent ipſo iure in Eccleſiam parochialem nouiter erectam, propter Concil. Trident. *ſeſſ.*21. *de reformat. c.*4. ibi, *aßignetur competens portio arbitrio Epiſcopi,* &c. & ideo cauſam remiſiſſe ad Eminent. S. Congregationis Concilij Trident.

Trident. Interpretes, qui partibus auditis *sub die* 11. *Martij anno*. 1617. censuerunt decimas ad Ecclesiam Matricem pertinentes non transire ipso iure in Parochialem Ecclesiam nouiter erectam; sed remanere apud Ecclesiam Matricem, nisi eas Episcopus nouo Parocho ad præscriptum Concilij assignauerit.

20 *Tertiò* colligitur deberi noualia Parochiæ, in cuius finibus surgunt, *d. cap. cùm contingat. & d. c. quoniam, de decim.* quòd si noualia appareant inter duas Parochias, & nesciatur, intra quam illarum, quia ignorantur limites, tunc inter illas fiet diuisio, vt voluit Henric. Boich. *in c. peruenit, col.* 1. *de decim.* vel Episcopus, cui voluerit, iudicio suo concedet, secundùm Rebuff. *d. tract. q.* 14. *num.* 4. per *d. c. quoniam*, vbi habetur, quòd tunc Episcopus secundùm discretionem à Deo sibi datam, vel alij Ecclesiæ deputare, vel ad opus suum retinere debet. Si verò limites quoquo modo apparent, pro modo & portione limitum cuilibet earum Parochiarum, debet assignare, vt disponitur *in d. c. quoniam*, & notauit Rebuff. *d. q.* 14. *n.* 4.

21 *Quartò* colligitur, Parochianos teneri denunciare, & Parochum certiorem facere ad decimas recipiendas, statimque post collectos fructus illas persoluere, ad quorum solutionem debent esse parati, quoties per Parochum, vel eius procuratorem fuerint petitæ, aliàs pec arum mortale incurrũt. Ita gloss. *verb. fructibus, in cap. cùm homines, de decim.* Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. *ver. tertia* Rebuff. *d. tract. q.* 13. *num.* 50. Fagundez *d. prac.* 5. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 11. Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 43. Suar. *d. lib.* 1. *c.* 36. *num.* 20. *& cap.* 37. *num.* 2. Quòd enim decimæ prædiales solui debeat statim ac fructus collecti sunt, probat expressè tex. *in d. c. cùm homines*, ibi, *statim frugibus collectis*, &c. Læl. Zanch. *de priuileg. Eccles. priuil.* 120 *num.* 11. Rebuff *d. tract. q.* 12. *num.* 1. *&* 3. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 160. Guid. Pap. *decis.* 70. vbi etiã intelligit, *statim*, id est, quantò citius solui possunt, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 252. *num.* 1. Paul. Layman. *in Theolog. morali, lib.* 4. *tract.* 6 *cap.* 5 *num.* 1. Castill. *tom.* 7 *de Tertiis, c.* 39. *n.* 2. Suar *d. lib.* 1. *c.* 38. *n.* 5. Fagundez *in* 5. *præcept. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 11. Castr. Palao *d. tom.* 2. *tract.* 10 *disp. vnic. puncto* 8. *n.* 4. me citato 22. in hoc loco Trullenc. *in exposit. decal. lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 4. *n.* 1. Monet *d. tract. c.* 6. *q.* 2. *n.* 8. vbi *n.* 9. cum Rebuff *d. q.* 12. *n.* 2. & Azor. *d. p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 24. *quæst.* 16. tenet sufficere, quòd fructus sint collecti, licèt granum sit cum palea: & *n.* 15. subdit valere consuetudinem vt decimæ prædiales non soluantur statim, sed certo tempore.

22 Vnde mortale peccatum incurrere consuetas decimas tardius dantes, resoluũt Marches. *de commission. par.* 1. *c.* 15. *sub n.* 17. Campan. *d. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 155. imò teneri soluere, vel monere debentem, quando frumentum, vel vinum perit, si decimæ solutæ non fuerunt, statim ac fructus collecti sunt; vel saltem iuxta consuetudinem, monito Curato, vt decimã reciperet, voluit glos. *d. verb. fructib.* sequũtur Rebuff. *dict. q.* 12. *n.* 2. Monet. *d. c.* 6. *n.* 10. † debentur enim statim absque eo, quod à Parocho petantur, vel exigantur; quia dies ipse, siue tempus solutionis pro creditore interpellar, Rebuff *d. q.* 12. *n.* 7. Gutier. *d. c.* 21. *n.* 44. Paul. Laymann. *in Theolog. moral. l.* 4. *tract.* 4. *c.* 5. *n* ... *in fine.*

Non tamen prædicti Parochiani tenentur decimas debitas deferre in horrea Clericorum, etiamsi sint publica, cùm ad id nullo pacto, nullàve lege obligentur, vt in specie tradit Guid. Pap. *decis.* 283. Adrian. *quodlib.* 5. *art.* 1. §. 2. licèt contrarium teneant Doctores communiter, vt per Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 43. quorũ sententia poterit procedere data consuetudine in contrarium, quæ non datur imò inspectã illã, Clerici solent mittere pro decimis ad agros, fundósque, tempore collectionis, vt testatur Gutier. *vbi sup. num.* 45. nam in hac re standum est consuetudini legitimè præscriptæ, secundùm eum modum, quo fuerit introducta, vt per Suar. *d. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 7. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *quæst.* 4. *num.* 99. Fagundez *d. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 12. Castr. Palao *d. puncto* 8. *num.* 5. Trullench. *d. dub.* 4. *num.* 2. Sic sanè reprobanda est sententia Paris. *cons.* 15. *num.* 26. *lib.* 1. asserentis, Parochum non petentẽ suas decimas tempore collectionis, postea petere non posse: contra quem est gloss. *d. verb. fructibus*, & illam opinionem tanquã falsam reprobant Couar. *d. c.* 17. *num.* 8. *vers.* 8. & Rebuff. *d. tract. q.* 13. *num.* 50. Illud aduertere oportet quòd exactor decimarum potest domino fundi prohibere ne fructus illinc exporter, nisi eo, vel eius nuncio præsente, Rebuff. *de decim. q.* 5. *n.* 23. Vincent. de Franchis *decis.* 117. Gasp. Thesau. *lib.* 1 *qq. forens. q.* 9. Cancer. *var. resol.*, *tom.* 1. *c.* 23. *n.* 7. 24

Infertur *secundò*, alij Parocho decimam nõ esse soluendam præterquam illi, apud quem Ecclesiastica Sacramenta suscipiuntur. Diximus *suprà* decimam priori modo consideratam post diuisionem Parochiarum, adeò solis Parochis cõpetere, vt nullus alius illã habere possit; at qui nulli alij sunt Parochi ad hunc effectum, nisi illi, apud quos Ecclesiastica Sacramenta recipiuntur, vt docet tex. *in c.* 2. *de Paroch.* Igitur, &c. Probant corollarium, tex. *in c. vlt.* ibi, *nec ab iis temporalia exigunt, ne Paroch.* tex. melior *in c. quæsti*, 16. *q.* 1. *& in c.* 2. *vers. illa, de decim. & in c. ad decimas, de rest. spoliat.* 25

spoliat.lib.6.tradunt S.Thom.2.2 q.87.art.3. Syluest. verb.decima, n.14. Rebuff. d. tract. q.5.à n.16.& q.14.num.39.& quæst.6.num.12. nouissimè Trullench. d. cap.3 dub.5. à num.1. Verùm isti Doctores nimis generaliter loquuntur, & ad indiuidua minimè deueniunt, nec de quibus decimis intelligant, ipsi declarant.

Quare pro terminorum cognitione,& pleniori huius corollarij declaratione dicendum est primò,decimas dupliciter considerari:aliæ namque personales sunt, aliæ verò prædiales appellantur, prout sæpiùs hoc cap. meminimus; inter quas,quoad nostrum propositum,
26 illud est discrimen, quod † priores, attento iure, non alij Parocho debentur, quàm illi, apud quem suscipiuntur Ecclesiastica Sacramenta, vt probat tex. in cap ad Apostolica 20. vers. noueris, de decim. & in cap.fin. de Paroch. resoluunt Syluest. verb. Decima, n.14. Rebuff. d.tract.q.5.n.3.& q.6.à n.2.& à n.24. & q.13.n.63.Gutier.pract. lib.1.q.17.n.8.Suarez de Relig.tom.1.tract.2.lib.1.c.21.& 22.n.8. Monet. dicto tract. cap.7. ex num.21. Basil. Pont. de Sacrament.Matrim.lib.5.cap.13. §.3. num.19. Fagundez d.præcept.5. lib.1. cap.3. à num.1. Ratio est, quia sicut proprius Parochus sua persona, & illius ministerio prædicta Sacramēta administrat: ita quoque oportet, vt ille, in cuius fauorem fit prædicta administratio, eidem Parocho soluat decimas de illis, quæ ex propria persona, & illius ministerio acquisiuit: qui Parochus esse non desiit, etiamsi Parochianus causa comitandi Regem,vel fugiendi pestem, vel recreandi animum, vel agendi aliqua negotia, vel denique causa belli extra illam parochiam resideat; absque tamen animo transferendi domicilium in perpetuum; prout colligitur ex tex. in cap.3. de sepultur. lib.6. aduertit in specie Nauar.cons.2.num.5. de decim. quamuis per accidens in eadem Ecclesia per totum tempus absentiæ non recipiat Sacramenta: optimè obseruat Basil. Pont. loco
27 proximè citato, † huiusmodi decimas personales,si alicubi sint in vsu (prout sunt in multis Hispaniarum partibus, vt attestantur Nauar. in man. cap.21.num.31. Gutier. d. cap.1. n.34. Rot. in Placentina Decimarum de Tru-
28 xillo, 15. Nouembris.1621. coram bonæ mem. Buratto,inter eius impressas, decis.572. nam,† vt plurimùm non esse in vsu docent Sà verb. Decima, num.1. & Suarez, d.lib.1. cap. 21.) non spectare ad Ecclesiam habitationi connexam, sed domicilio, quia decimæ istæ persoluuntur ad sustentationem eorum, qui spiritualia ministrant: tum quia transeunt hæc onera cum persona; non enim inhærent rei: quare æquum videtur, vt illi Ecclesiæ soluantur, quæ spiritualiter fidelem Sacramentis, atque doctrina assistit. Vnde subdit idem Basil. Pont. quòd si quis mutet domicilium, licèt habeat in alia Parochia possessiones, illi debentur, vbi domicilium habet: & licèt non mutet domicilium,si tamen extra suam Parochiam laboret, etiam per magnam anni partem, semper decimas personales soluet illi Ecclesiæ, vbi habet domicilium: quia ibi per se recipit diuina, licèt ex accidenti, occasione absentiæ, contingat quandoque alibi recipi Sacramenta, de quo etiam Fagundez d. præc.5. lib.1. cap.3. num.2.

Quòd si contingat habere duo domicilia, 29
si vnum accessorium est, principali soluet; si verò in vtroque æqualiter se collocat, inter vtrumque diuidentur; ita Rebuff. de decim. quæst.6. num.5. Suar. d. lib.1. c.21. num. 1. Fagundez, d. cap.3. num.5. vbi numero 6. subdit, quòd † si quis artifex habeat domici- 30
lium in confinio duarum Parochialium,tenetur decimas personales soluere illi parochiæ, vbi est pars domicilij, in qua semper laborat: & numero 7. addit quòd si dubitetur, de qua Parochia domicilium sit, tunc inspicienda est ianua, seu porta illius principalis. In posterioribus verò prædialibus non sic dicendum, sed secundùm distinctionem infrà referendam.

Sciendum est quoque decimas prædiales 31
in duplici esse differentia: aliæ enim veniunt soluendæ ex prædiis sitis intra propriam Parochiam: aliæ verò colliguntur ex prædiis sitis in aliena Parochia, inter quas illa est differentia: quia priores etiam sine dubio non debentur alij, nisi Parocho, à quo Parochianus recipit Sacramenta ex ratione proximè dicta; & ita probat text. in d. cap. ad decimas, & in d. cap. quoniam, & sic procedunt, text. in d.c.quæsti,& in d. c.2. de decim. Contrà verò posteriores, quæ si non soluerentur Ecclesiæ prædiali, vtique iniuria quodammodò inferri videretur illius Parocho,cùm sit paratus ministrare Sacramenta dominis prædiorum; tum etiam, quia daretur confusio Parochiarum contra bonum publicum illatum terminos statuens,iuxta tex. in c.1. dist.80.& in c.1 13. q.1. & consequenter resultaret maximum inconueniens,quod considerauit tex. in d.c.cùm sint homines,& in c.super eo, de Paroch.& in c. quicumque,& in c.liceat,16. q.3. Ex his,

Colligitur primò decimas personales, sicut 32
prædiales, intra tamen propriam Parochiam constitutas, sine dubio non alij, quàm proprio Parocho esse persoluendas. Patet, si expendamus, nulli alij nisi illi esse debitas, iuxta resoluta, & quòd sint institutæ ad ministerium Sacramentorum, quod quidem in personis exercetur: & ita probant tex.

tex. *in d.c. ad Apostolica,& in d.cap.2.* & alia Iura suprà citata, resoluunt Sil. Rebuff. & alij post eos relati.

Colligitur *secundò* non sic dicendum esse in decimis in aliena Parochia constitutis, in quibus recurrendum est ad consuetudinem, vt inquit tex. *in d.cap.cùm sint homines*, & per illum vt docent Abb. *cons.58. num.2. vers. ex his argumentis*, Couar. *d.cap.17.num.8.vers.4.* Perez *lib.1. post princ. vers huiusmodi autem decimæ, tit.5.lib.1.Ordin.pag.216.& lib.3. in princip. tit.6. eod. lib.1.pag.133.* Gutier. *practic.lib.1.q.17. n.2.& 5. & Canon. lib.2. cap. 21 num.58.* Putc. *decis.150. num.4. vers. tamen istis, lib.1.* Rot. *decis.163. n.3. p.2. diuers. & decis.274. n.1. & decis.289.part.2. recent. & in Abulen. Decimarum, 17. Decemb. 1627.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, vers. tertiò tollitur*, vbi fuit dictum, quòd si agereetur inter Ecclesiam prædialem, & Sa-
34 cramentalem, cui decimæ deberentur, tunc standum erit consuetudini. Patet † si expendamus in huiusmodi decimis non esse Iure compertum cuinam Ecclesiæ debeantur, Achil. *decis.6. numero 2. de decim.* Putc. *decis.176. numero 4. lib.3.* & propterea in earum solutione iuris obscuritatem repetiri, vt fatetur Pontifex *in dicto cap. cùm sint homines, & in d.cap. ad Apostolicæ*, ac proinde, cùm consuetudo sit optima legum declaratio, *cap. cùm dilectus, de consuetud.* vtique ad illam in hac dubietate erit recurrendum, vt securiùs procedatur: nec aliud euincit necessariò tex *in l.Imperatores,in princ. ff. de publican.* siquidem intelligi potest de oneribus aliis realibus, quæ ratione rei debentur: nos verò agimus de decimis, quæ, licèt reales appellentur, non tamen ratione rei, sed ratione personæ debitæ sunt; quæ quidem consuetudo per decennium inducetur, eò quòd non contra ius expressum, sed magis præter ius censetur propter obscuritatem illius, quòd
35 per illam declaratur, ac proinde nil mirum, † si longo tempore, hoc est, per decennium, rectè inducatur, iuxta gloss. receptam. *in cap. vlt. verb. consuetudine, de consuetud. libro 6.* obseruant in specie Achil. *decis.3. num.5. de decim.* Abb. *in dicto cap. cùm sint homines, in fine.* Couar. *d. num.8.vers.4.* Rebuff. *d. tract. quæst.13. n 47.& 60.* Moner. *d. tract. cap.5. num.102.* Gutier. *d. cap.21. n.58.* Quicquid contradicat gloss. *in dicto cap. cùm sint homines*; quod quidem intelligendum est de prædiis noualibus, in quibus prædicta consuetudo verificatur; secus verò, si antiqua sint, & per tempus sufficiens alij Ecclesiæ Parochiali decimæ sint acquisitæ, tunc enim longioris temporis consuetudo erit necessaria, vt infra notabimus *corol. quarto.* Intellige quoque supradictam resolutionem, dum habet, sufficere decennium ad introducendam consuetudinem huiusmodi, vt habeat locum, quando agitur inter duas Ecclesias Parochiales; secùs si ageretur inter Ecclesiam Parochialem, & alteram, cui ius resistit: tunc enim requireretur immemorialis, aut quadragenaria cum titulo, Rebuff. *d. quæst.13. n. 83.cum seqq.* Rot. *in Calagurritana Decimarum, 15.Martij, 1610.* coram *Card. Caualerio*, Et manutentio, in possessione exigendi decimas peti potest, nedum ex propria persona, sed etiam nomine Ecclesiæ, & *in causa Fossanen. Decimarum, 2. Martij, 1622.* coram *R. P.D. meo Pirouano.*

Colligitur *tertiò*, semota consuetudine, 36
tales decimas potius prædiali, quàm baptismali Ecclesiæ esse soluendas; siquidem pro illa & æquitas, & aliquis rigor iuris, in quo æquitas fundatur, reperitur, ex supradicta consideratione. Iuuat decisio Iurisconsf. *in l. Barbarius, ff. de offic. Prat.* vbi æquitas in efficaci iuris ratione fundata præualet alicui iuris rigori, non tamen scripto apertè, propter tex. *in l.prospexit. ff. qui,& à quibus.* Accedit, quòd licèt prædictæ decimæ ratione personæ debeantur, vt suprà proximè considerauimus; non tamen negandum est ab ipso prædio deberi, & ita debitas esse Ecclesiæ prædiali, cui idem prædium manet obligatum, & in quo eadem Ecclesia ius acquirit, ac subinde cùm parata sit prædicta Ecclesia ad exercendum præfatum ministerium: quod per accidens supposita mutatione domicilij non exercetur, aliquo modo induci potest, ex reg. text. *in d l. Imperatores.* Sic aliàs infideles commorantes in terris Christianorum, & habentes possessiones in aliqua Parochiali Ecclesia eidem tenentur decimas soluere, quos tamen constat non recipere in illa aliquod ministerium spirituale, prout ostendimus infra §. 3. *corol.1.* Facit tandem, quia apparet ratio boni publici, quod ex effectu contrario periclitatur in Parochialium confusione; quod quidem bono priuato semper anteponitur; vnde videtur dicendum prædictæ Ecclesiæ prædiali tales decimas esse soluendas, prout in specie mihi sentire videtur tex. *in d c.cùm sint homines* ibi, *quia difficile nimis videtur*, & tradunt S.Thom. *2.2. q.87. art.3. ad 2.* Couar. *d.n.8.vers.2* Sylu. *verb.decima, n. 14.* Nau. *cons.2.n.7.de decim.* Gutier. *d. lib.2. c. 21.n.54.* Achil. *decis.3 n.1 de decim.* Putc. *decis.176. n.3. lib.3.* Rot. *in Placentina Decimarum, 10. Maij, 1628.* coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano.*

Infertur *tertiò*, quid dicendum de decimis 37
ouium, quæ ad varias partes transeunt, cuinam Ecclesiæ soluendæ sint; & in primis pro Ecclesia domicilij, seu Baptismali facit, quia fructus ouium dicuntur illatum fructus

induſtriales, & non naturales, ſecundum Bald. *in l. ancilla, C. de furtis*, eò quòd multùm in illis operatur domini, & cuſtodis induſtria, vt aduertunt Couar. *var. lib. 1. cap. 17. n. 6.* Menoch. *de arbitrar. caſu 12. à n. 3. & 19.* & vti tales dicēdæ ſunt perſonales, veluti acquiſitæ per hominis perſonam, & illius miniſterium: conſtat autem decimas perſonales abſolutè, & in totum ſoluendas eſſe illi Parocho, apud quem Eccleſiaſtica recipiuntur Sacramenta, vt notauimus *ſub corol. proximo*, qualis eſt Parochus domicilij, licet per accidens ad alium locum ſe transferat Parochianus, iuxta tex. *in c. 3. de ſepultur.* dummodo tamen fiat tranſlatio ſine animo conſtruēdi, & conſeruandi domicilium, propter tex. *in l. 4. & in l. aſſumptio. §. filius, verſ. viris prudentibus, ff. ad municip. & in l. pen. ff. de Senator. in cap. ex parte, & in cap. poſtulaſti, de foro comp.* Facit rurſus tex. *in c. commiſſum*, ibi, *in cuius Parochia commorantur*, &c. *de decim.* Pro Eccleſia verò loci, vbi oues paſcunt, facit quia decimæ animalium inter prædiales connumerantur, tradit gloſſ. *verb. perſonales, in d. c. ad Apoſtolica, de decim.* communiter recepta ex Nau. *d. conſ. 2. n. 7.* Rebuff. *de decim. q. 7. n. 25. & ſeqq.* Valenzuel. *conſ. 8. n. 1. vol. 1* ac ſubinde ſemota conſuetudine prædictæ Eccleſiæ prædiali in totum, & abſolutè perſoluendæ ſunt, prout eadem gloſſ. affirmat. Facit inſuper doctrina Hoſt. *in ſum. de decim. §. t.* quem ſequitur Angel. & Syluest. *in ſum. verb. Decima, num. 1.* dum appellant decimas mixtas, illas, quæ ex fructibus animalium perſoluuntur. vnde non eſt verum dicere, quod ſoluendæ ſunt illi Eccleſiæ, in cuius Parochia commorantur, iuxta reg. tex *in l. Imperatores. ff. de publican.*

38 Quapropter reſoluendum videtur, quod ſi oues dimidia parte anni paſcunt in Eccleſia prædiali, dimidium totius decimæ illi perſoluendum eſt; reliquum verò dimidium pro rata temporis Eccleſiæ Parochiali, ſi altera dimidia parte anni in eadem oues paſcunt. Ita in effectu gloſſ. *ver. perſonales. in d. c. ad Apoſtolica*, S. Thom *d. q. 87. art. 3. ad. 2.* Greg. Lop. *l. 9. tit. 20. part. 1.* Rebuff. *d. tract. q. 6. n. 25. cum ſeqq.* Suar. de Pace *in pract. tom. 2. p. 1. c. 5. n. 8. cum ſeqq.* Cancer. *var. reſolut. tom. 1. c. 23. n. 10.* Trullench. *d. c. 3. dub. 5. n. 4.* Filliuc. *tract. 27. p. 2. c. 9. q. 1. n. 187.* Caſtr. Palao *d. diſp. vnic. p. 8. n. 9.* P. Suar. *de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. c. 5. n. 8.*
39 *cū ſeqq.* Monet. *d. tract. c. 4. n. 16.* vbi ait † decimas quoque diuidendas eſſe inter duas Parochias, ſi in earum vna iaceant, & dormiant oues, & in alia paſcant, Fagundez *de ſeptem Eccleſ. præceptis, præc. 5. lib. 1. p. 5. n. 10* Baſil. Pont. *de Sacram. Matr. lib. 5. c. 13. §. 3. n. 23. &*
40 *24.* vbi *n. 25.* reſoluit, † quando huiuſmodi oues, nec paſcuntur, nec morantur per vllam anni partem in Eccleſia domini ſui, ſed in aliis; nullam partem decimarum deberi Eccleſiæ Parochiali domini, ſed illi, in qua paſcuntur, & morantur. Nec prædictæ reſolutioni refragatur dicere, quod decimæ animalium propter induſtriam, & miniſterium hominis in illis acquirendis neceſſariam, ſunt perſonales, ac ſubinde ſine aliqua diminutione eſſe perſoluendas Eccleſiæ Baptiſmali. Satisfit enim, ſi aduertas induſtriam, & miniſterium hominis tantummodò conuincere prædictos fructus animalium non eſſe purè naturales, hoc eſt, naturaliter productos, & in quibus ſolummodò natura operatur; nihilominus tamen reales eſſe, & non perſonales ſicut ſunt ſegetes, & alij plurimi, & in quibus multùm opera, & induſtria hominis reperitur, qui ſimiliter ex rebus natura producente, & iuuante producti, reales dicuntur, nequaquam verò perſonales, qui tantummodo ſunt illi, qui ſine re aliqua per hominis perſonam, & illius miniſterium acquiruntur prout ſunt illi, qui ex artificio, & militia proueniunt.

Ad tex. verò *in d. c. commiſſum*, reſpondetur, illum quidem agere de animalibus, quæ 41
exiſtunt, & paſcunt in eadem Parochia Baptiſmali, cui Monachi, de quibus ibi, ex prædictis animalium fructibus decimas ſoluere nolebant, allegantes conſtructionem Monaſterij ſui factam in territorio eiuſdem Eccleſiæ, qua reiecta allegatione Pontifex iubet, vt eidem Eccleſiæ, ſicut antea, decimæ perſoluantur; quæ quidem reſolutio intelligenda eſt, attento iure, non tamen data conſuetudine, quæ in hac ſpecie maximè conſideranda eſt.

Verùm autem decima ſi ſoluenda ex præ- 42
dictis animalibus Eccleſiis illarùm regionum, per quas illa, ſeu oues paſcendo, tranſitum faciunt, & redeunt in domicilium; Dicendum eſt, quod non: ſiquidem licet eundo, & redeundo paſcant in paſcuis prædictarum Eccleſiarum; hoc tamen nutrimentum minimum eſt, & paruæ conſiderationis: vnde, cum de minimis decima ſoluenda non ſit arg: *l. ſcio, de in integr. reſtit. l. ſi oleum, §. fin. cum l. ſeqq. de dolo*, cum aliis per me citatis *in tract. de axiom. iuris vſufreq. axiom. 150. n. 1.* neceſſariò videtur dicendum, prædictis Eccleſiis nil deberi loco decimarum. Accedit, quia, vt aduertit Nauar. *vbi ſub n. 3.* moraliter loquendo, videtur impoſſibile, rectè iudicare, quænam quantitas prædictis Eccleſiis ſolui debeat, & quinam ſit valor illius: vnde neceſſariò dicendum eſt non eſſe ſciendam maiorem impenſam, nec maiorem laborem aſſumendum, quam ſit res ipſa, propter quam aſſumitur.

Infertur

43 Infertur *quartò*, ſpoliatum per Parochum à perceptione decimarum, quas intra ipſius Parochiam poſſidebat, non aliter eſſe reſtituendum, quàm ſi oſtendat titulum, vel cauſam iuſtam, qua poſſeſſio eiuſdẽ iuſtificetur. Diximus *ſup. in princip. huius* §. attento iure, decimam priori modo conſideratam poſt diuiſionem Parochiarum adeò ſolis Parochis competere, vt nullus alius illam habere poſſit: atqui reſiſtente Iure communi, & illius præſumptione ſpoliato, fauentéq; ſpoliatori, non eſt ſpoliatus reſtituendus, donec oſtẽdat titulum, vel cauſam ſufficientem, qua præſumptio aduersùs illum reſultãs purgata ſit. Igitur, &c. Probant Corol. tex. optim. *in c. ad decimas*, ibi, *niſi euidenter docuerint*, &c. *de reſtit. ſpol. lib.* 6. Innoc. *in c. litteris*, vbi Beroi. *n.* 87. dicit cõmunem *eod. tit. in antiq.* Rip. *in c. cùm Eccleſia Sutrina col. pen. de cauſa poſſeſſ.* Felin. *in cap. ad petitionem n.* 7. *de accuſat.* Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 9. Nau. *in c. accepta, oppoſit.* 10. *n.* 7. *&* 21. *de reſtit. ſpol.* Mench. *illuſt. c.* 86 *à princip. & c.* 89. *n.* 4. Rebuff *de decim. q.* 13. *n.* 83. Monet. *eod. tract. c.* 5. *n.* 82. Gutier. *lib.* 2. *canon. c.* 21. *n.* 74. Ant. Gabr. *commun. ſub tit. de reſtit. ſpoliat. concl.* 1. *n.* 107. Menoch. *remed.* 1. *recuper. à n.* 367. Pro quibus etiam facit, quia, ſi aliàs reſtitutio concederetur nõ purgata prædicta Iuris pręſumptione, vtique lex concedens talem reſtitutionem iniuſta cenſeretur, veluti conſentiens, vt ſpoliatus in peccato, & in retentione iniuſta perſeueret contra domini voluntatem: ad quem ex prædicta Iuris præſumptione pertinere dicitur decima, de qua agitur, ad quod alludere videtur tex. *ad d. c. ad decimas*, ibi, *iniuſtè occupaſſe*, &c.

44 Nec contra Corollarium obſtant verba generalia tex. *in d. c. in litteris, de reſtit. ſpoliat.* & ratio illius in fine poſita, ſi dicatur ſimiliter, ius reſiſtere illi, qui abſque canonica inſtitutione retinet Eccleſiaſticum beneficiũ, iuxta *regul.* 1. *de regul. iuris, lib.* 6. *& cap.* 3. *de inſtit.* Siquidem reſpondetur reſiſtentiam Iuris reſultantem ex defectu tituli, ſolam reperiri in proprietate beneficij, non verò in poſſeſſione illius, quæ quidem, licèt iniuſta; vera tamen, data capacitate poſſidentis, reperiri poteſt abſque canonica inſtitutione, eo quòd beneficia ſua natura ſunt poſſeſſibilia, dum quis aliquando ſit poſſidendi capax per vſum adæquatum, & ſufficientem tanquam dominus apprehendendi, iuxta definitionem poſſeſſionis: ac proinde nil mirum, ſi *in d. c. litteris*, reſtitutio ſpoliato concedatur contra ſpoliatorem, non oſtenſa canonica inſtitutione aliqua, quòd quidem ſignificare videtur tex. ille in ratione, quam aſſignat de prædone reſtituendo: Contrà verò in decimis: de quibus agimus, quarum poſſeſſioni ex defectu Parochiæ Ius commune videtur reſiſtere. Verùm aduersùs talem intellectum vrget; quia defectus canonicæ inſtitutionis videtur arguere reſiſtentiam iuris non ſolùm circa proprietatem, verùm etiam circa poſſeſſionem: & ita verbum *obtineri*, *in d. regul. beneficium*, non tantùm ad proprietatem, ſed etiam ad poſſeſſionem referendum eſt, vt multi Doctores arbitrantur. Sic aliàs, deficiente titulo fructus recipi nõ poſſunt, prout in ſpecie reſoluunt Couar. *de ſponſal. par.* 2. *c.* 6 §. 8. *n.* 8. Hored. *de incompat. benefic. par.* 2. *c.* 13 *à princ.* Mench. *vſufruct. cap.* 16. qui quidem fructus reciperentur, ſi ſine titulo legis reſiſtentia non daretur circa poſſeſſionem beneficij ex regul. tex. *in l. bona fidei. ff. de acquir. rerum dom.* & ex his quæ reſoluunt Couar. *vbi ſup. n.* 16. *& in reg. poſſeſſor. par.* 2 §. 2. *n.* 7. Nauar. *in princ. de Pœnit. diſt.* 6. *n.* 23. Vrget inſuper, quod defectus Parochiæ, etiamſi arguat reſiſtentiam iuris in proprietate decimarum, non tamen arguit illam neceſſariò circa poſſeſſionem, data capacitate retinentis: nulla enim datur lex, quæ talẽ poſſeſſionem inficiat propter defectum Parochiæ: arg. text. *in c. cauſam, quæ, de præſcript. & in cap. prohibemus, de decim.* imò colligitur ex text. *in d. c. ad decimas*, ibi, *poſſediſſe*. Vrget denique quia *idem c. ad decimas*, procedit etiam data ſupradicta reſiſtentia circa proprietatem, vt Doctores *ibid.* fateri videntur. Vnde meliùs reſpõdetur, quòd licèt fateamur aduersùs ſpoliatum à beneficio dari legis reſiſtentiam, dum titulum, vel cauſam ſufficientem non oſtendit; nihilominus tamen eadem lex non aſſiſtit ſpoliatori, prout aſſiſtit Parocho, quando à perceptione decimarum intra ſuam Parochiam alium ſpoliat; in quo caſu procedit tex. *in d. c. ad decimas*, & per hoc corollariũ, ſecundum quod ſic explicatũ, declaratur tex. *in c. ex inſinuatione, de procuratorib.* vbi habẽs plura beneficia incompatibilia, ab altero ſpoliatus reſtituitur, & *in c. licet, de præbend. lib.* 6. iunctis reſolutis per Abb. *in d. c. in litteris, n.* 24. plures quos refert Nau. *in dicto c. accepta, n.* 6. Couar. *d. c.* 17. *n.* 6. Sic aliàs ſi laicus proponatur ſpoliatus ab alio laico ſpoliatore ſine alia oſtenſione tituli, & iuſtificatione, reſtituendus eſt ad perceptionem decimarum, quantumcunque ſpoliator velit probare ad ſe illud ius pertinere, prout in ſpecie dicit communem ſententiam Mench. qui plures refert, *illuſtr. c.* 89. *n.* 5.

Nec ſimiliter refragatur tex. *in c. cùm Eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſ. & prop.* vbi Ius commune reſiſtebat Clericis ſpoliatis poteſtate eligendi Epiſcopum, & reſiſtebat Canonicis Eccleſiæ Cathedralis ſpoliatoribus, de quibus *ibi*, vt illic fatetur Pontifex in illis verbis, *canonica inſtituta*, &c. & tamen text. 45

supponit absque vlla tituli ostensione prædictos Clericos fore restituendos, nisi insimul actum fuisset petitorio, in quo Clerici defecerunt. Siquidem omissis variis explicationibus, de quibus Abb. *n.*44. Rip. *n.*12. *ibidem*, & alij relati à Couar. *d. cap.*17. *num.*7. latissimè Mench. *d. cap.*86. *à princip.* ex mente nonnullorum Doctorum respondent Præceptores *in d. cap. cum Ecclesia*, propterea non fuisse factam restitutionem, quia Clerici, de quibus *ibi*, non breui tempore, sicut *in d. cap. ad decimas*, (prout intelligunt aduerbium, *aliquandiu*, ibi positum) possessionem habuerunt, sed diuturnam, & longam quasi possessionem, eò quòd constat ex littera, non tantum in vna, vel in duabus, sed in trium Episcoporum electionibus insimul cum Canonicis concurrere. Patet ex textu ibi *electio trium Episcoporum*, &c. insuper non solùm per se, sed etiam per suos prædecessores concurrere Patet ex princip. text. *vers. verum*, ibi, *ipsi ac prædecessores eorum*, &c. ex qua diuturna quasi possessione insurgit præsumptio tituli præcedentis, & ex illa iustificatur possessio eligendi, iuxta reg. text *in l. cùm de in rem verso. ff. de vsuris*, & *in l. si filius D. de petit. hered.* qua de causa text. ille expendit tres illas electiones: aliàs enim ad probandam possessionem per se solus sufficiebat vnicus actus, quis effectum sortiretur, iuxta reg tex. *in c. consultationibus, de iurepatron* & est communis ex Couar. *in regul. possessor. pars.*2. *in princ. n.*6. quæ quidem explicatio similiter probabilis est, & vti talis defendi, & teneri potest, prout defendimus *in collect. ad d. cap. ad decimas*, *n.*7. & 8. Sed tamen vrget aliquo modo; quia assistentia trium electionum, de necessitate non conuincit longinquitatem temporis, siquidem poterant Episcopi electi breui viuere tempore. Vrget insuper: quia text. non expendit illas tres electiones in causa possessorij, de qua *ibi* directè non agebatur, (tunc enim vnica tantum electio sufficiebat) sed in petitorij, super qua sententia prolata fuit. Vrget tertiò, quia tex. *in d. cap. ad decimas*. indistinctè loquens, talem distinctionem temporis non facit, quæ quidem facienda erat, si de necessitate requireretur. Vrget denique: quia aduerbium, *aliquandiu*, positum *in d. cap. ad decimas*, eam longinquitatem temporis, licèt non magnam, importare solet, ac proinde videtur inconueniens, vt possessio in illo text. iustificetur, recurrere ad longinquitatem temporis. Quare aduertimus, *in d. cap. cùm Ecclesia*, per euidentem præsumptionem constare de titulo: siquidem *in illo text.* Clerici, de quibus *ibi*, ex scientia, & patientia Canonicorum fuerunt recepti ad electionem faciendam, ex qua scientia, & patientias vrgenti præsumptione resultauit priuilegium, sine quo non est verosimile, Canonicos recepisse prædictos Clericos: vnde necessariò dicendum est, in specie illius text. Clericos habuisse titulum, vel saltem aliquid loco tituli, & de illo constare, iuxta *reg. l.*2. *C. de seruitut.* quo quidem titulo, seu causa sufficiente iustificabitur possessio, qua iustificata tex. supponit, Clericos fore restituendos, si solum remedio possessorio ageretur.

46 Vtrùm autem laici spoliati decimis agentes interdicto, *vnde vi*, sint ante omnia restituendi, quæstio est in præsenti non contemnenda; in qua resoluendum existimo, quòd si laici sint spoliati decimis, id est, iure decimandi, & petendi decimas, & agant prædicto interdicto, nequaquam restituendi sunt ex eo, quia, cum necessarium sit possessionem probare, iuxta *cap. consultationibus, in fine, de off. deleg.* & laici prædictum ius decimandi nullo modo possidere possint, *cap. causam quæ, de præscript.* iuxta communem intellectum, quinimò illius iuris sint omninò incapaces, quia dependet à spiritualibus, scilicet, ab administratione Sacramentorum, & officio spirituali, vbi tanquam accessorium inseparabiliter adhæret, *cap.*1. ibi, *iure Sacerdotum*, 16. *q.*7. *c. quamuis* 16. *de decim. cum similib.* rectè fit, vt laicis spoliatis, tanquam omninò prædicti iuris incapacibus, nullatenus competat restitutio, & circa hunc casum nulla potest esse difficultas.

47 Tota verò controuersia versatur, quando laicus spoliatur fructibus ipsis temporalibus, qui decimarum nomine ipsi nomine proprio soluuntur ex aliquo titulo temporali, manente iure spirituali decimandi penes spiritualium ministros, in qua distinguendi sunt duo casus. *Primus* est, quando laicus spoliatur decimis ab alio laico, & contra illum agit interdicto, *vnde vi*: In quo resoluendum contra illum restituendum esse, vt tenet Brixien. relatus à gloss. *verb. præsumuntur, in d. cap. ad decimas*, gloss. 1. *in c.*1. 14. *q.*1. sequuntur alij, vt per Gabr. *commun. sub tit. de restit. spoliat. concl.*1. *à n.*71. Beroi. *in c. item, cùm quis, à num.*45. *eod. tit.* obseruat praxis Galliæ ex Guid. Pap. *decis.*188. Doctores communiter, vt per Mench. *illust. c.*89. *n.*3. Couar. *d. cap* 17. *n.*6. Cuius rei ratio est; quia cum laicus proponatur spoliatus decimis, quas possidebat, necessariò sequitur illum esse restituendum, si agat interdicto, *vnde vi*, iuxta vulgares regulas: Quicquid contrarium teneat gloss. *d. verb. præsumuntur, statim in princip.* & alia *verb. cõmodo, in c. ex parte de restit. spoliat.* & frequentius videantur Doctores probare, teste Franc. *in d. c. ad decimas*, Abb. *n.*19. *in d. cap. ex parte*, & alij citati à Couar. *d. n.*6.

in

in princ.& à Menoch.*d.cap.*89.*n.*4. debebant enim considerare non esse necessarium, quod laicus probare possit possessionem decimarum specialiter ei prohibitam, quando ipse laicus spoliatur ab alio laico, contra quem etiam est iuris præsumptio, idque ex eo, quia prohibitio legis antea, & post Concil. Lateranen. respectu promissionis decimarum aduersùs laicos operabitur, ne habeant ciuilem, & iustam earum possessionem: & tamen, quæ sufficiat ad prædictas decimas præscribendas; non tamen exinde sequitur, laïcum non posse habere naturalem, & iniustam decimarum possessionem, qualem habet quicumque prædo, quæ sufficiens sit vt spoliatus restituatur, iuxta *d.cap. in litteris, de restit. spoliat.* Aliter casus est, quando laïcus spoliatur ab eo, cui Ius commune assistit, veluti à Parocho intra suam Parochiam, iuxta terminos tex *in d.cap.ad decimas:* in quo securè resoluimus restituendum non esse, nisi euidenter docuerit, se vel ex priuilegio Romani Pont. vel ex concessione feudali ante Lateranen. Concilium, vel alio simili modo probauerit, se possessionem decimarum fuisse legitimè assequutum. Cuius rei ratio est; quia, si Canonicis spoliatis decimis à spoliatore intra suam Parochiam restitutio denegatur, nisi euidenter docuerint se illarum possessionem legitimè assequutos; iuxta *d.c. ad decimas.* quia, scilicet, ius commune resistit illis, & insimul assistit huic: à fortiori multò magis id ipsum locum habebit, si à Parocho intra suam Parochiam laïcus spolietur decimis, cui multò magis resistit Ius commune; & iuxta hunc casum possunt intelligi DD. quos citat Couar.*d.num.6.in princ.*

48 Infertur *quintò* resolutio ad illam quæst. vtrùm decimæ absque Parochia præscribi possint, ita vt virtute præscriptionis aliquis illas exigat à Parochianis? In qua partem negatiuam in specie tuetur S. Antonin.*par.2.tit.4 cap.3.§.3.vers.& notat* & videtur sentire S. Thom.2.2 *quæst.*87.*art.*3.*ad.*3. Pro qua facit primò tex.*in cap.peruenit.* ibi.*decimas*, &c.16. *quæst.*1. vbi tex. dicit absque Parochia decimas obtineri non posse. Facit rursus quia ius percipiendi decimas & accessorium ministerio Sacramentorum, & ita vti tale sine prædicto monasterio tanquam sine fundamento existere non potest: vnde cùm præscribens, qui Parochus non est, minimè dicatur minister aliquorum Sacramentorum, necessariò videtur dicendum absque Parochia decimas non esse præscriptibiles. Facit tertiò, quòd decimæ debitæ sunt in recognitionem vniuersalis dominij, & subiectionem, iuxta tex. *in cap. tua nobis de decim.* & tamen constat prohiberi illa præscribi quæ in talem recognitionem persoluuntur, vt probat *l. competit. C.de præscrit. triginta*, resoluunt Abb. *num.*18.Felin. & alij *in cap.ad audientiam, de præscript.* Iuuat decisio tex. & quæ ibi notant Doctores *in cap. cum non liceat, de præscript.* Facit quartò, quia non debet operari præscriptio illa, quæ omnino tollit Sacramentorum administrationem, & animarum saluti præiudicialis, morum correctionem, & fidelium reformationem auferre potest, arg.tex.*capit. cùm ex officij, de præscript.* Constat autem, data præscriptione, qua decimæ absque Parochia exigantur, tolli, aut saltem diminui Sacramentorum administrationem, & consequenter morum correctionem, & reformationem auferri, eò quòd Parochus videns sublatum sibi ius decimandi, difficile incitabitur ad exercenda supradicta, quæ animarum saluti sunt maximè necessaria.

Contrariam tamen sententiam tenuit in specie gloss.*verb. componendum.* vbi Abb. *numero quinto in capit. pen. de decim.* Couarru. *libro primo var.cap.*17. *numero octauo, vers.*3. Rebuff.*d.tract. quæstione decimatertia, numero* 63. Gutier.*libro* 2. *Canonic. capite vigesimo primo, numero* 60.Monet.*d. tract.capit.*5. *n.*107.Rot.*in Florentina Parochialis, vigesimo secundo Maij*, 1630.Coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano*; & est communis sententia. Pro qua in primis faciunt, vt est text. *in cap. ad Apostolica, & in cap.cùm sint, & in cap. cùm contingat, & in cap. dudum, decim. & in capit primo eod. tit.libro sexto, & in c.statuto. l.pen.de decim.lib* 6. Facit rursus, quia priuilegium, & præscriptio æquiparantur, vt vulgò deducitur ex tex.*in cap. super quibusdã vers. præterea, de verb.signif. & in c. accedentibus, in fine*, vbi gloss.*de excess.Prælat.* & non negandum, mediãte priuilegio, decimas acquiri posse absque Parochia: probat tex. *in cap. tua.*25.§.1.*de decim.* fatentur omnes *in d.cap. causam quæ, de præscript.*Couar. *d.c.*17.*n.*13. Gutier.*cons.*5.*n* 2 *&* 17. Facit etiam, quia omnes res, in quibus dominium reperitur, nisi specialiter prohibeantur, præscriptionem recipiunt, iuxta tex.*in cap.*2.*& in cap.auditis, & in cap.accedentes, & in c. cùm ex officij, de præscript.* & constat ius decimandi esse in dominio Parochi administrantis Sacramenta, iuxta suprà resoluta *in princ. huius capit.* Insuper, nullam dari prohibitionem particularem, qua decimæ præscribi prohibeantur. Facit denique, quia quemadmodum, attento iure Parochis ius decimandi reseruatur; ita quoque attento eodem iure Canonicis Ecclesiæ Cathedralis ius Episcopum eligendi reseruatum est, iuxta text. *in cap.*1. cum multis *ibidem, de elect.* quod quidem ius eligendi, præscriptionem recipere constat ex tex.*in d. cap.cum Ecclesia, de causa possess.* Quibus fundamentis hæc communis sententia verior

 videtur,

videtur, qua retenta, non obstant supradicta pro contraria opinione fundamenta.

Ad primum enim de tex. *in d. cap. peruenit*, satisfit, si dicas in illo text. & similibus, tantùm prohiberi Monachis iura Parochialia vsurpare? non tamen negat, tempore habili ad præscribendum possidentes mediante illo acquirere posse, vt aduertit Gutier. *d. numero* 60.

Ad secundum dicendum est verum quidem esse, quòd ius percipiendi decimas necessarium est prædicto ministerio Sacramentorum; non tamen est inconueniens, vt præscribatur manente congrua Parochi sustentatione, in qua principaliter, immediatè, & inseparabiliter ius percipiendi fundatur, & contra quam præscriptio dari nequit. Vnde, quamuis præscribens Parochus non sit; lex tamen, dum particulariter non prohibuit, voluit, vt tale ius mediante præscriptione in illum transiret, iuxta regul. text. *in l. vsucapionem, ff. de vsucap.*

Ad tertium respondetur tex. *in d. l. competit*, procedere in bonis publicis, in quibus dominiũ, & possessio non reperitur; & ideò non verificari in iure decimandi: quod quidem, licèt publicam habeat auctoritatem, eò quòd decimæ sint institutæ in prædictam recognitionem; tamen respectu ipsius Parochi, ius particulare est.

Ad quartum denique fundamentum satisfit, si aduertamus, manente congrua sustentatione ex se mediante præscriptione non auferri, nec diminui Sacramentorum administrationem, sicut non aufertur, nec diminuitur metum correctio, aut fidelium reformatio: quod secus est, si præscriptio congruam Parochi sustẽtationem auferat, quæ quidem ex supradicta cõsideratione dari nequit, veluti contra ius diuinum, contra quod procedere non potest: arg. tex. *in cap. vlt. de præscr.* iunctis adductis per me *in tract. de iure Eccl. lib. 1. cap. 2. ex num.* 119

49 Intellige supradictam sententiam procedere data capacitate possidẽdi in præscribente: si enim talem capacitatem præscribens non habuerit, nequaquam præscriptio admittenda est, Abb. Felin & alij *in d. capit. causam, quæ*, Couarruu *lib. 1. cap. 10. numero* 14. Anton. Gabr. *commun. lib. 3. tit. de præscript. concl. 1. num.* 16. Pereg. *de iure fisci, lib. 6. tit. 8. n.* 18. & 19. Patet, si expendamus, sine possessione præscriptionem procedere non posse, iuxta reg. *sine possessione de regul. iuris, in* 6. Monet. *de decim. c. 4. n.* 80 ac proinde, qui possessionem habere nõ potest, nequaquam præscribere valet; sic aliàs solùm personæ Ecclesiasticæ, non verò laici ius decimandi præscribere possunt; siquidem illæ capaces sunt, isti verò minimè valent spiritualia administrare, quorum ratione decimæ persoluuntur: ac subinde, † illæ benè, isti vero minimè possũt decimas possidere, & præscribere, prout in specie probat tex. *in d. cap. causam, quæ, de præscript.* Balb. *de præscript. 1. pars 4. princip. q. 7. n. 53. & 1. p. 6. à n.* 56. Couar. *d. lib. 1. var. c. 17. n. 6. vers. quarto.* Rebuff. *d. tract. qu. 13. à n.* 67. Ioseph. Ludou. Perus. *dec. 106. n. 8. & 9.* Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. c. 19. à n. 50.* Gutier. *pract. lib. 1. q. 15. à n. 2.* Valasc. *de iure emphyt. qu. 17. n. 15.* Suar. *d. lib. 1. c. 17. n. 2.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 7. c. 36. qu. 11.* Gilchen. *de præscript. part. 3. cap. 8 à num. 16.* Pereg. *d. titul. 8. num. 18. & consil. 74. volum. 1.* Camill Borel. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 19. à n. 114.* Cancer. *var. resol. tom. 1. c. 23. n. 6.* Et procedit in omnibus decimis quocumque titulo, etiam temporali, à laico percipiendis, vt multis argumentis ex professo comprobant Beroi. *consil. 21. à n. 8.* Couar. & alij, quos refert Gutier. *pract. lib. 1. qu. 16. à princip.* & plures alij, quos penè adducit Gilchen. *d. c. 8. n. 17* & ita omnes sentire affirmat, & sequitur Suar. *d. cap. 17. n. 5.* 50

Limitatur tamen, vt locum non habeat quoad decimas, quas vere & præsumptiuè constat obtentas esse ante Lateranen. Conc. vel si agatur de præscribente contra laicum: qui ante Lateranense acquisiuerat, vt ex aliis resoluunt Couar. *d. c. 17. n 5. vers. sed si dubitetur*, & multis adductis Gilchen. *d. cap. 8. num. 17.* Suar. *d. cap. 17. num. 4.* quia, cùm eo tempore à Prælatis inferioribus in feudum laicis, dari potuisse constituant, cessat prohibitio legis, ex qua possessio, vel præscriptio ipsa potuit impediri, nihilve repugnat, quòd ea, quæ ab inferioribus Prælatis in feudum obtineri potuerunt, præscriptione etiam acquiri valeant, iuxta vulgarem æquiparationem præscriptionis, & priuilegij, de qua *in d. cap. super quibusdam, vers. præterea, de verbor. signif.* cum similibus. 51

Quòd autem suprà diximus laicos, scilicet, nulla præscriptione, etiam immemorabili decimas acquirere posse, intelligendum est, vt procedat, si præscriptio allegetur vt talis, propter defectum possessionis, quæ debet esse ciuilis, id est, iusta, & probata à lege quoad omnes ciuiles effectus; & in materia, de qua agimus, non est legibus simpliciter approbata, sed potiùs damnata, vt colligitur ex *d. cap. causam, quæ.* Verùm si priuilegium Summi Pont. allegetur, quod solum in hac materia sufficit, & ad eius probationem tempus immemoriale fuerit ostensum, tum præsumptione iuris probato immemoriali tempore, probatur titulus priuilegij allegatus: cùm enim decimæ titulo temporali ex concessione Pontificis laico acquiri possint, iustissimè præsumendum est. 52

quòd

quòd si tot annorum interuallo nemo ipsi quæstionem mouit, iustum initium habuit possessio, vt per tex. *in d. cap. super quibusdam, & l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* multáq; alia explicat Gabr. *d. tit. de præscript. concl. 1. à n. 44.* latè Mascard. *de probation. concl.* 1377. *num. 7.* Card. Tusch. *tom. 6. lit. P. concl.* 550. *à n.* 4. Ex quibus ad nostrum casum de laico decimas præscribente, vt succumbere debeat, si immemoriale tempus in vim præscriptionis allegauit, & tamen tuendus, si in sua possessione priuilegium Romani Pont. allegeт, & in probationem ostendat possessionem temporis immemorialis, docent post alios à se relatos Couar. *n. 5. vers. sed si dubitetur,* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs.* 86. *n.* 4. Mench. *illust. cap. 89. num. 7.* Mascard. *d. concl.* 1377. *num. 32.* Gilchen. *d. cap. 8. num. 23.* Suar. *d. cap. 27. num. 4.* In quo tamen aduertimus, quòd communiter requiritur vltra tempus immemoriale; quòd probetur fama priuilegij habiti à Romano Pontif. vel inferioribus Prælatis ante Concil. Lateranen. ex Beroo, *consil. 21. num. 15.* & Rebuff. *d. quæst. 13. numer. 69.* Menoch. *d. præs. 86. num. 5.* Quamuis ab illis recedant Couar. Gilchen. & Suar. *proxime citatis locis.* Vnde accedente fama priuilegij, seu feudi obtenti ante Concil. Lateranen.
53 immemoriali præscriptione allegata, † laicum tutum esse tenuit, latè Rot. *decis. 215. per tot. p. 2. diuers. & in Pampil. Decimarum* 8. *Martij*, 1613. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano,* & alij, vt per Addit. ad Monet. *de decim. cap. 5. n. 118. in vlt. edit.* vbi eum eadem Rot. *in Valentina Decimarum, 2. Iunij* 1613. coram *Card. Canalerio*, inter eos impressas, *decis.* 258. *n. 3. & in Toletana Decimarum, 4. Decembris*, 1515. coram *bonæ mem. Dunozetto*, subdit solam immemorialem præscriptionem suffragari personæ Ecclesiasticæ ad acquirendum ius decimandi.

54 An autem decimas, quæ iustè, & ex legitima concessione à laicis obtinentur, possit laicus contra laicum præscribere? solet ab aliquibus in dubium reuocari, in quo affirmatiua sententia verior est, quia per illam legitimam concessionem, laici patrimonium, & quodammodo profanæ, & laicales efficiuntur, ex generali reg. tex. *in l. Paulus,* aliàs, *per procuratorem, ff. de acquir. hæred. c. 1. §. verum, de iure patron. in 6.* cum similibus, quibus probatur mutata personæ possidentis conditione, mutari etiam ipsorum bonorum conditionem. Quare ita tenet Felin. *in d. cap. causam, quæ, num. 4.* & post Chassan. Bald. & alios Menoch. *d. cap. 86. n. 3.* Valasc. *de iure emphyt. q. 17. n. 15.* qui omnes post Felin. intelligunt procedere in decimis, quæ titulo perpetuo feudi, vel simili, sunt penes laicos; non ita si ad tempus ei fuerint concessæ, atque ita respectu solius iuris ad laicos spectantis, non verò vt aliquo modo cedat in Ecclesiæ præiudicium.

Intellige *secundò* supradictam resolutionẽ, 55 videlicet decimas absque Parochia præscribi posse, præcedente titulo ex præscriptione cum spatio 40. annorum; siquidem, deficiente illo, præscriptio non admittitur, nisi immemorialis; constat namque titulum esse necessarium ad præscriptionem, quando illi Ius commune resistit, vt in specie probat eleganter text. *in c. 1. de præscript. lib. 6.* ac proinde cùm præscriptio decimarum in aliena Parochia repugnet Iuri communi, necessariò dicendum est titulum ad illam requiri, quo purgetur præsumptio malæ fidei resultans ex talis iuris resistentia, prout in specie aduertit Imol. & communis ex Rip. *ibidem, n. 123. in c. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propr.* Couar. *var. lib. 1. c. 17. n. 7 & 8. ad fin.* Padil. *in l. 2. C. de seruitut. n. 19.* Rebuff. *de decim. qu. 13. n. 8.* Mench. *illustr. c. 87. num. 1.* Gutier. *lib. 2. canon. c. 21. num. 60 & 67.* latissimè Castill. *tom. 7. de Tert. c. 34.* Rot. *in Ciuitaten. Decimarum, 18. May, 1596.* coram *Gypsio, & in Comen. Decimarũ, 3. Martij, 1604.* coram *Ortenbergo, & in Taurinen. Decimarum, 18. May, 1607.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano, & in Sabinen. Decimarum, 1. Iuly, 1609.* coram *eodem, & in Nouarien. Decimarum, 26. February, 1631.* coram *R. P. D. meo Pirouano*, vbi fuit dictum, quòd si agatur de præscribenda quota in totum, non sufficit possessio; sed requiritur implicitus titulus per immemoriale cum fama priuilegij, vel explicitus cum quadragenaria.

Ad præscribendum verò contra illum, qui 56 habet decimas de iure speciali, puta ex donatione, sufficit præscribenti bonam fidem probare, Glos. *verb. titulum prope fin. vers. & secundum hoc possemus, in c. 1. de præscript. lib. 6.* Butr. *in c. peruenit, num 14. de censib.* Anchar. *cons. 162. sub num. 3.* Balb. *de præscript. 1. p. 5. princ. q. 8. n 6.* Rot. *in Conchen. Decimarum, 20. Aprilis, 1592.* coram *Cardin. Pamphilio sen. & in Valentina Decimarum de Candia, 12. May 1630.* coram *Card. Pamphilio iun.* nunc S. D. N. Innocentio X. Item ad hoc, † vt vna 57 Ecclesia præscribat decimas Episcopo de Iure communi debitas, quas tamen Episcopus nunquam possedit, cùm non agatur de iure quæsito, sufficit præscriptio sola quad agenaria cum scientia, & patientia Episcopi: ita Rip. *num. 25. in cap. ad decimas, de causa possess. & prop.* & ibi Abb. *num. 46* Felin. *in c. si diligenti, n. 7. circa fin. vers. secunda reseruatio, de præscript.* Rot. *in d. Sabinen. Decimar. 1. Iulij, 1609.* coram *Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.*

Intellige *tertiò*, præscriptionem percipiendi decimas intra alienam Parochiam ad nullam

ualia non extendi. Patet, si expendamus præscriptionem priuilegio comparari, iuxta *reg. d. cap. super quibusdam, vers. præterea*, cum aliis suprà citatis; ac subinde cùm priuilegium percipiendi decimas non extendatur ad noualia, *cap. suggestum, cap. tua* 25. § 1. *de decim. c.* 1. *in princ.* & §. 1. *illo tit. lib.* 6. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *num.* 15. Gutier. *d. c.* 21. *num.* 116. meritò dicendum est præscriptionem percipiendi decimas ad noualia non esse trahendam; & ita in specie tex. optim. *in c. cùm contingat* 29. *de decim.* & *cap. vlt.* §. *vlt. eod. tit. lib.* 6. Couar. *d. cap* 17. *num.* 13. Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 18. & 25. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 77. Monet. *de decim. cap.* 4 *num.* 79. & *cap.* 5. *nu.* 110.

59 Pro quibus etiam facit, quia † in præscriptione debet fieri stricta interpretatio, vt aduertit Marian. Socin. *cons.* 275. *col.* 3. *vol.* 2. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 81. ac proinde cùm noualia antea non possideantur, ad illa trahi non potest, iuxta illud, quod colligitur ex *reg. sine possessione, de regulis iuris, in* 6. Tantũ præscriptum, quantum possessum. Sic aliàs præscribenti decimas in vna villa, seu Parochia, in qua sunt prædia diuersa, & habentia diuersos terminos, si aliqua penitus inculta de nouo redigantur ad culturam, decima inde proueniens soluenda non est, sed illi, ad quem de iure communi decimæ eiusdem villæ spectant, vt tradunt Rebuff. *d. quæst.* 14. *n.* 9. Gutier. *d cap.* 21. *num.* 80. Quod quidem temperandum est procedere respectu ipsius agri, non verò supposito illo respectu fructuum eiusdem; nam, si ager, ex quo siluæ cæduæ, fœni, aut herbæ redditus percipiebantur, & ex his decima, vel alia portio præscribenti soluebatur, de nouo fuerit proscissus, & ad culturam redactus, ex eodem agro decima erit persoluenda, ex frumento, vel alio quocumque fructu, prout benè aduertit Gutier. *d. c.* 21. *n.* 92. & Monet. *d. c.* 4. *n.* 89. Parum enim refert fructus ipsius agri esse mutatos, cùm præscriptio realis debeat censeri, id est, concernens terram, non speciem fructuum perceptorum, vt obseruat idem Gutier *d. loco, n.* 94. 103. & 107. alioquin esset in potestate soluentis priuare aliquem decimis, contra text. *in cap. cùm in tua, de de-*
60 *cim.* † Sic sanè, si quis præscripserit decimas tritici in aliena Parochia, seminato millio, vel alio, vtrique non priuabitur decimis illorum, quæ de nouo ibi seruntur, secundùm Anchar. *in d. c. cùm contingat, in fine*, & est communis ex Couar. *pract. c.* 37. *nu* 5. *in princ.* Rebuff. *d. tract. q.* 14. *n.* 19. & *q.* 6. *nu.* 35. Gutier. *d.*
61 *loco.* Sic similiter, † qui præscripsit decimas in vna parte fundi, maximè per limites, & clausuram designati, ita vt vnus dicatur, si postea in altera parte fiat noualis, decima præscribenti soluenda est, vt per Rebuff. *d. q.* 14. *n.* 20. Abb. *cons.* 71. *vol.* 2. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 101. Monet. *d. tract. cap.* 4. *n.* 84.

Sed dubitari potest, quid dicendum quan- 62
do quis præscripsit decimas personales Parochianorum habitantium in aliquo loco, & aliquis de nouo ad illum locum venerit? Respondendum videtur, quòd præscribens, ab illo decimas habebit: ita in specie Gutier. *d. c.* 21. *n.* 112. eò quòd talis præscriptio respectu habentium in illo loco, realis est, & præscriptio causata à iure reali extenditur ad omnes illos, aduersùs quos præscriptum non fuit; siquidem tunc non dicitur præscriptio in vna persona ad aliam extendi, sed iu iam facta respectu generis comprehendi speciem, quæ offertur, quamuis aduersus illam specificè præscriptum non sit, ex doctrina Bart. *in l. miles ita*, §. 1. *ff. de milit. testam.* Accedit, quòd semota aliqua persona ex illa Parochia, & in aliam sese transferente, præscriptio manens in genere habitantium, illam personam non sequitur, eò quòd adhuc in eodem genere verificatur; vnde similiter de nouo veniente, præscriptio in eodem genere habitantium manebit, ac subinde talis, veluti pars illius generis in eodem contenta, decimam personalem soluere tenentur.

Olim in Hispaniis tertiæ decimarum, præcipuè in Toletana prouincia, ornamentis Ecclesiarum & fabricis deputatæ, à quibusdam laïcis tenebantur, qui eas in proprios vsus pro magna parte conuertebant; quare Honorius *in sua Bulla*, incip. *Ex parte tua, sub Dat.* 17. *Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno* 3 Toletano Archiepiscopo concessit vt ad triennium, nullius contradictione, seu appellatione obstante, medietatem dictarum Tertiarum inter Cruce signatos, quos huiusmodi subuentione viderit indigere, secundùm prouidentiæ suæ arbitrium diuidat. Prouiso vt si alicuius Ecclesiæ fabricam reparatione sic indigere videat, ita vt reliqua medietas ad eam non sufficiat reparandam, illi nihil subtrahat de Tertia memorata. Postmodum Ferdinandus Rex Castellæ occupauit decimarum tertias huiusmodi, easque, cum offensione diuina suis vsibus applicabat, & ideo Gregorius *in sua Bulla*, incip. *Quanto charissimum*, 16. *Kal. Maij, Pontificatus sui anno primo*, mandauit omnibus Episcopis Castellæ, quatenus ipsum Regem vt ab huiusmodi vsurpatione desistat, moneant prudenter, & efficaciter inducant; ipsarum Ecclesiarum Rectoribus districtiùs inhibentes ne Balliuis Regiis ipsas præsumant Tertias exhibere: quę constitutio reperitur in Archiuio S. Ecclesiæ Toletanæ *caxa* 32.

Primus omnium Clemens per suam Const. incip. *Olim claræ memoriæ, sub dat. apud Castrũ Nouum,*

Nonum Aucatoa. diœcesis, quarto Non. Nouembris, Pontificatus sui anno octauo, concessit Alphonso Regi Castellæ, vt duas partes tertiæ portionis decimarum Ecclesiarum terræ sibi subiectæ, in quibus huiusmodi portio soluebatur, ipsarum Ecclesiarum fabricis vsque ad triennium liberè percipere possit pro reparandis castris & terris Regni sui, quæ per Saracenos extiterant occupata, ita tamen quòd si Rex præfatus elapso triennio supradicto per se, vel per alium, seu alios quicquam exigeret, vel reciperet de duabus partibus supradictis, eo ipso sententiam excommunicationis incurreret, suáque terra Ecclesiastico interdicto subiaceret.

Demum Alexander VI. in sua constit. incip. *Dum indefessa, sub dat. Idib. Februarij anno Incarnat. Domini* 1494. Ferdinando Regi, & Elizabethæ Reginæ Castellæ & Legionis concessit vt perpetuis futuris temporibus tertias decimarū in Regnis prædictis, & Granatæ percipere & leuare licitè & liberè valerent. Sed quoad Regnum Granarense Innocentius VIII. eisdem Regibus Ferdinando & Elizabethæ concessit omnes & singulos fructus, redditus, & prouentus decimales in toto illo Regno pro tempore prouenientes, ea tamen conditione quòd ipse Ferdinandus & Elizabetha Reges ex eisdem fructibus competentem dotem & portionem Archiepiscopo Granarensi, & præfati Regni Episcopis, & Cathedralium ac Collegiatarum Ecclesiarum huiusmodi Capitulis, nec non beneficiatis & hospitalibus, ipsorúmque hospitalium, & dictarum Ecclesiarum fabricis assignare deberent, & tenerentur: & deinde Paulus III. in sua constit. incip. *Exponi nobis, sub die* 22. *Iulij* 1541. declarauit monasteria, domus, & Ordines, eorumque Prælatos, Conuentus, Fratres, & personas ad decimarum huiusmodi solutionem iuxta dispositionem, & formam, ac tenorem Iuris communis, quibuscumque priuilegiis non obstantibus, teneri, & efficaciter obligata ac obligatos existere.

§. III.

A quibus personis decimæ sint persoluendæ?

SVMMARIVM.

1 *Parochiani omnes fideles, nisi exempti proponantur, ad solutionem decimarum sunt obligati.*

2 *Reges, Principes, ac etiam ipsi pauperes, tenentur ad decimarum solutionem.*

3 *Iudæi, & alij infideles non teneatur ad solutionem decimarum personalium.*

4 *Decimas prædiales solu. re cogendi sunt Iudæi, & infideles, respectu possessionum, quæ sunt in prouinciis Christianorum; non verò respectu illarum, quas infideles ipsi in suis prouinciis habent, vt num.* 5.

6 *Clerici in quantum sunt fideles non habito respectu ad clericatum, teneantur soluere decimas Parocho illius Ecclesiæ, in cuius territorio commorantur.*

7 *Clerici ex illis bonis, in quibus tanquam tales considerantur, non sunt debitores decimarum.*

8 *Clerici non tenentur ad solutionem decimarum ex fructibus suorum beneficiorum.*

9 *Parocho non sunt soluenda decimæ ex prædiis eiusdem Ecclesiæ, quorum fructibus ipsi Clerici clericali iure viuunt.*

10 *Clerici teneatur soluere decimas ex fructibus prædiorum sæcularium, quæ sæculari iure putà hereditario, emptionis, vel alio quouis titulo comparantur.*

11 *Clericis ex lucris, ac redditibus suis temporali titulo acquisitis per se, & personali debito obligantur ad decimas præstandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramenta percipere debent.*

12 *Priuilegio Romani Pont. potest dari exemptio à solutione decimarum, dummodo ministris congrua, & sufficiens sustentatio remaneat.*

13 *Priuilegium Papa potest aliquos, siue in parte, siue in totum, eximere à solutione decimarum, manente sufficiente Parochi sustentatione.*

14 *Priuilegium, quo quis, siue in parte, siue in totum, à solutione decimarum simpliciter eximitur, non extenditur ad noualia, quæ ex post facto orta fuerint.*

15 *Priuilegium de percipiendis decimis simpliciter cōcessum ad noualia nōn extenditur.*

16 Cap. ex parte il 3. de decim. *declaratur.*

17 *Religiosi omnes sunt exempti priuilegio in iure scripto, à solutione decimarum, de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, seu sumptibus excolunt.*

18 *Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij priuilegio in iure scripto non tenentur soluere decimas prædiorum suorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus excolunt.*

19 *Priuilegia Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis concessa circa decimas non soluendas, non suffragantur respectu portionis colonorum, neque respectu arrendatariorum, neque respectu prædiorum locatorum ad pecuniam.*

20 Cap. ex parte il 1. de decimis, *renocatum est per tex. in c. nuper* 34. eodem tit. *non verò quoad partem, vbi agitur de animalibus, vt num.* 47.

21 *Monachi*

21 *Monachi Cælestini, & Cluniacenses,*
22 *Monachi Congr. Cassinen.*
23 *Monachi Cõgr. S. Benedicti Vallis.*
24 *Monachi Eremi Camaldulen.*
25 *Monachi B. M. Montis Virginis,*
26 *Sylvestrini,*
27 *Fratres B. M. de Mercede,*
28 *Fratres S. Antonij Viennen.*
29 *Cruciferi,*
30 *Fratres Prædicatores,*
31 *Fratres Cõventuales S. Francisci,*
32 *Canonici Regulares S. Saluatoris,*
33 *Monachi S. Basilij,*
34 *Minimi S. Francisci de Paula,*
35 *Carthusiani,*
36 *Moniales S. Claræ,*

obtinẽt exẽptionẽ à solutione decimarũ prædiorum suorum, quæ propriis manibus, & sumptibus excolunt.

De Conversis, vel Confratribus media Crucis, del Thao Ordin. Hierosol. Virginibus item, & viduis aliisque mulieribus tertij Ordinis S. Francisci, S. Dominici, S. Augustini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptoris captivorum, Minimorum & sanctissimæ Trinitatis, aliorumque Ordinum, Beatæ, nominatis, & Patribus Societatis Iesu, quid? ibid.

37 Cap. nuper. 34 de decim. *est necessaria derogatio expressa in privilegijs eximentibus à decimarum solutione.*

38 *Exemptio à decimis non suffragatur, nisi in specie derogetur* c. nuper. 34 de decim.

39 *Privilegium habentes non soluendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel sumptibus colunt, debent soluere decimas de agris, quos aliis colendos tradunt.*

40 *Privilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia, & ideo non transeunt ad colonos, arrendatarios, seu emptores prædiorum.*

41 *Papa communicando privilegia alicuius Religionis in quibus adest expressa exemptio à solutione decimarum, alteri Religioni non censetur etiam communicasse exemptionem à solutione decimarum, nisi de hac exemptione fiat specialis mentio.*

42 *Parochus manutenendus est in possessione exigendi decimas ratione prædiorum acquisitorum per Regulares, donec doceant de sufficienti privilegio.*

43 *Prædia decimarum solutioni obnoxia ad Regularium Monasteria transeunt cum suo onere, ac proinde Regulares tenentur illas soluere Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, quemadmodum tenebantur laïci, priusquam bona ipsa in Monasterij proprietatem transmisissent.*

44 *Privilegia eximentia à solutione decimarum amittuntur, si incipiant esse enormiter læsiua Ecclesiæ Parochiali.*

45 *Privilegium quando dicatur enormiter lædere, spectat ad declarationem Papæ.*

Exemptio de non soluendis decimis ex concessione Sedis Apostol. an effectum sortiatur in præiudicium iuris tertiarum Regis Hispaniæ, remissiuè. ibid.

46 *Religiosi omnes privilegio in iure scripto eximuntur à solutione decimarum de nutrimentis animalium, quæ ipsi nutriunt.*

47 Cap. ex parte il 1. de decimis, *discutitur.*

48 *Leprosi in communi viventes de hortis suis, qui sunt in circuitu domus, & nutrimentis animalium suorum decimas soluere non coguntur.*

49 *Episcopus non potest alicui concedere immunitatem à solutione decimarum per viam privilegij.*

50 *Episcopus non potest contra Concilium dispensare.*

51 *Episcopus poterit interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum.*

52 *Episcopus poterit decimas, quas nunquam possedit, post earum recuperationem, vel illas ad opus suum retinere, vel secundum discretionem à Deo sibi datam, alteri Ecclesiæ concedere.*

53 *Decimas quas aliquando possedit Episcopus, si revertantur ad mensam Episcopalem, non potest ipse transferre in personam, quæ nunquam moritur.*

54 *Decimas aliis Ecclesiis concedere poterit Episcopus cum aliqua causa.*

55 *Episcopus non potest ius percipiendi decimas laicis concedere.*

56 *Decimarum in concessione laïcis facienda, est adeò necessaria auctoritas Sedis Apost. ut non sufficiat immemorabilis absque fama privilegij.*

57 *Beneplacitum Apost. quando est referendum in concessione Iuris decimandi facta laicis, præsumitur ex lapsu triginta annorum, non ultra.*

58 *Episcopus ex quibus causis possit laïcis decimas concedere, ostenditur.*

59 *Prælati inferiores poterant ante Conc. Lateranense decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, sed ex eo fuit illis hoc prohibitum: sed verius, ut n. 61.*

60 *Decimæ si laicis concessæ reperiantur, & nesciatur an post, vel ante Concilium Lateranense fuerint concessæ, post Concilium concessa censentur.*

62 Cap. 2. §. sanè, de decim. lib. 6. *declaratur.*

63 *Laici an, & quando decimas, quas obtinent, in alios transferre possint, ostenditur.*

64 *Consuetudo habens vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à solutione decimarum, si adhuc remaneat Parocho congrua sustentatio.*

65 Con

65 *Cõsuetudo valet, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio persoluatur.*

66 *Consuetudo valet, vt ex certis fructibus putà fœno, oleo, decima non soluatur.*

67 *Consuetudo valet, quòd ex eodem prædio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores.*

68 *Consuetudine potest introduci, vt decima vni Ecclesiæ, aliàs debita, alteri adscribantur, & soluantur.*

69 *Cõsuetudo non soluẽdi integras decimas debet ad effectũ excludendi Parochum à decima de iure debita, probari cum requisitis immemorialis, seu legitimæ præscriptionis.*

70 *Consuetudo operari potest circa omnes decimas personales in pluribus prouinciis.*

71 *Consuetudo in soluendis decimis est consideranda.*

72 *Consuetudo in solutione decimarum quæ sit attendenda, locíne vicinioris, an loci vbi prædia existunt, vel vbi fit solutio decimarum, an diœcesis? ostenditur.*

73 *Consuetudo specialis præferẽda est generali.*

74 *Consuetudo illa potiùs est attendenda, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali Ecclesiæ.*

1 OMNES fideles Parochiani, nisi exempti proponantur, ad solutionem decimarum sunt obligati: cùm enim omnes recipientes spiritualia, teneantur soluere decimas, vt *in princ. huius cap.* ostendimus, & omnes fideles Parochiani à suis Parochis recipiant Ecclesiastica Sacramenta; de ratione enim Parochianorum est, vt tanquam Parocho subditi, prædicta Sacramenta ab alio non suscipiant; qui ob id proprius Sacerdos appellatur, Sot. *in 4. dist.* 18. *qu.4. art.2.* Nau. *in cap. placuit, n.*124 *de pænit. dist.6.* rectè fit, vt omnes fideles Parochum, nisi exempti esse dicantur, ad decimarum solutionem sint obligati, *cap. ex transmissa 23. & c. à nobis 24.* ibi, *quilibet, de decim.* Rebuff. *de decim.q.5. à princip.* Hieronym. Carat. *de iurib. parochial. tit.5. cap.9.* Azor. *institutionum moralium par.1.lib.7.q.7.cap.24. quæs.1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib.19.num.87.* Suar. *de Relig. tom.1.lib.1. de diuino cultu, cap.16. n.1.* Less. *de instit. tom.1. lib.2.cap.39.dub.5.n.22.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.5. lib.2. cap.1. num.1.* Monet. *de decim. cap.5. à princip.* vbi *n.*26. ait
2 quòd † Reges, & Principes tenentur ad decimarũ solutionem: & *n.*28. quòd & ipsi pauperes, quibus tamen decimæ in maiori parte sunt remittendæ, si id necessitas postulauerit, Benineas. *de paup. in 6. spec. de iud.* Caroc. *cap.52 num.6. & 7.* Vnde
3 Infertur *primò*, Iudæos, & alios infideles non teneri ad solutionem decimarum. Diximus suprà omnes fideles Parochianos obligari ad decimas persoluendas; atqui infideles, neque fideles sunt, neque Parochiani, iuxta illud Pauli 1 *ad Corinth.5. de his, qui foris sunt, nihil ad nos*, habetur *in cap gaudemus, de diuort.* Igitur, &c. Probat Carbilbar. tex à speciali *in cap. ex transmissa 23. de decim.* tradunt Gloss. *verb. persoluendas, in c. de terris, illo tit.* Lambert. *de iurepatron. lib.1.p.1.quæst.7.art.3. num.3.* quorum resolutio vera est in decimis personalibus, cùm illarum nullo modo infidelis debitor sit, vt tenent Glos. *verb. persoluendas*, ibi, *vnde personales decimas non persoluunt. in d. cap. de terris*, vbi Butr. *sub num.2. vers. vel oppono.* Sot. *de iustit. lib 6 quæst.4 art. 4.* Suar. *d. lib.1. c.16. num.4. vers. in qua distinctio*, Azor. *instit. moral. part 1. lib.7. cap.24. q.3.* Monet. *d. cap.5. num.38.* Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.2. cap.9. numero 1.* Fagundez *dict. præc.5. lib.2. cap.1. ex num.4.* Carat. *dict. tit.5. cap.9. vers. infideles* Machado *en su perfetto Cõfessor y Cura de Almas, lib.2. p.4. tract.10. docum.1. num.3.* Trullench. *in exposit. Decalog lib.3. cap.3. dub. 10. num.1.* Castr. Palao *in opere morali, tom.2. tract.16. disp. vnic puncto 11. n.1.* Probatur ratione: etenim cùm decimæ in sustentationem Clericorum ministrantium, & ratione Sacramentorum à subditis Ecclesiæ dari iubeãtur, ita vt prædicta nõ administrarentur, nulla ratione exigi deberent, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth.9.* ibi, *si nos vobis*, &c. & infideles non sint subditi Ecclesiæ, nec in gremio illius existere dicantur; insuper Sacerdotes quiddam spirituale illis non ministrent, rectè sequitur, vt eisdem Sacerdotibus nullum ius competat aduersùs illos, nec illi decimarum debitores esse dicantur. Quamuis contrarium in his decimis personalibus tenuerint Glos. *in c. quanto, sub figuratione casus, in fine, de vsur. & in cap. decimæ, 16. quæst.1.* quam sequitur Ancharan. *in dicto cap. de terris, sub num.1.* & *ibid.* Abb. *n.6.* Rebuff *d. tract. quæst. n.11*

Pro quibus facere videtur, quòd infideles sub potestate, & dominio Dei existunt, ac proinde cùm in eiusdem dominij vniuersalis signum decimæ sint reseruatæ, necessariò videtur dicendum infideles ad illarum solutionem esse obligatos; siquidem in illis reperitur ea ratio, propter quam decimæ institutæ sunt. Sed facilè respondetur reseruationem illam non fuisse factam in vniuerso Orbe, sed solùm in terra Chananæorum à Deo, populo Israëlitico donata, ac proinde prædicta reseruatio non respexit illos, qui in aliis regionibus habitabant; & eò maximè, quia illa sustentationis moderatio Leuitis congruebat; propterea per præceptum indictum illi populo; vt soluerent eis decimam partem fructuum, alij non compre-

hendebantur; quòd similiter Ecclesia pro suis Sacerdotibus adinstar illius præcepti imperauit suis subditis, quo præcepto illos qui illius fidem nunquam amplexi sunt, nequaquam comprehendi, vt eleganter Sot. *lib.9. de iustit.quæstione quarta, art.4. col.4. in fine*, vnde necessariò dicendum est, infideles ad tales decimas persoluendas nullo modo obligari: quod quidem aliquatenus temperandum videbatur, vt procedat respectu ipsarum decimarum, non respectu satisfactionis illius interesse, quod Ecclesia parochialis est perceptura ab alio Christiano, qui poterat in eadem Parochia habitare; tale enim Ecclesia petere poterit, ne aliàs defraudetur: & ita in specie tradit gloss. *verb. prætexta,in d.c.tua nobis*.Abb.*in d.c.de terris,n.6.* Sot. *d. art.4. col.3. ad fin.* licèt prætextus ille, quòd Ecclesia defraudetur, non mihi solidus videatur: quia decima personalis debetur intuitu laborum,*d.cap.decima*,16.*quæst.1.d.cap. ad Apostolica*,*& cap. ex transmissa, de decim.* ergo hac ratione posset Ecclesia parochialis interesse prætendere à quocunque Nobili fideli non laborante, vel industriam non exercente,propterea quòd si Nobiles ibi non habitarent,possent in illis domibus habitare artifices, vel alij industriosi homines,ex quibus posset Parochialis decimam recipere:vt benè obseruat Ricciul. *d.cap.9.n.4.*

4 Ad decimas verò prædiales persoluendas cogendi sunt Iudæi, & infideles, respectu tamen possessionum, quas ipsi in terris Christianorum titulo emptionis, vel alio compararunt, prout colligitur ex text. *in d. cap. de terris*,ibi,*vel possessiones penitus renunciandas*, & ibi, *compellas*, quæ verba non verificantur, nisi respectu possessionũ,quæ sunt in prouinciis Christianorum,& meliùs ex *c.quanto,pen. de vsuris*,ibi,*quas à Christianis*,&c.Xuar.*alleg. 28.num.4.& 5.* Azor. *d.lib.7.cap.14 q.1.*Vasq. *in opusc.de Benefic.c.1.§.vnic.dub.6.*Bassæ.*verbo Decima,num.5.*Machado *d.docum.2.num.2.* Monet. *dicto cap.5. à n.36.* vbi extendunt ad Paganos,Turcas, & Hæreticos. Probatur ratione: etenim,cum decimæ prædiales ab eisdem prædiis ad illas obligatis ita debeantur, vt respectu illorum onera realia censeantur, & infideles teneantur ad omnia onera realia respectu possessionum, quas in prouinciis Christianorum possident,atq.tex *in d.l.Imperatores,ff. de publican. & vectig.* rectè fit, vt prædicti infideles respectu talium decimarum, attento iure,debitores esse censeantur, prout Syluest.tradit *verb.Decima,n.13.*Accedit: quia Ecclesia non debet fraudari à suo iure quæsito in prædio propter infidelitatem acquirentis, à quo iure necessariò fraudatur, si decimæ prædiales in hoc casu ab infidelibus non soluantur, prout consideꝛat tex. *in cap.de terris,vers. ne fortè, & in d. cap.quanto,in fine.*

Verùm autem ista decimarum solutio fiat ab infidelibus, vti de decima formali, an verò tanquam de onere annexo, dubitari potest: nam Oldrad.*cons.*81.Mantu.*cons.*188. *col.2.*& Abb. *in d.cap.de terris,sub n.5.* videntur tenere, quòd fiat tanquam de decima vera,& formali,ex eo, quòd decimarum realium solutio est de iure diuino, *d. cap.tua nobis, de decim.* ac proinde ad eam obligantur iam infideles, quia & ipsi tenentur recognoscere Deum, vt supremum Dominum. Sed contrarium, quòd scilicet solutio fiat, vti de onere, per tex. *in d.cap.quanto, §.fin. de vsur.*innuere videtur gloss.*in d.cap.de terris*, dum rationem assignat, quòd ad eum spectat fructuum onus, ad quem spectat fructuum perceptio:sequitur Suar.*d.lib.1.cap.16. ex n.6. vsque ad n.13.* vbi *n.8. & 11.* ad fundamentum contrariæ sententiæ respondit, præceptum de decimis realibus persoluendis esse quidem de iure positiuo, quod non fuit datum omnibus hominibus, sed populo Israëlitico, & consequeuter hodie non extendit nisi ad fideles.

At verò respectu possessionum, quas infideles in suis Prouinciis habent, non tenentur ad decimas prædiales persoluendas, eò quòd cessat in prædiis ius acquisitum per Ecclesiam, & in ipsis infidelibus cessat ratio, propter quam debitum decimarum constituitur. Non obstat, quòd sicut Ecclesiæ curæ est infidelibus Baptismum, & deinde alia Sacramenta ministrare: ita quoque videntur illi teneri in Christianismum nomina sua dare, & Sacramenta suscipere, & ideò cùm ratione Sacramentorum decimæ debeantur, vt *in princ. huius cap.*diximus; vtique dicendum videbatur voluntatem infidelium non esse Ecclesiæ imputandam, & sic non debere fraudari à suis decimis, quæ eidem Ecclesiæ debitæ sunt. Satisfit enim dicendo cum Sot. *d. art.2. col.4. in princ.* quòd licèt omnes mortales ad fidem suscipiendam teneantur; donec tamen illam profiteantur, nequaquam nostris legibus obligantur, neque nostris Prælatis obedire tenentur, quandoquidem præceptum directè in illos non dirigitur, iuxta illud *Pauli 1. ad Corinth.5. De his, qui foris sunt*,&c. ac subindè cùm cesset obligatio legis, cessat quoque obligatio persoluendi decimas, quantumcunque ex parte Ecclesiæ non deficiat voluntas administrandi illis Ecclesiastica Sacramenta. Quòd si possessiones iam aliquando in potestatem Christianorum perueniant, tunc non solùm decimæ ex illis persoluendæ sunt, & infideles illarum sunt debitores in futurum; verùm etiam tempore præterito

to considerato, ratio habebitur præteritarum decimarum, si prædictæ possessiones iterum ad gremium Ecclesiæ reducantur: nam, cùm talia prædia non ita transeant in infideles, quin penes illos dominia, & obligationes remaneantur, ita vt recuperata attenta rei veritate, vt saltem iure postliminij apud Christianos semper existere censeantur, vt probat opt. tex. *in cap. prima actione*, 16. *q*. 4. facit tex. *in l. si captiuus*, 20. *vers. verum ff. de captiuis*, resoluit D. Barbos. *in l. diuortio*, §. *interdum, num*. 7. *ff soluto matrimon.* rectè fit, vt respectu illorum propter ius Ecclesiæ quæsitum, prædicti infideles debitores decimarum etiam præteritarum esse censeantur adueitit in specie Abb. *in d. cap. de terris, num*. 5. *in fine*, dicens debere Ecclesiam, cui debentur, cum illis misericorditer agere.

6 Infertur *secundò* Clericos, in quantum sunt fideles, non habito respectu ad clericatum, teneri soluere decimas Parocho illius Ecclesiæ, in cuius territorio commorantur. Diximus suprà, omnes fideles Parochianos, nisi exempti proponantur, ad decimas soluendas obligari: atqui Clerici habitantes in territorio alicuius Ecclesiæ, fideles Parochiani sunt; nec enim, ex eo, quòd sunt Clerici, deobligantur à subiectione Parochiæ suæ, iuxta resoluta per Doctores *in cap. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* Igitur, &c. Probant Coroll. tex. *in c*. 2. *vers. illi verò, & in cap. commissum* 4. *de decim.* tradunt Sanct. Thom. 2. 2. *qu*. 87. *art*. 4. Sot. *lib* 9. *de Iustit. q*. 4. *art*. 4. Cou. qui alios refert, *vnr. lib*. 1. *cap*. 17. *num*. 8. *vers*. 1. Lessi. *de Iustit. lib* 2. *c*. 39. *dub*. 5. *n*. 2 3. Gutier 2. *Canonicar. quæst. cap*. 21. *n*. 26.

7 Fagundez *d. præcept*. 5. *lib*. 2. *cap*. 2. *à n*. 1. † Machado *d. docum*. 2. *num*. 5. Villalob. *in sum. p*. 2. *tract*. 3 3. *dif*. 4. Suar. *tom*. 1. *de Relig. lib*. 1. *cap*. 17. *num*. 3. Cast. Palao *tom*. 2. *operis moralis tr*. 10. *disp. vnic. puncto* 11 *n*. 3 & 4. Trullench. *in exposit. Decalogi. lib*. 3. *cap*. 3. *dub*. 10. *n*...... Clerici verò, vt tales considerati, non sunt debitores decimarum ex illis bonis, in quibus tanquam tales considerantur: siquidem sic considerati non sunt Parochiani, de ratione enim Clerici est, vt aliis spiritualia ministret; ac proinde cùm decimæ ratione administrationis spiritualium debeantur à Parochianis, quibus illa facta est, vtique Clerici, quibus, in quantum tales, prædicta administratio non fit, ac propterea non dicuntur Parochiani, ad decimarum solutionem non tenebuntur. Ex his iam.

8 *Primò* colligitur Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex fructibus suorum beneficiorum. Patet, si expendamus respectu illorum fructuum, non Parochianos, sed Clericos ministrantes spiritualia considerari: vnde nil mirum, si ex illis soluere decimas non teneantur: Ita in specie probat tex. *in d. cap*. 2. *in princip*. qui necessariò sic intelligendus est, eò quod Pontifex ibi adducit exemplum Leuitarum, quos constat nihil aliud possedisse, quàm decimas, quas loco beneficiorum obtinebant, vt habetur *Iosue cap*. 15. *in fin. & Numer. c*. 18. ac proinde vt similitudo rectè procedat, tex. ille *in princ.* necessariò intelligendus est de beneficiis Clericorum, prout in illis resoluunt S. Thom. & Sot. *vbi suprà*; vel interpretandus, vt probet Clericum non debere decimam soluere Clericis ex illis decimis, quas ipse percepit, sicut aiunt Rebuff. *quæst*. 5. *num*. 6. Monet. *d. cap*. 5. *quæst*. 1. *num*. 8. & Azor. *d. cap*. 2 4 *quæst* 5. Quicquid aliter, atque aliter intelligere nitantur Perez *l*. 5 *prope fin. vers. est & aliud tit*. 3. *lib* 1. *Ordin pag* 67. Suar. *d. tract*. 2. *de decim. lib*. 1. *c*. 17. *n*. 2 3. Franc. Leo *in thesauro fori Eccl. par*. 2. *cap*. 12. *de decimis, à n*. 5 2. Bellet. *disquisition. clerical p*. 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 1 2. *à n*. 3 5. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib*. 19. *n*. 88. Vasq. *in Opusc. de benefic. c*. 1. *quæst. vnico dub*. 8. Marc. Anton. Genuens. *in practic. Ecclesiast. q*. 618. Paul. Layman. *in Theologia morali, lib*. 4. *tract*. 6. *cap*. 3. *num*. 3. Lessi. *de Iustit. lib*. 2. *c*. 39. *dub*. 5. *n*. 2 3. vbi intelligit de clericis eiusdem Ecclesiæ.

Sic sanè † decimæ non sunt soluendæ Parocho ex prædiis eiusdem Ecclesiæ, ex quorum fructibus ipsi Clerici clericali iure viuunt, prout in specie resoluunt Doctores *suprà* citati: si modò prædicta prædia etiam dotalia Ecclesiæ fuerint intra limites eiusdem, aliàs secus, vt tradunt gloss. *verb nullo, in cap*. 1. *de censib.* Abb. *num*. 6. *in d. cap*. 2. & *in c. nuper, notab*. 1. *de decim.* Rebuff. *d. quæst*. 5. *n*. 20. Couar. *d. lib*. 1. *cap*. 17. *n*. 8. *vers. secundo*, Azor. *d. quæst*. 5. Valer. Reginald. *d. num*. 88. Gutier. *d. cap*. 2 1. *num*. 5 4 Bellet *d* §. 12. *num*. 36. Quicquid indistinctè contrarium sentiant *gloss*. 1. *in d. c*. 2. ibi, *hoc intellige de dote Ecclesiæ, de qua Clerici non debent dare decimas*, S Thom. *d. art*. 4. Balb. *de præscript. p*. 5. *princ. q*. 7.

Verùm ex fructibus personalibus, quos ipsi Clerici ex officio clericali accipiunt, soluere teneantur decimas personales? Dicendum est, quòd similiter nõ tenentur, ex supradicta ratione; & ita fatentur Couar. *d. cap*. 17. *num*. 8. *vers*. 1. Monet. *d. cap*. 5. *n*. 4.

Colligitur *secundò* Clericos teneri soluere decimas ex fructibus prædiorum sæcularium, quæ sæculari iure, purà hæreditario, emptionis, vel alio quouis titulo compararunt. Patet, si expendamus respectu huiusmodi prædiorum magis Parochianos, quàm Clericos considerari, ac proinde nil mirum, si decimas soluere teneantur. Ita in specie probat tex. *in d cap*. 2. *vers. illi profectò*, sic necessariò intelligendus, tradunt Sot. *d. q*. 4. *art*. 4 Couar. 10

d.cap.17.n.8. vers. primum hinc constat. Azor. *d.quaest.5.* Monet. *d.cap.5. num.3.* Fagundez *d.cap.2.num.4.* Gutier. *d lib.4. Canon. cap 21. num.32.* me citato Trullench. *d.dub.10. num. 2.* vbi intelligit *cap. nouum genus hoc. tit.* loqui de prædiis, quæ sunt dotes Ecclesiæ: & *num.3.* tenet illam Parochiam quæ de nouo acquirit aliquos agros vel proprietatem intra terminos alterius Parochiæ emptione, vel testamento, aut donatione, teneri decimas ei soluere de campis acquisitis: & *numero 4.* resoluit Parochum de iure communi teneri ad decimas prædiales ex his prædiis, quæ titulo sæculari acquirit: latè Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori eccles. decis.605.in 1. edit.* aliàs *resol.429.in 2. edit.* vbi probat Clericum teneri soluere decimam de eo, quod percepit ex patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus. Quod ampliandum est primò: siue prædicta prædia sint in aliena, siue in propria Parochia; vtroque enim casu procedit ratio de qua *suprà.* Ampliandum est quoque siue Clerici sint Rectores earundem Ecclesiarum, vt aduertunt S. Thom. & Couarr. *locis proximè citatis*, siue Episcopali, seu quacunque alia dignitate præfulgeant, iuxta tex. per locum à specialis *in cap.quaesti, 16. quaest.1.* Gutier. *d.cap. 12.num.2.* Nec refragatur dicere, quòd Prælati exempti non subsunt Parocho, arg. tex. vbi gloss. & Doctor. *in cap. vlt de Poenit & remiss.* Siquidem respōdetur illos Prælatos non subesse Parocho per accidens, quia scilicet alteri subiiciuntur, nempe Romano Pontif. vel prælato superiori; sed nihilominus attentâ rei naturâ parochianos esse sicut sunt alij fideles, arg. tex. *in d.omnis vtriusque sexus,* & inde est, quòd illorum familia remanet subiecta ipsis Parochis, vt aduertit Sot. *in 4.distinct.18. quaest.4. art.2.col.8.* facit text. *in d.c.quaesti.*

11 Colligitur *tertiò*, Clericos ex lucris, ac redditibus suis temporali titulo acquisitis per se, & personali debito obligari ad decimas præstandas Sacerdoti Parochiali, à quo Sacramēta percipere debent: vt per Couar. *d.cap.17. num.8. vers. primùm, hinc constat.* Suar. *lib.1. c.17.num.21.* Rebuff *d.q.5.n.9.* Fagund. *d.praec. 5.lib.2 cap 2.num 2.* Monet. *d. cap.5 numer.4.* Paul. Laymann. *in Theolog moral. lib.4. tract.6. cap.3.num.2.* vbi aduertit, quòd licèt hæc resolutio hodie nullum vsum habeat in decimis merè personalibus, quippe quas nec laïci multò minus Clerici pendere solent; locum tamen habet in terris noualibus, quas si excolat Clericus, cùm antè nullum, aut modicum fructum afferrent, ad decimas Parocho suo ex illis soluendas obligari incipit, non per accidens ratione rei, siue terræ, sed per se, & ratione propriæ personæ.

12 Infertur *tertiò* resolutio ad illam quæstionem vtrùm priuilegio Romani Pōtificis possit dari exemptio à solutione decimarum? In qua partem affirmatiuam in specie tenuerunt Doctores communiter *in c. à nobis, de decim.* Dec. *cons.113.num.2.* Couarr. *lib.1. var.cap.17. num.9.* Gutier. *cons.5. num.8.* & *Canon. quaest. lib.2.cap.21.num.26. & 130.* Fr. Ludou. Mirāda *in man. Pral. tom.2 quaest.49. artic.6* Monet. *de decim.cap.5. nu.46.* Lessi. *de Iustit lib.2. cap. 39.dub.5.* Soar. *d lib.1.c.18.n.1.* Fagund. *d.praecep.5.lib.2.c.4.n.1.* Piasec. *in praxi Episcop. par. 2.cap.4. n.63.* nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quaest. Regular. resol.50. n.2. cum seq.* latè Trullench *d.c.3.dub.11.princ.* Pro quibus faciūt plura iura, quæ circa solutionem decimarum de priuilegiis Romanorum Pōtificum mentionem faciunt, prout est tex. *in d.c.à nobis,* ibi, *exemptis, & in cap. suggestum 9. & in c. ex parte 10. & in cap. ad audientiam 12. & in cap. pen de decim. & in cap. si de terra 6. & in cap. accedentibus 15. & in c. dudum 31. de priuileg.* Faciunt etiam plura alia priuilegia, quæ non solùm aliquibus Religiosis circa decimas non soluendas à Summis Pontificibus sunt concessa, de quibus *infrà* mentionem faciemus; sed etiam Regi Catholico pro Regnis Granatæ, & Valentiæ, ac aliis Proceribus per totam Hispaniam, vt constat ex *decis 702.p.1. diuers. & decis.665.par.3. recent.* quæ quidem priuilegia nequaquam Pōtifices concederēt, si ad illa concedenda potestatē non haberent.

Laborant tamen glos. & Canonistæ nostri, tenentes decimas esse de Iure diuino, in assignanda ratione, ob quam contra illud dispensare videatur Summus Pont. cùm tamen alioquin non possit, vt videtur probari ex *cap. sunt quidam, & c. statuta, 25. quaest. 1. cap. literas, de restit spol. & ex c. cùm ad monasterium, in fine, de statu Monach.* & tuentur plures, quos plena manu citaui *in tr. de iure ecclesiastico. lib.1. de personis, cap.2. de potest. & auctorit. Romani Pont. num.119.* In primis gloss. *verb. exemptus, in d.cap. à nobis,* existimat per talem cōcessionem exemptionis non tolli omnino ius naturale, aut diuinum, quo debetur congrua sustentatio; sed solum limitari in illo casu particulari, quo suo priuilegio aliquem eximit à solutione decimarum: quod quidem prædicta gloss. existimat non esse inconueniens, vt fiat à Pontifice. Sequitur glossæ explicationem Dec. *vbi sup. & in c. cùm ordinem. in princip. de rescript.* dicit receptum Mench. *illustr. cap.80. num.11.* Verum hæc gloss. explicatio non placet: conuincitur etiam in primis, quia supposita illius explicatione non valeret tale priuilegium exemptionis absque iusta causa, eò quòd sine illa deficit potestas dispensandi in iure naturali, & diuino, vt ostendimus *dict. cap.2.* & tamen apparet prædictum priuilegium validum esse, quantumcunque sine iusta causa concedatur, vt fatentur multi ex su-

prà relatis. Conuincitur etiam, quia talis causa iusta non præsumeretur in dicto priuilegio, nisi per ipsum concedentem esset expressa, iuxta tradita per Doctores *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit.* quod tamen non videmus in multis priuilegijs, quæ circa exemptionem decimarũ sunt concessa, prout plura reperiuntur. Vnde alij Doctores existimant Pontificem non aduersari Iuri naturali, & diuino in concedenda exemptione decimarũ, eò quòd tantummodò illud ius decimarum eodem diuino, & naturali Iure debitum dicitur remittere, prout in effectu tradit Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 26. & ante illum apertè Sylu. *verb. Decima, n.* 11. Pro qua declaratione facit, quia in decimis, sicut in aliis rebus spectantibus ad Christi patrimonium, habet Ecclesia ius administrationis, vt resoluit Abb. *num.* 20. & alij *in c. cùm super, de caus. possess. & prop.* quocirca, sicut procurator cum libera administratione censetur habere speciale mandatum ad distrahendas res domini constituentis, iuxta tex *in l. procurator ff. de procurat.* ita quoque Ecclesia censetur habere prædictum speciale mandatum, ac subinde nil mirum, si Pontifex suo priuilegio distrahens remittat prædictum debitum decimarum, iuxta teg. tex. *in c. sine exceptione*, 12. *q.* 2. Sic similiter idem Pontifex dispensat in voto, cuius obligationem Iuris diuini esse constat. Quæ quidem explicatio, licèt defendi valeat, nobis tamen placere non potest; siquidem illa remissio fieri potest à Pontifice circa illa, quæ sunt in illius administratione, & nullum nisi Ecclesiæ resultat præiudicium, iuxta teg. tex. *in cap.* 2. *de prebend. lib.* 6. nihilominus tamen dato præiudicio in tali remissione. Ios naturale, & diuinum offenditur ex teg. tex. *in cap.* 1. *vers. nec nos, de causa possess.* quod præiudicium apparet fieri Parocho, cui ius quæsitum est ad recipiendas decimas à suis Parochianis. At Monet. *d. cap.* 6. *num.* 53. putat Papam posse aliquibus immunitatem à decimis concedere; non autem in vniuersum præceptum de decimis soluendis tollere: quia primo casu Iuri humano Pontificio, non verò naturali, aut diuino derogat: in secundo verò, quia tale decretum esset irrationabile, nec conueniens Christianæ Reip cuius interest spiritualium ministros inopes non esse: & quia Iuri naturali, & diuino congruit, vt laborantes in vinea Domini mercedem aliquam decentem à laicis accipiant quique spiritualia seminant, temporalia metant. Sed non hæc explicatio difficultatem absoluit.

Quare Ego pro vera declaratione aduertendum existimo, exemptionem decimarum dupliciter posse considerari; vel enim talis est, per quam ministri sustentatio offenditur, vel cursus talis proponitur, quâ concessâ adhuc remanet prædicti Ministri congrua, & sufficiens sustentatio. Meminit huius diuisionis Couar. *variar. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 9. Gutiet. *d. cap.* 21. *num.* 29. Huc supposito, resoluendum est in priori casu priuilegio Romani Pontificis fieri non posse, vt talis exemptio procedat; siquidem congrua Ministri sustentatio, quæ in hac specie offenditur, & aufertur, Iure diuino debita est, vt *suprà* ostendimus; quod quidem Ius diuinum, & naturale, priuilegium Romani Pont. offendere nequit. Non sic dicendum in posteriori casu, in quo per priuilegium illius talis exemptio concedi potest: siquidem præceptum de soluendis decimis, quatenus excedit prædictam congruam Ministri sustentationem, non est diuinum, seu naturale, sed solum humanum, contra quod priuilegium dari potest. Ex his,

13 Colligitur *primò* posse priuilegium aliquod, siue in partem, siue in totum, exunerare à solutione decimarum; vtroque enim casu manente sufficiente Parochi sustentatione, verificatur ratio, de qua *suprà*, prout in specie resoluit Couat. *citato loco*, Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 29. Azor. *d. lib.* 7. *cap.* 37. *quæst.* 6. Nec obstat dicere, quòd axioma illud diuinum, *Dignus est operarius mercede sua*, sine dubio adstringit omnes illos, ad quorum vtilitatem operarius ipse laborat, ac subinde omnes debere concurrere in ministrando cibo, iuxta illud Pauli 1. *ad Corinth* 9. ibi, *Quis suis stipendiis militauit vnquam?* Vnde cum Parochus ad omnium Parochianorum vtilitatem laboret, videtur dicendum, quòd, quantumcunque ille Parochus, sufficientem habeat alimoniam, nihilominus tamen, attento Iure naturali, & diuino, debitores sunt decimarum, & consequenter nullus ex prædictis Parochianis potest priuilegio eximi, saltem in totum à solutione decimarum. Satisfit enim, si aduertamus prædictum axioma procedere quidem collectiuè, ita vt in illa Parochia ab illa immediatè Parochus habeat cibum, hoc est, congruam sustentationem pro ministrandis spiritualibus omnibus illis, qui in eadem continentur, & eandem constituunt; non verò procedit distributiuè, ita vt singuli ex eadem in indiuiduo, nisi aliud ius humanum addatur, teneantur. Pro quo facit, quia consuetudo potens fuit, vt homines à decimis personalibus in totum excusarentur, quorum multi illo tempore, sicut & modò, alios non habebant, nec habent fructus, ex quibus decimas soluere possent: Et non est dicendum, quòd magis operetur consuetudo, quàm priuilegium Romani Pont arg. text. *cap.* 1. *de constit. lib.* 6. & per consequens, quòd

quòd auctoritas illa non distributiuè, sed collectiuè intelligenda est. Facit etiam quia vt Doctores fatentur, non priuilegio fieri potest, vt tanta quantitas persoluatur; & videtur dicendum maiorem, vel minorem quantitatem non variare obligationem soluendi decimas in suo fundamento, arg. tex. *in l. vlt. ff. de fundo instr.* ac proinde si priuilegium manente congrua sustentatione aliquem, vel aliquos in parte eximere potest: vtique dicendum est in totum eosdem manente eadem sustentatione, eximere posse.

14 Colligitur *secundò* priuilegium; quo quis, siue in partem, siue in totum à solutione decimarum simpliciter eximitur, non extendi ad noualia, quæ ex postfacto orta fuerint Pater, si expendamus huiusmodi priuilegium de decimis non soluendis esse quidem odiosum: tum, qoia contra Ius procedit: tum etiam, quia Parochi præiudicium in se continet ac subinde data in aliquibus illius operatione, in aliis, quantum fieri potest, restringendum est, iuxta reg. tex. *in l. 2. § si quis à principe, ff. ne quid in loco publico*, iuuat reg. *odia, de regul iuris, lib. 6.* & ita in specie tradunt Rebuff. *d. tract. quæst. 14. numero 3.* refert alios, & sequitur Gutier. *d. cap. 2. num. 130.* Monet. *cap. 4. num. 67.* nouissimè Hieron. Roderic. *in compendio quæstion. Regular. resol. 50. num. 6.* Accedit, quia † pri-

15 uilegium de percipiendis decimis, simpliciter concessum, ad noualia non extenditur, prout in specie probat text. *in cap. 2. §. 1. de decim. lib. 6.* latè resoluit Couar. *d. lib. 1. var. cap. 17. num. 13.* ex eo, quia tale priuilegium ex prædictis duobus odiosum, restringendum est. Quòd si priuilegium concedatur de non soluendis decimis de propriis laboribus factis, tunc etiam noualia, quæ propriis fiunt manibus comprehenduntur, iuxta tex. *in cap. ad audientiam 12. & in cap. ex parte il 1. de decim.* Rebuff. *dict. quæst. 14. num. 18.* Gutier. *d. c. 21. num. 31.* Monet. *d. cap. 4. num. 68.* Accedit etiam, quia priuilegium, quantumcúque sit odiosum, vt suprà dictum est, & vel tale in dubio strictè intelligendum, ex Gutier. *d. cons. 5. num. 15.* nihilominus tamen, non refragante, imò iuuante concedentis intentione, semper intelligendum est secundùm propriam significationem, ita vt illa comprehendantur, quæ in propria veniunt significatione: docet in specie Dec. *cons. 113. num. vlt.* Rebuff. *d. tract. quæst. 13. num. 32.* & constat appellatione laborum propriè noualia contineri, vt probat tex. *in d. cap. ad audientiam*, text. sic intelligendus *in c. quid per nouale, de verbor. signif.* ac subinde nil mirum, si in tali priuilegio noualia, quæ fiunt manibus, comprehendantur; & ita in effectu tenet Monet. *d. cap. 4. num. 68.* vbi *num. 69.* subdit priuilegium non soluendi decimas noualium, intelligendum esse de his noualibus, in quibus alter non habet tempore datæ immunitatis quasi possessionem iuris percipiendi decimas, per tex. *in cap. dudum pen. de priuileg. & in cap. statuto, in princ. de decim. in 6.*

Verum obstat maximè text. aliàs difficilis *in cap. ex parte. il 3. de decim.* quatenus probat priuilegium Ecclesiasticæ personæ concessum, vt sibi accipiat decimas suorum prædiorum: noualia comprehendere: quia quando maius conceditur, etiam minus concessum esse videtur, de cuius intellectu multa tradunt Couar. *d. cap 17. num. 13.* Gutier *d. cap. 21. n 116. cum seqq.* Menoch *cons. 36. num. 21.* Rebuff. *d. tract. quæst. 14.* Valasc. *cons. 58. num. 9.* Suar. *d. tract. 2. de decim. lib. 1. cap. 23. num. 4.* Monet. *d cap. 4. num. 65. & 66.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 781. n. 15.* Castill. *tom. 7. de tert. cap. 14. num. 14.* inter quos ille videtur melior intelligendi modus, quod procedat ex mente concedentis; & maxime, quia in eo text. non agitur de priuilegio percipiendi decimas in aliena Parochia: hoc enim restringendum ex. . . idque colligitur ex illis verbis, ibi, *parochiarum suarum*: & in his terminis rectè conuenit ratio: quia, cui maius conceditur, minus concessum esse videtur; nam quidam contendebant ad Abbatem in ipsius Parochia decimas noualium non pertinere, vel quia eas non possidebat, vel quia præscriptione, aut alia ratione eas amiserat vel denique vt ex integra refert Rebuff. *d. loco, numero 8.* quia Episcopus decimas noualium cuidam Canonico concesserat, vnde priuilegium hoc Pontificis hoc casu fauorabile debet censeri, quia per illud fit regressus ad Ius commune, iuxta reg. tex. *in l. si vnus. §. pactus. ff. de pactis*, cum vulgaribus. Sed iste Rebuff. intellectus ex originali, & integra, quam refert, nequaquam defendi potest: quia si benè aduertamus, integra relata per Rebuff. non est originale *d. cap. ex parte*, nec vllo modo pertinet ad eius speciem, imò super alia longè diuersa emandauit: idque constat non solùm ex verbis vtriusque, in quibus longè differt litera vnius ab alio, & in integrum non habentur verba, sicut nec ratio scripta in illo text. Verùm etiam, quia text. ille agit de Abbate S. Colombæ Senonen. in Episcopatu Parisien. & illi Abbati facta fuit concessio, de qua agit tex. & ad eundem, vt ex suprascriptione constat, dirigitur Decretalis: at verò integra per Rebuffum relata agit de casu, qui contigit in Episcopatu Nouarien. Prouinciæ Mediolanen. & iuxta suprascriptionem eiusdem Rebuffi dirigitur ad Rectorem Ecclesiæ Beatæ Mariæ, cui deci-

marum

marum facta fuerat concessio, tum etiam, quia in præfata integra non dicit Papa Rectorem, de quo agit, secundùm ius, & ex vi primæ concessionis posse percipere noualium decimas, sed potiùs ex noua indulgentia concedit id, ita vt quàdiu vixerit Canonicus qui eas noualium decimas percipiebat, & sententiam pro se obtinebat, nullum eidem in perceptione præiudicium inferatur; sed tamen eo mortuo indulget Papa prædictas decimas Rectori, & illi Ecclesiæ. At *in d. cap. ex parte*, absque noua indulgẽtia, ex rigore Iuris communis, tanquam indubitatum decidit Papa Abbatem posse decimas noualium percipere, vt constat ex littera, ibi, *exigere iuris potes*, iuncta ratione, quæ sequitur. Quare retenta mente communi, quod text. agat de priuilegio percipiendi decimas (licèt summarium contra verba Pontificis referat priuilegium non soluendi) tentari posset priuilegium illud ideò comprehendere, & veteres, & noualium decimas, quia concessum fuit sub ea forma plenori, scilicet, *de laboribus terra parochiarũ tuarum integraliter decimas percipias*, quæ verba, & priuilegij forma ex intentione concedentis omnes decimas includunt. Sed quia ratio, quam text. *in fine* reddit, non sat conuenit huic intellectui, nec apparet, aut iure probatur, Pontificem in priuilegio percipiendi decimas alienas, quod est magis nociuum, & odiosum, quam sit illud non soluendi, ex traditis per Rebuff. *d. quæst.* 14. *num.* 28. *&* 30. admisisse illas diuersas formas, quas alibi expendimus.

Ego igitur probabiliùs existimo *d. cap. ex parte*, non agere de priuilegio, aut concessione speciali circa decimas recipiendas, sed magis de concessione Iuris communis, per quam, eodem attento, potuisset Abbas ille, vel Parochus quicunque percipere decimas de laboribus terrę Parochiarum suarum. Sensus ergo est; *cum tibi concessum sit* (scilicet, à Iure communi) *quod nutus*, &c. & ita in effectu ille tex. explicat id ipsum, quod habetur *in c. cùm contingat, verf. vnde, de decim.* & integra relata per Rebuff. scilicet, noualium decimas pertinere ad Parochos, quibus absolutè, & cum integritate decimæ intra Parochiam Iure communi concessæ sunt, cui intellectui satis conueniunt verba text. Siquidem concessum, propriè loquendo, dicitur etiam illud quod lege, & Iure communi tribuitur, *l. 2. in princ. ff. ne quid in loco publico*, & vulgò dicimus: *Frustrà precibus impetratur quod à Iure communi conceditur.* Insuper congruit ratio, quàm text. ille *in fine* reddit, quippe quæ propriè, & absolutè loquendo verá est, & procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, ficut & in aliis fauorabilibus; non ita verò & in cæteris, quæ iure singulari, & ex priuilegio contra Ius commune conceduntur, ficut nec in reliquis odiosis, iuxta *reg. cui licet, de regul. Iuris in 6. & l. non debet cod. tit.* cum iis; quæ tradunt Scribentes *ibidem.* Et iuxta hunc intellectum, dubitandi ratio in eo esse potuit, quod Episcopus, vel alius prætendens decimas noualium, in quarum possessione Abbas non existebat, arbitratur illas ad Abbatem non pertinere; quia de nouo insurgebant, & fortasse etiam ex eo, quòd Abbas non vnam tantùm, sed multas Parochias habebat, vt constat ex littera, ibi, *Parochiarum suarum*, quas tamen ex dispensatione, & in quibusdam casibus Iure expressis iustè potuit obtinere, & consequenter in eisdem ex concessione Iuris decimas noualium exigere. Nec retento hoc intellectu obstat *cap. suu, 25. in fin. de decim.* Quouiam vltra alios intellectus Abb. & aliorum vtrobique, & tradita per *gloss.* 1. & Doctores *in cap. peruenit. 1. quæst.* 7. & post Fortun. Couarr. *d. lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 13. Rebuff. *dict. quæst.* 14. *numero* 2. *&* 29. tex. ille non agit de concessione decimarum simpliciter, & absolutè facta; sed de illa, per quam decimæ antiquæ, quas Ecclesia possidebat, alicui commendebantur, veluti in feudum, in qua specie non includuntur decimæ noualium, & necessaria est ad hoc noua, & specialis concessio, iuxta *cap.* 2. *in princ.* vbi notat gloss. in casus positione, & alij, *de decim. lib.* 7. idque satis intendit *d. cap. tua*, ibi, *occasione decimationis antiquæ*, & clariùs ibi, *non sic extendenda licentia, sed restringenda*: quæ verba significant concessionem, de qua text. agit, quippe quæ referebatur ad decimas antiquas; nonnisi per extensionem noualium decimas includere potuisse.

Infertur *quartò* Religiosos omnes esse exemptos priuilegio in iure scripto à solutione decimarum de noualibus tantùm, quæ propriis manibus, seu sumptibus excolunt, vt probatur *in c. ex parte il 2. de decim.* & docent *ibid.* Host. *num.* 4. Butr. *num.* 9. & Anchar. *num.* 3. Rebuff. *d. tract. q* 14. *num.* 45 Monet. *d. cap.* 4. *num.* 56. Gutier. *conf.* 5 *num.* 1. Suar. *d. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num* 2. Fagund. *d. prac.* 5. *lib.* 2. *c.* 3. *à num.* 7. Rot. *in Cursbugiuen. decimarum*, 16. *Februarij*, 1615. coram *bona mem. Dunozetto.* Intellige procedere in his tantùm noualibus, quæ deseruiũt pro vsu Monasterij, vt expressè declarant in illo tex. Abb *num.* 3. Ioan. de Anan. & Anchar. *n.* 2. Rebuff. *d. quæst.* 14. *circa fin*, quos refert, & sequitur Rot. *in Cordubcn. Decimarũ*, 21. *Maij*, 1617. coram *bon. mem. Patriarcha Munzanedo.* Limita tripliciter hanc illationem, & *primò*, vt locum non habeat, vbi noualia ab iisdem exemptis aliis traduntur excolenda, ficut colligitur ex *dict. cap. ex parte* 27

parte, ibi, *propriis manibus*, Rebuff *d. quaſt.* 14. *num.* 17. Monet. *d. cap.* 4. *num.* 58. *Secundò*, niſi pacto expreſſo ad hoc teneantur, gloſ. *verb. laborum*, *in dict. cap. ex parte*, Rebuff *d. quaſt.* 14. *num* 53. Monet. *d. cap.* 4 *n.* 59. *Tertio*, niſi ſoluēdo tacitè renunciauerint priuilegio ſuo, gloſ. *d. verb. laborum*, Rebuff *d. q.* 14. *num.* 54. Monet. *d. cap* 4. *num.* 60.

18 Priuilegio quoque in iure ſcripto Ciſtercienſes, Templarij, & Hoſpitalarij non tenentur ſoluere decimas prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, vt expreſsè probatur *in d. cap. ex parte* 1 *i* 1. *& in cap. licet eod. tit.* quod quia quidam intelligebant ſolùm de noualibus, Pontifex *in cap. ad audientiam*, *eod. tit.* exponit intelligi dictum indultum debere, non tantùm de nouualibus, ſed etiam de prædiis, quæ propriis manibus à Religioſis prædictis coluntur. Quod intelligitur etiam de prædiis, quæ poſt Concil. Lateranen. Ciſtercienſes acquirunt, vt causâ acerrimè diſputatâ reſoluit Rot. *in Pamplonen. Decimarum*, 18. *Decembris*, 1615. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano*; præſertim propter priuilegia Sixti IV. ibi, *ſingulares perſonas dicti Ordinis à præſtatione decimarum, tam pro poſſeſſionibus hab:tis ante, & poſt Concil. quàm de cætero habendis, quæ propriis ſumptibus excolunt, & excolent &c* referunt Renat. Chopin. *de ſacra politia, lib.* 3 *tit.* 2. *n.* 8. Fr. Emman. *in collect. Bullarū Apoſt pro*

19 *Regularibus. Bulla* 5. *Martini V.* Quorū † priuilegia, cùm ſint perſonalia, ideò non ſuffragantur reſpectu portionis colonorum, vt in puncto priuilegiorum Ciſtercenſium eſt *deciſ* Putei 522. *lib.* 2. & dicit Rot. *in Toletana Decimarū*, 17. *Iunij*, 1611. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano.* Nec etiam ſuffragatur reſpectu arrendatariorum, etiamſi ipſi fratres aliquam culturam exiguam adhibeant, Seraph. *deciſ.* 827. *numero.* 3. *cum ſeqq.* Prout nec etiam ſuffragantur, ſi prædia locentur ad pecuniam: tunc enim in nihilo Ciſtercienſes exemptos eſſe non ſemel tenuit Rota & ſignificanter *deciſ.* 2. *de priuil. in antiq.* & coram Puteo *deciſ.* 150. *lib.* 2. *in correct. & p.* 2. *diuerſ. deciſ.* 23. *n.* 4. *& ſeqq & in Carthaginen. Decim.* 26. *Nouembris.* 1600. coram *bonæ memor. Penia.*

20 Verùm diſpoſitio *dicti c. ex parte, il.* 1. quoad ſupradicta reuocata eſt per tex. *in cap. nuper* 34. *de decim.* quo attento Ciſtercenſes, & omnes Regulares, qui gaudent iiſdem priuilegiis, de terris alienis, & in poſterum acquirendis, etiam ſi eas propriis manibus, & ſumptibus excolant, debent ſoluere eaſdem decimas, quas antea domini terrarum ſoluebāt, vel ſe inter ipſos cōponere: verba enim tex. clara ſunt. *Decernimus, vt de alienis terris, & amodo acquirendis, etiamſi eas propriis manibus, aut ſumptibus excolant, decimas perſoluāt Eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſoluebantur, niſi cum ipſis Eccleſiis aliter duxerint componendum.* Et ideò omnes ferè Religioſi per ſpecialia priuilegia à Sūmis Pont. exemptionem obtinuerunt à ſolutione decimarum prædiorum ſuorum, quæ propriis manibus, & ſumptibus excolunt, & de multis meminere Fr. Ludou. Miranda *d. tom* 2. *quaſt.* 49. *art* 12. *in concluſ.* Suar. *d. lib.* 1. *c.* 18. 19. *&* 20. Villal. *in ſum. p.* 2. *tract.* 33, *diſ.* 4. *à n.* 5. Portel. *in dub. Regul. verbo, Decima*, Fr. Emman. *quæſt. Reg. tom.* 2 *q.* 44. *art.* 4. *&* 5. *& tom.* 3. *q.* 16. Fagund. *d. præc* 5 *lib.* 1. *c.* 4.

Et nuncupatim de conceſſo pro Monachis Cæleſtinis, & Cluniacēſibus teſtatur Renat. Chopin, *monaſticon. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 5. 21

Et pro monachis Congregationis Caſſinen. alias S. Iuſtinæ de Padua adeſt priuilegium Eugenij IV. *ſub Dat. Kalend. Martij*, 1434. relatum per Fr. Emman *in d. collect. Bullarū dict. Pont Bulla* 7. 22

Et pro Monachis Congregationis S. Benedicti Valliſoleti, eſt priuilegium Clemen. VII. *ſub Dat.* 8. *Decembris* 1530. de quo *in eodem Bullario nouo, tom.* 2. *Bulla* 7. *eiuſdem Pont.* 23

Et pro Monachis Eremi Camaldulenſis, & Cōgregationis S. Michaëlis de Murano adeſt priuilegium Leonis X. *ſub Dat.* 4. *Nouemb. Iuly*, 1513 § 29. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.* 24

Et pro Monachis B. Mariæ Montis Virginis adeſt priuilegium Cæleſtini III. *Dat.* 4. *Nouembris* 1097. relatum *in eod. Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 3. *eiuſdem Pont.* 25

Et de Syluestrinis adeſt priuilegium Innocentij IV. *ſub Dat.* 5. *Kalend. Iuly* 1247. relatum *in eod. Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 5. *eiuſdem Pont.* 26

Et pro Fratribus B. Mariæ de Mercede adeſt priuilegium Gregorij XI. *ſub Dat.* 5. *Kal. Iuly*, 1373. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 3. *eiuſdem Pontif.* 27

Et pro Ordine S. Antonij Viennenſis adeſt priuilegium Clementis VII. *ſub Dat.* 6. *Kal. Decembris*, 1523. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 2. *eiuſdem Pont.* 28

Et pro Cruciferis adeſt priuilegium Vrbani III. *ſub Dat.* 7. *Kalend. Aprilis*, 1187. relatum *in eodem Bullario nouo, tom.* 1. *Bulla* 1. *eiuſdem Pont.* 29

Et pro Fratribus Prædicatoribus adeſt priuilegium Gregorij XI. *ſub Dat.* 2. *Non. Martij Pontif. ſui anno IV.* relatum *in eod. Bullario nouo, Bulla* 7. *eiuſdem Pont.* 30

Et pro Fratribus Conuentualibus Ordinis S. Franciſci adeſt priuilegium Sixti IV. *ſub Dat. Pridie Kal. Decembris, anno Incarnat. Domini* 1474. 31

Et pro Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris 32

Saluatoris adest priuilegium Iulij II. *sub Dat. 4. Non. Aprilis* 1512. relatum *in eodem Bullario nono, tom.* 1. *Bulla* 30. *eiusdem Pontif.*

33 Et pro Monachis S. Basilij adest priuilegium Gregorij XIII. *sub Dat.* 8. *Kalend. Iulij* 1567.

34 Et pro Ordine Minimorum S. Francisci de Paula adest priuilegium Iulij II. *sub Dat.* 5. *Kalend. Augusti* 1506. relatum per Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *priuileg. dicti Ordinis, Bulla* 2. *eiusdem Pontif.* §. 19.

35 Et pro Carthusianis est priuilegium Martini V. *sub Dat.* 8. *Kalend. Octobris* 1420. relatum *in eodem Bullario nono, tom.* 2. *Bulla* 1. *eiusdem Pont.*

Et quamuis omnes supradictæ Religiones priuilegiis Summorum Pontificum se munierint, ne soluere tenerentur decimas prædiorum suorum, quæ propriis manibus, ac sumptibus excolunt propter derogationem *d. cap. ex parte il* 1. *& d. cap. nuper*; tamen, vbi consuetudine legitimè præscripta, & allegata, vt suprà, introductum fuerit, vt Religiosi hac exemptione fruantur absque alio priuilegio, derogatione illa non obstante existimo eos non esse hac de re molestandos, cùm potuerit exemptio illa legitimo titulo fundato in plenissima exemptione eis concessa *in cap. quæsti, & in cap. decimas*, 16. *q.* 1. vsque ad hodiernum diem continuari posteriori derogatione non admissa, prout in Hispaniarum partibus exemptionem adesse mihi retulit vir Religiosus, & testium dicta legitimè mirum, si derogatio in dictis Iuribus contenta, tunc fuisset in executionem deducta; quia tempore, quo illa emanauit, Hispania è manibus Maurorum de recenti recuperata Clericorum numerum sufficientem non habebat, qui animarum curæ incumberent, quam cùm Religiosi libenter susciperent, æquum tunc visum fuit (vt videtur) illos non fuisse priuandos exemptione sibi concessa *in d. c. ad decimas*, ad quod forsan respicere videtur lex antiqua Hispaniæ 5. *tit.* 20. *part.* 1. quæ dũ loquitur, de quibus prædiis decimas soluere debent Religiosi, ita concludit: *Esso mismo seria, si labrassen eredades agenas por sus manos, ò por sus despensas, ca no se pueden escusar, que non den diezmes dellas, otro tal seria, si ellos diessen à otro tales eredades, que si ellos las labrassen, nõ dariã diezmo dellas.* Quod eò magis admittendũ videtur, stante consuetudine huiusmodi in illis partibus, si Religiosi ex instituto Clerici fuerint communiter viuentes; quia, cùm iis Monachis, & Regularibus exemptionem concesserit *d. c. decimas*, & derogatio in posterioribus Iuribus tãtùm loquatur de Monachis, & Religiosis, videtur quoad alios nihil ibidem inoouari: inclusio enim vnius est exclusio alterius, *c. nomine, de præsumpt.* cum citatis *in collectan. ibid. n.* 4. & hoc sine præiudicio iurium alicuius.

Moniales non solùm S. Claræ, verùm etiam & aliæ quæcunque Regulares personæ, quarum redditus, & prouentus Ecclesiastici, adeo sunt tenues, & exiles, quòd de illis sustentari non possunt, sed pro habenda vitæ suæ sustẽtatione necesse habent mẽdicare, & eleemosynas publicè petere, decimas non tenentur persoluere: ita ex quadam *Extrauag.* Bonifac. VIII. incip. *Decimas* refert. Fr. Ludouic Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæstion.* 49. *artic.* 13. *in concl.* Præterea Abbatissæ, Conuentus, & Moniales Sanctæ Claræ per priuilegia Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. & Pauli III. confirmata à Gregorio XIII. de quibuscunque terris, & possessionibus suis, quas per se, vel colonos, seu seruitores excoli, & cultiuari faciunt, aut in posterum fecerint, nullas decimas, & primitias parochialibus Ecclesiis, & aliis persoluere tenentur, nec ipsæ, aut possessionum earundem coloni ad earum solutionem à quocunque cogi possunt: ita referunt Fr. Emman. *quæstion. Regular. tom.* 2. *quæstion.* 44. *art* 5. *& tom.* 3. *quæst.* 34. *art.* 15. Fr. Ludouic. Miranda *d. art.* 13. *vers. & præterea.* Hieron. Roderic. *in Compendio quæstion. regul. resol.* 50. *num.* 4 Portel. *in dubiis regularib. verb. Decima, n.* 3. vbi asserit in Portugalia praxim esse in contrarium pro decimis soluendis à Monialibus de possessionibus colonis conductis, Rota *in Conchen. Exemptionis decimarum* 30. *Ianuarij*, 1589. coram *Orano* quæ est *decis.* 240. *part.* 4. *diuers.* & canonizatur ab eadem Rot. *in eadem causa* 12. *May*, 1623. coram *bonæ memoriæ Buratto, inter eius impressas, decis.* 704. De bonis autem emptis tenentur Abbatissa, & Moniales ad soluendas decimas, & primitias Parochiali Ecclesiæ, vt referunt decisum Portel *d. verb. Decimas, n.* 4. Hieron. Roderic. *d. resol.* 50. *sub n.* 5. 36

Conuersi, vel Confratres mediæ Crucis del Thao Ordinis Hierosol. decimas ex bonis sui patrimonialibus, prædiis, possessionibus, agris & terris omnino integrè & realiter persoluere debent, etiamsi ipsa bona patrimonialia per proprias personas, & proprios colonos ab eis colantur: at si aliqui ex prædictis Confratribus mediæ Crucis obtulerunt suas personas Religioni, & actu illi inseruiunt, tunc & eo casu sunt exempti à decimis personalibus duntaxat, quæ in fructibus dictorum bonorũ patrimonialium, possessionum, & prædiorum non consistunt, etiamsi propria industria & labore percipiantur. Si verò obtulerunt personas & omnia sua bona Religioni, itavt sint verè Donati, professi, & non coniugati, & in ipsam Religionem fuerit translatum dominium, & possessio eorumdem bonorum,

rum, non poſſunt moleſtari ſuper decimis realibus de ipſis bonis oblatis, prout cæteri milites profeſſi eiuſdem Religionis Hieroſolym. vigore ſuorum priuilegiorum hactenus illis conceſſorum, conſueuerunt. Ita ſtatuit Clemens VIII. *in ſua conſtit.* incip. *Quæ Ordini Eccleſiaſtico*, *ſub die* 11. *Decembris* 1600. Qui deinde Romanus Pontifex in alia ſua *Conſtit.* incip. *Romanum decet Pont. ſub die* 27. *Iunij* 1602. Motu proprio & ex certa ſcientia declarauit quoſcunque, qui hactenus habitum de deuotione hoſpitalis S. Ioannis Hieroſol. tam ex ſpeciali ipſius & Apoſtol. Sedis indulto, quam ab ipſiſmet Magiſtro & Conuentu eiuſdem Hoſpitalis ſuſceperunt, aut impoſterum quandocunque ſuſcipient, etſi in litteris illius, aut pro tempore exiſtentis Romani Pont. ſuper huiuſmodi habitus ſuſceptione & in forma Breuis expeditis & expediendis, quod omnibus, & ſingulis priuilegiis, gratiis, indultis, exemptionibus, prærogatiuis, & præeminentiis, quibus alij eiuſdē Hoſpitalis Fratres de deuotione, aut aliàs, vti, frui, potiri, & gaudere ſolent, & poſſunt, ac poterunt quomodolibet in futurum, ſine aliqua differentia frui, potiri, & gaudere poſſint & debeant, ſpecialiter, ac nominatim conceſſum fuerit, nihilominus nullis omnino gratiis, & priuilegiis fori, & exemptionis à decimarum ſolutione frui, ac potiri debere, ſed ad ſolutionem earundem decimarum in omnibus, & per omnia teneri, & obligatos eſſe.

Virgines, & viduæ, ac forſan aliæ mulieres tertij Ordinis S. Franciſci, S. Dominici, S. Auguſtini, B. Mariæ de Monte Carmelo, Redemptionis captiuorum, Minimorum, & Sanctiſſimæ Trinitatis, ac forſan aliorum Ordinum, *Beatæ*, nuncupatæ, quæ non in communi, vel ſub clauſura, ſed in propriis quæque domibus aut alienis ſeparatim viuunt, ac in Parochiis vbi degunt, Sacramenta Eccleſiaſtica recipiunt, quorumcunque priuilegiorum prædictis, ſeu quibuſuis aliis Ordinibus quibuſuis ſunt aggregatę, Apoſt. ſeu alia quanis auctoritate conceſſorum, ſeu approbatorum, & confirmatorum prætextu, à ſolutione decimarum, ſeu aliarum rerum, Parochiis, intra quatum fines dictæ mulieres exiſtunt, vel aliis Eccleſiis alioquin debitarum, non ſunt exemptæ, ex Conſtit. Clementis VIII. incipien. *Romani Pontif. ſub die* 12. *Septembris* 1600.

Patres Societatis Ieſu à Paulo III. & Gregorio XIII. & aliis ſummis Pontificibus pleniſſimam exemptionem à ſolutione decimarum obtinuerunt: quibus priuilegiis reuocatis, & derogatis, Leo XI. *in ſua Conſtit.* incip. *Impoſiti nobis*, *ſub die* 23. *Aprilis* 1605. motu proprio & ex certa ſcientia ſtatuit, decernit, & ordinat, vt ex tunc deinceps perpetuis futuris temporibus Societas Ieſu, & illius domus etiam Probationum, atque Collegia, & loca quæcumque vbiuis locorum in Regnis Caſtellæ & Legionis exiſtentia, ratione prædiorum poſſeſſionum, & vinearum, oliuerorum, terrarum, hortorum, & bonorum quorumcunque quæ nunc poſſidēt, quomodocumque & vndecunque ad eos peruēta, aut per eos acquiſita fuerint, & etiam eorum, quæ in poſtca perpetuis futuris temporibus ex Sede Apoſtol. domorum, ſeu Collegiorum fundationibus, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, teſtamentis, codicillis, ſeu vltimis voluntatibus duntaxat acquirent, & non ſolum eorum, quæ locare & arrendare ſolent, ſed etiam eorum, quæ per proprios colonos, ac propriis quoque manibus excolant, loco decimæ, vigeſimam, ſcilicet, ex ſingulis viginti, vnum eorum fructuum cuiuſcunque generis & ſpeciei, quos in illis colligent, nec non pecorum, & aliorum animalium, quæ in illis enutrient, piſcationum, auium, aliarumque rerum & ſpecierum, de quibus de iure, vel de conſuetudine decimati ſolet; Eccleſiis, quibus alioquin circumſcriptis dictis priuilegiis, decimas perſolui deberent, perſoluere teneãtur, & obligati exiſtant. Et quia euenire poterit vt Religioſi dictæ Societatis alia prædia, poſſeſſiones, terras, & bona ex penſionis titulo, impoſterum acquirāt, aut prædia, terras, & bona extraneorum excolant, vel per eorum colonos excoli faciant, declarat & pariter ſtatuit quòd ratione eorum prædiorum, poſſeſſionum, terrarum, & bonorum, quæ emptionis titulo acquirent, aut quæ titulo locationis ab aliis conduxerint, ipſi colent, aut coli facient, non vigeſimam, ſed integram decimam in Eccleſiis, quibus & prout antequam ipſi Religioſi illa tenerent, debebatur, pariter ſoluere teneantur & obligati exiſtant. Ad huiuſmodi autem vigeſimæ, ſeu decimæ ſolutione hortos, ſeu viridaria, quæ apud eorum domos, ſeu Collegia intra ciuitates & oppida habuerint, necnon etiam vnum tantùm prædiolum in agro pro vnaquaq; domo, ſeu Collegio, quod tamen muris circundatum ſit, & quatuor fanegarum illarum partium menſuram non excedat, exempta eſſe voluit, & ordinauit, decernens ipſos Societatis Ieſu Religioſos ad mediæ decimæ, ſeu vigeſimæ, & integræ decimæ huiuſmodi reſpectiuè ſolutionem faciendam de cætero omnino teneri, & ad id cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis conſtringi poſſe.

Poſtmodum Gregorius XV. *in ſua conſtit. edita ſub die* 15. *Februarij* 1622. eidem Societati cōceſſit quòd ex tunc de cætero perpetuis futuris temporibus omnia & ſingula illius

illius Domus, Collegia, & loca vbique in Castellæ & Legionis Regnis duntaxat existentia præsentia & futura ad solutionem & præstationem decimæ integræ, vel dimidiæ ratione prædiorum, possessionum vinearum oliuetorum, terrarum, locorum, & aliorum bonorum quorumcunque eiusdem Societatis in eisdem Castellæ & Legionis Regnis duntaxat, & quæ propriis manibus ac sumptibus, & per proprios colonos tunc excolebant, & pro tempore excoluissent, siue prædia, possessiones, olíueta, & alia bona huiusmodi ad Societatē, illiusque Domos, & Collegia, & alia loca prædicta ex eorum fundatione, aut aliis largitionibus, donationibus, legatis, testamentis, codicillis, aut aliis vltimis voluntatibus, vnionibus, applicationibus, cōcessionibus, emptionibus, & aliis acquisitionibus, & aliàs quomodocunque & qualitercunque eatenus iam essent acquisita, siue in posterum ad eandem Societatem, Religiososque illius deferri contigisset, nisi prout alij Mendicantes soluere consueuerant, minimè tenerentur Leonis prædecessoris litteris in aliis omnibus firmis, & illæsis remanentibus, Apostolica auctoritate concessit, & indulsit.

Denique S D. N. Vrbanus VIII. *in sua Constit.* incip. *Aliàs felicis record. sub die* 20. *Nouembris* 1623. Motu proprio, & ex certa scientia Gregorij XV. litteras, omniàque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa perpetuò reuocauit, cessauit, abrogauit & annullauit, ita vt nec in possessorio, neque in petitorio dictæ Societati, illiusque Domibus, Collegiis, & aliis locis Regularibus eorúmve personis & bonis suffragari possint.

37 Circa præfata priuilegia *primò* est aduertendum, quòd in quolibet eorum, & in aliis, si quæ fuerint, est expresè derogandum dispositioni *d. c. nuper.* quod cùm fit conciliare, censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, adeò quòd sit propriè necessaria illius derogatio expressa, vt docent Marchesi. *de commiss. p. 2. pag.* 596. *n.* 1. *& 2. in vlt. impress.* Campan. *in diuers. iuris canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 134. Rot. *decis.* 122. *& seq. p.* 1. *diuers. & in Oriolen. Decimarum,* 21. *Maij* 1586 *& 9. Iunij eiusdem anni,* coram Orano, & coram *Caualer.* inter eius impressas, *decis.*

38 229. *n.* 3. in qua fuit dictum † exemptionē à decimis non suffragari, nisi in specie derogetur *d. c. nuper.* & coram *Card. Pamphilio iun.* nunc S. D. N. Innocentio X. *in Viterbien. Decimarum,* 25. *Iunij* 1618. & coram Buratt. *d. decis.* 704. *n.* 2. vbi latè, & eleganter Fetentil.

36 *in annot. n.* 13.

Est aduertendum *secundò*, quòd priuilegium habentes non soluendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel sumptibus colunt, debent soluere decimas de illis, quos aliis colendos tradunt, vt probat expressè tex. *in c. licet* 11. *de decim.* & tradunt Azor. *instit moral par.* 1. *lib.* 7. *c.* 27. *quæst.* 7. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 13. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disput* 15. *quæst.* 18. *sub n.* 5. Ratio est, quia † priuilegia 40 exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia, & ideo nō transeunt ad colonos, arrendatarios, seu emptores prædiorum, aut fructuum, vt non semel censuit Rot & signanter. *decis.* 827. *n.* 2 *p.* 2. *diuers.* & coram Seraph. *decis.* 827. *n.* 2 & *in Placentina Decimarum,* 17. *Decembris* 1584. coram *Card. Blanchetto,* & *in Pampilonen. Decimarum.* 15. *Decembris* 1615. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Decano,* & *in Leodien. Decimarum,* 20. *Decemb.* 1610. coram *Card. Virili* refert me citato Trullench. *d. c.* 3. *dub.* 11. *num.* 4.

Aduertendum quoque est *tertiò* Papam 41 communicando priuilegia alicuius Religionis, in quibus adest expressa mentio à solutione decimarum, alteri Religioni, non censeri etiam cōmunicasse exemptionē à solutione decimarum, nisi de hac exēptione fiat specialis mentio; cùm difficulter concedatur: vt per Butr. *con.* 19. *n.* 9. Bald. *in l. fistulas. §. frumenta, ff. de contrah. empt.* Cremen. *sing* 108. Felin. *in cap. sedes, num.* 3. *de rescript.* Pute. *decis.* 65. *lib.* 3. Seraph. *decis.* 591. *num.* 2. Caualer. *decis.* 247. *num.* 10. Rot. *in Valentina Decimarum,* 28. *Nouemb.* 1603. coram Card. Lancelloto iun & *in Corduben. Decimarū,* 53. *Maij* 1613. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo,* & *in Cōchen. Decimarum,* 12. *Maij* 1623. coram bonæ mem. *Buratto inter eius impress. decis.* 704. refert me citato Trullench, *d. n.* 4. Quod quidem procedit, etiamsi Papa in dicta communicatione priuilegiorum fecerit mentionem de decimis: quia, si non apparet de expressa mente concedentis, verbum, *decima*, referri potest ad decimas extraordinarias, quæ imponuntur ad homine, non autem ad ordinarias & prædiales; quæ sint debitæ de Iure diuino: & hoc maximè prouenit in cōmunicatione priuilegiorum, in qua non derogatur *d. c. nuper,* quod cum contineat Constitutionem Cōciliarem, censetur habere clausulas derogatorias ad sequentes dispositiones, & ideò requirit specificam derogationem, vt supra diximus *n.* 37.

Et notandum etiam *quartò*, quòd Parochus manutenēdus est in possessione exigendi decimas ratione prædiorum acquisitorum per Regulares, donec doceant de sufficienti priuilegio, vt Censuit S. Congreg. Concilij *in vna Pisauren.* 13. *Aprilis.* 1630. nam † prædia decimarum solutioni obnoxia ad Regularium Monasteria transeunt cum suo onere, 42 43

ac proinde Regulares tenentur illas ſoluere Parochialium Eccleſiarum Rectoribus; quemadmodum tenebantur laici, priuſquam bona ipſa in Monaſterij proprietatem tranſiuerint: *eadem S.Congreg.in cauſis Ripan ' rbitunen.& Firman 4 & 18.Decembris 1627.& in Cullen. 1. Septembris 1629.*

44 Aduertendum denique eſt priuilegia huiuſmodi exmentia à ſolutione decimarum amitti, ſi incipiát eſſe enormiter læſiua Eccleſiæ Parochiali, quæ habet intentionem de Iure fundatam in decimis, *c.ſuggeſtum, c. dilecti*, & *ibi* gloſſ. *verb.enormiter, de decim.cap. quod per nouale,de verborum ſignif.* Rebuff.*d. quæſtion.*14. *num.*55. Menoch.*conſ.*156.*num.* 9.*vol.*3. Rot. in ſpecie de priuilegiis Ciſtercienſium, *in Pampilonẽ. Decimarum 6. Aprilis* 1615. coram *Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano*; vel ſaltem moderari iuxta tex. *in c.* 2.§. *vbi autem, de decim.lib.*6. Rot.*in d.Pampilonen.*

45 Ad declarationem verò Papæ ſpectat, quãdo dicatur priuilegium enormiter lederæ, ſecundùm Abb *in d.cap. ſuggeſtum.num.*4. niſi alteri, putà iudicio Rotæ, Papa commiſerit, vt euenit *in d. Pampilonem. decimarum* An autem, & quando Religioſi non vtentes etiã ex negligentia, vel ignorantia, ſpeciali priuilegio eximente illos à ſolutione decimarum, præiudicent iuri ſuo ex tali obtento priuilegio? Vide Hieronym.Roderic.*dicto reſol.*50. *num.*5.

Verùm exemptio, & priuilegium de non ſoluendis decimis alicui Religioni à Sede Apoſt.conceſſum, effectum ſortiri atque operari valeat in præiudicium iuris Tertiarum multis antea tẽporibus Regibus noſtris Hiſpaniæ acquiſiti? Vide latiſſimè Caſtill. *controuerſ. tom.*7. *de tertiis c.*36. *per tot.*

46 Infertur *Quintò* Religioſos omnes priuilegio in iure ſcripto eximi à ſolutione decimarum de nutrimentis animalium, hoc eſt de animalibus, quæ ipſi nutriunt, vt expreſsè habetur *in d c.ex parte il.* 1. *de decim. l.Regia* 4.*tit* 20 *part.*1. ibi, *Que todas las Religiones, qualeſquiera que ſean, non deben pagar diezmos, ni de ſus huertas, ni de los ganados que crian*, Petr. Gregor. *ſyntagm. iur.part.*2. *lib.* 2.*c.*14 *n.*7.& *c.*21.*n.*10 Hoc tamen procedit in his tantùm, quæ deſeruiunt pro vſu Monaſterij, vt expreſsè declarat ibi Abb.*n.*3. Ioan. de Anania *n.*2. Anchar.etiã *n.*2.Rebuff.*d.q.*14 *circa fin.*Monet. *d c.*5.*n.*17. & in animalibus, quæ ipſi Religioſi nutriunt ſuis ſumptibus; non autem in illis quæ dant aliis nutrienda, & tenenda, *Clem.*1.vbi gloſſ.*verb.animalibus & verb. teneri, de decim.* Abb. *in d. cap. ex parte, in fine*, & *ibi* Anchar. *d. num.*2. *verſ. iſtud etiam.* Henric. Boich. *num.*2. *verſ.quod intellige.* Butr.*in* 3.*not.* Rebuff.*d.quæſtion.*14. *num.*57.vbi dicit, quòd ſi dentur aliis tenẽda, & cuſtodienda, requiritur quod veſperi reducantur ad Monaſterium: quod etiam tenet Monet.*d.cap.*5. *num.*15.Rot. *in Conchen. decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ memor.Patriarcha Manzanedo*, vbi ait † diſpoſitionem *dicti c.ex parte* non eſſe reuocatam 47 per *d.cap. nuper de decim.* quoad hanc partem; quia ille tex. loquitur de decimis prædialibus, & non gregum, circa quos nihil innouauit, vt expreſsè ſenſit Butr. *in d.cap. ex parte, prope fin. verſ. relinquitur ergo.* Sed quæro an Religioſi priuilegiati ſuper animalia, an animalia, quæ commiſcentur cum animalibus ipſorum Religioſorum ſint priuilegiata? Reſpondetur quòd non, quia commixtum alteri non gaudet priuilegio conceſſo ei, cui fit commixtio, quando commixta ſunt ſeparabilia: & ita licèt ſingula animalia ſingulorum dominorum ſimul miſceãtur, vt faciant vnum corpus, tamen quilibet remanet dominus ſui animalis, *l.quicquid*, §. *fin.ff.de acquir.rer.domin.* Secus verò ſi commixta non ſint reducibilia ad eandem materiam, & non ſint ſeparabilia *cap. quod in dubiis,de conſec Eccleſ.* Ita Laurent. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares quæſt.*83.

48 Infertur *ſextò* per priuilegium in Iure ſcriptum leproſos in communi viuentes de hortis ſuis, qui ſunt in circuitu domus, & de nutrimentis animalium ſuorum, decimas ſoluere cogi non debere, vt voluit Pontifex *in c.*2. *de Eccleſ.ædificand.* Hiſpan. *in tract. regul.decimarum.q.*12. *n.*2. Rebuff. *d.tract.q.*5. *n.*21. Monet.*dicto c.*5.*n.*35.Rot. *in d. Conchen.decimarum* 23. *Iunij* 1614. coram *bonæ mem.Patriarch. Manzanedo.* vbi fuit dictum ad hoc vt ſit locus exemptioni, de qua *in d. c.*2. leproſos debere communiter viuere, & ſimul congregatos extare; ita vt ſi adeſſet Hoſpitale, in quo curarentur etiamſi leproſi, quando ad illud accederent ibidem alij infirmi cæteris morbis laborantes, & leproſi retinerẽtur ſeparati ab aliis infirmis, adhuc non haberet locum *d.c.*2.quia leproſi non videntur conſtituere corpus ſeparatum, cùm talis ſeparatio fiat ad euitandum contagium: & cùm priuilegium *d.c.*2. ſit ſpeciale non videtur extendendum ad Hoſpitale commune leproſis, & aliis infirmis.

49 Infertur *ſeptimò* Epiſcopum non poſſe alicui concedere hanc immunitatem à decimarum ſolutione per viam priuilegij, vt docent Rebuff.*de decim.quæſt.*5. *num.*28.& 32. Fagundez *d præc.*5.*lib.*2.*cap.*4.*num.*6. tum quia ſunt à Papa aſſignatæ ſingulis Eccleſiis, *cap.*1. 13.*q* 1. tum quia in Conc. Cabilonen. ſtatutum fuit ne Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ decimis priuarentur, *c. Eccleſia, cum ſeq q.*16. *quæſt.*1.

50 *quæst.1.* † Episcopus autem non potest contra Concilium dispensare gloss. singularis *verbo, in ætate, in cap cum dilectus, de elect.* plures per me citati *de officio, & potest. Episco-*
51 *pi, part. 2. allegat. 3. n. 2.* † Poterit tamen Episcopus remittere decimas, maximè suæ mensæ debitas, ex iusta causa, vt habetur *in c. quia circa, de priuileg.* Item poterit Episcopus interponere decretum, & consensum in compositione super solutione decimarum, *cap. 2. de transact.* Rebuff. *d. tract. quæstion. 13. num. 25. cum. seqq.* Monet. *eod. tract. capit. 5.*
52 *à num. 129.* Item, poterit Episcopus decimas, quas nunquam possedit, post earum recuperationem, vel alias ad opus suum retinere, vel secundùm discretionem à Deo sibi datam alteri Ecclesiæ concedere, *cap. quoniam, de decim.* Rot. *in Sabinen. Decimarum, 1. Iunij 1609.* coram *Reuerendissimo D. meo*
53 *Coccino Decano.* † Illas verò, quas ali[illegible] possedit, si reuertantur ad me[illegible] Episcopalem, non potest transferre in personam, quæ nunquam moritur, ne adimatur spes deuolutionis, eadem Rot. *in Taurinen. Decimarum 12. Ianuary 1607.* coram *bonæ*
54 *mem. Card. Marquemont.* Et denique † poterit decimas concedere alijs cum aliqua causa, *c. plures, c. statuimus, & c. fin. 16. q. 1.* Monet. *c. 5. n. 60.* Verall. *decis. 340 part. 3.* Rot. *in Conchen. Decimarum 5 May 160[illegible]* coram *Card. Pamphilio sen.*
55 Vnde à fortiori colligitur regulariter Episcopum non posse ius percipiendi decimas laicis concedere, *c. bene quidem, 96. dist. c. peruenit, 1. quæst. 4. cap. venerabilis, de confir. vtili,* Rebuff. *d tract. q. 5. n. 32. & quæst. 13. num. 73.*
56 † In concessione enim decimarum, & iuris decimandi laicis facienda, est adeò necessaria auctoritas Sedis Apost. vt non sufficiat immemorabilis absque fama priuilegij, vel recognitione feud. li. Ioan Andr. & alij *in c. cum Apostolica, de his, quæ fiunt à Prælat.* Felin. *in c. causam quæ, num. 3. de præscript. & in cap. cum contingat, sub n. 4. vers. si tamen, de foro comp.* Rot. *in Toletana iuris decimandi, 17. Aprilis 1584.* coram *Card. Blanchetto,* & *in Mediolanen. rescissionis permutationis 21. May 1597.* coram *Card. Pamphilio sen.* & *in Taurinen. decimarum, vers. supposito autem, 12. Ianuary 1607* coram *Card. Marquemont, & in Ferrarien. Decimarum 13. Iulij 1617.* coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctissimo D. N. Innocentio X. eadem Rota *decis. 215 num. 2. & 3. p. 2. diuersor. & decis. 702. num. 1. p. 1. recentior.* Seraphin *decis. 1102. num 1. incip. Fuit dubitatum*, alias Rotæ decisione nouissimè refert. Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ tom 2. p. 2* circa stylum, & obseruantiam Rotæ, *verb. laicus, §. 1. pag. 61* vbi attestatur in Rota receptum esse quod quasi possessio immemurabilis decimandi non suffragatur laico, nisi etiam fama priuilegij, vel recognitio ab Ecclesia, vel aliud æquipollens concurrat. Et aduerte † confirmationem beneplaciti Apost. quando est reseruatum in concessione iuris decimandi facta laicis, non præsumi ex lapsu 30. annorum, & vltrà, cum obseruantia respectu illius iuris propter incapacitatem laici nihil operari, Alex. *cons. 70. n. 4. lib. 3.* Rot. *in d. Mediolanen. rescissionis, permutationis, & in d. Ferrarien. Decimarum.* 57

Potest tamen Episcopus alicui laico ex iusta causa, putà, quia Ecclesiam, eiusve patrimonium à tyranni oppressione liberauit, concedere ad vitam, aliudve tempus, non quidem ius percipiendi decimas, sed ipsarum decimarum fructus, vt eas nomine, & titulo Ecclesiæ consequatur, vt voluit glos. & magis communiter Doctores *in cap. quamuis, de decim.* Rebuff. *d. tract. quæst. 1[illegible] n. 34. & quæst. 13. num. 110.* Couar. *d. c. 17. n. [illegible]* Azor. *d. lib. 7. cap. 36. quæst. 11. & 14.* qui tamen id tantum concedit de breui tempore, non ad vitam. Item poterit concedi ab Episcopo cum consensu eius, de cuius interesse agitur, non in vim priuilegij, sed alienationis cum causæ cognitione, & alijs solemnitatibus, tex. est *in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælat.* Rebuff. *q. 5. n. 35.* Monet. *d. cap. 5. n. 62.* quia tunc iam non erit spirituale ius tali loco concessum, cum spiritualia non ministrauerit, sed temporale, hoc est, fructus & commoditas decimarum, quæ quoad temporale sunt. Abb. *in c. ad hæc, n 4 de decim.* Azor. *d. lib 7. c. 36. q. 11.* & temporales decimæ non sunt propriè decimæ, vt aduertit Bald. *cons 419. vol. 1.* Sed sunt certæ decimationes, seu annuæ præstationes in quantitate frumenti, vel pecuniæ, descendentes a iure temporali, & ex contractu pro rebus debitæ, Rot. *in Ferrarien. Decimarum 16 Iuny 1615.* coram *R. P. D. Pirouano*, impressa *decis. 420. part. 1 recent.* 58

Ante Lateranense Concilium sub Alexandro III. de anno 1179. poterant inferiores Prælati decimas titulo feudi, vel alio temporali laicis concedere, sed ex eo fuit illis hoc prohibitum; vt per tex. *in c. cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. 2. §. sanè de decim. lib. 6.* tradunt Couar. *lib. 1. var. c. 17. n. 5. vers. alim* Menoch. *de præsumpt. lib 6 præs 86. n. 2.* D. Barbos. *in l. Titia, n. 45. vers. non obstat secunda, ff soluto matrim.* Gutier *practic. lib. 1. q. 14. num. 5. & q. 15. num. 4.* Azor. *instit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 36. quæst. 12.* Fagundez *d. præc. 5. lib. 3 cap. 1. n 32.* Monet. *d. cap 5. n. 66* & in hoc omnes conueniunt profitentur, & sequitur Suar. *de Relig. tom. 1. tract. de decimis lib. 1. cap. 26. num. 2. & 3.* In dubio autem, † si deci- 59

mæ laicis concessæ reperiantur, & nesciatur, an post, vel ante Concilium Lateranen. fuerint concessæ, post Concilium concessæ censentur, Berol. *consil.* 21. *num.* 14. *lib.* 1. Rot. *in Taurinen. Decimarum*, 12. *Ianuarij* 1607. *vers. non obstat*, coram. *Card. Marquemont*, quæ reperitur impressa *decis.* 193. *num.* 9. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Gerunden. Iurispatronatus*. 2. *Aprilis* 1612. coram *Reuerendissimo D. meo. Coccino Decano*, *vers. quantum attinet.*

61 Verùm hæc communis resolutio in se vera non est, si aduertamus, multò ante Concil. Lateranen. hoc ipsum prohibitum fuisse ab Vrbano II. *in cap. decimas* 39. in ordin. 16. *quæst.* 7 & manifestiùs *in cap.* 2. *Episcopum vel abbatem*, *in vsib. feud.* qui annos ferè centum præcessit hoc Concil. Lateranen. vt videre est apud citatos per Aragon. 2. 2. *quæst.* 87. *artic.* 3. Quare, si materiam benè perscrutemur, nullus textus inuenietur, qui probet potuisse laicos licitè retinere decimas à Prælatis inferioribus concessas; sed solùm quòd obtentas ante Concilium Lateranen. possunt transferre in locum religiosum de consensu Episcopi; quod non ex ea ratione prouenit, quòd eas licitè retinerent, sed magis, quia hoc voluit Ecclesia permittere ad vitanda scandala, vtilius iudicans, si decimas, quas laici cum animarum suarum periculo illicitè detinebant, sponte demitterent aliis Ecclesiis, vel religiosis locis, quàm si eos Ecclesiasticis, censuris vel modis aliis cogeret ad restitutionem faciendam eidem Ecclesiæ, ad quam pertinerent; vt aduertit Rebuff *d. tract. quæst.* 10. *num* 22. & meliùs Gilchen. *de præscript. part.* 3. *cap.* 8. *num.* 7. nec omninò displicet Suarez *d. cap.* 26. *num* 3. dum resoluit Concilium non concedere laicis, vt decimas concessas à Prælatis inferioribus retineat; sed ne transferant in alios absolutè, vt *in cap. prohibemus, de decim.* nec in Religiosos sine Episcoporum auctoritate, vt *in d. cap. cum Apostolica*, quæ prohibitio inducta ad priuationem minimè operatur concessionem, iuxta reg. *l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.* cum similibus.

62 Cur autem *in d. cap.* 2. § *sanè*, distinguat tempora ante, vel post Lateranen. ad effectum, vt laici decimas antea habitas a Prælatis inferioribus, transferre possint in Religiosos, non postea obtentas, si post, & ante dictum Concilium semper ille titulus habitus ab inferioribus Prælatis fuerit illicitus, & iure reprobatus, difficile est inuestigare; sentit difficultatem suæ adhærens opinioni, dum existimat, faciendam non esse distinctionem à temporibus ante, vel post Lateranenses sed ante vel post Vrbanum II. Suarez *d. cap.* 26. *num.* 6. *ad fin.* dum quærit, si iam ab Vrbano erat prohibitum Prælatis inferioribus, ne decimas laicis darent in feudum, quare text. habitas post illam prohibitionem ante Lateranense transferre concedit? Et respondet hoc ita, vel consuetudine, vel præscriptione, vel expressa aliqua Concilij auctoritate, quam tamen hactenus non inuenisse fatetur, factum fuisse, vt constitutio Vrbani, quæ infeudationes antea factas sustinebat, extenderetur vsque ad tempora Lateranensis Concilij. Sed his diuinationibus omissis quo ad nostrum propositum respondetur Concilium propter rationes imminentis scandali permisisse, vt antea habitas à Prælatis inferioribus, licet iniustè, possent transferre in Religiosos; quia sic aliquo modo Ecclesiarum vtilitati occurrebatur: vt verò permitteret hoc ipsum in decimis de cætero concedendis, rationem illam nō subesse; sed quòd rigor iuris obseruetur, vt in plerisque aliis materiis factum videmus, quòd illicitè facta in præteritum sustineantur, ac de cætero & in futurum strictius seruetur prohibitio, vt notant omnes per tex. ibi *in cap. vlt. de sponsa duorum*, ibi *de cætero*, *cap. prouidendo* 44. *in fine*, ibi *de cætero*, *de elect. lib.* 6. cum multis aliis.

Circa verò potestatem transferendi decimas à laicis retentas, tres casus distinguere oportet. *Primus* est de laicis intrusis, qui sine titulo aliquo decimas detinebant; hi enim necessariò tenentur illas restituere Ecclesiæ ad quam de iure pertinet, cui Episcopus consensu suo præiudicium facere non potest, iuxta reg. generalem tex. *in c. ad quod nostrum*, *ff. de regul. iuris*, vt aduertit Suarez *d. c.* 26. *n.* 10. *Secundus* est de decimis, quas laici obtinent titulo feudi perpetui habiti ab inferioribus Prælatis, qui etiam ante Lateranen. Cōcilium erat inualidus secundùm nostrā opinionem, & procedit in his permissio huius Concil. vt eas de Episcopi consensu transferre sufficiat in illam Ecclesiam, vel religiosum locum, neque sit necessarium facere restitutionem eidem Ecclesiæ, ad quam pertinebant, vt expressè probat tex. *in d. c. cū Apostolica*, *in vers. quia verò*, iuncto fine, & ex vltimis verbis *d. §. sanè*, dum semper hanc Lateranensis Concil. prohibitionem, & concessionem restringūt ad decimas, quas laici titulo feudi perpetui ante Lateranense obtinebant, atque ita non procedere in illis, quæ sine huiusmodi titulo feudi perpetui in laicum sunt alienatæ. *Tertius* casus est; quando decimæ a laicis titulo iusto, & valido in perpetuū obtentæ sunt vel a Sūmo Pont. vel aliis Prælatis, qui sufficienti potestate ad hoc fuerint muniti, & in eo non videtur 63

detur necessarius Episcopi consensus, vt in locum religiosum transferantur, provt in donationibus Tertiarum, quas a Summo Pont. obtinent Lusitaniæ, & Castellæ Reges, communiter receptum est post Sot *de Iust. lib. 9. quæst. 4. art. 3. & quæst. 7. art. 1.* & post Greg. Lop & alios, Ioan. Garc. *de expensis, c. 9. n. 97.* & post Gutier. D. Barbos. *in l. Titia, d. num. 42. vers. adde, ff. soluto matrim.* Cabed. *Lusit. decis. 63. numero 5. p. 2.* vnde etiam in laicos transferri posse resoluunt Mench. *illust. c. 89. num. 2.* Ioan. Garc. *d. cap. 6. à num. 97.* Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 15. num. 6.* Ceuall. *commun. contra communes, q. 367.* Cabed. *d. decis. 63. num. 8.* Gilchen. *d. cap. 8. à numero 6.* contra Couar. & plures alios, quos refert, & sequitur Azor *d. lib. 7. cap. 36. q. 13.* Et ostenditur, quia si huiusmodi decimæ titulo feudi perpetui iusto, & valido semel in laicum sunt alienatæ, efficiuntur ipsius patrimonium: nec in disputationem cadere potest, an restitutio sit facienda Ecclesiæ, ad quam de iure pertinent, siquidem, postquam in perpetuum alienatæ sunt in laicum titulo iusto, & valido, non pertinent iam ad Ecclesiam aliquam; & tamen text. *in cap. cùm Apostolicus, in vers. taliter,* in his decimis, quæ ad Ecclesiam aliam pertinebant, decidit necessarium non esse eidem Ecclesiæ facere restitutionem, sed sufficere, quòd religioso loco, vel alteri Ecclesiæ fiat: ergo non de decimis titulo iusto obtentis, sed iniusto, modo prædicto, scilicet, habito à Prælatis inferioribus, Iura ista sunt intelligenda.

64 Infertur *octauò* consuetudinem habere vim, & efficaciam ad eximendos Parochianos à solutione decimarum. Diximus *suprà*, Parochianos, nisi exempti proponantur, esse obligatos ad decimas persoluendas: atqui consuetudo habet vim & efficaciam, per quam obligatio prædicta auferatur; habet enim vim legis humanæ, iuxta *l. 2. C. quæ sit longa consuet. cap. consuetudo, 1. dist.* qua lege humana decimæ institutæ sunt, vt suprà notauimus. Igitur, &c. Probant Corollar. *glos. verb. præsumptu, in cap. quia cognouimus, 10. q. 3. glos. vlt. in cap. in aliquibus §. fin. de decim.* Sot. *lib. 9. de iustit. quæst. 4. art. ˙. col. antepen.* refert alios Couar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 18.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 21. n. 31.* Rebuff. *de decim. quæst. 13. num. 46.* Monet. *eodem tract. c. 5. quæs. 1. n. 89.* Castr. Palao *in opere morali tom. 2. tract. 10. disp. vnica puncto 4. n. 1.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 3. cap. 3. dub. 11. num. 7.* Seraphin. *decis. 1204.* Rot. *in Nouarien. Decimarum, 26. Februarij* 1631. coram *R. P. D. meo Pirouano,* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæst. 49. artic. 5.* Cabed. *Lusitan. decis. 105. numero 2. part. 1.* vbi ait iudicatum, valere consuetudinem in modo, & tempore soluendi, qui multipliciter declarant. Sed Ego omissis variis eorum declarationibus, existimo pro vera huius Corollarij intelligentia, faciendam esse distinctionem inter consuetudinem, quæ ita aufert decimas ab ipso Parocho, vt illi congrua sustentatio non remaneat: & tunc verum est dicere talem consuetudinem non valere, siquidem Ius diuinum, & naturale offendens rationabilis esse nequit. Secùs verò, si illa operante adhuc remanet prædicta sustentatio, quo casu procedit hoc Corollarium, provt in priuilegio *suprà* notauimus, eò quòd manente congrua sustentatione solùm remanet obligatio Iuris humani, contra quod operari potest consuetudo, ex reg. text. *in cap. vltim. de consuet.* si tamen talis consuetudo rationabilis fuerit, provt ille text. requirit: & sic cessat labor plurium Doctorum, quos referunt Couar. & Gutier. *dictis locis.* Ex his,

Colligitur *primò* defendendam esse consuetudinem, qua introductum est, vt ex certis fructibus nulla decima, vel aliqua illius portio persoluatur. Patet, si expendamus manente congrua sustentatione Ministri, in reliquis tantummodo Ius humanum per exemptionem violari; ac subinde nil mirum, si talis consuetudo rationabilis obseruatur, provt in specie tradunt Couar. *var. lib. 1. cap. 17. num. 8. vers. 7.* Rebuff. *d. tract. quæst. 13. numero 46.* Azor. *d. lib. 7. cap. 37. quæs. 2.* Monet. *cap. 5. num. 92. in fine.* 65

Colligitur *secundò* valere consuetudinem, vt ex certis fructibus, putà fœno, vel oleo, decima non soluatur, Couar. *loco proximè citato,* Azor. *d. cap. 37.* Castill. *tom. 7. de Tert. cap. 2. num. 8.* Cancer. *variar. resolut. tom. 1. cap. 23. num. 11.* Monet. *d. cap. 5. num 94* vbi *num. 93.* subdit valere quoque consuetudinem, vt de minutis decimæ non soluantur. 66

Colligitur *tertiò* valere quoque consuetudinem, quod ex eodem prædio vna Ecclesia decimas maiores percipiat, & alia minores, Hostiens. *in capit. cùm in tua, §. respondemus.* quem *ibi* omnes sequuntur; *de decim.* Rot. *Conchen. Decimarum, 1. Iulij,* 1591. coram *Cardin. Pamphilio sen. & in Nouarien. Decimarum, 26. Februarij,* 1631. coram. *R. P. D. meo Pirouano.* Castill. *dict. tom. 7. de Tert. cap. 2. numero* 8. Cancer. *d. cap. 23. numero* 12. vbi quòd consuetudine potest decima prædialis reduci ad vigesimam. 67

Colligitur *quartò* posse ex consuetudine decimas vni Ecclesiæ aliàs debitas, alteri ad- 68

ſcribi,& ſolui, text. *in cap. cùm ſint homines, & in cap. ad Apoſtolicæ, de decim.* Couar. *d. cap.*17.*num.*8. Perez. *l.*1.*poſt princ.verſ.huiuſmodi autem decimæ,tit.*5.*lib.*1. *Ordin. pag.*116. *& l.*3.*in princ. tit.*6. *eod. lib. pag.*133. Fagundez *d præc.*5.*lib.*3.*cap.*1.*num* 4. Gutier. *pract. lib.*1. *quæſt.*17.*num.*2. *&* 5. Caſtill. *d. cap.*2. *num.*5.Rebuff.*d.tract.quæſt.*14 *n.*47.vbi *n.*48. limitat id non procedere in decimis, quæ limitibus adhærent, hoc eſt in prædiis, quæ limitibus proxima ſunt: referr, & ſequitur Monet. *d.cap.*5.*num.*97. *&* 98. vbi *num.*101. poſt Couar. *d.num.*8. *verſ. quartò fortiori ratione*, concludit in hac ſpecie ſufficere conſuetudinem decem annorum, cùm ea non ſit contra Ius, ſed præter: & *num.*103. poſt eundem Couar. *d.num.*8. *verſ decimo*, reſoluit, quòd in aliis caſibus conſuetudo, quæ circa decimas obſeruanda eſt, requiritur, & ſufficit,vt ſit quadraginta annorum, & quòd text.*in cap.*1 *de præſcript. in* 6. qui contrarius videtur, procedit in præſcriptione, non au-
69 tem in conſuetudine. † Quando autem agitur ad effectum excludendi Parochum à decima de iure debita, debet conſuetudo non ſoluendi integras decimas probari cum requiſitis immemorabilis, ſeu legitimæ præſcriptionis, Rebuff. *d. quæſt.*13. *num.*53. *& ſeqq & num.*69. Anton.Gabr. *commun. tit. de præſcript. concluſ.*1. *numero* 16. *&* 18. Seraphin. *deciſ.*1404. *num.*2. Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*595.*num* 16.Rot. *deciſ.*474. *num.*5.*& deciſ.*469. *num.*2. *part.*1. *recent. & deciſ.*262. *num.*3. *part.*2. *recent. & in Auguſtana Decimarum*, 39. *Martÿ*,1631. coram *R.P. D.Vbaldo.*

70 Colligitur *quintò* conſuetudinem operari poſſe circa omnes decimas perſonales in pluribus Prouinciis, eò quòd non obſtante illarum exemptione apparuit manere prædictam congruam miniſtrorum ſuſtentationem, vt tenent, quamuis alia ratione moti, Turrecrem. *in cap.reuertimini*,16. *quæſt.*1. *articulo* 7. *numero vndecimo*, Pariſ. *conſil.*25. *colum* 4. Viui. *Neapolit. deciſ.*4. *numero* 46. Cuuar. *dict. cap.*17. *num.*8. Mutier. *d. cap.*5. *num.*92.

71 Colligitur denique in ſoluendis decimis conſiderandam eſſe conſuetudinem, vt tradunt Viui. *tom.*1. *commun. opin. lib.*1. *tit.*10. *numero* 15. *pagina* 187. Gutier. *practic. lib.*1. *quæſtione* 19. *numero* 3. Azeued.*leg.*1. *num.*11. *tit.*5. *lib.*1. *nouæ Recopil. & leg.*6. *num.*4. *eodem tit.& lib.* Zerol. *in praxi Epiſcop. part.*1. *verb. decima*, §.7. *&* 8. Suarez *de Religion. tom.*1. *tract.*2. *lib.*1. *cap.*12. *& cap.*21.*num.*5. *& cap.*30.*numero* 2. Cabed. *Luſit. deciſ.*205. *numero* 2. *part.*1. Valenz. *conſil.* 49. *ex numero primo, tomo primo*, Caſtill. *dict. tom.*7. *cap.*2. *numero* 4. Pute. *deciſ.*154. *numero* 6. *cum ſeqq. lib.*1. Caualer. *deciſ.*73. *numero* 3. *& deciſ.*107. *num.*1.*cum ſeqq.* Rot. *deciſ.*163. *num.*3. *p.*2. *diuerſor. & deciſ.*333.*num.*4. *p.*5. *diuerſor.* & ad illam inducendam quando agitur inter duas Eccleſias, ſufficit etiam ſpatium decem annorum, cùm non ſit contra, ſed præter ius, vt vltra Monetam citatum *ſuprà num.*68. tenent Mareſcot. *variar. reſol. lib.*2. *cap.*95.*num.*19. *ad fin.* Rota *d. deciſ.*163.*num.*4.*& d.deciſ.*333.*num.*5. Caualer. *d.deciſ.*73. *& deciſ.*95. *num.*2. *in princ.* Addit etiam Rota *dicta deciſ.*333. *numero* 18. quòd conſuetudo in materia decimarum ad fauorem Eccleſiæ Sacramentalis contra Eccleſiam prædialem vt inducatur requiritur poſſeſſio decennalis: & *num.*19. quòd Eccleſia prædialis ſi quoad decimas probauerit particularem conſuetudinem ad ſui fauorem, tunc non ſufficit conſuetudo decennalis contraria, ſed opus eſt formali præſcriptione.

Sed dubitari poteſt, quæ conſuetudo in 72
ſolutione decimarum ſit attendenda, locíne vicinioris, an loci vbi prædia exiſtunt,vel vbi ſit ſolutio decimarum, an Diœceſis? Sub diſtinctione ſic reſpondendum erit; aut nulla adeſt conſuetudo in loco, vbi ſita ſunt prædia, aut vbi ſit ſolutio decimarum; vel ſi adeſt, eſt dubia, & tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, vel loci prædominantis, Achil. *deciſ.*3. *num.*2.6. *&* 8. *ſub tit. de decim.* Item, ſi in loco, vbi ſit ſolutio decimarum, vel ſita ſunt prædia, nulla adeſt conſuetudo: in loco verò viciniori adeſt aliqua conſuetudo, & in loco dominanti adeſt diuerſa conſuetudo, tunc attendenda eſt conſuetudo loci vicinioris, non verò loci dominantis, Put. *deciſ.*176. *lib.*3. *in correctis.* Aut in loco, vbi ſita ſunt prædia, adeſt particularis conſuetudo, & illa tunc eſt attendenda. Item, ſi in loco adeſt aliqua conſuetudo, & in diœceſi alia, tunc etiam attendenda eſt conſuetudo loci particularis, & non diœceſis: ita Rot. *in Tuder. Decimarum*,19. *Nouembr.*1591. coram *Cardin. Pamphiliò ſen. & in Ciuitat. Decimarum*,18. *Martij*, *&* 27. *Iunij*, 1596. coram *bonæ memor.*
Penia. † Conſuetudo enim ſpecialis præfe- 73
renda eſt generali, Rot. *in Calagurītana Decimarum*,19. *Martij*, 1610. coram *Cardin. Caualerio*, inter eius impreſſas,*deciſ.*106.*& in Hiſpal. Decimarum*,18. *Iul.*1612. coram *bonæ*
mem.Vbaldo. † Item attendenda eſt potiùs ea 74
conſuetudo, quæ fauet Parochiali, quàm quæ fauet prædiali; cùm ſit rationabilior, & conformior iuri communi: Curt. iun. *conſil.*2.*in fine.* Afflict.*deciſ.*80.*num.*9. Rot. *in Segobien.Decimarum*,10. *Octobr.*1583. coram *Aldobran*

Aldobrandino postea Clemente VIII. *& in Pacen. Decimarum.* 20. *Iuny* 1598. coram *bonu mem. Card. Milleno.*

---

§. IV.

Quis sit iudex competens in causa decimarum, & an, & quando sit summaria, & executiua, & quibus pœnis afficiantur eas non soluentes, & quomodo componi, & transigi super illis possit?

SVMMARIVM.

1 *Decimarum controuersiu in petitorio, vbi quæstio iuris est etiam incidens, spectat ad Iudicem Ecclesiasticum: ad sæcularem verò, quando quæstio est meri facti.*

2 L. si ex plagis §. in clauo, ff. ad leg. Aquil. *declaratur.*

3 *Iudex Ecclesiasticus an de possessorio decimandi cognoscat, remissiuè.*

4 *Causa Decimarum reputatur profana quoad effectum remissoria.*

5 *Decimarum in causis proceditur summariè, præcipue quando est inter Clericos, quibus de iure debentur decima, & eos, qui soluere debent: & quando fuerit inter duas Ecclesias super iure percipiendi decimas.*

6 *Ministri nomine Ecclesiæ pro decimis non solutis rei vindicatione, vel personali actione, vel officio Iudicis contra laïcos agere possunt.*

7 *Decimas soluere appellatione remota cogendi sunt subditi, sed limitatur ibi tribus modis.*

8 *Decimarum collector, quando modum excederet, ab excessu potest appellari.*

9 *Decimarum debitor non potest prætextu eius, quod sibi debetur, decimas denegare.*

10 *Onus soluendi decimas est reale, & sequitur possessorem.*

11 *Possessor fundi pro decimis præteritis conueniri potest.*

12 *Fundus censetur tacitè hypothecatus pro decimis.*

13 *Tributum ex certo fundo debitum, transit in quemlibet possessorem.*

14 *Census possessor pro præteritis redditibus tenetur non excusso principali venditore.*

15 *Decimas non soluens, cùm teneatur, excommunicari potest, ac debet, monitione præmissa.*

16 *Decimas subtrahentes, siue non soluentes, vel earum solutionem impedientes, absolui non possunt nisi plena restitutione sequuta, vel saltem remittantur ab eo, cui debentur, vel denique impotentes sint ad restituendum.*

17 *Parochus an possit denegare Sacramenta iis, qui nolunt soluere decimas, remissiuè.*

18 *Vicarius an possit imponere interdictum personale contra renitentes soluere decimas, remissiuè.*

19 *Sepultura Ecclesiastica priuari debet, qui soluere tenetur decimas, neque eas soluit, aut restituit Ecclesiæ.*

10 *Religiosi Confessary, sed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum tenentur hortari, & monere fideles ad solutionem decimarum.*

21 *Religiosi omnes excommunicantur* in Clem. 1. de decim. *qui decimas Ecclesiæ debitas vsurpant.*

22 *Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt excommunicationem ipso iure incurrunt.*

23 *Religiosis sub pœna suspensionis ipso facto & ab officio prædicationis præcipitur, vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis, quoties à Rectoribus Ecclesiarum ad hoc requiruntur.*

24 *Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum soluendas, valet, modo causa cognitio à Superiore facta interueniat, consensusque, seu auctoritas Episcopi, vel alterius Superioris accedat.*

25 Cap. veniens, de transact. *concordatur* cum cap. 2. eod. tit.

26 *Compositio super decimas in futurum soluendas, si fiat inter Parochos sine auctoritate Episcopi, vel Superioris, non in totum vitiatur, sed valet pro vita componentium.*

27 *Compositio de decimis præteritis non solùm cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis fieri potest sine auctoritate Superioris.*

DECIMARVM controuersia in petitorio, vbi quæstio iuris est etiam incidens, priuatiuè spectat ad Iudicem Ecclesiasticum *cap. fin. de rerum permut. cap. sua nobis §. fin. de decim.* Gutier. *pract. lib.* 3. *q.* 26. *n.* 11. D. Barbosa *in l. Titia, num.* 47. *vers. cùm enim quæstio ff. sol. matr.* Gabr. Pereira *de manu Regia p.* 1. *cap.* 7. *n.* 38. ad sæcularem verò spectabit solùm, quando quæstio sit meri facti, an nimirum,

rum talis perceperit, vel ſoluerit, ſeu etiam an percipiat, vel ſoluat decimas: ad effectum quoque, vt is, de quo non dubitatur an iure ſoluere debeat decimas, eas ſoluere Eccleſiæ eiúſve Rectori cogatur, vel quia agatur contra detentorem fructuum decimandorum, Couarruuias *pract. cap.* 35. *nu.* 2. Nauarrus *conſ.* 1. *de conſtit. numero* 80. *in antiq.* Rebuff. *de decim. quæſtione* 10. *à numero* 35. *& de except. n.* 213. *cum ſeqq. & numero* 219. Perez *ad titul.* 5. *libro* 1. *Ordin. pag.* 130. *& ſeqq.* Henriquez *in ſum. libro* 7. *capite* 27. § 2. *lit. l.* Reuſuer. *deciſ.* 2. *nu* 41. *lib.* 4 Zerol. *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. decima.* § 6. Marcheſ. *de commiſſion. parte* 2. *capit.* 4 *nu* 30. D. Barboſ *in l. Titia, numero* 20. *&* 48 *ff. ſoluto matr.* Seraphin. *deciſ.* 1047. *numero tertio*, Cabed. *Luſitan. deciſ.* 63. *numero quarto parte ſecunda.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 238. *nu.* 16. Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. libro primo concl.* 38. latè Monet. *de decim. cap.* 8. *à princip.* Gomez. Leo *deciſ.* 49. Cauall. *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 25. Galet. *in margarita caſuum conſcient. verb. decima, penul.* Sigiſm. Scacc. *de ſent. & re iud. gloſ.* 7. *quæſtion.* 3. *limit.* 5. *n.* 4. *cum ſeqq.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 59. *in princip.* Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *libro* 3. *capit.* 5. *numero* 1. *&* 2. Diana *reſolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 89. Caſtr. Palao *in opere morali tomo* 2. *tract.* 10. *diſput. vnic. puncto* 15. *n.* 5. Quamuis Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *quæſ.* 5. & Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. parte* 2. *tractatu* 8. *capit.* 8. *quæſ.* 24. exiſtimauerint, etiam quando quæſtio eſt facti, ſolum, Eccleſiaſticum eſſe Iudicem competentem circa decimas. Pro quibus non facit, quòd cognoſcens de facto rei ſpiritualis, cognoſcit etiam de re ipſa ſpirituali, quia ex facto ius oritur, atque ideò quæſtio facti ex quæſtione iuris videtur inſeparabiliter dependere, iuxta regul. *l. ſi ex plagis, § in cliuo, ff. ad legem Aquil.* cum aliis adductis per Menoch. *conſ.* 2. *nu* 208. & D. Barboſ. *in d. l. Titia, nu.* 25. Quia reſpondetur *dict.* §. *in cliuo*, ſolùm euincere
2 † ex circumſtantiis facti pendere deciſionem quæſtionis iuris, minimè vero quæſtionem facti ita eſſe à iuris quæſtione inſeparabilem, vt qui de facto cognoſcit, de quæſtione iuris videatur, neceſſariò debeat cognoſcere, cùm compertum ſit, vnam ab altera eſſe diſtinctam, vt quia ſolùm ponitur in controuerſia, an ſoluerit, ſeu perceperit; minimè verò dubitatur, an ſit ſoluenda, vel ex quibus fructibus debeat ſolui.

Item cauſa Decimarùm, quæ datæ ſunt in feudum ſæcularibus, diſcutienda eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, licèt enim dominium huiuſmodi decimarum, ſcilicet, fructuum illorum, omninò ſpectet ad laïcos, & feudum cenſeatur ſæculare: tamen quòd oritur, & dependet à Iure ſpirituali, & Eccleſiaſtico, non poteſt Iudex laicus de illo cognoſcere, Federic. de Senis *conſ.* 245. *n.* 1. Azor *inſtitut. moral. par.* 1. *libr.* 7. *capite* 39. *quæſ* 3. Monet. *de decimis, cap.* 8. *quæſ.* 1. *n.* 15. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *libro* 3. *cap.* 5. *num.* 5. Rot. *in Rauennaten. Emphyteuſis*, 28. *May* 1631 coram *R. P. D. Merlino.* me citato Trullench. *in expoſit. Decalogi libro tertio capit.* 3. *dub.* 8. *ſub n* 11. vbi intelligit quando feudum non in perpetuum, ſed pro limitato tempore, vel limitatis perſonis eſt conceſſum. Nam ſi auctoritate Pontificis decimæ alicui, eiúſque hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum conceſſæ ſint, qualiter Regibus Hiſpaniæ ſunt conceſſæ decimæ, vulgò *Tertiæ* dictæ, cauſa, ſi quæ agitanda eſt, coram ſæculari Iudice tractari poteſt: de quo Aufrer. *ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 109. *ante fin.* Bellug. *in ſpeculo Princip. rub.* 13. *de decim. in verſ. conſtat, à n. quinto.* Petr. Matthæ *in addit. ad Guid. Pap. deciſ.* 1. Renat. Chopin. *de moribus Pariſ. lib.* 3 *titul.* 1. *n. ſeptimo & octauo* Franc Duaren. *in conſuet. feudal. capit.* 5. *ſub n. ſeptimo*, Rupell. *Inſtit. forenſ. libro* 1. *capite* 25. *folio* 107. Rebuffus *de except. n.* 214. *&* 219. *& de decim. quæſt.* 10. *n.* 39. Capic. *deciſ.* 20. Gironda *de priuileg. ex n.* 251. Lazarte *de decim. vendit. capit.* 19. *n.* 30. Menchac. *illuſtr. libr.* 2. *capite* 89. *n.* 6. Oliban. *de iure fiſci, cap.* 14. *n.* 20. *& cap.* 16. *n.* 14. Couar. *practic. capite* 35. *numero* 2. *verſ. tertiò quoties.* Mich. Ferrer. *in ſuis obſeruat. part.* 3. *capite* 278. *verſ. pro materia*, Gutier. *practic. lib.* 1. *quæſt.* 14. *n.* 4. Ioann. Garc. *de expenſ. cap.* 9. *nu.* 94. Paz *in practic. tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 24. Bobadilla *in ſua politic. lib.* 2. *capit.* 18. *n.* 148. Cabed. *Luſitan. deciſ.* 63. *n* 4. *part.* 2. Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Catholic. cap.* 71. *nu.* 349. *&* 350. *& conſ.* 20. *cent.* 1. *& in ſum. deciſ. tit.* 19. *de decim. n.* 17. *&* 19. Menoch. *conſ.* 757. *n.* 16. *vol.* 8. Bernard. Græuæ *ad practic. Cameræ Imper. libro ſecundo capite* 38. D. Barboſa *in d. l. Titia, nu.* 42. Morl. *in emporio iuris part.* 2. *in prælud. titul. de iuriſdict. omn. iud. n.* 137. Ramirez *de lege Regia*, §. 31. *n.* 4. *pag.* 332. Fontanel. *de pactis nupt. tomo primo gloſſ.* 13. *part.* 2. *n.* 58. Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſ.* 162. *nu.* 24. Franc. Hieronym. Leo. *Valent. deciſ.* 3. *n.* 13. *libr.* 1. Caniſ. *de decim. quæſtione* 13. *col.* 2. Ceuall. *commun. contra*

com

*commun. quæst.*822. *ex n.* 67. *& quæst.* 896. *ex n.*636. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.*2. *cap.*238. *n.*58. Franc. Cartase. *ad Leges Regias, cap.*6. *de decim.* §.2. *fol.*62. Castr. Palao *in opere mor. tom.*2. *tract.*10. *disp.vnic. puncto* 15. *n.*6. latissimè Castill. *controuers. tomo* 7. *de Tertiis, cap.*12. *n.*20. *cum seq.q.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p.*1. *cap.*7. *n.*38. *vers. semper.*

3 Vtrùm autem de possessorio decimandi Ecclesiasticus Iudex cognoscat? Vide Gail. *lib.*1. *obseru.*38. *n.*... *&* 4. Menoch. *remed.*15. *recuperan. sub n.*234. Rebuff. *dict. tract. quæst.*10. *n.*3. Boër. *decis.*69. *numero* 13. Afflict. *decis.*2. *numer.*10. *& decis.*24. *numero* 9. Cacher. *decis.*116. Grauat. *ad Vestrium in praxi Romana Curiæ, lib.*5. *capit.*1. *à numero* 3. Camill. Borrel. *de præstantia Regis Catholici, cap.*71. *numero* 349. *&* 350. *in sum. omnium decis. tom.*1. *sub tit.*19. *à num.* 18. *& titul* 43. *num.*125. Sayr. *in floribus decis. sub tit. de constit. decis.*41. Azeued. *l* 6. *num.*3. *tit.*5. *lib.*1. *noua Recop.* Suarez de Pace *in practic. tom.*2 *prælud.*2. *à numero* 22. Gutier. *practic. lib.*1. *quæst.*4. *numero* 1. Curi. Philipp. *part.*1. §.5. *nu.*5 *cum seqq.* Bobadill. *in sua politica, lib* 2. *capit.*18. *numero* 145. D. Barbos. *in d. l. Titia* 1 *à numero* 39. *& n.* 47. Monet. *d. cap.*8. *n.*14. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*236. Bernard. Græuæ *d. concl.*38. *num.*7. *&* 8. Diana *d. tract.*2. *resolut.*92.

In qua quæstione affirmatiua pars verior mihi videtur; nam matrimonij possessorium, quamuis agatur inter personas merè laïcas, quia habet admixtam caussam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à Iudice Ecclesiastico, Couarruuias *de sponsal. p* 2. *cap* 7. §.6. *numer.*8. *& capit.*8. §. 12. *numero* 3. Valasc. *consult.*93. *numer.*2. *ad med. versic. etiam causa matrimonialis.* latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*2. *different.* 10. *num.*19. *cum seqq.* Rot. *in d. Rauennaten. Emphyteusis.* Possessio enim rei spiritualis, licèt sit merè temporalis, & laicalis, attamen etiam de possessione solùm cognoscit Iudex Ecclesiasticus, quemadmodum de ipsa proprietate, non autem laïcus; cùm qualitas spiritualitatis qualitatem temporalitatis absorbeat, & ad se trahat, Beroi. *in rubr. de iudic. numero* 51. Crauet. *cons.*258. *numero* 8. Roland. *consil.*12. *numero* 35. *cum seqq. libr.*2. Valasc. *d. cons* 93. *numero* 3. Menoch. *remed.* 15. *recuper. numero* 105. *cum seqq.* Couarruuias *practic. cap.*35. *numero* 1. Gutier. *Canon. cap.*34. *numero* 26. *& seqq.* latè Azor. *institut. moral. part.*1. *lib.*5. *capit.* 14. *quæs.* Duard. *ad Bullam Cœnæ, lib.* 2. *can.*15. *quæstion.*19. *nu.*47. Put. *decis.* 360. *lib.*1. *in antiq.* Rot. *in d. Rauennaten. Emphyteusis.*

Illud aduertere oporret in hac materiâ non contemnendum, quòd ad effectum remissoriæ, causa decimarum reputatur profana, vt censuit Rot. coram Caputaquen. *decis.*54. *lib.*2. *& decis.* 68. *part.* 3. *& in Legionen. decimarum,* 4. *Decembris* 1615. coram *bonæ mem. Dunozetto, & in Valentina Decimarum,* 21. *Iunij* 1613. coram *Card. Caualerio*, inter eius impressas, *decis.*258. 4

In caussis decimarum proceditur summariè, præcipuè quando est inter Clericos, quibus de iure debentur decimæ, & eos, qui soluere debent, *Clem. II. de iudic.* Monet. *de decim. cap.*8. *n.*41. Piasec. *in praxi Episcop. part.*2. *capit.*4. *nu.*59. *in princ.* imò & procedi potest sine aliqua iuris solemnitate, vt tradit Cardin. *dict. Clem.* 2. *n.* 28. & Imol. *nu.*7. idem tempore feriarum ob necessitates, sicut docet Euerard. *in topicis legalibus, in loco à tribut. ad decimas, nu.*4. 5

Amplia, vt procedat etiam quando quæstio fuerit inter duas Ecclesias super iure percipiendi decimas, secundùm Rot. *decis.*14. *numero* 2. *de decim. in nouis*, Maranta *de ordine iudic. part.* 4. *disputatione* 9. *numero* 179. Zerol. *in praxi Episcop. part.*1. *verb. decima, vers. ad sextum.* Monet. *d. cap.*8. *nu.*43. vbi *numero* 47. subdit quòd, si quæstio sit inter laïcos, etiam de decimis Ecclesiasticis, tunc causa non est summaria, nec habet locum *dict. Clement.*2. & *numero* 51. addit, quòd contra Aduocatos, & alios detinentes, & impedientes, ne decimæ soluantur, similiter procedi potest summariè, & *numero* 56. quòd in materia decimarum, si Rector agat contra subditum ad decimas non solutas, incipi potest à præcepto cum monitione sub excommunicationis pœna.

Ministri quoque nomine Ecclesiæ pro decimis non solutis, rei vindicatione, vel personali actione, vel ex officio iudicis contra laicos agere possunt, glos. *verb. tributa, vers. sed verius est, in cap. tua,* il 2. *de decim.* Rebuff. *d. tract. quæst* 3. *d. num.*15. & *quæst.*9 *numero* 6. *&* 9. *& seqq.* Perez *leg. vers. est & alia quæstio. titul.*5. *libr.*1. *Ordin. pagin.*129. Azor. *in fin. moral. p.*1. *lib* 7. *capit.*23. *quæs.*9. Lessi. *de iustit. lib.*2. *cap.* 39. *numero* 15. *in fin.* Suar. *de Relig. tom.*1. *tract.*2. *lib.* 1. *capit.*36. *num.*4. 6

Subditi omnes cogendi sunt ad soluendas decimas appellatione remota, *dict. capite tua*, il 2. *de decim.* Rebuff. *dict. tract. quæst. vlt. numero* 21. Triuis. *Venet. decis.*29. *nu* 16. 7

Socin.reg.40. verſ. fallit.22. Viu. deciſ.73.
n.1. lib.1. Sebaſt. Næu. ad lib. 3. numero 61.
ff. quis, & à quo appelletur. Nicol. de concord.
gloſſ. concord. 6. fallent.57. numero 93. Petr.
Greg. de appellat. lib.2.cap.8.num.2. Monet.
de decimis, cap.8. à num.58. Piaſec. d. part.2.
cap.4. numero 59. latè Salgado de protect. re-
gia, tom.1. part. 3. cap 2. numero 63. cum ſeqq.
Mar. Antonin. var. reſol. lib.1. reſol.112. caſu
17. vbi etiam reſoluit appellationem non da-
ri à ſententia lata ſuper primitiis & expen-
ſis in lite, latè Sigiſm. Scacc. de appellation. q.
17. limit.18. per tot. vbi n.5. intelligit quoad
effectum ſuſpenſiuum, non autem deuolu-
tiuum.

Quæ quidem reſolutio limitatur primò
non procedere, quando agitur cum perſo-
na Eccleſiaſtica, quæ prætendit habere po-
tiora iura in decimis, vt per Hoſt. in d. cap.
tua, il 2. ſub numero 22. verſic. item ſecus.
Henric. numero 7. in fine, verſic. ſuper eo, &
num 8. Præpoſ. in capite fin. §. quoties, nume-
ro 32. quæſt.6. & ibi Gemin. ſub num 22. de
appellat.

Secundò limitatur quando agitur inter duas
Eccleſias contendentes de iure decimandi,
Hoſt.& Henric. vbi proximè. Scacc. d. limitat.
18. num. 3. Salgado d. cap.2. num.77. Rota in
Corduben. Decimarum, 2. Decembris 1605. co-
ram Card. Pamphilio.

Tertiò limitatur, † quando collector de-
cimarum modum excederet, quia ab exceſ-
ſu poteſt appellari, Scacc. d. limitat.18. nu.4.
Salgado d. cap.2. num 77.

9 Item, debitor decimarum non poteſt
prætextu eius, quod ſibi debetur, decimas
denegare, cùm in futuris decimis non admit-
tatur compenſatio, vt poſt gloſ. in cap. decima,
16. quæſt.1. & alios tradit Rebuff. d. tract.
quæſt. vlt. num 19. Euerar. in topicis legalib. in
loco à tribut. ad decim. numero 2. imo neque
propter ſterilitatem, vt fusè oſtendit idem
Rebuff. dict. quæſt. vlt. numero 22. & Viu. in
communib. opin.153. verſ. conſuetudo non ſol-
uendi.

10 Cùm onus ſoluendi decimas ſit reale, &
ſequatur poſſeſſionem, gloſſ. verb. ſic & do-
minus, in dict. capite tua, il 2. de decim. Franc.
Marc. Delphin. deciſ.345. numero 5. & 6. vol.
1. Baptiſt. Coſta de portione rata, quæſtione
149. num.11. Camill. Borrell. in ſum. omnium
deciſ. tit.19. numero 63. Fagundez d. præc.5.
11 lib.3. capite 6. Caſtill. d. tom.7. de tert. cap.2.
numero 17. ideò † poſſeſſor fundi pro de-
cimis præteritis conueniri poteſt, vt reſol-
uunt Capic. deciſ.20. à numero 26. Chaſſan.
in conſuetud. Burgund. rub.4. §.6. verb. & ſup-
porter. numero 4. pag.155. in princ. & rub.11.
§.6. numero 3. pag.361. Tiraquellus de retra-
ctu lig. §.6. gloſſ.1. numero 7. Valaſc. de iure
emphyt. quæſt.17. n.18. Vincent. de Franc.
deciſ.107. numero 11 cum ſeqq. Cened. ad De-
cretal. collect.86. numero 3. Azor. dicto lib.7.
capite 24. quæſt.2. verſ. quæres. & præcipuè
quæſt.18. Suar. d. lib.1. cap.38. numero 8. Mo-
net. de decim. capite 6. à numero 18. vbi etiam
ait cum Rebuff d. quæſt.9. numero 9. & Gig.
de penſion. quæſt.39. n.12. & quæſt.43. n.4.
atque aliis, † in optione Eccleſiæ eſſe quem 12
velit conuenire, nouum, an antiquum præ-
dij poſſeſſorem: & quod pro decimis fundus
cenſeatur tacitè hypothecatus dicit Rebuff.
tom.2. ad leges Galliæ, art.1. gloſſ.14. n.25.
quia † tributum ex certo fundo debitum, 13
cùm ſit onus reale, pro quo cenſetur tacitè
hypothecatus, tranſit in quemlibet poſſeſſo-
rem, vt per Guid. Papæ quæſt.432. num.15.
Cened. d. collect.86. numero 3. Gam. Luſit.
deciſ.145. Morl. in emporio iuris, part.1. tit.
de locato, num.37. quod in fundo emphyteu-
tico nominatim reſoluunt Valaſc. de iure
emphyteut. quæſt.4. numero 6. & quæſtion.17.
Cald. Pereira de nomin. emphyteuſis, quæſt.
13. num.17. & de extinct. emphyt. cap.3. n 18.
& 23. Cabed. Luſit. deciſ.149. part.1. & † 14
cenſus poſſeſſorem pro præteritis redditibus
teneri non excuſſo principali venditore fir-
marunt Valaſc. de iure emphyt. quæſtione 32.
nu.13. & 14. Gam. Luſitan. deciſ.145. Surd.
deciſ.162. numero 11. Stephan. Gratian. diſ-
cept. forenſ. capite 16. nu.16. & capite 141.
nu.3.

Non ſoluens decimas, cum teneatur, ex- 15
communicari poteſt, ac debet text. in cap.
decima, 16. quæſt.1. cap. peruenit, cap. ad hæc,
cap. ex parte, il 1. cap tua nobis, cap. in aliqui-
bus, de decim. Clem diſpendioſã, 2. de iudic. Con-
cil. Trident. ſeſſ.25. de reform. cap.12. ibi, ex-
cõmunicetur, Aloyſ. Ricc. in praxi, part.4. re-
ſol.500. Molin. de iuſtit. tract.2. diſput.756.
numero 4. Monet. d. cap.8. nu.64 Fagundez
d. præcept.5. lib.3. cap.6. numero 3. Rot. in
Dertuſen. Decimarum, 11. May, 1609. co-
ram Card. Marquemont. impreſſa per Mar-
cheſan. de cõmiſſion. part.1. pag.675. & in Mo-
talen. Decimarum, 31. Ianuary, 1614. coram
bonæ mem. Cardin. Sacrato. Intellige moni-
tione præmiſſa, ſecundùm Monet. d. cap.8.
numero 69. Azor. inſtit. moral. part.1. lib.7.
cap.24. quæſt 17. Suar. d. lib.1. cap.37. Aloyſ.
Ricc. in deciſion. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.
deciſ.195. numero 6. part.4. Caſus accidit,
vt ſequitur: Cùm Epiſcopus Vmbriacen. quoſdã
occaſione decimarum excommunicatis decla-
raſſet, abſolutione Sanctiſſimo, vel Sacræ
Congregationi reſeruata, ydẽ excõmunicati ad
Archiepiſcopum Sanctæ Seuerinæ, vti Metro-
politanum, recurſum habuerunt, ab illiſque

Vicario

Vicario inhiberi, & respectiuè absolui obtinuerunt, quo per Congregationem Episcoporum audito, S. eadem Congr. sub die 19. Iuly 1619. respondit, quòd Archiepiscopus S.Seuerinæ excommunicatos reintrudat, causamque ad Sacram Congregationem remittat, & eius Vicarium aduertat, vt in similibus causis abstineat ab absolutione, & ab admissione appellationis suspensiua, quia excommunicatio hominis trahit secum executionem.

16 Subtrahentes, siue non soluentes decimas, vel earum solutionem impedientes, vltra prædictam excommunicationem, quam præmissa monitione incurrunt, ab hoc crimine, nisi plena restitutione sequuta, absolui non possunt, vt per Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2.cap.20.num.*16. Nouar. *in singular. iuris canon. concl.*6. Molin. *d. num.*4. *vers. his ita relatis*; & est decretum sacri Concilij Trid. *d.sess.*25 *de reform.cap.*12. ibi, *nec ab hoc crimine nisi plena restitutione soluta absoluantur, &c.* refert de Franchis *de controuers.inter Episcop. & Regular.quæst.*76. vel saltem remittantur ab eo, cui debentur, Nauar. *in man. cap.*21. *num.*32. Azor. *instit. moral. part* 1. *lib.*7. *cap.*37. *quæst*9. Fagund. *d. præc. lib.* 3.*cap.*6. *num.*4. nisi, quando ad Confessionem accedit, impotens sit ad restituendum: quia tunc absolui posse tenent Nauar. *in man.cap.*17.*num.*59. Molin. *citato loco*, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo, Absolutio, differ.*5. *num.*5. Nouar. *d. concl.*6. *num.* 3. ex ea ratione, quia Concil. *loco citato* non prohibet absolui, nisi eum, qui pro tunc tenetur restituere, quique peccat non restituendo.

17 An autem Parochus possit denegare Sacramenta iis, qui nolunt soluere decimas? Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc.*

18 *Neap.decis.*195.*à princ.part.*4. Et † an contra renitentes soluere decimas, possit Vicarius imponere interdictum personale? Vide eundem Ricc. *d part.*4.*decis.*380.

19 Is quoque qui soluere tenetur decimas neque eas soluit, aut restituit Ecclesiæ, debet Ecclesiastica sepultura priuari, text. est *in cap. prohibemus, de decim.* Rebuff. *d. quæst. vlt.num* 16. Andr. Hispal. *in reg. decimarum, quæst.*2 *num* 8. Spin. *in speculo testam. gloss.*2. *princ.num.*20. Monet. *d. cap.*8. *num.*74 Iul. Lauor. *variarum lucubr. tom.*1. *tit.*2. *cap.*12. *num.*48. Vide *sup. cap* 26. *num.*50. Laurer. de Franchis *de controuers. inter Episcopos, & Regulares.*

20 Religiosi Confessarij, sed maximè Ordinis Prædicatorum; & Minorum, tenentur hortari, & monere fideles ad solutionem decimarum, vt probatur *in cap. discretioni vestræ, de decim. in* 6. vbi dicitur, quòd Gregorius IX. mandauit distinctè Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ne talia, quæ audientes à decimarum, seu aliarum rerum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, vel aliàs animas corrumpant audientium, in sermonibus suis, vel alibi proponere præsumant: imò verbo, & opere informent eosdem, vt ad solutionem prædictorum promptæ voluntatis animo sint intenti. Sed ad tollendum scrupulum Eugenius IV. concessit, quòd Fratres Minores non teneantur facere conscientiam de decimis in Confessionibus, nisi quando fuerint requisiti ab Ordinariis, & & quòd tunc sufficiat dicere: Facio tibi conscientiam, & inducere peccatorem, quantum potuerint, ad soluendum, non tamen propter hoc teneantur denegare absolutionem: ita referunt Collector priuil. *in comp. verb. Absolutio quoad sæculares.* 2. §. 2. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tit.*2. *quæst.*49. *art.*14.

Excommunicationis verò sententiæ subiacent ipso facto illi Religiosi, qui aliqua, vt audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant in sermonibus suis, vel alibi, proferre præsumunt, vt habetur *in Clem. cupientes, de pœnis*: vnde colligitur, Religiosum non affici hac excommunicatione, dum alicui mandat, vt alteri, qui decimarum onere tenetur, suadeat ne soluat: hic enim non dicitur aliquid proferre ipsius auditoribus, qui decimas soluere debent, vt benè resoluunt Suarez *de cens. disp.*23. *sect.*5. *num.*37. Filliuc *tract.*14. *capit* 8 *quæst.*8. *numero* 146. Bonac. *d. quæst.*8. *punct.*13. *num.*3. vbi *num* 4. addit ad incurrendam istam excommunicationem non sufficere præfata verba proferre ex inaduertentia: sed requiri dolum, & scientiam cum intentione retrahendi auditores à solutione decimarum. 21

Religiosis quoque præcipitur *in d. Clem. cupientes*, sub pœna suspensionis, ipso facto, ab officio prædicationis: vt confitentibus conscientiam faciant de soluendis decimis, quoties à Rectoribus Ecclesiarum ad hoc requiruntur: si autem scienter negligant confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis, dum à Rectoribus Ecclesiarum requiruntur, suspensionem incurrunt, quæ suspensio durat, donec confitentibus conscientiam fecerint: quod si interim, antequam negligentiam oblata opportunitate purgent, id est, antequam conscientiam confitentibus faciant, præsumpserint prædicare, vinculo excommunicationis obstringuntur. Hinc colligitur, ad incurrendam istam excommunicationem duo requiri. *Primum*, vt Religiosi 22

requisiti

requiſiti ſint à Rectoribus Eccleſiarum, & ſcienter non admonuerint pœnitentes de ſolutione decimarum: quamobrem, ſi non admoneant, dum requiſiti non ſunt, excommunicationem non incurrunt, ex declaratione Eugenij IV. Ita Syluest. *verb. Excommunicatio*, 9. *numero* 89. Tabien. *eod. verb* 5. *casu* 45. Angel. *eod. verb.* 7. *casu* 44. Filliuc. *cap.* 33. *num* 42. Hier. Roderic. *in compendio quaſt. Reg. reſolut.* 50. *num.* 8. vbi ſubdit requiſitionem debere fieri Dominica prima, quarta, & vltima Quadrageſimæ, & in feſtis Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, Natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ, Aſſumptionis, & Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis, iuxta diſpoſitionem *d. Clem.* contra Caiet. *verb. Excommunicatio*, *capit.* 66. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 245. hoc expreſsè non requirentes. *Secundum*, vt prædicare præſumunt, nondum purgata negligentia: ſi verò purgata negligentia concionentur, excommunicationem non incurrunt; quia in text. dicitur, *ſi prædicare præſumpſerint, prædicta negligentia non purgata.* Ita Caiet. Sayr. Filliuc. & alij *citatu locu.*

23 Excommunicantur etiam *in Clem.* 1. *de decim.* omnes, ac quicunque Religioſi, qui decimas Eccleſiis debitas, & ad ipſos iure aliquo, vel cauſa legitima non pertinentes vſurpant, aut vſurpare audent dolis, & malis artibus; & qui prohibent Eccleſiis decimas ſolui ex animalibus ſuorum familiarium, vel paſtorum, vel ex aliis animalibus, quæ ſuis permiſcentur, vel ex illis, quæ in Eccleſiarum fraudem emunt: & ſi admoniti, ex his intra menſem non deſiſtunt, aut ſi id, quod auſu temerario vſurparunt, intra duos menſes poſt admonitionem non reſtituerint iis, quibus iure debentur, excommunicationi ſubiiciuntur, quæ nulli in iure reſeruatur. Referunt Gambar. *de caſibus reſeru. cap.* 11. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quaſ.* 13. Rainer. *in catal. cenſurarum extra Bullam c.* 3. *excom.* 15. Filliuc. *tract.* 14. *num.* 125. *verſ. quinta nouiſſimè.* Bonac. *de cenſ. extra Bull. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *punct.* 12. Ego ipſe *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 40. *num.* 222. *ſecundùm Lugdun. impreſſ.* Lauret. de Franchis *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regulares quaſt.* 77. *cum ſeq.* Et quia text. *in d. Clem.* 1. generaliter loquitur, ibi, *Religioſi quicunque*, ideò non ſolùm viros Religioſos, verùm etiam fœminas Religioſas comprehendit, vt per gloſ. ibi, *verb. quicunque.* Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 24. Mar. Alter. *de cenſ.* vbi *de ſuſpen diſput.* 17. *cap* 2. *col.* 3. *verſ. notandum tertiò*, Bonac. *d. punct.* 12. *num.* 8. vbi etiam poſt Suar *de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. addit iſtam excommunicationem extendi ad Equites Militares, qui verè ſunt Religioſi.

Compoſitio facta inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt, ſcilicet, decimæ vni Curato, vel Parochiæ debitæ, alteri Parochiæ, & Curato ſoluantur in poſterum, valet, modò cauſæ cognitio à Superiore facta interueniat, conſenſuſque, ſeu auctoritas Epiſcopi: vel alterius Superioris accedat, *cap veniens, de tranſact. cap. ex multiplici, de decim.* Ruin *conſ.* 142. *verſ. clarum eſt, num.* 13. *vol.* 5. Rebuff. *in tract. de decim. quaſt.* 13. *à num.* 16. Capic. *deciſ.* 165. *p.* 3. Bonacoſ. *tom.* 1. *commun. opin. libro* 1. *titul.* 10. *num.* 12. *pag.* 486. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neap. cap.* 60. *num.* 19. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 2. *in fine*, Bellet. *diſquiſ. Cleric. p* 1. *tit. de Clerico debitore*, §. 5. *num.* 31. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 7. *capit.* 26. *quaſ.* 5. Monet. *de decim. cap.* 5. *quaſ.* 7. *num.* 126. Bonac. *de legib. diſp. vlt. quaſt.* 4. *punct.* 5. *num.* 3. *& de ſimonia, quaſt.* 4. § 15. *num.* 4 *verſ. ſecundo, ſi tranſigente*, Trullench. *in expoſit. Decalogi lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 12. Fagundez *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.* 5. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 18. idem dicit de tranſactione: & *num.* 9. ſubdit, quòd valet compoſitio inter perſonas Eccleſiaſticas nomine ſuarum Eccleſiarum facta de conſenſu Epiſcopi, ſeu Superioris, vt de rebus minutis nulla ſoluatur decima: item, vt non ſoluatur decima integra de vino, oleo, frumento, &c. & *num* 14. quòd poteſt compoſitio fieri auctoritate Epiſcopi cum laïcis ſuper tempus, & locum ſoluendarum decimarum. 24

Non obſtat *d. cap. veniens*, quatenus videtur exigere conſenſum, ſeu auctoritatem Apoſtol. quia, vel ibi agebatur de magno præiudicio, videlicet, ſoluenda tantùm tertia parte decimæ; vel, quia nulla cauſa interuenerat vtilitatis, neceſſitatis, vel alia ſimilis: vel, quia hæc erat propriè tranſactio: illa verò, de qua *in cap.* 2. *de tranſact.* quod contrariari videtur, compoſitio: vel denique, quia in ea Parochia in qua erant prædia, de quibus tranſactio facta fuerat de non ſoluenda, niſi tertia parte decimarum, coloni Monaſterij à Parocho etiam recipiebant Eccleſiaſtica Sacramenta: ita Monet. *d. quaſt.* 7. *num.* 137. Duo igitur requiruntur ad valorem iſtius compoſitionis ſuper decimas in futurum ſoluendas, vt ſcilicet cauſæ cognitio præcedat ab Epiſcopo, vel Superiore facta; & conſenſus, ſeu auctoritas eiuſdem Epiſcopi, vel Superioris, ita vt non ſufficiat ſolus Parochi conſenſus, ſecundùm Rebuff. *d. quaſt.* 13. *numero* 22. Fagundez 25

gundez

gund. *d. cap.2. num.3.* & 4. Appellatione autem Superioris in hac materia venit quilibet Prælatus Episcopo inferior, modò habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, secundùm Rebuff. *d. quæst.13. numero 23. &* 24. Fagundez *d. cap. 2. numero 5. & 6.* id ampliantes ad Vicarium Episcopi generalem, declarantésque † huiusmodi compo-
17 sitionem, si fiat inter Parochos sine auctoritate Episcopi, vel Superioris, non in totum vitiari, sed valere pro vita componentium; non enim mortuo eo, qui illam fecit, successori præiudicat, *d. cap. 2. de transact.* Duen. *reg.127. in fine.* Rebuff. *d. quæst. 14. numero 25.* Bonacos. *tom.1. communium opin. lib.3. titul.30. numero 12. pag.286.* D. Barbosa *in l. si si tosam. §. fin. num.20. ff. soluto matrim.* Rot. *in Mediolanen. Decimarum, 10. Aprilis, 1606.* coram *Reuerend.ssimo D. meo Coccino Decano, & dic 585. numero 3. part.1. recent.* in *Augustana Decimarum, 28. Martij, 1631* coram *R. P. D. Vbaldo.*

18 De decimis vero præteritis non solùm cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis potest fieri compositio, sine auctoritate Superioris: Ita gloss. & Doctores *in cap. vt super, de rebus Ecclesi. non alien.* Rebuff. *d. quæst. 3. num.25 & 33. & in tract. except. num.217.* Fagundez *d. cap.2. num.7.* vbi *num.17.* idem dicit de transactione. Monet. *de decimis, cap.5. num.128.* vbi reddit rationem; quia tunc non agitur de tollendo, aut remittendo aliquo iure Ecclesiæ, sed solùm de commodo illius Parochi, ad quem illæ decimæ iam spectant. Trullench. *d. dub.11. num.13.*

CAPVT XXIX.

Parochus quibus modis talis esse desinat?

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacat per mortem Beneficiati.*

2 *Parochialis vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis beneficij, in tantùm quod si Parochus illam retinere contenderit etiam secundo spolietur.*

3 *Ordinarius habens Parochialem Ecclesiam potest alteram Parochialem conferre, sed post adeptionem possessionis pacificæ secundæ, vacat prima ipso iure.*

4 *Parochialis Rector si assequatur possessionem etiam Canonicatus incompatibilis cum Parochiali desinit esse Rector ipso iure.*

5 *Parochialem vi occupans, vel scienter iniustè se intrudens in beneficio Curato, illo priuatur ipso iure.*

6 *Parochialis vt vacatio inducatur per assecutionem secundi beneficij incompatibilis, non sufficit collatio sola, sed requiritur adeptio possessionis pacificæ, vel quod per eum stet quominus illam adipiscatur.*

7 *Vacatio prioris beneficij per assecutionem secundi incompatibilis inducitur si dicti secundi habeatur pacifica possessio, non enim requiritur vtriusque.*

8 *Possessio secundi pacifica, vt inducatur vacatio prioris beneficij incompatibilis, debet esse non solum de facto, sed etiam de iure.*

9 *Parochiales plures sibi inuicem vnitæ retineri possunt tanquam beneficia non incompatibilia.*

10 *Parochialis, quæ est in ciuitate, potest obtineri cum Canonicatu in Cathedrali, si vtrique inseruire poterit.*

11 *Parochialis potest obtineri simul cum Monasterio, cui cura imminet animarum, dato in commendam ad vitam.*

12 *Parochialis habitu non inducit incompatibilitatem simul cum alia Parochiali.*

13 *Parochialis vacat renunciatione.*

14 *Parochialem resignans debet exprimere per quantum tempus illam possederit, & si tempus est breue, resignatio reiicitur.*

15 *Clausula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *poni solet in resignationibus Parochialium.*

16 *Clausula*, dummodo remaneant centum pro Rectore, *quomodo iustificetur, & cui incumbat onus probandi quòd remaneant centum pro Rectore, ostenditur.*

17 *Valor ducatorum centum, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ pensione grauatur, est intelligendus iuxta morem cuiusque regionis.*

18 *Onera necessaria tantum, & ordinaria deducenda sunt ex centum ducatis, quæ debent remanere Rectori Parochialis, quæ pensione grauatur.*

19 *Onera necessaria, & ordinaria quoad hunc effectum censentur illa, quæ fiunt pro Cappellano, Clerico, candelis in festo Purificationis B. Mariæ, manutentione Sacristiæ, Cathedratico, Prædicatore, Visitatore, Episcopo, oleo, cera, hostiis, vino, & oleo pro luminaribus Sanctissimi Sacramenti.*

20 *Onera extraordinaria, voluntaria, seu arbitraria, incerta, & variabilia, & non perpetua,*

perpetua, ac illa, quæ expleri possunt per ipsum Rectorem, non sunt deducenda ex dictis centum ducatis.

21 *Pensione nulla, & inualida existente non abdicatur ius a resignante.*

22 *Clausula*, cuius litis statum, &c. *non capit litem, in qua fuerit lata sententia.*

23 *Actor, & reus non diiudicantur ad imparia.*

24 *Sententia nulla, & iniusta, non facit transitum in rem iudicatam.*

25 *Actorum integra transportatio necessaria est in causa beneficiali.*

26 *Sententia dicitur nulla non visis actis integris.*

27 *Acta legitimè extracta dicuntur cum extrahuntur ab Actuario, vel successore in officio eum compulsoria, & partis citatione.*

28 *Clausula*, Appellatione remota, *non operatur si consistat de notorio grauamine, vel quando sententia est nulla, aut euidenter iniqua, seu notorie iniusta.*

29 *Claus.* ac si præinserta nunquam emanasset, &c. *facit vt omnia medio tempore gesta corruant.*

30 *Iudex subdelegatus sine vigore executorialium, propter rem iudicatam, siue vigore mandati de immittendo, procedens ad aliquam executionem, parte se opponente, semper dicitur attentare.*

1 RÆTER modos, quibus Parochialis, cæteraque Ecclesiastica beneficia, vel ipso iure, vel per sententiam vacare in iure dicuntur, tres principaliores, & vsufrequentiores sunt, per obitum scilicet, per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, & per renunciationem.

Quoad primum euidens est per mortem beneficiarij vacare beneficium, *cap. susceptum, de rescript. in 6.* vbi *gloss.* 15. *pen. verb. non morte*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 15. *à num.* 3. vbi *num.* 6. ex Franc. Panuino dicit ita vacare per mortem beneficium, vt si miraculosè resurgeret beneficiarius, nõ recuperaret illud, Nic. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 2. *à princ.* vbi aliquibus modis limitat.

2 De secundo, etiam iuris est clari, vacare ipso iure Parochialem per assecutionem alterius similis beneficij, in tantum quòd si Parochus illam retinere contenderit, etiam secunda spolietur: Ita per text. capitalem *in cap. de multa, de præbend.* resoluunt Bernard. *in pract. cap.* 49. *in nouiss. impres.* Spin. *in speculo testam. gloss.* 3. *à num.* 74. Gutier. *consil.* 10. Flores de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 13. *à princ.* Monet. *de opt. Canon. cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 69. Nic. Garc. *d. p.* 11. *cap.* 5. *numero* 7. Vnde Oldrad. *cons.* 165. *Thema*, quem refert Cardin. Tusch. *tom.* 1. *litt. A. conclus.* 44. *numero* 8. ait text. *in d. cap. de multa*, loqui solum in Curatis beneficiis dum per assequutionem secundi decidit vacare primum, ac proinde non habere locum si obtinens Curatum assequatur secundum incompatibile, sed non simile, quia tunc est in electione obtinentis alterum sibi bene visum dimittere.

Sed illius text. dispositio aucta, & ampliata est per Concil. Trident *sess.* 7 *de reform. capite quarto* dum statuit quod quicumque de cætero plura Curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim *d. cap. de multa*, recipere, ac si simul tenere præsumpserit, beneficiis ipsis, iuxta *d. cap. de multa*, dispositionem, ipso iure etiam illius text. vigore priuatus existat; cuius Conciliaris decreti meminit Nicol. Garc. *d. cap.* 5. *numero* 76. vbi *num.* 77. respondet alteri decreto eiusdem *Concilij sess.* 24. *de reform capit.* 17. quod prima *in d. capit.* 4. aduersari videbatur, vt loquatur de pluribus Parochialibus, aut aliàs incompatibilibus beneficiis ante Concilium obtentis.

Vnde *S. Congr. Conc.* censuit *non dimittentem vnam ex duabus Ecclesiis Curatus intra tempus a Sacro Concilio assignatum, debere condignas pœnas subire, & puniri prout in eo statuitur*, sicut testatur Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib.* 4. *titul.* . *de benef. incompatib. numero* 91. Potest tamen Ordinarius habenti Parochialem Ecclesiam, alteram Parochialem conferre, sed post ademptionem possessionis pacificæ secundæ vacat prima ipso iure, vt refert decisum idem Armendar. *d. loco, numero* 69. & 79. nam † Parochialis Rector assequatur possessionem etiam Canonicatus incompatibilis eum Parochialis, desinit esse Rector ipso iure, Gonzal *ad reg.* 8 *Cancell. gloss.* 15. *numero* 15. Rot. *in Mutinen. Canonicatus* 15. *Iuny* 1614. coram *bonæ mem. Vbaldo.* 4

Extende supradictam resolutionem procedere in eo, qui vi occupauit, seu scienter iniustè se intrusit in beneficio Curato, vel e conuerso: constat enim non esse consentaneum habere meliorem conditionem illum, qui iniustior est, quàm ille, qui iuste ingreditur, & ita in specie est text. qui reddit rationem *in cap. cum qui* 18. *de præbend lib.* 6. Rota *decis.* 3. *num.* 2. *de restit. spoliat. in nouis*, Rebuff. *in praxi titul. de mis-* 5

siond

sione in possess. onem, à princ. Hojed. *de incompatib. benef. part. 1. cap. 5. num.* 10. Quod intelligitur nisi violentus occupator incontinenti relinquat possessionem secundi beneficij, quia, ea, quæ incontinenti fiunt, videntur inesse, iuxta tex. *in l. lecta ff. si certum pet.* Quod aduertimus procedere etiamsi prius beneficium tale sit, ad cuius titulum fuerit ordinatus, vel aliter de illo disponere, aut renuntiare non possit, iuxta *Concil. Tridentin. sess. 21. de reform. capit. 2.* id tamen non euincit, quòd illud non amittat per secundi obtentionem violentam, per quam legis beneficio alienatio necessaria inducitur, & fit dispositio: arg. tex. *in l. 1. ff. de fundo dotali, & in l. alienationis 13. ff. famil. hercisc.* iunctis resolutis per Molin. *de primog. lib. 4. c. 8. à princ. & cap. 9. à n.* 28.

Sed est aduertendum quòd ad inducendam vacationem Parochialis per assecutionem secundi beneficij Incompatibilis, non sufficit collatio sola, & acceptatio eius, sed requiritur adeptio possessionis pacificæ secundi, vel quòd per prouisum stet quominus eam adipiscatur. Ita Flamin. Paris. *de resignat. benef. libr. 3. quæstion. 1. numer.* 129. Nicol. Garc. *d. cap. 5. n.* 100. Ferentil. *in annot. ad decis.* 19.

7 Burati *numer.* 18. † Nec hæc vacatio prioris impeditur per pacificam secundi possessionem, si illud prius sit litigiosum, non enim requiritur quòd vtriusque, sed tantùm secundi habeatur pacifica possessio. Less. *de iustit. lib. 2. cap. 34. num.* 141. Nicol. Garc. *d. c. 5. num.*

8 107. *&* 108. † Quæ quidem possessio secundi pacifica debet esse non solùm de facto, sed etiam de iure, id est, non litigiosa, sed absque controuersia iuris, & facti iudicialis, & extraiudicialis, Hojed. *d. part. 1. capit. 13. numer.* 80. Flamin. Paris. *d. libr. 3. quæstion. 1. num.* 130. Azor. *institution. moral. part. 2. lib. 7. cap. 16. quæst.* 9. Nicol. Garc. *d. capit. 5. n.* 105. Seraphin. *decis.* 1254. vbi dicitur quòd ad effectum, vt non teneatur quis dimittere primum beneficium, sufficiunt molestiæ etiam extraiudiciales, & de facto, idem dicit *decis. 997. num. 2. & decis.* 853. *numer.* 3. Adden. *ad Gregor.* XV. *decis.* 451. *num.* 12. Ioan. à Cochier *ad reg.* 51. *Cancel. num.* 9. Atque etiam intelligenda est non de possessione sterili, sed fructuum, vel maioris partis eorum, ex ea ratione; quia Beneficiarius non habet in totum pacificam beneficij possessionem, nisi quando fructus beneficij per se, vel per alium nomine ipsius percipiuntur, in quibus terminis loquitur text. *in cap. si tibi concesso, de præbend. lib. 6.* & in specie resoluunt ibi Franc. *n.* 4. Cassad. *decis. 9. de causa possess.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de statu, & qualit. benef. §. huiusmodi, n.* 14. Hojed. *d. part. 1. cap. 13. n.* 78. Seraph. *decis.* 953. *n.* 1. Azor. *d. cap. 16. quæst.* 7. Nicol. Garc. *dict. c. 5. n.* 123. Ego ipse *de offic. & potest Episcopi part. 3. alleg. 57. n.* 201.

Limita suprapositam resolutionem de vacatione ipso iure inducta Parochialis per adeptionem secundi beneficij incompatibilis, 9
aliquibus modis, & *primò*, vt non procedat in duabus, vel pluribus Parochialibus sibi inuicem vnitis, cùm non comprehendantur sub decreto Concilij, sed legitimè, retineri possint tanquam beneficia non incompatibilia, vt referunt decisum Nicol. Garcias *d. part. 12. capit. 2. num.* 42. Armendar. *d. loco numer.* 91. *Secundò* † in Parochiali quæ est in ci- 10
uitate, obtento Canonicatu in Cathedrali, si vtrique inseruire poterit, ex eodem Armendar. *d. loco num.* 49. sed hoc debet intelligi si molestia obtinenti inferatur, forsan ex gratia; cadunt enim sub incompatibilitate Parochialis, & Canonicatus in eademmet ciuitate existentes, ad not. per Ioann. Cochier *in comment. ad reg. 52. Cancell. à numer.* 4. quem refero *in addit. ad cap. de multa, de Præbend. post num.* 5. *Tertiò* † in Parochiali, quæ obti- 11
netur simul cum Monasterio, cui cura iminet animarum, dato in commendam ad vitam, quia obtinens alterum dimittere non tenetur, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss. 5. §. 8. numer.* 65. Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. Parochia* 5. Nicol. Garc. *de benefic. part. 4. capit. 4. num.* 35. Armendar. *d. tit. 7. de benef. incompatib. numer.* 78. *Quartò* † In 12
Parochiali, seu alio beneficio Curato habitu, quia non inducit incompatibilitatem simul cum alia Parochiali, *cap. Pastoralis, 7. quæst. 1.* Abb. *in d. capit. de multa, de præbend. sub numer. 14. vers. mihi plus places*, Hojed. *d. p. 1. cap. 13. n.* 10. quos refert, & sequitur R. D. Episcopus Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 1. cap. 14. n.* 5.

Vacat item renuntiatione Parochialis, 1
toto tit. de renunciat. per quam amittitur omne ius in ea competens, proprietas, titulus, & possessio, iuxta ea quæ latè resoluit Nicol. Garc. *dict. part. 11. cap. 3. à princip.* vbi *num.* 5. probat renunciationem ex causa permutationis veram esse renunciationem, per text. *in capit. 1. de rerum permut. libr. 6. & in Clem. 1. eod. titul.* Quod autem Parochialis possit renunciari in specie post multos à se relatos, tradit Flamin. Paris. *de resignat. benefic. libr. 2. quæst. 1. n.* 104. Potest enim vnusquisque renunciare beneficio sibi competenti tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, idem Flamin *q. 1. num.* 2 Nicol. Garc. *d. c. 3. à n.* 44. & omnia beneficia possunt permutari nisi contrarium reperiatur expressum, Bellam. *in tract. de permut. benef. part. 3. in proœm. num.* 3.

Hodie tamen in Curia non admittuntur 13
absolutè,

abſolutè, & indiſtinctè reſignationes Parochialium, præſertim cum penſione: nam quoties regnatur Parochialis, Dataria vult quòd exprimatur per quantum tempus illam poſſedit reſignans, ſeu à quo tempore illam obtinet, & ſi tempus eſt breue, reſignatio reijcitur, vt per Flamin. Pariſ. *d. tractat. de reſignat. beneſic. libr. 3. quæſtion. 2. numer.* 21. Et idem eſſe in permutationibus earum aſſerit Nicol. Garcias *d. capit. 3. numer.* 46. vbi *numer.* 47. ſubdit ſtylum hunc Datariæ incœpiſſe à tempore Gregorij XIV. in quo fuit datus iſte ordo, & tunc regulariter requirebatur, quòd illam poſſederit per aliquod tempus, & aliquando per quinque annos, vel citrà, hodie per tres, & vltrà, vt accepi ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. meo Ægidio Vrſino de Viuariis S. D. N. Papæ Datario, & Auditore, ac Baſilicæ Sanctorum Apoſtolorum de Vrbe Canonico meritiſſimo, maximæ integritatis, & eruditionis Viro, cui Summus Pontifex tribuit multum, eſt enim animo ingens, ingenio promptus, acerrimo iudicio ornatiſſimus, & rerum cognitione, illarúmque vſu excellens, ad maiora properat.

15 In renunciationibus, quæ fiunt de Parochialibus huiuſmodi cum reſeruatione penſionis ad fauorem reſignantis, ſolet poni clauſula, *dummodo remaneant centum libera pro Rectore*, quæ adeò plenam, & concludentem probationem requirit, vt non poſſit iuſtificari ex ſemiplena probatione, & licèt regulariter valor probetur ſufficienter per publicam vocem & famam, tamen non procedit quando agitur ad effectum iuſtificationis huius clauſulæ, & quamuis illa debeat intelligi de tempore gratiæ, & reſeruationis, tamen eſt neceſſe, quòd continuè duret illius iuſtificatio ad hoc, vt penſio ſuſtineatur, in quibus concluſionibus probandis non immoror, cùm de illis omnibus egerim *in meo tractat. de clauſulis vſufrequent. clauſ. 47. princip. ſecundum Lugd. impreſſ.*

16 Sed Rota amplectitur diſtinctionem, quòd vel penſionarius agit poſſeſſorio, & tunc onus probandi quòd non remaneant centum, incumbit titulari, nec retardatur penſionario ſolutio ſub prætextu, quod dictam clauſulam non iuſtificauerit, Rota *deciſ. 547. num. 4. part. 1. recent.* Vel titularis agit poſſeſſorio dicens ſe non teneri ad ſolutionem penſionis, quia reſeruatio eſt nulla, & tunc ad ſuſtinendam penſionis validitatem, debet conditio iuſtificari per penſionarium, & ſic ei incumbit onus probandi, quòd dempta penſione tot remaneant pro titulari, cui ſufficit dicere penſionis reſeruationem eſſe nullam: & ita diſtinguendo reſoluit Rot. coram Cardin. Mantic. *deciſ. 196. n. 2. & 3. in Salamantina Penſionis coram Gypſio*, apud Nicol. Garc. *de beneſic. part. 1. cap. 5. num.* 424. *& in Carpentoraten. Penſionis* coram *Cardin. Lancellotto*, apud Marcheſ. *de commiſſ. part. 2. pagin.* 529. *& in Feretrana Penſionis* 16. *Decembris.* 1622. coram *bona memor. Vbaldo, & in Nauarien. Penſionis.* 8. *Nouembris* 1624. coram *R.P.D. meo Pirouano, & in Alben. Penſionis* 20. *Martij* 1628. coram *eodem.* Nec ſufficit quælibet leuior probatio, ſed requiritur plena, & concludens, Card. Seraph. *deciſ.* 1121. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 684. *part. 4. diuerſ. & in d. Nouarien. penſionis, & in Feretrana penſionis* 4. *Decembris* 1623. coram *bona mem. Vbaldo, & Spoletana penſionis* 28. *Iunij* 1628. coram *R.P.D. Vbaldo iun.* refert Ferent. *in annot. ad deciſ.* 261. Buratti, *numer.* 17. vbi addit talem iuſtificationem faciendam eſſe contra illum, qui reſeruationi conſenſit, quia licèt regulariter penſionarius agens aduersùs conſentientem penſioni, non teneatur, ad aliquam iuſtificationem, ſed titularis volens impugnare, teneatur aſſumere onus probandi, nec interim retardetur executio litterarum reſeruationis, Seraph. *deciſ.* 1017. *numer.* 3. Rot. *in Eugubina penſionis* 7. *Aprilis* 1617. coram *bona mem. Patriarcha Manzanedo, & in Tuſculana penſionis* 17. *Maij* 1623. coram *bona mem. Vbaldo, & in Fanen. penſionis* 20. *Maij* 1624. coram *R. P. D. Merlino, & inter recent. deciſ.* 23. *numer.* 1. *& deciſ.* 517. *numer.* 1. *& 3. p.* 2. hoc tamen intelligitur quando reſeruatio eſt pura, & abſque aliqua conditione, ita enim loquuntur prædictæ deciſiones *in dictis Eugubina, & in Fanen.* Caualer. *deciſ.* 183. *ſub num. 2. & inter recent. deciſ. 227. num. 1. deciſ. 519. num. 2. p. 2.*

Centum autem ducatorum huiuſmodi valor, qui ex decreto *cap. 13. ſeſſ. 24. de reformat.* debet remanere Rectori Parochialis Eccleſiæ, quæ penſione grauatur, eſt intelligendus iuxta morem cuiuſque regionis, vt cenſuit *S. Cong. Conc. in Collen.* 13. *Iulij* 1630. & iterum cenſuit *in Albingan.* 27. *Iulij* 1626. quòd Parocho debita congrua vigore Concilij eſt ſumma ſcutorum argenti illarum partium. 17

Quę autem onera ex dictis centum deducenda ſint, vel non, huius loci eſt inueſtigare? In quo dubio eſt firmanda concluſio deducenda eſſe ſolùm onera neceſſaria, & ordinaria, ad tex. *in c. 1. & 2. §. vbi autem, de præbend. in 6.* Gig. *de penſion. q. 96. n. 2.* Caſſad. *deciſ. 19. n. 1. & 2. de præbend.* Beltramin. *ad Gregor. XV. deciſ.* 245. *n.* 12. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 5u. *in 2. edit.* Rot. *in Romana penſionum* 6. *Nouemb.* 1619. coram *bon. mem. Buratto* inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 418. *num.* 1. 18

num. 1. vbi Ferentil. *in annot. & in Nouarien. pensionis* 9. *Nouembr.* 1624. coram *R. P. D. meo Pirouano, & in Feretrana pensionis* 4. *Decembris* 1623. coram *bonæ mem. Vbaldo sen.* in qua
19 habita fuit consideratio † onerum capellani, clerici, candelarum in festo Purificationis Beatæ Mariæ, manutentionis Sacristiæ, Cathedratici, Prædicatoris, Visitationis Episcopi, & organi, *& in Cremonen. pensionis* 28. *Maij* 1618. coram *bon. mem. Cardin. Caualerio*, inter eius impressas *decis.* 466. vbi *num.* 3. fuit dictum onera expensarum pro cultu diuino, pro cera, hostiis, vino, & oleo pro luminaribus Sanctissimi Sacramenti, & Musica in festo sancti Michaëlis, sub cuius inuocatione erat Ecclesia illa, esse deducenda iuxta quantitatem per Ordinarium declarandam.

20 De aliis verò oneribus nulla est habenda ratio, & *primò* de extraordinariis, vt in his terminis aliàs fuit resolutum *in decision.* 298. *numer.* 2. *parte* 1. *diuers. & in Consentina pensionis* 29. *Maij* 1596. coram *bonæ mem. Litta. Secundò* de voluntariis, seu arbitrariis, ad text. *in cap. præsenti* §. *porro, de offic. Ordin. libr.* 6. *gloss. verb. speciali gratia, in capit. si propter tua, de rescript. eod. lib.* Caputaq. *decis.* 74. *libr.* 2. *in manuscriptis*, Caualer. *d. decis.* 462. *numer.* 2. vbi onus retinendi factorem pro prædiis non fuisse habitum pro onere necessario, cùm testes non deponant de præcisa necessitate illum retinendi, nec probetur Rectorem colere prædia per se ipsum & regulariter adsuot coloni partiarij, vnde subdit censuisse Dominos de Rota Rectorem non posse imponere huiusmodi onera voluntaria in præiudicium pensionarij. *Tertiò* de incertis, & variabilibus, non perpetuis, secundùm Put. *decis.* 201. *libr.* 3. *in correctis*, & tentum fuit, prout *in decis.* 158. *p.* 1. *recent.* Incerta enim non computantur in Congrua, Rebuff. *in tractat. de congrua*, *numer.* 83. & 36. Rot. *decis.* 5. *numer.* 5. *& seq. p.* 2. *diuers. & decis.* 437. *num.* 2. *part.* 1. *recentissim.* alias *p.* 3. *recent.* etenim venter non debet pendere ab incerto, cùm non patiatur dilationem, Cassad. *decis. vnic. num.* 1. *de mutuis petit.* Surd. *dec.* 333. *numer.* 9. *Quartò* de oneribus, quæ expleri possunt per ipsum Rectorem, vt de omnibus optimè aduertit Butat. *d. decis.* 418. *ex num.* 2.

Certum est enim Rectori Curato deberi Congruam, *cap. extirpanda, & capit. de Monachis, de præbend. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Cæsar. *de Grassis decis.* 6. *num.* 7. *illo tit.* Rebuff. *de congrua, quæst.* 4. *in princ.* Rot. *decis.* 16. *numer.* 1. *p.* 1. *diuers.* quæ ex decimis est ante omnia detrahenda, quia istæ sunt specialiter iure diuino, & positiuo sacrorum Canonum destinatæ ad vsum Rectoris sustinentis curam animarum, *cap. cùm contingat, cap. cùm in tua, capit. Parochianus, de decimis, capit. reuertimini*, 16. *quæstion.* 1. Rebuff. *de decim. quæstion.* 7. *numer.* 4. Verall. *decis.* 356. *num.* 2. & 3. *part.* 2. Et quamuis aliquando ex concessione Apostolica transferantur in alios, nihilominus translatio semper intelligitur facta tali conditione vt congrua remaneat Rectori, *capit.* 2. §. *vbi autem, de decim. in* 6. etiam & multò magis si decimæ transeant in laicum, Rebuff. *de congrua*, *numer.* 47. Couarr. *var. libr.* 1. *capit.* 17. *numer.* 6. *in fine*; nam congruæ per sua priuilegia nunquam censetur Papa voluisse præiudicare, idem Rebuff. *d. tractat. de congrua quæst.* 12. *num.* 103. Nec facit quòd congrua sit petenda à Parochianis, quibus Sacramenta administrantur, *cap. omnis Christianus, de consecrat. dist.* 1. Abb. *in capit. de Rectoribus, numer.* 6. *de cleric. ægrot.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 60. *n.* 2. quia intelligitur hoc procedere vbi Parochiani, nullas (fortè ex aliquo priuilegio Apostolico) soluunt decimas, vel ita exiguas, vt non sufficiant pro Rectore, secus vbi soluant consuetas decimas, quæ sunt satis superque sufficientes pro sustentatione Rectoris; tunc enim cùm illæ sint specialiter destinatæ ad hunc vsum, debet Rector ad illas se inprimis conuertere, ita respondit. *d. decis.* 457. *n.* 4.

Ex dictis consului resignationem factam de Ecclesia Parochiali, siue Prioratu Sanctæ Marinæ Vlixbonen. fuisse, & esse nullam, ac proinde litteras Apostol. non esse exequendas; cum stante dicta clausula, *dummodo centum*, &c. pensio 140. millium regalium contra formam mandati apparet in litteris Apostolicis de illa expeditis solùm reseruata super Prioratu eiusdem Ecclesiæ, qui tantùm habet certam portionem scutorum centum, vnde resultat euidens nullitas.

Non obstat quòd si considerentur litteræ 21 Apostolicæ prouisionis factæ vigore dictæ resignationis, pensio illa reseruata videtur non solùm super fructibus dicti Prioratus, & cuiusdam capellæ, sed etiam super aliis fructibus duarum Parochialium spectantibus in solidum ad earum Rectores, ex quo etiam resultat euidens nullitas dictæ pensionis vti impositæ super fructibus, qui ad resignantem nullo modo spectant, & sic pensione illa ex hoc capite nulla, & inualida existente, non poterat ius abdicari à resignante, vt firmat Flamin. Paris. *de resignat. benefic. libr.* 1. *quæstion.* 5. *ex num.* 82. nec fieri potest ipsa pensio reducibilis ad minorem quantitatem, quin tota gratia corruat, Rot. *decis.* 280. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*

22 Maximè ſtante clauſ. *non aliàs, aliter, nec alio modo*, & conditione expreſſa in mandato procuræ ad reſignandum quòd dicta penſio reſeruaretur ſuper fructibus tantùm certis dicti Prioratus, & capellæ, cum expreſſa declaratione litium ſuper eiuſdem capellæ fructibus pendentium, & ſententiæ latæ, quod non fuit adimpletum, prout requirebatur, Rot. *in Toletana beneficij* 14. *Nouembris* 1605. coram *Iuſto*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſ. part.* 1. *pagin.* 384 Vnde illa conditione deficiente nihil dicitur actum, Flamin. Pariſ. *d. quæſtion.* 3. *numer.* 33. & minimè poterat ius abdicari à reſignante, idem Flamin. *d. libr.* 1. *quæſtion.* 14. *numer.* 7. Rot. *in Virdunen. Abbatiæ* 5. *May* 1614. coram *bonæ mem. Buratto*, inter eius impreſſas *decıſ.* 48. *numer.* 9. prout rectè, & ritè fuerat in partibus pronunciatum per iudicem executorem dictarum litterarum.

23 Nec ſubſiſtere poteſt ſententia obtenta in Rota à R. P. D. Mormanno, in gradu appellationis ſuper validitate dictæ reſignationis, quæ tranſitum in rem iudicatam feciſſe videtur ob non interpoſitam in tempore appellationem; quia reſpondetur appellatum fuiſſe intra decendium, & clauſulam Appellatione remota ex aduerſo extortam in limine ferendæ ſententiæ non debere ſuffragari, tum quia non ſolet concedi contra eum, qui aliam fauorabilem ſententiam obtinuerat, ne actor, & reus diiudicentur ad imparia, *capit.* 2. *de mutuis pet. l. vltim. C. de fructib. & lit. expenſ.* Cardinal. Tuſch. *tom.* 6. *concluſ.* 49. cùm in iudiciis ſemper inter partes ſit æqualitas ſeruanda, *l. non debet actor. ff. de regulis iuris*, *l. final. C. de procurat.* Rota *deciſ.* 462. *numer.* 6. *& deciſ.* 529. *numer.* 13 *p.* 2. *recent.* tum quia ſuperuenit alia commiſſio reformatoria directa R. P. D. Queipo, qui procedat perinde ac ſi præinſerta nunquam emanaſſet cum dicta clauſ. Appellatione remota;
24 tum denique, quia dicta † ſententia tanquam notoriè nulla & iniuſta non poterat tranſire in rem iudicatam, Felin *in cap. ſuper litteris. n.* 15. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.* 1123. *n.* 6. Rot. *in Ferrarien. Dotis* 26. *Iuny* 1628. coram *R. P. D. Vbaldo*, & in aliis.

25 Iniuſtitia reſultat ex ſupradictis, nullitas verò euidenter colligitur ex non integra actorum tranſportatione neceſſaria in huiuſmodi cauſa beneficiali, iuxta diſpoſitionem S. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap* 20. & dicit Rot. *in Neapolitana, Domus* 14. *Martij* 1625. coram *R. P. D. meo Pirouano.* Quod eſt etiam conforme Iuri communi, quia non viſis actis
26 integris † ſententia dicitur nulla tanquam lata ſine cauſæ cognitione, *l. propter*, *§. etſi quidem*, vbi Bart. *numer.* 6. *C. de iudic.* cum aliis *in d. Neapolitana, & in Leodien. Dominij de Steuordia* 3. *Iunij* 1632. coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano.*

Quinimò etiamſi acta eſſent integra, adhuc ſuffragari non poterant, quia non fuerunt legitimè extracta, nempè ab actuario, vel ſucceſſore in officio cum compulſoria, & partis citatione, prout requiritur, Rot. *deciſ.* 1. *de fide inſtr. in nouis*, Mohed. *deciſ.* 8. *eod. tit.* & coram Gregorio XV. *deciſ.* 469. *n.* 4. & fuit dictum *in Toletana Spolij*, 3. *Iulij* 1623. coram *R. P. D. meo Nauarro*, *& in Feretrana Parochialis* 22. *Maij* 1628. coram *Eminentiſſ. Cardin. Virili.* Defectus autem non legitimæ tranſportationis patet ex quo Notarius, qui acta tranſumpſit, dicit in fine illa habuiſſe ab aduerſario, antequam compulſoria ad partes Luſitaniæ perueniri poſſet, vt ex ipſius data colligitur, nec nomen officij aliquo modo expreſſit, quin potius veritatem agnoſcendo dicit ſe non eſſe actuarium huius cauſæ, ex quo reſultat præſumptio non integræ tranſportationis actorum, vt in puncto de proceſſu extracto ab alio Notario, quàm actuario, vel ſucceſſore in officio fuit dictum *in Algaren. Diſmembrationis*, 5. *Iunij* 1617. coram *bonæ mem. Remboldo*, prout refert, & ſequitur Beltramin. *in annot. ad deciſ.* 59. *Gregorij XV. n.* 9. & optimè conſiderauit D. meus Ioannes Franciſcus Ferentilius in hac cauſa Aduocatus. 27

Nec denique obſtat quòd res non eſſet iam integra, eo quòd Aduerſarius vigore præfatæ ſententiæ, vt ſuprà, nulliter, & iniuſtè latæ, obtinuerat mandatum de immittendo, & forſan eius vigore ſe intruſerat in poſſeſſionem dictæ Parochialis, quia ea eſſet attenta & inprimis, ac ante omnia, veniret reuocanda, ex *ſeqq.*

Primò quòd capta fuerit poſt appellationem interpoſitam intet decendium non obſtante extorta clauſula Appellatione remota, ex dictis; tum quia illa non operatur, ſi conſtat de notorio grauamine, quod in hoc caſu adeſt, Abb. *in cap. ex conqueſtione*, *n.* 5 *de reſtit. in integr.* Gonzal. *ad reg. Cancel. gloſ.* 9. §. 1 *n.* 245. cum aliis citatis per me *in tract. de clauſulis vſufreq. clauſ.* 9. *à n.* 2. *ſecundùm Lugd. impreſ.* ſeu notoria iniuſtitia, quæ hîc adeſt, Card. Tuſch. *tom.* 1. *lit. A. concl.* 400. *n.* 3. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 84. & vbi ſententia eſt nulla, *cap. inter cætera*, vbi Bald. *in princ. de re iudic.* aut euidenter iniqua, Felin. *in capit. cauſam quæ n.* 3. *de re iudic.* Caputaq. *deciſ.* 33. *p.* 1. & multominus ea iuuari poteſt quando factum aliter ſe habet, Bald. *in capit. ſuper quæſtione*, *column.* 2. *verſicul. ſecundò*, *de offic. deleg.* 28

Secundò, quia ſuperuenit dicta commiſſio reformatoria cum præfata clauſula, *perinde* 29

ac

ac si prainserta nunquam emanasset, *&c.* quæ facit, vt omnia medio tempore gesta corruant,& inhibitio porrigit vires vſque ab initio, vt fuit dictum *in Leodien. dominij de Holloria*, 25. *Iunij* 1627. coram *R. P. Dunan*, nunc Archiepiſcopo Tarraconen. inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.96.*

30 *Tertiò*,quia iudex ſubdelegatus ſiue vigore executorialium propter rem iudicatam ,ſiue vigore mandati de immittẽdo ex eiſdem emanati procedens ad aliquam executionem parte ſe opponente ſemper dicitur attentare , quia partes illius ſunt in referendo ſimpliciter, non autem in cognoſcendo de cauſis contradictionis,Bald.*in d.capit.ſuper quæſtione* ,*num.*1. Couvar. *lib.* 3. *cap.*36. *num.*7. & non poterat aliud facere , quàm intimare dictum mandatum, quia de ſtylo Tribunalis S.Rotæ facta intimatione, & reo non acquieſcente debent ſeruari quatuor termini ad docendum de paritione, qua non probata proceditur ad cenſuras, & ſi ſecus fiat , intrant manifeſta attentata, vt de mandato de immittendo propter rem iudicatam fuit firmatum *in Vicen.Prioratus* 19. *Martij* 1610. coram *Card. Pamphilio iun.* nunc Sanctiſſimo D. N.Innocent.X. & de executoribus rei iudicatæ, Caſſad. *deciſ.6.num.* 10.*de cauſa poſſeſ.* Veſtr.*in praxi lib.6. cap.8.num.*16.*& ſeq. in puncto* , Rot.*in Mediolanen. decimarum de Variſio* , 16. *Nouembris* 1616. coram *R.P.D. meo Pironano.*

Hic autem diuino adiutus auxilio finem 31 huius operis maxima cum exultatione conſequutus ſum,eo quòd ex iis,quæ hactenus non ſine labore congeſſi , vtilitatem ſim cunctis Animarum Curatoribus allaturus, iam enim Epiſcopi dignitatem, officium, & poteſtatem deſcripſi in tres partes diuidendo,nunc eodem modo de Parochis tripartitam aliam deſcriptionem facere non omiſi,vt varietate rerum, & perſpicua diſtinctione lectitantium animi oblectarentur : primus ille tractatus hunc deſiderabat, nam ſunt Parochi in cura Animarum exercenda Epiſcoporum coadiutores:ſed quia cum eodem Epiſcopo Canonici corpus efficiunt , vt illud tibi capite , & membris abſolutum darem , alium tractatum de Canonicis inſimul in lucem ederẽ decreui, annis aliquot, ſed,paucis tamen præ materiarum pondere opus ita vndique perfectum abſolui grauitatem,rerũ celeri agilitate ſuperaui, diu,noctùque , æſtu , gelùque vrebar cum Iacobo , recedebàtque ſomnus ab oculis meis. Vous faueto,& munus,quodcunque illud eſt, amanter accipito. Alios duos paro tractatus fortè accuratiores , faxit Deus in commune bonum vt prodeat , vita ſuperſtite, ſalute comite. Profiteor tandem omnia , & quicquid hactenus ſcripſi, habere eum ſenſum , quem tenuit,& tenet S. Mater Eccleſia, à cuius vero ſenſu , Catholica fide , atque dogmatibus nullatenus deuiare intendo.

RECENSIO.

Legum, Capitulorum, & Iurium, quæ in hoc tractatu de Officio, & poteſtate Parochi referuntur, enucleantur, conciliantur.

INDEX

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

Prior numerus paginam notat, posterior est marginalis.

Iuris

Index Rerum.

Decimas

Doctor

 tio

F

Fabrica.

G.

Gesta.

H.

Habendi verb.

I.

Idoneitas.

Litter.

Matrimoni

Index Rerum.

FINIS.